

NOTES ON THE INDIAN PENAL CODE

ACT 45 OF A. D. 1860.

સને ૧૮૬૦ના હિંદુસ્તાનના કોજદારો

કાયદાના આર્કટ. ૪૫ ઉપરની

ટીકા. ૧૪૫૮

પ્રસિદ્ધ કરનાર

ત્રીકમરાય હિદયશંકર, વળાના ઉપ્યુટી ન્યાયાધીશ

અન. કાઠીયાવાડ એજન્સી વકીલ.

અમદાવાદ

મામાની હંપ્લીમાં અમદાવાદ યુનાઇટેડ પ્રીન્ટીંગઅને

નતરલ એજન્સી કંપની 'લિમિટેડના' પ્રસમાં

રણુછોડલાલ ગંગોરામે છાપી.

સને ૧૮૮૧:

સંવત ૧૯૩૭.

કીમ્મત ૩ રૂપિયા:

(કાપી સાર્વજનિક હકમાં આપ્યો છે)

# અર્પણ.પત્ર.

આજમ મહેરબાન બહુભાઈ વી. મણીશંકર.

સંસ્થાન વળાહના મુખ્ય કારભારી સાહેબ.

માનવંતાસાહેબ,

જે રાજ્યો સુધરેલાં અથવા સુધરતાં જતાં કહેવાય છે તેમાં રૈયતની માલમિલકત, શરીર, આખર, અને સ્વતંત્રતા જાળવવાની નેમ રાજ્યકારભારની ખીજી શુભ નિમોમાં અગત્યનો ભાગ રોકે છે. આ સંસ્થાન વળાહમાં આપને રાજ્યકારભાર ચાલુ થયા પછી આજની સુધી એ નેમ ઉપર આપનું અમુલ્ય લક્ષ અપાએલું છે તે માટે આપનું ગુણ કથન કરવું એ હું દુઃસ્ત જોતો નથી કેમકે તેની અસર ઉઘાડી રીતે જણાય છે એટલે તે વિષે કથન કરવું એ સુધરેલી રીતની ખંહાર છે એવું હું માનું છું. રૈયતની માલમિલકત, શરીર, આખર અને સ્વતંત્રતાનું સંરક્ષણ કરતાં તેમાં ખલેલ પાડનારને કેમ ઉઘાડ પાડવા એ જાહેનો આ લઘુ ગ્રંથ ગુજરાતી ભાષા જાણનાર આલમની આગળ મુકતાં આપ શિવાય ખીજા કોઈને અર્પણ કરવો એ મને યોગ્ય લાગતું નથી માટે આ લઘુ ગ્રંથ સાથે આપનું નેક નામ જોડાએલું રાખવાના હેતુથી આ લઘુ ગ્રંથ આપને અર્પણ કરું છું તે કૃપા કરી સ્વીકારેશ.

તારીખ ૨૨મી માર્ચ } હું, આપનો આત્મકિત સેવક  
 સને ૧૮૮૧ વળાહ. } ત્રીકમરાય ઉદેસંકર  
 ઉપરથી ન્યાયાધીશ સંસ્થાન વળાહ.



## પ્રસ્તાવના.

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો આજે વીશવર્ષ થયાં શિક્ષાના ધારાતરી કે પોતાનો પુર અમલ ભાગવે છે. એ વીશ વર્ષમાં તેની બહુ ખરી કલમો ઉપર નામદાર હાથકોટાના વિદ્વાન જુજોએ ફેસલા કર્યા છે. તેની સંખ્યા લગભગ ૭૦૦ની થવા બચે છે. એ સર્વ ફેસલા દરેક કલમ નીચે એકઠા કરી તથા તે કલમોને લગતા ઇંગ્રેજ ફેસલાઓ જે વિદ્યાપત્રમાં ચુક્યા હોય તે ટાંકી તમામ નવા આકારમાં આ પુસ્તક બહાર પાડવાની તક લેવામાં આવી છે તે વાંચનારી આલમ પસંદ કરશે એવી ઉમદ છે.

ફોજદારી કાયદાના આ પુસ્તકની એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી છે કે શિક્ષાની કલમ નીચે ત્રણ આસન નાખવામાં આવ્યા છે. પહેલા આસનમાં કહી કોરટથી તે ગુન્હાનો ઇનસાફ થઈ શકે, બીજા આસનમાં ગુન્હાની મતલબ, અને ત્રીજા આસનમાં પોલીસ વગર વારંટ પકડી શકે કે નહિ એ વીગેરે બાબત દાખલ કરી છે. ગુન્હાની કલમ થઈ રહ્યા પછી નીચે તે કલમો ઉપર થયેલ ફેસલા તથા ટુક સમજાવતી જરૂર દેખાઈ છે ત્યાં તેવી સમજ આપનામાં આવી છે. આવાં આસન પાડી કલમ બેસાડે સર્વ હકીકત માલુમ પડે એવી ગોઠવણ નવાં છે અને તેથી લોકોની ઘણી તરફી એથી ઓછી થશે એવી ઉમદ છે.

આ ફોજદારી કાયદાનો ટીકા છે. અસલ પેનલકોડ સર્વની પાસે ઘણું કરીને હોયજ તેની કલમ વાંચી આ ટીકાની તે કલમ વાંચવી એ પ્રમાણ કરવાનું કારણ એ છે કે આખો પેનલકોડ ફરી છાપવાથી લોકોને ખર્ચ વધશે થાય.

આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં મી. મેલ, કરી અને આર્ય બોહડ વીગેરેનાં કિંમતી પુસ્તકોની મદદ લીધી છે મંદિ તેમનો આ જગ્યોએ ઉપકાર માનું છું. આ પુસ્તક તૈયાર કરવાનું શરૂ કર્યાથી તે છપાઈ તૈયાર થતાં સુધીમાં મારા કારકુન મી. જગનલાલ વી. જયંદ મહેતાએ મને જે મદદ આપી છે તે આ જગ્યોએ નાંખી

રાખવા મારે ભુલી જવું નહિ જોઈએ. આ પુસ્તકમાં કાંઈ દોષ  
 હોયતો વાંચનારી અપૂલમ મહેરબાનીના રાહિ મને લખી જણાવવો  
 એટલે તે ઉપર ઘટતું લક્ષ આપવામાં આવશે. જે શબ્દ અશુદ્ધ  
 છપાયા હોય તે સુધારીને વાંચવા વાંચનારી અપૂલમ મહેરબાની  
 કરજે. એવી ઉમેદ છે, કેમકે સઘળાં પ્રકાશીત હું. જાતે સુધારી  
 શક્યો નથી.

તા. ૨૬ મી માર્ચ  
 સન ૧૮૮૧ વર્ષાદ

} શ્રીકમરાય ઉદેશંકર  
 } ડ. ન્યાયાધીશ સ્થ. વર્ણાદ

આ પુસ્તકમાં વાપરેલા ટુંકા શબ્દોનો ખુલાસો નીચે પ્રમાણે છે.

ખ. લા. રી. ફોજ—બેગલ લા રીપોર્ટ ફોજદારી જ્ઞાનુ.

મુ. હા. રી. ફોજ—મુંબઈ હાઇકોર્ટ રીપોર્ટ ફોજદારી જ્ઞાનુ.

મ. હા. રી.—મદ્રાસ હાઇકોર્ટ રીપોર્ટ.

કો. ઇં. ડા—કોવેલ ઇનડીઅન ડાઇરેક્ટ.

\*આર્ય—આર્ય બોલડનું ફોજદારી પુરાવા વીશિનું પુસ્તક.

ઇં. લા. રી. (મુંબઈ)—ઇંડીઅન લા રીપોર્ટના મુંબઈ હાઇકોર્ટના ફેસલા..

ઇં. લા. રી. (મદ્રાસ)—ઇંડીઅન લા રીપોર્ટ મદ્રાસ.

ઇં. લા. રી. (કલકત્તા)—ઇંડીઅન લા રીપોર્ટ કલકત્તા.

ઇં. લા. રી. (અલહાબાદ)—ઇંડીઅન લા રીપોર્ટ અલહાબાદ.

વી. રી.—વીકલી રીપોર્ટ.

અ. હા. રી.—અલહાબાદ હાઇકોર્ટ રીપોર્ટ.

---

\*આર્યને બદલે જ્યાં આર્ય છપાયા છે તે આર્ય વાંચવા.

હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાનો ટુંક ઇતિહાસ. :

કોઈ પણ વિષયનું સંગીન જ્ઞાન મેળવવાની ઈચ્છા રાખનાર દરેક માણસે તે વિષયની ઇતિહાસીક હકીકત જાણવી જોઈએ એવા મહા પુરુષોનો આધીનમત છે તે પ્રમાણે આ હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદો બરોબર સમજાય તે માટે તેની ઇતિહાસીક હકીકત આપવામાં આવેતો તે વગર જરૂરનું નહીં ગણાય એવું જારી તેની થોડીક તેવી હકીકત નીચે લખવામાં આવે છે.

આ હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાનો મુસ્સદો પહેલ વહેલો સન ૧૮૩૪માં બ્રેટ્ટલા લોકમીશન કંપની દ્વારા આ કંપનીના મેનેજર મેજિસ્ટ્રેટ, સર જેમ્સ એમ લીયોર્ડ, મો. આડરસન, અને મો. માલેટ મેમ્બર હતા. આ કમીશન આ કાયદાનો મુસદ્દો તૈયાર કરીને સને ૧૮૩૭ના અક્ટોબર મહીનામાં હિંદુસ્તાનની સરકાર તરફ મોકલ્યો. હિંદુસ્તાનની સરકારે આ મુસ્સદો જુદા જુદા ઇલાકામાં મોકલ્યો દરેક ઇલાકામાંથી આ મુસ્સદા વાંચે કેટલીક સુચના અને ટીકાના જથ્થામંદ કાગળો આવ્યા અને તે હિંદુસ્તાનની સરકારે તે વખતે બ્રેટ્ટલા લોકમીશન પાસે મોકલી દીધા. આ લોકમીશન એ સુચના અને ટીકા ઉપર ધ્યાન આપી હિંદુસ્તાનની સરકારને સને ૧૮૪૧ના જુલાઈ મહીનામાં એક અને સને ૧૮૪૭ના જૂન મહીનામાં એક એવી રીતે વિસ્તાર વાળા રિપોર્ટ કર્યા. આ બે રિપોર્ટમાં લોકમીશન ઘણું જ ધ્યાન આપી અસલ મુસ્સદાની તરફનાં અને અસલ મુસ્સદાની વિરુદ્ધમાં જે કાંઈ જણાવવાનું હતું તે સર્વ લખ્યું હતું.

હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો પછાર થયા પહેલાં આખા હિંદુસ્તાનને લાગુ પડે એવા કોઈ એક સરખો ફોજદારી કાયદો નહોતો ઇલાકાના મુખ્ય શહેરોની સ્થાનીક હદમાં અંગ્રેજ ફોજદારી કાયદો ચાલતો હતો અને દરેક ઇલાકાના જિલ્લામાં જુદા જુદા રેગ્યુલેશન અને કાયદાઓ ચાલતા હતા કેમકે ગયા સૈકાને આ બરેથી અને આ સૈકાની શરૂવાતથી દરેક ઇલાકામાં પોત પોતાના કાયદા બંધાતા. સને ૧૮૩૪માં મદ્રાસ અને મુંબઈના ગવર્નર પાસેથી એ કાયદા બાંધવાનો અધિકાર લઈ લેવામાં આવ્યો.

( સને ૧૮૧૨ માં બેટલીક હદમાં રહી કાયદા કરવાનો અધિકાર આ બેટ સરકારને મળ્યો છે ) અને આખા હિંદુસ્તાન માટે ગવરનર જનરલ ઈન કોન્સીલને એ અખીઆર એજ વર્સમાં આપવામાં આવ્યો. સને ૧૮૩૪ પહેલાં ફરેક ઈલાકામાં જે ફાજલારી કાયદો ચાલતો તે ઘણો જ સખ્ત વાળો હતો. બંગાળમાં મોગલ પાદશહના વખતમાં જે ફાજલારી કાયદો ચાલતો તેમાં બંગાળની સરકારના રેગ્યુલેશનથી અને હિંદુસ્તાનની કાઉન્સીલના કાયદાથી કોઈ ફરકાર કરી ચલાવવામાં આવતો હતો. મદ્રાસમાં પણ બંગાળની માફક ચાલતું. મુંબઈમાં સને ૧૮૨૭ ના રેગ્યુલેશન ૨૪ માંથી અને સને ૧૮૨૮-૨૯-૩૦ અને ૩૧ માં થયેલા બીજા રેગ્યુલેશનથી ફાજલારી કામ ચલાવવામાં આવતું હતું. જુદા જુદા ઈલાકામાં ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે જુદા જુદા કાયદા ચાલતા હતા તેથી એક ઈલાકામાં એક ગુન્હા માટે કોઈ સજા થતી ત્યારે અંબા ગુન્હા માટે બીજા ઈલાકામાં જુદા જ પ્રકારની સજા થતી.

લોકમીશનર સાહેબોએ આ સમજી અગવડ ખુલી રીતે બતાવી હતી તેમ જતાં લુગભગ ૨૫ વર્ષ સુધી એ કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો નહોતો. ૨૫ વર્ષ સુધી પસાર નહીં થવાનું કારણ એટલું જ છે કે એ સુસ્સદો રજુ થયા પછી, કાબુલની લડાઈ, સીન્ડી કોનો લડાઈ, સને ૩૮૫૭ નો બળબે એ વીગેરે કારણથી તેમજ બીજા કેટલાંક કારણથી હિંદુસ્તાનના ગવરનર જનરલોનું ધ્યાન હિંદુસ્તાનની રૈયબને આબો કાયદો પસાર કરી સુખી કરવા તરફ જતું નહોતું. સને ૧૮૬૦ નું વરસ એક ફળદ્રુપ મોશુમની માફક કાયદા પસાર કરવામાં ફળદ્રુપ થયું હતું. એ સાલમાં કાયદા પસાર થયા હતા તે વખતે આ હિંદુસ્તાનનો ફાજલારી કાયદો પણ બપસાર થયો છે.

આ હિંદુસ્તાનનો ફાજલારી કાયદો ઘણા વિદ્વાન મહા પુરષોએ ઘડ્યો છે તેથી કોઈ પણ ગુન્હા ભરેલું કૃત્ય તેમાં દાખલ કરવા તેઓ ભુલી ગયા છે એવું નથી જોયું પણ કોઈ નવી પ્રાપ્ત રજુ થતી વખતે તેના દેખ બતાવવા ઘણા પુરષો બહાર પડી જાય છે તેમ આ કાયદાની સુસ્સદો થયો તે વખતે તે ઘડનારાઓ પણ

ટીકાકારોની નિષ્ણ કટારથી બચ્યા છે એવું નથી. આ કામદો શાસ્ત્રીય રીતે થયો છે. અનુભવોની રીતે થયો નથી. એવું ટીકાકારો કહેવા બહાર પડી ગયા હતા પરંતુ ત્યારે તેઓ કેવો કાયદો કરવા માલો છે તે એક મતથી બતાવી શક્યા નહોતા. વખત જતો જણાઈ રહ્યો છે કે ટીકાકારોની આ ટીકા ગેરવાજબી હતી.

આ હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદામાં સને ૧૮૬૭ના આકટ ૪થી, સને ૧૮૭૦ના આકટ ૨૭માંથી અને સને ૧૮૭૨ના આકટ ૧૯માંથી કાંઈ જુજ ફેરફાર થયો છે, પરંતુ તેના અસલ બંધારણમાં કાંઈ પણ ફેરફાર થયો નથી.

ગુન્હો એટલે શું અને તે જાણવાની કેટલી જરૂર છે?

ગુન્હો એ ફારસી ભાષાનો શબ્દ છે સંસ્કૃત ભાષામાં તેને અપરાધ નામથી ઓળખવામાં આવે છે અને ઇંગ્રેજી ભાષામાં તેને ક્રાઈમ ક્રિંવા ઓફેન્સ (crime or offence) કહે છે. બીજી ભાષાઓમાં પણ તેને જુદા જુદા નામથી ઓળખવામાં આવે છે. જે કાયદા ઉપર આ ટીકાનું નાનું પુસ્તક કરવામાં આવ્યું છે. તે કાયદો જુદા જુદા મુદ્દા કોને કહેવા અને તે દરેક ગુન્હા માટે શું શું સજા થઈ શકે તેના ફરમાનનો એક સમુદાય છે. દરેક ગુન્હાની વ્યાખ્યા આપતી વખતે આ કાયદો જે તેઓના ઘડનાર મહા વિદ્વાનોની માનસીક શક્તિનો જીવંતો નમુનો છે તેમાં અમુક અમુક હકીકત અને ત્યારે તે ગુન્હા સંપૂર્ણ થાય છે એવું બતાવવામાં આવ્યું છે પણ માણસ અમુક અમુક હકીકત કરે ત્યારે તે કલ્પને ગુન્હા શા માટે કહેવો એ કેથેમે કાયદામાં બતાવવામાં આવ્યું નથી પણ તેમ નહીં બતાવવાના સંગીત કારણ છે.

એ કામ કાયદો ઘડનારનું નથી પણ નિતી શાસ્ત્ર (Moral Philosophy) ધૂડી ફનીયાની નજર આગળ મુકનાર સદગ્રહસ્થોનું છે. આવા નિતી શાસ્ત્રના મુખ તત્વો પ્રજાના દરેક જણના મનમાં સમજ શક્તીનો આરંભ થાય ત્યારથી ડસાવવાની પરી જરૂર છે. પણ કેળવણીના એક અગત્યના ભાગ તરીકે અધ્યાન નિતીશાસ્ત્રના

આમાં, પુસ્તકો રચાવી દરેક માણસની નજર નીચે મુકવાનું મન માનવું પ્રયત્ન હજી સુધી થયેલું આપણી નજરે આવતું નથી. અલગત ઓપરેશિયોમાં નિતી શાસ્ત્રના નિયમને આધારે અમુક વાર્તાને રૂપે એવા તત્વો કસાવવાનું પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. પણ તેથી નિતી શાસ્ત્રના બહુભાગ નિયમ સાધારણ રીતે જણાવવાનું પ્રયત્ન થયું એમ કહેવા એને માનવા આપણે અચકાવું જોઈએ. આ કાયદામાં જે જે કૃત્યને ગુન્હા ઠરાવ્યા છે તે તે કૃત્ય નિતી શાસ્ત્રની બહુભાગ નિયમને ઉલંઘન કરીને તે ઉપર પગ મુકનાર સખસને દ્રવ્ય દંડથી અથવા શરીર દંડથી ફરી તે અર્થેવા બાંને સખસ એવું ઉલંઘન કરે તે સમજાવવાના સાધન તરો કે ફરમાન કરેલું છે. નિતી શાસ્ત્રના નિયમને આધારે દરેક માણસની માલ મિલકત, શરીર, આખર અને સ્વતંત્રતા જાળવવા દરેક સ્થાપીત થયેલ રાજ્ય ઉપર એક અગત્યની ફરજ આવી પડે છે. નિતી શાસ્ત્રને આધારે દરેક સુધરેલું રાજ્ય એવી માલ મિલકત, શરીર, આખર અને સ્વતંત્રતાને જોખમ પહોંચે નહીં એવા ધરાદાયી જે જે ફરમાન (હુકમ) બહાર પાડે છે તેને કાયદો એનામ આપેલું છે એવું આ કાયદાના સંબંધમાં આપણે ગણવું જોઈએ. નામદાર અંગ્રેજ સરકારનું રાજ્ય આ હિંદની પ્રજા ઉપર સ્થાપીત થયું એવું તે લોકોએ સારી પેઠે જાણ્યું ત્યારે પોતાના આશરો નીચે આવી રહેલી પ્રજાની માલમિલકત, શરીર, આખર ને સ્વતંત્રતાને નીરંબય સ્થિતિમાં મુકવાની તેમની પવીત્ર ફરજ તેઓ સારી પેઠે સમજ્યા અને ઘણા વીચારવાળા સદગ્રહસ્થોને આ કાયદો ધરાવવાનું શુભ કામ સોંપવામાં આવ્યું (આ વિષેની મુખ્યત્વેસરે હકીકત મોટે ભાગે આ કાયદાની ટુંક ઇતિહાસીક હકીકત આપી છે તે જોવી.) તેઓએ એ કામ પાર ઉતાર્યું અને આજની ઘડી સુધી જોનો પુરો અમલ તે ભાગવે જાય છે.

હવે આ કાયદાના દરેક બાબમાં ક્યાં ક્યાં નિતિના નિયમોનો બાધ થાય છે તે આપણે તપાસીએ. પહેલા ચાર બાબ સંબોધી આખ્યા, સાધારણ અપવાદો અને શિક્ષા વિષે જાણીએ. પાંચમા બાબથી ચુનાઈને હકીકત શરૂ થાય છે.

પાંચમો બાબ મદદગારી વિષેનો છે. માણસનાં કર્તવ્ય કામો એવાં છે કે તે એકલા દરેક કામ થાણું કરોને કરી શકતો નથી. બીજાના હાથની તેને જરૂર પડે છે. તેને મદદના સાધારણ નામથી આપણે બોલ્યાં છીએ. જે સારાં કામો છે તેમાં મદદ લેવી. એ ગેરબ્યાબ્યાં પાને વ્યાપથી ઉલટું નથી અને જેમ શુભ કામ કરે નારને જસ મળે છે તેમ તેમાં મદદ કરનારને પણ જશ મળે છે. જે કામ ગુના બરેલું છે તે કરનારને જશ નહીં મળી શિક્ષાને પાત્ર ગણવામાં આવે છે તેમ તેમાં મદદ કરનારને પણ જશ આપવામાં આવતો નથી પણ તેને પણ શિક્ષા પાત્ર ગણવામાં આવે છે. આ આખા બાબથી એવો બાધ થાય છે કે દરેક શુભ કામમાં મદદ કરવી એ સ્તુતીપાત્ર છે અને એવી મદદ આપવી એ ઉલટું પાને કાયદા વિરુદ્ધ નથી પણ ગુના બરેલા કામમાં સીધી કે આડકતરી રીતે કે બીજી ગતિ તે રીતે મદદ કરવી નહીં એમ કરવામાં આવશે તો મદદગારીના પ્રમાણમાં અને આ કાયદાએ જે હદ બાંધી છે તે હદમાં તે સખમ અથવા સખસો શિક્ષાને પાત્ર થશે.

છઠો બાબ રાજ્ય નિરુદ્ધ ગુનાહનો છે. કોઈ પણ રાજ્યનું રાજ્ય કોઈ પણ પ્રજા ઉપર સ્થાપીત થયા પછી તે રાજ્યને જડ મુળમાંથી કાઢી નાખવા, તેના કરેલાં કામો કાયદાની હદ બહાર બંધા ધાળવા, વીગેરેના કામો અને એવાં કામ કરવા તરફની કોશીશ એ રાજ્ય બકતીની હદ બહાર જવા લેવું છે. જે રાજ્યની પોતે રે-યત હોય તે રાજ્યનું બહુ આહી વફાદાર રહેવું, રાજ્ય પ્રકરેણેના બામી બરેલી રાજ્યનીતી સામે હુદ્દા રહી અરજ હવાલ કરવા, એ વફાદારીની હદ બહાર નથી. પ્રજાએ સેવક ધર્મની સર્વ ફરજ અદા કરવી જોઈએ તેથી ઉલટું કરનારને જેવા પ્રકારનું ઉલટું મગલું બરેલું હોય તેનાં પ્રમાણમાં શિક્ષા થશે એવાં આ બાબથી આપણને બાધ મળે છે.

સાતમો બાબ જમીન પરની તથા દરીઆઈ ક્ષેત્ર સંબંધી ગુનાહનો છે. દરેક પ્રજા ઉપર કોઈ રાજ્યનું રાજ્ય સ્થાપીત થયા પછી તે પ્રજાને બહાર દેશથી છુટ કરી પોતાનું ગુજરાન ચલાવ-



નાર બદમાશાથી નીરબય રાખવામાં આવે છે અને સુધરેલાં રા-  
જ્યોત્તી પ્રજાને સુખી કરવાની જો કુરળો છે તેમાંની આવા  
હુમલાથી બચાવ કરવાની પહેલી કુરળ છે. માહિલા ભાગમાં ર-  
હેનાર પ્રજાનું એવા હુમલાથી બચાવ કરવાનું કામ કાંઈ આથી  
ઊંચતરું નથી પણ પ્રથમ બહાર દેશના કુશમનોથી દેશને નિરબય  
કરવો એ પહેલી કુરળ ગણવામાં આવે છે. આપણા દેશ ઉપર નામ  
દાર ઇંગ્રેજ સરકારનું રાજ્ય સ્થાપીત થયા પછી એ કુરળ પહેલી  
ધ્યાન એવનાર થઈ પડી હતી. આજે તેના કુળ આપણે ચા-  
ખીએ છીએ. ઇંગ્રેજ સરકારનું રાજ્ય સ્થાપીત થયા પછી દેશના  
માહિલા ભાગમાં બળવાં ઉઠ્યા હશે પણ બહારના દેશનું કોઈ લોકોએ  
હલો કરી દેશને વેરાન કર્યાનો દાખલો ઇતિહાસ ધણું કરીને આપતો  
નથી. નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારની આ શુભ નમ બર લાવવી એ  
દરેક સમજી પ્રજાની કુરળ છે. તે લશ્કર તેમનું કામ બરોબર કરે  
જાય તેમાં કોઈ પણ તરેહની ખલેલ ન પડે એ એવી રીતે આપણે  
ચાલવું જોઈએ એ સાતમો બાબ આપણને જણાવે છે.

આઠમો બાબ લોકોની સમજાણી વિરૂદ્ધના ગુના સંબંધીનો  
છે. રાજ્યની પ્રજા પ્રત્યેની જો કુરળો છે તેમાંની આ પણ એક  
અમુલ્ય કુરળ છે કે પ્રજાનો દરેક જણ પોતાના આજખી હક્કોની  
હદમાં રહી પોતાના સંસારીક કર્તવ્ય કર્યા કરે જાય તેમાં ખલેલ  
પાડનાર માટે આ બાબ છે. અને દરેક જણની સુલેહમાં કોઈ પણ  
રીતે આડા નહિ આવતાં તેના હક્કની અંદર રહી દરેક આજનો  
તેને ઉપભોગ લેવાદેવો જોઈએ એ આ બાબ આપણને સુચવે છે.

નવમો બાબ સરકારી નોકર અને તેઓ સંબંધી ગુના વિષનો  
છે. સરકારી નોકરી કરવા રહેવું એ પણ એક જાતનો કંત્રાકૂટ છે.  
ખાંધેલો પગાર લઈ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કામ કરવું. સરકાર તેમ  
ની શક્તિ પ્રમાણે પગાર આપે તે ઉપર સંતોષ રાખી રહેવું. ખુદી  
અથવા આડકતરી રીતે કે બીજી કોઈ પણ રીતે પગારથી વધારે  
લાભ કરવી નહિ એ વગેરે હકીકત આ બાબ આપણને સુચવે છે.

દસમો બાબ સરકારી નોકરના કાયદેસર અજિયારના તિ-

રસ્કાર બાબતનો છે. પ્રજાની મિલકત, આખરુ, શરીર અને સ્વતંત્રતા જાળવવા રાજ્ય તરફથી તેમના પ્રતિનાધિ તરીકે નાના મોટા નોકરની નીમૂનોક ધાયછે તેમના સર્વ બાજબી હુકમો વીગરે રદ થતાં સુધી માનવા એ દરેક સમજી પ્રજાની ફરજ છે અને આ ઉપરથી આપણે એવું સમજવાનું છે કે દરેક સરકારી નોકરે ક્ષેત્ર કાયદાના હુકમો આપણે માનવા જોઈએ. જો તેમ ન કરીએ તો રાજ્ય ખુદનું અપમાન કર્યા જેવું છે. આ ઉપરથી આપણને શું બોધ મળે છે તે ખુલ્લું છે.

અગીયારમો બાબ ખોટા પુરાવા તથા સરકારી ઇનસાફ વિરુદ્ધના ગુના માટે છે. સમજી પ્રજાના દરેક જણે પોતાનો હક્ક સ્થાપીત કરવામાં કાયદા અને રાસ્તીને રસ્તે વર્તવું જોઈએ. ઇનસાફની ઝેરટમાં ખોટો પુરાવો બનાવવો નહિ, ખોટો દાવો કરવો નહિ, ખોટી ફોજદારીમાં ફરિયાદ કરવી નહિ એ વીગરે મહાવાક્યોનો બોધ આ બાબથી થાય છે.

બારમો બાબ શિક્ષા તથા સરકારી સ્ટાંપ સંબંધીનો છે. રાજ્ય સ્થાપીત થયા પછી તે રાજ્યને શિક્ષા પાડે તે ચાલતી નાણાતરીકે પ્રજાના દરેક જણે મંજૂરે રાખવા જોઈએ તેને કોઈ પણ રીતે ખોટા બનાવી કે ખોટા બનાવવાની ક્રિયાનો કોઈ ભાગ કરી રાજ્યના એ ધોરણને ખલેલ પહોંચાડવી નહિ જોઈએ. સ્ટાંપ ને ઉપજ લેવાની આ જમાનાની રીત છે તે પ્રત્યે પણ તેવીજ ચાલ ચલાવવી જોઈએ તેથી વિરુદ્ધ ચાલવું નહિ જોઈએ એવું આ બાબ આપણને શીખવે છે.

તેરમો બાબ કાંટલાં તથા માપ સંબંધીનો છે. રાજ્ય તરફથી જે તોળણ બરવાનાં ચંતરતરીકે મંજૂર થયેલ ધોરણ હોય તેમાં કોઈ ફરકાર કરવો નહિ. જોઈએ એ વીગરે બોધવ્યનો આ બાબ શીખવે છે.

ચૌદમો બાબ ભેંકોની તંદુરસ્તી, સલામતી, અનુકૂળતા લગ્ન તથા નિતી વિરુદ્ધના ગુના માટે છે. રાજ્યની રાયતની તંદુરસ્તી, સલામતી, અનુકૂળતા લગ્ન અને નિતીને જોખમ પહોંચે એવાં

દરેક કૃત્ત્મ રાજ્યે અટકાવાં જોઈએ એવાં કામ કરનારને કેવા કેવાં પ્રંકારની સજા થઈ શકે તે માટે આ બાબ છે. એવી તંદુરસ્તી, સલામતી, અનુકુળતા, લજ્જા અને નિતીને દરેક તરફ એવાં કોઈ પણ કૃત્ત્મ દરેક સમજી માણસે કરવા નહિ જોઈએ એ ફરજે આ બાબ આપણને સમજાવે છે.

પંદરમો બાબ ધર્મ સંબંધી ગુનાનો છે. દરેક સ્થાપીત થયેલા અને સુંધરેલા રાજ્યની ફરજ છે કે તેના આશરે નીચે આવી રહેલી અથવા મુજથી રહેલો ધર્મ પ્રજા સંબંધી જે વૈચાર ક્રિયા દ્રવ્યો ધરાવતી તેમાં પોતે વચે આવવું નહિ જોઈએ તથા બીજાને વચે આવવા દેવા નહિ જોઈએ. કેમકે તેમ કરવાથી રાજ્ય વખતે જોખમમાં આવી પડે છે. દરેક માણસ જે ધર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાખતો હોય તે ધર્મ તે માને અથવા પાળે તેમાં જુદી જુદી તરેહથી ખસેલ પાડવી નહિ જોઈએ એવું આ બાબ જણાવે છે.

સોળમો બાબ માણસના શરીર સંબંધી ગુનાનો છે. પોતાના રાજ્યમાં રહેનાર પ્રજાના દરેક જણના શરીરને દુખ આપે અથવા તેના શરીરનો નાશ કરે એવાં દરેક કૃત્ત્મ અટકાવવા જોઈએ એ રાજ્ય પોતાની પવીત્ર ફરજ સમજે છે. આ બાબ તેજ માટે છે. બીજા માણસના શરીરને ઘરે કારણે કોઈ પણ નાની મોટી હાનિ નહિ થવી જોઈએ એ મહા વચનોનો આ બાબ આપણને બોધ કરે છે.

સતરમો બાબ મિલકત સંબંધી ગુનો છે. દરેક માણસે પોત પોતાની મિલકત બીજાની મિલકતને ક્રિયા કરીને નુકશાન નહિ પહોંચાડી ભાગવવી જોઈએ. બીજાની મિલકત ઉપર કોઈ પણ તરેહથી તરાપ મારવાની તજવીજ કરવી નહિ જોઈએ એવું કરવાથી ગુનો બને છે. પોતપોતાની મિલકત બીજાને અડચણ કર્યા વગર ભાગવવી. બીજાની મિલકત ઉપર કોઈ પણ તરેહથી ગેરબાજબી તરાપ નહિ મારવી જોઈએ એ શુભ ફરજ આ બાબ આપણને સૂચવે છે.

અઠારમો બાબ સંબંધી તથા વેપાર અર્થવા મિલકતની

નીશાનીઓ સંબંધી શુના માટેનોછે. ખોટો લેખ ખતાવી કાંઈ હજી  
લેવા ઇચ્છા રાખવી નહિ જોઈએ. વેપારી લોકો પોતાના હીત  
માટે જે વેપારની નીશાની રાખેછે તે નીશાની કોઈ તરેહથી ફેરવવી  
નહિ. એવી કાંઈ મિલકતની નીશાની પણ દરેક સમજી માણસે  
ફેરવી નહિ એવાં મહાવાક્યો આ બાબ આપણને શીખવેછે.

ઓગણીશમો બાબ નોકરીનો કરાર તોડવા માટેનોછે. માણસો  
પોતા ઉપરની જાનજીવન ઓછી કરવા અને તેમ કરીને પોતાનું  
શરીર સુખી રાખવા મરજી પડે તેટલા નોકરો રાખેછે. સાધારણ  
નોકરી કરનાર રજા લઈ ચાલ્યો જાય તો થોડી હરકત છે પણ  
લાંબી મુસાફરી માટેજ અથવા અશક્ત માણસો માટે જે નોકરો  
રાખેલા હોય તે એકદમ નાશી જાયતો તે રાખનાર સખસો કેવી  
આપદામાં આવી પડે એ ખુલું છે, માટે એવી નોકરી કરવી  
માથે લીધા પછી કાંઈ અનિવાર્ય કારણ આવી ન પડે તો નિતી  
શાસ્ત્રના બહોળા નિયમ પ્રમાણે આંખણે આપણા શકતે તજવો  
નહિ જોઈએ એ પવિત્ર ફરજ આ બાબ આપણને શીખવાડેછે.

વીશમો બાબ લગ્ન સંબંધી શુનાનોછે. દરેક માણસે પોતે  
પરણેલ એક સ્ત્રી સાથે સંસારીક કર્મ કરવાં જોઈએ એ ધર્મનો  
કાનુન છે. એક સાથે સંસાર માંડી બેસનારા સખસો ધાર્મિક કહે-  
વાય છે. બીજાની સ્ત્રીને ભગવી લઈ જવી એક છતાં બીજી  
કરવી, બીજાની સ્ત્રી સાથે જરૂર કર્મ કરવું એ બહુ ખરાબ છે તેનો  
અટકાવ કરી તે પ્રમાણે આપણે નહિ કરવું જોઈએ એવું આ  
બાબ ખતાવે છે.

બાબ એકવીશમો આખર લેવા ખાંખતનોછે. દરેક માણસે  
કોઈની ખાનગી ચાલ ઉપર કાયદાની હદ બહાર ટીકા કરવી  
અને માણસતરીકે બેની આખરને જોખમ પહોંચાડવું એ ધીકા-  
રવા જેવી ખાંખત છે. આ બાબમાં જે અપવાદો ખતાવ્યા છે તે  
પ્રમાણે આખર ઉપર ટીકા કરવાથી કાંઈ હરકત નથી પરંતુ  
તેની હદ બહારની ખાખત યોગ્ય નથી માટે આપણે તેમ કરવું  
નહિ જોઈએ એવું આ બાબ સમજાવેછે.

જાવીશમો બાબ સાપરાધ ધમકી વીગિરે બાબતનો છે. વગર કારણે કામદાની બહાર રહી કોઈને કોઈ બાબત ધમકીથી બીવરાવવો એ ધીકારને લાયકની બાબત છે. કામદાની બહાર ધીકારવાના કેવા માઠા પરિણામ થાય છે એ આ બાબ આપણને સમજાવે છે.

ત્રેવીશમો બાબ ગુન્હાની કોશીશ માટેનો છે. ગુન્હો કરવા તરફનું કૃત્ય કરે પણ કોઈ ઇતેકાંથી તે પુરું થાય નહીંતો તેણે તે ગુન્હો ક્યો ગણાય નહીં પણ તેની કોશીશ કરી કહેવાય. બ્યારે ખરાબ કૃત્યને ગુન્હો ગણાય છે ત્યારે તે કરવા તરફના કૃત્યને પણ ગુન્હાની કોશીશ એવું નામ આપણે આપવું જોઈએ. કાંઈ ગુન્હા બરેલા કામ તરફ કોશીશ એ પણ ગુન્હો છે ત્યારે એવું કામ કરવા તરફનું કાંઈ પણ ગુન્હા બરેલું પગલું આપણે શા માટે બરવું જોઈએ એ સમજવું સહેલું છે.

મારો શક્તિ પ્રમાણે નિતી શમ્ભુના નિયમ મેં સુચવ્યા છે. પ્રજ્ઞના દરેક સપ્તમે તે ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ. માણસની દરરોજની રહેણી કરણી એવી છે કે હું ગુન્હો કરીશ જ નહીં એ કહેવું બર્થ છે. દરેક માણસ પોતે નહીં તો પોતાના કુટુંબી વીગિરે ગુન્હો જાણવાથી કેટલો કાયદો કરી શકશે તે જાણવું સહેલું છે. કામદાએ મનાઈ કરેલાં જ કૃત્યો તે ગુન્હો છે તે પ્રજ્ઞનો દરેક જણ જાણે એવો દહાડો ઉતાવળે આવે એવી અંતઃકરણથી ધૃષ્ટિ રાખી આ ટુંક વિષય આપણે બંધ કરવો જોઈએ.

# ઈનડેક્સ (મુળાઅક્ષર પ્રમાણે સાંકળીયું).



અ.

અપવાદો

પ્રક.

૧—મુન્હાની બાબ્યા વખતે ધ્યાનમાં રાખવા..... ૧૨૨

અજવાળું.

૧—ખોટું દેખાડવું વીગેરે કલમ ૨૮૧..... ૨૦૦

એટકાવ.

૧—ગેરબ્યાજબી એટલે શું કલમ ૩૩૯..... ૨૫૩

૨—માટે સજા કલમ ૩૪૧..... ૨૫૪

અપહરણ

૧—એટલે શું કલમ ૩૬૦..... ૨૬૩

૨—નાશીલા વીગેરે કલમ ૩૬૨..... ૨૬૪ થી ૨૬૬

૩—નાશીલા વીગેરે કલમ ૩૬૩..... ૨૬૭

૪—કરતાં બધા કરવી વીગેરે કલમ ૩૬૪..... ૨૬૭

૫—ખુન વીગેરે સાથે કલમ ૩૬૭..... ૨૬૯

૬—ભયંકર શસ્ત્ર સાથે હાથે તે કરવું કલમ ૩૬૮..... ૩૦૦

આશરો

૧—જુઓ ધરમ રાખવા.

આત્મઘાત

૧—દિધાના સખસ વીગેરે કરે તેમાં મદદગારી કરવી ક. ૩૦૫. ૨૩૬

૨—કરવામાં મદદગારી કરવી કલમ ૩૦૬..... ૨૩૦

૩—ના કોશીશ કલમ ૩૦૬..... ૨૩૨

આખરું

૧—લેવી એટલે શું કલમ ૪૬૬—૫૦૦..... ૩૬૫

૨—લેવા નેવી ખાખત છાપવી વીગેરે કલમ ૫૦૧..... ૩૬૭—૩૬૮

૩—વેચવી કલમ ૫૦૨..... ૩૬૯

ઈનસાફની કોર્ટ

૧—એટલે કઈ કોઈ કલમ ૨૦..... ૪

૩૬.

૧—ના ફેસલા અથવા હુકમમુજબ કરેલુંકામ મુલેકનથી કલમ ૭૮.૩૨  
કરિદો

૧—એટલે શું. .... ૬  
કમારત

૧—પડીજવા નેવી હેમ તે લોડી નુ પાંડવા માટે જફલતી } ૨૧૦  
નું કામ કલમ ૨૮૮... ..

એકરાર

૧—પુરાવામાં વપરાય તે માટે ખોટો લખવો કલમ ૧૬૬... ૧૪૬

૨—ખોટો ખરાની માફક વાપરવો કલમ ૨૦૦... ૧૪૦

ઓફીસ

૧—સારફીની રાખવી કલમ ૨૬૪... ૨૧૫

અમલત

૧—એટલે શું—જુઓ કાયદો..

કું.

કમળ

૧—એટલે શું.

૨—સ્ત્રી અથવા મહેતાનો કમળે એટલે કહેનો કમળે }  
કલમ ૨૭

કમુર

૧—એટલે શું વીગેરે કલમ ૩૩. .... ૬

૨—સરકારી નોકરને મદદ કરવામાં કરવી કલમ ૧૮૭-૧૩૨-૧૩૩

કલમ

૧—એટલે શું કલમ ૫૦... ૧૩

કામ

૧—એટલે શું વીગેરે કલમ ૩૩. .... ૬

કાયદો

૧—વીશિષ્ટ એટલે શું કલમ ૪૧... ૧૨

૨—સ્થાનીક એટલે શું કલમ ૪૨... ૧૨

૩—વિરુદ્ધ એટલે શું કલમ ૪૩... ૧૨

- ૪—વિરૂદ્ધ મંડળી એટલે શું કલમ ૧૪૧ ... ૭૯-૮૦
- ૫—વિરૂદ્ધ મંડળીનો અંગબુત એટલે શું કલમ ૧૪૨ ... ૮૦
- ૬—હાવાની શિક્ષા કલમ ૧૪૩ ... ૮૧
- ૭—માં જીવ લે એવું હથીયાર લઈ સામેલ થવું કલમ ૧૪૪-૪૨
- ૮—વિરૂદ્ધ મંડળીને વીખરાઈ જવાનો હુકમ થયો હોય તેમજ તેમાં સામેલ રહેવું વીગિરે કલમ ૧૪૫ ... ૮૨
- ૯—વિરૂદ્ધ મંડળીમાં સામેલ થવાને પ્રેસા આપવા કરીને માણસ સાખવું કલમ ૧૫૦ ... ૮૭

## કાટલું

- ૧—ખોટું દગલખાણથી વાપરવું કલમ ૨૬૪-૨૬૫ ... ૧૬૬
- ૨—ખોટું વાપરવા માટે પાસે રાખવું કલમ ૨૬૬ ... ૧૬૭
- ૩—ખોટું ખમાવવું, વેચવું કલમ ૨૬૭ ... ૧૬૮

## કિંમતી દસ્તાવેજ

- ૧—એટલે શું કલમ ૩૦ ... ૮
- ૨—ખોટો બનાવવો કલમ ૪૬૦ ... ૩૪૪

## કુદ

- ૧—મેમાંના ગમેતે પ્રકારની કરવા માટે શું નીયમ છે કલમ ૬૦-૨૦
- ૨—એકાંત કરવા માટે શું નીયમ છે કલમ ૭૩ ... ૨૫
- ૩—એકાંતની શું હદ છે કલમ ૭૪ ... ૨૫
- ૪—ગેરવાજબી એટલે શું.

## ખ.

## ખખર

- ૧—સરકારી નોકરને આપવાની ફરજ છતાં ન આપવી કલમ ૧૭૧ ... ૧૧૭ થી ૧૨૧
- ૨—જાણીબુઝીને કોઈ સરકારી નોકરને ખોટી આપવી. કલમ ૧૭૭. ૧૨૨
- ૩—કોઈને નુકશાન કરવાનાં ધરાદારી સરકારી નોકરને ખોટી આપવી કલમ ૧૮૨ ... ૧૨૭
- ૪—કોઈ યુનાઈ ખાખત આપવાની ફરજ છતાં તેમ કરવા કસુર કરવી કલમ ૨૦૨ ... ૧૪૬



૫—કાંઈ ગુંદો થયો હોય તેની ખોટી આપવો કલમ ૨૦૩. ૧૫૦  
ખાનગી ખચાવ

૧—શરીર તથા મીલકતના હક શું છે કલમ ૯૭ ... ૪૩-૪૪

૨—દીવાના સખસ વીગેરેના કામથી આવેલું પૈસે છે કલમ ૯૮. ૪૫

૩—ક્યા કામથી આવેલું ખચાવનો હક નથી કલમ ૯૯. ૪૫-૪૬

૪—શરીરનો ખચાવ કરતાં ક્યાંસુધીનો હક પૈસે છે કલમ ૧૦૦. ૪૬-૪૭

૫—આવેલું હક મોત શીવાય બીજી હાની કરવા ક્યારે  
પૈસે છે કલમ ૧૦૧ ... ૪૯

૬—શરીરના આવેલું ખચાવના હકની શરૂઆત અને તેનું  
જરૂરી રહેવું ક્યાંસુધી રહે છે કલમ ૧૦૨ ... ૫૦-૫૧

૭—ના હક મીલકત વીશે કેવા પ્રકારના છે કલમ ૧૦૩-૧૦૪. ૫૧-૫૨

૮—મીલકતના હકની શરૂઆત અને જરૂરી રહેવું ક્યાં  
સુધી રહે છે કલમ ૧૦૫ ... ૫૨

૯—ખેડુના સખસને થતું જોખમ અટકાવવા માટે ક્યાં  
સુધી હોય છે કલમ ૧૦૬ ... ૫૩

## ખુન

૧—એટલે શું કલમ ૩૦૭ ... ૨૨૩

૨—એક સખસનું ધારેલું હોય પણ બીજાનું થઈ જાય કલમ ૩૦૧. ૨૨૪

૩—નીશીક્ષા કલમ ૩૦૨ ... ૨૨૫

૪—જન્મ ટીપના કેદીએ કરેલું કલમ ૩૦૩ ... ૨૨૬

૫—ની કોશીશ કલમ ૩૦૭ ... ૨૩૦

૬—કરવા માટે મનુષ્ય હરણ અથવા નિમન કલમ ૩૦૪ ... ૨૨૮

૭—ડાકાઘટીમાં કલમ ૩૦૬ ... ૨૨૯

## ખોટી

૧—વસ્તુ ખનાવવી એટલે શું કલમ ૧૮ ... ૭

## ખોદું

૧—સરકારી દફતર વીગેરે ખનાવવું કલમ ૪૬૬ ... ૩૪૭

ગ.

મર્મપાત

- ૧—કરવો એટલે શું વીગેરે કલમ ૩૧૨-૩૧૫-૩૧૬...૨૩૪-૨૩૭-૨૩૭  
 ૨—કરવો સ્ત્રીની રજામંદી વગર કલમ ૩૧૩... ૨૩૭  
 ૩—કરવામાં મોત કલમ ૩૧૪... ૨૩૮

ગાંડા

- ૧—સખસે ગાંડપણથી કરેલું કામ ગુન્હો નથી કલમ ૮૪... ૫૩  
 ૨—ગાંડાઈ નકી કરવા માટે વૈદક ન્યાય શાસ્ત્રના શું નીયમ છે. ... ૩૬થી૩

બીતો

- ૧—બીભત્સ માવાં વીગેરે કલમ ૨૯૪... ૨૧૪

ગુન્હો

- ૧—ઘણા સખસોએ કર્યો હોય તારે દરેક સખસ જવાબદાર છે કલમ ૩૪ ... ૬  
 ૨—ઘણા સખસોએ કર્યો હોય તારે તેઓમાંનો દરેક જણ તેણે લીધેલા ભાગ ભાટેજ ક્યારે જવાબદાર થાય છે કલમ ૩૫... ૩૫  
 ૩—એટલે શું કલમ ૪૦... ૧૧  
 ૪—કરેલાનો દરેક ભાગ ગુન્હો હોય તારે શીક્ષા કેવી રીતે કરવી જોઈએ કલમ ૭૧ ... ૨૪  
 ૫—કયો કર્યો છે તે બાબત થક હોય તો શીક્ષા કેવી રીતે કરવી કલમ ૭૨ ... ૨૫  
 ૬—કયું કૃત્ય નથી કલમ ૧૦૬ સુધી ... ૨૭થી૫૩  
 ૭—મહેતાજી અને માખાપ છોકરાને શિક્ષા કરે તો નથી ... ૩૩  
 ૮—કાયદેસર કામ કરતાં અકસ્માત થયેલું કામ નથી કલમ ૮૦. ૩૩  
 ૯—હાની અટકાવવાને શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરેલું કામ નથી કલમ ૮૧. ૩૪  
 ૧૦—સાત વર્ષથી ઓછી ઉમરના બાળકે કરેલું કામ નથી કલમ ૮૨. ૩૫  
 ૧૧—દીવાનગીને લીધે કરેલું કામ નથી કલમ ૮૪... ૩૫

૧૧—કેફના સંમળથી થયેલું કામ ય્યારે નથી કર્યું. ૮૫-૮૬... ૩૮

૧૩-રજામંદીથી કરેલુંકામ ક્યારેમથી કલુમ ૮૭-૮૮-૮૯-૯૨-૩૬-૪૦

૧૪—શુદ્ધ બુદ્ધિથી કહેવું એ કાંઈ નથી કલમ ૯૩... ૧૧.

૧૫—જો કામ ગ્રાહી સંપત્તિને ડરથી કરવું પડ્યું... ... ૪૧

સોય તે નથી કલમ ૯૪

૧૬—જુજ હાની યાય એવું કામ નંથી કલમ ૯૫... ... ૪૨

૧૭—આનગી ખસાવમાં કરેલી કોઈપણ વસ્તુ નથી કુલ મહત્ત્વ... ૪૩

૧૮- જીવદાંજીવનની ધારણા છુપાવવી તે મોઢે કેવી જવાબદારી...૧૯

પી ૬૯ છે કલમ. ૧૧૮-૧૧૯-૧૨૦ •

૧૬—રાજ્યવિરુદ્ધ કરવાસાથે સંપ કરવો વીગિરે કલમ ૧૨૧અ. ૭૧

૨૦—નું ખોટું તહેામત મુકયું કલમ ૨૧૧... ૧૫૫-૫૭-૧૫૮

२१—सृष्टिक्रम विरक्षना कलम . ३७७... . २७६

गुलाम

૧—દાખલ કોષને ખરીદવા વાગિરે કલમ ૩૭૦. ... ૩૭૧

२—नो नित्य वृषारं क्रयो क्लम ३७१... • ... २७२

मेरवाजी लाल.

१—अष्टल शुं कलम २३... ५-६

ਐਰਥਾਜਮੀ ਛਾਨੀ. :

१—अष्टले शुं कलमः ... .. ५

42

१—मां कोहनाशी आयेला आझीसस्वीगेरेमेरा ज्यवो ३५५१३५...

२—मां स्त्री राजितो ग्रन्थो नथी कुलम रिजः ॥ ७७-७८

૩—માં કોઈ ગુરુદેગારને રાખ્યો કલમ. ૨૧૨... ૧૫૬-૧૬૦

૪—માં રાખવો નાંચી ગયેલ અથવા જાહેરદામું થયેલ

ગુજરાતને કલમ ૨૧૨... ૧૯૬-૧૯૭

૫—ફાડવું એટલે શું કલમ ૪૪૫... .. ૩૩૧

६-इ।उ. रात्रीय प्रो.ले. शुं. ४४६... ... ३३१

૭—ની સળ કલમ ૪૫૩... ૩૩૫

૮—કેદની સળ થઈ શકે એવો ગુહો કરવા માટે / ... ૩૩૫થી  
કલમ ૪૫૪ ૪૫૭ } ..... ૩૩૭

૯—વ્યથા વીગિરેની તૈયારી કરીને કલમ ૪૫૫-૪૫૮... ૩૩૬થી ૩૩૮

૧૦—રાત્રીએ ફોડવાની સળ કલમ ૪૫૯ ... ૩૩૯

૧૧—ફોડવાનો ગુહો કરતાં મહાં વ્યથા કરવી કલમ ૪૫૯... ૩૩૯

૧૨—રાત્રીએ ફોડવા વાજા સખસોમાંનો કોઈ મોત આણે

મહા વ્યથા કરે કલમ ૪૬૦ ... ૩૩૯

ચ

આલા

૧—કોઈ સ્ત્રીને લજ્જવાના ધિરાદાથી કરવા કલમ ૫૦૬... ૩૩૯  
ચારી

૧—એટલે શું કલમ ૩૭૮... ૨૮૦-૨૭૩

૨—ની ચિકા કલમ ૩૭૯ ... ૨૮૩

૩—રહેવાના ઘર વીગિરેમાંથી કલમ ૩૮૦... ૨૮૪-૨૮૫

૪—મહેતા અથવા આકરે કરવી કલમ ૩૮૧... ૨૮૬

૫—વ્યથા વીગિરેની તૈયારી કરી કરવી કલમ ૩૮૨... ૨૮૭

૬—હમેશ કરનારનો ટાળીમાં રહેવું કલમ ૪૦૧ ... ૩૧૧

૭—ની મિલકત લેવી એટલે શું કલમ ૪૧૦-૪૧૧... ૩૧૦-૩૧૩

૮—ની મિલકત લેવાનો હમેશ ધવો કરવો કલમ ૪૧૩ ... ૩૧૪

૯—ની મિલકત સંતાડવામાં મદદગારી કરવી કલમ ૪૧૪ ... ૩૧૫

છ

છીનાળ

૧—એટલે શું કલમ ૪૬૭... ૩૬૨-૩૬૪

છોકરો

૧—સાતવરસથીઓછી ઉમરનાએ કરેલું કામ ગુહો નથી કલમ ૮૨ ૩૫

૨—બાર વરસની અંદરના કરેલું કામ ગુહો નથી કલમ ૮૩ ૩૫

છોડાવવો

૧—કાંપદાસર કેદમાંથી કલમ ૨૨૫ ... ૧૭૬-૧૭૭

જડજ

૧—કહેને કહેવો કલમ ૧૯... ૧૭૬-૧૭૭

૨—તેમણે કરેલા ગુના જાટે સૂરકારની મંજૂરી ક્યારે જોઈએ  
અને ક્યારે ન જોઈએ ... ૧૭૬-૧૭૭

૩—નું કામ ધનસાકુનું કામ કરતાં કરેલું હોય તો ક્યારે  
ગુનો વધી કલમ ૭૭... ૩૧

જલાશય

૧—સાર્વજનિકનું પાણી મેલું કરવું વીગેરે કલમ ૨૭૭... ૨૦૪

જન્મ

૧—કુપાવવો કલમ ૩૧૮... ૨૪૧

જખરાઈથી કઢાવવું

૧—એટલે શું કલમ ૩૮૩ ... ૨૮૮-૨૮૯

૨—ની શિક્ષા કલમ ૩૮૪ ... ૨૮૯

૩—જો ગુનો કરવા ભય આપવો કલમ ૩૮૫... ૨૯૦

૪—મોત વીતરેનો ભય આપીને કલમ ૩૮૬-૩૮૭ ... ૨૯૦-૨૯૧

જાનવર

૧—એટલે શું કલમ ૪૭ ... ૧૨

૨—ભયંકરનો બંદોબસ્ત રાખવામાં કસુર કરવી કલમ ૨૮૯... ૨૧૧

જાહેરનામું

૧—જુઓ સમત.

જુદી

૧—એટલે શું કલમ ૪૫... ૧૨

૨—ને જોખમ પહોંચે એવા રોગનો એપ પસરવા જેવું ગણીતીનું

કામ કરવું કલમ ૨૯૬ ... ૧૯૯

૩—ને જોખમ પહોંચે એવા રોગનો એપ પસરવા જેવું

ગણીતીનું કામ દ્વિપક્ષીય કરવું કલમ ૨૭૦... ૨૦૦

- ૪—ને જોખમ પહોંચે એવું કામ કરવું કલમ ૩૩૬.... ૨૫૧  
 ૫—કરીને બંધા કરવી કલમ ૩૩૭... ૨૫૨  
 ૬—મહા બંધા કરવી કલમ ૩૩૮... ૨૫૨  
 જંગમમિલકત  
 ૧—ઐટલે શું કલમ ૨૨ ... ૫

૬.

- ૬૩  
 ૧—ઐટલે શું કલમ ૩૧૦... ૨૩૨  
 ૨—હોવાની શિક્ષા કલમ ૩૧૧... ૨૩૩

૬૩ાઈ

- ૧—ઐટલે શું કલમ ૪૧૫-૪૧૭ ... ૩૧૫-૩૧૮  
 ૨—વેષ લઈને કરવી કલમ ૪૧૬-૪૧૮... ૩૧૫-૩૧૮  
 ૩—કરવી જોનો લાભ સામ્યવાની ફરજ હોય તેની  
 મિલકતની કલમ ૪૧૮ ... ૩૧૯  
 ૪—કરી બદધાનતથી કાંઈ મિલકત અપાવવી વીગેરે  
 કલમ ૪૨૦ ... ૩૨૦

૬.

૩૬૦૬ટી

- ઐટલે શું કલમ ૩૯૧... ૨૯૩  
 ૨—ની શિક્ષા વીગેરે કલમ ૩૯૫... ૨૯૮  
 ૩—માં ખુન કલમ ૩૯૬... ૨૯૯  
 ૪—મુન વીગેરે સાથે કલમ ૩૯૭... ૨૯૯  
 ૫—ભયંકર શસ્ત્ર સાથે રાખાને કલમ ૩૯૮... ૩૦૦  
 ૬—કરવાની તૈયારી કલમ ૩૯૯... ૩૦૦  
 ૭—કરવાની ટોળીમાં હુમલો સામીલ રહેવું કલમ ૪૦૦... ૩૦૦  
 ૮—કરનાર પાંચ કે વધારે સખસની મંડળીમાં સામીલ  
 રહેવું કલમ ૪૦૨... ૩૦૧  
 ૯—કરતાં મળેલી મિલકત બદધાનતથી સેવી કલમ ૪૧૨... ૩૧૩

તીસ્કાર

૧—સુલેહનો ભંગ કરવાના ધરાદાથી કલમ ૩૦૪ ... ૩૬૬

તહેમત

૧—ગુલાનું ખોટું મુકવું કલમ ૨૧૧ ... ૧૫૬-૧૫૭

દગલખાળ

૧—એટલે શું કલમ ૨૫ ... ૧

દંડ

૧—એકલો કરવા ફરમાવ્યું હોય ત્યારે ચોગ્યસમજવો કલમ ૬૩ ... ૨૧

૨—અને કેદ કરવા કાયદામાં ફરમાવ્યું હોય ત્યારે એકલો

થાય નહીં ... ૨૧

૩—કેદ સાથે કરવામાં આવે ત્યારે શું ફરમાવ્યું હોય એકલમ ૬૪ ... ૨૧

૪—કેદ સાથે કરવામાં આવે ત્યારે કયો નીયમ ધ્યાનમાં રા-

ખવાનો છે કલમ ૬૫ ... ૨૧

૫—દરેક માળાએટને કરવાનો કેટલો અધીકાર છે ... ૨૨

૬—ને બદલે ફરિયાદી કેદેવા પ્રકાર નીહાવી જોઈ એ કલમ ૬૬ ... ૨૨

૭—એકલો કરવામાં આવે તો કેદ આસાન હોવી જોઈ એ કલમ ૬૭ ... ૨૨

૮—ને બદલે ફરિયાદી સજાથી કેદી કચારે છુટી શકે કલમ ૬૮-૬૯ ... ૨૨-૨૩

૯—કેટલા વરસમાં વસુલ થઈ શકે કલમ ૭૦ ... ૨૩-૨૪

૧૦—વસુલ કરવા માટે શું નીયમ છે ... ૨૩-૨૪

દાવો

૧—ખોટો ઇનસાફની કોર્ટમાં કરવો કલમ ૨૦૬ ... ૧૫૫

દારૂ

૧—વીગેરે પીને જાહેર જગ્યામાં ફરકું કલમ ૫૧૦ ... ૩૭૨

દીવાનો

૧—જુઓ માંડો અને ગાંડપણ ... ૧૫૫

ધર્મ

૧—ના સંબંધમાં અપમાન બેરુ બાપણ વીગેરે કલમ ૨૯૮ ... ૨૧૭

## ધમકી

- ૧—સાપરાધ એટલે શું કલમ ૫૦૩ ... ૩૧૯  
 ૨—ની શીક્ષા કલમ ૫૦૬ ... ૩૧૯  
 ૩—નનામા સંદેસાથી કલમ ૫૦૭ ... ૩૧૯

## ધારણા

- ૧—ધુપાવવી જુઓ ગુ-હા

## ન.

## નયન ( જુઓ હરણ )

- ૧—મનુષ્ય એટલે શું કલમ ૩૬૨ ... ૨૬૬  
 નાશીજવું.

- ૧—કાયદાસર કેદમાંથી કલમ ૨૨૪ ... ૧૭૪-૧૭૫  
 ૨—સારીચાલના જમાન માટે કેદ રાખેલા સખસે કલમ ૨૨૫.અ ૧૭૮

## નાણાં

- ૧—લેવા વીગેરેનો અપ્પિયાર ખોટો બનાવવો વીગેરે કલમ ૪૬૭, ૩૪૪

## નિધાન

- ૧—બંધ કરેલું ફોડવું વીગેરે કલમ ૪૬૧ ... ૩૩૯

## નુકશાન

- ૧—એટલે શું કલમ ૪૪ ... ૧૨

## નોટીસ

- ૧—જુઓ સમન.

## નોકરી

- ૧—નો કરાર તોડવો કલમ ૪૯૦-૪૯૧-૪૯૨ ... ૩૫૬ થી ૩૫૮

## પ.

## પકડવું

- ૧—માં સામાં થવું કલમ ૨૨૪-૨૨૫ ... ૧૭૪-૧૭૫

## પદાર્થ

- ૧—ઝેરી સંબંધી ગફલતીનું કામ કલમ ૨૮૪ ... ૨૦૮  
 ૨—સાથ જવાલા આહી સંબંધી એવું કામ કલમ ૨૮૫ ... ૨૦૯



૩—અંબાજ સાથે કુટે એવા સંબંધીનું કામ કલમ ૨૮૬...૨૦૯ પ્રવેશ

૧—સાપરાધ એટલે શું કલમ ૪૪૧... ૩૩૦

૨—ગ્રહ એટલે શું કલમ ૪૪૨... ૩૩૧

૩—ગુપ્ત ગૃહ એટલે શું કલમ ૪૪૩... ૩૩૧

૪—રાત્રીએ ગુપ્ત ગૃહ એટલે શું કલમ ૪૪૪... ૩૩૧

૫—સાપરાધની શિક્ષા કલમ ૪૪૭... ૩૩૨

૬—ગ્રહની શિક્ષા કલમ ૪૪૮... ૩૩૨

૭—ગૃહ માતની સજા થઈ શકે એવા ગુન્હા કરવા માટે કલમ ૪૫૦, ૩૩૩

૮—જીવતાં સુધી સમુદ્ર પારની સજા થાય એવા ગુન્હા

કરવા માટે કલમ ૪૫૦... ૩૩૩

૯—ગ્રહ કેદની સજા થઈ શકે એવા ગુન્હા કરવા માટે કલમ ૪૫૧, ૩૩૪

૧૦—ગ્રહ વ્યથા વીગેરેની તૈયારી કરીને કલમ ૪૫૨... ૩૩૪

પુરૂષ

૧—એટલે શું કલમ ૧૧૦... ૩

પુરાવો

૧—ખોટો આપવો એટલે શું કલમ ૧૯૧... ૧૩૭

૨—ખોટો બનાવવો એટલે શું કલમ ૧૯૨... ૧૩૭

૩—ખોટો કોઈ ઇનસાફી કામમાં બનાવવો કલમ ૧૯૩... ૧૩૮ થી ૧૪૩

૪—માતની સજા થાય એવા કામમાં ખોટો બનાવવો વીગેરે

કલમ ૧૯૪-૧૯૫... ૧૪૩-૧૪૪

૫—કોઈ ઇનસાફી કામમાં બનાવટી અથવા ખોટો જાણીલો

વાપરવો કલમ ૧૯૬... ૧૪૫

૬—ઉડાવવો વીગેરે કલમ ૨૦૧... ૧૪૭ થી ૧૪૯

૭—માં હાજર થતો લેખ અટકાવવો વીગેરે કલમ ૨૦૪... ૧૫૦

પુસ્તાક

૧—બીબત્સ કબજામાં રાખવા વીગેરે કલમ ૨૧૩... ૨૧૪

યુગ

- ૧—સ્થાનો બ્રહ્મ કરવા વીગેરે કલમ ૨૯૫... ૨૧૬  
૨—તા કામમાં લાગેલા લોક સમુદાયને અડચણ કલમ ૨૯૬... ૨૧૬  
૩—તા સ્થાનોમાં વગર રજાએ જવું વીગેરે કલમ ૨૯૭... ૨૧૭

પ્રેસીડેનસી

- ૧—એટલે શું કલમ ૧૮... ૪

૩.

ફોસલાવી લઈજાયી.

- ૧—ફોઈ પછેલી સ્ત્રીને કલમ ૪૯૮... ૩૬૪-૩૬૫

ખ.

અદવાન.

- ૧—એટલે શું કલમ ૨૪... ૬

અખેડો

- ૧—એટલે શું કલમ ૩૫૯... ૯૪-૯૫  
૨—ની શીક્ષા કલમ ૧૬૦... ૯૫

અક્ષીરા.

- ૧—લેવી કોઈ ગુન્હેગારને શીક્ષાથી બચાવવા. કલમ ૨૧૩... ૧૬૨  
૨—આપવી ————— કલમ ૨૧૪... ૧૬૩  
૩—લેવી આપવી ક્યારે ગુન્હે નથી ક્યારેજો ... ૧૬૪-૧૬૫  
૪—લેવી ગયેલી મિલકત પાછી આપવામાટે વીગેરે કલમ ૨૧૫... ૧૬૬

અચ્યાં.

- ૧—ને ખુલાં મુકવાં કલમ ૩૧૭... ૨૪૦-૨૪૧

અળાત્કાર સંભોગ

- ૧—એટલે શું કલમ ૩૭૫... ૨૭૪-૨૭૬  
૨—ની શીક્ષા કલમ ૩૭૬... ૨૭૭-૨૭૮

બાળક

- ૧—નેજરત કર્મ માટે વેચવું, બાઉઆપવું કલમ ૩૭૨... ૨૭૨  
૨— ————— ખરીદવું વીગેરે કલમ ૩૭૩... ૨૭૩

## પિંગાડ

- ૧—એટલે શું કલમ ૪૨૫... ૩૨૨  
 ૨—ના ગુનાની શીક્ષા કલમ ૪૨૬... ૩૨૩  
 ૩—૫૦ રૂપીઆની મીલકતનો કરવો કલમ ૪૨૭... ૩૨૪  
 ૪—જનવરને મારીનાખી કરવો કલમ ૪૨૮-૪૨૯... ૩૨૪  
 ૫—કરવો ખેતીના કામમાં પાણીઓ છું કરીને કલમ ૪૩૦... ૩૨૫  
 ૬—રસ્તા વીગેરેનો કરવો કલમ ૪૩૧... ૩૨૫  
 ૭—ગટરને રેલાવીને કરવો કલમ ૪૩૨... ૩૨૬  
 ૮—દીવાંદાંડી વીગેરેનો નાશ કરીને કરવો કલમ ૪૩૩... ૩૨૬  
 ૯—કરવો સરકારના હુકમથી ઉભી કરેલ જમીનની નીશાનપત્રનો કલમ ૪૩૪... ૩૨૭  
 ૧૦—અગ્નીવડે કલમ ૪૩૫... ૩૨૭  
 ૧૧—ઘરનો નાશ કરવા વીગેરે માટે અગ્નીવડે કલમ ૪૩૬... ૩૨૮  
 ૧૨—તુતક વાલા વહાણ વીગેરેનો કલમ ૪૩૭... ૩૨૮  
 ૧૩—કરવો મોત અથવા મહાવ્યથાની તૈયારી કરીને કલમ ૪૪૦... ૩૨૯

## પિટીસ ઇન્ડીયા.

- ૧—એટલે ક્યો મુલક કલમ ૧૫... ૩

## પુમ.

- ૧—ખોટી ચલાવવાની લોકની સુલેહ વિરુદ્ધના ગુના કરાવવા માટે કલમ ૫૦૫... ૩૭૦

## બેદીલી.

- ૧—ઉત્પત્ત કરવી અથવા તેમ કરવા કોશિશ કરવી કલમ ૧૨૩ અ. ... ૩૭૩

## મ.

## મહીના

- ૧—એટલે શું કલમ ૪૯... ૧૩

## મદદગારી

- ૧—એટલે શું કલમ ૧૦૭-૧૦૮... ૫૩થી ૫૭  
 ૨—કેટલા પ્રકારની છે... ૫૩

૩—ઉપરથી ફરેલા ગુન્હા માટે વખતોવખત કેવી જવાબદારી

છે કલમ ૧૧૦થી ૧૧૭ સુધી ... ૫૬થી ૬૭

૪—જાડમાં કરવી કલમ ૧૩૧-૧૩૨ ... ૭૬

૫—શ્રેષ્ઠ ઓફીસર વીગિરેને નાણી જવામાં કરવી કલમ ૧૩૫. ૭૭

૬—દિવાના સખસ વીગિરે આત્મઘાત કરે તેમાં કરવી

કલમ ૩૦૫... ૨૨૬

૭—આત્મઘાત કરવામાં કરવી કલમ ૩૦૬ ... ૨૩૭

મહાવથા

૧—એટલે શું કલમ ૩૨૦ ... ૨૪૨-૨૪૫

૨—ભયંકર તથા વીગિરેથી કરવી કલમ ૩૨૬ ... ૨૪૬

૩—જખરાઈથી કઢાવવા વીગિરેનો ગુન્હા કરવા સાથે કરવી

કલમ ૩૨૭-૩૨૯ ... ૨૪૬-૨૪૮

૪—કરવીજખરાઈથી કબુલાત કરાવવી વીગિરે માટે કલમ ૩૩૧ ... ૨૪૯

૫—સરકારીનો કરને તેનો અમલ કરતાં બંધ પડે તે માટે કલમ ૩૩૩ ... ૨૫૦

૬—એક સખસને કરવા જતાં બીજાને કરવી કલમ ૩૩૫, ૨૫૧

મ.

મોત

૧—એટલે શું કલમ ૪૬૧... ૧૨

૨—ગફલતીથી આણવું કલમ ૩૦૪અ... ૨૨૮

૩—ગર્ભપાત કરતા આણવું કલમ ૩૧૪... ૨૩૮

મંડેળી

૧—જુઓ કાયદો.

૨.

રાણી

૧—એટલે શું કલમ ૧૩... ૩

૨—નો નોકર કેને કેહેવો કલમ ૧૪... ૩

૩—ગી મામે બડાઈ કરવી કલમ ૧૨૧... ૭૦-૭૧

પ્રજ્ઞ.

૪—ની સામે લડાઈ કરવા હથિયાર વીગિરે એકઠાં કરવા } ... ૭૨  
કલમ ૧૨૨ }

રશવત

૧—સેવી એટલે શું વીગિરે કલમ ૧૬૧થી ૧૬૫ સુધી... ૬૬થી ૧૦૨

સી.

લડાઈ—જુઓ રાણી

૧—નું કામ સહેલું કરવાનાં ધરાદાયી તેની ધસણ છુ-  
પાવવી કલમ ૧૨૩ ... ૭૨

૨—રાણી સાથે દોસ્તી રાખનાર રાજા સાથે ઉઠાવથી

વીગિરે કલમ ૧૨૫ ... ૭૩

૩—ના કેદીને નાશીજવામાં સાલ્ય કરવી વીગિરે કલમ ૧૩૦... ૭૫

સગન

૧—યમા નહિછતાં યંયાછે એવું દેખાડવું વીગિરે કલમ } ... ૩૫૮  
૪૬૩-૪૬૬ } ૩૬૧

૨—૧૨ અથવા વંહુટ્ટી હથાતીમાં ખીજી કરવું કલમ ૪૬૪૩૫૯, ૩૬૦

સાંચ

જુઓ રશવત

લુટ

૧—કરવી રાણીના સાંચે મૈત્રી રાખનાર રાજાના મુલક

... ૭૪

લેખ

૧—એટલે શું કલમ ૨૬ ... ૭૬

૨—સરકારી નોકરે નુકશાન કરવાને ધરાદાયી ખોટો

ખનાવવો કલમ ૧૬૭ ... ૧૦૩

૩—નો પુરાવા દાખલ હાજર થતો અટકાવવો વીગિરે કલમ ૨૦૪, ૧૫૦

૪—ખોટો ખનાવવો એટલે શું કલમ ૪૬૩-૪૬૪... ૩૪૦-૩૪૧

૫—ની શિક્ષા કલમ ૪૬૫... ૩૪૨

૬—આઈ કરવાના કારણસર કલમ ૪૬૮... ૩૪૫



૩—ખાવાપીવાની અવગુણકારક વેચવી કલમ ૨૭૩... ૨૦૨  
વસાણું

૧—ને જીદા વસાણાતરી કે વેચવું કલમ ૨૭૬... ૨૦૪  
વહાણું

૧—એટલે શું કલમ ૪૮... ૧૩

૨—બેફીકરાધથી ચલાવવું વીગિરે કલમ ૨૮૦... ૨૦૬

૩—દેશતવાળામાં મુસાફરી કરાવવી વીગિરે કલમ ૨૮૧... ૨૦૭

૪—ના રસ્તામાં અડચણ કરવી વીગિરે કલમ ૨૮૩... ૨૦૮

૫—ને ચોરી કરવા વીગિરે માટે કીનારે ચઢાવો દેવું કલમ ૪૩૯... ૩૨૯  
બીલ

૧—એટલે શું કલમ ૩૧... ૮

૨—ને દગલખાણથી ફેરવવું વીગિરે કલમ ૪૭૭... ૩૫૧

વિશ્વાસઘાત

૧—સાપરાધ એટલે શું કલમ ૪૦૫... ૩૦૪-૩૦૬

૨ ——— ની શિક્ષા કલમ ૪૦૬... ૩૦૬

૩ ——— બારવાહક વીગિરેએ કરવો કલમ ૪૦૭... ૩૦૭

૪ ——— મહેતા વીગિરેએ કરવો કલમ ૪૦૮... ૩૦૭

૫ ——— સરકારી નોકર વીગિરેએ કરવો કલમ ૪૦૯... ૩૦૮-૩૦૯

વેચાણું

૧—ભાખતસ પુસ્તક વીગિરેનું કલમ ૨૯૨... ૨૧૩

વહા—જીઓ મજૂરી.

વેપાર

૧—ની નિશાની એટલે શું કલમ ૪૭૮... ૩૫૨

વેપ

૧—સરકારી નોકરનો લેવો કલમ ૧૭૦... ૧૦૫

૨—ખોટો કોઈ જનસાક્ષી કામ કરવા માટે લેવો કલમ

૨૦૫... ૧૫૧-૧૫૨

૩—જમીન લેવા માટે લેવો કલમ ૨૦૫... ૧૫૧-૧૫૨

૪—ગુરૂર અથવા આસેસરનો લેવો કલમ ૨૨૯... ૧૮૧

૨૧.

શિક્ષા.

૧—એટલે થું કલમ ૨૩૦... ૧૮૧

૨—ખોટો બનાવવો વીગેરે કલમ ૨૩૧... ૧૮૨

૩—રાણીનો ખોટો બનાવવો કલમ ૨૩૨... ૧૮૨

૪—ખોટો બનાવવા માટે હથીયાર વેચવાં વીગેરે કલમ ૨૩૩... ૧૮૨

૫—રાણીનો ખોટો બનાવવા હથીયાર વેચવાં વીગેરે  
કલમ ૨૩૪ ... ૧૮૩

૬—ખોટો બનાવવા માટે હથીયાર પાસે રાખવાં કલમ  
૨૩૫... ૧૮૩

૭—રાણીનો ખોટો બનાવવા માટે હથીયાર પાસે રાખવાં  
કલમ ૨૩૫ ... ૧૮૩

૮—ખોટો બનાવવા આ દેશમાં હાઇન પરદેશમાં મદદ  
કરવી કલમ ૨૩૬... ૧૮૪

૯—ખોટો આ દેશમાં લાવવો વીગેરે કલમ ૨૩૭... ૧૮૪

૧૦—એવું કામ રાણીના શિકાના સંબંધમાં કરેવું કલમ ૨૩૮... ૧૮૫

૧૧—ખોટો છે એવું જાણ્યાપછી પાસે રાખવો વીગેરે  
કલમ ૨૩૯-૨૪૨ ... ૧૮૫-૧૮૭

૧૨—રાણીના શિકા માટે તેમ કરેવું કલમ ૨૪૦-૨૪૩-૧૮૬-૧૮૭

૧૩—ખોટો ખરો દાખલ આપવો કલમ ૨૪૧... ૧૮૬

૧૪—ખોટો બનાવવા માટે ઠંકશાળના માણસે ખોટી મેલવણી  
કરવી કલમ ૨૪૪ ... ૧૮૮

૧૫—ખોટો બનાવવાનું હથીયાર ઠંકશાળમાં લઈજવું કલમ  
૨૪૫ ... ૧૮૮

૧૬—નું વજન એવું કરેવું વીગેરે કલમ ૨૪૬... ૧૮૯

૧૭—એવું કામ રાણીના શિકા માટે કરેવું કલમ ૨૪૭... ૧૮૯



૧૮—નું રૂપ બદલવું કલમ ૨૪૮... ૧૮૯

૧૯—એવું રૂપ રાણીના ચિન્નનું બદલવું કલમ ૨૪૯... ૧૯૦

૨૦—ફરકાર થયેલો પાસે રાખવો વીગિરે કલમ ૨૫૦... ૧૯૦

૨૧—રાણીનો વીગિરે કલમ ૨૫૧... ૧૯૦

૨૨—જાણ્યા છતાં કલમ ૨૫૨... ૧૯૧

૨૩—રાણીનો જાણ્યા છતાં વીગિરે કલમ

૨૫૩... ૧૯૨

૨૪—ફરકાર થયેલો જાણ્યા છતાં બિજાને ખરો દાખલ

આપવો કલમ ૨૫૪... ૧૯૨

શુદ્ધિ—૧ એટલે શું કલમ પર... ૧૪

સ.

સખસ

૧—એટલે શું કલમ ૧૧... ૩

સરકાર

૧—એટલે શું કલમ ૧૭... ૪

સરકારી નોકર

૧—કોને કહેવો કલમ ૨૧... ૪-૫

૨—મુલો કરવાની ધારણા છુપાવવી કલમ ૧૧૯... ૬૭

૩—કોઈ રાજકીય કેદીને નાશી જવાદે કલમ ૧૨૮ ૧૨૯... ૭૫

૪—કોઈને નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કાયદાનો હુકમ નમાને

કલમ ૧૬૬... ૧૦૨

૫—નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી ખોટો લેખખનાવવો કલમ ૧૬૭... ૧૦૩

૬—કાયદા વિરુદ્ધ વેપાર કરવો કલમ ૧૬૮... ૧૦૪

૭—કાયદા વિરુદ્ધ મીલકતની ખરીદી કરવી વીગિરે

કલમ ૧૬૯... ૧૦૪

૮—નો વેષ લેવો કલમ ૧૭૦... ૧૦૫

૯—ના જોવી નીશાની રાખવી વીગિરે કલમ ૧૭૧... ૧૦૫

૧૦—કોલો સમન ન બોલે એટલા માટે નાશી જવું કલમ ૧૭૨... ૧૦૬

એવી બાબતમાં મેંજુરીની જરૂરીયાત વીગિરે ... ૧૦૭થી૧૧૮

૧૧—આગળજે ખેતીગિરેહાજર કરવામાં કસુર કરેવી } ... ૧૧૬-૧૧૭  
કલમ ૧૭૫ }

૧૨—ને ખખર આપવામાં કસુર કરેવી કલમ ૧૭૬... ૧૧૭થી૧૨૧

૧૩—ને જાણી બુઝીને ખોટી ખખર આપવી કલમ ૧૭૭... ૧૨૨

૧૪—કામદામુજબ આપેલા સોગંદ લેવા ના પાડવી કલમ ૧૭૮... ૧૨૩

૧૫—ની આગળ કોઈ મજબૂર હિપરસહી કરવા ના પાડવી.

કલમ ૧૮૦ ... ૧૨૫

૧૬—ની આગળ સોગંદ લીધા છતાં જુઠો મજબૂર કહેવો

કલમ ૧૮૧ ... ૧૨૬

૧૭—ને કોઈને નુકશાન કરવાના ઇરાદાથી ખોટી ખખર

આપવી કલમ ૧૮૨ ... ૧૨૭

૧૮—ના હુકમથી થતી જૂઠીમાં સામા થવું કલમ ૧૮૩ ... ૧૨૮

૧૯—ના હુકમથી થતા મીલકતના વેચાણમાં અડચણ

કરવી કલમ ૧૮૪ ... ૧૨૯

૨૦—ના હુકમથી વેચાતી મીલકતની દગલખાણથી માગણી

કરવી વીગિરે કલમ ૧૮૫ ... ૧૩૦

૨૧—ને સરકારી કામ કરતાં કોઈએ અડચણ કરેવી

કલમ ૧૮૬ ... ૧૩૧

૨૨—ને મદદ કરવા ફરજ છતાં તેથી મદદ ન કરેવી

કલમ ૧૮૭ ... ૧૩૨-૧૩૩

૨૩—જાહેર કરેલો હુકમ નહીં માનવો વીગિરે

કલમ ૧૮૮ ... ૧૩૩થી૧૩૬

૨૪—ને નુકશાન કરવાનો ડર દેખાડવો વીગિરે કલમ ૧૮૯... ૧૩૬

૨૫—પાસે આશરો લેવા જતાં સખસને ડર દેખા-

ડવો કલમ ૧૯૦ ... ૧૩૭

૨૬—કોઈ સખસને પ્રકડવાનો તથા મીલકત સરકાર જમ

કરવાનો હુકમ ન માને કલમ ૨૧૭ ... ૧૬૮

૨૭—એવું કામ કરવા ખોટું દફતર લખવું વીગિરે.

કલમ ૨૧૮ ... ૧૧૯

૨૮—ઈનસાફી મુકદમામાં કાયદા વિરુદ્ધ રીજીસ્ટ્રી વીગિરે

• કલમ ૨૧૯ ... ૧૨૦

૨૯—કોઈને ગેરવાજબી રીતે કમીટ કરવો કલમ ૨૨૦ ... ૧૨૦

૩૦—જેને પકડવા વીગિરેની તૈની ફરજ હોય તેમાં

કસુરે કરે કલમ ૨૨૧-૨૨૨ ... ૧૨૨-૧૨૩

૩૧—કોઈ ફેલીની મફલતીયી નાશી જવાદે કલમ ૨૨૩ ... ૧૨૩

૩૨—નું ઈનસાફી કામમાં અપમાન કરવું વીગિરે

કલમ ૨૨૮ ... ૧૨૯-૧૩૦

૩૩—ને અમલ કરતો અટકાવવા અથવા કરવી કલમ ૩૩૨.. ૨૪૯

૩૪ ————— મહાઅથા કરવી કલમ ૩૩૩... ૨૫૦

૩૫—ઉપર તેનો અમલ કરતો અંધ કરવા માટે સાપરાધ

અળ અથવા હુમલો કલમ ૩૫૩... ૨૫૯

સમન.

૧—પહોંચતાં કિંવાચહોડતાં અટકાવવો વીગિરે કલમ } .. ૧૧૧-૧૧૨  
સમુદ્ર પાર-જુઓ શિક્ષા. ૧૭૩

સરટીફીકેટ—

૧—પુરાવા દાખલ વપરાયતે માટે ખોટું આપવું વીગિરે કલમ ૧૯૭. ૧૪૫

૨—ખોટું ખરાબી માફક વાપરવું કલમ ૧૯૮... ૧૪૬

સવાલ.

૧—નો જવામ નદેવો સાચું જાણવાનું ફરમાવ્યા છતાં કલમ } .. ૧૨૪  
સહી—જુઓ સરકારી નોકર ૧૭૬

રદાંધ.

૧—સરકારી ખોટો બનાવવો કલમ ૨૫૫ ... ૧૯૨

૨—ખોટો બનાવવા હથીયાર વીગિરે પાસે રાખવા કલમ ૨૫-૬. ૧૯૩

૩—સરકારી ખોટો બનાવવા હથીયાર વેચવાં વીગિરે કલમ ૨૫૭-૧૯૩

૪—સરકારી ખોટો બનાવેલો વેચવો કલમ ૨૫૮... ૧૯૩

- ૫—સરકારી ખોટો બનાવેલો પાસે રાખવો કલમ ૨૫૯... ૧૯૪  
 ૬—સરકારી ખોટો બનાવેલો ખરા દાખલ વાપરવો કલમ ૨૬૦-૧૯૪  
 ૭—ખાખતની સરકારી ઉપજને હાની થાય એવો ફરકાર કરવો કલમ ૨૬૧ ... ૧૯૫  
 ૮—સરકારી વાપરેલો ફરી વાપરવો કલમ ૨૬૨ ... ૧૯૫  
 ૯—સરકારી વાપરેલો છે એવી નીશાની છોલી નાખવી કલમ ૨૬૩ ... ૧૯૫

## સાંચા.

- ૧—સંબંધી ગફલતીનું કામ કલમ ૨૮૭... ૨૧૦  
 સાપરાધ બળ (જુઓ હુમલો)  
 ૧—એટલે શું કલમ ૩૪૯ ... ૨૫૭  
 ૨—સરકારી નોકર ઉપર વાપરવું તેનો અમલ કરતાં બંધ કરવા માટે કલમ ૩૫૩... ૨૫૯  
 ૩—કોઈ સ્ત્રીની લાજ લેવા માટે તેની ઉપર વાપરવું કલમ ૩૫૪... ૨૬૦

## સ.

## સિક્કા.

- ૧—કેટલા પ્રકારનો છે કલમ ૫૩... ૧૪  
 ૨—સ્ત્રી અને છોકરાને ફટકાની થાય નહીં... ૧૪  
 ૩—સ્ત્રી ગર્ભવતી હોય ત્યારે મોતની થાય નહીં... ૧૪  
 ૪—કરતી વખતે કઈ કઈ વાત ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ .. ૧૫  
 ૫—સખત એટલે શું ... ૧૫  
 ૬—આસાન એટલે શું ... ૧૬  
 ૭—મોતની થઈ હોય તો તે ફરવવાં કોનો અધિકાર છે કલમ ૫૪... ૧૭  
 ૮—જીવતાં સુધી મૃત્યુપારની થઈ હોય તો તે કોણ ફરવી શકે છે કલમ ૫૫... ૧૭  
 ૯—પુરોષીલન કયા અમરીકનોને કઈ ન કરવી કલમ ૫૬... ૧૭

- ૧૦—જીવતાં સુધી સમુદ્ર પારની ઝોટલે શું કલમ ૫૭... ૧૮
- ૧૧—કેદને બદલે સમુદ્ર પારની જ્યારે થઈ શકેછે કલમ ૫૮.૧૯-૨૦
- ૧૨—આગળ થઈ ગઈ હોય તેવા ગુન્હેગારને શિક્ષા
- કરવા મટિ શું નીચમ છે કલમ ૭૫ ... ૨૧-૨૭
- ૧૩—થી બચાવવા ગુન્હેગાર પાસેથી બક્ષીશ લેવી
- વીગેરે કલમ ૨૧૩ ... ૧૬૧-૧૬૨

## શિક્ષણીય મનુષ્યવધ.

- ૧—ઝોટલે શું કલમ ૨૧૯... ૨૧૮-૨૨૩
- ૨—ની શિક્ષા કલમ ૩૦૪... ૨૨૭
- ૩—ની કોશીશ કલમ ૩૦૮... ૨૩૧

## સોગંદ.

- ૧—ઝોટલે શું કલમ ૫૧ ... ૧૩
- ૨—બાબતના કાયદાનો ઉતારો ... ૧૩
- ૩—સરકારી નોકરે ખાવાનું ફરમાવ્યાછતાં મ લેવા કલમ ૧૨૩.૧૭૮

## સોલજર.

- ૧—નો પોશાક પહેરવો કલમ ૧૪૦... ૭૯

## સોરટી.

- ૧—ની ઓક્ષીસ રાખવી કલમ ૨૯૪... ૨૧૫
- ૨—બાબતના ઠરાવ પ્રસીદ્ધ કરવા કલમ ૨૯૫... ૨૧૫

સૈતાડવો—જુઓ ધરમાં રાખવો.

## હ.

## હથિયાર

- ૧—એકઠાં કરવાં—જુઓ રાણી.

## હવા

- ૧—ને તંદુરસ્તીમાં બગડેન્નેવી કરવી કલમ ૨૭૮... ૨૦૫

## હરણુ(જુઓ મનુષ્યનયમ)

- ૧—કાયદાસર પાલીના હવાલામાંથી ઝોટલે શું કલમ ૩૬૧... ૨૬૩
- થી ૨૬૬

- ૨—મનુષ્યની શિક્ષા કલમ ૩૬૩... ૨૧૬-૨૧૭
- ૩—ખુન કરવા માટે કલમ ૩૬૪... ૨૧૮
- ૪—ગેરવ્યાજબી કેદ કરવા માટે કલમ ૩૬૫... ૨૧૮
- ૫—સ્ત્રીના ગેરચી લગ્ન કરાવવા વીગેરે માટે કલમ ૩૬૬... ૨૧૯
- ૬—સુવામ કરવા વીગેરે માટે કરવું કલમ ૩૬૭... ૨૨૦
- ૭—થયેલા સખસને સંતાડવો વીગેરે કલમ ૩૬૮... ૨૨૦
- ૮—કરવું બચ્ચાં ઉપરના ઘરેણાં માટે કલમ ૩૬૯... ૨૨૧

## હાંકેવું

- ૧—સરીયામ રસ્તા ઉપર બેઠીકરાઈથી કલમ ૨૭૬... ૨૦૫-૨૦૬

## હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો

- ૧—તે ક્યાં ક્યાં લાગુછે... ૧

- ૨—તે અમલમાં આવ્યા પછી રાણીના નોકરે કરેલા ગુન્હા

ની સજા આ કાયદા પ્રમાણે ક્યારે થાય... ૨

- ૩—સ્થાનીક કાયદા પ્રમાણે થયેલ સજાનો ગુન્હો  
આ કાયદા વિરુદ્ધનો ગુન્હો જણાયતો કેમ કરવું... ૨

## હિંદુસ્તાનની સરકાર

- ૧—એટલે કઈ સરકાર કલમ ૧૬... ૪

## હુકમ

- ૧—જાતે હાજર થવાનો નહિ માનવો વીગેરે કલમ ૧૭૪, ૧૧૩ થી ૧૧૫

## હુમલો

- ૧—ક્યાં અપ્રિયાર અમલમાં અણાવવા માટે ગવર્નર

જનરલ વીગેરે ઉપર કલમ ૧૨૪... ૭૨

- ૨—એટલે શું કલમ ૩૪૬... ૨૫૭

- ૩—ની બાપ્પા કલમ ૩૫૧... ૨૫૭

- ૪—ની સજા કલમ ૩૫૨... ૨૫૮

- ૫—સરકારી નોકરે ઉપર કરવા તેનો અમલ બેધ કરાવવા

માટે કલમ ૩૫૩... ૨૫૯

- ૬—સ્ત્રીની જાજ લેવા માટે કલમ ૩૫૪... ૨૬૦

પ્રશ્ન.

૭—કરવો કોઈને બેઆખર કરવાના ધરાદાથી કલમ ૩૫૫...૨૬૧

૮—ગેરબાજીની કેદ કરતું કરવો કલમ ૩૫૭... ૨૬૨

૯—કરવો ગુરસો ચઢાવવાથી કલમ ૩૫૮... ૨૬૨

હુકમનાં

૧—દગલબાજીથી થવા દેવું, બંધવા દેવું કલમ ૨૦૮...૧૫૪

૨—જે રકમ લેણી ન હોય તે માટે દગલબાજીથી

કરાવી લેવું, પૂરું થયા છતાં બળવવું કલમ ૨૧૦ ...૧૫૫

હંગામો.

૧—એટલે-થું અને તેની શિક્ષા કલમ ૧૪૬-૧૪૭...૮૩-૮૪

૨—જીવલે એવું હથીયાર પાસે રાખીને કરવો કલમ ૧૪૮.૮૪-૮૫

૩—અંધ પાડવા વીગેરેનું કામ કરતાં સરકારી નોકર

ઉપર હુમલો કરવો કલમ ૧૫૨ ... ૮૬

૪—કરાવવાના ધરાદાથી કોઈના મુદમાં કોષ લિપન

કરવો કલમ ૧૫૩ ... ૮૭

૫—ની અખર નમીનના માર્લેક અથવા કબજેદારે

ન આપવી કલમ ૧૫૪... ૮૮

૬—જે સખસના ફાયદા માટે કરવામાં આવ્યો હોય

તે તેણે ન અટકાવવો કલમ ૧૫૫ ... ૮૯

૭—જે સખસના ફાયદા માટે કરવામાં આવ્યો હોય તે સખ

સુના મુજિઆરની કેટલી જવાબદારી છે કલમ ૧૫૬... ૯૩

૮—માં સામેલ થવા પૈસા લેવા કઠીને રહેવું કલમ ૧૫૮... ૯૪



નવો દિવાની કાયદો.

સંને ૧૮૭૭ નો આક્ટ નં. ૧૦ મો.

પુસ્તક ટીકા અને ઇનડેક્સ સાથે.

કિમત રૂપૈયા ૫૦ પાંચ ટપાલ ખર્ચ ૩૦-૪-૯.

ઉપરનું પુસ્તક ગોહલવાડ પ્રાંતમાં સ્વ. વલાહતા કે. વ્યાયા-  
ધાશ્રી ત્રીકમરાય ઉદ્દેશકર પાસેથી રોકડી કિમતે મળશે.

આ પુસ્તક વિષે વર્તમાન પત્રોના મત નિચે પ્રમાણે પડ્યા  
છે તેથી તેનું ઉપયોગીપણું જણાશે.

મુંબઈ સમાચારનું અત.

આ કાયદા ઉપર. લખાએલો એક લઘુ ગ્રંથ તેના પ્રસિદ્ધ  
કરનાર તરફથી અમોને મળ્યો છે અને તેની પોષ્ટિક માનપૂર્વક  
અમે કચ્છલ રાખીએ છીએ, આ મોટું પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં  
લખાએલું છે, એટલે કે ઈ. સ. ૧૮૭૭ના માર્ચ મહિનામાં નામદાર  
ગવરનર જનરલ એ આક્ટ પોતાની ધારા બાંધનારી સભામાં  
પસાર કરી છે, અને તેનો આ તરજુમો છે. મી. ત્રીકમરાયે ફક્ત  
આ આક્ટનો તરજુમો છપાવી બહાર પાડ્યો નથી પણ એ આ  
ક્ટના સંબંધમાં જે ઘણી મહત્ત્વ, ચાલાકી વાપરી બાંધનારનો  
ઉપયોગનું કામ જે તેમણે બજાવ્યું છે તે એ આક્ટ ઉપર પોતા  
તરફથી કરેલી પુષ્કળ ટીકા છે. કોઈ પણ કાયદા ઉપર ટીકા કરવા,  
એટલે કે કાયદાની દરેક કલમ ઉપર સમજ આપવી, તે કલમો  
ક્યા ક્યા જાણીતા ફેસલાઓમાં લખ્યું પાડી ચુકાઈ છે તેનું જ્ઞાન  
આપવું, અને તે કલમો બીજા ક્યા ક્યા કાયદાઓની કઈ કઈ  
કલમોને મળતી છે તથા તેમાં કેટલો કેટલો ફેર છે એ સર્વ જાતની  
સમજ સાથે પોતાનું કાયદા કાનુની વિષેનું જ્ઞાન બતાવવું તે સહેલ  
કામ નથી. મી. ત્રીકમરાય જે આદ્યો હાંલ ભાગવે છે તે તરફ જતાં  
તથા ધારાનું જે જ્ઞાન તેણે ધરાવે છે તે તરફ નજર કરતાં આ  
ટીકા ઘણી બાહોસાથી થયેલી જણાય છે. ધારાને જગતાં પુસ્તકોની  
તપાસ લઈ તે ઉપર ટીકા કરવાનું કામ ધારાના હાંમલોથી થયેલ



હાયમાં લેવું નોંધવું. તેઓ વગર બીજા ગમે એવા બાંહેધારી.  
 હાય છે પણ તેઓથી પ્રત્નના ખાત્રી પૂર્વક તે થતું નથી. આવી  
 જાતનું કામ ઇંગ્રેજ બારીસ્ટરો બજાવતા આવેલા છે. પણ એ  
 જાતની શરૂઆત મી. ત્રીકમરાએ એક દેશી થઈ પોતાના બાઈ  
 બંધ વકીલો માટે તથા ગુજરાતી વાંચનારાઓના કાયદાને મટિ  
 કીધો છે માટે તેમની આ ખરી મુદ્દેના વગરનારીક પામવે પસાર  
 થવી નોંધતી નથી. બાંહેધારી દેશીઓમાં ઘણા ભાગ વકીલોનું કામ  
 કરતો જણાય છે. અને તેઓનામાં પણ મોટો ભાગ ઇંગ્રેજ બા-  
 ધાના સાનથી અજાણ્યો હોય છે આવા ભાગને મી. ત્રીકમરાએ  
 પ્રસિદ્ધ કરેલું આ પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી થઈ પડવું નોંધવું. મી.  
 ત્રીકમરાએ વળી મુજાફર પ્રમાણે વીગતવાર સાંકળીયું બતાવ્યું છે.  
 જેથી કોઈ પણ બાબત ઉપર જોવું હોય તો સાંકળીયાં ઉપર ન-  
 જર પડતાં જ તે બાબતનું પાનું તુરત નજરે પડે છે. આ પણ  
 વાંચનારને એક મોટી સેવક છે. અને ધારાનું એક પુસ્તક કે  
 જે વારંવાર તેના અંબ્યાસીઓને જોવું પડે છે તેઓને આ જાતનું  
 સાંકળીયું ઘણું ઉપયોગી થઈ પડ્યા વગર રહે નહીં.

કાયદાઓ ઉપર રચાયેલાં અને પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો હ-  
 મેશાં કિમતી હોય છે. અને તે કિમતી હોવાથી તેના ખરીદદારો  
 પણ થોડા મળે છે. ખરીદદારો થોડા હોવાથી એવાં પુસ્તકો રચના-  
 રાઓ અને પ્રગટ કરનારાઓની ઉલટ ત્રુટી જાય છે તેઓને આ-  
 સરાની વધારે જરૂર છે. આ પુસ્તક લીખડીના ઠાકોર જીવંત-  
 સીંગણને અરફણ કરવામાં આવ્યું છે. આ કામ ઠાકોરને તેમજ  
 પ્રગટ કરનાર એ બંનેને માન બરેલું છે. દેશીરાજીઓ એવાં કિમતી  
 પુસ્તકોને આસરો આપે એ તેમના દરજ્જાને જેવ આપનાર  
 અને ગ્રંથ કરતાં જ લાભ કરનાર છે. એક દેશી રાજાએ એવું  
 ઉત્તેજન આપ્યું કે તેવું જ બીજા રાજાઓ આપવા ઉશ્કેરાય છે.  
 એમ થવાથી વિદ્યાર્થીઓની બાબતોનો ફેલાવો થાય છે અને ગુજ-  
 રાતી બાધાનાં સારાં પુસ્તકોનો વધારો થવાનો સંભવ રહે છે."

રાસ્તગોફતારનો મત.

“કાફીયાવાડના વળા સંસ્થાનના ડાહ્યુટી બંડલ તથા એનન્સી  
ખાતાના એક વકીલ મીં વ્રીકમરાય ઉદ્દેશકરે ધારાના અભ્યાસી-  
ઓની એક અગત્યની ખુટ પુરી પાડી છે. સને ૧૮૭૭નો આક્ટ  
૧૬ ને જે સાધારણ રીતે “સીવીલ પ્રોસીડ્યુરકોડ” ધ્યાને દિવાની  
કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાને નામ આપાય છે, તે મોટે ધારે  
ગુજરાતીમાં ટીકા અને અનુક્રમણિકા સાથે મીં વ્રીકમરાયે છપાવી  
પ્રગટ કર્યો છે. એ ૫૦૦થી વધારે સફાનું એક મોટા કદનું બારે  
પુસ્તક છે, જે લીખડીના ઠાકોરને અપાયું હતું છે. હિંદુસ્તાનનો  
“પીનલકોડ” જેવો સંપૂર્ણ ગણાય છે તેટલે જ કિમતી ન્યાયશાસ્ત્રી-  
ઓ આ સીવીલ પ્રોસીડ્યુરકોડને સમજે છે, જે પ્રથમ છેક ૧૮૫૦  
માં ઘડેલો ૧૭ વરસે ૧૮૭૭ માં પસાર થયો છે. પીનલકોડની સં-  
પૂર્ણતા સાથે સરખાવતાં એમાં ખામીઓ અલગત વધારે હોવી  
જોઈએ, તોપણ આવી એક મોટો ધારો ગુજરાતીમાં પ્રસિદ્ધ થયા  
વગર પડત પડવો ઘટતો નહીં હતો. તેને તે હીનપસ્તીમાંથી મીં  
વ્રીકમરાયે ઉઘાર્યો છે ધારાના પુસ્તકોની ઇંગ્રેજીમાં કાંઈ ખુટ નથી,  
પણ ગુજરાતીમાં તેમની નવઈ છે. ઇંગ્રેજી ધારો માત્ર ઈલાકા  
જોડેરોમાં જ લખ્યું છે. જુલ્લાઓમાં ફોરટની બાષા દેશી છે ત્યાં ધારા-  
રાનું કામ દેશી બાષામાં ચાલે છે. અને ત્યાંના ઘણાક ધારા  
જાણનારાઓ ઇંગ્રેજીથી કેવળ અજાણ્યા છે. મુકસોલનો ઈનસાફ  
વધારે સસતો, સવળ અને સુતરો છે તે આ દેશી બાષામાં કામ  
ચલાવાના કારણથી છે માટે જુલ્લાના ન્યાય ખાતાની બીજી  
ન્યાય વ્યવસ્થા ગમે એટલો સુધારો કરવા નોગ હોય, પણ ઇંગ્રેજી  
કામના ઘેલાપણાને એપ તેને લાગણી દેવો નહીં જોઈએ. દેશી  
બાષામાં ઈનસાફ ચલાવવો એ ખામી વગરનું છે અને તેમાં સુ-  
ધારાની જગ્યા નથી. એ ગોઠવણ તો માત્ર કાયમ થવી ઘટે છે  
અને તેને કાયમ કરવામાં આના સરખી દેશી બાષાની ધારા  
પોથી ઉપયોગી છે. XXXXX XXXXX XXXXX XXXXX XXXXX XXXXX  
માટે મીં વ્રીકમરાયના આ મોટા પુસ્તકને સારો આવકાર દેવા

અમે ખુશી છે એ એમાં આપણા દિવાની ધારાની દરેક કલમ ઉપર અગત્યની ટીકા આપી છે અને દરેક ટીકાના ટેકામાં ચુકાદા આપી તથા બીજી શાહદતો ટાંકી છે. એ કામ સંપૂર્ણ નથી એ કામની મહેનત જોતાં ચોપડીની કિંમત રૂ. ૫) ઘણી નથી. આવા મહેનતુ અધ્યાસીઓને પ્રવૃત્તિ ટેકો ધરે છે.

(રાક્તગોફતાર જા. ૨૬-૨૨ ૭૯.).

## કલમ ૧ બી.

આ આંકટનું નામ હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો છે. અને તે પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ આઇલેન્ડ, સિંગાપોર તથા મલાક્કા શીવાયના આખા હિંદુસ્તાનને લાગુ છે.

ટીકા.

હવે એ પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ આઇલેન્ડ વીગેરે સ્વસ્થાનોને પણ સન ૧૮૬૭ ના આંકટ ૫ માર્ચી આ કાયદો લાગુ પાડવામાં આવ્યો છે.

## કલમ ૨ જી.

સદરજુ મુલકમાં આ કાયદો અમલમાં આવ્યા પછી જે ગુનાહ થાય તેને આ કાયદા પ્રમાણે સજા થાય.

## કલમ ૩ જી.

જે ગુનાહ સદરજુ મુલકની બાહાર થયા હોય, પણ જેની તજવીજ કાયદા પ્રમાણે તે મુલકની માંહે થઈ શકે તે ગુનાહોનો શિક્ષા.

ટીકા.

અંગ્રેજ રૈયત. અંગ્રેજ હદની બાહાર આ કાયદા વિરુદ્ધ ગુનાહ કરે તેની તજવીજ અંગ્રેજની કોર્ટથી થાય એવો આ કલમનો હેતુ છે. પારકા રાજ્યની રૈયત એ પારકા રાજ્યમાં ગુનોહ કરી અંગ્રેજ હદમાં બરુદ્ધ ખેતે તેનો ઈનસાફ તો તે પારકા દેશની કોર્ટ જ કરી શકે. આવા પારકા દેશની રૈયત અંગ્રેજ હદમાં બરુદ્ધ ખેતે તેને પકડી પારકા રાજ્યને સ્વાધીન કરવા માટે આ કાયદાની નીચે લંખેત્રી કલમો વિરુદ્ધ નાજ ગુના ઠરાવ્યા છે. એ કલમો શીવાયની બીજી કલમો વિરુદ્ધ કેદી-એ ગુનોહ થયા હોય તો સ્વાધીન કરવાનો હુકમ થઈ શકે નહીં એ કલમો નીચે પ્રમાણે છે.

કલમ ૨૦૬, ૨૦૮, ૨૨૪, ૨૩૦ થી ૨૬૩, ૨૬૬ થી ૩૦૪, ૩૦૭, ૩૧૦, ૩૧૧, ૩૧૨ થી ૩૧૭, ૩૨૩ થી ૩૩૩, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૬૦ થી ૩૭૩, ૩૭૫ થી ૩૭૭, ૩૭૮ થી ૪૧૪, ૪૩૫ થી ૪૪૦, ૪૪૩ થી

૪૪૬, ૪૬૪ થી ૪૬૮, ૪૭૧ થી ૪૭૭, (જુઓ ગુનેહગારને સોંપવા સંબંધીનો હિંદુસ્તાનની કાયદા બાંધનારી કાઉન્સિલના સને-૧૮૭૯ના આક્ટ ૨૧ માનું પરિશિષ્ટ.)

કલમ ૪ થી.

રાણીની સાથે દોસ્તી રાખનાર પરરાજ્યમાં રાણીના કોઈતો કરે કરેલા ગુનાહોની સજા આ કાયદા પ્રમાણે થશે.

ટીકા.

દેશી રાજ્યમાં ફિવા પારકા કોઈ બીજા રાજ્યમાં રાણીનો નોકર કોઈ ગુનોહ કરે તો તેને આ કાયદા પ્રમાણે સજા થાય એવી આ કલમની મતલબ છે.

રાણીનો નોકર કોને કહેવો તે માટે જુઓ કલમ ૧૪.

કલમ ૫ મી.

ક્યા ક્યા કાયદા પર આ આક્ટથી કોઈ અસર થતી નથી તે વીશે.

ટીકા.

આ કલમ ઉપર હાઇકોર્ટના નીચે પ્રમાણે ફેસલા થયા છે.

૧ સ્થાનીક કાયદા પ્રમાણે કેદની સજા થઈ હોય, અને સજાનો ઠરાવ જોતાં એવું માલુમ પડે કે એ તો આ કાયદા પ્રમાણેનો ગુનોહ થાય છે તો તેટલા ઉપરથી સ્થાનીક કાયદા પ્રમાણે થયેલી સજા રદ થાય નહીં. ૮ વી. રી. પ્ર. ૫૫.

કલમ ૬ ઠી.

આ કાયદામાં ગુનાહની જે વ્યાખ્યા અતાવી છે તે વ્યાખ્યા અતાવતી વખતે તથા શિક્ષા કરતી વખતે સાબારણુ અપવાદો ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.

કલમ ૭ મી.

આ કાયદામાં જે શબ્દનો અર્થ એકવાર સમજાવ્યો છે તે શબ્દ સઘળે ઠેકાણે તેજ અર્થ વાપર્યો છે.

કલમ ૮ મી.

પુરૂષ સર્વનામ "તે" તથા તેને વિલક્ષિત લાગી ને સીધું થયેલા

શબ્દો પુરુષ તથા સ્ત્રી એ બંનેને લાગુ પડે છે.

કલમ ૯ મી.

એકવચનમાં લખેલા શબ્દોને બે વચનમાં પણ સમજવા.  
બે વચન એકવચનમાં લખેલા શબ્દોને એકવચનમાં પણ સમજવા;  
પણ સંબંધ જોતાં તેમ ન લાગે તો તેમ ન કરવું.

કલમ ૧૦ મી.

“પુરુષ” એ શબ્દવડે કોઈ પણ વચનો માનવી પુરુષ સમજવો;  
બે “સ્ત્રી” એ શબ્દ વડે કોઈ પણ માનવી વચની સ્ત્રી સમજવી.

કલમ ૧૧ મી.

“સખસ” એ શબ્દમાં કોઈ પણ કંપની અથવા સભા અથવા  
માણસોની મંડળીનો સમાવેશ થાય છે; પછી તે કંપની, સભા,  
અથવા મંડળીને કારપોરેશનના હક મળ્યા હોય કે નહીં તોપણ.

કલમ ૧૨ મી.

“લોક” એ શબ્દમાં લોકના કોઈ પણ વર્ગનો અથવા કોઈ  
પણ જમાતનો સમાવેશ થાય છે.

કલમ ૧૩ મી.

“રાણી” એ શબ્દવડે ગ્રેટબ્રીટન તથા આયર્લેન્ડના એકાં  
મળેલાં રાજ્યનો તે વખતે જે સત્તાધીશ હોય તે સમજવો.

કલમ ૧૪ મી.

“રાણીનો નોકર” એટલે “હિંદુસ્તાનનો રાજ્યકારભાર સારી  
રીતે ચલાવવા બાબતનો આક્ટ” એ નામે ઓળખાતા કાયદાને  
આધારે અથવા હિંદુસ્તાનની સરકારે કે કોઈ પણ સરકારે અથવા  
તેની સત્તાધી, હિંદુસ્તાન મધ્ય કાયમ સંખેલા, ઇસ્તેલા, અથવા  
મુકરર કરેલાં સઘળા અમલદારો અથવા નોકરો સમજવા.

કલમ ૧૫ મી.

“શ્રિટિશ્ફાઈડીઆ” એ શબ્દવડે રાણીની હાથ રાણીની સત્તા  
તે બાબતોની જે મુલક આબોધે, અથવા જે પછી આવે  
તે સમજવો.

કલમ ૧૬ મી.

“હિંદુસ્તાનની સરકાર” એ શબ્દ વડે હિંદુસ્તાનના ગવર્નર જનરલ ઇનકૌન્સીલ, અથવા હિંદુસ્તાનના ગવર્નર જનરલની જેર હાજરીમાં પ્રેસિડેન્ટ ઇનકૌન્સીલ અથવા એકલા હિંદુસ્તાનના ગવર્નર જનરલ સમજવા.

કલમ ૧૭ મી.

“સરકાર” એ શબ્દ વડે જે સખસ અથવા સખસોને શ્રિદિશ ઇન્ડીઆના કોઈ પણ ભાગમાં હકુમત કરવાનો કાયદા પ્રમાણે અખતીઆર છે તે સખસ અથવા સખસો સમજવા.

કલમ ૧૮ મી.

“પ્રેસિડેન્સી” એ શબ્દ વડે એક પ્રેસિડેન્સીની સરકારને તામેનો મુલક સમજવો.

કલમ ૧૯ મી.

જડજ કોને કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

આવા નોકરોએ સરકારી નોકર હોઈને સરકારી કામ કરતાં કોઈ ગુનોહ ક્યો હોય તો સ્થાનીક સરકારની મંજૂરી વગર, અથવા સ્થાનીક સરકારે જે અમલદારને મંજૂરી આપવાનો અખતીઆર આપ્યો હોય તે અમલદારની મંજૂરી વગર તેમની ઉપરની આપી ફરીઆદી કોઈ પણ ફોજદારી કોર્ટથી સંભળાય નહીં. જુઓ કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૪૧૬.

આ ઉપરથી એમ નહીં સમજવું જોઈએ કે આવાં નોકરો ઉપરની સઘળી ફરીઆદીમાં સ્થાનીક સરકારની મંજૂરી જોઈએ. તેઓ જે વખતે આનગી સખસો હોય તે વખતે તો બીજા સાધારણ સખસોની બાકી તેમની ઉપર કામ ચાલી શકે. જુઓ પ્રીન્સિપ પ્રજ ૪૧૬.

કલમ ૨૦ મી.

ઇનસાફની કોર્ટે કોને કહેવી તેની વ્યાખ્યા.

કલમ ૨૧ મી.

સરકારી નોકર જેને કહેવા તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

બજાવો ઉઠાવી ઉપર લખેલા હુકમોમાં માલિલો કોઈ હુકો કોઈ લોક

બજારે, તો તેઓ સરકારી નોકર કહેવાય નહીં, કેમકે તે વખતે તેઓ નોકર નહીં પણ બજવાખોર હતા.

આ કલમ ઉપર હાઈકોર્ટના નીચે મુજબ ફેસલા થયા છે.

૧ સરકારના સૌલીસીટરે, સરકારની મંજૂરીથી અને ગવર્નર જનરલ ઇનકૌન્સિલ કચેરી ગોડવાણ પ્રમાણે કલકત્તાની પોલીસ કોર્ટમાં પ્રોસીક્યુટર તરીકે કામ કરવાને જે સંજ્ઞાને નીમલો હોય તે હિં. કો. કા. ની કલમ ૨૧માં બતાવેલા અર્થ પ્રમાણે સરકારી નોકર છે. કે સરે હિંદ વિરુદ્ધ ભટો કીસ્નોદાસ અને બીજા ૩ ઈ. હા. રી. (કલકત્તા) પ્રૃ ૪૬૭.

૨ કોર્ટ ઇજનેર મ્યુનીસીપાલ ખાતાના નાણા લખતે બીજાને આપતો હોય તો આ કલમની ૧૦ મી રકમ પ્રમાણે તે સરકારી નોકર છે. જે કે આવા નાણાનો અરચ કરવાની પરવાનગી આપવાનો તેને અધિકાર નહોય તો પણ. રાણી વિરુદ્ધ નાનતમરામ ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૪.

૩ આ કલમની ૨ છ રકમમાં “ઓફીસર” એ શબ્દ છે તેનો અર્થ સરકારનું કાંઈ કામ કરવાને નીમાયેલો હોય તેને લાગુ પડે છે. તેને પોતાને કાંઈ અધિકાર મળેલો હોયો જોઈએ, અથવા અધિકાર પામતા સંજ્ઞાને મદદગાર તરીકે કામ કરતો હોયો જોઈએ, અને એ કારણથી તે જંગલ ખાતાની હિપજનો હિસાબ રાખતો હોય અને કાંઈ ભાગ પોતાને માટે રાખી બાકીનો ભાગ સરકારને આપતો હોય તો તે ઓફીસર નથી. અને તેટલા માટે તે સરકારી નોકર નથી. રાણી વિરુદ્ધ રામજી રાવજી આજીરાવ ૧૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૧ કલમ ૨૨ મી.

“જંગમ મિલકત” એ શબ્દવડે જમીન તથા જમીનને ચોટેલી વસ્તુ તથા જમીનની જોડે જથ્થું જોડાયેલી વસ્તુ શીવાયની કોઈ પણ પ્રકારની સાકાર મિલકત સમજવી.

ટીકા.

જમીનને જથ્થું જોડાયેલી વસ્તુ હોય પણ ત્રીજી તેને છુટી પાડવામાં આવે તો તે જંગમ મિલકત થાય છે. ( જુઓ આ કાયદાની કલમ ૩૭૮ નો ખુલાસો ૧ લીં).

કલમ ૨૩ મી.

“જરવાજખી લાંબ” એટલે કાયદા વિરુદ્ધ ઉપાયોથી મેળવેલી



મિલકત, જે મિલકતપર તે જેળવનાર સંપત્તનો કાયદા પ્રમાણે હક નથી.

“ગેરવાજખી હાની” એટલે કાયદા વિરુદ્ધ ઉપાયોથી મીલકતનું જવું, જે મીલકતપર તે જેની પાસેથી જાય છે તે સંપત્તનો કાયદા પ્રમાણે હક છે.

કોઈ સંપત્તને ગેરવાજખી રીતે, કોઈ મળે ત્યારે અંતે તેમજ તે ગેરવાજખી રીતે પોતાની પાસે રાખે ત્યારે પણ, તેને ગેરવાજખી લાભ થયે એમ સમજવું. કોઈ સંપત્તની પાસે ગેરવાજખી રીતે કોઈ મીલકત લઈ લેવાય ત્યારે, અંતે તેને તેમજ કોઈ મીલકત લેતાં ગેરવાજખી રીતે પ્રતિબંધ થાય ત્યારે પણ તેને ગેરવાજખી હાની થઈ એમ સમજવું.

કલમ ૨૪ મી.

જે માણસ કોઈ વસ્તુ એક સંપત્તને ગેરવાજખી લાભ કરવાના ઇરાદાથી, અથવા બીજા સંપત્તને ગેરવાજખી હાની કરવાના ઇરાદાથી કરે તે માણસે તે વસ્તુ બદલ્યાનતથી કરી એમ સમજવું.

કલમ ૨૫ મી.

જે કોઈ સંપત્ત કોઈ વસ્તુ દગો કરવાના ઇરાદાથી કરે તો તે વસ્તુ તેણે દગલખાઈથી કરી એમ સમજવું.

કલમ ૨૬ મી.

જે કોઈ સંપત્ત કોઈ વસ્તુ માનવાનું પાકું કારણ હોય, તો તેને તે વસ્તુ “માનવાનું કારણ” છે એમ સમજવું, નહીં તો નહીં.

ટીકા.

આ વાક્યનો અર્થ ઘણો જાણવા લાયક છે. આગળ ઘણી કલમોમાં “તહોમતદારે અમુકે હકીકત જાણીને ક્રિયા માનીને કરી” એવા ઘણા વાક્યો આવે છે. જેમકે “ચોરીનો માલ જાણીને અથવા માનવાનું કારણ છતાં લીધો” એવું કલમ ૪૧૧ માં આગળ આવશે ત્યારે હવે “માનવાનું કારણ” એટલે શું તે જાણવું ઘણું અગત્યનું છે. તેની લાંબો અર્થ એટલો છે કે માલ એટલી કીંમતે મળે છે, છાની રીતે વેચનાર આવી જાય છે, વેચના વાળો સંપત્ત તે ચીજનો વેપાર કરવા

વાળા નથી, એ વીગરે હકીકત હોય તો પોતે લીધેલો માલ ચોરીનો છે એવું તે માને છે એમ સાધારણ બુદ્ધિનું માણસ પણ સહેજ અનુમાન કરી શકે. દરેક કેસમાં આવેલી રીતે માનવાના પાંકાં કારણ જુદાં જુદાં હોય છે. દુનીયામાં ખનતા ખનાવ વધારે જોનાર જાણનારને વધારે સુજે છે, અને તેથી ઉત્તરતા લોકોને થોડા સુજે છે.

ટુંકામાં આ “મહાવાના કારણ”નો અર્થ એજ છે કે અમુક હકીકત તહોમતવારે જાણી તેમ છતાં અમુક કૃત્ય કર્યું તે ઉપરથી તેની સ્થિતિનો માણસ તે હકીકત ઉપરથી સાધારણ રીતે શું અનુમાન કરે તેજ છે.

કલમ ૨૭ મી.

જ્યારે કોઈ મીઠકત કોઈ સખસની વતી તે સખસની સ્ત્રિ, મહેતા, અથવા નોકરના કબજામાં હોય ત્યારે આ કાયદાના અર્થ પ્રમાણે તે તેજ સખસના કબજામાં છે એમ સમજવું.

કલમ ૨૮ મી.

જે સખસ એક વસ્તુ ખીજી વસ્તુના સરખી કરે એવા ધરાદાથી કે તે સરખાણાથી ફરેમ કરવો, અથવા એવું જાણીને કે તેથી ફરેમ થશે એવો સંભવ છે, તે સખસે તે વસ્તુ ખોટી બનાવી એમ સમજવું.

કલમ ૨૯ મી.

“લેખ” એ શબ્દવડે કોઈ પણ બાબત સમજાવી, જે બાબત કોઈ પણ વસ્તુ ઉપર અક્ષર, ચંક, કે ચિન્હવડે, અથવા એમાંના એકથી વધારે સાધનોવડે સમજાવી અથવા જ્ઞાન કરેલી હોય, અને જે સાધનો તે બાબતના પુરાવા દાખલ વાપરવાનો ધરાદો કર્યો હોય, અથવા વપરાય.

ટીકા.

જુઓ આ કલમનો ખુલાસો તેથી વધારે અર્જવાળુ પડશે.

૧ કોઈ અરજી આપવા મુસદ્દો કર્યો હોય, અને તે મુસદ્દો જે અરજીનો હોય તે અરજી કોઈ બાબતના પુરાવા તરીકે વાપરવાની હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણેનું દસ્તાવેજ છે. એ અરજીના મુસદ્દામાં કોઈ સખસની આખરને દાની પોચે એવી હકીકત લખી હોય તો તેણે

કલમ ૪૧૯ પ્રમાણે યુનોહ ક્યો કહેવાય. ૧૦વી. રી. પ્ર. ૧૧ ( ફોજદારી ).

૨ ખોટો લેખ ખતાબ્યાનો યુનોહ સંપૂર્ણ થવા માટે લેખ ખોટો ખતાબ્યો એ હકીકતજ પુરતી છે. એ લેખ કોઈ ખરા હયાત માણસના નામનો ખનવિજો હોયો નોંધ્યે એવી કાંઈ જરૂરીયાત નથી. તે ખતાવવાવાળા સખસ તે ખોટોજ એવું જણાતા અથવા માનતા હોય તો પછી એ લેખ કાયદાસર પુરાવામાં લેવા લાયક ન હોય તોપણ યુનોહ પૂર્ણ થાય છે. રાણી વિરદ સૌકિતઅલી. ૨મ. હા. રી. પ્ર. ૧૨ ( ફોજદારી )

કલમ ૩૦ મી.

“કિંમતી દસ્તાવેજ” એ શબ્દવડે જે લેખથી કાંઈ કાયદાસર હક ઉત્પન્ન થતો હોય, વધતો હોય, ખીજાને અપાતો હોય, ઓછો થતો હોય, નાબુદ થતો હોય, અથવા છોડી દેવાતો હોય, અથવા જે લેખથી કોઈ સખસ કબુલ કરતો હોય કે મારી કાયદાસર જુમેદારી છે, અથવા ફાણો કાયદાસર હક્ક મારો નથી એવો લેખ, અથવા એવી મતલબનો લેખ સમજવો.

ટીકા.

૧ છુટા છેડાનું દસ્તાવેજ એ આ કલમ પ્રમાણે કિંમતી દસ્તાવેજ છે. ૧૧વી. રી. પ્ર. ૧૫ ( ફોજદારી ).

૨ કોઈ એક ખાતી નક્ક એ આ કલમ પ્રમાણે કિંમતી દસ્તાવેજ નથી. રાણી વિરદ ખુશાલ હીરામાન અને ઇંદ્રગીર. ૪મું. હા. રી. પ્ર. ૨૮

૩ કાંઈ હિસાબની એખ લખાની કરી હોય અને તેમાં કોઈએ સહી નકરી હોય તો પણ આ કલમ પ્રમાણે તે કિંમતી દસ્તાવેજ છે. ૨મ. હા. રી. પ્ર. ૨૪

૪ કોઈ દસ્તાવેજ જાંપ ઉપર લખેલું ન હોય અને એટલા માટે એપુરા વામાં લેવાય એવું ન હોય તો પણ તે કિંમતી દસ્તાવેજ છે. ૭મ. હા. રી. પ્ર. ૨૬

કલમ ૩૧ મી.

“વિલ” એ શબ્દવડે કોઈ પણ વરીઅતનામાનો લેખ સમજવો.

કલમ ૩૨ મી.

આ કાયદાના હરેક ભાગમાં કરેલાં કામોનો ખોધ કરનાર શબ્દો હોય તે શબ્દો કાયદા વિરદ કસુરોને પણ લાગે છે એમ સમજવું; પણ જે ઠેકાણે તે શબ્દો લખ્યા હોય તે ઠેકાણે મતલબ

જોતાં તેથી ઉલટો અર્થ દેખાતો હોય ત્યાં તેમ અર્થ કરવો.

કલમ ૩૩ મી.

“કામ” એ શબ્દ એક કામને, અને પછી એક પછી એક એ પ્રમાણે કરેલાં અનેક કામોને પણ, લાગેછે, અને “કસુર” એ શબ્દ એક કસુરને, તેમજ એક પછી એક એ પ્રમાણે કરેલાં અનેક કસુરોને પણ, લાગેછે.

કલમ ૩૪ મી.

ન્યારે કાંઈ ગુનાહનું કામ ધણા સખસોએ કર્યું હોય, ત્યારે તેઓમાંનો હરેક સખસ તે કામ તે એકલાએજ કર્યું હોય એ રીતે તે કામને માટે જવાબદારછે.

ટીકા.

દરેક માણસ તેના કરેલા કૃત્યથી જ પરીણામ નીવડે તે માટે જવાબદારછે. એ ન્યાયના મહાવાક્યો ઉપર આ કલમનો આધાર દેખાયછે. આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદારને જવાબદાર ગણતી વખતે થયેલું કૃત્ય તેમણે ધારેલા કૃત્યનો ભાગછે, કિંવા તેનું સંભાવ્ય ફળછે એવું સાબીત થવું જોઈએ એવું ધારવામાં આવેછે.

કલમ ૩૫ મી.

જો કાંઈ કામ ધણા સખસોએ કર્યું હોય, અને તે કામ કાંઈ સાપરાય રાત કિંવા ધરાદાથી થયાને લીધે ગુનોહ ગણાતું હોય, તો તેઓમાંનો હરેક સખસ જો તે કામમાં તેવા રાત કિંવા ધરાદાથી સ્થાનીલ થયો હોય, તે તેણે એકલાએ તેવા રાત અને ધરાદાથી એ કામ કર્યું હોય એ રીતે એ કામને માટે જવાબદારછે.

ટીકા.

આ આખા કાયદામાં “ધરાદા” શબ્દનો ઉપયોગ ચારંવાર આવેછે, પરંતુ તેનો અર્થ બતાવેલો જણાતો નથી. “અમુક સખસે અમુક કૃત્ય ધરાદાથી કર્યું” તેનો અર્થ એકે તે સખસે તે કૃત્ય ખુશીથી કર્યું, ખુશીથી કૃત્ય કરવામાં આવે ત્યારે કામદો એવું અનુમાન કરેછે કે કરેલા કૃત્યનું અમુક પરિણામ આવશે એવું તે જાણતો હોયો જોઈએ. તેથી અમુક પરિણામ નીપજશે એવું તેણે ધાર્યું, ધ-

અર્થ, ક્રિયા ધરાવે ક્યો ન હોય તો પણ માણસ જાતના અનુભવ પ્રમાણે કરેલા કૃત્યથી અમુક પરિણામ નીપજશે એવું માણસો જાણે છે તે નિયમ પ્રમાણે નીપજેલું પરિણામ તેણે ધરાવે પુર્વક આણ્યું એવું માનવામાં આવે છે. આયનું એક મહા વાક્ય છે કે બહારના કૃત્યથી મનની અંદરનો ધરાવે જણાઈ આવે છે. એટલે કે ઈચ્છા જે કૃત્ય અમલમાં લાવવા વારે છે તે બહારના ઇંદ્રિયથી અમલમાં લવાય છે. ધરાવે કાંઈ એવી સાકાર વસ્તુ નથી કે તે માણસની નજરે પડી શકે. માણસના મનની અંદર પેશી તેનો ધરાવે કેવો છે તે જાણી શકાતું નથી, અને તે જાણવાનું પ્રયત્ન કરવું એ માણસની અક્ષમતા શક્તિની બહાર છે. જેમ કે માણસ જાતમાં પોતાને કરેલા અરાખ કૃત્યનો વૈર લેવાનો સ્વાભાવિક ગુણ હોય છે તે નિયમ પ્રમાણે તે માણસને કાંઈ સખસે કાંઈ હાની કરી હોય તેનું વૈર લેવું જોઈએ એવું મનની ઈચ્છા સુચવે. એ સુચના પ્રમાણે તરવાર લઈ હાથ એ ઈચ્છા અમલમાં લાવવા માટે એ જુરૂં કરનાર સખસ ઉપર ઉઘાડી તરવારથી ધસવાનું કરે એટલી હકીકત હોય ત્યારે તદામતદારનો ધરાવે સામા સખસને તરવારથી મારી નાખવાનો હતો એમ સમજવું.

### કલમ ૩૬ મી.

જો, કાંઈ કામથી અથવા કાંઈ કસુરથી, કાંઈ અસર કરવી, અથવા અસર કરવાની કોશિશ કરવી, એ કાંઈ ગુનોહ હોય તો તે અસર થોડી કાંઈ કામથી કરવી, અને થોડી કાંઈ કસુર કરવી, એ પણ તેજ ગુનોહ છે એમ સમજવું.

### ટીકા.

આ કલમ નીચેનું દ્રષ્ટાંત જોવાથી આ કલમ સમજાય તેવી છે. એથી કાંઈ વધારે વિવેચન કરવામાં આવતું નથી.

### કલમ ૩૭ મી.

જો કોઈ ગુનોહ ધણા કામો કરવાથી થયો હોય તો જે સખસ એકલો અથવા બીજા કોઈ સખસોની સાથે રહીને તે કામો માંહેનું ગમે તે એક કામ કરીને તે ગુનોહ કરવામાં ધરાવથી સહકાર

કરે તે સખસે તે ગુનોહ કર્યા એમ સમજવું.

ટીકા.

જુઓ આ કલમ નીચેનાં દ્રષ્ટાંત.

કલમ ૩૮ મી.

કાંઈ ગુનાહનું કામ કરવામાં ઘણા સખસો લાગેલા અથવા સાજી  
મીલ હોય, તે તેઓ તે કામથી જુદા જુદા ગુનાહના તકસીરુવાર  
થઈ શકે.

ટીકા.

જુઓ આ કલમ નીચેનાં દ્રષ્ટાંત.

કલમ ૩૯ મી.

જ્યારે કોઈ સખસે જે ઉપાયથી કાંઈ અસર પેદા કરવાનો ઈ-  
રાદો કર્યો હોય તે ઉપાયથી, અથવા જે ઉપાયથી તે અસર પેદા  
થશે એવો સંભવછે એમ તે ઉપાય કામે લગાડતી વખતે તેણે જાણ્યું  
હોય અથવા એમ માનવાનું તેને કારણ હોય તે ઉપાયથી, તે તે  
અસર પેદા કરે, ત્યારે તેણે બુદ્ધિપૂર્વક તે અસર પેદા કરી એમ  
સમજવું.

ટીકા.

આ કલમમાં “ બુદ્ધિ પૂર્વક ” શબ્દછે તેનો ઘણો ખરો અર્થ કલ-  
મ ૩૫માં ધરાવાની. જે ટીકા આપીછે તેમાં આવી જાયછે. માનવા-  
ના કારણ માટે જુઓ કલમ ૨૯ ની ટીકા.

કલમ ૪૦ મી.

“ગુનોહ” એ શબ્દવડે જે વસ્તુતે માટે આ કાયદામાં શિક્ષા  
કરવાનું કરમાવ્યુંછે તે વસ્તુ સમજવી.

ટીકા.

સને ૧૮૭૮ના આક્ટ ૨૭ માંથી આ કાયદાની નીચેની કલમમાં બ-  
તાવેલો ગુનોહ સ્થાનીક કિંવા વિશેષ કાયદામાં બતાવેલો ગુનોહછે જે  
વાર છે એમ પણ કરાવ્યું છે.

કલમ ૧૦૬-૧૧૦-૧૧૨-૧૧૪-૧૧૫-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૮, ૧૨૪,  
૧૨૫, ૨૦૩, ૨૧૧, ૨૧૩, ૨૧૪, ૨૨૧, ૨૨૨, ૨૨૩, ૨૨૪, ૨૨૫,

૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૬૮, ૩૬૯ અને.  
૪૪૫.

કલમ ૪૧ મી.

“ વિરોધ કાયદો ” એટલે કાંઈ ખાસ ખાખતને લાગુ પડે એવો કાયદો.

કલમ ૪૨ મી.

“ સ્થાનીક કાયદો ” એટલે ક્ષિતિષ ઈન્ડીઆના કોઈ વિરોધ ભાગને લાગુ પડે એવો કાયદો.

કલમ ૪૩ મી.

“ કાયદા વિરુદ્ધ ” એ શબ્દો જે જે વસ્તુ ગુનોહ છે, અથવા કાયદાએ મનેહ કરેલી છે, અથવા દિવાની ફરીઆદનું કારણ થાય છે તે પ્રત્યેકને લાગુ છે; અને જે સખસ તે વસ્તુ કરવામાં કસુર કરે તો કાયદા વિરુદ્ધ થાય તે વસ્તુ કરવાની તે સખસની “ કાયદા પ્રમાણે ફરજ ” છે એમ સમજવું.

કલમ ૪૪ મી.

“ નુકશાન ” એ શબ્દવડે કોઈ પણ સખસના શરીરને, મનને, આખરને, અથવા મિલકતને કાયદા વિરુદ્ધ કરેલી હાની સમજવી.

કલમ ૪૫ મી.

“ જુદગી ” એ શબ્દવડે માણસની જુદગી સમજવી; પણ જે ઠેકાણે એ સખ્દ લખ્યો હોય તે ઠેકાણે મતજબ જોતાં એથી ઉલટો અર્થ દેખાતો હોય, તો ત્યાં તેમ અર્થ કરવો.

કલમ ૪૬ મી.

“ મોત ” એ શબ્દવડે માણસનું મોત સમજવું; પણ જે ઠેકાણે એ શબ્દ લખ્યો હોય તે ઠેકાણે મતજબ જોતાં એથી ઉલટો અર્થ દેખાતો હોય તો ત્યાં તેમ અર્થ કરવો.

કલમ ૪૭ મી.

“ જાનવર ” એ શબ્દવડે માણસ શીવાય બીજી કાંઈ પણ જીવ વાળી મિલકત સમજવી.

કલમ ૪૮ મી.

“વાહાણુ” એ શબ્દવડે જળ માં માણસને અથવા મિલકતને  
સહ જવા માટે કરેલી કાંઈ પણ વસ્તુ સમજવી.

કલમ ૪૯ મી.

જે જે ઠેકાણે “વર્ષ” એ શબ્દ અથવા “મહીનો” એ શબ્દ  
લખ્યો હોય તે તે ઠેકાણે એમ સમજવું કે અંગ્રેજી પંચાંગ પ્રમાણે  
તે વર્ષ અથવા મહીનો ગણવો.

કલમ ૫૦ મી.

“કલમ” એ શબ્દવડે આ કાયદાના બાબતના જે જે લાગોની  
આગળ આકડા લખીને તેઓને જુદા પાડેલા છે તેઓમાંનો એક  
ભાગ સમજવો.

કલમ ૫૧ મી.

“સોગંદ” એ શબ્દમાં સોગંદને ઠેકાણે ધર્મ પૂર્વક પ્રતિજ્ઞા કરવા-  
નું કાયદામાં ફરમાવેલું હોય તે પ્રતિજ્ઞા, તથા, ઇનસાફતી કોર્ટમાં કે  
બીજે ઠેકાણે કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કાંઈ પણ અફરાર  
કરવાનું કાયદામાં ફરમાવ્યું અથવા રજા આપી હોય અથવા જે  
એ ફરાર પુરાવાના કારણસર વાપરવો હોય, તે એ ફરારપણ  
સમાય છે એમ સમજવું.

ટીકા.

હિંદુસ્તાનના સને ૧૮૭૩ના આક્ટ ૧૦ ( સોગંદના ) નો નીચેનો  
હિતારો આ કલમના સંબંધમાં ઉપયોગી છે.

સૈમ ખરાવવાનો અને પ્રતીજ્ઞા આપવાનો અધિકાર નીચે લખેલી  
કોર્ટોને છે ( કલમ ૪ )

( અ ) જે કોર્ટોને તથા માણસોને કાયદા પ્રમાણે અથવા પશુકાર-  
ના અનુમત્યુ જીબાની લેવાની લેવાની અધિકાર હોય તે સઘની  
કોર્ટો અને માણસો.

( બ ) પોતાના સ્ટેશનમાં લશ્કરના કમાન્ડીંગ આફીસરને.

( ક ) જસ્ટીસ ઓફ બી પીસને.

જે સમ ખાવાને હરકત હેતા હોય તેઓ ની સમને બદલે પ્રતીજ્ઞા



કરવી જોઈએ ( જુઓ કલમ ૬ )

સમને બદલે પ્રતીક્ષા કરી હોય કિંવા પ્રતીક્ષાને બદલે સમ લીધા હોયતો એટલાજ ઉપરથી ચાલેલું કામ ગેરઉપયોગી થતું નથી. (કલમ ૧૩)

કલમ પર મી.

જો વસ્તુ ઘટતી સંભાળ તથા ધ્યાન વીના કરી અથવા, માની હોય તે “શુદ્ધ બુદ્ધિથી” કરી, અથવા માની એમ સમજવું નહીં.

ટીકા.

ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાન એટલે શું તેનું ખરેખર માપ ખાંધવું એ શક્ય નથી. દરેક કેસની કેફીયત ઉપર તેનો આધાર છે. સાધારણ રીતે તેનો અર્થ એવો થાય છે કે સાધારણ બુદ્ધિનું માણસ દરેક કામમાં જોવી સંભાળ અને ધ્યાન આપે છે તેને ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાન કહે છે અને તે શીવાયની સંભાળ અને ધ્યાનને ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાન કહેવામાં આવતા નથી.

ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાન વગર સરકારી અમલદારો કામ કરે તો તેમની કેટલી જવાબદારી છે તે માટે જુઓ કલમ ૭૭, ૭૮ ઉપરની ટીકા.

કલમ પર મી.

આ કાયદાના ઠરાવો પ્રમાણે ગુજરાતે જે જે શિક્ષા કરવામાં આવે છે તે ક્યા ક્યા પ્રકારની છે તે.

ટીકા.

આ કલમ આ કાયદા પ્રમાણે જે શિક્ષા થઈ શકે તે માટે છે તેમાં જે છ પ્રકારની શિક્ષા ખલાવી છે તે શીવાય વળી સને ૧૮૯૪ ના આક્ટ ૬ થી ફટકાની સજા પણ કેટલાક ગુજરાતમાં થઈ શકે છે. ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે સ્ત્રીને ફટકાની સજા થાય નહીં. હોકરાને પણ ફટકાની સજા થાય નહીં. ગ્રીણી નેતરની સોટીથી થાય છે ( ક્રી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૧૧ ) સ્ત્રી ગર્ભવતી હોય ત્યારે મોતની સજા થાય તો તે શિક્ષાનો હુકમ બંધ રાખવાનો અને બદલવાનો હાઇકોર્ટને અધિકાર છે. ( ક્રી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૦૯. )

આ કલમના સંદર્ભમાં નીચેના માહિવાક્ય ( કાયદાની કહેવતો ) ધ્યાનમાં રાખવાની છે.

( ૧ ) સમ્પત્તિ સજ્જ કરવા કરતાં જે શિક્ષાથી ફરી ગુન્હો થતો અટકે એવી શિક્ષા કરવી એ ન્યાય છે.

( ૨ ) શિક્ષા હમેશાં ગુન્હાના પ્રમાણમાં કરવી.

( ૩ ) જે ગુન્હા અટકાવવા મુશ્કેલી ભરેલા હોય તેવા ગુન્હામાં સજ્જ સમ્પત્તિ કરવી.

( ૪ ) એકજ જાણને અથવા રૈયતનાં ઘણા ભાગને એકજ જાણના ઘણા ગુન્હા કરવાની ટેવ પડી જતી હોય તો શિક્ષા સમ્પત્તિ કરવી.

( ૫ ) નાણાનો મોટો દંડ કરવા કરતાં શરીરની નાની શિક્ષાથી તહોમતદારને ઘણી અસર થાય છે.

( ૬ ) ખેરા ગુન્હેગારને છોડી મુકવાથી ખીજી નીરપરાંધી રૈયત ભયમાં પડે છે.

( ૭ ) શિક્ષા કરતી વખતે દયા રાખવી ખરી પણ એ દયા એવી ન રાખવી કે તેથી ગુન્હેગારને ગુન્હા કરવાનું ઉત્તેજન મળે.

શિક્ષા વિષે ખેનથામં નામના મુહા શિક્ષાનનાં વાક્ય અભ્યાસ કરવા લાયક છે તે એ છે કે—

( ૧ ) શિક્ષા એવી કરવી કે ગુન્હેગારે ગુન્હો કરી જે કાયદો મળ્યો તે કાયદો તણાઈ જઈ એની વધારે ગેરકાયદો તેને થાય.

( ૨ ) એક નાનો અનુ એક મોટો એવા જે ગુન્હા તહોમતદારે કરેલા હોય તો મોક્ષની સજ્જ એવી કરવી કે જેથી તહોમતદાર નાનો ગુન્હો કરતાં ફરી અચકાય.

( ૩ ) એના એ ગુન્હા માટે સઘળા સમ્પત્તિને એકની એકજ સજ્જ કરવી ન જોઈએ. કેસની કેફિયત ઉપરથી વધારે ઘટારે કરવી જોઈએ.

( ૪ ) શિક્ષા એવી કરવી કે તહોમતદાર જે વર્ગનો હોય તે વર્ગમાં એ શિક્ષાથી તેને લજવાયું પડે, એટલે કે નીચા વર્ગના લોકને જુદી જાત વર્ગનાને જુદી.

આ કલમ પછી માં જે સમ્પત્તિ સજ્જ ફરી છે તે સમ્પત્તિ સજ્જ કેવી હોવી જોઈએ એવો શક ઉત્પન્ન થાય તેનો નિર્ણય એ છે કે ઘણા ઘણા,

તેમ કાઢવું, ખાંડવું, દળવું, જમીન ખોદી લઈ જવી, પાણી ખેંચવું, લાકડાં કાપવાં, લુવાઈ કામ કરાવવું એ છે.

આ કલમપટમાં આસાન કેદ છે તે કેદ કેદીને, જેલમાં રાખવો, જેલના કાનુન પ્રમાણે ખાવાનું આપવું, તેની ખુશી વિરદ્ધ કાંઈ કામ કરાવવું નહીં.

કલમ ૫૪ મી.

મોતની સજા થઈ હોય એવી કામમાં ગુનેહગારની રજા મંદી શીવાય, હિંદુસ્તાનની સરકાર, અથવા સ્થાનીક સરકાર તે શિક્ષાને બદલે આ કાયદામાં ઠરાવેલી બીજી કોઈ શિક્ષા કરી શકે.

ટીકા.

મોતની સજા કરવાનો અધિકાર સેશન જજને છે. સેશન જજ હાઇકોર્ટની મંજૂરીની સરતે આવી સજા કરે છે. (જુઓ કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૨૮૭).

આ કલમ ૫૪માં અમે પપમાં ગવર્નર જનરલ તથા સ્થાનીક સરકારને મોત અથવા સમુદ્રપારની સજાને બદલે બીજી ગમેતે સજા કરવાનો જે અધિકાર આપ્યો છે તેનું કારણ નીચેના સ. ૧૮૩૭ના આ કાયદો ઘડવા માટે ખેડેલા કમીશનરોના રીપોર્ટથી ખુલ્લું જણાશે.

“એવું જોવામાં આવશે કે અમે સરકારને કેટલીક બાબતમાં ગુનેહગારની રજામંદી વગર શિક્ષા બદલવાનો અધિકાર આપ્યો છે. આ બાબત અમે જે નિયમ કર્યા છે તે સર્વ બ્યાજબી ધારણે મોતને બદલે આ કાયદામાં ફરમાવેલી બીજી શિક્ષા કરવાનો સરકારને અધિકાર આપવો જોઈએ એ ખુલી રીતે યોગ્ય છે. વળી અમને એમ પણ યોગ્ય લાગે છે કે જર્મન દેશ નીકાળની સજા કરેલા કેદીને જન્મ પર્વત કેદરાખવાનો અધિકાર સરકારને આપવો જોઈએ. કેટલીક વખતે એવું બને છે કે જન્મ પર્વત દેશ નિકાલ કરવાની સજા અમલમાં લાવતાં ધણું અગવડ બરેલું થઈ પડે છે. આવા બનાવ શું છે તે શિક્ષા કરનાર કોઈ કરતાં સરકારના ધ્યાનમાં વધારે હોતા જોઈએ. જે ટકાણે કેદીઓ

ને જન્મ દેશ નિકાળ કરવામાં આવે છે તે કેદાણાની સ્થિતિ જોતાં  
ત્યાં વધારે જન્મ કેદના કેદીઓ ભરવા ન જોઈએ. એ હકીકત શિક્ષા  
કરનાર કોર્ટ કરતાં સરકાર વધારે જાણે છે.”

કલમ પપ મી.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સજા થઈ હોય તેવા કામમાં ઝુનેહ  
ગારની રજામંદી શીવાય હિંદુસ્તાનની સરકાર તથા સ્થાનિક  
સરકાર ચૌદવરસ સુધી જેમાંનાં ગમેતે પ્રકારની કેદની સજા  
કરી શકે.

ટીકા.

સમુદ્રપારની સજા કરવાનો અધિકાર પણ ઉપર ખતાવેલા અધિ-  
કારીઓને છે. પણ તે માટે હાઇકોર્ટની મંજૂરી લેવી પડતી નથી.

ગવરનર જનરલ તથા સ્થાનિક સરકારને આવેલા અધિકાર આપ-  
વાનું કારણ શું છે તે માટે જુઓ આ કાયદો ઘડવા જેસનાર સને  
૧૮૩૭ના કમીશનરનો રીપોર્ટ જે આગૂંત્રી કલમ પૃષ્ઠની ટીકામાં લ-  
ખ્યો છે તે.

કલમ પંદ મી.

યુરોપીઅન તથા અમેરીકન લોકોને સમુદ્રપારની શિક્ષાને બ-  
દલે સાસનીક દાસત્વની શિક્ષા કરવી.

ટીકા.

આ કલમ ઘડવા માટેના કારણ સને ૧૮૩૭ માં બેટા કમિશન-  
ના મેમ્બરો નીચે પ્રમાણે આપે છે.

× × × × “અમોને ખાતરી છે કે દયાના કાનુન અને રાજ્ય પદ્ધતી  
પ્રમાણે આ કલમ અથવા એવી મતલબની કલમ હોવી જોઈએ.”

“યુરોપીઅન અને દેશીય શરીરના ખાંધા વાગેરેનો જે તકાવત  
છે તેથી દેશીઓને અને યુરોપીઅનોને એક કેદખાંનાની સજા આપી  
મજૂરી કરાવવી એ અશક્ય છે. જ્યાં જે તહેામતદાર (એક દેશી હોય)  
ત્યાં જેહની સજામાં ખુદો ફેફાર હોયો ન જોઈએ એ અરૂં છે. × × × ×

હિંદુસ્તાન જેવો દેશ જ્યાં યુરોપીઅનોને જોઈતા અમલ એન ન

મને તો તેમની ઊંઘી કંટાળા ભરેલી થઈ પડે છે. ત્યાં તેને કાંઈ મુદત મુદત જેલમાં મુખવો એ ધાતકી કામ છે. જે ધાતકી કામ નહીં તો રાજ્ય પદ્ધતી વિરુદ્ધ તો છે.

“પ્રજા તરફની આપણી પદ્ધતી જમી છે એવું હિંદુસ્તાનના લોક જ્ઞાને અને એવી પદ્ધતીના લોક વારંવાર જેલમાં જાય અને ત્યાં નીચી મજૂરી કરે તેથી હિંદુસ્તાનના લોકોના મનમાં આપણી એ પદ્ધતી વિષે કંદા નીચો મત પડે એ હકીકત આપે નાગદાર સાહેબને ખતાવવી એ અમે જરૂરનું જોતા નથી.”

“દેશીના જેવી કેદની સજા યુરોપીઅનને ન કરવાના જેવા મજબુત કારણ છે તેમ જ યુરોપીઅનો મહાંત ગુના કરે તેમને આ દેશમાં રહેવા નહવા એ માટે પણ મજબુત કારણ છે. જેમ અમને ખાતરી છે કે પ્રમાણિક, ઉદ્યોગી, અને ભણેલા અંગ્રેજો આ દેશમાં દાખલ કર્યા વગર સરકારની મજબુતાઈ વધશે નહીં તેમ લોકને કાયદા ભરેલું થશે નહીં તેમ અમને એવી પણ ખાતરી છે કે ખરાબ ચાલના અંગ્રેજોને આ દેશમાં ઢગલાઈમ આવવા દેવાથી સરકારને અને લોકોને જે ફુઝા, આવી પડે તે બીજા કોઈથી આવી પડે નહીં. આવા લોકો રાજ કરતી કોમના અને તેવાજ વાનના છે. તેઓ ભાષા પણ તે રાજ કરતી કોમનીજ બોલે છે. પોશાક પણ તેવાજ પહેરે છે. + + તેમની ચાલથી સરકારને એજ લાગે તેવું થાય છે.

કલમ ૫૭ મી.

શિક્ષાની મુદતોના ભાગોની ગણતરી કરવાં જીવતાંમુધી સમુદ્રપારની શિક્ષાને વીસ વર્ષની સમુદ્રપારની શિક્ષાની ખરાબર ગણવી.

ટીકા.

આ કલમની મતલબ એજ છે કે અમુક સખસને જીવતાંમુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ એટલે કે વીસ વરસમુધી સમુદ્રપાર રહેવાનો હુકમ થયો. ઠરાવમાં જીવતાંમુધી સમુદ્રપાર રહેવાનો હુકમ હોય અને અણતરી કરવામાં વીસ વરસ સમુદ્રપાર લેખવો એ પ્રથમ વર્ષને અવધડ ભરેલું લાગે તેવું છે ખરું તેમ નથી. આમ કરવાનું કારણ એટલુંજ જણાય છે કે વીસ વરસમુધી માણસના જીસાને અટકાવમાં રાખવાથી

પછી તેનો અસલ જુસો રહેતો નથી. નવોજ જુસો હિતપત થાયછે. અને આથી જ જુસા માટે તેને સત્ત્વ થઈ જતી તે જુસો મરણ પામ્યો અને નવા જુસાની હયાતી થઈ એવું માનવામાં આવેછે. આ એક તર્કછે. સમુદ્રપાર જઈ આવેલા કેટલાંક સખસો પણ પાછા આવા ગુનાહ કરેછે ખસ.

કલમ ૫૮ મી.

જે ગુનેહગારને સમુદ્રપારની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવે, તે ગુનેહગારને સમુદ્રપાર કરતાંસુધી સખત કેદ ભોગવાવવી, અને તે તેણે સમુદ્રપારની શિક્ષા ભોગવી હોય તેમ ગણવી.

ટીકા.

આવા સમુદ્રપારની શિક્ષાના કેદીએને રાખવાની જગ્યા હાલ પોર્ટબ્લેરછે. શિક્ષા કરનારની કોર્ટ કચેડેકાણે તહોમતદારને સમુદ્રપાર કરી રાખવો તે જણાવવાની જરૂર નથી. ફી. પ્રો. કોડ. કલમ ૩૧૯

મુંબઈ ઇલાકામાંની જે જે કોર્ટ આવે સખ કરે તેઓએ આવા જન્મટીપના સઘળા કેદીએને ધરોહાની સેન્ટ્રલ જેલમાં મોકલી દેવા જોઈએ. ( જુઓ ગૈઝટ ઓફ ઇન્ડીઆ સને ૧૯૦૩ પ્ર. ૭૩૨ )

કલમ ૫૯ મી.

સાત વર્ષ અથવા તેથી વધારે મુદતસુધીની શિક્ષા ગુનેહગારને થઈ શકતી હોય તેવા કામમાં કેદમાં નહીં મોકલતાં સમુદ્રપાર કરી શકાય છે પણ તે શિક્ષા સાત વર્ષથી ઓછી નહીં હોવી જોઈએ. તેમ જોડલી શિક્ષાને લાયક હોય તેથી વધારે હોવી ન જોઈએ.

ટીકા.

જુઓ નાચેનાન્કેસલા.

૧ ( અ ) ને બર્જાતકાર સંભોગની ક્ષેત્રીયતા ગુનાહને ગુનેહગાર કરાવી જળે સાત વરસની સખત મજુરી સાથેની કેદ કરમાવી અને કલમ ૫૯ પ્રમાણે જોડલી મુદત સમુદ્રપાર રહેવાનો હુકમ કર્યો. તેમાં કરાવવામાં આવ્યું કે હિ. કો. કા. ની કલમ ૩૭૬-૫૧૧ પ્રમાણે એ ગુનાની શિક્ષા પાંચ વર્ષ કરતાં વધારે હોવી ન જોઈએ, અને તેથી

એ પાંચ વર્સ સુધી સમુદ્રપારની સજ્જ કરાવ નહો—રાણી વિરજ. મેરી.  
અમ ૧ બે. લા. રી. પ્ર. ૫ ( ફોજદારી અપીલ ).

૨ કેદની શિક્ષા ફરમાવ્યા પછી આ કલમ પ્રમાણે સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકતી નથી. વી. રી. પ્ર. ૩૫ ફોજદારી.

૩ આ કલમ પ્રમાણે સમુદ્રપાર કરવા માટે સાત વરસની સજ્જ એકજુ ગુનાહની હોવી જોઈએ. એ ત્રણ ગુનાહ બેળા મળીને સાત વરસની સજ્જ થઈ હોય હોય તો આ કલમ પ્રમાણે સમુદ્રપાર થઈ શકે નહો. રવી. રી. પ્ર. ૧ ફોજદારી પવી. રી. પ્ર. ૪૪ ફો. ૮વી. રી. પ્ર. ૨ ફો.

૪ આ કલમ પ્રમાણે અને કલમ ૪૧ર પ્રમાણે સમુદ્રપારની શિક્ષા ૧૦ વરસથી વધારે ખર્ચા હોવી જોઈએ. પવી. રી. પ્ર. ૧૬

કલમ ૬૦ મી.

એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ થઈ શકે એવું કાયદામાં જ્યાં જ્યાં હોય ત્યાં આખી કેદ સખત કે આસાન, કે આટલી સખત, કે આટલી આસાન તે હુકમ કરનારી કોર્ટે ફરમાવવું.

કલમ ૬૧ મી.

મિલકત સરકાર જમ્ત થાય એવો ગુન્હો કોઈ ઉપર સ્થાપીત થયો હોય તો તે શિક્ષા અથવા તેને બદલે થયેલ બીજી શિક્ષા ભોગથી રહ્યા અવલ સરકારના લાભ શીવાય બીજા કાંઈ કારણથી તે મિલકતની વ્યવસ્થા થઈ શકશે નહીં.

કલમ ૬૨ મી.

મોતની સજ્જ થાય ત્યારે ગુન્હેગારની સ્થાવર જંગમ મિલકત સરકાર જમ્ત થાય. સમુદ્રપાર કરવામાં આવે. અથવા સાત વરસ સુધીની શિક્ષા કરવામાં આવે તે મુદત પુરી થતાં દરમિયાન કેદીના જુદાં જુદાં માણસ નીરવાહનું યોગ્ય કરી સ્થાવર જંગમ મિલકત સરકાર જમ્તમાં લઈ તેનું આકું વીઝે સરકારે એ એવો શિક્ષાનો હુકમ કરનાર કોર્ટે ફરમાવી શકે.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેની શિક્ષા ઘણાં ઘાતકી ગુનાહ કર્યા હોય તે માટે થવી જોઈએ. ૧૧વી. રી. પ્ર. ૧૭ ( ફોજદારી ).

કલમ ૬૩ મી.

એકલો દંડ કરવો એવું જ્યાં જ્યાં લખ્યું છે તે ઠેકાણે યોગ્ય દંડ કરવાનું સમજવું. અતીશય દંડ કરવો નહીં.

ટીકા.

૧. પેનલકોડમાં જ્યાંજ્યાં એવું લખેલું છે કે તહામતદારને આટલી શિક્ષા થશે, અને વળી તે દંડને પણ લાયક થશે ત્યાં ત્યાં એકલો દંડ થાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ ચીનચોયા ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૪

કલમ ૬૪ મી.

કેદસાથે દંડ કરવામાં આવે તે વખતે, દંડ ન આપે તો આટલી કેદ તેની બદલામાં ભોગવે એવું શિક્ષા કરનારી કોર્ટ ફરમાવવું.

કલમ ૬૫ મી.

કેદ તથા દંડ બેઉની સજા થઈ શકે એવા કામમાં દંડને બદલે જો કેદ ઠરાવવી તે એ ગુન્હાને માટે ઘણામાં ઘણી સજા હોય તો તેના ચોથા ભાગ કરતા વધતી હોવી નજોઈએ.

ટીકા.

જુઓ. વળી કી. પ્રો. કોડ કલમ, ૩૦૯

૧ હુમલાની કેદમાં દંડ અને દંડ ન આપે તો ૧ મહીના સુધીની કેદ ફરમાવી હતી. તે આ કલમ અને ઉપરની કલમના સંમંમાં ગેરબાજબી ગણવામાં આવી છે. ૧૯ વી. રી. પ્ર. ૪૨, ફાજદારી.

વળી કી. પ્રો. કોડ (સને ૧૮૭૨ના આક્ટ ૧૦) નો કલમ ૩૦૯ ના બીજા અને ત્રીજા પેરેગ્રાફમાં નીચે પ્રમાણે કહેવામાં આવ્યું છે.

“પરંતુ એવા જો કામમાં ફેસલો કોઈ માન્ય છે કે નહીં”

“તે કામમાં પેહેલાની શિક્ષાના હુકમનો ભાગ કેદ ઠરાવી”

“હોય તે કામમાં દંડ ન આપેથી કેદ કરવાની જો મુદત ઠરાવવી”

“તે દંડ ન આપેથી જો કેદ કરવામાં આવે તે ‘સિવાય’”

“તે ગુન્હાને સાફ જોઈતી મુદતનો બીજા ફેરની શિક્ષા કરે”

“વાનો તે માન્ય છે કે નહીં અધિકાર હોય તે મુદતના અનુચિત”

“કરતાં કદાપી વધારે ઠરાવવી નહીં.”



“કોઈ સખસને એકલા દંડનીજ શિક્ષા કરી હોય ત્યારે દંડ ન આપે તો કેદની શિક્ષા કરાવવી તે, કાયદામાં કહી હોય તેટલી ઠરાવવાને મા-  
જીએટ મુખતીઆર છે. પણ આ આકટ પ્રમાણે તે માંજીએટને જે  
ટલી મુદતની કેદની શિક્ષા કરવાનો અધિકાર હોય તેટલી મુદત કરતાં  
જે કેદની મુદત વધારે ઠરાવવી નહીં.

ત્યારે દરેક માજીએટને શિક્ષા કરવાનો ફેટલો અધિકાર છે તે જા-  
ણવું જરૂરનું છે તેથી તે નિચે અખતવામાં આવેછે.

પેહેલા વર્ગના માજીએટને કાયદા પ્રમાણે જેટલી એકાંત કેદ થઇ  
શકતી હોય તેટલી એકાંત કેદસુધાં એ વરસમુધીની કેદ કરવાનો અ-  
ખતારછે. તે સાથે એક હજાર રૂપીયા સુધી દંડ અને ફટકા મારવાનો  
પણ અખતાર છે.

બીજા વર્ગના માજીએટને.

કાયદા પ્રમાણે જેટલી એકાંત કેદ થઇ શકતી હોય તેટલી એકાંત કેદ  
સુધાં છ મહીના સુધીની કેદ, ખસે રૂપીયા સુધી દંડ, ફટકા મારવા.

ત્રીજા વર્ગના માજીએટને.

એક મહીનાસુધી કેદ, પચાસ રૂપીયા સુધી દંડ.

( જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૨૦ )

કલમ ૬૬ મી.

દંડ ન આપે તો કેદ કરવાનો શિક્ષા એ ગુનાહં માટે જે પ્રકાર-  
ની કેદ આપી શકાય તે પ્રકારની હોવી જોઇએ.

કલમ ૬૭ મી.

એકલો દંડ કરવામાં આવે અને તેને બદલે કેદની મુદત ઠરાવવામાં  
આવે તે વખતે કયાં નિયમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવી.

ટીકા.

૧ એકલા દંડના બદલામાં કેદ કરવી તે સંખત નહીં પણ આ-  
સાન કરવી—૨જણો વિરુદ્ધ સંજુ સામા પકોર ૫ મું. હા. રો. પ્ર. ૪૫

કલમ ૬૮ મી.

દંડને બદલે કેદ કરવામાં આવે તે કેદ થએલો દંડ ગુન્હેગાર  
તરફથી આપવામાં આવે અથવા જમુલ કરવામાં આવે એટલે

બંધ થશે .

કલમ ૬૯ મી.

દંડનો હીસાબે નીકળે તેલો ભાગ આપે તો કેદ બંધ થાય.

કલમ ૭૦ મી.

દંડ છ વરસ સુધીમાં અથવા કેદની મુદત સુધીમાં કોઈ પણ વખતે વસુલ થઈ શકે ગુન્હેગાર મંરી જવાથી તેની મિલકત આ જવાબદારીથી મુક્ત થતી નથી.

ટીકા.

દંડને બદલે કેદ કરાવી હોય તે તહેમતદાર ભાગવે નો પણ છ વરસ મા ગમે તે વખતે આપે. દંડ વસુલ થઈ શકે એ માટેની આ કલમ છે. દંડને બદલે કેદ ભાગવ્યા છતાં આવી રીતે દંડ વસુલ લેવાથી કેટલાક લોકો વિસ્મય યાચે પરંતુ સને ૧૮૪૭ ના ક્રો કમીશનરના નીચેના ફકરાથી તેમને આ વિસ્મય દુર થશે.

“ અમે એમ કહેતા નથી કે કેદખાનીની સજા દંડની પુરતી ”

“ અવજમાં કરવામાં આવે છે. આ પ્રમાણે કરાવવું એ તો ”

“ પછી ગુન્હેગારની ખુશીના સંદો થયો કે તેની મરજમાં ”

“ આવે તો તે પોતાના સ્થીરની શિક્ષા અમે ને મરજમાં ”

“ આવે તો માલ મીલકતમાં અમે નેમને દંડ કરવો વધારે ”.

“ એસતો આવે છે ને જો એ દંડથીજ બધુ ડરના હોય, તેઓ ”

“ તે ગુન્હા કરતા અટકે તેમને દંડની શિક્ષાથી મોકળી કરવા ”.

“ એ વાસ્તવિક નથી. ”

દંડ વસુલ કેમ લેવો તે માટે નીચેની કલમ છે.

કોઈ ગુન્હેગારની ઉપર દંડની શિક્ષાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો ત્યારે તે ગુન્હાને માટે એકલા દંડનીજ શિક્ષા થઈ શકતી હોય કે નહીં હોય તો પણ, તથા દંડ ન આપે તો તે ગુન્હેગાર કેદ ભાગવે એમ તે શિક્ષાના હુકમમાં ફરમાવ્યું હોય કે નહીં હોય તો પણ તે ગુન્હેગારની જ કોઈ જંગમ મિલકત જડ તે મિલકત જમ કરીને તથા તે વચીને તે દંડની રકમ વસુલ કરવાનું વારંટ મોકલવાને, તે ગુન્હેગારને શિક્ષાનો હુકમ કરનારી કોઈ સુખિયાર છે.

સદરહુ વારંટ ને કોર્ટ મોકલ્યું હોય તે કોર્ટની હદમાં તે બબ્બી શકાય. અને સદરહુ કોર્ટની હદ બહાર ને ડિસ્ટ્રિક્ટમાં તે ગુન્હેગારની જંગમ મિલકત હશે તે ડિસ્ટ્રિક્ટના માજીસ્ટ્રેટની ને વારંટની પાછળ સહી મથે એટલે તે વારંટ ઉપરથી તે મિલકત જપ્ત કરીને વેચાયે.

ને કામોમાં કાંઈ દંડ વસુલ કરવા બાબત કાંઈ વિશેષ રીત કાંઈ વિશેષ અથવા સ્થાનિક ચાલુ કાયદામાં કહી હોય તે કામોને આ કલમ લાગુ નથી. પણ ને કામો બાબત નેવી રીત કહી નહીં હોય તે કામોને લાગુ છે; અને આ આકટ અમલમાં આવે તે વખતે ને દંડ વસુલ થયો નહીં હોય, અને ને દંડ ઠરાવતી વખતે આ આકટ અમલમાં હોતો આ કલમ પ્રમાણે વસુલ થાત તે સંઘના દંડને લાગુ છે.

ને જડજ અથવા માજીસ્ટ્રેટ શિક્ષાનો હુકમ કરે તેને અથવા તેના હુકમ ઉપર ને સ્થાપન થાય તેને વારંટ મોકલવાનો અધિકાર છે. ( જીએ. કી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૦૭ ).

૧ કેદી ગુજરી ગયા પછી પણ આ દંડ તેની જંગમ મિલકતથી લેવાય છે. સ્થાવર મિલકતથી લેવાય નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ બહુકારવાર ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૩ ( ફાજલારી ).

સંઘના તહોમતદારો મળીને આટલો દંડ આપે એમ ઠરાવવું નહીં જોઈએ. અમુક જણ આટલો દંડ આપે એમ ઠરાવવું જોઈએ. પ્રીનસેપ પ્ર. ૨૬૩

દંડ વસુલ લેવાની ઢીઝ કરવી નહીં જોઈએ. તહોમતદારે અપીલ કરી હોય તો પણ અપીલનો ફેસલો થતાં સુધી દંડ વસુલ લેવાનું બંધ રાખવાની જરૂર નથી. અપીલ થઈ હોય તો પણ અપીલ કોર્ટ આવે દંડ લેવાની મને કરી શકતી નથી. ૨ વી. રી. પ્ર. ૧૩

દંડ વસુલ લેવા માટે જે મિલકત જપ્ત કરી હોય તે ઉપરથી ટાંચ ઉઠાવવાનો કોઈ દાવો કરે તો માજીસ્ટ્રેટ તેનો તપાસ કરવો જોઈએ. પ્રીનસેપ પ્ર. ૨૮૪.

કલમ ૭૧ મે.

ને ગુન્હે પણા ગુન્હેથી બનેલો હોય તેની શિક્ષાની હદ.

## ટીકા.

આ કલમ એક સખસ ઉપર ધણા ગુન્હા એક વખતે સાબીત થાય તે માટે નથી. જે ગુન્હાનું તકેમત હોય તે જુદા જુદા ભાગથી બનેલું હોય અને તે દરેક ભાગ ગુન્હા હોય તે માટે છે.

૧ આ કલમ ૪૫૭ પ્રમાણે ધર કોડી ચોરી કરી હોય તેને લાગુ પડે છે—રાણી પિરદ અર્જુમ. ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૭

૨ ફી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૧૪ પ્રમાણે એક સખસને એકી વખતે સજા થાય ત્યારે સઘળા ગુન્હા માટે એક સામટી સજા નહીં કરવી જોઈએ. જુદા જુદા ગુન્હા માટે જુદી જુદી સજા બતાવવી જોઈએ નહીં તો અપીલના ચુકાદા વખતે હરકત આવે ૪ મ. હા. રી.

એ. ૨૭

## કલમ ૭૨ મી.

ગુન્હેગારે ધણા ગુન્હામાંથી એક ગુન્હો કર્યો છે એમ સાબીત થાયછે, પણ કયો ગુન્હો કર્યો છે એ બ્યાખત શક છે એ પ્રમાણે ફેસજામાં લખવામાં આવે તો જે ગુન્હાની ઓછામાં ઓછી શિક્ષા હોય તે થાય.

## ટીકા.

૧ કોઈ તોહામતદારે બેમાંથી કયો ગુન્હો કર્યો એવું નકી નહોતું ત્યારે તેને બેમાંથી એક ગુન્હો કર્યો એવું ઠરાવવું જોઈએ. ૪ મું. હા. રી. પ્ર. ૫૧

વળી જુઓ ફી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૫૫

## કલમ ૭૩ મી.

એકાંત કેદ કરવા બાબત શું નિયમ છે.

## કલમ ૭૪ મી.

એકાંત કેદની હદ કેટલી છે તે.

## ટીકા.

૧ એકાંત કેદ એક સખસને યથેચ્છ શિક્ષાના આ બાગની હોવી નહીં જોઈએ. કલમ ૭૪ માં ફરમાવ્યા પ્રમાણે મુદત મુદતે હોવી જોઈએ. નાનસુક મેતરે, ૩ મે. લા. રી. પ્ર. ૪૬ ( ફા. અ. ) .

કલમ ૭૫ મી.

જે સખસાંની ઉપર એકવાર આગળ આ કાયદાના બાબ ૧૨ અને ૧૭ માંના બતાવેલ ગુન્હા માટે ત્રણ વર્ષની સજા ગુનોહ સાબીત થઈ થઈ ગઈ હોય તેઓની ઉપર તેનો કોઈ બીજો ગુન્હો સાબીત થાય તો તેઓને કેટલી સજા કરવી તે.

ટીકા.

બાબ ૧૨ માંના નીચે લખેલી કલમો વિરૂદ્ધના ગુનાહ છે.

૨૩૧ થી ૨૬૩ સુધીની સમગ્રી કલમો.

બાબ ૧૭ માંના કલમ ૩૭૯ થી ૪૬૨ સુધીની સમગ્રી કલમો વિરૂદ્ધના ગુનાહ છે.

બીજી વખત ક્રિયા વારંવાર આ બેઉ બાબ વિરૂદ્ધના ગુનાહ કરનારને ઘણું કરીને સેશન કમાટ કરવા બોલ્યો ( જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૧૫ )

તહેમતદારને આગળ સજા થઈ ગઈ છે એવું સાબીત કરવા માટે આગળ કામચલાવી ગણું હોય તેનું દફતર ક્રિયા તે દફતરની નકલ રજુ કરવી બોલ્યો વીગેરે ( જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૨૯ )

અગાઉ ગુનોહ સાબીત થયાની હકીકત પાછળથી થયેલ ગુનોહ સાબીત કરતી વખતે એ અગાઉ ગુનોહ સાબીત થયાની વાત તહેમતનામામાં લખવી બોલ્યો. તહેમતનામામાં તે વાત લખી નહોય તો શિક્ષાનો હુકમ કરતાં પહેલાં કોઈ પણ વખતે તે વાત લખી શકાય. શિક્ષાનો હુકમ કર્યા પછી લખી શકાતી નયો. ( જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૩૯ )

આ કલમમાં જે બાબ બતાવ્યા છે તે વિરૂદ્ધ કરેલા એક ગુનાની તજવીજ પુરી થઈ નહોય તે દરમિયાન કોઈ સખસ બોલે એવાનું ગુનોહ કરે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે વધારે સજા થાય નહીં- કેથરેલિંદ વિરૂદ્ધ. મેઘા ૧ ઇ. લા. રી. ( અલાહાદ ) પ્ર. ૧૩૭

૨ હિં. ફા. કા. ના ૨૩ મા બાબ પ્રમાણે કોશીશના ગુનામાં આ કલમનો ઉપયોગ થઈ શકે નહીં. આ કલમમાં ૧૨મો અને ૧૭મો બાબ ઠરાવ્યો છે તે બાબ પ્રમાણેના ગુના માટે આ કલમનો ઉપયોગ કરવો

નોંધએ. ૨૧. વી. રી. પ્ર. ૩૫. ફો.

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો અમલ પેનલકોડ અંમલમાં આવ્યા પ. છીના ગુન્હા માટે કરવો નોંધએ. ૪ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૧

૪ એના એ ગુન્હા માટે અથવા એ ગુન્હો ને બાબમાં નહોય. તે બાબ પ્રમાણે આગળ શિક્ષા થઈ ગઈ હોય તેનેજ આ કલમ લાગુ પડે છે. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૬. ફો.

૫ આ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરવા માટે તહેમતદાર આગળ ગુન્હેગાર થઈ ગયો છે એવો સ્પષ્ટ અને ખુલ્લો પુરાવો હોવો નોંધએ. ૧૪. ની. રી. પ્ર. ૭ ફો.

૬ ફટકાની શિક્ષા કરવા માટે બીજી વખત ગુન્હા કરવાથી વધારાની ફટકાની શિક્ષા કરવી હોય તેમાં પણ પુરાવો સ્પષ્ટ અને ખુલ્લો હોવો નોંધએ. ૧૫ વી. રી. પ્ર. ૫૨

૭ આ કલમથી માજીસ્ટ્રેટોનો તેના અધિકાર ઉપરાંત કામ કરવાનો અધિકાર નથી; એવો અધિકારમાત્ર કી. પ્રો. કોડ કલમ ૩૧૪ માં આપ્યો છે તેટલી હદનો છે. ૬ મ. હા. રી. પ્ર. ૩

૮ આ કલમ પ્રમાણે વધારે શિક્ષા કરતી વખતે આગળની શિક્ષા આ કલમમાં ને ૧૨ માં અને ૧૭ માં બાબ બતાવ્યો છે તે બાબમાં બતાવેલા ગુન્હાની કોશીયની સજા થયેલી નહીં હોવી નોંધએ. — રાણી વિરજ દમોહરી. ૨૦મી જાનેવારી સને ૧૮૭૪. ક. હા.

૯ આ કલમ કાંઈ જુદો ગુન્હો છે એવું સુચવતી નથી. બાબ ૧૨ અને ૧૭ માં બતાવેલો ગુન્હો તહેમતદાર ફરીથી કરે તો તેને વધારે સજા થવા માટે છે. ૫ મ. હા. રી. પ્ર. ૩

૧૦ આ કલમ પ્રમાણે જ્યારે ફરી આવા ગુન્હા કરવામાં આવે ત્યારે તે ગુન્હો માજીસ્ટ્રેટના અધિકારનો હોય તો પણ સેશન કમીટી કરવો નોંધએ. — રાણી વિરજ ગુનુકાષ્ટ. ૨. મું. હા. રી. પ્ર. ૧૨૬  
કલમ ૭૬ મી.

જે કામ કરવાની જે સંખસની ફરજ છે, અથવા જે કરવાની મારી કાયદા પ્રમાણે ફરજ છે એમ જે સખસ કાંઈ હકીકતની જુલને લીધે માને છે તે સખસે કરેલું કામ ગુનોહ નથી.

## ટીકા.

આ કલમ ધણી ઉપયોગી છે તે કાયદાની બુલયી નહીં પણ હકીકતની બુલયી જે સખસ કોઈ ઘરનું ઘરે કપડે જે તેને ગુન્હો ઠરાવતી નથી. કાયદાની બુલ ઐટલે શું, અને હકીકતની બુલ ઐટલે શું તે આ કલમ નીચેના દ્રષ્ટાંતોમાં ઈસારા તરીકે બતાવવામાં આવ્યું છે. પણ આ કાયદાની બુલ અને હકીકતની બુલની જરા વધારે વિસ્તારથી આખ્યાં આપણે જાણવી જોઈએ.

ન્યાયનું એક મહા વાક્ય ( કહેવત ) છે કે કાયદો જાણતો નથી એવી અસાનતા બતાવી કોઈ છુટ્ટી જઈ શકે નહીં ( જુઓ આત્માવાસ કૃત્ય કાયદાની કહેવતનું પુસ્તક પ. ૪૪૪ ) વળી બીજી એક મહાવાક્ય છે કે દરેક જાણુ કાયદો જાણે છે એવું કાયદો માને છે એ કાયદો તે જાણતો નથી એવું બાનું બતાવી કોઈ સખસ છુટ્ટી જઈ શકે નહીં ( જુઓ એજ ગ્રંથનું એજ પાનું ). આ ઉપરથી રાજ્યની દરેક રૈયત તથા કોઈ પરદેશી આ મુલકમાં આવી રહ્યો હોય તે જો બાળક અથવા ગાંડો ન હોય તો આ દેશનો કાયદો જાણે છે એવું ન્યાય શાસ્ત્રીઓએ ગણ્યું અને માન્યું છે. જુઓ એ કાયદો જાણતો નથી એવો પુરાવો કોઈ આપી શકે નહીં એવું ચીફ જસ્ટીસ ટીનડાલે એક નોટનના પ્રખ્યાત મુકદ્દમામાં ઠરાવ્યું છે ( જુઓ એજ ગ્રંથ. પ્ર. એજ )

રૈયત ઉપરની આ ફરજ જાણેલા તથા અસાન સર્વ ઉપર નાંખી છે. પ્રથમ દર્શને આ ફરજ ધણીજ કવડી લાગે તેમ છે પણ તેમ નથી. રૈયત જાણી જોઈને જે કાયદાથી પોતે જ્યાં રહે છે ત્યાં પોતા ઉપર અમલ ચાલે છે તે કાયદાથી અજાણી રહેતો તેમાં તેનો વાંક છે. તે-એની આવી અસાનતાથી જે પરીણામ થાય તે તેણે સોસવા જોઈએ. સારે હવે સજ્જા કાયદા રૈયત વાગેરે જાણે છે એવું ગણવું જોઈએ કે તેની કોઈ હદ છે તે જાણવાની ઉત્કંઠા દરેક સમગ્ર સખસને સહેજ ઉત્પન્ન થાય તેવું છે. ધણી તકરારો ચાલ્યા બાદ ન્યાય શાસ્ત્રીઓએ નકી કર્યું છે કે જે સમયમાં અમુક વસ્તુ કરવા અથવા ન કરવાનો હુકમ આપ્યો હોય તે દરેક કાયદો રૈયત જાણતો જોઈએ. આવા કાયદા હાલ નીચે પ્રમાણે છે.

૧ મેનલબુક ( જાજદારી સિક્કાનો ધારો )

૨ કરારનો કાયદો.

૩ મુદતનો કાયદો.

૪ રેગુલેશન ( અતપત્ર નોંધવાનો કાયદો )

૫ સ્ટાંપ સંબંધીના કાયદો.

• એ વીગેરે જે કાયદોમાં તે બાંહેધાર મુખ્ય અધિકારીએ કાંઈ ફેર-  
માન કર્યું હોય તે જાણવાની જરૂર માણસની ફરજ છે.

આપણે જે કાયદો આમાંના કાયદામાંથી આ વખતે અગત્યનો છે.  
તે આ હિંદુસ્તાનનો જાજદારી કાયદો છે. તે કાયદો દરેક રૈયત અને  
પરદેશી જાણે છે એવું આપણે ગણવું જોઈએ. અને તેથી આ કલમના  
દ્રષ્ટાંતનું વિવેચન કરવું જોઈએ.

આ કલમના બેઉ દ્રષ્ટાંતમાં પહેલું દ્રષ્ટાંત એક સોલજર પોતાના  
ઉપરીના હુકમથી કાયદામાં ફેરમાવ્યા પ્રમાણે એક ટોળા ઉપર બંદુકનો  
બહાર કરે તેથી કોઈનું મરણ થાય તો તે માટે સોલજરને જવાબદાર  
નહી ગણવા મતલબનો છે. કાયદામાં ફેરમાવ્યા પ્રમાણે એટલે કે એક  
હુકમ ઉઠ્યું હોય તે વખતે લશ્કરે બોલાવ્યું હોય. ટોળા ઉપર બંદુકના  
બહાર કર્યા વગર તે ફેલાઈ જાય તેમ નથી એવું તેના ઉપરી અમલ-  
દારને જણાય તો બંહાર કરવાને શીપાઈને હુકમ કરવા લશ્કરી કાયદાથી  
સજા છે.

આ દ્રષ્ટાંત ઉપરથી એવું સમજવાનું નથી કે બગર કારણે સોલજરો  
અથવા તાબાના માણસો તેના ઉપરીના હુકમથી કાયદા વિરુદ્ધ કૃત્ય  
કરે તે માટે તેઓ જવાબદાર નથી. આવા કૃત્ય માટે તો તેઓ જ-  
વાબદાર છે. રૈયત આદતાં એક પોલીસ અમલદાર તેના તાબાના નો-  
કરને કહે કે અમુક સંખસને ગોળીએ માર. આમ કરવાનું કાંઈ  
કારણ નહોત્ય તેને આ કલમનો લાભ મળે નહીં પણ એક મુ-  
હુબાર નાશી જતો હોય તેનો ખીજો ભેટાં તેને દોડી મહાંમાય તેમ ન  
હોય, તાબે થાય નહીં તો ગોળીએ દબને કે બીજા કાંઈ મણું ઉપાયથી



કેદીને જરૂર પડતી હાની કરી પકડવા કાયદાથી છુટ છે.

વગર વારંટે પકડાય નહીં એવા ગુન્હા માટે કોઈ પોલીસ અમલદાર કે તેના તાબાનો ત્રીકર કોઈને પકડે. આમ કરવા કાયદાએ અધીકાર આપ્યો નથી એવું તે જાણતો હોય તેમજનાં તેને પકડે તો તેના પરિણામ માટે તે આ કલમનો લાભ લઈ શકે નહીં.

ખીજી દ્રષ્ટાંત હકીકતની ભુજા એટલે શું છે તે બતાવે છે. એક સખસને પકડી રજુ કરવા એક પોલીસ અમલદારને વારંટ મળ્યું હોય. જો તે પકડવાનું વારંટ મળ્યું હોય, તે જોને પકડે છે તેજ છે, એવું કરેલી તજવીજ ઉપરથી તે પકડનાર અમલદારને જણાય તો એ ખોટી રીતે પકડેલા સખસની ફરીઆદ ચાલે નહીં. કેમકે કાયદો વારંટ આપેલા સખસને પકડવા અધીકાર આપે છે. હકીકતની કચાઈને લીધે ખોટો માણસ પકડાય તો જો એ પકડવું કોઈ દ્વેષ વીગેરે કારણથી ન હોય તો તે પકડનાર જવાબદાર નથી.

આ કલમની મુખ્ય મતલબ એજ છે કે કાયદાની ભુજથી નહી પણ હકીકતની ભુજથી શુદ્ધ બુદ્ધિથી કોઈ સખસ કાંઈ વસ્તુ ( કૃત્ય ) કરેતો તે ગુન્હો નથી. કહ કહ હકીકત કાયદાની ભુજ કહેવાય અને કહી હકીકત હકીકતની ભુજ કહેવાય તેનું ખુલું લીસ્ટ, આપવું અશક્ય અને સંભવતા નિયમનો બહાર છે. દરેક કેસના કેફીઅત ઉપર તેનો આધાર છે.

આ કલમથી કલમ ૧૦૬ સુધીની સઘળી કલમો સાધારણ અપવાદોનો છે એટલે કે આ કાયદામાં જો ગુન્હો બતાવ્યા છે તે દરેક ગુન્હો બતાવ્યા છે કે નહીં તે જોતી વખતે આ સઘળા અપવાદો ધ્યાનમાં રાખવાના છે. લોક મીથિનસો પોતાના સને ૧૮૩૭ લા રીના રીપોર્ટમાં કહે છે કે “ આ અપવાદો શીવાય અમુક ગુન્હામાં જો અપવાદો ધ્યાનમાં લેવાના છે તે તે કલમમાં જુદા બતાવ્યા છે. આ અપવાદો ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સર્વ ગુન્હાની બાપ્પા અને શિક્ષા વખતે ધ્યાનમાં લેવાના છે. ”

• ૧ એક ચોકીદાર એક સપ્તમને ચોરે જાણી પકડવાની કોશીશ કરી, તહોમતદાર તેની સામો થયો તેથી ચોકીદારે તેને જોરે જુલમથી પકડ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે ચોકીદાર તેને ચોર માનવામાં જુલમ કરતો હતો તો પણ તે જુલમ હકીકતની હતો કાયદાની નહોતો અને તેથી ચોકીદારનો આ કલમ અને કલમ ૭૯ પ્રમાણે બચાવ થાય છે. ચોકીદારે પરતાપના ફરી તપાસનાં કામમાં તા. ૧૬ જુલાઈ સને ૧૮૯૫ ( ફરી પ્ર. ૩૮ )

કલમ ૭૭ મી.

ઇનસાફનું કામ કરતાં કરેલું જડનું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

આ કલમનો આધાર કોઈ પણ જાનના શુદ્ધ જુદિતી કામ વિષે સવાલ ઉઠાવે નહીં જોઈએ એ ન્યાયની કહેવત ઉપર છે ( જુઓ શ્રીની વાસરાઓ કૃત્ય કાયદાની કહેવતના નુસ્તકનું પ્રશ્ન ૬૫ )

કોર્ટમાં દાદ લેવા આવનારા પક્ષકાર માંહેલો એક પક્ષકાર હારે છે એ દરેક જાણુ જાણુ છે. આ હારનાર પક્ષકારને જજનો ખાતગી ચાલ ઉપર ટીકા કરવાને, તેના ફેસલાનાં ગુણદોષ ઉપર ટીકા નહીં કરતાં તેની જાતને એમ લગાડે એવી કાંઈ પણ હકીકત કહેવાને છુટ આપવામાં આવે તો કોઈ પણ આખરદાર માણસ જજનો હોદ્દો લેવાને નાપાડે એ સ્વભાવિક છે, અને એટલા માટેજ આ કલમ છે. આ ઉપરથી એમ સમજવાનું નથી કે જજનો ઉપર કોઈ પણ વખતે ફરીયાદ થઈ ઇનસાફ પહોચાડાય નહીં. સને ૧૮૫૦ નો આક્ટ ૧૮ મો સરકારી ઇનસાફના અમલદારો શુદ્ધ જુદિતી કામ કરે તે માટે તેમના ઉપર ફરીયાદ થાય નહીં એવા છે. જજને જાણી જોઈને કિંવા ધણીજ અસ્તાનતાથી અને ગફલતીથી કાંઈ કામ કરે તો તેથી તેઓ આ કલમથી તથા એ સને ૧૮૫૦ ના આક્ટ ૧૮ થી ખોતાનો બચાવ કરી શકે નહીં. કોઈ જાણુગ્રેટ અધિકાર વગર કામ કરે કાંઈ પણ પાકી ખખર મળ્યા વગર કોઈને પકડવાનું વારંટ કાઢે, 'એક' સાક્ષીને હિરાન કરવાના ધરાદાથી જોઈએ તે કરતાં વધારે દિવસ રોકી રાખે તો તેઓ

તેમના કરેલા કૃત્ય માટે જવાબદાર છે. આ ફરીયાદનું મું. રાજના મું આપે નહીં તો હું તને શિક્ષા કરીશ એવું કહી કોઈ માજિસ્ટ્રેટ કોઈ સખસને કેદ કરે તો તેનો ઉપર ગેરવાજબી કેદ કર્યાનું તહામત આપે.

આવા જગે ઉપર જજ તરીકે કરેલા કૃત્ય માટે કોઈ ફરીયાદ કરવી હોય તો સરકારની મંજૂરી વગર તે ફરીયાદ સંબળાય નહીં. ( જુઓ કી. પ્રો. કોડ. કલમ. ૪૧૯ ).

કલમ ૭૮ મી.

કોઈ ઇનસાફની કોર્ટમાં ફેસલા અથવા હુકમ મુજબ કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

જે સખસે કોઈ જજના હુકમથી કોઈ કામ કરતો હોય તો તે કામ તે ગેરવાજબી હેતુથી કરે છે એવું માનવું નહીં. જોખમ, કેમકે તેનો હુકમ માનવો એ તેનું કાર્ય છે. આ કલમનો આધાર આ ન્યાયની કહેવત ઉપર છે. ( જુઓ મી. નીવાસરાઓ કૃત્ય કાયદાની કહેવતના પુસ્તકનું પ્રષ્ટ ૭૫ )

આ કલમનો લાભ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૯૦-૧૦૮ પ્રમાણે જે ખાનગી સખસો માજિસ્ટ્રેટને મદદ કરતા હોય તેઓને પણ મળે છે. આવો હુકમ માનતી વખતે અને તે પ્રમાણે કરતી વખતે પણ તે હુકમ અમલમાં લાવનાર સખસે જોખમી સંભાળ અને હુંશીઆરી વાપરવાની છે. જે તેમ ન થાય તો તે મના કરેલા કામ માટે તેઓ જવાબદાર છે. કેમકે ન્યાયની કહેવત છે કે કોઈ જજ અધિકાર ઉપરાંત કામ કરતો હોય તો તેનો હુકમ માનવાની જરૂર નથી.

૧ જે અમલદારો કોર્ટ દિવાની પ્રોસેસને આધારે હુકમનામાના લેણદારોને સાક્ષી દાખલ પકડતા હોય તો તેઓનો આ કલમ પ્રમાણે ખમાય થતો નથી—યાદુરદાસનંદી વિરુદ્ધ શંકર રાવ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૫૩ ( ફૈજદારી ).

કલમ ૯૯ મી.

જે કામ કરવાની જે સખસને કાયદાથી રજા છે અથવા જે કામ

કરવાની એને કાયદાથી રજા છે એમ ને સખસે કાંઈ હકીકતની બુલથી માનેછે તે સખસે તે કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા..

ફટકા બાબતના સ. ૧૮૬૪ ના આક્ટ ૬ પ્રમાણે મહેતાજી જોકરાને સેજ શિક્ષા કરે તો તે ગુન્હો નથી. મા.પાપ જોકરાને સેજ શિક્ષા કરે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી પણ તેઓ ઘણોજ મારંમારે તો ગુન્હામાં આવેછે.

આ કલમમાં બે બાબત છે.

( ૧ ) કાયદાથી અમુક કામ કરવાની મેમ રજા છે એવું બહાની કાંઈ કામ કરે તો તે ગુન્હો નથી. એટલે કે કોઈ માણસને જે કામ કરવાનો કાયદાએ અધિકાર આપ્યોછે તેનો તે કામ કરવાનો હક છે, અને જે કાયદાસર હક હોય તે કરેલું કામ અમલમાં લાવતાં ગુન્હો નથી. બીજી બાબતઆ છે.

( ૨ ) કાયદાની બુલથી નહીં પણ હકીકતની બુલથી કોઈ માણસ શુદ્ધ બુદ્ધિથી કાંઈ કામ કરે તો તે ગુન્હો નથી.

વળી જુઓ કલમ ૭૬ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૮૦ મી.

કાંઈ કાયદાસર કાંમ કરતાં બનેલા ઇતકાકથી થયેલું કામ ગુનોહ નથી.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણે લાભ લેનાર સખસના કેસમાં કેફીયત નીચે પ્રમાણે હોવી જોઈએ:—

( ૧ ) જે કામ કરતો હતો તે કાયદાસર હતું;

( ૨ ) કાયદાસર રીતે કરતો હતો;

( ૩ ) કાયદાસર ઉપાયથી, તથા ઘટતી સંભાળ, અને ખચરદારીથી તે કરતો હતો.

( ૪ ) થયેલું કૃત્ય અકસ્માત અથવા કમ નસીબીથી અને સાધરાણ ઘરાણા કે સાનુ વગર થયેલું છે.

ઉપરની હકીકત સાબીત નથાય તો તહોમતદારને આ કલમનો લાભ મળી શકે નહીં.

કાયદાસર કામ એટલેશું, કાલ્દાસર રીતે કરતો હતો એટલેશું, કાયદાસર ઉપાયથી કરતો હતો એટલેશું, ઘટનો સંભાળ અનઘટની અમરદારીથી કરતો હતો એટલેશું, એ સર્વની વાંચ્યા બાંધવી અશક્ય છે. દરેક કેસની કેફીયત ઉપર તેનો આધાર છે. કુનીયામાં બનતા બનાવેલાં અને કયા કામ ખાણુસે પોતાના નિભાવ ગેરે માટે કરવાં કાયદાસર છે તેનું બોહોણું જ્ઞાન મેળવવું જોઈએ. આ કલમના દ્રષ્ટાંતમાં આ કલમમાં બતાવેલી બાબતનું સંપૂર્ણ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. દ્રષ્ટાંત એ એક દાખલા રૂપે છે. કાંઈ બધા કામની નોંધ આપવી એ કાયદા કરનારનું કામ નથી કાયદો તો એક સ્થાપીત નિયમ બતાવી દે છે પછી તે નિયમ પ્રમાણે બનેલી હકીકત છે કે નહીં તે વિચારવાનું કામ જલ્લે વગેરે ઇનસાફદારોનું છે.

કલમ ૮૬ મી.

જે કામથી હાની થાય એવા સંભવ હોય તે કામ ગુન્હાના ઇરાદા વગર તથા બીજી હાની અટકાવવાને કરેલું હોય તો તે ગુન્હો નથી.

ટીકા.

જે હાની અટકાવવાને માટે સાપરાધ ઇરાદા વગર તથા શુદ્ધ બુદ્ધિથી બીજી હાની કરી હોય તેઓને જવાબદાર નહીં ગણવા માટે આ કલમ છે. જે હાની કરી હોય તે એટલી નજીકની હોય તથા એવા પ્રકારની હોય કે તેમ કર્યા વગર ચાલે નહીં એવું હોય ત્યારેજ તહોમતદારને આ કલમ પ્રમાણે લાભ મળે (જુઓ દ્રષ્ટાંત)

એક વહાણ ભાંગી તેના પાટીયા ઉપર ચાર માણસ રહી જાય. પાટીયું આવું ચાલે ત્યાં તે તેટલા માણસનું વજન ઝીલી શકે તેવું નહોતું, ચારે માણસ પાટીયા ઉપર રહેતો ચારે બુદ્ધિ જાય તેવું હોય એવે વખતે જ્યો મજબૂત હોય તેઓ તબજાને દરીઆમાં નાખાંદે તો તેઓ આ કલમને આધારે ગુન્હેગાર નથી.

ચોર લોકી ભુજે મરતાં અમે ચોરી કરી એવા ખાનો લઈ આવી  
આ કલમનો લાભ લઈ શકે નહીં.

૧ એક તાડીવાળોની તાડીમાંથી કોઈ સખસ હમેશ તાડી ચોરી  
જતો. આ ચોરને પકડવા માટે એક તાડીવાળે તાડીના ઠામમાં કાંઈ  
એવી હાની કરતા ચોજ મેલીકે જે એ ચોર તેવો જણાઈ આવે. ચોરે  
એ ઠામમાંથી તાડી ચોરી એક સખસને વેચી તેથી તે લેનારને પી-  
વાથી હરકત થઈ તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તાડીવાળાને આ કલમમાં  
ખતાવેલા અપવાદનો લાભ મળે નહીં. — રાણી વિરજી ધનીઆ વા  
૩૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૫૬ (કોજદારી.)

કલમ ૮૨ મી.

સાત વરસથી વ્યોછી ઉમરના બાળકે કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

કોજદારી કામમાં નાંની ઉમર અને અક્ષતની કોતાઈ ઉપર ધ્યાન  
આપવું જોઈએ. એ ત્યાયની પ્રેવત ઉપર આ કલમનો આધાર છે.  
બાળક છોકરાઓ પણ ગુન્હા કરે છે. સંઘળો આખાર ઉમર ઉપર નહીં  
પણ અક્ષત ઉપર છે. એટલે કે છોકરું ગુન્હો કરે, મુદાનો માલ છુપાવી  
આવે. માજીસ્ટ્રેટ પાસે ગુન્હો ના કબુલ કરે એ વાગેરે મોટા માણસે  
જેવું કામ કરે તો છોકરું પણ ગુન્હેગાર થાય છે.

કલમ ૮૩ મી.

સાત વરસથી વધારે અને બાર વરસથી વ્યોછી ઉમરનું બાળક  
જેની અક્ષત જોઈએ એટલી પુખ્ત થઈ નથી તેનું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

જુઓ ઉપરની કલમની ટીકા.

૧ આ કલમનો અમલ કરતાં જે કૃત્ય ઓટું છે તે કરવાની શક્તિનું  
માપ તેના વરસ ઉપરથી કરવાનું નથી. પણ જહોમતદારની સમજ  
શક્તિ ઉપરથી કરવાનું છે. જી. રી. પ્ર. બુ. (૩૬)

કલમ ૮૪ મી.

દીવાના સખસે દીવાનગીને લીધે કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

## ટીકા.

ગાંડા માણસો ગાંડા હોય તે વખતે જે કામ પોતે કરતા હોય તે કેવા પ્રકારનું છે, તથા એ કામ ખોટું છે એવું તેઓ જાણતા ન હોય તો તેમને ગુન્હેગાર નહીં ગણવા જોઈએ એવું સમજાવવા માટે આ કત્તમ છે. ન્યાયની એક કહેવત છે કે “ ગાંડા માણસને ગાંડપણ એજ શિક્ષા છે. ” એટલે કે દુનિઆમાં માણસને અકલનું સાધન છે તથા તે પોતાને જોઈતો પદાર્થ મેળવી સુખથી રહી શકે છે એ અકલ ગાંડા માણસને ન આપી કુદરતે તેને હમેશની શિક્ષા કરેલી છે. ગુન્હો કરતો વખતે તદ્દોમતદાર ગાંડો હતો કે નહીં તેમજ એ ગુન્હો કરવો એ ખોટું છે એવું તે જાણતો હતો કે નહીં એ તેનો દનસાફ કરતો વખતે ઘણી જ ગુચવણ ભરેલી તપાસની આવત થઈ પડે છે. આવી આવતનો પુરાવો ડાકરો આપે છે, અને જે હકીકત તે ગુનોહ બન્યા પહેલાં, ખનતી વખતે અને બન્યા પછી બની હોય તેવો પણ જણાય છે તો પણ આ એક વૈદક ન્યાય શાસ્ત્રની આવત છે અને તેને સંપૂર્ણ રીતે તપાસવો જોઈએ જોયો નીચેના ઉત્તરો દર્શાવેલ કરવામાં આવે છે.

ગાંડા માણસોની મનની હાલત નીચે પ્રમાણે હોયતો તેઓ ગાંડા ગણાય ( ગેનું વૈદક ન્યાય શાસ્ત્ર પ્ર. ૨૦૨ )

- ૧ મોઢાં આવત ઉપર તેનું ધ્યાન લગાડવું હોય તો ઘણી મુશ્કેલી પડે.
- ૨ કાંઈ વાત સમજતાં ઘણી વાર લાગે.
- ૩ થોડા વખત ઉપર બનેલા બનાવની વિસમ્મતી થઈ જાય.
- ૪ સગા સમાની અંદર પોતે કોઈને શું સગો થાય છે. તેઓ તેના શું સગા થાય છે. તે સંબંધ બુલી જાય.
- ૫ તેની ઉંમર કેટલી છે, તે ક્યાં રહે છે, તેનો વખત કેમ માળે છે, ચાલતું વરસ કયું છે, કયો મહિનો છે, કયો વાર છે. તે બુલી જાય.
- ૬ સાધારણ લોકોની માફક આવતી આવત હાલ કહી છે, હાલના રાજ વીગેરે મુખ્ય અધિકારીનું નામ શું છે તે બુલી જાય.
- ૭ ગણીત શાસ્ત્ર સંબંધી થોડું જ્ઞાન હોય.
- ૮ ખરા ખોટા સંબંધી ઘણું જ અપૂર્ણ જ્ઞાન હોય.

૯ ઘણા મોટા તથા દરેક જાણુ જાણે એવા મુન્હાની જવાબદારી વિષેનું અનજાણ પાછું.

ડાક્ટર કિંવા વૈદને જ્યારે કોઈ ગાંડા માણસને તપાસ કરવાનું સોંપવામાં આવે ત્યારે નીચે લખેલી હકીકતની તેણે તપાસ કરવો જોઈએ.

૧ માથાનો આકાર અને દેખાવ કેવો છે, એકરો કેવો લાગે છે, જાણવાની રીતી અને ચાલવાની હાલચાલ કેવા પ્રકારની છે,

૨ ગાંડા માણસની તનફુરતી કેવી રહે છે, તેને બુખ કેવી લાગે છે, તેનો પાચન શક્તિ કેવી છે, તેને ગ્રાંડો કેવી રીતનો આવે છે, તેની જીભની હાલત કેવી છે, તેની ચામડી કેવી છે, અને તેની નાડ કેમ ચાલે છે તે નકી કરવું. મન દીલંગીર રહે છે, ઉશ્કેરાયલું રહે છે, ઉછાંછળુ રહે છે, કિંવા સ્તબ્ધ રહે છે તે વિષે તથા ઊંઘ સારી અને આખી રાત આવે છે કે રાતમાં નીંદ્રા જતી રહે છે. સ્ત્રી દરદીએને અવંતર આવવાની હાલત પણ જોવી જોઈએ.

૩ ગાંડા માણસના કુટુંબનો ઇતિહાસ જાણવો જોઈએ કારણ કે તે ઉપરથી ઉતરોતર ગાંડપણ આણું આવતું હોય, અને એ કુટુંબના કોઈ માણસને એવું ગાંડપણ આણું હોય, અથવા એના ગાંડપણની ચાલ ચલાવી હોય તે નકી થઈ શકે.

૪ ગાંડા માણસની જાતનો ઇતિહાસ પણ એવી સંભાળથી નકી કરવો જોઈએ. જો મન ગાંડુ માલમ પડે તો તે ગાંડપણ જન્મથી કીંવા ખાલ્યા વસ્થાથી, કીંવા ક્યા વખતથી થયું છે તે નકી કરવું. મેઝી ઉમર થયા પછી ગાંડપણ થયું હોતો એ ગાંડપણ કોઈ બારે શરીરના રોગ થયાથી, કાંઈ અકસ્માત થયાથી, કીંવા મનને કાંઈ ધક્કો લાગવાથી, ઘણા દીવસ સુધી મન સ્થિર રહેવાથી, કીંવા અતી અહાર કરવાની ટેવથી, એ સંઘળામાંના ક્યાથી થયું છે તે નકી કરવું.

૫ જે વખતે ગાંડો માણસ ગાંડો નહોતો તે વખતે તેના મનની જે સ્થિતિ હતી તેથી હાલ મુખ્ય બાગે જુદી છે ? તે તપાસવું. અને તેની લાગણી, ખાર અને મંસારી આંલેચલણમાં એ ગાંડપણથી કાંઈ જખરો તફાવત મળ્યો છે.



૬ ગાંડા માણસે તેનું નાણું ઉઠાવી દીધું છે ? અધીરો. થઈ ગયો છે. આસપાસ ભંટક્યા રહે છે, તેનું શરીર ઉઘાડું મુક્યા કરે છે, નાની નાની ચોરી કર્યા કરે છે, અથવા પૈસાના કે ભ્રમકાના તોરે આવ્યા કરે છે તે નકી કર્યું.

ઉપલી વાત નકી કરવા માટે ડાક્ટર, અથવા વૈદે તેની ઉમર, જન્મ જુમી, તેનો ધંધો, પોતાના માખાપનો ધંધો, જામખેન કેટલાં છે તે, નજીકનાં સગાં કેટલાં છે તે, હાલ તથા પાછળના કોઈ સાધારણ ખનાવ, વરસ, મહીનો, વાર, રાત્રનું નામ અને રાત્રનું કુટુંબ, ગામમાં ક્યા ક્યા મોટા માણસ છે તે વિષે ગાંડા માણસ સાથે વાત ચીત કરવી.

માદ શક્તિ તપાસવા માટે ધર્મની અથવા બીજી કોઈ ખામતની કવિતા તેની પાસે બોલાવવી. કોઈ ખામત ઉપર ધ્યાન આપવા જેવી તેની શક્તિ છે કે નહીં તે જોવા માટે કોઈ ખામતના સવાલ પૂછવા અને તે જવાબ દે તે તર્કના નિયમ પ્રમાણે ખરા છે કે નહીં તે જોવા. ગાંડા માણસની નીતી સારી છે કે નહીં તે તપાસવા માટે સગા અને દોસ્તો વિશે વાતો ચલાવવી. ( જુઓ ગ્રેસાહિયનું વૈદક ન્યાય શાસ્ત્ર પ્ર. ૨૨૬. ૨૩૦ આવૃત્તી ૪ ).

### કલમ ૮૫ મી

પોતાની ખુશી ન છતાં થયેલા કેફના સખખથી જે સખસ વિચાર કરવાને અશક્ત થયો છે તેણે કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

### ટીકા.

પોતાને જાણ ન હોય તેવી રીતે કોઈ કેફી સોજ કોઈને ખવરાવી જેમાં આવી હોય તેથી તે સખસ કોઈ ગુન્હો કરે તો તે માટે તેને જવાબદાર નહીં ગણવા માટે આ કલમ છે. પોતાની મેળે કેફ કરી ગુન્હો કરે તો તેને આ કલમનો લાભ મળી શકે નહીં. કેમકે ન્યાયનું એક માહોવામ્ય છે કે કોઈ માણસ કેફ કરી કોઈ વસ્તુ કરે તો તેણે જાણે કેફ કર્યો નહોતો એવું ગણી તેને જવાબદાર ગણવો બાઈમ્ય.

### કલમ ૮૬ મી.

જે ગુન્હામાં અમુક ધરાદો અથવા જ્ઞાન જોઈવું હોય તે ગુન્હો

જેને કેફ ચઢી હોય એવા માણસે કરેલો હોય.

ટીકા.

૧ પોતાની ખુશીથી કેફ કરીને કાંઈ ગુજો કરે તેનો આ કલમથી બચાવ થતો નથી. ૧૬ વી. રી. પ્ર. ૩૨

કલમ ૮૭ મી.

જે કામથી મોત અથવા મેહા બચા કરવાનો ઇરાદો કર્યો નથી અથવા તે થશે એવો સંભવ જાણવામાં નથી એવું કામ રજા-મેંદીથી કરેલું હોય તો તે ગુજો નથી.

ટીકા.

આ કલમે ઘણી ઉપયોગી છે. “ ૧ દરેક માણસ બીજા માણસ કરતાં પોતાના હિતનો વધારે સારો તોલ કરી શકે છે ” “ ૨ જે કામથી પોતાને હાની થશે એવું કાંઈ માણસ જાણતો હોય તેવું કામ કરવા તે રજામેંદી આપે નહી ” આ બે માહિ વાક્યો (કહેવતો) ઉપર આ કલમનો આધાર છે (જુઓ બેન્યામ કસ ન્યાયના મુળ તત્વોનું ઇંગ્રેજી પુસ્તક પ્ર. ૨૬૭.)

આ કલમ અમે તેની આગળ આવતી કલમોમાં જે હાની સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભીત રજામેંદીથી કરવામાં આવી હોય તે હાની કરનારને હાની માટે જવાબદાર નથી એવું છે. પણ રજામેંદી માટે પણ નીચેના અપવાદો છે.

- ૧ એ રજામેંદી દબાણ કરવાથી આપી હોય.
- ૨ કપટ કરી એ રજામેંદી મેળવી હોય.
- ૩ કાંઈ વાત છુપાવીને તે રજામેંદી મેળવી હોય.
- ૪ જે રજામેંદી આપી હોય તે ઘણા દીવશની થઈ જુની થઈ ગઈ હોય.
- ૫ પ્રથમ રજામેંદી આપી હોય પણ તે પાછળથી રદ કરી હોય.
- ૬ ગાંડા માણસે તે રજામેંદી આપી હોય.
- ૭ કેફની હાલતમાં આવી રજામેંદી આપી હોય.

૮ બાળક છોકરાં એ બેની રજામેંદી આપી હોય ઉપર બતાવેલી આઠ પ્રકારની રજામેંદી એ કાયદાસર રજામેંદી નથી અને એવી રજામેંદીથી કરેલું કામ માફ થઈ શકે તેવું નથી (જુઓ એજ ગ્રંથ પ્રષ્ટ એજ)

કલમ ૮૮ મી.

જે કામથી મોત થાય એવો ધરાદો કર્યો નથી. તે કામ રજામંદીથી તથા શુદ્ધ બુદ્ધિથી કોઈ સખસના કાયદાને માટે કરેલું હોય તો તે ગુન્હો નથી.

ટીકા.

આ કલમનો લાભ મળવા માટે આ કલમમાં જે પ્રકાર બતાવ્યા છે. તે પ્રકારનું કય તે હોવું જોઈએ. એમાની એકે વાતની મેર હાજરી હોય તો આ કલમનો લાભ મળે નહી.

વળી જુઓ કલમ ૮૭ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૮૯ મી.

કોઈ બાળક અથવા દીવાનાના કાયદા માટે તેના વાલીએ અથવા વાલીની રજામંદીથી બીજા સખસે શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરેલું કામ ગુન્હો નથી. ( પણ જુઓ તેની સરતો )

ટીકા.

જુવો કલમ ૮૭-૮૮ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૯૦ મી.

દેહસત અથવા ખોટી સમજથી વપાઈ છે એવી જાણેલી રજામંદી વીબેરે.

ટીકા.

જુવો કલમ ૮૭ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૯૧ મી.

રજામંદી આગતારા સખસને થનારી હાનીના સંબંધ વીના પણ જે કામ ગુન્હા છે તે કામને કલમ ૮૭-૮૮ અને ૮૯ના અપવાદો ભાગ્ય પડતા નથી.

ટીકા.

જુવો કલમ ૮૭ નીચેની ટીકા.

કલમ ૯૨ મી.

કોઈ સખસની વગર રજામંદીએ તેના કાયદા સાર શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

પણ જુઓ આ કલમની સરતો કિંવા અપવાદો. અને વળી જુવો કલમ ૮૭ ની ટીકા.

કલમ ૯૩ મી.

થુકું બુદ્ધિએ કાંઈ કહેવું એ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

અત્યુની છેલ્લી ઘડીના ચોક્કસ જે જાણતો હોય તે પણ આ કલમનો લાભ લઈ શકે છે.

કેટલાકે માર્ણસો એવાં હોય છે કે તેમને કાંઈ દીલગીરી અથવા ખુશીની ખખર અકસ્માત કિંવા એકાએક કહેવામાં આવે તો તેના મગજને નુકશાન પોહીઓ તે બીમાર પડી જાય છે અને વખતે તેથી તેનું મોત પણ નિપજી જાય છે તો તેવા કામમાં એ ખખર કહેનારને આ કલમનો લાભ મળે છે; પણ આ કલમનો પણ એક અપવાદ છે. જે સખસને તે ખખર કહેવામાં આવ્યા હોય તે સખસનો તે કહેનાર દુસ્મન હોય અને એ સખસની આવી નાજુક તબીયતથી તે વાકેફ હોય તેમછતાં એવી ખખર કહેવામાં આવે તો ને તે થુકું બુદ્ધિથી કહેવામાં આવ્યા હતા એવું સાબીત કરી ન શકે તો તેને આ કલમનો લાભ મળે નહીં.

કલમ ૯૪ મી.

જે કામ કોઈ સખસને ડરવાથી કરવું પડે તો તેણે કરેલું કામ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

મારી મરજી વિરુદ્ધ કરેલું કૃત્ય મારું કરેલું કૃત્ય કહેવાય નહીં એ ન્યાયની કહેવત ઉપર આ કલમનો આધાર છે. ખુન તથા રાજ્ય વિરુદ્ધ ગુનાહ કરવામાં આવા ડરથી સામીજ થવા આ કલમ ફરમાવતી નથી. આ કલમનો લાભ મળવા માટે તહેખતદારે સાબીત કરવું જોઈએ કે ને હું એ પ્રમાણે ન કરું તો મોત આણવામાં આવે એવી દશત મને હતી.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો તહોમતદારને લાભ મળે તેટલા માટે તહોમતદારે જતાવવું જોઈએ કે મેં જે કસ કર્યું છે તે ન કરું તો મારું તકાળ મોત થાય એમ હતું—રાણી વિરદ સોનુ અને બીજાઓ. ઇ. ડી. ૫. ૩૩૭.

કલમ ૯૫ થી.

જુદા હાની થાય એવું કાંઈ ગુન્હો નથી.

નજીવી બાબતને કાયદો કાંઈ ધ્યાન આપતો નથી એ ત્યાંની કહેવત ઉપરથી આ કલમ ઘડાએલી છે.

આ કલમ ઘડવાનો શું હેતુ છે તે સને ૧૮૭૭ના કમીશનના રિપોર્ટ સાહેબો નીચે પ્રમાણે છે.

“ અમારી જતાવેલી બ્યાબ્યા પ્રમાણે બીજા માણસના શાહીના ”

“ જડીઆમાં કલમ બોળવી એ ઓરીછે, કાગળના વેફર જેવી ”

“ એક બીજા ભાગી તે બોગાડ છે. એક માણસ પાસે ઘોડે ”

“ ચડીને જતાં ગોટમગોટ ધુળ, ચડી આવે એ હુમલોછે, ”

“ ગાડીમાં બેસતાં એક માણસને દાખીને બેસવું એ બધાં છે. ”

“ અગણીત એવા કામ છેકે જે કર્યા વગર માણસો સાથે ”

“ રહી શકે નહી તે કામો, તથા જે કામો માણસો વારાફરતી ”

“ કરી ભાગવેછે અને જે તેઓ એ વારાફરતી કરેવું, ભાગ- ”

“ વવું જોઈએ એ ઘટવુંછે એવા કામો તેઓ ગુન્હો ગણતા ”

“ નથી. ”

૧ છાતી ઉપર છત્રીથી ઝપાટો મારી જે દુઃખ કરવામાં આવ્યું હતું તે આ કલમ પ્રમાણે નજીવું ગણવામાં આવ્યું નથી. પણ કલમ ૩૧૯ પ્રમાણે બધા કરતાં ગણવામાં આવ્યું છે. ૨૪. વી. રી. પ્ર. ૬૭ ફા.

૨ સરકારી જમીન ઉપર કોઈ નીરઉપયોગી ગ્રાડ હોય અને તેનું કુળ કોઈ જો તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી. રાણી વિરદ કાશીઆબીનરાઓ. પમું. હા. રી. પ્ર. ૩૫

સમન કેસમાં નજીવી તથા તસ્દી આપવાની ફરીઆદોમાં ફરીઆદીને તહોમતદાર પાસેથી ૫૦ રૂપીઆ સુધીનું નુકશાન અપાવી શકાય

છે. ( જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૨૦૬ )

કલમ ૯૬ મી.

ખાનગી ખચાવમાં કરેલી કાંઈ પણ વસ્તુ ગુન્હો નથી.

ટીકા.

આ કલમથી કલમ ૧૦૬ સુધીની કલમો ખાનગી ખચાવનો હક અમલમાં લાવતાં થયેલા કૃત્ય માટેની છે, જે માણસ પોતાનો કાયદાગર હક અમલમાં લાવતાં કાંઈ કૃત્ય કરેતો તેણે ગુન્હો કર્યો કહેવાય નહીં એ ન્યાયની કહેવત ઉપર આ કલમોનો આધાર છે ( જુઓ શ્રી નીલાસ કૃત્ય કાયદાની કહેવતનું પુસ્તક પ્રે. ૩૧૫ )

આ કલમ ૯૬થી કલમ ૧૦૬ સુધીની સંઘળી કલમો ઘણી ઉપયોગી છે. યોગ્ય હદમાં રહીને દરેક માણસે પોતાની આખર, મિલકત અને સ્વતંત્રતાનો ખચાવ કરવો જોઈએ તેમજ એવો ખચાવ કરવા બીજા માણસને મદદ કરવી ઘટે મો કરવી જોઈએ. એવો સ્થાપીત થયેલો ન્યાયનો નિયમ છે. જો આવી હક આપવામાં ન આવેતો રાયતની આખર, મિલકત અને સ્વતંત્રતાની હયાતી રહે નહીં એ ખુલ્લું છે. ગરીબ સંબંધી કયા કયા ગુન્હામાં લુમણી કરનારનું માત આણવા સુધીની ઈજા કરવાનો હક છે એ માટે તથા મિલકત સંબંધી કયા કયા ગુન્હામાં એવી ઘુટ છે તે માટે નીચેની કલમો આવે છે. તેની હદ કેટલી છે. તે કયા વખતથી શરૂ થાય છે, ક્યારે બંધ થાય છે એ માટે પણ નીચે કલમો આવે છે તે કલમો નીચે યોગ્ય ટીકા છે તે જોવી.

કલમ ૯૭ મી.

શરીર તથા મિલકતના ખાનગી ખચાવના હક્ક શું છે.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૯૬ ઉપરની ટીકામાં આ કલમો ઘડનાનો શું હેતુ છે તે.

આ કલમ શરીર સંબંધી તથા મિલકત સંબંધી કયા ગુન્હામાં ખાનગી ખચાવનો હક પહોંચે છે તેનું મોઘન વિવેચન કરે છે. આગળ કલમ ૧૦૦થી ૧૦૬ સુધી આવા હક કયા કયા ગુન્હામાં પહોંચે છે તે વીગેરેનું વર્ણન કરેલ છે.

૧ જે સખસનો કબજો હોય તે કબજો જોઈથી તેની પાસેથી છીનાવી લેવા કોઈ બીજો સખસ પ્રયત્ન કરે તો પોતાના કબજાનો બચાવ કરવા તેને કાયદાસર હફાછે. રાણી વિરૂદ્ધ તુલસીસીંગ. ૨બે. લા. રી. પ્ર. ૧૬ (ઈ. સ. )

૨ કલમ ૬૭માં બ્યાન કરેલી ખાનગીબચાવનો અમલ કરતાં ૬૯મી કલમમાં બતાવેલી હદો ઉપર ધ્યાન આપવું જોઈએ, તેમજ કલમ ૧૦૨ ઉપર પણ ધ્યાન આપવું જોઈએ, રાણી વિરૂદ્ધ ગોવરધન બુખન. ૪બે. લા. રી. પ્ર. ૧૦૧

૩ જમીન ખાખતના વાંધા માટે એક કલમો થયો, જે સખસોએ કબજો લેવા આવ્યા હતા તેમાંનો એક સખસ જમીનના કબજો દારના ખાનગી બચાવના હકનો અમલ કરતાં મરણ ગયો તેમાં કરાવવામાં આવ્યું કે મારનાર સખસે કાંઈ ગુન્હો કર્યો નથી. રાણી વિરૂદ્ધ મીરસીંગ અને બીજાઓ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૪૧ (ફોજદારી)

૪ પોતાના ઉપર હુમલો થયો એવો બંધ રાખી કોઈ સખસ કાંઈ ગુન્હો ભરેલું કૃત્ય કરે તો તેનો આ કલમ પ્રમાણે બચાવ થતો નથી. રાણી વિરૂદ્ધ નવામદી. વી. રી. સને ૧૮૬૪ પ્ર. ૧૧

૫ બંને બાજુ તરફથી હુલડ કર્યું એવું આગળથી ધારી રાખ્યું હોય અને તે હુલડમાં જે પરિણામ થાય તે ખાનગી બચાવનો હક થતો નથી. રાણી વિરૂદ્ધ જીઓરાવ અને બીજાઓ. ૭ વી. રી. પ્ર. ૩૪ (ફોજદારી)

૬ એક સખસે ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાગતાં એક જાણને મારી નાખ્યો જેથી તેણે કાંઈ ગુન્હો કર્યો નથી એવું કહ્યું. અને બ્યારે એ સખસે ગુન્હો કર્યો નથી ત્યારે બીજા જે સખસોએ એ મુડકુ છુપાવવામાં મદદગારી કરી છે તેઓએ પણ ગુન્હો કર્યો નથી એવું કહ્યું. રાણી વિરૂદ્ધ પંજ કુમીશીઓ. ૨વી. રી. પ્ર. ૪૨

૭ બધા કિંવા મહાબંધાના કેસમાં પેલો હુમલો કરવા વાળો કોણ હતો તે જોવું જોઈએ. અને જે ગુન્હો થયો છે તે ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાગતાં થયો છે કે નહીં તે પણ જોવું જોઈએ. રાણી વિરૂદ્ધ સેહોત અને સાનુ ૨વી. રી. પ્ર. ૫૭

૮ એક સખસ ૨૫ કદમને છેટે ઉભો હોય તે સખસ અને મા-

રશ્ત્ર એવા બુદ્ધ, વીના અને એવી કાંઈ જરૂર વીના કોઈ સખસ તે છેટા ઉમેલા સખસને બંદુક મારે તો તેનો આ કલમ પ્રમાણે બચાવ થતો નથી. રાણી વિરૂદ્ધ હમ્મંદી ૧૭વી રી. પ્ર. ૪૬

કલમ ૯૮ મી.

દિવાના સખસ વીગેરેના કામથી ખાનગી બચાવનો હક્ક પો-  
હોયે છે.

ટીકા.

આ કલમ પણ ઘણી ઉપયોગી છે. સમજણા માણસથી થતા ગુનાહમાં ખાનગી બચાવનો હક્ક પહોંચે, એમ ઉપરની કલમ ૯૬-૯૭ થી અને આગળ કલમ ૧૦૦ થી ૧૦૬ સુધીની કલમમાં છુટ આપી છે, આ કલમમાં ગાંડા, માણસો, નાના છોકરા, અને કેફ ચટલા માણસો ગુન્હો કરે તે ગુન્હાથી બચવા માટે ખાનગી બચાવનો હક્ક પહોંચે છે એવું બતાવેલું છે. પ્રથમ દર્શને એમ જણાય કે આવી કલમની જરૂર શું હતી. જ્યારે ક્યા માણસો ગુન્હા કરે ત્યારે ખાનગી બચાવના હક્ક પહોંચે છે એવી સરત કરી નથી ત્યારે આવી કલમની જરૂર નહોતી. પણ તેમ નથી. આગળ કલમ ૮૨-૮૩-૮૪-૮૫માં બાળક છોકરાંએ, ગાંડા માણસે, અને બીજાએ કેફ પાચેલ માણસે કરેલા ગુન્હા માટે તેમને ગુન્હેગારીથી ખાતલ કર્યા છે એટલે તેમણે એ હાલતમાં કરેલું કામ ગુન્હો નથી એવું જણાવ્યું છે. તેમણે કરેલું કામ ગુન્હો નથી માટે તેમનાથી બચાવ કરવાનો હક્ક પહોંચે કે નહીં એવો વખતે સંશય ઉત્પન્ન થાય તે માટે આ કલમ છે. તેનો બાવાર્ય એમછે કે જો કે ગાંડા વીગેરે માણસે કરેલું કૃત્ય ગુન્હો નથી તો પણ એમના કરેલા કૃત્યથી ખાનગી બચાવનો હક્ક પહોંચે છે.

કલમ ૯૯ મી.

કહ્યા કામોથી ખાનગી બચાવ કરવાનો હક્ક નથી.

ટીકા.

આ કલમ ખાનગી બચાવના હક્કમાં અપવાદ રૂપે છે. તે ઘણી જ ઉપયોગી છે. ખાનગી બચાવનો હક્ક અમલમાં લાવતાં આ કલમના શબ્દો ઉપર અસુસન ધ્યાન આપવું જોઈએ. આ કલમમાં ચાર



અપવાદો અને એ ખુલાસા છે.

પેહેલી રકમ અથવા અપવાદની ખામત એ છેકે જે કામથી મોત અથવા મહાવ્યથા થવાનો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થતો નથી એવું કાંઈ કામ કોઈ સરકારી નોકર શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરે કિંવા કરવાની કોશીશ કરે તો તેથી ખાતગી બચાવનો હક્ક પડેલ્યતો નથી. પણી તે કામ પ્રમાણે કાયદા પ્રમાણે હાય કે નહીં તેની ચિંતા નહીં.

આ અપવાદ મોત અથવા મહાવ્યથા થવાનો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થાય તેવું કાંઈ કામ કોઈ સરકારી નોકર શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરે તોપણ ખાતગી બચાવનો હક્ક આપે છે. સરકારી નોકર જે કામ કરે છે તેથી મોત અથવા મહાવ્યથા થશે એવો કારણસર ભય ઉત્પન્ન થાય નહીં તો એ વા કામમાં ખાતગી બચાવનો હક્ક બંધ કરે છે એટલે કે શરીર સંબંધી ગુન્હામાંના મોત અને મહાવ્યથાના ગુન્હા શીવાયના બીજા સઘળા ગુન્હામાં સરકારી નોકરના શુદ્ધ બુદ્ધિના કામથી થતી હાનીથી બચવાનો હક્ક નથી એવું જણાવે છે. શુદ્ધ બુદ્ધિ એટલે શું એ કલમ પર માં બતાવેલું છે. ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાનથી જે કામ કરવામાં આવે તે શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરવામાં આવે છે. શુદ્ધ બુદ્ધિની ચેરહાજરી હાય તો ખાતગી બચાવનો હક્ક અમલમાં લાગતો નથી એવી આ પેહેલી રકમની મતલબ છે. ઘટતી સંભાળ અને ધ્યાન વગર સરકારી નોકર જે કામ કરે તે માટે તેમની ફેટલી જવાબદારી છે તે માટે જુઓ કલમ ૭૭ ઉપરની ટીકા.

બીજી રકમ અથવા અપવાદ પેહેલી રકમમાં બતાવેલા સરકારી નોકરના હુકમથી બેનો કોઈ તાખાનો માણસ કિંવા કોઈ ખાતગી માણસ એવું કામ કરે તેમાં ખાતગી બચાવનો હક્ક પડેલ્યતો નથી એવી મતલબની છે. એ સખસો પણ શુદ્ધ બુદ્ધિથી કામ કરતા હોવા જોઈએ નહીં તો તેઓ પણ જવાબદાર થાય છે. જુઓ ઉપરની ટીકા અને કલમ ૭૭-૭૮ ની ટીકા.

ત્રીજી રકમ અથવા અપવાદ પણ પ્રણો ઉપયોગી છે. હુમલો કરનારથી બચી જવા માટે સરકારી નોકરના આશરિતજો જવાની તક હોય તો ખાતગી બચાવનો કાંઈ પણ હક્ક અમલમાં લાવીને કિંવા

અમલમાં લાભા વ્યાર તેના આશરાતજે જતું રહેવું જોઈએ. એવી તક હતી કે નહીં. એ દરેક કેસની હકીકત ઉપર છે.

એથી રકમ પણ ઘણી ઉપયોગી છે. શરીર સંબંધી ગુનામાં અને મિલકત સંબંધી ગુનામાં ખાનગી ખચાવનો જે હક આપ્યો છે તેનો અમલ ઘણીજ સાવચેતીથી કરવાનો છે. જેટલો જરૂર હોય તેટલોજ હક અમલમાં લાવવો જોઈએ.

આપણું કોઈ નાક અથવા કાન તાણે તો આપણે ડેલો. મારીં ગુનેહગારને આગ્રો કરવો જોઈએ. એ આપણું નાક અથવા કાન તાણે ત્યારે આપણે તેને એકદમ તરવાર મારીએ તો આપણે ખાનગી ખચાવનો હક અમલમાં આણ્યો એવું કહી જાણવાદારીથી મુક્ત થઈ શકીએ નહીં જરૂરનો ખાનગી ખચાવ કેટલો ગણવો તેની હદ બાંધવી મુશ્કેલ છે. કેસમાં જેવી હકીકત હોય એ પ્રમાણે જુદા જુદા કામ માં જુદી જુદી જરૂરની ખાતલ ગણાય છે.

ખુલાસો પેટેલો ઘણો ઉપયોગી છે તેની મંતલબ એજછે કે અમુક સખસ સરકારી નોકરછે એવું જે સખસ જાણતો નથી અથવા માનતો નથી તેવા સખસના કૃત્યથી ખાનગી ખચાવનો હક જતો નથી. પોતે પોલીસનું માણસ નહીં છતાં કોઈ પોલીસ અમલદારનાં કપડાં વિગેરે ઉઢાવી જઈ તે પેહેરી કાંઈ હુકમ બજાવવા જાય જે હુકમ બજાવતાં શરીર કિંવા મિલકત સંબંધી કાંઈ ગુના કરે, જે સખસ અથવા પાસે હોય એવા સખસ જાણતા હોય કે એ આવેલો સખસ પોલીસ અમલદાર નથી એ નકીછે. એતો અમુક સખસ છે- પોલીસ અમલદારનો વેશ વિગેરે કોઈ છુપા કારણથી પેહેરી આવ્યોછે તો આથી તેને હાંકી કાઢવા વિગેરેનો ખાનગી ખચાવનો હક જતો નથી.

ખુલાસો બીજો પણ ઉપયોગી છે. એવા વેશ લીધેલ પોલીસ અમલદારના હુકમથી કોઈ ત્રાહિત સખસ પણ આપું કામ કરે તો તેનો આ કલમની રકમ બીજીથી ખચાવ થતો નથી. તે અમલદાર ક્યા હોદ્દા ઉપર છે, પકડવા મુટે વારંટ તેની પાસે હોય તે ખતાવે નહીં એ વિગેરે કારણ હોય તેથી ખચાવનો હક બંધ થતો નથી.

૧ એક પોલીસ રેસનના અમલદારના તાખાના નોકરને તેના

ઉપરીએ ફી. પ્રો. કોડ કલમ ૧૧૪ પ્રમાણેનો તપાસ કરવા મોકલ્યો હતો તેણે જાડાના વારંટ વગર જે ઘરમાં ચોરેલી મિલકત છે એમ જણાયું હતું તેમાં પેસવાનું પ્રયત્ન કર્યું તેમ કરવામાં ધરના ધણી તરફથી તેને અટકાવવામાં આવ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે જોકે આ પોલીસ અમલદારને જાડાના વારંટ વગર ઘરમાં પેસવાનો અધિકાર નહોતો તોપણ ધરના ધણીએ તેના સાક્ષાત્તવાનું કામ કાયદાસર ગણાય નહીં કેમકે એ પોલીસ અમલદાર નીચકપટપણે અને કાંઈ પણ દ્વેષભાવ વગર કામ કરતો હતો—રાણી વિરૂદ્ધ વેંકણરાવશ્રીની વાજ ૭ મું. હા. રી. પ્ર. ૫૦

કલમ ૧૦૦ મી.

શરીરના ખાતગી બચાવનો હક મોત કરતાં સુધી ક્યારે પહોંચે.

ટીકા.

આ કલમ શરીર સંબંધી ક્યા ક્યા ગુનામાં ગુનો કરવા આવનાર સખસને જુજ હાનીથી તે તેનું મોત આણતાં સુધીની હાની કરવાનો હક મળે છે તે બતાવે છે. તેના શબ્દો ઉપર ઘાણું ધ્યાન આપવા જેવું છે.

આ કલમમાં છ રકમો છે જેથી તે છ એ રકમનું સ્વીરતર વિવેચન કરવામાં આવે છે.

૦ પહેલી રકમ—સઘળા પ્રકારના હુમલા માટે છે. એવા હુમલાથી તાત કાળીક પોતાનું મોત થશે એવો એ હક અમલમાં લાવનાર સખસને કારણસર બચ ઉત્પન્ન થયો હતો એવું સાબીત કરવું જોઈએ. કારણસર બચ ઉત્પન્ન થયો હતો કે નહીં તેનો આધાર કેસની કેફીઅત ઉપર છે તેનું એક માપબાંધવું સંભવતાના નિયમની બહાર છે.

બીજી રકમ—જો બચાવનો હક એટલે સુધી અમલમાં નહીં લવાય તો તેનું સામો ધણી મહાબ્યથા કરશે એવા કારણસર બચ ઉત્પન્ન થાય તેવો એ ધણી હુમલો કરે.

ત્રીજી રકમ—બળાત્કાર સંબોગ કરવાના ઇરાદાથી હુમલો. એવો હુમલો તે આ કાયદાની કલમ ૩૫૪ પ્રમાણેનો હુમલો સમજવો.

ચોથી રકમ—મૃતિકૃમ વિરૂદ્ધ મેથુન કરવાના ઇરાદાથી હુમલો એટલે આ કાયદાની કલમ ૩૭૭ વિરૂદ્ધનો ગુનો કરવાના ઇરાદાથી હુમલો સમજવો.

પાંચમી રકમ—મનુષ્ય હરણુ અથવા મનુષ્યનયન કરવાના ધરાદાય હુમલો એટલે આ કાયદાની કલમ ૩૬૩ અને તે પછીની કલમો વિરુદ્ધની ગુન્હા કરવાના ધરાદાયી હુમલો એવો અર્થ જણાય છે.

છઠી રકમ—ગેરવ્યાજબી રીતે કેદ કરવાના ધરાદાયી હુમલો એટલે કે આ કાયદાની કલમ ૩૪૨ વિરુદ્ધનો ગુનો હ કરવાના ધરાદાયી હુમલો.

આ છેલી રકમ ધણી ઉપયોગી છે. આવી કેદ કરવાના ધરાદાયી હુમલો ક્યાં હોય પણ તે માટે સરકારી અમલદારને ફરીઆદ કરવા પોતાને તક મળશે એવું હોય તો બચાવનો હક મળતો નથી. સરકારી અમલદારને ફરીઆદ કરવાને પહોંચાય તેવું નહોતું એ માટે તહોમતદારે કાયદાસર અને વ્યાજબી કારણ બતાવવું જોઈએ. વ્યાજબી કારણ એટલે સાધારણ નિયમ પ્રમાણે જે કારણ બતાવાય છે તે. કાંઈ કાયદા વિરુદ્ધ કારણ બતાવે તે વ્યાજબી કારણ કહેવાય નહીં.

કલમ ૧૦૧ માં.

તે હક્ક મોત શીવાયની બીજી હાની કરતાં સુધી ક્યારે પહોંચે.

ટીકા.

જે કામમાં હુમલો જનારનું મોત કરવા સુધી શરીરના ખાનગી બચાવને હક પહોંચે તેની ઉપરની કલમ ૧૦૦ માં હદ બાંધી છે. તેમાં જે પ્રકારના ગુન્હા કહ્યા છે તે શીવાયના શરીર સંબંધી બીજા હુમલો કરવામાં આવે તો હુમલો જનારને બીજી કાંઈ પણ હાની કરવાનો હક મળે છે. એટલે કે બીજા ગુન્હા કરી શરીરને હાની ન કરવામાં આવે તેથી જાણવા માટે જો બચાવ કર્યો જરૂરનો હોય તે પ્રમાણે કરવા હક મળે છે. તેની હદ બાંધવી મુશ્કેલ છે. કેમકે હરેક કેસમાં જેમની ઉપર આવો બીજો હુમલો કરવામાં આવે તે વખતે તે જેવી સ્થિતિમાં હોય તે પ્રમાણે હાની કરવાનો હક પહોંચે છે.

એક કમાલની ઓરડીમાં આપણે બેઠા હોઈએ ત્યાં આપણી ઉપર કલમ ૩૫૧ માં બતાવેલો જેવો સાદો હુમલો કરવા કિંવા સાપરાધ બળ વાપરવા કોઈ સખસ આવે એ વખતે આપણે ટોચે મારી બહાર નીકળી શકીએ એમ હોય તો ટોચે મારી બહાર નીકળીએ તે ટોચે મારવા સુધી ખાનગી બચાવનો હક પહોંચે છે. એટલેથી તે આપણી

ઉપર હુમલો કરતાં અટકે નહીં અને વાંસે દોડ્યો આવે તો. તેને બધા કોને આપણે આપણા બચાવ કરી શકીએ છીએ. આ કલમમાં “ મોત શીવાયની બીજી હાની કરતાં સુધી પહોંચે છે ” એવા શબ્દો છે તે ઘણા ધ્યાન ખેંચનારા છે.

“ હાની કરતાં સુધી ” એટલે કે જે મકારની હાની કરી આપણે બચી જવા જેવું હોય તે પ્રકારમાં હાની કરવી જોઈએ. આપણે ખૂબ હોઈએ. ત્યારે નેતરની લાકડી લઈ આપણને કોઈ મારવા આવે તો આપણે આપણી પાસે પડેલી જામરી ડાંગથી તેને મારી બેસીએ તો પ્રથમ દર્શને કાયદાસર ગણાય નહીં. પણ આપણે એમ સાબીત કરીએ કે નેતર શીવાય તેની પાસે તરવાર પણ હતી. મને એવી બીક લાગી કે જો ડાંગથી મારી તેને હોં બેસાડી દઈ બચી જઈ નહીં શકું તો તે તરવાર કાઢશે આવી હકીકત હોય તો ડાંગથી મારવું કાયદાસર ગણાય. મતલબ એજ છે કે હુમલાનો પ્રકાર અને હુમલો કરનારના જોર સ્થિતિ, રીતીથી બચીજવા તજજ્ઞની જરૂર હોય તેટલો હક અમલમાં લાવવો. વળી કલમ ૯૬ ની હદ જોવી.

કલમ ૧૦૨ મી.

શરીરના ખાનગી બચાવના હકની શરૂઆત અને તેવું જારી રહેવું જ્યાં સુધી છે.

ટીકા.

આ કલમ ઘણી ઉપયોગી છે. ઉપરની બેઉ કલમમાં શરીરના ખાનગી બચાવનો હક આપી કલમ ૧૦૦ માં ખતાવેલા હુમલાથી બચવા મોત આણવા સુધી અને કલમ ૧૦૧ પ્રમાણેના બાંજ હુમલાથી બચવા મોત શીવાય બીજી હાની કરતાં સુધી શરીરના ખાનગી બચાવનો હક પહોંચે છે એવું ખતાવેલું છે. તે હકની શરૂઆત જ્યાંથી ગણવી અને તેનો છેડો જ્યારે આવેલ મણવો તે ખતાવવામાં ન આવે તો ઘણાં માઠાં પરિણામ થઈ ખરા ગુન્હેગાર આ કલમનો લાભ લઈ બચીજવા પામે એમ થવાનો અટકાય થવા. આ કલમ દાખલ થયેલી છે તે સમજવી ઘડ્ઘડી જરૂરની છે તે માટે આપણે પ્રયત્ન કરવું જોઈએ.

એક સ્ત્રિને દેખી એક સખસ દોડતો આવે તેને આવવાનું વલણ સ્ત્રી તરફ છે એવું દેખાય તે સ્ત્રી પાસે આવતા સુધી તે સ્ત્રિ સાથે બળાત્કાર સંભોગ કરવા આવે છે એવું ગણાય નહીં. તેને દોડતો આવતાં જ અને સ્ત્રીની લાજ લેવાં માટે હુમલો કરવાની તૈયારી કરતાં અવલજ તેને તરવારવતી મારી નાખવામાં આવે તે ખાનગી બચાવનો હક્ક બળવ્યો એવું ગણી છુટી જઘ્ન શકાય નહીં. તે મરદ એટલો પાંસે આવી બરાય અને તે સ્ત્રીની લાજ લેવાની તૈયારી કરી હુમલો કરે તો ગ્યાંસુધી એ સ્ત્રિ ઉપરની આવેલી આકૃત દુરઠાય ત્યાંસુધી ખાનગી બચાવનો હક્ક પહોંચે છે. એક નખળા તહોમ્મદારથી બચવા પા કલાક લાગે તો જખરાંથી બચવા કલાંક લાગે. એ ધ્યાનમાં રાખવું. આવા હકનો અમલ કરતાં મોત કિંવા ખાજી હાની કરી છે કે નહીં એ દરેક કેસની ફેક્ટીયત ઉપર છે. દરેક કેસમાં હુમલાની-શરઆત ક્યારે થઈ ગણાય અને અંત ક્યારે આવ્યો ગણાય તે એક નકી નિયમ થી સ્થાપીત કરી શકાય નહીં એ કેસની ફેક્ટીયત ઉપર આધાર રાખે છે.

કલમ ૧૦૩ મીં.

મિલકતના ખાનગી બચાવનો હક્ક મોત કરતાં સુધી ક્યારે પહોંચે છે.

ટીકા.

ઉપરની કલમ ૧૦૦ માં શરીરના ખાનગી બચાવનો હક્ક અમલમાં લાવતાં હુમલો વીગેરે કરનારનું જેમ મોત આંણવાની હક આપ્યો છે તેમ આ કલમમાં મિલકત સંબંધી ક્યા ક્યા ગુનામાં એવો હક્ક તે બતાવ્યું છે.

અપહરણ કહેને કહેવું તે માટે જુઓ કલમ ૩૯૦.

રાત વખતે ઘર ફોડવાની બાપ્યા માટે જુઓ કલમ ૪૪૬.

રેહેવાના ઘર વીગેરેમાંથી ચોરી માટે જુઓ કલમ ૩૮૦.

ચોરી માટે જુઓ કલમ ૩૭૯, ખીગાડ માટે જુઓ કલમ ૪૨૫.

ગૃહપ્રવેશ માટે જુઓ કલમ ૪૪૧.

આવો હક અમલમાં લાગતી વખતે ઘણો વીચાર કરવા જોવું છે. કલમ ૧૦૦ માં જે હકીકત બતાવે છે તેવી જ અ કલમની સમજુત પણ સમજવી. મતલબ એજ છે કે જે પ્રકારના ગુનામાં આવો હક

મળ્યો છે તે પ્રકારના ગુન્હા તે હતા અને જે મોત કિંવા મહાવ્યથા વૈભવ કર્યું છે તે કર્મ શિવાય તે મિલકત બચે તેમ નહોતું એ સાબીત કરી આપવું જોઈએ.

કલમ ૧૦૪ મી.

જે હક મોત થીવાયની ખીજ કઈ હાની કરતાં સુધી, ક્યારે પહોંચે.

ટીકા.

ઉપરની કલમ ૧૦૧ ની ટીકામાં શરીરના ખાનગી ખચાવની જે હકીકત લખી છે તેવાજ આ કલમ પણ કલમ ૧૦૩ માં ખતાવેલી મિલકત સંબંધી ગુન્હા શિવાયના ખીજ મિલકત સંબંધી ગુન્હા હોય તો તેથી મિલકત ખચાવવા માટે હક છે તે ખતાવે છે.

૧ એક માણસે એક જમીનના ટંકા ખાખત તપાસ કરી એ જમીન એક સખસના કબજામાં છે એવું ઠરાવ્યું પણ બેઠ પક્ષદાર ઉપર આ કાયદાની કલમ ૧૪૭ પ્રમાણે તહેમત હતું તેથી તેમને બેઠને સજા કરી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે જે સખસનો કબજા હતો તેને આ કલમ ૧૦૪ નો લાભ મળે અને તેથી તેને સજા થાય નહીં. ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૬૪ (ફાજદારી.)

કલમ ૧૦૫ મી.

મિલકતના ખાનગી ખચાવના હક્કની શરૂઆત અને તેનું જારી રહેવું ક્યાં સુધી.

ટીકા.

જેમ કલમ ૧૦૨ માં શરીરના ખાનગી ખચાવનો હક ક્યારથી શરૂ થયો ગણવો અને ક્યારથી તેનો અંત આવ્યો ગણવો ખતાવ્યું છે તેમ આ કલમમાં પણ મિલકતના ખાનગી ખચાવના હક્કની શરૂઆત અને અંત (છેડો) ખતાવ્યો છે. મિલકત સંબંધી જે ગુન્હામાં ખાનગી ખચાવનો હક આવે છે તે મિલકત સંબંધીના દરેક ગુન્હામાં જુદી જુદી શરૂઆત અને જુદો જુદો અંત ખતાવ્યો છે તે ખુલ્લું છે તેથી વિવેચન કરવાની જરૂર જોવામાં આવતી નથી.

૧ ચોર ખાલી હાથે ઘરમાંથી નાશી ગયો હોય અને જે ઘરમાંથી ચોરી કરી હોય તે ઘરથી છોટો ગયો હોય તો તેને પકડવાને જરૂર હોય

તે કરતાં વધારે હાની કરવી નહીં જોઈએ—રાણી વિરદ ખાલાકી જો-  
લાહાદ. બે. લા. રી. ( સ્પેશીયલ નંબર ) પ્ર. ૮

કલમ ૧૦૬ મી.

કોઈ બેગુનહા સખસને હાની થવાનું જોખમ હોય એવી વેળા-  
એ જ્ય હે એવા હુમલાથી ખાનગી બચાવનો હક્ક પહોંચે,  
ટીકા..

આ કલમ ઘણી ઉપયોગી છે. ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં  
લાવતાં ગુનેગાર શીવાય બીજા નીરઅપરાધી સખસને હાની કર્યા  
વગર એ હક અમલમાં લાંવી શકાય તેમ નહોતો. તો નીરઅપરાધીને  
પણ હાની થાય તો પણ ખાનગી બચાવનો હક અમલમાં લાવવા  
છુટ આપી છે. જુઓ તે કલમ નીચેનું દ્રષ્ટાંત. એ દ્રષ્ટાંતથી આ ક-  
લમ સમજાય તેવી છે. જ્યથી વધારે વિવેચનથી લંબાણ કરવા જરૂર  
જોવામાં આવતી નથી.

કલમ ૧૦૭ મી.

મદદગારી એટલે શું તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

આ કલમથી કલમ ૧૨૦ સુધીની કલમો મદદગારી માટે છે. જેમ  
સારા કામમાં મદદગારીની જરૂર વખતે પડે છે તેમ બુંડા કામમાં પણ  
મદદગારીની જરૂર વખતે પડે છે.

આ કલમમાં મદદગારી ક્યારે કરી કહેવાય તે બતાવવામાં આવ્યું છે.  
મદદગાર ત્રણ પ્રકારના હોય છે. ( ૧ ) ગુનેહો થતાં પહેલાં; ( ૨ ) ગુ-  
નેહો થતાં વખતના ( ૩ ) ગુનેહો થયા પછીના આ પેનલકોડમાં ગુનેહો  
થયા પહેલાંના અને ગુનેહો થતી વખતના મદદગારીના કૃત્યને મદદગારી  
ગણી છે. ગુનેહો થયા પછીની મદદગારી જેમાં પુરાવો ઉઠાવવો, ગુનેહ-  
ગારને ઘરમાં રાખવો એ વીગેરે ગુનેહને મદદગારીના ગુનેહ ગણ્યા  
નથી તે ગુનેહના ને ઇનસાફ વિરદ ગુનેહ ગણ્યા છે.

આ કલમ ૧૦૭ માં મદદગારીના કૃત્યને નીચે લખ્યા પ્રમાણેનું  
કૃત્ય હોય તો ગુનેહ બરેલી મદદગારી ગણી છે.

પહેલું—કાંઈ ગુનેહ બરેલું કામ કરવાં માટે કોઈ સખસને ઉચ્કેરવું,  
અથવા,



ખીનું—ગુઠા બરેલા કામ માટેની મસલતમાં સામીલ. યવું પણ  
તે ક્યારે કે તે મસલત મુજબ કાંઈ ગુઠો, અથવા કાયદા વિરુદ્ધ  
કસુર કરવામાં આવે ત્યારે, અથવા,

ત્રીજું—કોઈ સખસ કાંઈ કામ અથવા કાયદા વિરુદ્ધ કસુર કરીને  
કાંઈ કામ કરવામાં સાહાય કરે ( વળી, જુઓ આ ત્રીજી ૧૬મનો  
ખુલાસો. )

૧ કાંઈ ગુઠો ખત્યો છે એ બાબત ખબર આપવાની કસુર કર-  
વાથી જો એ કસુર કોઈ કાયદાસર કરજનો ભંગ થવાની નહોતી તો તેથી  
મદદગારીનો ગુઠો ખત્યો નથી સરકારી માણસ શીવાય કોઈ ખાનગી  
માણસે કાંઈ ગુઠો ખત્યો જોયો હોય તો તે ગુઠાની ખબર તેણે  
આપવી જોઈએ એવો કોઈ પણ કાયદો નથી—રાણી વિરુદ્ધ ખાદી-  
મસેમ ૪ ખે. લા. રી. પ્ર. ૭ ( ફે. અ. )

૨ કોઈ સખસે કાંઈ ખોટા તહોમતના ટેકામાં જુખાની આપી  
હોય એટલાજ કારણથી એ ખોટા તહોમત મુકવાના, કામમાં મદદગારી  
નો ગુઠો તેણે ક્યો એવું ગણાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ રામપોડા. ૯  
ખે. લા. રી. પ્ર. ૧૬

૩ એક હેડકોનસ્ટેબલને એવા ખબર મળ્યા કે કેટલાક તહોમ-  
તદારોના જુલમ કરી કબજાત લેવાય છે તેથી તેણે જાણી જોઈને એ  
પ્રમાણે થવા દઈ આંખ આડા કાના કર્યા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે  
તે હેડકોનસ્ટેબલ આ કલમના ખુલાસા ૨ પ્રમાણે ગુઠેગાર છે ; ૧૧  
વી. રી. પ્ર. ૧૧ ( ફેજદારી )

૪ ખુન સામીત થવાનીના ખુનની મદદગારીનો ગુઠો સામીત  
હરી શકે નહીં. કો. ધ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૫ એક કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના કેટલાક સખસો પાસે લાકડી હોય  
( અ ) નામના સખસ પાસે કાંઈ લાકડી ન હોય પણ એઈ પાસેથી  
લાકડી લઈને તે વપરે ( બ ) જે ( અ ) નો મુખી હોય તે  
મારવાનો જનરલ ઓરડર આવે તો ( અ ) એ કરેલા હુમલાની ( બ )  
એ મદદગારી કરી એમ કહેવાય. રાણી વિરુદ્ધ રોસુકોલા ઈ. ડા.  
પ્ર. ૩૪૦

૬ એક ફેદીએ એક સાક્ષીને પોતાના વિરુદ્ધ જુખાની આપતી વખતે અમુક હકીકત નહીં કહેવા પુછ્યું તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે આ ખોટી જુખાની આપવાની મદદગારીનો ગુન્હે કર્યો કહેવાય. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૭ એક ડાકાઈટીનો ગુન્હે થવાનેછે એવો ઇરાદો કોઈએ જાણ્યો હોય અને એ ગુન્હે સંપૂર્ણ થાય એટલા માટે ઇરાદો જાણી જોઈને છુપાવ્યો હોય તો તેણે ડાકાઈટીમાં મદદગારી કરી એમ થાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ જોહાગુર. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૮ જે સખસોને મુખ્ય ગુન્હે કરનાર તરીકે શિક્ષા થઈ હોય તે-એને મદદગારી તરીકે શિક્ષા થાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ જોહાગુર. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૯ આ કલમના પહેલા ખુલાસા પ્રમાણે એક સખસે કાંઈ એરી કરાવી હોય અથવા કરાવવાનું પ્રયત્ન કર્યું હોય તોજ થાય. એ ગુન્હે જાણ્યાની પાછળથી ખબર મળી હોય તો તેને આ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા થાય નહીં—રાણી વિસમીરદીન. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૧૦ સમનનું ખોટું સરટીફિકેટ આપ્યાનાં ગુન્હામાં મદદગારી કર્યાનો તહોમતમાં તહોમતદારનો ઇરાદો એ ગુન્હાનો મુખ્ય ભાગ છે—રાણી વિરુદ્ધ હીસામુદ્દીન. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૧૧ એક સખસ ખુન થયું તે વખતે ખુન થશે એવું તેના જાણવામાં નહોતું થયું તે ત્યાં ઉભો રહ્યો. તે આ ગુન્હે અટકાવવાને બીકથી વચ્ચે પડ્યો નહીં એટલુંજ નહીં પણ મુડું છુપાવવામાં ખુનીઓએજો સામીલ થયો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેના ઉપર ખુનની મદદગારી કર્યાનું તહોમત આપે નહીં પણ પેનલકોડની કલમ ૨૦૧ પ્રમાણે પુરાવો છુપાવવાનું તહોમત આપે.—રાણી વિરુદ્ધ ગો-વરધન ખેરા. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૧૨ જે જુન્હામાં મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હે થયાવીના મદદગારીની સજા થાય નહીં એમ નથી એટલે કે મદદ કરેલો ગુન્હો ન થાય તો પણ મદદગારીની સજા થાય. ૧૮. વી. રી. પ્ર. ૩૨

૧૩ (અ) એ (ખ) અને (ક) ને (ડ) ને પરાણે પકડી લાવવાનું કહ્યું એ પ્રમાણે તેઓ, પકડી આવ્યા. (ડ) ની ઉપર સખત

મારે પડ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે (અ) બુદ્ધિ પૂર્વક મહાવ્યથા  
કેસીના ગુનાનો મદદગાર છે—રાણી વિરજ દુરગેશ્વર શરમા કો. ઇ.  
ડા. પ્રે. ૩૪૦

૧૪ એક કેસીએ એક ચોરી કરનારની પાર્ટી સાથે રહેવાનું કબુલ  
કર્યું. પાછળથી તેણે તેનો એ વીચાર ફરવ્યો પણ ચોરી થતી વખતે  
તે ત્યાં હાજર હતો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેની ઉપર આ કલમ  
ની રકમ બીજી પ્રમાણે તહોમત આપે તો પંજા આ કલમની રકમ  
ત્રીજી પ્રમાણે અને કલમ ૧૦૯ પ્રમાણે તહોમત આવે.—રાણી વિરજ  
બુધનમુશર કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૦

૧૫ કોઈ પારકા રાજ્યમાં રહી બ્રિટીશ કોર્ટમાં ફરવાનાં ગુનાની  
મદદગારી કરે તો તે મદદગારનો ઇનસાફ બ્રિટીશ કોર્ટથી થાય નહીં—  
રાણી વિરજ પીરતાઈ. ૧૦ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૫૬

૧૬ આ કલમમાં “ મશ્વરત ” શબ્દ છે તેનો અર્થ એ છે કે  
કોઈ સખસને બદલવાનતથી ઇજા કરવાના વીચારથી એ અથવા વધારે  
સખસો ભેળા મળે—રાણી વિરજ વારે બરટન. ૬. મ. જુ. પ્ર. ૧૫૫

૧૭ કોઈ સખસ બીજાના નામથી જુઠી સાક્ષી પુરવા આવે એ  
સખસ અમુક સખસ છે એવી કોઈ ત્રીજી સખસ ખાત્રી આપે તો  
એ ખાત્રી આપનાર મદદગાર ગણાય. રાણા વિરજ ચંદીચરણ નાય.  
૮ વી. રી. પ્ર. ૫

૧૮ આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદારને મદદગાર ગણતી વખતે ગુ-  
નેગારે સાથે ગુના બરેલા કામમાં સામીજ થયો એવું બતાવવું જોઈએ  
જ્યાં સુધી કાયદાસર કામ ચાલતું હોય. ત્યાં સુધી તેમના સાથીઓ ભેળો  
રહે પણ ગેરકાયદે થતાં તે તેમનાથી દુર રહે તો તેણે મદદગારી કરી ક-  
હેવાય નહીં. ૨૦ વી. રી. પ્ર. ૪૧

૧૯ (બ) (અ) પાસે એમ કહે કે મારે અમુક જણને મારવા  
છે. આથી (અ) (બ) ને કોઈ હથીઆર આપે તે હથીઆરે કરીને  
(બ) કોઈ ગુનાઈ બરેલું કામ કરે તો (અ) એ મદદગારી કરી કહે-  
વાય. ૧૨ વી. રી. પ્ર. ૫૨

મદદગારની તજવીજ જ્યાં જો મદદગારી કરી હોય તે ઠેકાણાની  
કોર્ટમાં અથવા જ્યાં મદદગારીથી થયેલો ગુનો થયો હોય તે કોર્ટમાં  
થઈ શકે (જુઓ કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૬૬૬ દ્રષ્ટાંત અ)

પણ મદદગારી કરનાર સખસ પારકા રાજ્યની રાયત હોય અને એ પારકા રાજ્યમાં બેઠે ખાટીશ હદમાં ગુન્હો કરવાની હક્કરણી કરે તેને મદદગારની તજવીજ ખાટીશ કોર્ટથી થઈ શકે નહીં. રાણી વિરજ પર-  
ચાઈ. ૧૦ મુ. હા. રી. પ્ર. ૩૫૬

કયા કયા ગુન્હાની મદદગારીની સંક્ષેપ રીતે તજવીજ થઈ શકે તે માટે જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૨૨૨ ની રકમ ૧૧

મદદગારની તજવીજ મુખ્ય ગુનો કરનાર ભિજાઈ કરવી કે નહીં તે કોર્ટની મરજી ઉપર છે. (જુઓ કી. પ્રો. કોડ. ની કલમ ૪૫૮)

કલમ ૧૦૮ મી.

મદદગારી એટલે શું તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

એક સખસે એક શેઠના નોકરની મદદ લઈ શેઠની કાંઈ મિલકત ચોરવાનો ગુન્હો કર્યો. નોકરે એ ચોરને સજા થાય એવા કહેતુથી એ ચોરી કરવા દીધી. ચોર ચોરી કરનાર છે એવું નોકરે શેઠને કહ્યું હતું. ચોર ઉપર ચોરીનો ગુન્હો સાબીત થયો નહીં પણ નોકર ઉપર આ કલમના ખુલાસા ૨ અને ૪ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો અને સજા થઈ. તે કેસમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે મદદ કરેલ ગુન્હો ખરેખરો બનેલ હોવા બેઠાએ એવી કાંઈ જરૂર નથી—કેશરેહિંદ વિરજ ત્રોયલખોનાથ ચૌધરી અને બીજાઓ. ૪ ઇ. લા. રી. ( કલકત્તા ) પ્ર. ૩૬૬

કલમ ૧૦૯ મી.

મદદગારી કરે-  
લા ગુન્હાની ત-  
જવીજ જે કોર-  
ટથી થઈ શકે તે  
કોરટથી.

કાંઈ ગુન્હાની મદદગારી  
જો તે મદદગારી ઉપરથી મ-  
દદગારી કરેલું કામ કરવા-  
માં આવે અને જેવી મદદ-  
ગારી ને માટે બીજે કેસ  
સાફ સિક્કા ઠરાવી હોય ન-  
હી તે

મદદગારી કરેલા  
ગુન્હો વગર વારંટ  
પકડાય તેવો હોય  
તો વગર વારંટ પ-  
કડાય જમાન પણ  
તેજ પ્રમાણે સમન  
વારંટ પણ તેજ  
પ્રમાણે

સિક્કા.

જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હા માટે જે સીક્કા  
હોય તે સીક્કા.

## ટીકા.

કલમ ૧૦૭ અને ૧૦૮ માં મદદગારી કેને કેવી રીતેની વ્યાખ્યા આપેલી છે; આ કલમ મદદગારી કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવે તે માટે આ કાયદામાં કોઈ જુદી સીક્ષા ન કરમાવેલી હોય તે માટે છે. જેટલે કે જે સીક્ષા મુળ ગુન્હો કરનારને થાય તેજ સજા મદદગારને પણ થાય. જેમકે જુન કરવામાં મદદગારી કરી હોય અને તે પ્રમાણે જુન થાય તો જેટલી સજા જુનાને થાય તેટલી સજા મદદગારને થાય કેમકે જુન કરવાના ગુન્હાની મદદગારી માટે આ કાયદામાં જુલી રીતે કોઈ બીજી કલમ નથી આ પ્રમાણે જે જે ગુન્હાની મદદગારી માટે આ કાયદામાં જુલી રીતે બીજી સીક્ષા કરમાવી ન હોય તો મુળ ગુન્હો કરનારને જેટલી સજા થાય તેટલી સજા મદદગારને થઈ શકે, પણ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હો કરવામાં ન આવે તો તે ગુન્હાગારને કલમ ૧૧૫ પ્રમાણે સજા થાય. આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં.

૧ મુખ્ય ગુન્હો કરનારને સજા થાય તોજ મદદગારને સજા થાય એમ નથી. મુખી છુટીનય અને મદદગારને સજા થઈ શકે છે—રાણી વિરધ. મરાઠીદાદા. ૧. ઇલારી ( મુખર્ ) પ્ર. ૧૫

૨ કોઈએ કોઈ સખસ ઉપર ખોટી ફરીયાદ કરી હોય તેમાં એક સાક્ષીએ સાક્ષી આપી હોય તો એ સાક્ષી આપનાર સખસ ઉપર એ ખોટી ફરીયાદ કર્યાના મદદગારી કર્યાનું તોહોમત રખાય નહીં. રાણી. વિરધ. રામપાંડા ૯ બે. લા. રી. ( એપેનડીક્ષ ) પ્ર. ૯

૩ મદદગારીના તોહોમતમાં મુળ ગુન્હાની કલમ દાખલ કરવી જોઈએ તેમજ કેવી રીતે મદદગારી કરી તે પણ બતાવવું જોઈએ ૧ બી. રી. પ્ર. ૯

## કલમ ૧૧૦ મી.

મદદગારી કરેના  
ગુન્હાની તજવીજ  
જે કોરટથી થઈ  
શકે તે કોરટથી

કોઈ ગુન્હાની મદદગારી અથવા  
મદદગારી કરેલો સખસ તે કામ  
મદદગારના ધરાદારી કરતાં  
ગુદાજ ધરાદારી કરે તો

મદદગારી કરેલો  
ગુન્હો વગર વારંટે  
પકડી શકાય તેવો  
હોય તો વગર વા-  
રંટે પકડાય. જમા-  
ન પણ તેજ પ્રમા-  
ણે લેવાય. સખસ  
વાસ્તે પણ તેજ  
પ્રમાણે નીકળે

## સિક્કા.

જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હાને માટે જે સીક્કા  
હોય તેજ સીક્કા.

## ટીકા.

મદદગારી કરેલો ગુન્હો કરવામાં આવે પણ મદદગારના ધરાદાર  
કિંવા જ્ઞાનથી ગુદાજ ધરાદાર કિંવા જ્ઞાનથી તે ગુન્હો કરવામાં આવે  
તેના સીક્કા માટે આ કલમ છે. આ તકાવત ધણાજ જાણવા જેવો  
છે. કેમકે ફોજદારી કેસમાં એક સખસને ગુન્હેગાર ઠરાવતી વખતે,  
ગુન્હો કરતી વખતે ગુન્હો કરવામાં તેનો ધરાદાર કિંવા જ્ઞાન કેવું હતું તે  
મુખ્ય કરીને જોવાય છે, એટલે કે મદદગારે અમિ મુખ્ય ગુન્હો કરનારે  
ધારેલો ગુન્હો કયો હોય પણ એક જાણે કોઈ ગુદા ગુદા ધરાદાર કિંવા  
જ્ઞાનથી કયો હોય તેના પ્રમાણમાં સીક્કા વધારે ઓછી થાય છે.

( અ ) કોઈ ગુન્હો કરે અને તે ગુન્હો ( બ ) ની મદદગારીથી  
કરે પણ તે ગુન્હો કરાવવામાં ( બ ) નો ધરાદાર શું છે તે ( અ ) જાણતો ન  
હોય તો ( અ ) બીન ગુન્હેગાર ઠરે છે, અને ( બ ) ગુન્હેગાર ઠરે છે. આ  
દ્રષ્ટાંત પ્રથમ દર્શને ગુચવણ બરેલું લાગે તેવું પણ આ કાયદાની  
કલમ ૧૦૮ નો ખુલાસો ત્રીજો અને તે નીચેનાં દ્રષ્ટાંત ( અ ) ( બ ) ( ક )  
અને ( ડ ) જોવાથી તે સંપૂર્ણ થાય તેવું છે. તે ખુલાસો ત્રીજો એવી  
રીતે છે કે મદદગારી કરેલો ગુન્હો કરવા વાળો સખસ કાયદા પ્રમાણે  
ગુન્હો કરવાને શક્તિવાન હોવો જોઈએ એવી જરૂર નથી. દ્રષ્ટાંત ( અ )

(ખ) (ક) (ડ)માં સાતવર્ષથી ઓછી ઉમરના બાળક પાસે, ગાંડા માણસ પાસે કોઈ ગુન્હો કરાવેતો ગાંડા માણસો અને સાત વર્ષથી ઓછી ઉમરના છોકરાઓ, જેઓ મુખ્ય ગુન્હો કરનારા છે તેઓ છુટી જાય છે અને મદદગારને સીદા થાય છે. એવી મતલબ છે.

કલમ ૧૧૧ મી.

મદદગારી કરેલા ગુન્હાની તજવીજ જ કરેલી થઈ શકે તે કોરટથી.	એક કામમાં મદદગારી કરી હોય અને ગુન્હા કામ અને તો મદદગાર કેટલો જવાબદાર છે તે.	મદદગારી કરેલા ગુન્હામાં વગર વારંટ પકડી શકાય તો તેમ જ માન પણ તેમજ સમન વારંટ પણ તેમજ.
--	---	---

સિદ્ધા.

જે ગુન્હાની મદદગારી કરવાનો ઇરાદો કર્યો હોય તે ગુન્હાને માટે જે સીદા હોય તેજ સીદા.

ટીકા.

આ કલમ મદદગારી કરેલા ગુન્હાથી ગુન્હો કરવામાં આવે તેવે વખતે મદદગારને કેટલી સજા ફરવી તે માટે છે. આ કલમ પ્રથમ દર્શાવે સમજાવી સેદેલી છે એમ જણાય પણ તેમ નથી તે કલમમાં મદદગારી કરેલા કૃત્યથી ગુન્હા કૃત્ય અને તે ગુન્હા કૃત્ય મદદગારી કરેલા કૃત્યનું સંભાવ્ય ફળ હોય તોજ થએલી મદદ માટે મદદગારે કોઈ મદદગારી કરી ન હોય તો પણ તે માટે તેને જવાબદાર ગણવામાં આવે છે. સંભાવ્ય ફળ એટલે શું તેનો અર્થ દરેક કેફીયત ઉપર આધાર રાખે છે. આ કલમ નીચે ત્રણ દ્રષ્ટાંત આપ્યાં છે તે ઉપરથી અરુક ગુન્હામાં સંભાવ્ય ફળ શું કહેવાય તેનો આભાષ આપેલો છે. આ કલમની ટુક મતલબ એટલીજ છે કે ગુન્હાગાર અમુક ગુન્હો કરવાને મદદગારી ફરે તે વખતે સ્વભાવીક રીતે મારી મદદગારીથી મદદગારી કરેલા કૃત્ય સીવાય અમુક કૃત્ય પણ બનવા સંભવ છે એવું તે જાણતો અથવા માનતો હોય તો મદદગારી કરેલા કૃત્ય સીવાય બિલે ગુન્હા કૃત્ય અને તો પણ થએલા કૃત્ય માટે તે જવાબદાર છે.

મદદગારી કરેલા  
ગુન્હાની તજ  
વીજ જે કોરટથી  
થઈ શકે તે કો-  
રટથી.

મદદગારને મદદગારી કરેલા  
કામની તથા બનેલા કામ  
એ બેઉની સજા ક્યારે થઈ  
શકે.

મદદગારી કરેલો  
ગુન્હો વગર વારંટ  
પકડાય તેમ હોય  
તો તેમ જમાન પ-  
ણ મુળ ગુન્હા  
માફક સમન વારંટ  
પણ તેમજ.

## સીક્ષા.

મદદગારી કરેલા ગુન્હાની જે સજા હોય તે.

## ટીકા.

ઉપરની કલમ ૧૧૧ માં મદદગારી કરેલો ગુન્હો ન બને પણ બીજી  
જ ગુન્હો બને તેમાં મદદગારને ક્યારે જવાબદાર ગણવો તે તે કલમ  
ઉપરની ટીકામાં ખતાવવામાં આવ્યું છે. આ કલમ મદદગારી કરેલો ગુ-  
ન્હો કરવામાં આવે અને તે સાથે બીજી પણ ગુન્હો કરવામાં આવે  
તે માટે મદદગારને જવાબદાર ગણવો સાર છે. બીજા ગુન્હાનો  
જવાબદાર ગણતી વખતે તે બીજી ગુન્હો જે ગુન્હાની મદદગારી કરી  
હોય તેનું સંભાવ્ય કૂળ છે કે નહી તે જોવા વિષે આ કલમ ૧૧૨ માં  
કાંઈ ખુલી રીતે જણાવવામાં આવ્યું નથી પણ એ કલમ નીચે જે દ્ર-  
ષ્ટાંત આપ્યું છે તે ઉપરથી જણાય છે કે મદદગારી કરેલો ગુન્હો થયા  
ઉપરાંત બીજી પણ ગુન્હો થાય તે બીજી ગુન્હો મારા મદદગારી કરેલા  
ગુન્હાથી થયે એવું મદદગારને જણવાને ક્રિયા માંડવાને સંભવ હોય  
તોજ તેને એ માટે જવાબદાર ગણવો જોઈએ, નહી તો નહી.



મદદગારી કરેલા  
ગુન્હાતી તજ-  
વીજ ન કરેલી  
થઈ શકે તે કો-  
રૂથી .

મદદગારી કરેલા કામથી  
મદદગારના ધાર્યા કરતાં  
જુદી અસર પેદા થાય તો  
તે અસરને માટે મદદગારની  
જવાબદારી કુટલી છે.

મદદગારી કરેલો  
ગુન્હો બગર વારંદ  
પકડાય તેમ હોય  
તો તેમ જમાન મા-  
ટે તેમજ સમન  
વારંદ માટે પણ  
તેમજ

### સીક્ષા.

થએલ ગુન્હા માટે જ સજા થતી હોય તે સજા.

### ટીકા.

આ કલમ ગુન્હેગારે અમુક અસર પેદા કરવાને માટે ગુન્હા કરેલો  
હોય અને તેથી જુદીજ અસર પેદા થાય એટલે કે જુદુજ પરીણામ  
થાય તો તેને જવાબદાર ક્યારે ગણવો તે માટે છે. ત્યાંનું એક માહા  
વ્યાખ્ય છે કે દરેક માણસ તેના કરેલા કત્યના દરેક પરીણામ માટે જ-  
વાબદાર છે, આ માહા વ્યાખ્ય ( કાયદાના શબ્દમાં કહેવત ) ઉપર  
આ કલમનો ધણો આધાર હોય એવું જણાય છે. ધારેલી અસર સિવાય  
બીજી અસર થાય અને તે બીજી અસર માટે ગુન્હેગારને જવાબદાર  
ગણતી વખતે બીજી અસર થશે એવો સંભવ હતો કે નહી તે જોવું  
જોઈએ એવો આ કલમનો બોવાર્થ છે આવો સંભવ કહેને ગણવો  
તે નકી થઈ શકે એવી નિષ્પત્તિ નથી કેમકે તે માણસની શક્તિ બાહાર છે  
દરેક કેસની જુદી જુદી દેહીયત ઉપરથી અમુક પરીણામ થશે. એવું  
જાણવા કિંવા માનવાનો સંભવ હતો કે નહી તે જાણી શકાય એવો  
સંભવ જાણવા માટે તર્ક શાસ્ત્રના નિયમોનો બાહોળો અભ્યાસ કર-  
વા જોઈએ.

કલમ ૧૧૪ મી.

મદદગારીના ગુ-  
ન્હાની તજવીજ  
જે કોરટથી થઈ  
શકે તે કોરટથી

ગુન્હો થતી વખતે મદદગાર  
હાજર હોય તો તેને કેવી રી-  
તે જવાબદાર ગણવો

મદદગારી કરેલો  
ગુન્હો વગર વારંટે  
પકડાય તેવો હોય  
તો તેમ જમાન  
માટે પણ તેમજ  
સમન વારંટે માટે  
પણ તેમજ

સીક્ષા.

થએલ ગુન્હા માટે જે સજા હોય તેજ સજા.

ટીકા.

૧ આ કલમ મદદગાર ગુન્હો થતી વખતે હાજર હોય ત્યારે  
તેને મુજ ગુન્હો કરનાર જેટલો જવાબદાર ગણવો જોઈએ એ માટે છે.  
હાજર હોવું એટલે કે ગુન્હો થતી વખતે ગુન્હો બન્યાની જગ્યાએ  
હાજર રહેવું એટલોજ અર્થ થતો નથી પણ જે જગ્યાએ ગુન્હો બનતો  
હોય તે જગ્યાથી તે મદદગાર જેટલો દુર ઉભો રહે કે મુખ્ય ગુન્હો  
કરનારને તેના કાંઈ મદદ જોઈએ તો તે તુરત દોડી જઈ આવી શકે.  
રાણી વિરૂદ્ધ. ખાઈમીક. આર્મીએલ્ડ. પ્ર. ૮.

૨ ચોરી કરવા જનારમાંના કેટલાક અંદર ચોરી કરવા જાય અને  
કેટલાક બાહાર ઉભા રહે તો તે બાહાર ઉભો રહેનાર અંદર જનાર  
જેટલાજ ગુન્હોગાર છે. આર્મીએલ્ડ. પ્ર. ૧૦૧૮

૩ કોઈ સંખસ ચોર લોકો ચોરી કરી જે માલ આપે તે લઈ જ-  
વાનું માથે લે અને તે પ્રમાણે તે પોતાના ઘર બાહાર નીકળે પણ  
જ્યાં ગુન્હો જાયો હોય ત્યાંથી એટલે નજીકના હોય કે જ્યાં મુખ્ય  
ગુન્હો કરનારને કાંઈ મદદ કરી શકે તો તે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો-  
ગાર ઠરે નહીં, રાણી. વિરૂદ્ધ. કેલી. આર્મીએલ્ડ પ્ર. ૧૦૧૮

૪ ખોટા દસ્તાવેજનો અમુક ભાગ અમુક સંખસે કરવો એવું કંઈ  
હોય અને તે પ્રમાણે જુદે જુદે વખતે દરેક સંખસ પોત પોતે માથે  
લાંબી કામ કરે તો તેઓ સઘળા મુખ્ય ગુન્હોગાર તરીકે જવાબદાર

છે. અગર તે સધળાએ ભેગા થઈ આ કામ પુરું કરું નહીં તોપણ રાણી વિરદ બીંગલી આર્મિમોલ્ડ પ્ર. ૧૦૧૬

૫ આ કલમ પ્રમાણે મદદગારને મુખ્ય ગુન્હો કરનાર જેટલો જવાબદાર ગણવા ભટિ જરૂરનું છે કે ગુન્હો શરૂ થયાથી તે પુરૂ થતાં સુધી સધળો વખત તે પાસે રહેલો હોવા જોઈએ. પુરૂ થતાં દરમીયાન તે ખરી જાય તો આ કલમ પ્રમાણે જવાબદાર નથી. રાણી વિરદ. અશ્વોત ૧૦. મુ. હા. રી. પ્ર. ૪૬૭

૬ કેટલાક સખસો જોર જુલમથી પાક ઉઠાવી લઈ જાય તો સધળા એક સરખા જવાબદાર છે અગર એ કેટલાક સખસોએ તે માલ ઉઠાવ્યો ન હોય તોપણ કેમકે સધળા ભેગા હતા એટલે સધળા એક સરખા જવાબદાર છે. ૮ વી. રી. પ્ર. ૫૬

કલમ ૧૧૫ મી..

મદદગારી કરેલા ગુન્હાની તજવીજ જ કોરટથી થઈ શકે તે કોરટથી	મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સજા થઈ શકે એવા ગુન્હામાં મદદગારી કરવામાં આવે અને તે ગુન્હો મદદગારી પ્રમાણે ન થાય તો તેની સજા.	મદદગારી કરેલા ગુન્હામાં વગર વારંટે પકડાતા હોય તો તેમ જમાન અને સમન વારંટ પણ તેમજ.
--	--	--

### સીક્ષા.

૭ વર્સસુધી બેમાની ગેમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ઉપર પ્રમાણે	અગર જેથી વ્યથા થાય એવું કાંઈ કામ તે મદદગારી ઉપરથી કરવામાં આવે તો શું સજા થાય	ઉપર પ્રમાણે
-------------	--	-------------

### સીક્ષા.

૧૪ વર્સસુધી બેમાની ગેમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૧૧૬ મી.

મદદગારી કરે- લા. ગુન્હાની તજવીજ ને કો- રટથી થઈ શકે તે કોરટથી	કેદની સીક્ષા થઈ શકે. અથવા ગુન્હામાં મદદગા- રી કરવામાં આવે અને તે ગુન્હો મદદગારી ઉપ- રથી ન થાયતો	મુજા ગુન્હામાં વગર વારંટે પકડાય તો તેમ જમાન સમન વારંટ પાણુ તેમજ.
--	---	---

સીક્ષા.

જ ગુન્હાની મદદગારી કરી તેને બે ભાગ કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ઉપર પ્રમાણે

અગર તે મદદગાર અથવા  
મદદગારી કરેલો સખસ-  
સરકારી નોકર હોય અને  
તેની ફરજ ગુન્હો અટ-  
કાવવાની હોય

ઉપર પ્રમાણે

સીક્ષા.

એ ગુન્હો માટેની સજાની અરથ ભાગ કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ટીકા.

એક તોહામતદાર ઉપર આ કાયદાની કલમ ૧૧૧ પ્રમાણેના ગુન્હા  
માં મદદગારી કર્યાનું તોહામત આ કલમની બીજા ભાગ પ્રમાણે  
આવ્યું ને સખસને મદદગારી કરી હતી તે સખસ પીવીલસરજન  
હતો; આથી તે સરકારી નોકર નહોતો. તેથી ડરાંવવામાં આવ્યું કે આ  
કલમના બીજા ભાગ પ્રમાણે તે મદદગારને વધુ સજા થાય નહીં. ૨૧.  
વી. રી. પ્ર. ૯

## કલમ ૧૧૭ મી.

મદદગારો કરેલા ગુન્હાની તજવીજ ને કોર્ટથી થઈ શકે તે કોર્ટથી	લોક પાસે, અથવા દસથી વધારે માણસો પાસે કાંઈ ગુન્હો કરાવવામાં મદદગારી કરવી.	મદદગારીના ગુન્હામાં જેમ થતું હોય તેમ
---	--	--------------------------------------

## સીક્ષા.

ત્રણ વર્સસુધી બેતતના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## ટીકા.

૧ દસ સપ્તસ દસ કરાર તોડવામાં મદદગારી કરે તો સઘળા ઉપર આ કલમ પ્રમાણે એકજ, તોહિમત રખાય નહીં જુદો જુદો મદદગારી કહેણાય. (કરી. પ્ર. ૭૧)

## કલમ ૧૧૮ મી.

મદદગારી કરેલા ગુન્હાની તજવીજ ને કોર્ટથી થઈ શકે તે કોર્ટથી	મોતની અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની સીક્ષા થઈ શકે એવો કાંઈ ગુન્હો કરવાની ધારણા છુપાવવી તે ગુન્હો થાય તો	મુત્ર ગુન્હામાં જેમ થાય તેમ
---	--	-----------------------------

## સીક્ષા.

૭ વર્સસુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

ઉપર પ્રમાણે	અગર ગુન્હો ન થાય તો	ઉપર પ્રમાણે
-------------	---------------------	-------------

## સીક્ષા.

૩ વર્સસુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

## ટીકા.

આ કલમની બીજી શરતમાં, “કાયદા વિરુદ્ધ કસુર કરીને” એવા શબ્દો છે તે કસુર તોહોમતદારે કાયદા વિરુદ્ધ કરેલી હોવી જોઈએ. સાદી કસુર હોવી નહીં જોઈએ (કરી પ્ર. ૭૨) કાયદા વિરુદ્ધ કસુર કેહેને કેહેવી તે માટે જુઓ કલમ ૩૩.

આ કલમમાં જે ધરાદો કિંવા જ્ઞાન બતાવ્યું છે તેવા ધરાદો કિંવા જ્ઞાનવિના કાંઈ વાત છુપાવી હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવતી વખતે જે વાત છુપાવી તે વાત કાંઈ કત્ય કરાને કિંવા કાંઈ કાયદા વિરુદ્ધ કસુર કરીને છુપાવી એવું સાબીત થવું જોઈએ અને વળી કાંઈ ગુન્હો અન્યાયિષે કિંવા તે ગુન્હો બનવા સંભવ છે, કિંવા તે ગુન્હો કરવાનો ધરાદો થયો છે એવું જાહેર કરવા તોહોમતદારની કાયદાસર ફરજ હતી એવું પણ સાબીત થવું જોઈએ.

કલમ ૧૧૯ મી.

જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હાની તજવીજ જ કોરટથી ન્યાય તે કોરટથી

જે ગુન્હો અટકાવવાની ખોતાની ફરજ હોય એવો કોઈ ગુન્હો કરવાની ધાર જુા કોઈ સરકારી નોકરે છુપાવવી

મુલ ગુન્હામાં બગર વારંટે પકડાવું હોય તો તેમ જજાન અને સમન વારંટ પણ તેમજ

સીક્ષા.

તે ગુન્હાની જ સીક્ષા હોય તેની અરધ સીક્ષા.

ઉપર પ્રમાણે	અગર તે ગુન્હો મોત અથવા સમુદ્રપાગની સીક્ષા થતી હોય તો	ઉપર પ્રમાણે
-------------	--	-------------

સીક્ષા.

૧૦ વર્ષસુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ.

ઉપર પ્રમાણે	અગર તે ગુન્હો ન થાય તો	ઉપર પ્રમાણે
-------------	------------------------	-------------

સીક્ષા.

તે ગુન્હાની જે સીક્ષા હોય તેનો પા ભાગ અથવા દંડ  
અથવા જેઉ.

ટીકા.

જુવો આ અક્ષર નીચેનું દ્રષ્ટાંત તે ઉપરથી આ કલમનો ભા-  
વાર્થ ખુલ્લો,ક્રી. પ્રો. ક્રી કલમ ૬૬ ને આધારે દરેક પોલીસ. અમલદાર ઉપર  
નીચે લખેલા ગુન્હાની ધારણા જાણવામાં આવે કે તુરત તેના ઉપ-  
રાંને ખાતર દેવી જોઈએ.આ કાયદાની કલમ ૧૩૧ થી ૧૪૬, ૧૩૮ થી ૧૪૮, ૧૫૦ થી  
૧૫૩, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૭૦, ૧૭૧, ૨૧૨, ૨૧૬, ૨૨૪, ૨૨૫, ૨૨૫અ,  
૨૨૬, ૨૩૧ થી ૨૬૩, ૨૬૬, ૨૭૦, ૨૭૭, ૨૭૯ થી ૨૮૩, ૨૮૫,  
૨૮૬, ૨૮૯, ૨૯૧ થી ૨૯૪, ૨૯૫ થી ૨૯૭, ૩૦૨ થી ૩૧૧, ૩૧૭  
થી ૩૪૪, ૩૪૬ થી ૩૪૮, ૩૫૩, ૩૫૪, ૩૫૬, ૩૫૭, ૩૬૩ થી  
૩૬૬, ૩૭૧ થી ૩૮૨, ૩૯૨ થી ૪૦૨, ૪૦૬ થી ૪૦૮, ૪૧૧ થી  
૪૧૪, ૪૨૮ થી ૪૩૩, ૪૩૫ થી ૪૬૨, ૪૬૭ નો બીજો પેરેગ્રાફ,  
૪૭૧ નો બીજો પેરેગ્રાફ, બીજા કાયદા વિરુદ્ધના ગુન્હા જેમાં મોતની  
અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની અથવા સાત વર્ષસુધીની કેદની કિંવા

ત્રણ વર્ષ સુધીની સજા થઈ શકતી હોય તેવા ગુન્હા તથા આ સઘળા ગુન્હાની મદદગારી તથા કોશીસ.

કલમ-૧૨૦ મી.

મદદગારી કરેલા ગુન્હાની તજવીજ જે કોર્ટથી થઈ શકે તે કોર્ટથી

કેદની સીક્ષા થઈ શકે એવો ગુન્હો કરવાની ધારણા છુપાવવી અગર તે ગુન્હો થાય તો

જે ગુન્હાની મદદગારી કરી હોય તે ગુન્હા પ્રમાણે

### સીક્ષા.

જે ગુન્હાની ધારણા છુપાવી હોય તે ગુન્હા માટે ધણામાં ધણી સજા થઈ શકતી હોય તેનો પા ભાગ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

ઉપર પ્રમાણે

અગર તે ગુન્હો ન થાય તો

ઉપર પ્રમાણે

### સીક્ષા.

જે ગુન્હાની ધારણા છુપાવી હોય તે ગુન્હા માટે ધણામાં ધણી જે સજા થતી હોય તેના દસ ભાગસુધી કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

### ટીકા.

ક્રી. પ્રો. કો. કલમ. ૮૯ અને ૯૦ પ્રમાણે સાધારણ લોકો ઉપર અને જમીનદારો વગેરે ઉપર કેટલાક ગુન્હા બન્યા બનવામાં આવે તેની તુરત અખર દેવી એવો ફરજ છે. પરંતુ આવા ગુન્હાની ધારણાની અખર દેવી એ બાબત કાંઈ નિષ્પત્તિ નથી.

ધણો વરસાદ, વગેરે અનિવાર્ય કારણથી આવી ધારણાની અખર તુરત ન પોહોઆડી શકાય તો તે અનિવાર્ય કારણ ધ્યાનમાં લેવાં જોઈએ.



શશન કોરટથી .

રાણીની સામે લડાઈ  
કરવી અથવા લડાઈ કર-  
વાની ફોરોશ કરવી  
અથવા લડાઈ કરવામાં  
મદદગારી કરવી

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં વારંટ નીકલે  
જમાન ન લેવાય

## સીક્ષા.

મોત અથવા જીવતાંસુધી સમુદ્રપાર અને મિલકત સર-  
કાર જમ્ત.

## ટીકા.

“ જે માણસ રાણીની સામે લડાઈ કરે ” એ શબ્દોનો અર્થ એ-  
વાછે કે જે માણસે રાણીની પ્રજા હાય અથવા રાણીની રૈયત ન  
હાય પણ રાણીના મુલકમાં રહેતી હાય તેઓ. બીજી પારકી સ્વતંત્ર  
રાજની રૈયત એ પારકા રાજ સામે રહીને લડાઈ કરે તેઓને આ  
કલમ લાગુ પડે નહીં. રાણીનો સાથે કોઈ સ્વતંત્ર રાજ્ય તેની રૈયતને  
લઈને લડતું હોય તો તેઓ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હે કરતા નથી.

“ લડાઈ કરે ” તેનો અર્થ એછે કે બલવે ઉઠાવે, લડાઈ કરવા  
માટે હથિયાર લઈ તૈયાર થાય, અને બદમાણસોની મતલબ રાજ્ય કરતા  
રાજાને પદબ્રજ કરવો, તેને કેદ કરવો, કિંવા બે રાજાએ જે કલ્પ કર્યા  
હોય તે પરાણે તેની પાસે ફેરાવવાં, કિંવા તેની પાસે જે બદ સલાહ-  
કારો હોય તેમને ખેંચાવવા, એ વગેરે મતલબ હોય, તે છે. હંગામો  
કરવો અથવા કુખ્યાર વગર અથવા હથિયાર સહીત કાયદા વિરુદ્ધ મં-  
ડળી, ઢબી કરવી એ રાણી સામે લડાઈ કરવી કહેવાય નહીં. એતો  
રૈયતના આખા બાગ કિંવા અમુક બાગ સામે લડાઈ કરવી કહે-  
વાય. આવા ગુન્હેગાર માટે આ કાયદામાં આગળ જુદી જુદી કલમ  
આપે છે.

રાણીની સામે લડાઈ કરવામાં લડાઈ કરનાર સખસોની કાંઈ અ-  
મુક સંખ્યા હોવી. જોઈએ એવી કાંઈ જરૂરીયાત નથી. હજારી માણસો  
મળે કે પાંચ દસ માણસો મળે તો પણ તેમનો સામાન્ય હેતુ રાજ્ય  
સામે લડાઈ કરવાનો હોયતો તે રાણી સામે લડાઈ કરવી કેહેવાય, તેમજ  
વળી લડાઈ કરનારા સખસો નગરના નીચાન વગેરે રાજ્ય આજી સાથે  
લડાઈ લડાઈ ઉઠાવે તોજ રાણી સામે લડાઈ કરી કેહેવાય એમ કાંઈ નથી.  
તેમના સામાન્ય હેતુ ઉપરજ ધ્યાન આપવું.

૧ એક દિવાની કોરટનું હુકમનામું બજાવવા માટે પ્રતીવાદીની  
મિલકત જપ્ત કરવામાં આવી જતી થયા પછી પ્રતીવાદીને આ કલમ  
પ્રમાણે સજા થઈ અને તેથી સરકારની ઠાંચ પણ એ મિલકત ઉપર  
ગઈ તેમાં ફરાવવામાં આવ્યું કે સરકારની જપ્તી સજા થયાની તારી-  
ખથી નહીં પણ ગુલ્હા બન્યાની તારીખથી ગણાય અને તેથી સઘળી  
મિલકત સરકાર જપ્તી થાય. ગણેશજ્ઞાન વિરુદ્ધ અમીરખાન. ૮. બે.  
લા. રી. પ્ર. ૮૩

૨ આ કલમ વિરુદ્ધના ગુલ્હાની તંજવીજ ગણે તેટલે વર્ષે થાય.  
કાંઈ મુદત નહીં. ૧૫. વી. રી. પ્ર. ૨૫ ( ફોજદારી )

કલમ ૧૨૧ મી. ૨૫

રોશન કોરટથી	રાજ્ય વિરુદ્ધ ફેટલાએક ગુલ્હા કરવા સાથે સંપ કરવો વગેરે	વગર વારંટે પકડાય નહી વારંટે નીકલે જમાન ન લેવાય
-------------	---	--

સીકા.

જીવતાં સુધી અથવા હરકોઈ થોડી મુદત સુધી સંમુદ્રપાર  
અથવા દસ વર્સ સુધી બેમાની ગમે તે પ્રકારનો કદ.

મટીકા.

આ કલમ સને ૧૮૭૦ ના આજી ૨૭ માની કલમ ૪ થી વધાર-  
વામાં આવી છે.

## કલમ ૧૨૨ મી.

રોશન કોર્ટથી,	રાણીની આંખે લડાઈ કરવાના ધરાદાથી હથીયારો વગેરે એકઠાં કરવાં.	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
---------------	--	--

## સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર કિંવા દસ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા મિલકત સરકાર જમ્ત.

## ટીકા.

આ કલમ અને કલમ ૧૨૧ એ પ્રમાણેના ગુનામાં ગુને-  
ગારની મિલકત સરકાર જમ્ત કરવી જોઈએજ એવી કોર્ટ ઉપર ફરજ  
છે કોર્ટનો મરજી ઉપર નથી ( કરી. પ્ર. ૭૯-૮૦ )

## કલમ ૧૨૩ મી.

રોશન કોર્ટથી	લડાઈનું કામ સેફેલ કરવાના ધરાદાથી લડાઈની ધારણા છુપાવતી	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
--------------	---	--

## સીક્ષા.

દસ વર્સ સુધી જેમાની ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૧૨૪ મી.

રોશન કોર્ટથી	કાંઈ ફાયદેસર અખતીયાર અમલમાં અણાવવા અથવા ન અણાવવાના ધરાદાથી ગવરનર જનરલ, ગવરનર વગેરે પર હુમલો	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
--------------	---	--

## સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૧૨૪ મી. અ.

રોશન કોરટથી	બેઠીલી ઉતપત્ત કરવી અથવા ઉતપત્ત કરવાની દોશીય કરવી	બગર વારંટ પકડાય નહી વારંટ નીકલ જમાન ન લેવાય
-------------	--	---

સંક્ષિપ્ત.

જીવતાં સુધી અથવા કોઈ પણ મુદત સુધી સમુદ્ર પાર અને  
દંડ અથવા ત્રણ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા  
દંડ અથવા દંડ અકલો.

ટીકા.

આ કલમ સને ૧૮૭૮ ના આક્ટ ૨૭ માની કલમ ૧૨-૧૪ થી  
વધારવામાં આવી છે.

કલમ ૧૨૫ મી.

રોશન કોરટ	રાણીની સાથે મૈત્રી અ- થવા સત્તાહ રાખનારા અ- શિયાના કોઈ રાજા ઉપર લડાઈ કરવી અથવા એવી લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવી.	બગર વારંટ પકડાય નહી વારંટ નીકલ જમાન લેવાય નહી
-----------	--	---

સંક્ષિપ્ત.

જીવતાં સુધી સમુદ્ર પાર અને દંડ અથવા સોત વર્સ સુધી  
જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ અથવા અકલો દંડ.

## કલમ ૧૨૬ મી.

રોશન કોરટથી	રાણીની સાથે મૈત્રી રાખનાર અથવા સલાહ રાખનાર કોઈ રાજાના મુલક પર હુટ કરવી	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
-------------	--	--

## સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ તથા કોઈ અમુક મિલકત સરકાર જપ્ત કરવી.

## કલમ ૧૨૭ મી.

રોશન કોરટથી	કલમ ૧૨૫ તથા ૧૨૬ મી માં ખ્યાન કર્યા પ્રમાણેના ગુન્હા કરી લીધેલા મિલકત લેવી.	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય.
-------------	--	---

## સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ તથા કોઈ અમુક મિલકત સરકાર જપ્ત કરવી.

કલમ ૧૨૮ મી.

શેરાન કોરટથી	સરકારી નોકર બુદ્ધિપુર્વક પોતાના હવાલામાંના કોઈ રાજકીય અથવા લઘાઈના કેદીને નાશી જવા દે	વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
--------------	--	---

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્સ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૧૨૯ મી.

શેરાન કોરટથી અગર પહેલા વર્ગના માજિસ્ટ્રેટથી	સરકારી નોકર ગફલતથી પોતાના હવાલામાંના કોઈ રાજકીય અથવા લઘાઈના કેદીને નાશી જવા દે	વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન લેવાય
---	--	---

સીક્ષા.

ત્રણ વર્સ સુધી આસાન કેદ તથા દંડ.

કલમ ૧૩૦ મી.

શેરાન કોરટથી	તેના કેદીને નાશી જવામાં સહાય કરવી છોડાવવા; અથવા ઘરમાં રાખવો અથવા તેને પાછો પકડે તેમાં સામા થવું	વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન ન લેવાય
--------------	---	---

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્સ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૧૩૧ મી.

શેશન કોર્ટથી	બંડમાં મદદગારી કરવી અથવા કોઈ ઓફીસરને અથવા સોલજરને કે ખ- લાસાને પોતાની બોર્ડરી- થી અથવા પ્રબંધકર્તા બ્રટ કરવાની કોશીશ કરવી	વગર વારંટે પકડાય. વારંટ નીકળે જમાન ન લેવાય.
--------------	--	---

## સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દશ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૧૩૨ મી.

સેસન કોર્ટથી	બંડ કરવામાં મદદગારી કરવાથી જો બંડ થાયતો.	વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમાન ન લઈ શકાય
--------------	---	---

## સીક્ષા.

મોત અથવા જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

## કલમ ૧૩૩ મી.

સેસન કોર્ટથી અથવા પેલેસાવ- ર્ગના માજીસ્ટ્રેટ થી.	કોઈ ઉપની-અમલદાર પો- તાનો હોદ્દો ચલાવતો હોય તે દરમીયાન તેની ઉપર કોઈ ઓફીસરે સોલજરે અથવા ખલાસીએ હુમલો કરવામાં મદદગારી કરવી	વગર વારંટે પકડી શકાય. વારંટ ની- કળે જમાન ન લે- વાય.
---	--	--

## સીક્ષા.

ત્રણ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

કલમ ૧૩૪ મી.

સેસન કોરટથી.	અગર તે મદદગારી કરેથી ગુન્હે યાવેતા.	વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમાન નલહશકાય.
--------------	--	--

સીક્ષા.

૭ વર્સસુધી જેમાના ગેમે તે પ્રકારની ફેદ તથા દંડ

કલમ ૧૩૫ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનામા જુસ્ફેટથી.	કોઈ ઓફીસર સોલજર અથવા ખલાસીને નાસી જવામાં મદદગારી કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકાય. વારંટ નીક- ળે જમાન લેવાય.
---	--	---

સીક્ષા.

જે વર્સસુધી જેમાના ગેમે તે પ્રકારની ફેદ તથા દંડ અથ-  
વા બેડ.

કલમ ૧૩૬ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનામા જુસ્ફેટથી.	નાશી આવેલા સફરડુ પ્રકારના કોઈ ઓફીસર, સોલજર અથવા ખલાસી ને ઘરમાં રાખવો.	વગર વારંટે પકડી શકાય. વારંટ નીક ળે જમાન લેવાય.
---	--	--

સીક્ષા.

જે વર્સસુધી જેમાના ગેમે તે પ્રકારની ફેદ અથવા દંડ  
અથવા બેડ.

ટીકા.

આવો આસરો ગુન્હેગારની સ્ત્રી આપે તો, તે સ્ત્રી ગુન્હેગાર નથી



એવું આ કલમ નીચેના ખુલાસાથી જણાય છે. અહીંના અસર માટે  
આ કાયદાની કલમ ૨૧૬ નીચે જે ટીકા છે તે જોવી.

કલમ ૧૩૭ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનામા જીરોટથી.	કોઈ વેપારીના વાહાણુમા માસ્તરની અથવા જનાં હવાલામાં તે વાહાણુ હોય તેની ગફલતથી કોઈ ના- શી જનારા સંતાપા હોય.	વગર વારંટે પકડાય નહી સમત નીક- જે જમાન લેવાય.
---	--	--

સીક્ષા.

રૂપૈયા ૫૦૦ સુધી દંડ.

કલમ ૧૩૮ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનામા જીરોટથી.	કોઈ ઓફીસર સોલજર અથવા ખલાસી નેના દૂર માનીનું કાંઈ કામ કરવા માં મદદગારી કરવી તે ગુન્હો થાયતો.	વગર વારંટે પકડી સકાય વારંટ નીકેજ જમાન લેવાય.
---	---	--

સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા  
દંડ અથવા બંધ.

કલમ ૧૩૯ મી.

લશ્કરી કાયદાને તાબે હોય એવા સખસોને આ કાયદા પ્રમાણે  
સજા થઈ શકે નહીં.

કલમ ૧૪૦ મી.

કોઈ પણ માણ  
સ્ટેટ.સોલજરમાં અપવાના ઈ.  
રાદાથી સોલજરનો પો-  
શાક પહેરવો અથવા સો-  
લજરનું કાંઈ ચીન્હ ધાર-  
ણ કરવું.વગર વીરંદે પકડા-  
ય. સમગ્ર ની-  
કળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી જેમાંના ગમ તે પ્રકારની કેદ અથવા  
રૂપેયા ૫૦૦ સુધીનો દંડ અથવા બેઉ.

ટીકા.

આવો પોશાક પહેરી બદધાનતથી કાંઈ મિલકત મેળવે તેણે ઠગા-  
ઈનો ગુલો કર્યો કહેવાય.

કલમ ૧૪૧ મી.

કાયદા વિરુદ્ધ મંડળી એટલે શું.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુલો બનવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત  
થવી જોઈએ.૧ ભેલું મળવું (૨) પાંચ અથવા વધારે માણસે મળવું. (૩) એક  
સાધારણ મતલબથી મળવું.પાંચ માણસોની મંડળી થાય પણ જેમાંના ચારેની કાંઈ કાયદા  
વિરુદ્ધ સાધારણ મતલબ હોય તો આ કલમમાં બતાવેલી શરત મુજબ  
તે મંડળી કાયદા વિરુદ્ધ કહેવાય નહીં. બીજી ગુલો કહેવાય.આ કલમમાં સામાન્ય હેતુ ડરાવવાનો હોવો જોઈએ એમણે ડરાવ-  
વાનો અર્થ એછે કે ડરાવવાનો કાંઈ પણ હક નહીં છતાં ડર દેખાડવો.મંડળીનો પ્રથમ સામાન્ય હેતુ કાયદાસર હોય પણ પાછળથી કાયદા  
વિરુદ્ધ હેતુ થાય તો જોકે પ્રથમ હેતુ કાયદાસર હતો તો પણ બિજાથ-

નાર સખસોએ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળી ભિગી કરી ડરે જોમકે કોઈ કાયદા વિષે અથવા કોઈ વિષે સરકારને અરજી કરવા લોકો ભિગા થાય તે અરજી કરના સમયમાં એવું પણ ડર કે સરકાર અરજી ધ્યાનમાં ન લેતાં આપણે અમુક કામ કરી ક્રીવા તે અમલમાં લાવનારને અમુક ડર દેખાડી તેનો અમલ થવા ન દેવો આ ઠેકાણે મંડળી પ્રથમ કાયદાસર હતો તે પાછળથી કાયદા વિરૂધ્ધ થઈ ગઈ ગણાય.

૧ કોઈ પક્ષકારનો ધરાદો કોઈ હક પરાણે અમલમાં લાવવાનો ન હોય પણ જે કામને હોય તેમાં કોઈ હરકત કરે નહીં એવો હોય તો તેની ઉપર કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળીના અંગભુત હોવાનું તોલેમત આવે નહીં. ૨૩. વી. રી. પ્ર. ૨૫ ( ફોજદારી. )

૨ કોઈ એક પાસે જમીનના માલિકનું કોઈ લોણું ન હોય તે છતાં તેને જમીન ઉપરથી હાંકી કાઢવાની તજવીજ કરવામાં આવે તેમાં એક લોકો વગર કપટે સામા થાય તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર નથી. ૮ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૧

૩ કોઈ વરદોડને પરાણે અટકાવવા એ આ કલમની ચોથી રકમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર. ૭. મ. હા. રી. પ્ર. ૩૫

૪ આ કલમની પહેલી રકમ પ્રમાણે ગુન્હેગારને ગુન્હાહીત ડરાવતી વખતે તેમની આધારણ મતલબ સરકાર વગેરેને ડરાવવાની હતી એવું સાબીત થવું જોઈએ. તેમના કલ્પથી સરકારને ડર લગાડ્યો એવું ગણાય નહીં મતલબજ એવી છે એ ગુન્હાનો જરૂરનો ભાગ છે (ફરી. પ્ર. ૯૦)

### કલમ ૧૪૨ મી.

કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળીનો અંગભુત એટલે શું.

ટીકા.

જે માણસને પરાણે કોઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળીમાં દાખલ કરવામાં આવે કિંવા અકસ્માત તેને સામીલ કરવામાં આવે, કિંવા તે સામીલ થાય પરંતુ તેનો સામાન્ય હેતુ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળી સાથે મળતો નહોતો હોય તે કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળીનો અંગભુત કહેવાય નહીં. જે સખસ હ.

શાદા પુરક આમીન થાય તેજ અંગબુત કહેવાય.

૧ કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના આવા અંગબુતને સીક્ષા કરતી વખતે તેણે બીજા અંગબુત સાથે કાયદા વિરુદ્ધ કૃત્યમાં ભાગ લીધો એવું સાબીત થવું જોઈએ. ૧. વી. રી. પ્ર. ૨૦

૨ કોઈ કાયદા વિરુદ્ધ મંડળી પોતાની જમીન ઉપર મળી હોય જમીન ઉપરના પાક વગેરેનો ખર્ચા કરવા તે તેની જમીન ઉપર નથી અને તે મંડળી ત્યાંથી જશે ત્યાં સુધી ત્યાં રહેતો તે કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીમાં સમાવિત થયો અથવા જરૂરી રહ્યો ગણાય નહીં. ૧૬. વી. રી. પ્ર. ૬૬

કલમ ૧૪૩ બી.

કોઈ પણ માણસે	કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના અંગબુત હોવાની શીક્ષા.	વગર વારંટ પકડાય સમત નીકળે. જમીન લેવાય.
સીક્ષા.		
૬ મહીના સુધી જેમાંના ગેરુ તે પકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.		

ટીકા.

કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીની બાપ્પા માટે જુવો કલમ ૧૪૧.

૧ એક પોલીસ સ્ટેશનનો અમલદાર બીજા પોલીસ સ્ટેશનના અમલદારને તેની હદના એક ઘરનો ઝાડો લેવાનું વારંટ મોકલે. તે અમલદાર પોતાના તાબાના માણસને મોકલે પણ તેને કોઈ વારંટ આપે નહીં તેથી ઘરના માલિકી સામા થાય તો એ ધરધાસીઓ ઉપર આ કલમ પ્રમાણે કે કલમ ૩૫૩ પ્રમાણે તોહામત આવે નહીં. રાણી વિરુદ્ધ નારાયણ. ૭. અ. હા. રી. પ્ર. ૩૦૬.

૨ કાયદાસર મંડળી મળી હોય તેમાં મારા મારી થાય તો તેઓએ હંગામોનો મુહો કર્યો કહેવાય ૧ વી. રી. પ્ર. ૧૬૧

કલમ ૧૪૪ મી.

કોઈ પણ  
માણસેજેણે એવું કોઈ કૃત્રીઆર  
પાસે છતાં કોઈ કાયદા  
વિરૂધ્ધ મંડળીમાં સામીલ  
થવું.વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

જે વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા ખેડ.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણે જે સખસો ઉપર તોહિમત આપ્યું હોય તે-  
મની ઉપર વળી કલમ ૪૪૮-૪૨૭ ના તોહિમત લાગી શકે નહીં અને  
જુદી જુદી સીક્ષા પણ થાય નહીં. ડ. વી. રી. પ્ર. ૫૪ (ફાજદારી.)

કલમ ૧૪૫ મી.

કોઈ પણ  
માણસેકોઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળી  
ને વિખરાઈ જવાનો હુકમ  
મ થયો છે એમ જાણવા  
છતાં તેમાં સામીલ થવું.  
અથવા જારી રેવું.વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

જે વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથ  
વા ખેડ.

ટીકા.

કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળીને વિખરી નાખવાનો હુકમ કરવા માણસોને  
અધીકાર છે જુદો ફી. પ્રો. કો. કલમ ૪૮૦-૪૮૧.

૧૦ મોતાની મિલકત ઉપર કોઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળી મળી હોય તે

મિલકત બચીવવી એ તેના માલીકનું ખાસ કામ છે તેથી તે એ મિલકત ઉપર બંધ છે તે મંડળીનો બંધ દૂર થતા સુધી તે ત્યાં રહેતો તેથી તે કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીમાં સામીલ થયો અથવા જુરી રહ્યો ગણાય નહીં. ૧૬. વી. રી. પ્ર. ૧૬

કલમ ૧૪૬ મી.

સામાન્ય હેતુ પાર પાડવામાં કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના અંગભુત વાપરેલા બળ માટે તે મંડળીનો દરેક અંગભુત જવાબદાર છે.

ટીકા.

આ કલમમાં હંગામો કહેને કહેવો તેની વ્યાખ્યા છે.

આ ગુનેહો સ્થાપીત થવા માટે નાચેનાં હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ બળ વાપરવા વાળી મંડળી કાયદા વિરુદ્ધ છે.

૨ તે બળ વાપરેલું હોવું જોઈએ (બળ દેખાડે તો કાયદા વિરુદ્ધ મંડળી થાય આ ગુનેહ ન થાય)

૩ તે બળ અથવા જુલમ મંડળીનો સામાન્ય હેતુ પાર પાડવા માટે વાપરેલાં હોવા જોઈએ.

ઉપરની ત્રણ બાબતમાની એકની પણ ગેર હાજરી હોય તો હંગામાનો ગુનેહ પુરો થતો નથી જેમકે—એક ટોળું લુગાલ કરતું ઉભું હોય તેમાંથી એક સખસ પોતાનો મરગ કરી જાય અને તે મારગ કરતાં કાઠને જખમી કરે આથી હંગામો પુરો જોર ઉપર આવે પણ કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના સામાન્ય હેતુ માલિકી એ બાબત નહીં હોવાથી તે કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીનો દરેક અંગભુત એ કલમ માટે જવાબદાર થાય નહીં વળી જુલમ કલમ ૧૪૬.

કલમ ૧૪૭ મી.

કોઈ પણ માણસે	હંગામો કરવો:	વગર વારંટ પકડાય વારંટ બીકે જમાન લેવાય
સીક્ષા.		
એ વર્ષ સુધી જેમાંના ગર્મે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.		

## ટીકા.

૧ જે સખસ ઉપર હંગામાનો ગુન્હો સાબીત થાય તે સખસને પોતાને કાંઈ વ્યથા અથવા માહા વ્યથા થાય તો તે મોટે તેને પોતાને સખ થવી નહીં જોઈએ રાણી વિરધ અજગર.

૨ કોઈ સખસને હંગામાનો અન્ને કાયદા વિરધ મંડળીતો અંગતુત હોવાની એમ બે ગુન્હાની સખ થાય નહીં. મોટા ગુન્હામાં નાનો ગુન્હો લખાઈ જાય છે એ નિયમ પ્રમાણે એકજ તોહામત આવે ૧. વી. રી. પ્ર. ૭

૩ જે સખસો ઉપર હંગામાનો ગુન્હો ધરાવવામાં આવે તે સખસોએ જીવ લે એવાં હુકામાર પાસે રાખીને હંગામો કર્યો હોય હંગામો કરતાં પુત, મહાવ્યથાના ગુન્હાપણ કર્યો હોય તો તે ગુન્હાની પણ તજવીજ કરવી જોઈએ. ૩. હા. રી. પ્ર. ૧૭૪.

૪ હંગામાનો ગુન્હો કરતાં એક સખસ ધણોજ જખમી થાયતે વખતે પેહો હુમલો કેની બાજુ તરફથી થયો તે વિચારી વગર પોલીસને વચે પડવાનો અધીકાર છે. પોલીસ તેના અધીકાર બાહાર ગઈ એવા પુરાવો ન હોય તો પોલીસને કોરટને આશરો મળવો જોઈએ. ૮. વી. રી. પ્ર. ૩.

## કલમ ૧૪૮ મી.

રેશન કોરટ અથવા પેહલા વગનો માલુસેટ.	જીવ લે એવું હુકામાર પાસે રાખીને હંગામો કરેવા.	વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન લેવાય
સીક્ષા.		
૩ વર્ષ સુધી જેમાંના એમ તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.		

## ટીકા.

૧ એક તડનાં માણસોનો મોટો જથો આવી બીજા તડના માણસોના રસ્તામાં આછી અડંગો નાંખી બેઠો તેથી કજીઓ સળગ્યો, આ

કુળઆમાં, જેહલા તડનું એક માણસ જન્મી થયું તેથી તે માણસ  
સ આગળ જન્મ ઉભું. અને આ કુળઆમાં કાંઈ બાગ લીધા નહી.  
તે માણસ ખંચી ગયા પછી ખીલ તડનું એક માણસ મરણ ગયું  
તેમાં ઈરાવવામાં આવ્યું કે ધાવજ થએલો સખસ ગ્યારથી અલગ ઉભો  
ત્મરથી કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીના અંગભુત તરીકે બંધ પડ્યો અને તેથી  
તે પછી જે કલ્પ થયું. તે માટે તે જવાબદાર નથી. રાણી. વિરુદ્ધ  
કબીલકાળ બે. લા. રી. પ્ર. ૧ (સિદ્ધારી)

૨ એક સખસની માને બજારી લઈ જવાના કામ માટે એક કાય-  
દા વિરુદ્ધ મંડળી ભેગી થઈ અને એ કામ પાર પાડતાં એ માનો દી-  
કરો મરણ ગયો તેમાં ઈરાવવામાં આવ્યું કે જેટલા સખસો આ મં-  
ડળીના અંગભુત હોય તેટલા સખસો આ પુત્ર માટે જવાબદાર છે.  
ગુલામઅરફીનના કામમાં ૪ બે. લા. રી. પ્ર. ૪૭.

૩ એક તકરારી જમીનના કડકા ઉપરથી કેટલાક સખસને હાંકી કા-  
ઢવાના હેતુથી એક કાયદા વિરુદ્ધ મંડળી મળી. એ મંડળીમાંના એક  
અંગભુતે બંધુક ફેડી એમાંના એકને મારી નાંખ્યો તેમાં ઈરાવવામાં  
આવ્યું કે આ કલ્પ અકસમાત થયું છે ધારી રાખેલું થયું નથી માટે  
સઘના પુત્રના નહી પણ આ કલમ પ્રમાણેના મુનેહગાર છે. રાણી.  
વિરુદ્ધ. સામતઅલી. ૧૧ બે. લા. રી. પ્ર. ૩૪૭.

૪ આવાં હયાયાર પાસે રાખી કાંઈ ગુન્હો કરવામાં આવે તો ય  
એલ ગુન્હાની જવાબદારી એ મંડળીના અંગભુત ઉપર આવે છે. ૭.  
વી. રી. પ્ર. ૯૦.

કલમ ૧૪૬ મી.

જે ગુન્હો અંગ  
ભુતે કર્યો હોય તે  
ગુન્હાની તજવી  
જ જેથી થાય તે  
કોરટથી.

કોઈ કાયદા વિરુદ્ધ મંડળી  
નો અંગભુત કાંઈ ગુન્હો  
કરે તો એ મંડળીના ક-  
રેક અંગભુતને તે ગુન્હો  
માટે જવાબદાર ગણાયો.

જે ગુન્હો થયાં તે-  
માં જન્મ થયું હોય  
તેમ.

સીક્ષા.

તે ગુન્હો માટે જે સજા હોય તે સજા.



## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગારને ગુન્હેગાર ઠરાવતી વખતે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

( ૧ ) જે ગુન્હેગાર ક્યાં હોય તે તે મંડળીનો સામાન્ય હેતુ પારપાડતાં થએલો હોયો જોઈએ.

• ( ૨ ) થએલ ગુન્હેગાર એવા હોયો જોઈએ કે જે સામાન્ય હેતુ પારપાડતાં એ ગુન્હેગાર થશે એવું તે મંડળી જાણતી હતી.

આ કલમ સમજવા માટે નીચેના ફેસલા ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ.

૧ આવા સપ્તસો કાંઈ ગુન્હેગાર નીકળે રસ્તામાં તેમની વાંસે પોલીશનાં માણસો યાય જાય સઘળા જુદે જુદે રસ્તે ભાગે તેમના એકની વાંસે પોલીશનું માણસ લાગે તેથી તે પોલીશના માણસને તે નાશી જનાર મારી નાંખે તો સઘળા અંગભુતો આ ખુન માટે જવાબદાર નથી. રાણી વિરૂદ્ધ વાહામટ આમ. પ્ર. ૧૦

૨ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીના અંગભુતને એ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીની હયાતી રહે ત્યાંસુધી એ કાયદા વિરૂદ્ધ મંડળીના એક માણસે કાંઈ ગુન્હેગાર ક્યાં હોય તે દરેક ગુન્હેગાર માટે જવાબદાર ગણવો નહિ જોઈએ; પણ તેમનો સાધારણ હેતુ પારપાડવાને માટે જે કૃત્ય કરવામાં આવ્યાં હોય તે માટે કિંવા તે સાધારણ હેતુ પારપાડતાં અમુક કૃત્ય થશે એવું તે અંગભુત જાણતા હોય તેવા કૃત્ય માટે તેને જવાબદાર ગણવો જોઈએ. ૨૦ વી. રી. પ્ર. ૫ (ફોજદારી)કુલપ્તેય.

૩ જે પારટી ઉપર હંગામો કર્યાનો ગુન્હેગાર સાબીત થયો હોય તેમાંની એક પારટીમાં પાંચથી વધારે માણસ હતાં તેઓને કજીયો થયો તે કરવાને માટે બેળાં થએલાં માલમ પડ્યાં હતાં અને એવું પણ માલમ પડ્યું હતું કે તેઓને તેમના સામેવાળો લડવાની તૈયારીમાં હોઈને લાકડીબંધ આવ્યા હતા અને લડ્યા હતા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેમને આ કલમ પ્રમાણે હંગામો કર્યાના ગુન્હેગાર ઠરાવ્યા. તે બંને બંને કહ્યું કે તેમની સાધારણ મતલબ તેમના સામેવાળા ઉપર હુમલો કરવાની હતી.

બીજી પારટીમાં ચાર માણસ હતાં. પેલી પારટી સાથે લડવામાં

તેમની શું મૂલ્ય હતી તે જણાવું નહોતું. જે કળયો થયો તે જાહેર જગ્યામાં થયો નહોતો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેમને સજા થઈ તે બાજબી નથી. અને વળી એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું કે જે કળયો થયો તે જાહેર જગ્યામાં થયો હતો એ એ દિવાળીનો સાધારણ હેતુ કાંઈ હુલડ કરવાનો હતો એવું ગણાત. રાણી વિરજ મુજફર હુસેન પ. અ. હા. રી. પ્ર. ૨૦૮.

૪ એ કાયદા વિરજ મંડળીના કેટલાક માણસો (અ) નું હરણ કરવાને ગયા તેમાં એક સખસનું ખુન થયું તેથી ઠરાવવામાં આવ્યું કે સઘળા એ ખુન માટે જવાબદાર છે. ૪ મે. હા. રી. પ્ર. ૪૭.

કલમ ૧૫૦ મી.

તે ગુન્હાનો ધનસાફ જે કોરટ થી થઈ શકતો હોય તે કોરટથી

કોઈ કાયદા વિરજ મંડળી માં સામીલ થવાને પૈસા આપવા કરીને અર્થવા બીજી રીતે કોઈ સખસો ને રાખવા.

વગર વારંટે પકડાય સમન વારંટે ગુન્હા મુજબ નીકળે જમાન પણ તેજ પ્રમાણે.

સીક્ષા.

તે મંડળીના અંગ ભુતની સીક્ષા તથા તે મંડળીનો અંગ ભુત જે ગુન્હો કરે તે ગુન્હાની જે સીક્ષા હોય તે સીક્ષા.

ટીકા.

પૈસા આપવાનું કામ પુર થાય તોજ આ કલમ પ્રમાણે તોહામત આવે પૈસા આપવાની કોશીશ કરવામાં આવે તો કલમ ૧૫૮, ૫૧૧ પ્રમાણે સજા થાય.

કલમ ૧૫૧ મી.

કોઈ પણ માણ  
રહેલો.

પાંચ અથવા વધારે સખ-  
સોની કોઈ મંડળીને વિ-  
ખરાઈ જવાનો હુકમ થયા  
પછી જાણી ખુઝીને તે  
મંડળીમાં સામીલ થવું  
અથવા જારી રહેવું.

વગર વારંટ પકડાવ  
સમન નીકળે જ-  
માન લેવાય.

સીકા.

છ મહીના સુધી ખેમાંના ગમેતે પકારની કેદ અથવા  
દંડ અથવા બેઉ.

ટીકા.

આવી મંડળીને વિખરાઈ જવાનો હુકમ કરવા માણ્યરેને અધિકાર  
છે જુવો કી. પ્રો. સી. કલમ ૪૮૦, ૪૮૧

“જાણીખુઝીને તે મંડળીમાં સામીલ થવું અથવા જારી રહેવું”  
એટલે કે નીચેની હકોક્ત તોહિમતદાર જાણતો હતો.

૧ તોહિમતદાર સદરહુ મંડળી પાંચ અથવા વધારે માણસોની  
હતી એવું જાણતો હતો.

૨ તે મંડળીનો ધરાદો ઘણું કરોને સુલેહનોભંગ કરવાનો હતો એવું  
તે જાણતો હતો.

૩ તે મંડળીને વિખરાઈ જવાનો કાયદાસર હુકમ થયો હતો એવું  
તે જાણતો હતો.

આ કલમમાં વળી કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીમાં સામીલ થવું કિંવા  
જારી રહેવું એનો અર્થ શું છે તે માટે કલમ ૧૪૫ નીચે પહેલો  
ફેસલોછે તે જોવો.

## કલમ ૧૫૨ મી.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા પેહલા વ-  
ર્ગનો માલસ્ટેટ.

હંગામો બંધ પાડવા વગે-  
રેનું કામ કરતો હોય તેવા  
માં કોઇ સરકારી નોકર  
ઉપર હુમલો કરવો અથ-  
વા તેને હરકત કરવી.

વગર વારંટે પકડી  
રાકાય વારંટ નીક-  
ળે જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

સરકારી નોકરની વાખ્યા માટે જુલો કલમ ૨૨

કાયદા વિરુદ્ધ મંડળીની વાખ્યા માટે જુલો કલમ ૧૪૨

હંગામાંની વાખ્યા માટે જુલો કલમ ૧૪૬

બંધેડાની વાખ્યા માટે જુલો કલમ ૧૫૬

હુમલાની વાખ્યા માટે જુલો કલમ ૩૫૨

હંગામો કિંવા બંધેડો વગેરે બેસારી દેવાનું પ્રયત્ન કરવું એટલે જુલમ  
થોડી હાની થાય તેવી યુક્તિથી બેસાડી દેવાનું કામ પાર ઉતારવું.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થયા માટે નીચેની હકીકત  
શાખીત થવી જોઈએ.

૧ જેની ઉપર હુમલો વીગેરે કરવામાં આવે તે સરકારી નોકર હતો  
અને તેમ કરવા તેની સત્તા હતી,

૨ તેની ઉપર હુમલો કર્યો અથવા,

૩ હુમલો કરવાનો ડર દેખાડ્યો, અથવા,

૪ તેને હરકત કરી, અથવા,

૫ હરકત કરવાને કોશીશ કરી, અથવા,

૬ તેની ઉપર સાપરાધ બૂળ વાપરું, અથવા,

૭ તે વાપરવાનો ડર દેખાડ્યો, અથવા,

૮ તે વાપરવાની કોશીશ કરી.

## કલમ ૧૫૩ મી.

કોઈ પણ માણ સ્ટેટ.	હંગામો કરાવવાના ઇરા- દાથી, ફુજતાથી કોઈના મનમાં ક્રોધ ઉત્પન્ન કર- વો તેથી અગર હંગામો થાય તો	વગર વારંટ પકડા- ય. વારંટ ની- કળે જમાન લઈ શ- કાય.
----------------------	--	---

## સીક્ષા.

એક વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

એજ	અગર હંગામો નથાય તો	વગર વારંટ પકડાય સમત નીકળે જમાન લઈ શકાય
----	--------------------	--

## સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

આ કલમમાં “ફુજતા” થી, એવા શબ્દો છે તેનો અર્થ એ છે કે  
મનના કાંઈ ઘાતકી કિંવા ઉછાછલા ઇરાદાથી કાંઈ વસ્તુ કરવી (કરી  
પ્ર. ૯૮.

ફુજતાથી એટલે કાંઈ નિયમ અથવા બંધન વગર કાંઈ કત્ય  
કરવામાં આવે કિંવા રમતા કરતો હોય. તેવી રીતે કાંઈ કત્ય કરવા  
માં આવે કિંવા જંગલી ખુશીમાં આવી કાંઈ કત્ય કરે તો તે કત્ય ફુ-  
જતાથી કહ્યું ગણાય.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા નીચેની હકીકત સાબીત

થવી જોઈએ !

૧ કરેલું કૃત્ય કાયદા વિરુદ્ધ હતું.

૨ તે દ્વેષપ્રધિયી અથવા કુદૃષ્ટાથી કંઈ અને તેથી અમુક શખ-  
સને કોઈ ઉત્પન્ન કર્યો.

૩ એ કોઈ ઉત્પન્ન કરવાથી હંગામાનો ગુન્હો થશે એવું તે હોમન-  
દાર જાણતો હતો કેવા માનતો હતો.

કલમ ૧૫૪ મી.

પેહલા અથવા બીજાવર્ગનો મા જીજ્ઞેષ	જમીનનો માલીક અથ- વા કબજેદાર હંગામા વ ગેરેની ખબર ન આપેતો.	જગર વારંટે પંકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
--	--	--

સીક્ષા.

રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી કંડ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત  
સાબીત થવી જોઈએ.

૧ તેની જમીન ઉપર મગેલી મંડળી કાયદા વિરુદ્ધ હતી, કેવા  
હંગામાનો ગુન્હો હોય તો એવો હંગામા તેની જમીન ઉપર થયો.

૨ એવો ગુન્હો થાયછે અથવા થયોછે એવું તે જમીનદાર અ-  
થવા તેનો મુજ્જીઆર જાણતો હતો, અથવા, માનતો હતો.

૩ એવું જાણ્યા છતાં પાસેમાં પાસેના પોલીસ સ્ટેશનમાં તે વિ-  
ષે તુરત ખબર ન આપી..

૪ એવો ગુન્હો થશે એવું તે જાણતો નહોતો પણ માત્ર માનતો  
હોય તોપણ તે અટકાવવાને માટે સઘળા ખતો ઉપાય તેણે  
લીધા નહીં.

## કલમ ૧૫૫ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનોમા જીએટ.	જે સખસના ફાયદા સાથે અથવા જેની વતી કાંઈ હંગામો કરવામાં આવે તે સખસ અગર તે અટકા વવા માટે કાંઈ ફાયદાસર ઈલાજ નહીં લેતો.	વગર વારંટે પકડાય નહી સમન નીકળે જમાન લેવાય.
સીક્ષા.		
યોગ્ય સીક્ષા કરવામાં આવે.		

## ટીકા.

૧ કોઈ જમીનદારની હદમાં કાંઈ અકસ્માત અથવા અવ્યવસ્થા  
હુલડ થાય તો એ હુલડ થશે એવું માનવાને તેને કારણ નહોય  
તો અથવા એ હુલડ થશે એવું સાધારણ રીતે તે ધારતો નહોય તો  
એ હુલડ માટે તે જમીનદાર જવાબદાર નથી. રાણી વિરજ. હરનાથ-  
રાય. ૩. વી. રી. પ્ર. ૫૪

૨ અમુક સખસ અમુક જમીનનો માલિક છે અને એ જમી-  
નના સંબંધમાં અગર એ જમીન ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો  
થાય તો તે ગુન્હો માટે એટલાજ કારણથી તેને જવાબદાર ગણવો  
નહી જોઈએ. તે અથવા તેનો વહીવટદાર આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો  
થવાનો છે એવું જાણતા અથવા માનતા હોય તેજાં એ ગુન્હો થતો  
અટકાવવા અને થવો હોય તો બેસારી દેવા બનતા ઇલાજ બીજા નહી  
એવું ખુલી રીતે સાબીત થવું જોઈએ. ૧૨. વી. રી. પ્ર. ૭૫

૩ જમીનદારે અનધડ વહીવટદારી રાખવી હોય અને તેની ગેર  
આવડતથી કાંઈ આવેા ગુનહો થાય તો જમીનદાર પણ જવાબદાર  
થાય છે. જમીનદાર ધણે દુર પસે રહેતો હોય અને હંગામો વગેરે એ-  
કાએક થાય તો તે જવાબદારીથી છુટો થઈ શકે છે. ( કરી. પ્ર. ૧૦૦ )

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત

સાખીન થવી. નિષ્ક્રમે.

૧ થએલો હંગામો જમીનદાર વીગેરેના લાભ માટે કિંવા તેમની તરફથી થયો હતો.

૨ તે જમીનદાર વિગેરેને તે હંગામાથી કાયદો થયો કિંવા કાયદો થવાનો હતો.

૩ તેને વીખેરી દેવા માટે દાખી દેવાં માટે કિંવા અટકાવવા માટે સંઘળા કાયદાસર ધલાળે વાઙ્ઘ્યાં નહીં.

કલમ ૧૫૬ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગના માણસો.	જે માલીક અથવા કમ્પ્લેક્સ જેદારના કાયદાને સાફ કાંઈ હંગામો કરવામાં આ વે તે રાખસના મુકતીયાર ની જવાબદારી.	વગર વારંટે પકડાય નહી સમન નીકળે, જમાન લેવાય
--------------------------------------	---	---

સીક્ષા.

યોગ્ય દંડ કરવો જોઈએ.

કલમ ૧૫૭ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગના માણસો.	કોઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડળી ને સાફ પૈસા આપવા કરીને રાખેલા સખસોને ધરમાં રાખવા.	વગર વારંટે પકડા- ય સમન ની- કળે જમાન લેવાય.
--------------------------------------	--	--

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાંના ગુને તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.



કલમ ૧૫૮ મી.

પેહલા અથવા બીજા વગેરે મા જેરૂટ.	કોઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મંડણી અથવા હુગામામાં સામી લેવા પૈસા લેવા કરીને રહેવું.	વગર વારંટે પકડાય સમન નીકળે જ માન લેવાય.
---------------------------------------	---	---

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ફંડ  
અથવા બેડિ.

એજ.	અથવા હથીયાર બંધ થઈ ને ફરવું.	વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.
-----	---------------------------------	--

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ફંડ  
અથવા બેડિ.

કલમ ૧૫૯ મી.

જે અથવા વધારે સખસો જાહેર જગ્યામાં સામસામી મારા  
મારી કરીને લોકોની સુલેહમાં ગડબડ કરે તેને બંધોડાનો  
ગુન્હો કહેછે..

ટીકા.

કોઈ જગ્યા કોઈએ જાહેર જગ્યા તરીકે વાપરવા રાખી હોય તે જ-  
ગ્યામાં જ આવેલો ગુન્હો કરે તેણે બંધોડો કૈયો કહેવાય, આગળ એક  
એવા વિચાર મુકદ્દમો મુક્યોછે કે જેમાં જે સખસો તેમનાં ખાનગી  
ખેતરમાં લડ્યા. લોકો તેમાં ધુસી ગયા તે લોકો ઉપર પ્રવેશનું તોહામત  
આવ્યું તોપણ જો જગ્યાએ તેઓ લડતા હતા તે જગ્યા ઉપર લોકો

આમી પડ્યાથી નહિ જાયો થઈ ગઈ અને તેથી બેઝનલા ઉપર બેઝેડાનું તોહામત આવ્યું.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ બેઝેડો કિંમત મારામારી થઈ.

૨ તે ગુન્હો જાહેર જગ્યામાં થયો.

૩ તેથી લોકોની સુલેહમાં ગડબડ થઈ.

૪ એ કૃત્ય બે અથવા વધારે સખસોએ કર્યું.

બેઝેડા અને હંગામાં વચ્ચે તફાવત એજ છે કે હંગામાં આગળથી ધારી રાખેલા છરાદા પ્રમાણે થાય છે. બેઝેડો એકા એક થાય છે. લોકો બજારમાં લડી પડે તો બેઝેડો ક્યો કહેવાય. ખાનગો જગ્યામાં મારામારી કરે તો હુમલો કહેવાય.

કલમ ૧૬૦ મી.

કોઈ પણ માણસે	બેઝેડાની સીસા.	વગર વારંદે પકડાય નહીં સરનની કળ જમાન લેવાય.
<p style="text-align: center;">સીસા.</p> <p>૧ માસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ૩૨૦૦ સુધી દંડ કિંવા બેઠ.</p>		

ટીકા.

જુલો આગલી કલમ ૧૫૯ ઉપરની ટીકા.

બેઝેડો અટકાવવા માણસોના અધિકાર માટે જુલો કી. પ્રો.

કો. કલમ ૫૧૮.

## કલમ ૧૨૧ મી.

સેમન કોરુટઅ.  
થવા પેહલા. વં.  
ગનો માલુમ્મટ.

સરકારી. નોકર છતાં અથ-  
વા થવાની ઉમેદ છતાં સ-  
રકારી નોકરના કામ સ-  
બંધી કાયદાસર મેહનતા-  
ણા સીવાય. કાંઈ બીજી  
અવેજ લેવો.

વગર વારંટે પકડા-  
ય નહી સમન ની-  
કેળે જમાન લેવાય

## સીક્ષા.

ત્રામ્ વર્ષ મુધી ખમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

આ કલમ કોઈ સરકારી નોકર તેના પગાર ઉપર સંતોષ ન રા-  
ખી કાંઈ બાંચ ફતવત લે અથવા લેવાની કોશીસ કરે તે માટે છે.

સરકારી નોકર કેને કેહેવા તે માટે જુલો કલમ ૨૧.

સરકારી નોકર સરકારી નાણાં ઉચાપત કરી જાય તો તે માટે  
કલમ ૪૦૯ પ્રમાણે સજા થાય.

સરકારી કામમાં નાણા વાપર્યા વગર વાપર્યાં છે એમ કહી ના-  
ણાં લેતો તે ઠગાઈનો ગુન્હો કહેવાય તેને કલમ ૪૧૭ પ્રમાણે સ-  
જા થાય.

સરકારી નાણાં મુજરૂ લેવા ખોટો હીસાબ તૈયાર કરે તો તેણે  
જુલું દસ્તાવેજ બનાવ્યું કહેવાય.

આ કલમ પ્રમાણે જુલું તોહામત સાક્ષીત થવા નીચેની હકીકત  
સાબીત થવી જોઈએ.

૧ તોહામતદાર સરકારી નોકર હતો અથવા સરકારી નોકર થવા-  
ની ઉમેદમાં હતો.

૨ તેણે કાયદાસર મેહનતાણા, શિવાય કાંઈ વધારે અવેજ લીધી  
(અવેજની ખામત માટે જુલો આ કલમનો ખુલાસો.)

૩ એવા એવેજ મળ્યો, મંજુર રાખ્યો, કિંવા મળવાનું કિંવા મંજુર રાખવાનું પ્રયત્ન (કોશીશ) કર્યું.

૪ એ એવેજ કાંઈ કલ્પ કર્યું કિંવા ન કરવાના બદલાના હેતુથી લીધો.

આમાંની એક પણ બાબતની ગેરહાજરી હોય તો આ કલમ પ્રમાણેનું તોહામત સાબીત થાય નહીં.

સરકારની મંજુરી વગર પોતાના હોદ્દા ઉપરથી ખસેડી ન શકાય એવા કોઈ સરકારી નોકર ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનું તોહામત આવ્યું હોય તો સરકારની મંજુરી વગર અથવા સરકારે એવી મંજુરી આપવા અધિકાર આપ્યો હોય એવા સખસની મંજુરી વગર આ તોહામતનું કામ રાખી શકે નહીં. જીવો કી. પ્રો. કો. કલમ. ૪૬૬.

રોકડા પૈસાની લાંચ લીધી હોય અને તે લાંચ લેવાનો ગુન્હો સાબીત થાય તો લાંચ લીધેલાં નાણાં તેની પાસેથી પાછા લેવાં કે નહીં એ વિશે કાંઈ ખુલ્લો નિયમ નથી પરંતુ સને ૧૮૩૭ માં આ કાયદો ઘડનાર કમીશનરો કહે છે કે--

“આવા પ્રકારના કેસોમાં જડજીએ તેમના અધિકાર પ્રમાણે તો ”  
“તોહામતદારોનો દંડ કરી ગેરબ્યાજની રીતે મળવેલાં સધળાં નાણાં પાછાં”  
“લેવાં જોઈએ એ રીતે અનિ ધારીએ છીએ કે ઘણી ફાયદા ભરેલી છે.”

આ કલમથી કલમ ૧૭૧ સુધીની સધળી કલમો લાંચ લેવારદનાર વગેરેને સજા કરવા માટેની છે તેમાં જે જે હકીકતને ગુન્હો ભરેલી ગણી છે તે હકીકત હોય ત્યારે ગુન્હેગારને સજા ન્યાય છે પરંતુ કોઈ સરકારી નોકર, બાપ તરીકે, નીકરા તરીકે કિંવા ઘણી તરીકે, તેમના ઉપર આવી પડેલાં નાણાં સંબંધી આકૃતથી બચવા કાંઈ બક્ષીસ લેતો તે ગુન્હો ગણાય કે નહો એ વાંધા ભરેલું છે. ગુન્હાની મતન્યા અરાબ ઈરાદાથી તે લાંચ લીધી, દબી, હોય તેજ છે. નૈસા સંબંધી કાંઈ દુઃખ આવી પડ્યું હોય તેમાંથી છોડાવવા માટે પ્રાંધપિણ અરાબ ઈરાદા વગર કોઈ અપસ સરકારી નોકર હોઈએ અને યોગ્ય હદમાં રહીને તેનેજ જેટલાં નાણાંની અડચણ આવી પડી હોય તેના પ્રમા-

ણમાં કોઈ નાણાં બક્ષીસ દાખલ લેતો, કિંવા આવે, તો તેને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો ગણવા અમકાવું નોંધાયે. ઉપર બતાવેલો સંબંધ ન હોવા છતાં કોઈ રકમ બક્ષીસ દાખલ આપવા લેવામાં આવે કિંવા તેવી કોશીશ કરવામાં આવે તો તે ગુન્હો છે. એવો સંબંધ ન હોય તેવે વખતે પણ નારંગી, કુલના ગજરા પાન સોપારી અતર વગેરે મિજબસ વખતે લેવા દેવામાં આવે તો તેને આ દેશમાં ગુન્હો ગણવો નહીં નોંધાયે કેમકે એવી માની બક્ષીસની યોજથો માણસનું મન બગડે એવો સંભવ નથી. કોઈ સરકારી નોકર તેના દોસ્તભાઈઓને ત્યાં વારંવાર જાય અને આદિ વગેરેમાં હજારો રૂપૈયા ઉઘાડી દેવામાં આવે તો તેને પણ લાંચનો ગુન્હો ગણવા અમકાવું નોંધાયે.

હવે આ કલમ ઉપર થયેલા ફેસલા જાણવાથી આ કલમ વધારે સમજાય.

૧ (ક) નામના એક પોલીસ અમલદારને એક ફોજદારી કોર્ટમાં પોલીસ તપાસ કરેલા કેસની ડાખરી વાંચવાને અને તજવીજ થતી વખતે તોહોમતદારોને અને સાક્ષીઓને હાજર રાખવા નીમલો હતો. એક ચોરીના કેસમાં તોહોમતદારોને ગુન્હેગાર ઠરાવવામાં આવ્યા અને મુદામાલ ફરીયાદીને સોંપી દેવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો. એ મુદાના માલમાંથી એ પોલીસ અમલદારે કોઈ પૈસા ભાગીને લીધા તે કોઈ આ કલમ ૧૬૧ પ્રમાણે ઇનામ તરીકે નહીં પણ એક દસ્તુરી તરીકે લીધા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે (ક) આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર નથી. કલમ ૧૬૫ પ્રમાણે ગુન્હેગાર છે. કેસ રેલિંદ. વિરૂધ્ધ, કાલતાપ્રસાદ ૧ ઈ. લા રો. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૫૩૦

૨. એક કાનસ્ટેબલ અને બીજા સખસો જુગારીને પકડવા એક ઘરમાં પેસે. જુગારીને પકડી તેમની પાસેથી કોઈ નાણાં લઈ તેમને છુટા મુકે તો તેમણે ગ્રહપ્રવેશ અને જખરાઈથી કઢાવવાનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય નહીં. કાનસ્ટેબલે આ કલમ પ્રમાણે અને બીજા સખસોએ તેમાં મદદગારીનો ગુન્હો કર્યો, ગણાય. સરકાર વિરૂધ્ધ મહમદ હુસૈન કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૧

૩ પ્રીનસીપ્ત સદરઅમીન જે ફેસલા કરે તેમાં પોતાનો વગ અ-  
લાવવા માટે કોઈ સીરસ્તેદાર કાંઈ લાંચ લેતો આ કલમ પ્રમાણે ગુ-  
ન્હો પુરણ થઈ ચુક્યો ગણાય. શીરસ્તેદારે વગ ચલાવ્યો કે નહી તે  
અગત્યનું નથી કેમકે આ કલમ ૧૬૧માં ખુલી રીતે ખતાવ્યું છે કે—

કોઈ સમ્પત્તિ કાંઈ કામ કરવાનો ધરાદો રાખતો ન હોય તે કામ કર-  
વા માટે કાંઈ કાયદા વિરૂધ્ધ મહેનતાણું સે કિંવા જે કામ પોતે કર્યું  
ન હોય તે માટે કાંઈ ઇનામ લેતો તે ગુન્હેગાર છે. રાણી. વિરૂધ્ધ  
કાલીચરણ સીરસ્તેદાર કો. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૧,

૪ આ કલમ વિરૂધ્ધનો ગુન્હો માહોમાંહે માંડી વાળી થકાય નહી  
કો. ઇ. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૨

૫ કોઈ સીપાહને પ્રોસેસ ફીમાંથી કાંઈ દર પ્રમાણે પગાર હોય.  
સરકાર તરફથી કાંઈ પગાર નહોતો તોપણ જો તે લાંચ લે તો તેણે  
સરકારી નોકર તરીકે લાંચ લીધી કેહેવાય અને કલમ ૨૧ ની રકમ  
૯ મી પ્રમાણે તે સરકારી નોકર કેહેવાય. રાણી વિરૂધ્ધ રામકીસનદાસ  
કો. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૨

૬ આ કલમ પ્રમાણેના લાંચનો ગુન્હો સાબીત થાય ત્યારે બી-  
ધેજા પૈસા પાછા આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે એ કાંઈ આ ગુ-  
ન્હાની મહત્તા પ્રમાણે યોગ્ય સજા નથી—મોતીલાલ છે તો પા દીવાન  
કો. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૨

૭ જુરીના માણસને એકજણે લાંચ આપવાનું કહ્યું તેથી તેના  
રૂપેમાં ૧૦૦૦ દંડ કર્યા તે બાજબી ગણવામાં આવ્યું છે રાણી વિરૂધ્ધ  
બાવાલચંદર બીલવાળ. કો. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૧

૮ એક જોઈટ માણસે પોતાના તાબાના નોકરને આ કલમ  
પ્રમાણે સજા ઠરાવી હોય તેમજ તેને બરતરફ પણ કર્યા હોય તો તે  
બાજબી છે એવું હવું છે. સરકાર. વિરૂધ્ધ. ચંદરકુમારસેન કો. ઇ.  
ડી. પ્ર. ૩૪૧

૯ એક પેનસન ખાતાના નોકરે એકજણને પેનસન આપવાનો  
વીચાર ચાલતો હતો અને જે વીચારમાં તેને નોકર રાખ્યો હતો તેણે  
એ પેનસન લેનારને ગુપ્ત બાણમાં એવું કહ્યું કે, મને કાંઈ આપો તો

પેનસનનો આંકડો વધારે ઠરાવી આપું. આમ કરવા પેનસન સેનારે ના પાડી નેથી ઠરાવવામાં આપ્યું કે આ નોકરે લાંચ સેવાની કોશીસ કરી કેહેવાય વળી એવું પણ ઠરાવવામાં આપ્યું કે લાંચ સેવાની વાત ખુલા શબ્દોમાં કરવાની અગત્ય નથી. ગુપ્ત બાષામાં થઈ હોય તો પણ ગુનહો સંપૂર્ણ થાયછે. કેસરેહિંદ વિરૂધ્ધ. ખાલ. દરમ્યાસે હાઈ. ૨. 'ધ. લા. રી. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૨૫૩.

કલમ ૧૬૨ મી.

સેરાન કોર્ટ અ-  
થવા પેહેલા વ-  
ર્ગનો માલિક

કોઈ સરકારી નોકરની  
સાથે લાંચના અથવા કા-  
પદા વિરૂધ્ધ ઉચાવથી વગ  
ચલાવવા માટે કાંઈ અ-  
વેજ ભેવો.

વસાર વારંટે પકડાય  
નહી.  
સમન નીકળે  
જમાન લેવાય.

સીલા.

૩ વર્ષ સુધી જે માંતા ગમે તે પ્રકારની ફેદ અથવા ફંડ  
અથવા બેહ.

ટીકા.

૧ જે અવેજ લીધાનું કિંવા સેવાની કોશીસ કર્યાનું તોહોમત હોય તે અવેજ કયા સખસ કિંવા સખસો પાસેથી લીધો અને કયા સર-કારી નોકરે પાસે વગ ચલાવવા માટે તે લાંબો એવો પુરાવો ન હોયતો તોહોમતદારને આ કલમ પ્રમાણે સજા થઈ શકે નહી. ૩ વી. રી. પ્ર. ૬૬ .

૨ જે સખસ પોતા માટે કિંવા બીજા કોઈ સખસો માટે કોઈ સરકારી નોકરને કાંઈ સરકારી કામ કરવા માટે ગેરત્યાજ્યની કિંવા અ-રાખ્ય ધિભાન્દેથી જે સરકારી નોકરને લતચાવવા માટે કાંઈ અવેજ લે તોતેણે આ કલમ ૧૬૧ પ્રમાણે સજા થાય નહી. પણ આ કલમ ૧૬૨ પ્રમાણે સજા થાય. ૩ વી. રી. પ્ર. ૧૦

વળી જુવો કલમ ૧૬૧ ની ટીકા.

## કલમ ૧૬૩ બી.

પેહેલા વર્ગનો માણસેટ.	કોઈ સરકારી નોકરની સાથે પોતાનો વગ ચલાવવા સારું કાંઈ અવેળ ભેવો.	વગર વારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
સીકા.		
૧ વર્ષ સુધી આમાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.		

## ટીકા.

સરકારી નોકરના મારફતીયા જેઓ તેના આડતીયા તરીકે બાંચ લેવાનું કામ કરેછે તેમને માટે આ કલમ છે, અવેળની વાખ્યા માટે જુવો કલમ ૧૬૧

## કલમ ૧૬૪ બી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહેલા વર્ગનો માણસેટ.	સરકારી નોકર ઉપર ખ્યા ન કરેલા અગામી મદદગારી કરે.	વગર વારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
સીકા.		
૩ વર્ષ સુધી જેમાના અર્થે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.		



## કલમ ૧૬૫ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.	કોઈ સરકારી નોકરની આગળ કોઈ મુકદ્દમો અથવા મામલો ચાલતો હોય તે મધ્યે નિસમત રાખનારા કોઈ સખસ પાસેથી તે સરકારી નોકરે વગર કિમત આપે કાંઈ કિમતદાર વસ્તુ લેવી.	વગર વારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૨ વર્ષ સુધી આત્તાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.</p>		

## ટીકા.

વકીલો, વૈદો અને ધર્મ ગુરૂઓ પોતાનું ધંધાનું કામ કરી કોઈ ઇનામ મેળવે તેઓ આ કલમ નીચે આવતા નથી.

## કલમ ૧૬૬ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.	કોઈ સખસને જુકશાન કરવાના ઇરાદાથી સરકારી નોકરે કાંઈ કાયદાનો હુકમ નહીં માનવો.	વગર વારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૧ વર્ષ સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.</p>		

## ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનું તોહોમત મુકતી વખતે કોઈ કાયદો કિંવા રૂલ નમાવ્યો તે તોહોમતમાં ખતાવવું જોઈએ. ૨. વી. રી. પ્ર. ૧૦૬.

૨ એક ઉપરથી કમીશનરે ( ખ ) નામના એક સખસને જુદારો કિંવા બદમાશ માન્યો. એમ કરવાને કાંઈ કાયદો નથી એવું એ ઉપરથી કમીશનરે જાણ્યાજતાં ( ખ ) ને પોતાના જુલામાંથી કાઢી મુક્યો અને

ગંગાપાર મોક્ષી દીવો તેમાં ઠરાવનામાં આબું કે ઉપયુટી કમીશનરે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો. ઇનસાફ ખાતાના અમલદારો નિષકપટ પણ ને કાંમ કરે તે માટે તેનો બચાવ થાયછે પણ તોરમાં આવી જોઇતી સંભાળ લીધા વગર કાંઈ કાંમ કરે તો તેના પરીણામ માટે તેઓ જવાબદાર છે. ( કરી. પ્ર. ૧૦૬ )

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ તહોમતદાર સરકારી નોકર છે.

૨ તેણે પોતાના સરકારી હોદાસર કામ સૂલવું એ ખામુત કાંઈ કાયદાનો હુકમ તેણે જાણી પુર્જાને તોડ્યો, ( જાણી પુર્જાને એટલે ઇરાદા પુર્વક ધારીને વાંગિરે )

૩ એમ કરવાથી અમુક સમ્પત્તિને નુકશાન થશે એવું તે જાણતો હતો અથવા માનતો હતો ( નુકશાન કરવાનો ઇરાદો કર્યો હોય પણ ખરેખર નુકશાન થયું ન હોય તોપણ આ ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા બાદે નુકશાન કરવાનો ઇરાદો એ પૂરતું છે )

ઉપરની ત્રણે હકીકતમાંની એક પણ હકીકત સાબીત નથાય તો આ ગુન્હો બનતો નથી.

કલમ ૧૬૭ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

નુકશાન કરવાના ઇરાદાથી કોઈ સરકારી નોકરે કાંઈ ખોટો લેખ બનાવ્યો.

બગેર વારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેદ.

## ટીકા.

૧. એ કોરટના તરજુમો કરનારે એક ફોજદારી કેસમાં કેદી છુટી જાય તે માટે સુધના દસ્તાવેજનો ખોટો તરજુમો કર્યા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં પણ કલમ ૨૧૮ પ્રમાણે સજા થાય. બહોબર તરજુમો કરવા તેણે 'મોગન' લીધા હોય તો તેને કલમ ૧૬૩ પ્રમાણે સજા થાય ( કરી. પ્ર. ૧૧૦

૨. આવો તરજુમો કરવાથી નુકશાન થશે એવું એ સરકારી નોકર આગળથી જાણતો હતો કેવા એવો તેનો દરિદ્રો હતો એવું સાબીત થતાં સુધી તોહોમતદારને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં. ૫ અ. હા. રી. પ્ર. ૧૨૫

કલમ ૧૬૮ મી.

પેહલા વર્ગનો મા આજુબેટ.	સરકારી નોકરે કાયદા વિ રૂંધ વેચાર કરવો.	બગરવારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
----------------------------	---	--

## સીકા.

૧ વર્ષ સુધી આશાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

કલમ ૧૬૯ મી.

પેહલા વર્ગનો માજુબેટ.	સરકારી નોકરે કાયદા વિ રૂંધ કાંઈ મિલકતની ખ- રીદી અથવા મામલુ કી- રવો.	બગરવારંટે પકડાય નહીં સમન નીકળે જમાન લેવાય.
--------------------------	--	--

## સીકા.

બે વર્ષ સુધી આશાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ. તથા  
ખરીદ કરેલા મિલકત સરકારે જમ.

## કલમ ૧૦૦ મી.

કોઈ પણ માણ રોડ.	કોઈ સરકારી નોકરનો વે સ લેવો.	વગરવારે પકડાય વારંત નીકળે જમા ન લઈ શકાય.
--------------------	---------------------------------	--

## સીક્ષા.

જે વર્ષ સુધી જમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઠ.

## ટીકા.

આવો વેશ લઈ કાંઈ કમ કરેલું હોવું જોઈએ કિંવા કરવાની કોશીસ કરેલી હોવી જોઈએ.

## કલમ ૧૦૧ મી.

કોઈ પણ માણ રોડ.	કોઈ સરકારી નોકર જે- વો પોશાક પહેર્યો હોય કિંવા જેવી નીશાની સા થે રાખતો હોય તેવો પો શાક અથવા નિશાની દ- ખાવ્યાજીના ઇરાદાથી પે હેરવા અથવા સાથે રાખ વા.	વગર વારંત પકડા- ય. સમર્થ નીકળેજ માન લેવાય.
--------------------	--	--

## સાક્ષા.

૩ મહીના સુધી જમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ  
પૈસા ૨૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઠ.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ તહોમતદારે સરકારી નોકરનાં પોશાક જેવો પોશાક પહેર્યો હતો

અથવા તેઓના જેવી નીચાની સાથે રાખો હતી. /.

૨ એમ કરવાથી કોઈ ઠગાણે એવો તેણે ધરાઈ રાખ્યો હતો અથવા એવો સંભવ હતો એવું તે જાણતો હતો.

કલમ ૧૭૨ માં.

કોઈ ગણુ માણુ છેડ.	કોઈ સરકારી નોકરની તરફથી થયેલો સમન કે હુકમ નહીં મોચે એટલામાટે નારી જવું.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય
-------------------	---	--

સીક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆનો દંડ અથવા બંને.

એજ.	અગર તે સમન અથવા નોટીસમાં કોઈ સખસને કોઈ ઇનસાફની કોર્ટમાં જા તે હાજર થવા વીગેરે ફરમાવ્યું હોયતો.	એજ.
-----	--	-----

સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆ સુધી દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

આ કલમ કોઈ સરકારી નોકર જેને સમન, કિંવા નોટીસ કાઢવાનો અધિકાર હોય તેવા સરકારી નોકરોએ કાઢેલા સમન કિંવા નોટીસનો અનાદર કરી નાશા જાય તો તેને શિક્ષા કરવા માટેની છે. "નાશો જવું" એટલે ક્યાંઈ ભરાઈ ખેસવું; એમાં ખબર ન પડે તેવી રીતે છાનું રહેવું એ છે. સમન કિંવા નોટીસ કોઈ સખસ ઉપર નીકળી

હોય તે સમનું કિંવા નોટીસ પોતા ઉપર ન બને એવા હેતુથી અને ધરાદાયી તે નાથી જ્ય તોજ તે નાથી જવું મણાય. એવો સમન, કિંવા નોટીસ નીકળેલ હોય તે વખતે તહોમતદાર દૂર પહોંચ હોય, કિંવા આવો સમનસ, કિંવા નોટીસ નીકળતી વખતે પોતાના ધંધાના અગત્યના કારણથી કિંવા ખીજ કોઈ અગત્યના કારણથી તે કોરેટની હકુમત હોઈ તો તે નાથી ગયો કહેવાય નહીં.

આ બાબ પ્રમાણેની ફરીઆદ સાંભળવા માટે જે અમલદારે નોટીસી સમન, નોટીસ વીગરેનો અનાદર કરવામાં આવ્યો હોય તેની અગર તેના ઉપરોની મંજુરી જોઈએ એમ ફી. પ્રો. કોડ. કલમ ૪૬૭ વગેરેમાં કહે છે જેથી એ કંલમો બતાવવામાં આવે છે.

સરકારી નોકરના માથે-  
સર અધીકારના નિરૂપકાર  
બાબત ફરીઆદનું કામ  
અજાવવા બાબત.

૪૬૭. હિંદુસ્તાનના ફાજદારી કાયદાના ૧૦  
મા બાબમાં કહેલા જે ગુનાઓને આ આ-

કટની ૪૩૫ મી અથવા ૪૩૬ મી કલમ લાગુ નહીં હોય તેવા કોઈપણ ગુનાની ફરીઆદ કોઈ પણ ફાજદારી કંઈમાં સાંભળવી નહીં પણ જેનું લાગતું વળગતું હોય તે સરકારી નોકર અથવા તેના ઉપરો અમલદાર મંજુરી આપે અથવા ફરીઆદ કરે તો તે ગુનાની ફરીઆદ કોઈ પણ ફાજદારી કોર્ટે સાંભળવી.

આ કલમમાં લખેલી મનાઈ હિંદુસ્તાનના ફાજદારી કાયદાની કલમ ૧૮૯ તથા ૧૯૦ મી કલમોમાં બયાન કરેલા ગુનાને લાગુ નથી.

આજે મંજુરી કેવી જોઈએ તેનો પ્રકાર ફી. પ્રો. કોડ. કલમ ૪૭૦ માં છે.

મંજુરીઆત જરૂર છે તે  
નો પ્રકાર.

૪૭૦ કલમ ૪૬૭-૪૬૮ અને ૪૬૯ મીમાં કહે-

લી મંજુરીઆત મોઢમ રીતે આપવાનો અધિકાર છે અને તેમાં તહોમતવાળા સખસનું નામ લખવાની જરૂર નથી. સદરહુ પ્રકારની મંજુરીઆત કોઈ પણ વખતે આપી શકાય. અને ઉપરની છેલી ત્રણ કલમો મધ્યની કોઈ એક પણ કલમ પ્રમાણે મંજુરીઆત આપી શકે તે બાકી રહેલી એક કલમોમાંની જે કલમ લાગુ હોય એવો ગુ-

નહો. બાપો છે એવું હકીકત ઉપરથી જણાય તો તહોમત ફરવીને તે ગુન્હાનું તહોમત મુકવાને કોરટને પુરો આધાર છે એવું સમજવું.

ખુલાસો—આ બાબ પ્રમાણે કામ બાપું હોય તેમાં સરકારી નોકરનો અથવા કોર્ટનો રાપોર્ટ, અથવા અરજી હોય તે બરાબર ફરીઆદ છે એવું સમજવું.

પણ આ આપ્તા બાબ પ્રમાણે ફી. પો. કોડની કલમ ૪૩૮ નીચે પ્રમાણે કહે છે.

ગુન્હેગાર રાણીની રદય-  
ત હોય તો કેમ કરવું.

૪૩૮. હિંદુસ્તાનના ફાજદારી કાયદાની કલમ

૧૭૫-૧૭૮-૧૭૯-૧૮૦ અને ૨૨૮ મી કલમો શીવાય ૧૦ મા બાબ મધ્યે બમાન કરેલો કોઈ ગુન્હો કરીને રાણીની કોઈ વીલાયતી રૈયત કોઈ પણ દિવાની, ફાજદારી, અથવા રેવીન્યુ કોર્ટના કાયદાસર અધિકારનો તારફકાર કરે તો પહેલા વર્ગનો જે માજિસ્ટ્રેટ જસ્ટીસ ઓફીસીયલ, અને રાણીની વિલાયતી રૈયત હશે એવા માજિસ્ટ્રેટથીજ તે ગુન્હાની તજવીજ થઈ શકશે અને ગુન્હો સાબીત થએથી એવા કામમાં ફી. પો. કોડ કલમ ૭૪માં જે રીત કહી છે તે રીતે તે ગુન્હેગારની ઉપર અમલ કરવાને તે માજિસ્ટ્રેટ મુખતીઆર છે.

આ આપ્તા ૧૦ મા બાબ માટે જે કલમ બાતલ કરી છે તે શી વાયતી કલમ પ્રમાણેના ગુન્હા માટે મંજુરીઆતની જરૂરીઆત વીગરે માટે ફી. પ્રો. કોડ (ચન ૧૮૭૨ના આક્ટ ૧૦)ની કલમ ૪૬૭-૪૭૦ અને ૪૩૮નો જે ઉતારો લીધો છે તે ઉતારો સંપૂર્ણ સમજવા માટે એ કલમો ઉપર હાઇકોર્ટએ જે જે ડરાવ કર્યા છે તે પણ આપણે ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ જોયો તે નીચે પ્રમાણે બતાવવામાં આવે છે.

કલમ ૪૬૭ ઉપર.

૧ કોઈ કાનસ્ટેબલનું સરકારી કામ કરતાં અપમાન કરવામાં આવ્યું હોય તે બાબતની ફરીઆદ તેજો ઉપરી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર કરે તો તે ગેરવાજબી નથી. એવી ફરીઆદ લઈ કામ ચાલી શકે છે. ૧૧વી.

રી. પ્ર. ૨૨. રામ ગુલામસોમના કામગીરી.

૨. એક સાપ્તક કલેક્ટરનો તથા માજીસ્ટ્રેટનો એમ બે અધિકાર આગવતો હતો. જ્યારે કલેક્ટરનો હોદ્દો ચલાવતો હતો ત્યારે તેનું અપમાન કરવામાં આવ્યું. કલેક્ટર તરીકે જે તહેમતદાર ઉપર કામ ચલાવવાની મંજૂરી આપી ત્યારે કલેક્ટરના હોદ્દાને બદલે માજીસ્ટ્રેટનો હોદ્દો લખાઈ ગયો તેમાં હરાવવામાં આવ્યું કે એવી ભુલથી ફરીઆદની મંજૂરી આપી તે ગેરવાજબી નથી. રવી. રી. ૫. પર ગુરુ ચરણ મજમુદાર.

કલમ ૪૭૦ ઉપર.

૧ મંજૂરી આપ્યા પછી કામ ચલાવવું નહીં તેની મતલબ એજ છે કે ગુન્હો બન્યો છે કે નહીં તે મંજૂરી આપવાવાળી કોર્ટ, અથવા જે કોર્ટ વિરુદ્ધ એવો ગુન્હો થયો તે કોર્ટ સારી પેઠે વિચાર કરી જુએ, અને એટલા માટે જ્યાં એ પ્રમાણે સારી પેઠે વિચાર થયો હોય પણ માત્ર મંજૂરીનો હુકમ કર્યો ન હોય તો એટલા ઉપરથીજ એ મંજૂરી આપી નથી એવું ગણાય નહીં. ૧૬ વી. રી. પ્ર. ૩૭ મહમદ હુસેન.

૨ એવી મંજૂરી વગર કામ ચલાવવું નહીં તેની ખીજી અને મુખ્ય મતલબ એજ છે કે લોકો તેમના દુશ્મનને ખોટા તહેમત મુકી હરાવ કરી કોર્ટમાં ઘસડે નહીં. આર્સ. રી. પ્ર. ૪૦૭ રાધાનાથ મેનરજી.

૩ આ કલમ પ્રમાણે જે મંજૂરી આપવી તેમાં કોઈ વિરુદ્ધ ક્યારે કોણે કયો ગુન્હો કર્યો તે બતાવવું જોઈએ. કયો ગુન્હો થયો છે તેની સાધારણ વ્યાખ્યા આપવી. એવી વ્યાખ્યા ન આપી હોય તો મંજૂરી ગેરવાજબી થતી નથી. ૧૧. મુ. હા. રી. પ્ર. ૩૪. બાલાસીતામામના ફરી તપાસના કામમાં.

૪ મંજૂરી આપતાં પહેલાં તહેમતદાર વિરુદ્ધ સારો પ્રાથમિકીશી આ કેસ સાબીબ થયો છે કે નહીં તે કોર્ટ જોવું જોઈએ. ર. અ. હા. રી. પ્ર. ૩૧૮ નવારલ અહમદ અલીખાનના કામમાં.

૫ આ કલમમાં આવેલો અધિકાર બહુની જાણવેતીથી વાપરવો જોઈએ. તહેમતદાર જે હકીકત કહે તે સામટી બતાવે તેને ખરી ગણવામાં આવે તેમાંની કોઈ ખોટી માનવામાં આવે તો તેટલા માટે તેણે ગુન્હો કર્યો કહેવાય નહીં, ૬. વી. રી. પ્ર. ૧૧. પ્ર.



શારામના કામમાં.

૬ કોર્ટ પોતાની મેળે ફરીઆદ ન કરે તો ને પક્ષકારને નુકશાન થયું હોય તે મંજૂરી મળવા માટે અરજ કરે અને મંજૂરી મળી શકે.

૮ વી. રી. પ્ર. ૭૬. ઉત્તમ નારાયણસીંગના કામમાં.

૭ આવી મંજૂરી ને અમલદારની હજુરે મુજબ થઈ ગયો હોય તેની બદલી થયા પછી તેની જગ્યાએ આવનાર અમલદાર આપી શકે છે. ૭ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૨ એપેન્ડિક્સ.

૮ મંજૂરી આપવાનો ધરાદો હોય પણ એવી મંજૂરી આપી ન હોય તો માત્ર મંજૂરી આપવાનો ધરાદો હતો એક સાબીત કરી ન રેલી ફરીઆદ મજબૂત કરી શકાય નહીં. એટલે ફરીઆદ અને ચાલેલું કામ રદ થાય. ૨ જી અક્ટોબર સને ૧૮૭૩ મું. હા. રી. પર ગલબાન બીમજીના કામમાં.

૯ સર્વોર્ડિનેટ જજે મંજૂરી આપવાનું નામંજૂર કર્યું હોય તો પક્ષકારની અરજ ઉપરથી તેનો ઉપરી જીલા જજ એવી મંજૂરી આપી શકે છે. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬ દીનોબંધુ ચક્રવર્તીના કામમાં.

૧૦ માજીસ્ટ્રેટ આવી કાંઈ ફરીઆદ મંજૂરીથી કરી હોય તો એવી ફરીઆદ એવી જોવા શેથનજીવ તેને હુકમ કરી શકતો નથી. ૧૬ વી. રી. પ્ર. ૬૬ ગોપાલ મજમુદારના કામમાં. વળી જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧ કોઈ દીવાની કોર્ટે હુકમનામાની બજાવણીમાં પ્રતીવાદીને પકડવા માટે કાંઈ વારંટ કાઢ્યું હોય તો તે આ કલમના અર્થ પ્રમાણે નોટીસ, સમન, અથવા, હુકમ નથી. અ. હા. રી. પ્ર. ૬૭

૨ પકડવાનું વારંટ એ આ કલમના અર્થ પ્રમાણે સમન, નોટીસ અથવા હુકમ નથી. માટે કોઈ તહોમતદારને પકડવાનું વારંટ નીકળ્યું હોય તે તહોમતદાર પોતે ન પકડાય એવા હેતુથી નાશી જાય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે મુઠ્ઠા કર્યા એવું ગણાય નહીં. રાણી વિરજ દુર્ગ શર્માર પોલકો. ઈ. હા. પ્ર. ૩૪૩ (આમ થવાનું કારણ એટલુંજ છે કે વારંટ કાઢેલું હોય છે તે અમુક અમલદાર ઉપર કાઢેલું હોય છે. તોહામ તદાર ઉપર કાઢેલું હોતું નથી. વારંટ નીકળેલો સમન નાશી જાય તો ફી. પ્રો. કોડની કલમ ૩૮૩-૧૮૪ પ્રમાણે અમલ કરવો. અને એમાંની

કલમ ૧૮૩ પ્રમાણે કોટેલા જાહેરનામાનો અનાદર થાય તો આ કાયદાની કલમ ૧૪૭ પ્રમાણે તહોમતદારને સજા થાય. (મેનપ્ર. ૧૪૧, આવૃત્તી ૬.)

કલમ ૧૭૩ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માલસ્થે.	સમન અથવા નોટીસ પહોંચતી કે ચહોડતી અટકાવવી, અથવા ચોહોડ્યા પછી કાઢી નાખવી, અથવા જાહેરનામું નહીં થવા દેવું.	વગર વારં પકડાય નહીં સમન બીકે જો જામીન ભરવા કાય.
---------------------------------	---	---

સીક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

અજ

અગર તે સમન વીગેરેમાં કોઈ સખસને કોઈ ધનસા ફની કોર્ટમાં જાતે હાજર થવા વીગેરે ફરમાવું હોય, તો.

અજ.

શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆ સુધી દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

સમન નોટીસ પહોંચાડતાં અટકાવવી, ચોહોડતી કાઢી નાખવી એ વીગેરે ગ્રહ કરવારે માટે આ કલમ છે.

સમન કિંવા નોટીસ વીગેરે બીજા સખસને પહોંચતાં અ-

ટકાવવા વીગેરેનો ગુ. હો સ્થાપીત કરતી વખતે નીચેની હકીકત સાચી-  
ત થવી જોઈએ.

૧ સમુન કિંવા નોટીસ અમુક સમય ઉપર નીકળી છે, કિંવા  
નીકળવાની છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો.

૨ જે સમય ઉપર તે સમય કિંવા નોટીસ નીકળી હોય તેને  
તે નોંધેલો એવું કાંઈ પણ કૃત્ય ધરાવે પૂર્વક તહોમતદારે કર્યું હતું.  
સમન કિંવા નોટીસ કોઈ જગ્યાએ મોકલતાં અટકાવવામાં તથા મોકલી  
અથડવામાં તેમજ જાહેરનામું જાહેર થતું અટકાવવામાં પણ એવીજ  
હકીકત સાચી થવી જોઈએ.

કરજદારો ફરીયાદ યતીવેળા નાશી જાયછે તેમની મતલબ પણ સ-  
મન ન પેહોચે એવી હોયછે, પણ તેઓ કોર્ટનો તીરસ્કાર કરવા નાસ-  
તા નથી માટે નાણાં આપવાં પડશે એવા હેતુથી નાસેછે.

નાશી જાય એટલે સોણું કપ્પલ છે નહીં તો શા માટે નાસે એવું  
ગણાય નહીં.

ઉપરની કલમ ૧૭૨ નીચે કરી. પ્રો. કોડની કલમ ૪૬૭-૪૭૦ અને  
૪૭૮ ટાંકીછે તે અને તે નીચેના ફેસલા જુઓ.

૧ સમનની પોહોચ આપવાની ના કહેવામાં આવે તો તે આ  
સમનને પોહોચે ગુ. હો નથી-જુલમેસ્વર દત. ૩ ઇ. લા. રી. (કલકત્તા) પ્ર.  
૬૩૧. રાણી વિરદ કાલીયા ફકીર. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૪ (ફાજ).

૨ આ કલમના અર્થ પ્રમાણે કોઈ સરકારી નોકર જેને સમન  
કિંવા નોટીસ બંજાવવાનો અધિકાર હોય તે એ સમન કિંવા નોટીસ-  
ની નકલ કોઈને બારણે મોકલે તો હોય તેમાં કોઈ હરકત કરે તો જો એ  
હરકત કરવાની મતલબ ધનસાફને હરકત કરવાની હોય તો હરકત કર-  
નાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે (કરી. પ્ર. ૧૧૫.

કલમ ૧૭૪ મો.

કોઈ પણ માણ  
સેટ.

કોઈ ઠેકાણે જાતે અ-  
થવા મુખીઆરની મારફતે  
હાજર થવાનો કાયદાસર  
હુકમ થયો હોય તે નહીં  
માનવી, અગર તે ઠેકાણે-  
થી વગર રજાએ જવું.

વગર વાસ્તે પકડા-  
ય નહીં, સમન ની  
કળે, જામીન લઈ  
શકાય.

શિક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીયાનો દંડ  
અથવા બંને.

એજ

અગર તે લેખ કોઈ ઈન-  
માફની કોર્ટે હાજર કે  
સ્વાધીન કરવા ફરમાવ્યું  
હોય તો.

એજ

શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

સરકારી નોકરે કરેલા હુકમ મુજબ હાજર ન થાય તેને શિક્ષા કરવા  
માટે આ કલમ છે.

આ કલમ અર્ને કલમ ૧૭૩-૧૭૬ પ્રમાણેનો ગુંદા સ્થાપીત થવા  
માટે નીચેની કેટલી હકીકત સાબીત થવી જોઈએ નીચેના કલમ

કોઈના ફેસલા ઉપરથી જણાશે.

/૦.

૬૫૧ જીઓ ઉપરનો કલમ ૧૭૨ નીચેની ટીકા.

૧ કોઈ તાબાના માજીસ્ટ્રેટની કાંઈ વિરુદ્ધ આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ કરવામાં આવે તો તેનો તે ધનસાફ કરી શકે નહીં, પણ ગુનોહ બન્યો છે એવી તેની ખાતરી થાય તો તેણે વસને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ( 'કી. પ્રો. કોડ ) ની કલમ ૧૭૧ પ્રમાણે જે માજીસ્ટ્રેટને તેનો ધનસાફ કરવા, અર્થેથી ધનસાફ થવા માટે ફરિયાદ કરવાનો અધિકાર હોય તેની પાસે મોકલી દેવા જોઈએ. — રાણી વિરુદ્ધ ચંદ્ર સેખરરાય. ૫. બે. લા. રી. પ્ર. ૧૦૦.

૨ એક માજીસ્ટ્રેટ પોતાના જીલ્લામાં સરકીટે ગયો હતો. એક ફેસની જેમી તજવીજ એક મુકામે ચલાવી બાંકી રહેલી તજવીજ બીજા મુકામે રવીવારના બારબજે ચલાવવા ઠરાવ્યું. સાક્ષીઓ ત્રણ કલાક મોડા આવ્યા તેથી માજીસ્ટ્રેટ તે સાક્ષીઓ જાણી જોઈને હાજર ન થયા એવું આ કલમ ૧૭૪ પ્રમાણે તહોમત મુકી સજા કરી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે આ પ્રમાણે રવીવારે તજવીજ ચલાવવાનું ઠરાવાય નહીં. સાક્ષીઓનો હુકમે કે રવિવાર જે મંગુર થયેલ તહેવાર છે તે દીવસ હાજર રહેવા નાપાડે. રાણી વિરુદ્ધ હરમોવીંદ દાતા સીરકાર. ૮ બે. લા. રી. પ્ર. ૧૨.

૩ એક બાગી ગયેલા તહોમતદારની મીલકત કી. પ્રો. કોડ કલમ ૧૮૪ પ્રમાણે જપ્ત કરી સરકાર સ્વાધીન થઈ હોય, તહોમતદારને આ કલમ પ્રમાણે શિક્ષા થાય અને તે અપીલમાં બહાલ રહે તો હાઇકોર્ટ એ મીલકત સંબંધી કાંઈ હુકમ કરી શકે નહીં. ૯ બે. લા. પ્ર. ૩૪૨.

૪ આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદારને ગુલેગાર ઠરાવતી અવલ અમુક જગ્યાએ અને અમુક વખતે " તેણે " હાજર રહેવું એવો હુકમ તેને થયો હતો અને તે તેણે માન્યો નહીં એ સાબીત થવું જરૂરનું છે — સાહેબ પ્રસાદ ચક્રવર્તી બે. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૪.

૫ આ કલમ પ્રમાણે જે સખ્ત હાજર થયો નહોતો તે સખ્ત સખી હાજર રહેવા કાયદા પ્રમાણે ફરિયાદ હતી અને એ પ્રમાણે હાજર રહેવા તેણે નાપાડી, અથવા ઈરાદા પૂર્વક કસુર કરી એવું સાબીત

થવું નોંધાયે ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૩૩

૬ દિવાની કોર્ટના વારંટથી પકડેલો સખસ નાથી જાય તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ સરદાર પાટુ. ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૮

૭ હાજર રહેના મોઢાનો હુકમ કર્યો હોય તો તે પ્રમાણે હાજર નહીં થવાથી આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો ઠરેછે. ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૫

૮ વળી એવું પણ કહે છે કે બંદાસના ગામડાના માણસોનો મોઢાનો હુકમ નહીં માનવાથી આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય. ૭ મું. હા. રી. એપે. ૩

૯ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થયા માટે સમન્સની નકલ તહોમતદારના ઘરના કમાડ ઉપર મોઢવામાં આવી હતી એવું સાબીત કરવું એ પુરતું નથી. સમન્સની ખમર તહોમતદારને બરોબર આપી હતી તેમજતાં બરાદારી તે હાજર થયો નહીં એવું સાબીત થવું નોંધાયે. ૭ મું. હા. રી. એપે. ૨૯

૧૦ કઈ જગ્યાએ હાજર થવું એવું સમન્સમાં બતાવ્યું નહોતું તો તે સમન્સ નહીં માનવા માટે ગુન્હો ઠરી શકે નહીં. ૭ મું. હા. રી. એપે. ૧૮

૧૧ બથા ફંડના સીપાઈને પ્રતીવાદીને પકડવાનું વારંટ આપ્યું હોય તે પ્રતીવાદીને બતાવી પોતાની વાંસે ચાલ્યો આવવા તેને કહી અને પ્રતીવાદી નાથી જાય તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં. ૭ મું. હા. રી. એપે. ૪૪

૧૨ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં જે અમલદારે હુકમ મુજબ કાઢ્યો તેને તે હુકમ કાઢવાં અધીકાર હતો એવું મુખ્ય કરાને સાબીત થવું નોંધાયે—રાણી વિરુદ્ધ પરશોતમ વહાલજી. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૩ ( ફાજદારી ). રાણી વિરુદ્ધ જગતનાથ બટ. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૦૩ ( ફાજદારી )

જે કોર્ટમાં જે ગુ  
નોંહ થયો હોય  
તે કોર્ટ સને  
૧૮૭૨ના ૧૦મા  
આક્ટના ૩૨મા  
બાબતી ઠરાવો  
ભાગ્યપડશે અને  
અગર તે ગુનો  
કોર્ટમાં નહીં  
થયો હોય, તો ૧  
લા અથવા ૨૦૦  
વર્ગનો આક્ટ

કોર્ટ સરકારી, નોકરની  
આગળ કોર્ટ લખ હાજર  
કરવાની, અથવા સ્વાધી-  
ન કરવાની જે મુજબની  
કાયદા મુજબ ફરજ હોયતે  
સખસે તે લખ હાજર કરવા  
ઘરાદાથી કસુર કરવી.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, સમન નીકળે,  
બાબતીન લખ શકાય.

## શિક્ષા.

૧ મહિના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆ સુધી  
દંડ, અથવા બેઉ.

અર્થ.

અગર તે લખ કોર્ટ ઘન-  
સાફ કોર્ટ હાજર કે સ્વા-  
ધીન કરવાનું ફરમાવું હો  
ય, તો.

અર્થ.

## શિક્ષા.

૨ મહિના સુધી આસાન કેદ અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆ સુધી  
દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા..

જુઓ કલમ ૧૭૪ ઉપરની ટીકા.

આવાં દસ્તાવેજનો નાશ કરવામાં આવે તો કલમ ૨૦૨ પ્રમાણે  
સજા થાય.

• સને. ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧ ( પુરાવાના ) ની કલમ ૧૬૨ પ્રમાણે કેટલાંક એવાં દસ્તાવેજ છે કે રજુ કરવાની ફરજ છે એવું ઠરાવતાં સુધી તે નહીં કરનારને સજા થઈ શકતી નથી એ કલમ ૧૬૨ નીએ પ્રમાણે છે.

દસ્તાવેજ હાજર કરવા / ૧૬૨ કોઈ સહિત્તે કાંઈ દસ્તાવેજ રજુ કરવાનો સમન્સ થયો હોય તે દસ્તાવેજ રજુ કરવાને અથવા પુરાવામાં લેવા યોગ્ય ગણવાને હરકોઈ હરકત હોય તોપણ તે જો તેના કબજામાં અથવા સત્તામાં હોય, તો સિદ્ધિ કોર્ટમાં હાજર કરવા એવી કાંઈ હરકત કાયદાસર ખરાબર છે કે શીરીતે બાબત કોર્ટ ઠરાવ કરેલા X X X X

• કલમ ૧૭૬ મી. •

૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો મા-  
ત્રસ્ત્રોટ.

કોઈ સરકારી નોકરને નોટીસ અથવા ખબર આપવાની જે સખસની કાયદા મુજબ ફરજ હોય, તે સખસે તે નોટીસ અથવા ખબર નહીં આપવી.

વગર વારં પકડાય નહીં, સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆ સુધી દંડ, અથવા બંને.

એજ.

અગર જે નોટીસ અથવા ખબર આપવી જોઈએ તે કાંઈ બુનોહ થયા વીગેરે ની હોય, તો.

એજ.

શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆ સુધી દંડ, અથવા બંને.



## ટીકા.

સરકારી નોકરને જે અખર આપવી જોઈએ તે અખર ધરાદા પુર્વક ન આપે તેને સજા માટે આ કલમ છે.

ક્રી. પ્રો. કોડ ( સેને ૧૮૭૨ ના આર્ટ ૧૦ ) ની કલમ ૮૯ પ્રમાણે દરેક માણસ નીચે લખેલા ગુન્હામાંનો કોઈ ગુન્હો જમાની અખર જાણતો હોય તે ખામત બાજુની દ્વારણ ન હોય તો પાસેમાં પાસેના માંજીએટને કિંવા પોલીસના અમલદારને અખર આપવાને બધાએલો છે. માંજીએટના કિંવા પોલીસ અમલદારના કોઈ તાખાના નોકરને એવી અખર આપવાથી તે અખર આપી ગણાય છે નહીં તે ખુલ્લું જણાવું નથી.

કલમ.

૧૨૧—રાણીની સામે લડાઈ કરવી, કિંવા લડાઈ કરવાની કોશીશ કરવી, અથવા લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૨૧અ—કલમ ૧૨૧ માં ખ્યાન કરેલો ગુન્હો કરવા માટે એક સંપ કરવો.

૧૨૨—રાણીની સામે લડાઈ કરવાના ધરાદાયી હથીઆરો વીગેરે એકઠાં કરવાં.

૧૨૩—લડાઈનું કામ સહેલ કરવાના ધરાદાયી લડાઈની ધારણા છુપાવવી.

૧૨૪—કોઈ કાયદેસરે અધિકાર અમલમાં આણાવવા અથવા અણાવવાના ધરાદાયી ગવરનર જનરલ, ગવરનર વીગેરે ઉપર હુમલો કરવો.

૧૨૪અ—ખેદીલી હિતખત કરવી, અથવા હિતખત કરવાની કોશીશ કરવી.

૧૨૫—રાણીના સાથે મૈત્રી અથવા સલાહ રાખનારા એશીઆના કોઈ રાજા ઉપર લડાઈ કરવી અથવા તેથી લડાઈ કરવામાં મદદગારી કરવી.

૧૨૬—રાણીની સાથે મૈત્રી રાખનારા અથવા સલાહ રાખનારા કોઈ રાજાના ખુલ્લક ઉપર હુલ કરવી.

૧૩૦—રાજકીય કિંવા લડાઈના કેદીને નાશી જવામાં મદદગારી કરવી, છોડાવવો, અથવા ધરમંડી ખાવો, અથવા તે પાછો પકડે તેમાં સામાયલું.

- ૩૦૨—પુત.
- ૩૦૩—જન્મ ટીપના કેદીએ કરેલું પુત.
- ૩૦૪—પુતથી ઉતરતા દરજનું મનુષ્ય વધ.
- ૩૮૨—મોત અથવા બધા વીગેરે કરવાની તૈયારી કરીને ચોરી કરવી.
- ૩૯૨—અપહરણ.
- ૩૯૩—અપહરણ કરવાની કોશીશ.
- ૩૯૪—અપહરણ કરવામાં અથવા અપહરણની કોશીશમાં સિદ્ધિપુર્વક બધા કરવી અથવા અપહરણ કરવામાં સામીલ રહેવું.
- ૩૯૫—ડાકાઈટી.
- ૪૯૬—પુત સાથે ડાકાઈટી.
- ૪૯૭—પુત અથવા માહાંબધા કરવાની કોશીશ સાથે અપહરણ અથવા ડાકાઈટી.
- ૪૯૮—કોઈ ભયંકર શસ્ત્ર ધારણ કર્યું હોય તે વખતે અપહરણ અગર ડાકાઈટી કરવાની કોશીશ.
- ૪૯૯—ડાકાઈટી કરવાની તૈયારી કરવી.
- ૪૦૨—ડાકાઈટી કરવાના દારૂસર મળેલા પાંચ અથવા વધારે સખ-સોમાં હોવું.
- ૪૩૫—૧૦૦ રૂપીઆની કે વધારે નુકશાની કરવાના હરાદાયી અગ્ની-વડે અથવા અવાજ સાથે ડુટે એવા કોઈ પદાર્થવડે બીગાડ કરવો.
- ૪૪૯—મોતની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુનોહ કરવા સાથે ગૃહ પ્રવેશ કરવો.
- ૪૫૦—જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની શિક્ષા થઈ શકે એવો કોઈ ગુનોહ કરવાસાથે ગૃહપ્રવેશ કરવો.
- ૪૫૬—રાત્રિગૃહપ્રવેશ કરવો, અથવા ધર ફોડવું.
- ૪૫૭—કેદની શિક્ષા થઈ શકતી હોય એવો ગુનોહ કરવા સાથે રાત્રિ ગુમ ગૃહપ્રવેશ કરવો, અથવા ધર ફોડવું.
- ૪૫૮—બધા વીગેરે કરવાની તૈયારી કરીને રાત્રિ ગુમ ગૃહપ્રવેશ કરવો, અથવા ધર ફોડવું.
- ૪૫૯—ગુમ ગૃહપ્રવેશ અથવા ધર ફોડવાનો ગુનોહ કરતાં કોઈને માહા બધા કરવી.

૪૬૦—ધણા સખસો રાત્રે ધર ફોડવા વીગેરેમાં, સામીલ હોય અને તેઓમાંનો કોઈ મોત અથવા મહાબ્યથા કરે, તો.

વળી કી. પ્રો. કોડ કલમ ૯૦ પ્રમાણે જમીનદાર વીગેરે ઉપર કેટલીક વાતની ખબર આપવા ફરજ નાંખીએ તે કલમ ૯૦ કહે છે કે.

જમીનદાર વીગેરેએ કેટલી એક વાતની ખબર આપવા નોંધ્યે.

૯૦ દરેક ગામના મુખીએ, તથા ગામના રખેવાળે, તથા જમીનના ધણીએ, અથવા ભોગવટો કરે, તથા તે ધણીના, અથવા ભોગવટો કરનારના મુખતીયા

રે, તથા સરકારની તરફથી, અથવા કોર્ટઓફાઈની તરફથી મેલેસુલ અથવા જમીનનું ગણોત વસુલ કરવાના કામ ઉપર જે એતદેસ્ય અમલદારોને નામ્યા હોય તે સઘળા એતદેસ્ય અમલદારોને હેડળ લખે. હી વાંતો ખામત જે ખબર મળે તે, તેઓએ પાસેમાં પાસેના મા-જીસ્ટ્રેટને, અથવા પાસેમાં પાસેની પોલીસ ઓફીસ જે અમલદારના હવાલામાં હોય તે અમલદારને તાબડતોમ આપવી નોંધ્યે.

(અ) ચોરોનો માલ લેનારા અથવા વેચનારા હરકોઈ મહસુર માલસનું રહેવાનું ડેકાણું, પોતે જે ગામનો મુખી અથવા રખવાળ હોય, અથવા જે ગામના પોતાની જમીન હોય, અથવા જમીનનો ભોગવટો કરતો હોય, અથવા ગણોત અથવા મેલેસુલ વસુલ કરતો હોય તે ગામમાં હોય તે ડેકાણા ખામત તાબડતોમ ખબર આપવી નોંધ્યે.

(મ) ફલાણું માલસ અથવા માલસો ડગ અથવા અપહરણ કરવાવાળા છે એવું માલુમ હોય, અથવા બાજબી રીતે શક હોય તે માલસે સદરહુ ગામની હદમાંની કોઈ જગ્યાએ આવતાં જતાં હોય તે ખામત તાબડતોમ ખબર આપવી નોંધ્યે.

(ક) સદરહુ ગામમાં અથવા ગામની પાસે સતી થયાની વાત, અથવા સતી થવાનો ધરાદો હોય તે વાંત, અથવા જમીન ન લઈ શકાય તેવો બીજો ગુનેહ કર્યાની વાત, અથવા કરવાનો ધરાદો હોય તે વાત ખામત તાબડતોમ ખબર આપવી નોંધ્યે.

૧ કોર્ટઓફાઈસ એટલે નાનાં નીચાં કોર્ટોને મુકી ભેમના માખાપ ગુજરી જ્યાં હોય ત્યારે તેઓ મોટાં થતાં સુધી કોર્ટ તેમજ મુકાસ વોગેરે મોકલત પોતાને હુકમ લઈ જે અમલદારને વહીવટદાર ઠરાવે તે.

• (૬) આકસ્મિક અથવા અસ્વભાવીક મોતે કોઈ મરી ગયાની વાત જામત તામડતોમ ખમરે આપવી જોઈએ.

આ કલમ ૯૦ ની રકમ (ક) માં જુમીનદારો ઉપર જમીન ન લઈ શકાય તેવા ગુન્હાની પણ ખમરે આપવા ફરજ નાખી છે. આ કાયદાના નીચે લખેલી કલમના ગુન્હા જમાન લઈ શકાય તેવા છે.

હિદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાની કલમ ૧૨૧ થી ૧૨૮, ૧૩૦, ૧૩૩ થી ૧૩૪, ૧૬૪, ૧૬૫, ૨૨૨, ૨૨૫ નો બીજો, ત્રીજો, ચોથો, અને પાંચમો ભાગ, ૨૨૬, ૨૨૭, ૨૩૧ થી ૨૫૪, ૨૦૨ થી ૩૦૭, ૩૧૧ ૩૧૩ થી ૩૧૬, ૩૨૬ થી ૩૨૯, ૩૩૧, ૩૩૩, ૩૫૬, ૩૭૧ થી ૩૭૩, ૩૭૬ થી ૩૮૨, ૩૮૬ થી ૪૦૨, ૪૦૬ થી ૪૧૪, ૪૩૬ થી ૪૪૦, ૪૪૬, ૪૫૦, ૪૫૨ ના બીજા ભાગથી ૪૬૦, ૪૬૬ થી ૪૭૭, ૪૮૩, ૪૮૫, ૫૦૫

સને ૧૮૭૧ ના આક્ટ ૨૭ માં ( ગુન્હો કરનારી જનો આપત ) — ને આધારે દરેક ગામના મુખી વીગેરે ઉપર એવી જાતના ખમરે આપવા માટે ફરજ નાખી છે.

૧ એક સખસે કોઈ ડંકાઈટીનો ગુન્હો કરવામાં ભિલો મગવા ના પાડા હોય તો પોતે એ ગુન્હો થવાનું જાણતો હોય એવો અર્થ થતો નથી. તેમજ એ ગુન્હો અટકાવવાને માટે તેણે ખમર ન આપ્યા એવું પણ કરતું નથી. ૭ વી. રી. પ્ર. ૨૬

૨ જે સખસ ઉપર ખમર આપવાને કાયદાએ ફરજ નાખી હોય તે ફરજ પ્રમાણે કોઈ ખમર ન આપે તેને સજા માટે આ કલમ છે. ધરાવા પુરૂક આ ખમર ન આપે તેને સજા થાય છે. ૧૬ વી. રી. પ્ર. ૩૫.

## કલમ ૧૭૭ મી.

૧ લા. અથવા ૨  
જા વર્ગનો માણ  
સેટ.

જાણી બુઝીને કોઈ સર-  
કારી નોકરને ખોટી ખબર  
ર આપવી.

વગરવારે પકડાય  
તરી. સમન નીકળે  
જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ,  
અથવા બંને.

એજ.

અગર જે ખબર આપવી  
જોઈએ તે કોઈ ગુનો હોય  
યા વીગેરેની હોય, તો.

એજ.

## શિક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા

૧ આ કલમ કોઈ સખસ પોલીસ પાસે કોઈ ખોટી હકીકત કહે  
તેને માટે નથી, પણ જમીનદારો અને ગામડાના મુખીઓ જેઓ  
કાયદાથી ખબર આપવાને બંધાયેલા છે તેઓ માટે, અને એવા બી-  
જા કેસો માટે છે.—રાણી વિરદ લક્ષ્મીસીંગ. ૧૨ વી. રી. પ્ર. ૨૩

૨ કોઈ ખાનગી સખસે કોઈ ગુનો બનતાં જોયો હોય તે બામ-  
તની ખબર આપવાને તે કોઈ કાયદાથી બંધાયેલો નથી. ૪ એ. લા.  
રી. પ્ર. ૭

૩ શીખી કાઢવી વાળાઓ પાતળાની હપરીને ખોટો રીપોર્ટ કરે તો  
તેઓ આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કરે છે—૬ મ. હા. રી. પ્ર. ૪૮

## કલમ ૧૭૮ મી.

જે કોર્ટમાં તે ગુ  
નોહ થયો હોયતે  
કોર્ટ; મેન ૧૮૭૨  
ના ૧૦ મા આ  
ક્ટના ૩૨ મા આ  
બના ઠરાવો લા-  
ગુ પડશે, અને આ  
ગર તે ગુનોહ કો  
ઈ કોર્ટમાં નહીં થ  
યો હોયતો ૧ લા  
અથવા ૨ ના વર્ગ  
નો માજીસ્ટ્રેટ.

કોઈ સરકારી નોકરે કાય-  
દા મુજબ સોગંદ ખાવાનું  
ફરમાવ્યા છતાં સોગંદ ખા-  
વાની ના કહીવી.

વચર વારંટે પકડાય  
વહી, સૈમન નીકળે,  
જામીન લઈ સીકાય.

## શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા

કોઈ સરકારી નોકર કોઈ સમ્પસને સામુ ખોલવાને સોગન ખાવા-  
નું કહે, તે સમ્પસ તે સોગન ખાવા ના કહે તેને સજા માટે આ કલમ છે.  
આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થતો વખતે નીચેની હકીકત  
હોવી જોઈએ.

૧ સોગન આપનાર સરકારી નોકર હોવા જોઈએ.

૨ જે સોગન તહોમતદારને આપવા માંડ્યા તેવા સોગન લેવાને  
તે કાયદાસર રીતે બંધાએલો હોવા જોઈએ એટલે કે જે વર્ગના લોકો-  
ને જે જાતના સોગન અપાતા હોય તેવા સોગન ખાવા તહોમતદારને  
કહેલું હોવું જોઈએ.

કલમ ૫૧ ની ટીકામાં સોગનના આક્ટની જે કલમો ટાંકી છે  
તે જોવી.

સને ૧૮૭૩ ના સોગન બિલના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૧૫ થી  
પ્રતીક્ષા કરવાની ના કહે તેને પણ આ કલમ લાગુ પડે છે.

## કલમ ૧૭૯ મી.

<p>જે કોઈમાં તે ગુનો હોય તે કોઈ સેને ૧૮૭૨ ના ૧૦મા આ-કૃતના હરમા આ-ખના ઠરાવો લાગુ પડે, એને અગર તે ગુનો હોય કોઈમાં નહીં થયો હોય તો ૧લા અથવા બીજા વર્ગનો માહિયોટ.</p>	<p>સાચું બોલવાને "કાયદા પ્રમાણે" બંધાયેલા છતાં કાંઈ સરાલોના જવાબ દેવાની ના કહેવી.</p>	<p>વગર વારંતે પકડાય નહીં. સમન નીકળે, જામીન લઈ શકાય.</p>
---	---	---

## શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમ સોગત લીધા પછી સવાલનો જવાબ નહીં દેનારને સજા મારેલી છે.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત કરતો વખતે નીચેની હકીકત સાબીત થવા જોઈએ.

૧ જે સવાલનો જવાબ દેવાનો ના કહેવામાં આવી તે સવાલની ખામત એવી હતી કે એનો સાચો જવાબ માગવા સરકારી નોકરનો અધિકાર હતો.

૨ પુરેલો સર્કલ એજ ખામત ઊપરનો હતો. બીજા ખામત કે હરનો નોંધાતો.

આ કલમના સંબંધમાં કી. પ્રો. કીડ કલમ ૪૩ જોવી.

## કલમ ૧૮૦ મી.

જે કોર્ટમાં તે ગુ  
નોહ થયો હોય  
તે કોર્ટ; સને ૧  
૮૯૨ના ૧૦મા  
આક્ટના ૩૨મા  
બાબના હરોવા  
લાગુ પડશે. અ-  
ને અગર તે ગુ-  
નોહ કોઈ કોર્ટ  
માં નહીં થયો  
હોય તો રાજ્ય-  
થવા રજા વર્ગ  
નો માણસેટ.

કોઈ સરકારી નોકરની  
આમળા કહેલા કાંઈ મજ-  
કુર ઉપર સહી કરવાને  
કાયદા મુજબ ફરમાવ્યાછ  
તાં તેમ કરવાની ના કહે-  
વી.

મગર કોર્ટે પકડા-  
ય નહીં, સમીન નો  
કળે, જામીન લઈ  
શકાય.

## સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૧૦૦૩૫૦૦ રૂપીઆ દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા.

સરકારી નોકર કાંઈ મજકુર ઉપર સહી કરવાનું ફરમાવે તે સહી  
કરવાની ના કહેનારને સજા મોટે આ કલમ છે. એમાં પણ સહી  
લેનાર અધિકારીને એવી સહી લેવા અધીકાર હોવા જોઈએ.

વળી જુઓ ક્રી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૩૬



## કલમ ૧૮૧ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માલસ્ટ્રીટ.

કોઈ સરકારી નોકરની આગળ સોગંદ આપીને જુદો મજદુર જાણી ખુલ્લે કહેવો.

વગર વારંદે પકડાય નહીં, સમન નીકળે, જામીન લઈ શકાય.

## સીકા.

ઉપરના સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

પા.

## ટીકા.

જે અધિકારી પાસે જુદો મજદુર કહ્યો હોય તે અધિકારીને તે કામ ચલાવવાનો અધિકાર હોવો જોઈએ.

૧ કોઈ અમલદાર અધિકાર વગર કાંઈ કામ ચલાવતો હોય તો તેની હજુર સાચું જાણવાને સોગન લીધાં છતાં ખોટી હકીકત તે સમ્પસ કહે તો આ કલમ પ્રમાણે તેણે ગુન્હો કર્યો કહેવાય નહીં. ૨ મ. હા. રી. પ્ર. ૪૩૮

૨ ધનકમ ટેક્સ કમીશનર પાસે ખોટી હકીકત કહે તો આ કલમ પ્રમાણે નહીં પણ ૧૯૩ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો બન્યો કહેવાય— રાણી વિરજ દયાલ જૂંદરજી ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૧ ( ફાજ. )

સને ૧૮૭૩ ના સોગન બાબતના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૧૫ થી પ્રતીક્ષા કરવાની નાકહે તેને પણ આ કલમ લાગુ પડે છે.

## કલમ ૧૮૨ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો માણ  
રહેલો.

કોઇ સરકારી નોકર પા-  
સે તેનો કાયદાસર અપ્પી  
આર અમલમાં આણવી  
ને ખીળા સખસને તુક-  
શાન અથવા ઇજા કરાવ  
વાના હરાદાથી ખોટીખ  
ખર આપવી.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, સમન નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

## સીલા.

૬ મહીના સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારનો કેદ, અથવા ૧૦૦૦  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેની ફરીયાદ સરકારી અમલદારજ કરી શકે છે.  
રાણી વિરૂદ્ધ હરારામ ૩ અ. હા. રી. પ્ર. ૧૯૪

૨ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો હ. સંપૂર્ણ થવા માટે તહીમતદારે જે  
ખબર આપ્યાથી ખબર ખોટી છે એવું તે જાણતો હતો અથવા એવું  
માનવાને કારણ હતું એવું સાબીત થવું જોઈએ. અને વળી એવું પણ  
સાબીત થવું જોઈએ કે તેણે એવા જ્ઞાનથીજ એ ખબર આપ્યા.  
૯ વી. રી. પ્ર. ૩૧

૩ કેદી પોતાના ખચાવની ખાતર જે હકીકત કહે તે ખોટી પડે  
તો તે આ કલમ પ્રમાણે ખોટી ખબર આપનાર કસો નથી. ૨ અ.  
હા. રી. પ્ર. ૧૨૮

૪ પોલીસ અમલદારને ખોટી ખબર આપનારને આ કલમ પ્ર-  
માણે નહી પણ કલમ ૨૧૧ પ્રમાણે સજા થાય. ૮ વી. રી. પ્ર. ૬૭

## કલમ ૧૮૩ મી.

૧ જા અથવા ૨ ના વર્ગનો માણસ જેણે કોઈ સરકારી નોકરના કાયદાસર અપ્રીયારથી કાંઈ મીઝકબ જમ થતી હોય તેમાં સામા થવું	વગર વારંટ પકડાય નહીં. સમન નીકળે, જામીન લઈ સકાય.
--	---

## શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી જેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૧૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થવા નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ તહેામતદાર જામીનકરવામાં સામો થયો; સામો થયો એટલે સામો થાય છે. એવું તોણે દેખાડ્યું, અથવા સામો થવાના કૃત્યમાંનું કાંઈ કૃત્ય કર્યું.

૨ સરકારી નોકર મિલકતની જપ્તી કરતો હતો. કિંવા જપ્તી કરી હતી.

૩ જેની સામો યાચીછે તે સરકારી નોકર છે એવું તહેામતદાર જાણતો હતો, કિંવા માનતો હતો.

૪ જે જપ્તી થતી હતી તે કાયદાસર જપ્તી થતી હતી.

કોઈ તહેામતદાર આવી રીતે સામો થવામાં પોતાનો ખાતેગી ખચાવનો હક વાપરે તો તે ખાતેગી ખચાવનો હક કહેવાય નહીં. જુઓ આ કાયદાની કલમ ૯૧-૯૯.

૧ કાંઈ કોજારી કેસનું પ્રોસેસ બજાવવામાં કિંવા સ્થાવર મિલકતનો કબજો સોંપવાનું વારંટ બજાવતાં કોર્ટના અમલદારો હમેશાં ખાતેગી કોડી હુકમ બજાવવાને અધિકાર ધરાવે છે. ૭ મું. હા. રી. પ્ર. ૫.

## કલમ ૧૮૪ મી.

૧મા અથવા બીજા વર્ગનો મા-અરજદાર.	કોઈ સરકારી નોકરેના અધીચારથી વેચવા કહાડેલી મીલકતના વેચાણમાં અડચણ કરવી.	વગર વારે પકડાય નહીં, સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય.
---------------------------------	---	---

## શિક્ષા.

૧ મહીના સુધી જેમાંના ગેમે તે પ્રકારથી કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપિયાનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુલો સ્થાપિત થવા માટે નાચેની હકીકત સાબિત થવી જોઈએ.

૧ મીલકત વેચવા કહેલી હતી.

૨ વેચવા કાઢનાર સરકારી નોકર હતો, કિંવા તેના હુકમથી કાઢી હતી.

૩ વેચાણ કરવામાં તહોમતદારે ધરાદા પુર્વક હરકત કરી.

બીજા ઉપર થયેલ હુકમનામું બજાવવામાં ત્રીજા સપ્તસતી મીલકત

વેચવા કાઢે તેમાં એ ત્રીજી સપ્તસ સામો થાય તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં.

## કલમ ૧૮૫ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા.  
૭૨૬૮.

કોઈ સરકારી નોકરના અ  
ખીઆરથી વેચવા કહાડે  
લી મીલકત ખરીદ કરવા  
ને જ સખસ કાયદા પ્રમા-  
ણે અશકત હોય તે સખ-  
સ તેની માગણી કરવી.  
અથવા માગણી કર્યાથી  
જે કરજ પોતાની ઉપર  
આગતી હોય તે અદા ક-  
રવાનો ધરાદો નહીં છતાં  
માગણી કરવી.

વગર વારં પકડાય  
નહીં, સમન. નીક-  
ળે જમીન લઈ  
શકાય.

## સીકા.

૧ મહીના સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ૨૦૦  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનેહ સ્થાપીત થવા નીચેની હકીકત સાબીત  
ત થવી જોઈએ.

૧ મિલકતનું વેચાણ થતું હોવું જોઈએ.

૨ તે વેચાણ સરકારી નોકર કરતો હોવો જોઈએ, કિંવા તેના  
હુકમથી થતું હોવું જોઈએ.

૩ કાયદા પ્રમાણે અશકત હોય એવા સખસે, અથવા એવા સખ-  
સ તરફથી, કિંવા, જેનો ખરીદ કરવા વીચાર નહોતો એવા સખસે મા-  
ગણી કરેલી હોવી જોઈએ.

૧ કોઈ મશકરીથી માગણી કરે તો તે આ કલમના બંધનમાં આ  
વેળે ( મેન પ્ર. ૧૫૩.

કલમ ૧૮૬ મી.

૧૯૧. અથવાં ૨ જા વર્ગનો મા- જીએ.	કોઈ સરકારી નોકરને તે- હના સરકારી કામ કરવા માં અવરોધ કરવા	વગર વારંટે પકડાય નહીં, સમન નીક- ળે, જામીન સહ રાકાય.
સીક્ષા.		
૩ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપિયાનો દંડ, અથવા બંને.		

ટીકા.

૧ મુંબાઈના સને ૧૮૬૫ના આક્ટ ૧લા પ્રમાણે નીમાએલાકોઈ સરવે ખાતાના કાર્કને કોઈ સખસ ચોતાનું ઘર માપવા ન દેતો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કયો એમ થતું નથી—રાણી વિરુદ્ધ બગવતી દાસ બગવાનદાસ ૫ મું. હા. રી. ૫૧ (ફાજદારી).

૨ કોઈ સખસના ખાનગી ઘરમાં કોઈ પેસવા જાય તે પ્રમાણે પેસવાનો પેસનાર કોઈ અધિકાર ખતાવે નહીં અને તેથી તે ઘરઘણી તેને ઘરમાં પેસવા દે નહીં તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કયો ગણાય નહીં—કેથરહિંદ વિરુદ્ધ એફમેક્લા ફ્રાંકટર. કલકત્તા હાઈકોર્ટ તા. ૨૨ મી મે સને ૧૮૭૮.

૩ દિવાની કોર્ટનું હુકમનામું બજાવતાં નાજર કોઈ ત્રીજા સખસનું ઘર ફેડે. એ ત્રીજા સખસના ઘરમાં પ્રતીવાદીની કોઈ મિલકત ન હોય એવું સાબીત થાય તો એ ત્રીજો સખસ નાજરની સામો થાય તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તોહામત આવે નહીં—રાણી વિરુદ્ધ ગાજીડોર. ૭. મું. હા. રી. પ્ર. ૮૩ (ફાજદારી.)

૪ કેદી કાયદાસર કેદમાંથી નાસેતો તેણે સરકારી નોકરને સરકારી કામ કરતાં હરકત કરી એવું આ કલમ પ્રમાણે તેની ઉપર તોહામત આવે નહીં—રાણી વિરુદ્ધ પાથ. ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૨૮.

૫ કોઈ સરકારી નોકરને કોઈ ગાડાવાળો ખાડું બાંધે આપવા નહીં હોય તેથી તેણે આ કલમ પ્રમાણે સરકારી નોકરને સરકારી કામમાં હરકત કરી એવું તહેમત આવે નહીં.—રાણી વિરજ દેવી કલ્યાણ.  
૯ મું. દા. રી. પ્ર. ૧૬૫

કલમ ૧૮૭ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો માણ  
સેટ.

કાપડા મુજબ મદદ કરવા  
ની કરજ છતાં કોઈ સર-  
કારી નોકરને મદદ કરવા  
માં કસુર કરવી.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી, સગન નીકળે  
જામીન લઈ શકાય

સીક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૨૦૦ રૂપીઆનો દંડ,  
અથવા બંને

એજ.

કોઈ હુકમ બજાવવામાં  
ગુનાહી અટકાવવામાં વી  
ગેરે કામોમાં કોઈ સરકારી  
નોકરે મદદ માગ્યા છ  
તાં તેને જાણી બોધને મ  
દદ કરવામાં કસુર કરવી.

એજ.

સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆનો દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તહેમતમાં ત્રીયેની હકીકત સાબીત થવી  
જોઈએ.

૧ સરકારી નોકરને મદદ કરવાની, કિંવા, મદદ આપવાની તહે-

મહદારની કાયદાસર ફરજ હતી.

૨ જેમાં મદદ ન કરી તે સરકારી કામ હતું; અને તે કામ સરકારી નોકર કરતો હતો.

૩ મદદ માગ્યા છતાં એવી મદદ આપવાને ઇન્કાર પુરવક કસુર

કરી જ્યાં કામમાં દરેક માણસે મદદ માંગેથી આપવી એ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૯૧માં બતાવ્યું છે તે કલમ એ છે કે.

કેટલેએક પ્રસંગ સઘળા માણસોએ માણસને તથા પોલીસને મદદકરવી

૯૧ માણસે અથવા પોલીસ અમુલદાર સુલેહનો ભંગ થતો અટકાવવાને સાર, અથવા હુગામો, અથવા બખેડો બંધ ખડવા સાર, અથવા

થવા જે બીજા માણસને પકડવાનો પોતાને અધિકાર હોય તે માણસને પકડવા સાર જે માણસની મદદ માંગે તે સઘળા માણસોએ તેને મદદ કરવી જોઈએ.

કલમ ૧૬૮ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગના માણસે

કોઈ સરકારી નોકરે કાયદા મુજબ જાહેર કરેલો હુકમ નહીં માનવો, અથવા તે નહીં માનવાથી કાયદા સર રહેલા સખસાને અડચણ, દુખ, કે ગુંકશા ન થાયતો.

વગર વારંટ પકડાય નહીં સમન નીકલે જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૨૦૦ રૂપીઆનો દંડ અથવા બંને.



અર્જ.

મૈયગર તે નહીં માનવાથી  
માણસની હુંદગીને, તન  
કુરુતી, અથવા સજામતી  
વીગરને જોખમ થાયતો.

અર્જ.

સિક્ષા.

૬ મહીના સુધી કેદ અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા  
બંને.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં નીચેની હકીકત સાબીત થવી  
જોઈએ.

૧ અમુક સખસ ઉપર તે હુકમ સરકારી નોકરે કરેલો હોવો જોઈએ.  
૨ એ હુકમ જાહેર કરેલો હોવો જોઈએ એટલે કે તે હુકમ નીક-  
ળીને જાહેર થવો જોઈએ.

૩ અમુક કામથી દુર રહેવું એવું તે હુકમમાં લખેલું હોવું જોઈએ.  
૪ એ હુકમનો અનાદર કરેલો હોવો જોઈએ.

૫ એ અનાદરથી કાયદાસર રહેલા કોઈ સખસોને કાંઈ અડચણ,  
દુઃખ, કે નુકશાન થાય અથવા થશે એવું થયું, અથવા કાંઈ અડચણ,  
દુઃખ, કે નુકશાનનું જોખમ થાય અથવા થશે એવું થાય.

૧ એક માણસે ઘેરોના માલીકને પોતાના ઘેર સંભાળમાં રાખ-  
વાના ચેતવણી આપી તેમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું કે એ પ્રમાણે  
સંભાળ રાખવીમાં નહીં આવે તો તેમને કાયદા પ્રમાણે સજા થશે  
એ પ્રમાણે તેઓ નહીં ચાલવાથી તેણે આ કલમ પ્રમાણે તેમને સજા  
કરી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે આ શિક્ષા ગેર કાયદે છે. અમીરદી.  
૩મે. લા. રી. પ્ર. ૪૫ ( ફા. અ. )

૨ એક માણસે એવું જાહેરનામું કાઢ્યું કે જે સખસોને હથી-  
આર રાખવાની મરજી હોય તેઓએ સને ૧૮૬૦ના આક્ટ ૩૧માની

કલમ ૨૬ પ્રમાણે પરવાનો લેવા નોંધાયે. કેટલાક સમયોને આવી પરવાનો લીધા વગર હથીયાર રાખવાના તહોમતથી પોલીસની રી-પોર્ટને આધારે પકડવામાં આવ્યા. પોલીસના અમુકદારે કાંઈ સમન અથવા વારંટ માગ્યું નહોતું તેમ તહોમતદારો. પકડાયા અવજ માંજીરેટ્ટ આગળ કાંઈ ફરીઆદ પણ થઈ નહોતી. કી. પ્રો. કોડ કલમ ૨૫૦-૨૫૧ પ્રમાણે કાંઈ લખેલું તહોમત મુકવામાં આવ્યું નહોતું, કાંઈ પુરાવો લેવામાં આવ્યો નહોતો, પણ તહોમતદારોએ હથીયાર રાખવાનું કબ્જા કરવાથી માંજીરેટ્ટ એક સરકારી નોકરના બહેર કરેલા હુકમની અમાન્યતા ગણી આ કલમ ૧૮૮ પ્રમાણે સજા કરી. આ અમાન્યતાથી માણસની જીંદગી, તંદુરસ્તી, અથવા સલામતી ને હરકત થાય એવા કાંઈ પુરાવો નહોતો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે શિક્ષા ૨૬ કરવી નોંધાયે. કીમીનલ પ્રોસીજર કોડમાં જે રૂલ બતાવ્યો છે તે ધ્યાનમાં રાખવાની ભલામણ કરવામાં આવી. રાણી વિરજ્જી નંદ કુમાર બા. ડે. લાં. રી. પ્ર. ૧૪૬ (એપેન્ડીક્સ)

૩ આ કલમ પ્રમાણે તહોમતદારોને ગુનહેગાર ઠરાવતાં અવજ અમુક કામથી તહોમતદારે દૂર રહેવું એવો હુકમ બહાર પડ્યો છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો એવું સાબીત થવું નોંધાયે. રાણી વિરજ્જી રામતુનુંસીંગ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૩

૪ આ કલમ પ્રમાણે ગુનહેગાર ઠરાવતી વખતે તહોમતદારને જે હુકમ કરેલો તે લખેલો કરેલો હતો એ જરૂરનું છે. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૩

૫ જે સરકારી નોકરે હુકમ કાઢ્યો હોય તેને તેવો હુકમ કાઢવા અધિકાર ન હોય તો તે હુકમ ન માનનારા ગુનહેગાર નથી. રાણી વિરજ્જી બાઉ વીઠુ ૩ મું. હા. રી. ૫૩. રાણી વિરજ્જી એડાજી તાનાજી. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૧. રાણી વિરજ્જી વીઠલ લક્ષ્મણ. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૩૦ (ફા. )

૬ કરેલા હુકમ ઉપર અપીલ થઈ હોય તો અપીલનો ઠરાવ બહાર પડતાં સુધી તે હુકમ ન માન્યા એવું ગણી આ કલમ પ્રમાણે તહોમત લેવાય નહી. રાણી વિરજ્જી દમમુખરામ હરીભાઈ. ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૮૪

૭ આવાં કામ જે માહિત્વેનું હુકમ તોડ્યો હોય તે પાતે ચલાવી શકે નહીં. રાણા વિરૂધ રણજોડ દયાળ. ૧૦ મું. હા. રી. ૪૨૪ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૭૩.

૮ આવી હુકમ નહીં માનવાથી કાયદાનું રહેલા સખસને કુખ, અડચણ, કે નુકશાન થવું જોઈએ. અથવા યથે એવું જોઈએ. નહીં તો ગુરુહો ખનતો નથી. ૪ મ, હા. રી. પ્ર. ૧

કલમ ૪૮૯ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માહિત્વ

કોઈ સરકારી નોકરને તે નોકરને નુકશાન કરવાનો હર દેખાડવો અથવા જગી સાથે તેનો સંબંધ હોય તે ને નુકશાન કરવાનો હર દેખાડવો એટલા સાફ કે તે પોતાના હોદ્દાનું કામ કરે અથવા ન કરે.

વગર પારંતે પકડા યનહી. સમન નીક જે જમાન લેવાય.

સીકા.

જે વર્સસુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા 'બંદ'.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુરુહો રચાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ જે સખસને નુકશાન કરવાનો હર દેખાડવામાં આવ્યો છે તે સખસ સરકારી નોકર છે અથવા સરકારી નોકર સાથે સંબંધ રાખનારો સખસ છે.

૨ એ હર દેખાડવાની મતલબ એ સરકારી નોકરના અમલ સંબંધી કાંઈ કામ કરવાને અથવા ન કરવાનો અથવા કાંઈ કામમાં હીલ કરવાને બલમાવાના કારણસર દેખાડ્યો હતો.

કલમ ૧૯૦ મી.

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
અરેડ.

કોઈ સરકારી નોકર પા-  
સે આસરે માગવાની અ-  
રજ કરવાથી દુર રહેવા  
ને કોઈ સખસને લક્ષ્યા-  
વવા સાથે તેને ડર દેખા  
ડવો.

વગર વારંદે પકડા  
ય નહીં સમન નીક  
ળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૧ વર્સ સુધી જેમાનાં ગમે તે પ્રકારની કંદે તથા દંડ અથ-  
વા બેક.

ટીકા.

કોઈ સખસ સરકારી નોકર પાસે દારૂ પોચવા જવાનું કરે તેને તેમ  
કરવા ડર બતાવી અટકાવવામાં આવે તે અટકાવનારે સખસને શિ-  
ક્ષા માટે આ કલમ છે.

કલમ ૧૯૧ મી.

ખોટો પુરાવો આપવો એટલે શું.

ટીકા.

જુવો કલમ ૫૧ તે નીચે સોગનની વાખ્યા છે.  
ખોટો પુરાવો પારખવા માટે “ બેરન પાર્ક ” નીચેનો નિયમ આપે છે.  
“ ખોટો પુરાવો જેમાની એક પાર્ટીએ આપેલો હોય ત્યારે કઈ વાત  
તો સંશય વગર માનવા જોવી છે અને કહી વાત સાધારણ નિયમ પ્રમા-  
ણે માનવા જોવી નથી એ તપાસવું ”

વળી જુવો કલમ ૧૯૩ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૧૯૨ મી.

ખોટો પુરાવો બનાવવો એટલે શું.

ટીકા.

જુવો કલમ ૧૯૩ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૧૯૩ મી.

રોશન કોરટ ચુ  
થવા ખુલા વગ  
નો માંજીએટ.

કોઈ ધર્મસાક્ષી કામમાં  
ખોટી સાહેદી આપવી,  
અથવા ખોટો પુરાવો બ-  
નાવવો

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં. વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૭ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા હંડ. આપો  
ગુનોહ તહોમતદારે આગળ કયો હોય તો વળી આ સજા શી  
વાગ ફટકાની સજા પણ થાય છે. સને ૧૮૬૪ ના આક્ટ ૬ની  
કલમ ૪

એવં

બીજા કોઈ કામમાં ખો-  
ટી સાહેદી આપવી. અ-  
થવા ખોટો પુરાવો બના-  
વવો.

એવં

સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા હંડ આ.  
વો ગુનોહ તહોમતદારે આગળ કયો હોય તો વળી આ સજા  
સીવાય ફટકાની સજા પણ થાય છે. સને ૧૮૬૪ ના આક્ટ ૬ની  
કલમ ૪

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણે ખોટો પુરાવો આપવાના કામમાં જે હકીકત  
તહોમતદાર પોતે ખોટી જણાવે હોય તે જણાવી જોઈને ખરા દાખલ  
કરી એવું બતાવવું જોઈએ—રાણી, વિરૂદ્ધ મહારાજા મીસર ૭ બે.  
લા. રી. એ. પ્ર. ૬૬

૨ આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સ્થાપીત કરવા માટે જે કામમાં તેણે જુખાની આંખો તે ધનસાફી કામ હતું અને તે કામ આલંતી વખતેજ તેણે ખોટી હકીકત કહી એવું સાબીત થવું જોઈએ—રાણી વિરદ્વ કૃતીક બીસવાસ. ૧ ઇ. લા. રી. પ્ર. ૧૩ ( ફે. અ. )

૩ એક જણે બુદ્ધિપૂર્વક રેલભેનો કેટલોક સામાન કાઢી સંબેસનાં ઘરમાં અને એતરમાં છુપાવવામાં મદદ કરી, એવા ધરાદાથી કે એ ધરના અને એતરના ઘણીને શિક્ષા થાય તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે ખોટો પુરાવો બનાવ્યાનું, અને કલમ ૪૧૪ પ્રમાણે ચોરેલી મીલકત જાણી જોઈને છુપાવવામાં મદદ કર્યાનું એવા બે તહોમત દ્વારા શકાય—કેશરેહંદ વિરદ્વ રામશરણ. ૧ ઇ. લા. રી. પ્ર. ૩૭૬ ( અલાહબાદ ).

૪ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કી. પ્રો. કોડની કલમ ૪૭૩ પ્રમાણે કોર્ટના તીરસ્કારનો છે તેથી એ કલમ પ્રમાણે જે માજીસ્ટ્રેટ હજુર એ ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય તે માજીસ્ટ્રેટ ધનસાફ કરી શકે નહિ—રાણી વિરદ્વ કુલતારામભીંગ. ૧ ઇ. લા. રા. ( અલાહબાદ ) પ્ર. ૧૨૯

૫ જે માજીસ્ટ્રેટ પાસે એ ગુન્હો કરવામાં આવ્યો હોય તે માજીસ્ટ્રેટને તે ગુન્હાનો ધનસાફ કરવાનાં અધિકાર હોય તો સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦માંની કલમ ૪૭૧ પ્રમાણે તેને કાંઈ હરજત થયી.

૬ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો બનવા માટે તહોમતદારનો ધોરાદો ખરાબ હતો કે નહિ તેની જરૂર નથી જે કેહ્યું તે ધરાદા પૂર્વક કહ્યું. જે હકીકત તેણે કહી તે ખોટો જાણતો હતો એવું સાબીત થાય પછી તેણે તે ધરાદાથીજ કહી એમ ગણવું જોઈએ—રાણી વિરદ્વ અમીરઅલી ખાન ૩ અ. હા. રી. પ્ર. ૧૩૩.

૭ એક સબસ કોર્ટમાં આવ્યો ત્યારે એ દિવસે જે જે કેસમાં તેની જુખાની લેવામાં આવે તેમાં તેણે સાચું બોલવું એવી પ્રતીક્ષા તેને એકજ વખતે આપવામાં આવી. એ દિવસના કેસમાં જે કેસ જણાવ્યો નહોતો તે કેસ પણ તેજ દિવસે જણાવ્યો તેમાં તે ખોટું બોલ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનો

કર્મો—રાણી વિરૂદ્ધ મુંકંટાચનામપીલાઈ અને બીજાઓ ૨. મ. હા. રી. પ્ર. ૪૩.

૮ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં તહોમતદારે કયો ખોટો પુરાવો આપ્યો તે અમુકસન બતાવવું નોંધએ—રાણીવિરૂદ્ધ ફઝલમીયાં મ. વી. રી. પ્ર. ૭૧

૯ એક કેદીએ માળુસ્ટ પાસે સાક્ષી તરીકે જે જુખાની આપી તેથી સેશનજજ આમળ જુદીજ આપી. આ ખોટી જુખાની કાંતો સેશનજજ પાસે આપી અગર કાંતો માળુસ્ટ પાસે આપી એવા તહોમતથી તેને સજા થઈ તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે એ શિક્ષા બરોબર થઈ છે. વળી એવું પણ ઠરાવ્યું કે સેશનજજ પાસે આપેલી જુખાની માળુસ્ટ પાસે ચાબેલા કામમાં પુરાવામાં લીધી તે પણ બરોબર થયું છે—રાણીવિરૂદ્ધ ઝેમીરાન. બે. હા. રી. વધારાનું પુસ્તક પ્ર. ૫૨૧

૧૦ મોકલ્યુંસીલમાં ખોટો પુરાવો આપવાના તહોમતથી એકજ સાક્ષીના વગર ટેકાવાળા પુરાવાથી શિક્ષા થઈ શકે નહિ. રાણીવિરૂદ્ધ લાલચંદ કોરા. બે. હા. રી. વધારાનું વોલ્યુમ પ્ર. ૪૧૭

૧૧ સેશનજજ માળુસ્ટ પાસે ખોટો પુરાવો આપ્યાનો ગુનોહ કમીટ કરી શકે નહીં પણ પોતાનીજ કોર્ટમાં એવો ગુનોહ બન્યો હોય તો તેમ કરી શકે—રાણીવિરૂદ્ધ હરદયાળ ૩. બે. હા. રી. પ્ર. ૩૫ ( અ. ફો. )

૧૨ એક સાક્ષીએ માળુસ્ટ પાસે કામ ચાલ્યું તેમાં અમુકજણે ખુન કર્યું એવી જુખાની આપી અને સેશનજજ પાસે બીજા જણે ખુન કર્યું એવી જુખાની આપી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારને આ કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે શિક્ષા થાય પણ કલમ ૧૯૪ પ્રમાણે શિક્ષા થાય નહિ. કેમકે પોતાની જુખાની ઉપરથી કેદીને માતની સજા થશે એવું તે સાક્ષી જાણતો નથી—રાણીવિરૂદ્ધ હરદયાળ ૩ બે. હા. રી. પ્ર. ૩૫.

૧૩ એક માળુસ્ટ પાસે નનામી અરજી આપી તેમાં અમુકજણે અમુકજણનું ખુન કર્યું છે એવા ખુબર લખ્યા હતા. એ અરજી લખવાવાળો કોણ છે તે તકી કરવા માટે માળુસ્ટે તજવીજ ચલાવી

તેમાં કોઈ જોડું જોડ્યું તેથી ડરાવવામાં આવ્યું કે આ તપાસ ધનસાક્ષી તપાસ કે તેનો ભાગ નહોતો જેથી સાક્ષી ઉપર ખોટી જુખાની આપવાનું તહોમત આપી શકે નહિ—રાણીવિરૂદ્ધ વૈકુંઠનાથ ખેનરજી. ૫ વી. રી. પ્ર. ૭૨ રાણીવિરૂદ્ધ જીભાઈ વાળ ૧૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૧

૧૪ જે જુખાનીમાં તહોમતદારે ખોટો મજકુર કહ્યાનું કહેવામાં આવ્યું હોય તે જુખાની સાખીત યવાની જરૂર છે—રાણીવિરૂદ્ધ બાખોસ્તુલીન. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૧

૧૫ આ દેશમાં આવા ગુન્હાની સખત સજા કરવી જોઈએ પણ જો તહોમતદાર કબૂલ કરતો હોય અને કોર્ટ પાસે દયા માગતો હોય તોજ આછી શિક્ષા કરવી—રાણીવિરૂદ્ધ ગરગીને આહીર. ૭ વી. રી. પ્ર. ૩૭

૧૬ જોડું તહોમત મુકવું અને જાણી જોઈને ખોટી જુખાની આપવી એ એ ગુન્હા એક બીજાના ભાગ નથી માટે તેને જુદા જુદા શિક્ષા થવી જોઈએ રાણીવિરૂદ્ધ અમલક અઝીઝ ૭ વી. રી. પ્ર. ૫૬

૧૭ આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સાખીત કરવા માટે તહોમતદારે જે જુખાની આપી હોય તે સાદા સોગન ઉપર નહીં પણ સોગન લેવાના કાયદા પ્રમાણે ધરમ ધમાનથી સાચું કહેવાને પ્રતીક્ષા લખેલી હોવી જોઈએ. રાણી વિરૂદ્ધ મનદરખાન. ૪ વી. રી. પ્ર. ૨૪

૧૮ બીજાને નામે જુખાની આપવી તે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો યાયછે. કલમ ૪૧૯ પ્રમાણે વેશ લઈને ડગાઈ કર્યાનો ગુન્હો થતો નથી—રાણી વિરૂદ્ધ પ્રેમા ભોખા. ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૮૯

૧૯ સમન બજાવ્યાનો ખોટો રીપોર્ટ કરે તો કલમ ૧૮૧ પ્રમાણે નહીં પણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ શામાચરણરાય. ૮ વી. રી. પ્ર. ૨૭

૨૦ ખોટો પુરાવો આપવામાં જે ધરાદાની જરૂર છે તેનું અનુમાન હકીકત ઉપરથી થઈ શકે છે.—રાણી વિરૂદ્ધ બતનરામ. ૨ વી. રી. પ્ર. ૬૭

૨૧ એકજ જુખાનીમાં એકવી વધારે હકીકત જુદી જુદી કહી હોય તે દરેકને માટે જુદું જુદું તહોમત નહીં આવવું જોઈએ. એક



જ તહોમત આવવું નોંધ્યે. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૩

૨૨ કસીશનર પસે સોગન લઈ ધરાધારી ખોટી હકીકત જાહેર કરે તો તહોમતદારે આ કલમ વિરુદ્ધ ગુન્હો કર્યા ગણાય—રાણી વિરુદ્ધ ધ્યાનજી ઇંદરજી. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૧ (ફોજદારી)

૨૩ સોગન લઈ જે હકીકત ખોટી કહેવાનું તહોમત હોય તે હકીકત તહોમતદાર કહે તો પોતે ગુન્હામાં આવી જાય એવું હતું તો પણ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં કાયદાસર અચાવ નથી. ૩ મ. હા. રી. એપે. ૬૯

૨૪ કોઈ હિંદુ વટલીને કાશ્યન થયો હોય તેને કીચ્છી ધર્મ પ્રમાણે પ્રીતીસા આપી ન હોય તો તેણે કહેલા ખોટા મજકુર માટે તેણે આ ગુન્હો કર્યા ગણાય નહીં. ૪ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૮૫

૨૫ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં એક સાક્ષી આવી કહે કે તહોમતદારે ખોટું બોલ્યો છે તો તે પુરતું નથી કેમકે તેતો તહોમતદારે સોગન આઈ કહ્યું કે આમ છે. તેના વિરુદ્ધનો સાક્ષી કહે છે કે આમ છે. એતો સોગન સામ સામાં અચડાયા જેવું થયું. ( ગુડીય પ્ર. ૩૦૪-૩૦૫.

૨૬ જે ખોટી જુખાની આપી તે કેસને લગતી નહોતી એવા કારણથી તહોમત ઊડી જાય નહીં.—રાણી વિરુદ્ધ દામોદર રામચંદ્ર. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૮ (ફોજ.)

૨૭ એકના એક કેસમાં બેજણ ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યાનું તહોમત હોય તો બેઉની જુદી જુદી તજવીજ કરવી નોંધ્યે—રાણી વિરુદ્ધ ભવાનીશંકર હરોભાઈ. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૫૫ (ફોજદારી).

૨૮ જે કેસમાં ખોટી જુખાની આપ્યાનું તહોમત હોય તે મુજબ કેસ ફરીયાદીને ફરીયાદ કરવા હક નહોતો એવા કારણ વીગેરેથી ના સાબીત થાય તો પછી ખોટી જુખાની આપનારને પણ છોડી મુકવો નોંધ્યે કેમકે તેણે જે જુખાની આપી તે કામ ધનસાક્ષી કામ ગણાયું નહીં—રાણી વિરુદ્ધ રાવજી તાજુ. ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૭. (ફોજદારી).

૧૨૬. જંગલ ખાતાના અધીકારી તેમજ બીજા કોઈ અધીકારીને મને કાંઈ તજવીજ કરી કોરટ બસવાનો અધીકાર નથી તેમની પાસે કાંઈ ખોટી હકીકત કહેવામાં આવે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી-રાણી વિરુદ્ધ રામજી રામજી બારાઓ ૧૨ ગુંદાં. રી. પ્ર. ૧

૩૦ તહોમતદારની સહાઓ. મેળવી ને પુરાવો મેળવ્યો હોય તે ઉપરથી આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સ્થાપીત થઈ શકે—રાણી વિરુદ્ધ બીલોરી ચાંધરી. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૮ (ફોજદારી)

૩૧ (મ) નામના સખસે (ઝ) નામના સખસને (ક) નામના સખસનું નામ લઈ જાંપઓફીસમાંથી જાંપનો કાગળ લઈ આવવા કહ્યું તે પ્રમાણે (ક) ના નામનો કાગળ (ઝ) સાચો આ કાગળ (ક) વિરુદ્ધ ઇનસાફની કોર્ટમાં વાપરવો એવો (મ) નો ઇરાદો હતો તેમાં ઇરાવવામાં આવ્યું કે આ ગુન્હો ખોટો પુરાવો બનાવ્યાનો થયો—કેશરેહિંદ વિરુદ્ધ મુજા. ૨ ઈ. લા. રી. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૧૦૫

કલમ ૧૯૪ બી.

રોશન કોરટ

દેહાંત સીક્ષા જોગ ગુન્હો કોઈનો ઉપર સાચી ક-રાવવાના ઇરેદાથી ખોટી સાહેદી આપવી. અથવા ખોટો પુરાવો બનાવવો.

વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન લેવાય નહીં

સીક્ષા.

જીવતાં મુઘી સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્સમુઘી સખત કેદ તથા દંડ.

એજ.

અગર તેમ કરવાથી કોઈ  
તે ગુન્હા સખસની ઉપર  
ગુન્હો સાબીત થઈને તે-  
નો જીવ લેવામાં આવેતો

એજ

## સીક્ષા.

મોત અથવા જીવતાં સુધીં સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્સ સુધી  
સખત કેદ તથા દંડ આગળ ગુન્હેગાર ઠર્યો હોય તો વળી  
ફટકા પાણુ વાગે સને ૧૮૬૪ નો આકટ

## કલમ ૧૯૫ મી.

સશન કોર્ટ

સમુદ્રપારની અથવા સાત  
વર્સ કરતાં વધારે કેદની  
સીક્ષા થઈ શકે એવો ગુ-  
ન્હો કોઈની ઉપર સાબી-  
ત કરાવવાના હરાદાથી  
ખોટી સાહેલી આપવી  
અથવા ખોટાં પુરાવો બ-  
નાવવો.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી વારંટ નીકળે  
જમાન લઈ શકાય  
નહી.

## સીક્ષા.

તે ગુન્હાને માટે હોય તેજ. આગળ ગુન્હો યોગ્ય કર્યો હોય તો  
ફટકાનો સજા થાય. આને ૧૮૬૪ ના આકટ ૬

## ટીકા.

૧ કોઈ પોતાનું ઘર બાળી એ ઘર અમુક સખસે બાળ્યું એવું  
કહે તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તોહામત આવે. ૮ વી. રી. પ્ર. ૫

કલમ ૧૬૬ મી.

રોશન કોરટથી અથવા પહેલા વર્ગનો માણસ.	કોઈ ધનસાધના કામમાં ખનાવટી અથવા ખોટો ખાણેલો પુરાવો વાપરવો.	અર વારંટે પકડાય નહી વારંટે નીકલે જમાંન તેણે ગુન્હા માં લેવાતા હોયતો લેવાય.
---	---	--

સીકા.

ખોટી સાહેદી આપવા અથવા ખોટો પુરાવો ખનાવવા મા  
ટે જે સજા હોય તેજ સજા.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો પૂર્ણ થવા માટે ખોટો પુરાવો  
છે. એવી હયાતી જાણ્યા છતાં તેનો ઉપયોગ કર્યો એવું દેખાડવું જો-  
ઈએ. ૧ ઈ. ગુ. પ્ર. ૧૨૨

૨ ખોટો દસ્તાવેજ અથવા દાખલ કોરટમાં વાપરે તે ખરાં છે  
એવી જુખાની કોરટમાં આપેતો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય.  
કલમ ૪૭૧ પ્રમાણે પણ ખીજી સજા થાય નહિ. ડવી. રી. પ્ર. ૧૭

કલમ ૧૬૭ મી.

સેસન કોરટ અ થવા પહેલા વર્ગ નો માણસ.	જે હકીકતના પુરાવામાં કાયદા મુજબ તેવું સરટી ફીકેટ લઈ શકાયું હોય તે હકીકત આપત જાણી છુ ડીને કોઈ ખોટું સરટીફી કેટ આપવું અથવા તે ઉ- પર સહી કરવી.	અર વારંટે પકડા ય નહી. વારંટે નીક- કેજે જમાંન લઈ શ- કાય.
---	---	--

સીકા.

ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે સજા હોય તેજ સજા.

### ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણે નિહામતની નીચેની ફીક્ટ સાંતી થવી જોઈએ.

૧ એવું સરટીફિકેટ આપ્યું અથવા તે ઉપર સહી કરી.

૨ એ સરટીફિકેટ માન્યતા પેલી આપતમાની મુખ્ય આપત ખોટી હતી.

૩ એ મુખ્ય આપત ખોટી છે એવું તે સરટીફિકેટ આપનાર અથવા તેમને સહી કરનાર સખસ જાણતો હતો અથવા માનતો હતો.

કલમ ૧૯૮ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

કોઈ જરૂરી આપતમાં ખોટું છે એવું જાણેલું સરટીફિકેટ ખરાની માફક વાપરવું.

વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન લેવાય.

### સીકા.

ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે સજા હોય તેજ મળ.

### ટીકા.

સરટીફિકેટ મળકર ખોટું છે એવું તલિમતદાર જાણતો હતો એ મુખ્ય કરી જરૂરનું છે.

કલમ ૧૯૯ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

કાયદા પ્રમાણે પુરાવામાં લઈ નકાચ, એવા કોઈ એ કરારમાં લખેલી ખોટી ફેક્ટીયત.

વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકલે જમાન લેવાય.

### સીકા.

ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે સજા હોય તેજ સજા.

## ટીકા.

૧ કોઈ ફોનદારી તજવીજની વખતે સાક્ષીએ જે મજબૂર કહ્યો હોય તે સોગત ડિંગા પ્રતીતિ ઉપર કહેવા નોંધવો આ કલમના અર્થ પ્રમાણે ખોટો ઇકરાર કોઈ કહેવાય નહીં. મ. હ. રી. પ્ર. ૧૮૫

આ કલમ પ્રમાણેના ગુણે સ્થાપિત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ ઇકરાર મજબૂરમાં જે હકીકત કહી તે ખોટી હતી કિંવા ખોટી છે એવું તદ્દામતદાર જાણતો હતો કિંવા માનતો હતો અથવા તે હકીકત ખરી છે એવું તે જાણતો નહોતો.

૨ જે મતલબ માટે તે ઇકરાર કરવામાં આવે કિંવા વાપરવામાં આવે તે મતલબસર તે ઇકરારમાં લખેલી વાત ખોટી હતી.

કલમ ૨૦૦ મી.

શેસન કોર્ટ અ-  
થવા પહેલા વ-  
રખતો માજિસ્ટ્રેટ

એવો કોઈ ખોટો જાણુ-  
લો ઇકરાર ખરાબી માફ-  
ક વાપરવો.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

## સીકા.

ખોટી સાહેદી આપવા માટે જે સજા છે તેજ સજા.

કલમ ૨૦૧ મી.

શેસન કોર્ટ

કોઈ ગુનો હ કરનારને બ-  
આપવાના ઇરાદાથી તે ગુ-  
નો હ થયેલો પુરાવ હા-  
વવો, અથવા તે ખાખત  
ખોટી ખખર આપવી. તે  
ગુનો હ દેહાંત શિક્ષા જોગ  
હોય, તા.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી, વારંટ નીકળે  
જમાન લઈ શકાય

## સીકા.

૭ વર્સસુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા ફંડ

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા પેહલા વર્ગ  
નો માણસ.

સમુદ્ર પારની શિક્ષા જોગ,  
અથવા ૧૦ વરસની કેદની  
શિક્ષા જોગ હોય, તો

એજ.

સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ

પેહલા વર્ગનો  
માણસ અથ-  
વા જે કોર્ટથી તે  
ગુનાનો ધનસાફ  
થઈ શકતો હોય  
તે કોર્ટ.

૧૦ વરસથી ઓછી મુદત-  
ની કેદની શિક્ષા જોગ હો-  
ય તો.

એજ.

સીક્ષા.

તે ગુનાહિત માટે ઠરાવેલા પ્રકારની, તથા ઘણામાં ઘણી જે.  
મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધીની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

૧ એક સખસ ખુન થયું તે વખતે ખુન થશે એવું તેના જાણ-  
વામાં નહોતું તેથી ત્યાં ઉભા રહ્યો તે આ ગુના આટકાવવાને બીક-  
થી વગે પડ્યો નહીં એટલુંજ નહીં પણ મુઝફ્ફ છુપાવવામાં ખુનીઓ  
બેજો સામીલ થયો તેથી તે આ કલમ પ્રમાણે ગુનેહગાર થાય, ખુન-  
ના મદદગારીનું તહોમત આવે નહીં એવું હર્થું ૮ બી. રી. પ્ર. ૮૦

૨ જે તહોમતદારને ખચાવવા માટે પુરાવો ઉડાવવામાં આવ્યો હોય  
તે તહોમતદારને સજા થાય ત્યારેજ પુરાવો ઉડાડનારને સજા થાય  
એમ નથી. પુરાવો ઉડાડવાનો તેમનો ધરાદો હતો એવું સાબીત થાય  
તો બસ છે. ૮ બી. રી. પ્ર. ૬૮.

૩ આ કલમ ને સખસ ઉપર તહોમત આપ્યું હોય તે શીવાયના બીજા સખસો કાંઈ પુરાવાનો નાશ કરે તેમ માટે છે. અને તેથી ને સખસો કાંઈ ગુનોહ કરે, અને પછી તેનો પુરાવો છુપાવે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં. ને મુખ્ય ગુનોહ તેણે કર્યો હોય તે સાબીત થાય તેને માટેજ શિક્ષા થાય. —રાણી વિરુદ્ધ કાશીનાથ દીનકર. ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૬ (ફોજદારી)

૪ ખાનગી બચાવનો અંમલ કરતાં કોઈ સખસ કોઈને મારી નાખે, તેનું મુડકું વગે કરવા બીજાઓ મદદ કરે તો તેમના ઉપર પુરાવો ઉડાડવાનું તહોમત. આવે નહીં કેમકે કાંઈ ગુનોહ થયાની વાત તેઓ જાણતા નહોતા. ૨ વી. રી. પ્ર. ૪૩

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ અમુક ગુનો બન્યો છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો કિંવા માનતો હતો.

૨ એ ગુનો સંબંધીનો પુરાવો ઉડાવે.

૩ એવું કરવા માટે તેનો ધરાદો તહોમતદારને શિક્ષાથી બચાવવા માટે હતો.

કલમ ૨૦૨ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનામા બચ્ચેડ.	કાંઈ ગુનોહ બાબત ખંચર આપવાની જેની ફરજ હોય તેણે ધરાદાથી તપાસત ખંચર આપવામાં કસુર કરવી.	વગર વારંદે પકડાય નહીં સમન નીકળે જે જમાન લેવાય.
----------------------------------	---	--

શીક્ષા.

૬ મહીના સુધી જેમાંના બંને તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.



ટીકા.

જુઓ કલમ ૧૭૬ ની ટીકા.

કલમ ૨૦૩ માં

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનોમા જરૂર.	કોઈ ગુન્હો થયો હોય તેની ખોટી ખબર આપ- વી.	વગર વારંટે પકડાય નહી વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.
---------------------------------------	--	--

સીક્ષા.

બે વર્ષ સુધી બે માંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૧૭૬ ૧૭૭ અને ૧૮૨ ની ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે અમુક ગુન્હો ખરેખર  
બન્યો છે એવું તોહામતદાર જાણતો હતો કિંવા માનતો હતો એવું સાબીત  
થવું જોઈએ. રાણી, વિરધ. જીવનારાયણ પત્ર અને બીજાઓ. કલકત્તા  
હાઇકોર્ટ ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૩.

૨ આ કલમ પ્રમાણેના તોહામતમાં આવી ખબર આપવામાં તોહો-  
મતદારનો ધરાવો શું હતો તે જાણતી જરૂર નથી. રાણી વિરધ આંતોર  
ચોકીદાર. ૧. વી. રી. પ્ર. ૧૮.

કલમ ૨૦૪ થી.

પેહેલા વર્ગનોમા જરૂર.	કોઈ લેખને પુરાવા દાખ- લ હોઈને થતો અટકાવ- વાને તેનો નાશ કરવોઅ થવા તેને સંતાડવો.	વગર વારંટે પકડાય નહી, વારંટ નીકળે, જમાન લેવાય.
--------------------------	---	--

સીક્ષા.

બે વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

૧ કોઈ સખસ કોઈ દસ્તાવેજ હાજર ન કરે કિંવા કોઈ બાનો કરી રજુ ન કરે તો તે દસ્તાવેજ તિણે છુપાવ્યો એવું ઠરાવી તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય નહીં. ૩. અ. હા. રી. પ્ર. ૬૪.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

૧ લેખ મજકુર તહોમતદારે છુપાવ્યો, અથવા તેનો નાશ કર્યો કિંવા ચહેરી નાખ્યો, કિંવા બીજી કોઈપણ રીતે ન વંચાય તેવો કર્યો.

૨ એમ ઠરાવા માટે તેનો ઈરાદો એ લેખ પુરાવા દાખલ વપરાતાં અથવા રજુ થતાં અટકે એવો હતો.

કલમ ૨૦૫ મો.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

કોઈ દિવાની કે ફોજદારી મુકદ્દમા મધ્યે કોઈ કામ કરવા સારૂ અથવા જામી ન થવા સારૂ ખોટો વેધ લેવો.

વગર વારંટે પકડાય નહી વારંટ નીચે જમાન લેવાય.

## સીક્ષા

૩ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## ટીકા..

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે તોહોમતદારે બીજા સખસનું નામ ધારણ કરેલું હોવું જોઈએ. પણ બીજાને નામે કોર્ટમાં અરજી રજુ કરે અને તેમ કરવામાં બીજાનું નામ ધારણ ન કરે તો તેણે આ કલમ વિરૂધ્ધ ગુન્હો કર્યો કેહેવાય નહીં રાણી વિરૂધ્ધ નારાયણ આચારજી. ૮. વી. રી. પ. ૮૦

૨ એક વેચાણનું દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવવા માટે એ વેચાણ કર-

જવાબાળો સખસ પોતાના ત્રણ સોબતી સાથે ધાકેજવા નિકળ્યો રસ્તામાં તે માંદો પડી જવાથી તે આગળ ચાલી શક્યો નહીં. તેથી તેના ત્રણ સોબતીઓ ધાકાની રજીષ્ટર ઓફીસમાં ગયા તેમના આંકે વેચાણ આપનાર છઠ્ઠે એવું કહ્યું બીજા સોબતીઓએ તેમાં મદદગારી કરી તેથી તેમને આ કલમ પ્રમાણે નીચલી કોર્ટ સજા કરી જેથી ઠરાવવામાં આવ્યું કે તોહામતદારોનો ઠરાવો કોર્ટને ધક્કા કરવાનો કે કોર્ટને દગો દેવાનો નહોતો તેથી તેઓ ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તોહામત આવે નહીં રજીષ્ટરનાં કાયદા પ્રમાણે અમલ થાય. રાણી વિરધ બતી બીવા કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૪.

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે તોહામતદારને કાંઈ ગેર વાજબી લાભ કિંવા ફાયદો મળેલો હોયો નોંધએ એવી જરૂર નથી અને એટલા માટે જે સખસનું નામ પોતે ધારણ કર્યું હોય તે સખસે પોતાનું નામ ધારણ કરવા તેને કહ્યું હોય તો પણ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો બને છે. ૧ મ. હા. રી. પ્ર. ૨૫૦

૪ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કોઈ કલપીત પુરુષનું નામ ધારણ કરે તો પણ બને છે. રાણી વિરધ બીનુંકાદાર કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૪

૫ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે તોહામતદારે બીજા સખસનું નામ ધારણ કરવાથી જ ગુન્હો બનેતો નથી. એવું નામ ધારણ કરી કાંઈકામ કરેલું હોવું નોંધએ રાણી વિરધ કાદૈ રાઉબમ અને બીજા. ૪ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૮.

કલમ ૨૦૬ મી.

<p>પેહલા અથવા બીજાવર્ગનો મા જસ્ટ્રેટ</p>	<p>કાંઈ મિલકત સરકારી જ મ થતી અથવા શિક્ષાના હુકમથી હંડમાં વસુલ થ- તી અથવા હુકમનામું બ- નાવવામાં લેવાતી અટકા વવા સારૂ તે મિલકત દગ લબાજીથી ખસેડવી અથ- વા છુપાવવી વગેરે.</p>	<p>વગર વારંટે પકડા યે સહી વારંટનીક જે જમાન-લેવાય.</p>
--	--	---

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા હંડ  
અથવા બેહ.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેના તોફાનમાં ને મિલકત ખસેડી હાય તે  
બદ દાનતથી ખસેડી એવું સાબીત થવું જોઈએ. ૧૮ વી. રી. પ્ર. ૬૫

૨ હુકમનામું ન બંને એવા હેતુથી મિલકત છુપાવવામાં આવે તો  
આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાયછે. ગુરૂ ચદરન કરેલી વિરધ કીસ્ત  
મોહનલીંગ ૨ બે. લા. રી. પ્ર. ૪ (સ્પેશીયલ નંબર.)

કલમ ૨૦૭ મી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો ખા.  
અસ્ટ્રેટ.

કોઈ મિલકત સરકાર જ  
અથવા અથવા શિક્ષાના  
હુકમથી દંડમાં વસૂલ થ-  
તી અથવા હુકમનામું બ-  
બાવવામાં લેવાતી અપ્રકા-  
વવા સાર તે મિલકત પર  
દગલખાણથી દાવો કરવો

વગર વારંટ પકડાય  
નહી વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

કલમ ૨૦૮ મી.

પેહલા વર્ગનો  
ખાણસ્ટ્રેટ.

જે રકમ લેણી નથી તે  
સાર દગલખાણથી હુકમ  
નામું થવા દેવું અથવા હુ-  
કમનામું થવા પછી તે બ-  
જવા ન દેવું.

વગર વારંટ પકડાય  
નહી.  
વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

બ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ટીકા.

૧ કોઈ લેણદારને હરકત કરવા નહી પણ નીષકપટ પણ કોઈ હિંદુ  
ખાતાની મિલકત ગોળને ખસિસ કરી દે તો આ કલમ પ્રમાણે તેણે ગુ-  
ન્હો કર્યા કેહેવાય નહી. ૪ મ. હા. રી. પ્ર. ૮૪

કલમ ૨૦૬ મી.

પેહેલા વર્ગનો માણસેટ.	કોઈ ધનસાફી • કોરટમાં ખોટો દાવો કરવો.	વગર વારંટ પકડાય નહી. વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.
--------------------------	---	--

સીક્ષા.

એ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તોહમતમાં એકલો દંડ લખ્યો નહી. એકલી કેદ થાય. દંડ કરેતો કાંઈ ભાગ કેદ હોવો જોઈએ.

કાંઈ યોગ્ય કારણ વગર કરાયાદી કરી હોય તેટલા ઉપરથીજ આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કયો કહેવાય નહી. બદ દયાનતથી, કાંઈ ગેરબ્યાજબી લાભ માટે કિંવા દુઃખ દેવાને તે કરેલી હોવી જોઈએ.

૧ બજી ગએલું હુકમનામું કરી બંનવવા અરજ કરેતો કલમ ૨૩૦ પ્રમાણે સજા થાય. આ કલમ જે કોઈ ધનસાફી કોરટમાં ખોટો અથવા કપટ વાળો દાવો કરે તેને લાગુ પડેછ. અને તે દિવાનો કોરટ જ્યાં મુલ દાવો દાખલ થયો હોય તેનેજ લાગુછે. રાણી વિરૂધ્ધ મેગમ મેદ: તુમ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૩૭

કલમ ૨૧૦ મી.

પેહેલા વર્ગનોમા ણસેટ.	જે રકમ લેણી ન હોય તેને સારૂ ફગલખાજથી હુકમનામું કરાવી લેવુંઅ થવા હુકમનામું પુરૂ થયા પછી તે બજાવવું.	વગર વારંટ પકડાય નહી. વારંટ નીકળે જે જામીન લઈ શકાય.
--------------------------	--	--

સીક્ષા.

એ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## કલમ ૨૧૧ મી.

૧ લા વર્ગનો  
ગ્રાજીરો.નુકશાન કરવાના ઇરાદા-  
થી ગુનાહુનું ખોટું તહોમત  
પ્રકરું.બમર વારંટ પકડા-  
ય નહી વારંટ. ની-  
કળે જામીન લઈ  
શકાય.

## સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ-  
થવા બંને.

સેશન કોર્ટ

અગર ગુનાહુનું તહોમત  
મુક્યું હોય તે ગુનાહ દેહાં  
ત શિક્ષા જોગ, અથવા  
જીવતાં સુધી સમુદ્ર પારની  
શિક્ષા જોગ, અથવા ૭  
વરસ કે તેથી વધારે કેદ  
ની શિક્ષા જોગ હોય, તો.

અથ.

## સીક્ષા.

૭ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## ટીકા.

આ કલમ અને કલમ ૧૮૨ પ્રથમ ડિવિઝન એક સરખી લાગે તેવી  
છે. પણ તેમ નથી. આ કલમ પ્રમાણે ફરીઆદ કરી કાંઈ પણ કામ  
ચાલેલું હોવું જોઈએ. કલમ ૧૮૨ પ્રમાણે કોઈ સરકારી નોકરને જોવી  
કોઈ ખોટી ખબર આપે અને તે ખબર ઉપરથી તે પોલીસ અમલદાર  
ઝાડો સેવા વીગરેનું તેનું કામ આરંભે કે તુરત ગુનોહ સંપૂર્ણ થાયછે.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપિત થવા માટે કોર્ટમાં આવી

ખોટું તહોમત મુક્યું એ પુરતું છે. કરેલી ફરીઆદ ઉપરથી તે બાબતનું કામ ચાલેલું નહોતું તે માટે હરકત નથી. રાણી વિરઢ અબ્દુલ હુસેન ૧ ઈ. લા. રી. (અલાહબાદ) પ્ર. ૪૯૭.

૨ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત કરવા માટે તહોમતદારે જે કારણથી ફરીઆદ કરી તે કારણ બાજબી નથી એવું તે જણાવે હતો એ પુરતું છે-રાણી વિરઢ આડા કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૦

૩ એક માણસ પોતાનું ઘર બાંધી બીજા સખસે તે બાબતું એવું તે બીજા સખસ ઉપર તહોમત લાવે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ ક્યો કહેવાય-રાણી વિરઢ ભગવાન આહર. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૦

૪ પોલીસથી તપાસ થઈ શકે એવા ગુનાહનો ફરીઆદ કોઈ એ અને પોલીસ એ બાબત તપાસ કરે. પાછળથી એ જાહેર કરેલ ગુનોહ તેની ઉપર ફરીઆદી તહોમત લાવ્યો હોય તેણે ક્યો ન હોય એવું જણાય તો ફરીઆદી ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે-રાણી વિરઢ બાનોમલી આહાઈ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૦

૫ આ કલમ પ્રમાણે જે તહોમતની ફરીઆદ થઈ હોય તે કોઈ માણસે પાસે થતો જોઈએ. એવું જરૂરનું નથી. પોલીસ અમલદાર પાસે પણ આ ફરીઆદ થાય.

૬ આ કલમની બીજી રકમ પ્રમાણે ગુનોહ કરે તો તહોમતદારને એ કિલા દંડની સજા થાય નહીં-રાણી વિરઢ રામાબીન રાબાજ હા. રી. પ્ર. ૩૪

૭ કોઈ પોલીસ અમલદાર કોઈને ઈજા કરવા માટે ખોટું તહોમત મુકે તો તેને પણ આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય. ૧૧. વી. રી. પ્ર. ૨

૮ કરેલી ફરીઆદ ખોટી ઠરી ગુનેહગારને છોડી મુકવામાં આવે એટલા ઉપરથીજ ફરીઆદીએ ખોટી ખબર આપવી એવું થતું નથી. આ કલમના અર્થ પ્રમાણે એ તહોમત ખદબાખતથી મુક્યું હોય, ઈજા કરવા મુક્યું હોય, એવું તહોમત મુકવા કાંઈ વાંજબી કે કાયદાસર કારણ નહોતું એવું સાબીત થાય ત્યારે ખોટી ફરીઆદ કરી કહેવાય. (કરી. પ્ર. ૧૫૫)

૯ માત્ર અરજી આપે પણ ફાજદારી રીતે કામ ચલાવવા માટે



તેમાં અરજ કરવા ન આવે તો એ અરજીમાં ખોટું તહોમત મુકવા જેવી હકીકત હોવાથી ખોટી ફરીઆદ કરી એમ થતું નથી. ૩મ. હા. રી. પ્ર. સન ૧૮૯૩

૯૦ એક પોલીસ અમલદારે માજીસ્ટ્રેટને એક રીપોર્ટ કર્યો કે મારી પાસે અમુકે જાણે ચોરી થયાની ફરીઆદ કરી પણ તે ફરીઆદ ખોટી છે. આથી માજીસ્ટ્રેટે ખોટી ફરીઆદ કરવાનું કામ ચલાવવા ફરમાવ્યું તેમાં ડરાવવામાં આવ્યું કે પ્રથમ માજીસ્ટ્રેટ ચોરીનું કામ ચલાવી પછી ખોટી ફરીઆદ કરી એવું ડરાવી ખોટી ફરીઆદનું કામ ચલાવવું જોઈએ. ૧૨વી. રી. પ્ર. ૭૭ બીથો બારીકના કામમાં.

૧૧ મુજ ખોટું તહોમત મુકતી વખતે જેણે સાક્ષી આપી હોય તેને એ ખોટા તહોમતના કામમાં મદદગાર ગણવો નહીં જોઈએ. ( મેન પ્ર. ૧૧૨ )

૧૨ ક્યુ ખોટું તહોમત મુક્યું તે ફેસલામાં જણાવવું જોઈએ તથા ક્યા લંડરમાં પણ તે આવવું જોઈએ. -રાણી વિરૂધ્ધ અર્જુન. ૧મુ. હા. રી. પ્ર. ૮૭

૧૩ આપેલા નાણાની રસીદ સ્ટાંપ સાથે પહેાંચ આપવાની ના કહેવામાં આવે એવું કોર્ટમાં કહેવામાં આવે પણ તે સાબીત થાય નહીં તો એ કહેનાર સખસે ખોટું તહોમત મુક્યું એવું થાય નહીં. ખોટા તહોમતમાં જે તહોમત મુક્યું હોય તેને કાયદાએ ગુનોહ ગણ્યો હોય તોજ તે મુકનાર ઉપર તહોમત આવે. રસીદ સ્ટાંપ વગર સહી કરવાની ના કહેવામાં આવે તો તે અસુક ગુનોહ છે એવું કાયદે ફરમાવ્યું હોય તોજ એ ફરીઆદી ઉપર તહોમત આવે-રાણી વિરૂધ્ધ ગોપાન કાન કોસાજી. ૧મુ. હા. રી. પ્ર. ૬૨

૧૪ મળેલી ખબર ઉપરથી ફરીઆદ કરી હોય તે ના સાબીત થાય તથા ખોટું તહોમત મુક્યું થતું નથી. મળેલી ખબર ખરી માનવાને તેને કારણ હોય તો પછી ફરીઆદ નીષ્ફળ જાય તેથી હરકત નથી. આ કલમમાં ગુનોહ છે તે ખોટો ખબર જાણ્યા છતાં ફરીઆદ કરે તેને ગુનોહ ગણ્યો છે-રાણી વિરૂધ્ધ નવામદ ઉમેદલાલ. ૩મ. હા. રી. પ્ર.

૧૬ ( ફાળ ) :

૧૫ ને કામમાં ખોટું તહોમત મુકવાનું કોવામાં આવતું હોય તે કામ ખોટી ખખર આપવાનું કામ ચાલે ત્યારે ચાલતું હોવું ન જોઈએ. ફેસલો થઈ ગયેલો હોવો જોઈએ. કેશરહિદ વિરુદ્ધ સલાક. ૧૬ લા. રી. ( અલાહબાદ ) પ્ર. ૫૨૭

કલમ ૩૧૨ મી.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા પેહલા વ-  
ર્ગનો માલ્ટ્રેટ.

કોઈ ગુન્હેગારને ધરમાં  
રાખવો તે ગુનોહ જો દેહા  
ત શિક્ષા જોગ હોય, તો

જાગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય.

સાક્ષી.

૫ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ; તથા દંડ.

એજ

તે ગુનોહ જો જીવતાં સુ-  
ધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦  
વરસ સુધી કેદના શિક્ષા  
જોગ હોય, તો

એજ

સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

૧લી વર્ગનો મા  
જીલ્લો. અથવા  
જે કોર્ટથી તે જી  
નાહતો ધનસાધ  
થઈ શકતો હોય  
તે કોર્ટ.

અમર તે ગુનોહ ૧૦ વર-  
સ સુધી મહી પાણુ ૧ વ.  
૨સ સુધી કેદની શિક્ષા  
જાગ હોય, તો.

અંગ

### સીક્ષા.

તે ગુનાહ માટે ઠરાવેલા પ્રકારની તથા. ધણુમાં ઘણી જે  
મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધી કેદ, અથવા દંડ, અથવા  
બંને.

### ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત થવા નીચેની હકીકત સાચીત  
થવી જોઈએ.

૧ અમુક ગુનોહ થયો છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો.

૨ જે સખસને છુપાવ્યો છે તેણે એ ગુનોહ કર્યો છે.

૩ તે શિક્ષાથી જ્યે એવા હેતુથી તેને ઘરમાં રાખ્યો, કિત્તા  
છુપાવ્યો.

આ કલમના અપવાદથી જાણવામાં આવશે કે ગુનેહગારની બા  
યડી ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત લાવી શકાય નહીં. કેમકે બા-  
યડી ધણીની ખીકે છુપાવે છે એવું કાયદો માને છે. બાઈડને લાભ  
મળે પણ ધણીને, છોકરાને, નોકરને એમ ખીજા કોઇને લાભ મળતો  
નથી. આ. પ્ર. ૧૦૨૮

બાઈડને આ અપવાદનો લાભ મળે એટલા માટે તે તહોમતદાર  
ની કાયદેસર ઓરિત છે એવું સાચીત થવું જોઈએ. મી. માર્ટીન ક-  
હે છે કે સ્ત્રી પુરુષ સાથે રહેતાં હોય તો આ અપવાદનો લાભ સ્ત્રીને  
મળે (જુઓ તેના ફોજદારી પુરાવનું પુરતક પ્ર. ૧૭)

( ૧૬૧ )

ક્રમ ૨૧૩ મી

સેસનકોર્ટ	કોઈ મુખસને સિક્ષાથી ખચાવવા બંદીશ વીઝેરે લેવી, તે ગુનોહ. દેહાંત શિક્ષા જોગ હોય, તો	વગર વારંદે પ્રકડી શકે નહીં. વારંદ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
<b>સીક્ષા.</b>		
૭ વરસ સુધી બેમાંતા ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

સેસન કોર્ટ અ- થવા પેહલા વ- ર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.	તે ગુનોહ જો જીવતાંસુધી સમુદ્ર પારની, અથવા ૧૦ વરસની કેદની શિક્ષા જો ગ હોય, તો.	અજ
<b>સીક્ષા.</b>		
૩ વરસસુધી બેમાંતા ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ.		

૧લા વર્ગનો મા  
જીલ્લો, અથવા  
જે કોટથી તે ગુ  
નાહનો ધનશાક  
થઈ શકતો હોય  
તે કોઈ.

અગર ૧૦ ઘરસ કરતાં  
ઓછી કેદની શિક્ષા નો  
ગ હોય, તો.

એજ.

### સીક્ષા.

તે ગુનાહને મોટેભાગેલા પ્રકારની, તથા ઘણામાં ઘણી જ  
મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધી કેદ, અથવા દંડ, અથવા  
બંને.

### ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત કરવા માટે નીચે પ્રમાણે સા-  
બીત થવું જોઈએ.

૧ ગુનોહ થયેલો હોવા જોઈએ.

૨ તે ગુનોહ છુપાવવો, કિંવા તે ગુનાહના ગુનેહગારને છુપાવવો,  
કિંવા તેને સજા થયે માટે કામ નહીં ચલાવવું.

૩ તેના બહાનામાં કાંઈ આવેજ લેવો, કિંવા લેવાનું કબ્જા કરવું,  
કિંવા તેમ કરવાની કોશીશ કરવી. (આવો આવેજ પૈસા એક-  
લાજ નહીં એવું સમજવું. જુઓ કલમ ૧૬૧ માં આવેજની  
બાબત આપી છે તે.)

આ કલમના અપવાદ પ્રમાણે છીનાજાનો ગુનોહ માંડીવાળવા કાંઈ  
આવેજ લે લો તે ગુનોહ નથી.

કલ્પમ ૨૧૪ મી.

સેસન કોર્ટ.

કોઇ ગુનેહગારને બચાવવાના બદલામાં કાંઇ મીલકત પાછી આપવા સાથે બક્ષીસ આપવી, તે ગુનોહ નો દેહતે શિક્ષાનોગ હોય, તો

વગર વારંટે મુકડાયા નહી, વારંટ નીકળે, જામીન લઇ શકાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ મુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

સેસન કોર્ટ આપવા ૧૯૫૧ વર્ગનો માલસ્ટ્રેટ.

તે ગુનોહ નો જીવતાં મુધી સમુદ્રપારની, આપવા ૧૦ વરસ મુધી કેદની શિક્ષા નોગ હોય તો.

અન.

સીક્ષા.

૩ વરસ મુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

૧લા વર્ગનો આ  
જુલે અપવાદ  
કોઈથી તે ગુના  
હનો ધનસાફ્ય  
ઈ શુકતો હોયતે  
એટ.

અગર ૧૦ ધરસ કરતાં  
ઓછી કેદની સિક્કા જો  
ગ હોય, તો.

એન.

### સીક્કા.

તે ગુનાહને મોટા ઠરાવેલા પ્રકારની તથા ઘણામાં ઘણી જે  
મુદત ઠરાવી હોય તેની પા મુદત સુધી કેદ, અથવા દંડ, અથ  
વા બંને.

### ટીકા.

આ કલમનો અપવાદ આ પ્રમાણે છે—જે બાબતમાં થયેલો  
ગુનોહ ગુલેગારના ઠરાવ સાથે નીચ્ચત ન રાખતાં ફક્ત તેનું કાંઈ  
કામજ હોય અને જે કામને માટે જેને નુકશાન થયું હોય તે સખ-  
સ દિવાનીમાં ફરીઆદ કરી શકતો હોય તેવી કોઈ પણ ખામીને ૨૧૩  
અને ૨૧૪ બી કલમના ઠરાવો લાગુ પડતા નથી.

હવે ત્યારે એવા ક્યા ગુલ્હા છે કે જે માટે દિવાનીમાં ફરીઆદ  
થઈ શકે, અને માંહે માંહે માંડીવાળી શકાય. ફી. પ્રો. કોડ કલમ  
૨૧૦ માં કહે છે કે ફી. પ્રો. કોડના બાબ ૧૬ મા પ્રમાણે જે ગુલ્હા-  
ઓનું કામ ચાલી શકે તે ગુલ્હા માંહે માંહે માંડીવાળી શકાય એટલે  
સખસ કેસ હોય તેજ માંડીવાળા સમન કેસ એટલે જે ગુલ્હા માટે  
છ માસ સુધીની કેદ, અથવા એકલો દંડ થઈ શકે, અથવા બેઠ સજા  
થઈ શકે એવા ગુલ્હાના કામ તે સખસ કેસ કહેવાય છે જુઓ ફી.  
પ્રો. કોડ કલમ ૪ અને ૧૪૮.

એવા માંહે માંહે માંડીવાળી શકાય (રાજી નામું આપી શકાય )  
તે ગુલ્હા નીચેની કલમ પ્રમાણેના છે તે કલમોની બાબત જોયાથી  
જણાશે.

કલમ ૧૩૭-૧૩૮-૧૪૦-૧૪૩-૧૫૧, ત્રિપરિણીત ભાગ, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૬૦, ૧૬૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭ નો પહેલો ભાગ, ૧૭૮, ૧૭૯, ૧૮૦, ૧૮૨, ૧૮૩, ૧૮૪, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭, ૧૮૮, ૨૦૨, ૨૨૮, ૨૬૬, ૨૭૧, ૨૭૨, ૨૭૩, ૨૭૪, ૨૭૫, ૨૭૬, ૨૭૭, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૨, ૨૮૩, ૨૮૪, ૨૮૫, ૨૮૬, ૨૮૭, ૨૮૮, ૨૮૯, ૨૯૦, ૨૯૧, ૨૯૨, ૨૯૩, ૨૯૪, ૩૩૪, ૩૩૬, ૩૩૭, ૩૪૧, ૩૫૨, ૩૫૮ ૪૨૬, ૪૪૭, ૪૬૦, ૪૬૧, ૪૬૨, ૫૧૦.

વળી કી. પ્રો. કાંડ કલમ ૬૧ પ્રમાણે પબ્લીક ટ્રોસીક્યુટર કોર્ટની પરવાનગી લઈને જે ગુન્હાનું પોતે કામ ચલાવતો હોય તે ગુન્હાનું તહોમત કાઢી લઈ શકે છે. પણ તે ગુન્હો ગમે તેવો મોટો હોય તેની સીંતા નહીં.

૧ યુદ્ધિ પુર્વક મહાવ્યથા કર્યાની ફરીઆદ માંહોમાંહે માંડી વળાય નહીં. ૭ અ. હા. રી. પ્ર. ૩૦૨ મદન મોહનના કામમાં.

૨ યુદ્ધિપુર્વક વ્યથા કર્યાનો ગુન્હો માંહોમાંહે માંડીવાળી શકાય—રા. સુપ્રીમરિટ જેઠા ભાલા ૧૦ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૮

૩ આ કાયદાનો કલમ ૩૬૩ પ્રમાણે મનુષ્ય હરણનું તહોમત પાછું ખેંચી લઈ શકાય છે—રાણી વિરૂદ્ધ ગોપી મોહન મીર ૨૨ વી. રી. પ્ર. ૨૬.

૪ છીનાજાનો ગુન્હો માંહો માંડે માંડી વાળી શકાય છે એવું આ કલમના (ડી) દ્રષ્ટાંતથી જણાય છે, પરંતુ હાલ એવો ફરાવ થયો છે કે છીનાજાનો કેસ સેશન કમીટ યાય ત્યાં સજા થાય તો મછી અપીલ વખતે માંહોમાંહે માંડીવાળી શકાય નહીં.—કેશરે હિંદ વિરૂદ્ધ ધોમ-સન-૨ ઇ. લા. રી. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૩૩૯.

૫ “યુદ્ધિપુર્વક,” “ઈરાદા પુર્વક,” “કપટથી” અને “બદલાત-નથી” એ અથવા એવી વ્યાખ્યા જે ગુન્હાની હોય તે બાબતની ફરીઆદ માંડી વાળી શકાય નહીં અને જેથી યુદ્ધિપુર્વક મહાવ્યથા કર્યાનું તહોમત માંહો માંહે માંડી વાળી શકાય નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ રહીમત ૧ ઇ. લા. રી. (મુંબઈ) પ્ર. ૧૪૭.



## કલમ ૨૧૫ સી.

પેહલા વર્ગનો  
માનુસેટ.

ગુનેહી ગમ્મેલી તિલક-  
ત પાછી મેલવવામાં મદદ  
કરવા સાડ કાંઈ બક્ષીસ  
લેવો અને ગુનેહગારન પ-  
કડી નહી આપવો.

બગર વારંટ પકડાય  
નહી વારંટ નીકલે  
જમાન લેવાય

## સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

જુવો કલમ ૨૧૩, ૨૧૪ ઉપરની ટીકા.

## કલમ ૨૧૬ મી.

મેસન કોર્ટ અથ-  
વા ૧લા વર્ગનો  
માનુસેટ.

જે ગુનેહગાર કેદમાંથી  
નાઠો હોય, અથવા જેને  
પકડવાનો હુકમ થયો હો-  
ય, તે ગુનેહગારને ઘરમાં  
રાખવો, તે ગુનેહ દેહાંત  
શિક્ષા જામ હોય, તો.

બગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

અંગ	જીવતાં સુધી સમુદ્રમારની અથવા ૬૦ વરસ સુધી કેદની શિક્ષા જોગ હોય, તો.	અંગ
શીક્ષા.		
૩ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ		

પહેલા વર્ગનોમા જરૂર, અથવા જે કોઈથી તે ગુ નાહનો ધનસાફ થઈ શકતો હોય તે કોઈ	અગર ૧૦ વરસ નહીં પ- ણ ૧૦ વરસ સુધી કેદની શિક્ષા જોગ હોય, તો	અંગ
શીક્ષા.		
તે ગુનાહને માટે ઠરતેલા પ્રકારની, તથા ધણામાં ધણી જે મુદત સજાવી જાય તેની પા મુદત સુધી કેદ, અથવા દંડ, અથ વા બંને.		

ચેલેકા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જે.

કોઈ સમજાતે શિક્ષાથી  
અથવા કાંઈ નિયંત્રકતે સ  
રકાર જાણ્યતા બચાવવા  
ના ઇરાદાથી કોઈ સરકારી  
નોંકર કાયદાનો હુકમ  
નહી માને તો.

બુગર મારો પકડા  
ય નહી. સમન બીક  
જે જમાન લેવાય.

### સીક્ષા.

જે વરસ સુધી ખેતમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેહ.

### ટીકા.

૧ ગામડાનો હીસાબ રાખનાર અને ગામડાના મુનસફના સીપાઈઓ  
હુકમ ન માને તો તેમની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે કામ ચાલી શકે  
નહી ૧. ઇ. લા. રી. (મદ્રાસ) પ્ર. ૨૬૬.

૨ એક તોહમતદાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તોહમત મુકવામાં આ-  
વ્યું પણ એ તોહમતમાં કાયદાનો શું હુકમ હતો અને તે તેણે કેવી  
રીતે ન માન્યો તે ખુલી રીતે બતાવ્યું નહોતું તેમાં ઇરાવવામાં આવ્યું કે  
તોહમતદાર ઉપર આ પ્રમાણે અશુર તોહમત મુકવામાં આવ્યું હોય  
ત્યારે અપીલ વખતે ફરીયાદનું કામ તોહમતદારનો ઇનસાફ થતાં વ-  
ખતે જે સર્જવામાં આવ્યું હોય તે હદમાંજ રહેવાનું છે. કેસરેહિલ  
વિરુદ્ધ બાબત ૨૨ ઇ. લા. રી. (મુંબાઈ) પ્ર. ૧૪૨

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો યુનોહ સ્થાપીત થવા માટે જે સમ્પસને  
તેણે છોડી મુક્યો હોય તે સમ્પસને સીક્ષા થાય એવા બચમાં હતો  
એવું છોડનાર સમ્પસ બાણતો હતો. અને તે સળથી બચી જાય એ  
વા ઇરાદાથીજ તેને છોડી મુક્યો એવું સાબીત થવું જોઈએ.

( ૧૬૯ )

કલમ ૨૧૮ મી.

સેસન કોર્ટથી

સરકારી નોકર કોઈ સખ  
સને સંસ્ક્રાથી અથવા કાં  
ઈ મિલકતને સરકાર જ  
મ થવાથી બચાવવાનાઈ-  
રાદાથી કોઈ ખોટું દફતર  
અથવા લખાણ બનાવવું.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ટીકા.

૧ કોઈ ફક્તરણી પોતાના ગામમાં બનેલા ગુનાહ વિશે ધરાદા  
વગેરેથી ખોટો રીપોર્ટ કરે તો તેણે આ કલમ વિરુદ્ધ ગુન્હે ક્યાં મળ્યાય  
રાણી. વિરુદ્ધ. મહલાર. રામચંદ્ર ૭. મું. હા. રી. પ્ર. ૬૪.  
(ફાજદારી)

૨ આ કલમ પ્રમાણેના તોહામતમાં તોહામતદારનો એવું કરવા ધ  
રાદો થું હતો તે મુખ્ય તપાસવાની બાબત છે. ૮. વો. પ્ર. ૨૭

કલમ ૨૧૯ મી.

સેસન કોર્ટ

કોઈ ઇનસાફી મુકદ્દમા  
મધ્યે પોતે કાયદા વિરુદ્ધ  
છે એમ જાણતો હોય  
અથવા હુકમ રીપોર્ટ વગેરે  
કોઈ સરકારી નોકર કરે.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકા  
ય.

સિક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.  
અથવા બેઉ.

( ૧૭૦ )

કલમ ૨૨૦ મી.

સેશન કોર્ટ.

જે સમસને અધીકાર ન  
હોય તે સમસ કાયદા  
વિરુદ્ધ આલે છે તે અમ  
જાણીને કોર્ટને તેના ધન-  
સાફ થવા સોંપી કમીટ કરે  
અથવા કેદમાં મોકલે

વગર વારંટ પકડાય  
નહી, વારંટ નીકળે,  
જામાન લેવાય

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

ટીકા.

૧ યોગ્ય અને વ્યાજબી ફરીયાદ કિંવા શક કેહને ગણવા તે દરેક  
કેસની કેફીયત ઉપર આધાર રાખે છે. પકડેલા સમસ ઉપર શક આ  
વે એવા કાંઈ વ્યાજબી આધાર હોવા જોઈએ કોઈ પોલીસ અમલ-  
દાર પોતાની ભરજી પ્રમાણે કોઈ સમસને પકડી કમીટ કરેતો આ  
કલમ પ્રમાણે સજા થાય. જ. વી. રી. પ્ર. ૩.

૨ કાયદા વિરુદ્ધ કેદ કર્યાના પુરાવથી તોહીમતદારને ધ્વેષ સાબીત  
થતો નથી અને તેટલા માટેજ કેદીને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય  
નહી. આ કલમ અધીકારનો ખોટો ઉપયોગ કરી જાણી જોઈને કાંઈ  
કાયદા વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું હોય તેને લાગુ પડે છે. જ. મું. હા. રી. પ્ર.  
૩૪૬.

સેસન કોર્ટ.

જે સરકારી નોકરની કા-  
યદા મુજબ કોઈતે પકડવા  
ની ફરજ હોય તે સરકારી  
નોકર તેને પકડવામાં ધરિ  
દાથી કસુર કરે. અને તે  
ગુનોહ દેહાંત શિક્ષા જોગ  
હોય, તો.

વગર વારં પકડા  
ય નહીં, વારં ની  
કળે જામીન લઈ શ  
કાય.

શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ કરે,  
અથવા ન કરે.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા ૧લા વર્ગ  
નો માજિસ્ટ્રેટ.

અગર જીવતાં સુધી સમુ-  
દ્રપારની અથવા ૧૦ વર-  
સ સુધી કેદની શિક્ષા  
જોગ હોય, તો.

અજ.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ  
કરે, અથવા ન કરે.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો માન્યરૂઢ.	અગર ૧૦ વર્ગ કરતાં ઓછી કેદની શિક્ષા નોંધાય, તો.	અજ.
----------------------------------	--	-----

## સીમા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ કરે, અથવા ન કરે.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તોહામતમાં તોહામતદાર ક્યો હોયો બજાવે છે તે, તથા ક્યા તોહામતદારને તેણે નાશી જવા દીધો તે બતાવ્યું બોધ અ. (કરી. પ્ર. ૧૬૬.)

## કલમ ૨૨૨ બી.

સેસન કોર્ટ	જે સખસોની ઉપર કોઈ ઇનસાફની કોર્ટે શિક્ષા નો હુકમ કર્યો હોય તે સખસને પકડવાની જે સરકારી નોકરની ફરજ હોય તે સખસને પકડવામાં ઇરાદાથી કસુર કરે તેની ઉપર મોતની સજાનો હુકમ થયો હોય, તો	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય
------------	--	---

## સીમા.

જ્યતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા અહિં વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, કરે અથવા ન કરે.

એજ	અગર જીવતાં સુધી સમુદ્ર પારની અથવા છા વર્ષ સુધી કેદ તેથી વધારે સાસનીકે દાસત્વની અથવા કેદની સરકારનો હુકમ થયો હોય તા.	ઉપર પ્રમાણે.
----	--	--------------

## શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ કરે અથવા ન કરે.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ	અગર દશ વરસથી વધારે સુદતની શિક્ષાનો હુકમ થયો હોય	વગર વારંટ પકડાય નહીં. વારંટ ત્રીકે જે જમાન લેવાય.
--	---	---

## સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## કલમ ૨૨૩ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.	સરકારી નોકર ગણતરી થી કોઈ કેદીને નાશી જવાદે.	વગર વારંટ પકડાય નહીં, સમન ત્રીકે જે જમાન લેવાય.
-------------------------------------	---	---

## સીક્ષા.

૫ વર્ષ સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.



## ટીકા.

કેરી કાંઈ એવી યુક્તીથી નાહાશી જ્યાં કે એવી યુક્તી તે કરશે. એવી સાધારણ રીતે કલ્પના થઈ શકે નહીં એટલે કે કાંઈ સાધારણ યુક્તી કરી નાશી જાય તો કિંવા આરપાંચ કેદી મળી પેહેરેગીરને દા-ખી નાશી જાય તો પેહેરેગીર ઉપર મક્કલતીનું તોહામિત લાવવા અ-ચકાનું જોઈએ.

૧ જલમાં જે કેદીઓને સજા થઈ હોય તેની તકેદારી રાખવા જલ-માં કેદીઓને કરડર (તકેદારી રાખનાર) ઠરાવવામાં આવે છે, તે વારડરો કેદીને નાશી જવાદે દો તેઓ પણ આ કલમ પ્રમાણેના ગુનેહગાર છે. રાણી. વિરૂદ્ધ કાલાચંદર મોહત્રી. ૭ વી. રી. પ્ર. ૬૯.

કલમ ૨૨૪ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો મા-સ્ત્રેટ	કોઈ સખસને કાયદા મુજબ પકડતા હોય તેમાં તેણે સામા થવું કિંવા હરકત કરવી કિંવા કાયદાસર કે-દમાંથી નાશી જવું	વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય
------------------------------------	---	--

## સીક્ષા.

જે વર્સસુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઠ.

## ટીકા.

આ નાશી જનાર કેદી હાય આવે તો તેની તજવીજ ક્યાં થાય તે માટે જુવો કી. પ્રો.કો. કલમ. ૧૭ નું દ્રષ્ટાંત (ડ)

આ કલમ પ્રમાણે તોહામિતદારને થએલી સજાનો એકદમ અમલ થાય કિંવા બામતી વખતે જે શીક્ષા બાકી હોય તે પુરી થઈ રહે થાય

ક્રી. પ્રો. કો. કલમ ૩૧૬.

૧ એક તોહિમતદાર ઉપર કાયદાશર કેદમાં લેતાં અડચણ કરવાનું તથા કલમ ૨૨૫ પ્રમાણે કેદમાં લેતાં સામો થવાનું અને કલમ ૩૫૩ પ્રમાણે સરકારી નોકર ઉપર કાયદાસૂર કામ કરતાં હુમલો કર્યાનું એવી રીતે ત્રણ તોહિમત લગાડવામાં આવ્યાં અને ત્રણેની જુદી જુદી સજા કરવામાં આવી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તોહિમતદાર ઉપર ત્રણ તોહિમત રહી શકે નહિ. કાંતો કલમ ૨૨૪ પ્રમાણે, કાંતો કલમ ૨૨૫ પ્રમાણે શીક્ષા કરવી જોઈએ. રાણી વિરૂદ્ધ કાલાશંકર મુનદીયાત્ર ૩. બે. લા. રી. પ્ર ૧૪ ( ફાજદારી ) રાણી વિરૂદ્ધ વીના લેખ. ૩. બે. લા. રી. પ્ર. ૧૫

૨ જે સખસ પેનલ કોડમાં ખતાવેલા ગુન્હા વિરૂદ્ધ ગુન્હો કરીને નાશી જાય તેને આ કલમ લાગુ પડેછે એટલુંજ નહિ પણ ખીજા કોઈ કાયદાને આધારે તેને કેદ રાખ્યો હોય તેમાંથી તે નાશી જાય તો તેને પણ લાગુ પડેછે. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૩૭

૩ સમુદ્ર પાર લઈ જતાં રસ્તામાંથી કેદી નાસે તેને આ કલમ લાગેછે. રાણી વિરૂદ્ધ રામ શ્વામી. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૯.

૪ સારી ચાલના જમાન આપવા માટે કેદ રાખેલી સખસ નાશી જાય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો ગણાય નહીં. ૭. મ. હા. રી. પ્ર. ૪૧. કલમ ૧૨૪ (અ) પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો ગણાય.

૫ કેદી જ્યાંથી નાશી ગયો હોય ત્યાં તેનો ઇનસાફ થાય જ્યાં પકડાય ત્યાં થાય નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ ડોસા સેરા ૧. મુ. હા. રી. પ્ર. ૧૩૯.

૬ કેદી ઉપર નાશી જવાના તોહિમત સાથે વળી એ નાશી જવાથી સરકારી નોકરને સરકારી કામ કરતાં હરકત કરીએવી રીતે કલમ ૧૮૬નું તોહિમત આવે નહીં. રાણી. વિરૂદ્ધ પો. મુ. ૧ મુ. હા. રી. પ્ર. ૧૨૮.

કેશી ૨૨મી મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
અસ્ત્રેડ.

કોઈ સખસને કાંયદા મુ-  
જબ પકડતા હોય તેમાં  
કોઈ બીજા સખસે સા  
મી થવું અથવા હરકત કે  
રવી, અથવા કાંયદાસર  
કેદમાંથી તેને છોડાવવો.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

બે વર્સમુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બંને.

સેશન કોર્ટ અ  
થવા પહેલા વર્ગ  
નો માઅસ્ત્રેડ

અગર તેની ઉપર જીવતાં  
મુધી સમુદ્રપારની અથવા  
દશ વર્સમુધી કેદની સીક્ષા  
થઈ શકે એવા ગુન્હાનું  
તોહોમત હોય તો.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લઈ ન શકાય.

સીક્ષા.

૩ વર્ષ મુળા બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

સેસન કોર્ટ.

અગર દુહાંત સીમા થઈ  
શકે એ જા બુદ્ધિ તહો  
મત હોય તાં.

ઉપર પ્રમાણે.

સીક્ષા.

૭ વર્ષ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ઉપર પ્રમાણે.

અગર જે સખસની ઉપર  
જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર  
ની સીક્ષાનો અથવા દશ-  
વર્ષ સુધી કે તેથી વધારે  
સમુદ્રપાર, વગેરેના હુકમ  
થયો હોય.

ઉપર પ્રમાણે.

સીક્ષા.

સાત વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ઉપર પ્રમાણે.

અગર મોતની સજાનો હુ  
કમ થયો હોય તો.

ઉપર પ્રમાણે.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વરસ સુધી બેમાના  
ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો આ  
જરૂર.

સારી રીતે ચાલવા બાબ-  
તે જામીત આપવાને થુ-  
ફાના સંબંધથી કેદમાં  
રાખ્યો હોય ત્યાંથી નાશી  
જવું. અર્થમાં નાશી જે  
માની કોશીસ કરવી.

વગર વારંટ પકડા-  
ય વારંટ નીકળે જ  
માની લેવાય.

## સીક્ષા.

એક વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

સારી ચાલના જમાન માળજેસ્ટ વગેરે ક્યારે લઈ શકે છે તે માટે  
જુઓ કી. પ્રો. કો. કલમ ૫૦૪ થી ૫૧૭ સુધી.

## કલમ ૨૨૬ મી.

સેસન કોર્ટ.

સમુદ્રપારથી કાયદા વિર-  
ધગાધુ આવવું.

વગર વારંટ પકડા-  
ય. વારંટ નીકળે જ  
માન લેવાય.

## સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર તથા દંડ તથા સમુદ્રપાર જતાં પહે-  
લાં ત્રણ વરસ સુધી કેદ.

## ટીકા.

૧ સમુદ્રપાર લઈ જતાં રસ્તામાંથી કેદી નાસે તો આ કલમ પ્રમા-  
ણે સજા થાય નહીં. તે માટે કલમ ૨૨૪ છે. રાષ્ટ્રી વિરોધ. રામ-  
સ્વામી કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૯.

( ૧૭૯ )

૨. આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત કરવા માટે તોહામતબરને  
અરેબર સમુદ્રપાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ત્યાંથી તેની સેજ પુરી  
થવા અવલ નાગી આગ્યો એ હકીકત સાબીત થવી જોઈએ. ૪. મ.  
હા. રી. પ્ર. ૧૫૨.

કલમ ૨૨૭ મી.

જે કોર્ટ અસ-  
લ ગુન્હાની ત-  
જવીજ કરી શ-  
કે તે કોર્ટ.

સીક્ષાની માફીની સરત  
તોડવી.

વગર વારંદે પકડા-  
ય નહીં સમન ની  
કળે જમાન ન લે-  
વાય.

સીક્ષા.

અસલ હુકમની સીક્ષા અથવા તે માંહેલી ભોગવવી ખાંકી  
રહી હોય તે.

કલમ ૨૨૮ મી.

જે કોર્ટમાં ગુ-  
ન્હો થયો નહોય  
તે કોર્ટ કી.પ્રો.  
કો.નો ખાખર  
લાગુ છે.

કોઈ સરકારીનો કર કાંઈ  
ધનસાફી મુકદમાના કાંઈ  
પગ ભાગમાં બેઠા છતાં તે  
ગુંહગારથી અપમાન કાઢું  
અથવા તેને હરકત કરવી

વગર વારંદે પકડાય  
નહીં સમન નીક-  
ળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી  
દંડ અથવા બેઉ.

ન્યુયા કી. પ્રો. કો. કલમ ૪૩૫.

૧ રેલવેશન આક્ટની કલમ ૮૨ પ્રમાણે સંબરજીટાર એ સર-કારી નોકર છે અને તેની સ્થાગળ જે કામ આવે તે આ કલમ ૨૨૮ પ્રમાણે ધનસાફી કામ કેહેવાય અને પુરાવ લેવાનો તેને કાયદા પ્રમાણે અધીકાર છે તેથી પુરાવાના કાયદાની કલમ ૩માં બતાવેલી વાખ્યા પ્રમાણે તેની પણ એક કોર્ટ છે—સરકારી લાલના કામમાં ૧૩ બે. લા. રી. પ્ર. ૪૦.

૨ એક સંબરજીટારો (અ) ઉપર આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ ક્યાંની ફરીયાદ કરી તેમાં તેનો હેડ થયો એ કામમાં ડરાવવામાં આવ્યું કે સંબરજીટારે સને ૧૮૭૨ ના આક્ટ ૧૦ ની કલમ ૪૩૫—૪૩૬ પ્રમાણે પોતેજ ધનસાફી કરવો હતો. માજીસ્ટ્રેટે અધીકાર વગર કામ ચલાવ્યું માગે તેનો હુકમ રદ કરવામાં આવ્યો. (જુવો ઉપરનોજ ફેસલો)

૩ પુછેલા સવાલનો સીધો જવાબ ન દે અથવા જવાબ દેવાની ગફતાર કરવામાં આવે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ થતો નથી. રાણી. વિરુદ્ધ. પાંડુના વીઠોજી. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૩.

૪. એક જજ કોર્ટમાં બારીજને ગુસો લાગે એવું કાંઈ બોલે તેનો ખુલાસો માગવા એ બારીજે કોઈ શપથસને એ જજને ખાનગી ઘેર મોકલે તો એ બારીજે તથા ખુલાસો પુછવા જનારે કોર્ટનું અપમાન કર્યું કેહેવાય. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૩.

૫ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ ડરાવતી વખતે કોર્ટનો શું તિરસ્કાર થયો તે વાને તેનાં કારણ તોહામતદારે જે બચાવ કર્યો હોય તે અને કોર્ટનું કાઉન્ડીંગ અને ડરાવ એ સમજું લખવું જોઈએ. જે એ પ્રમાણે કરવામાં આવે તો કરેલી શિક્ષા રદ થાય. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૪.

૬ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત કરતાં પહેલાં અપમાન કરવાનો ઈરાદો હતો, એવું સાબીત થવું જોઈએ. રાણી. વિરુદ્ધ હરી-કીશનદાસ ૧૫ વી. રી. પ્ર. ૧૨.

૭ સાક્ષી હજવે હજવે બોલી કોર્ટનો વખત ધણો રોકે તેથી તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનોહ ક્યાં કેહેવાય નહી. ૧૫ વી. રી. પ્ર. ૫.

૮ કોરટની બાહાર ઉભી લોહોમતદારની તજવીજ થતી હોય ત્યારે તેને ઈસારાથી સજાનવવો એ આ કલમ પ્રમાણે હરકત કરી ગુણાય નહીં મદ્રાસ હાઈકોરટ તા. ૧૭મી જાન્યુઆરી સન ૧૮૭૦.

કલમ ૨૨૬ મી.

પેહુલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

જીરર અથવા આસિસરનો વેપ લેવો.

વગર વારંટે પકડાય નહીં, સમન ની કળે જમાન લેવાય

સીક્ષા.

એ વર્ષ સુધી જેમાંના એમ તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંધ.

કલમ ૨૩૦ મી.

શીકો એટલે જે ધાતુ નાણા દાખલ વપરાતી હોય તથા તે ઉપર છાપ મારીને નાણા દાખલ વાપરવા માટે તેને કોઈ સરકારના હુકમથી બાહાર પાડેલી હોય તે ધાતુ સમજવી.

ટીકા.

૧ અમુક શીકો ચાલતું નાણું છે કે નહિ તેની કસોટી એ છે કે તેને બજારમાં લઈ જવો અને તેને સાટે કાંઈ માલ મળે છે કે નહિ તે જોવું. આથી તેની કિંમત નક્કી થાય અને આટલા ઉપરથી અકબર બાદશાહના સમયનો શીકો ખોટો બનાવવો એ આ કલમ પ્રમાણે ખોટો શીકો બનાવો થતો નથી. રાણી વિરજા બાપુ જાન્યુ ૧૧. મુ. હા. રી. પ્ર. ૧૭૨.



( ૧૮૨ )

કલમ ૨૩૧ મી.

સેસન કોર્ટ.

શીકો ખોટો બનાવવો અથવા તે કીયાનો કાંઈ પણ ભાગ બનાવવો.

વગર વારંટ પકડી શકાય. વારંટ નીકળે જમાન મહી લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૨૩૦ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૨૩૨ મી.

સેસન કોર્ટ.

રાણીનો શીકો ખોટો બનાવવો અથવા તેનો કાંઈ ભાગ કરવો.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૧૦ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૨૩૩ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ષનો માજીસ્ટ્રેટ.

શીકો ખોટો બનાવવાના કારણસર હુથીયાર બનાવવાં, વચણાં અથવા ખરીદવાં.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

(૧૯૩)

કલમ ૨૩૪ મી.

સેસન કોર્ટ

રાણીનો શીકો ખોટો બ-  
નાવવાના કારણસર હથી  
યાર બનાવવાં. ખરીદવાં  
અથવા વચવાં.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા-  
ન લેવાય. નહીં.

સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા ઢંડ.

કલમ ૨૩૫ મી.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા પહેલા વ-  
ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

શીકો ખોટો બનાવવાના  
કારણસર હથીયાર અથ-  
વા સીમાન પાસે રાખવો

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા-  
ન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા ઢંડ.

સેસન કોર્ટ

રાણીનો શીકો ખોટો બ-  
નાવવાના કારણસર હાય  
તો,

એજ.

સીક્ષા.

દસ વર્સ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા ઢંડ

ટીકા.

આવાં હથીઆર વગેરે પકડવા માટે માજીસ્ટ્રેટના અધિકાર માટે  
જી. પો. કી. પ્રો. કો. કલમ ૩૭૭

( ૧૮૪ )

કલમ ૨૩૬ મી.

સેસન કોર્ટ

હિંદુસ્તાનમાં રહીને હિંદુ  
સ્તાનની ખાહાર કોઈ  
ખોટો શીકો ખતાવામાં  
મદદગારી કરવી.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

પ્રીટીશ ઇંડીયા મધ્યે તે શીકો ખોટો કરવામાં મદદગારી  
માટે જે સજા હોય તે સજા.

કલમ ૨૩૭ મી.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા પેહલા વ-  
ર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

ખોટો શીકોજાણી ખુઝીને  
આ દેશમાં લાવવો અથવા  
આ દેશમાંથી ખાહાર લઈ  
જવો.

વગર વારંટે પકડા  
ય વારંટ નીકળે જ  
માન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

( ૧૮૫ )

કલમ ૨૩૮ મી.

શેશન કોર્ટ.

રાણીનો શીકો ખોટો બ-  
નાવેલો જાણી પુઝીને આ  
દેશમાં લખવો અથવા આ  
દેશમાંથી બાહાર લઈ જવો.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકલે જમા  
ન લેવાય નહીં.

સીકા.

જવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા દસ વર્ષ સુધી બેમાનાં ગમે  
તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૨૩૯ મી.

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા ૧લા વર્ગ-  
નો માજીસ્ટ્રેટ.

કોઈ શીકો ખોટો છે એમ  
તે લેતી વખતે જાણીને રા  
ખવો તથા તે બીજાને આ-  
પવો વગેરે.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકલે જમાન  
ન લઈ શકાય.

સીકા.

પાંચ વરસ સુધી બેમાનાં ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.

૧ આ કલમ શીકો ખોટો બનાવનારને લાગુ પડતી નથી પણ  
જો ખોટા શીકા મેળવે અને જો તેને મારે છે. રાણી વિરધ.  
શીવપ્રસાદ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૪

( ૧૮૬ )

કલમ ૨૪૦ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા નર્ગીનો મજસ્ટ્રેટ,

રાણીના કોઈ શીકા માટે તેમ કરવું.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૧૦ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

અકસ્માત ખોટા શીકા કમળમાં આવી જાય તો તે ગુન્હો નથી.

કલમ ૨૪૧ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો મજસ્ટ્રેટ.

કોઈ માણસની પાસે કોઈ શીકા પેહલો આવે તે વખતે તે એમ જાણતો ન હોય કે આ શીકા ખોટો છે તેશીકો તે માણસે કોઈને ખરા દાખલ આપ્યો.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન ન લેવાય.

સીક્ષા.

બે વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા જેટલી કીમતનો તે શીકો કર્યો હોય તેથી દશગણો દંડ અથવા બેઉ.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે તોહોમતદાર ને શીકો ખોટો જાણતો હોય તે ખરા દાખલ લેવાનું કોઈને બલ્લભાવવાનું પ્રયત્ન ને અથવા આપે એવું સાબીત થવું જોઈએ. ૪ અ.હા.રીપ્ર.૬૨

## કલમ ૨૪૨ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માણસેટ.

કોઈ શીકો કોઈ સખસની પાસે આવતો વખતે તેણે એમ જાણ્યું હોય કે આ શીકો ખોટા છે તે સખસે તે ખોટો શીકો પાસે રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય. વારંટે નીકળે જમાન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૨૩૬ ની ટીકા.

## કલમ ૨૪૩ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માણસેટ.

રાણીનો કોઈ શીકો કોઈ સખસની પાસે આવતો વખતે તેણે એમ જાણ્યું હોય કે આ શીકો ખોટો છે તે સખસે તે ખોટો શીકો પાસે રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય. વારંટે નીકળે જમાન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ

( ૧૮૮ )

ક્રમ ૨૪૪ મી.

શેશન કોર્ટ.

ટંકસાલામાં નોકર રહેલા  
માણસે કાયદામાં ઠરાવેલી  
વજન અથવા મિજબાણીથી  
ઘુદા વજન અથવા મેજ-  
બાણીથી શરિકો બનાવવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકે વારંટ નીકળ  
જમાન ન લેવાય.

સીક્ષા.

સાત વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.

આ ક્રમ પ્રમાણેના તોહોમતમાં એકલો દંડ થાય નહી. રાણી  
વિરુદ્ધ બહીર ખીન કીરની. ૧ મુ. હા. રી. પ્ર. ૩૧

ક્રમ ૨૪૫ મી

શેશન કોર્ટ.

શીકા પાડવાનું કાંઈ હથી  
યાર કોઈ ટંકસાલામાં કા-  
યદા વિરુદ્ધ લઈ જવું.

વગર વારંટે પકડાય.  
વારંટ નિકળે જમા-  
ન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

(.૧૮૯)

કલમ ૨૪૬ મી.

શેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માલસેદ.

દગલખાલથી કાંઈ શીકા નું વજન આપું કરવું. અથવા તેની મેળવણીમાં ફેરફાર કરવી.

વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા હંડ.

કલમ ૨૪૭ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માલસેદ.

દગલખાલથી રાણીનારી કાનું વજન આપું કરવું. અથવા તેની મેળવણી બદલવી.

વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા હંડ.

કલમ ૨૪૮ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માલસેદ.

કાંઈ શીકો બીજા શીકાને ટેકાએ ચાલે એવા ઘરાદાથી તે શીકાનું રૂપ બદલવું.

વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા હંડ.



## કલમ ૨૪૯ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

રાણીનો કાંઈ શીકો બીજા શીકાને ઠોકાણે બ્રાંલિ એવા કુરાદથી તેનું રૂપ બદલવું.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૨૫૦ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

આ શીકામાં ફેરફાર થયો છે એવું જાણીને તે શીકો પાસે રાખવો અને તે બીજાને આપવો.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૫ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૨૫૬ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

આ શીકામાં ફેરફાર થયો છે એમ જાણીને રાણીનો શીકો પાસે રાખ્યો હોય તે આપવો.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન ન લેવાય.

## સીક્ષા.

દશ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૨૫૨ મી.

<p>સેશન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.</p>	<p>કોઈ સખસની પાસે કોઈ ફરકાર થયેલો શીકો આપતો વખતે તેમાં ફરકાર થયેલો છે એમ જાણ્યા છતાં તે પાસે રાખવો.</p>	<p>વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમાન નહીં લેવાય.</p>
--	---	---

સીલા.

૩ વરસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૨૫૩ મી.

<p>સેશન કોર્ટ અથવા પહેલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.</p>	<p>કોઈ સખસની પાસે કોઈ ફરકાર થયેલો રાણીનો શીકો આપતો વખતે તેમાં ફરકાર થયેલો છે એમ જાણ્યા છતાં તે પાસે રાખવો.</p>	<p>વગર વારંટ પકડાય. વારંટ નીકળે જમાન ન લેવાય.</p>
--	--	---

સીલા.

પાંચ વર્ષ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## કલમ ૨૫૪ બી

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
હસ્તે.

જ શીકો કોઈ માણસની  
પાસે પેહેલાં આવતાં વ-  
ખતે તેમાં ફરકાર થયો છે  
અથવા તેણે જાણ્યું ન હોય  
તે શીકો તેણે બીજાને ખરા  
દાખલ આપવો.

વગર વારંટ પકડાય.  
વારંટ નીકળે જમા-  
ન ન લેવાય.

## સીકા.

એ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા જેટલી  
દિમતનો શીકો હોય તેથી દસ ગણી રકમ સુધી દંડ.

## કલમ ૨૫૫ બી.

સેશન કોર્ટ.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બ-  
નાવવો.

વગર વારંટ પકડાય.  
વારંટ નીકળે જમા-  
ન ન લેવાય.

## સીકા.

દસ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## ટીકા.

સ્ટાંપ એટલે પોષ્ટની ટીકટ, કોર્ટ ફીની ટીકટ, હુંડીસ્ટાંપ વગેરે  
જે જે જાતના સ્ટાંપ સરકાર મહેસુલ લેવા હાવેછે તેજ અર્થ સમ-  
જવો જોઈએ. ખોટો બનાવવો એટલે તેના અસલ રૂપમાં ફરકાર  
કરવો કિંવા એવો નવો બનાવવો કે જેથી કોઈ હુગાઈ જાય.

૧. એક રૂપિયાના સ્ટાંપ તરીકે એક આનાનો સ્ટાંપ ચલાવવો  
તે એક રૂપિયાનો સ્ટાંપ ખોટો બનાવ્યાનો ગુન્હો થતો નથી. રાણી.  
વિરૂધ. સર પચ્ચરદાસ કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૨૪૪

(૧૧૩)

કલમ ૨૫૬ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણસર કાંઈ હુકીયારુ અથવા સામાન પાસે રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય. વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની ફેદ તથા દંડ.

કલમ ૨૫૭ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવવાના કારણસર હુકીયાર બનાવવું, વેચવું, અથવા ખરીદવું.

વગર વારંટે પકડાય. વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.

શિક્ષા.

૭ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની ફેદ તથા દંડ.

કલમ ૨૫૮ મી.

સેશન કોર્ટ.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટો બનાવેલો વેચવો.

વગર વારંટે પકડાય. વારંટ નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની ફેદ તથા દંડ.

( ૧૯૪ )

કલમ ૨૫૬ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

સરકારી સ્ટાંપ ખોટો પાવેલો પાસે રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૨૬૦ મી

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ ખોટો ખનાવેલો અથવા છતાં ખરા દાખલવા પરવો.

વગર વારંટે પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## કલમ ૨૬૧ મી.

સેસન કોર્ટ અ  
થવા પેહલા વગ  
નો માલ સ્ટ્રીટ.

સરકારને ગેરવ્યાજખી  
હાની કરવાના ધરાદાયી  
જે પર સરકારી સ્ટાંપ હો  
અ તેવા કોઈ પદાર્થ ઉપર  
થી કોઈ લખાણ બેહરી  
નાખવું અથવા કોઈ લેખ  
ને માટ કોઈ સ્ટાંપ વાપ  
ર્યા હોય તે સ્ટાંપ તે લેખ  
પરથી કાઢી નાખવો.

વગર વારંટ પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ  
થવા બેઉ.

## કલમ ૨૬૨ મી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
લ સ્ટ્રીટ.

કોઈ સરકારી સ્ટાંપ આ-  
ગળ વપરાયેલો છે એવું જા  
ણ્યા છતાં તે પાછો વાપર  
વો.

વગર વારંટ પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ  
થવા બેઉ.

( ૧૯૬ )

કલમ ૨૬૩ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા ત્રીજા નો માહિતી.

સ્ટાંપ વાપરેલો છે એવીરી તની કાંઈ નિશાની છોડી નાંખવી.

વગર વારંટ પકડાય વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ફંડ અથવા બેઉ.

કલમ ૨૬૪ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો માહિતી.

તોલવાનું ખોટું ચંત્ર દગલ ખાજીથી વાપરવું.

વગર વારંટ પકડાય નહી સમન નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ફંડ અથવા બેઉ.

કલમ ૨૬૫ મી.

પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો માહિતી.

ખોટું કાટલું અથવા માપ દગલ ખાજીથી વાપરવું.

વગર વારંટ ન પકડાય સમન નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ફંડ અથવા બેઉ.

મેહસા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીરેદ.

જેટલાં કાટલાં અથવા મા  
પ દગલખાજીથી વાપરવા  
પાસે રાખ્યાં.

વગર વારંટે પક  
ડાય નહીં સમન નિ  
કળે જમાન લેવાંય.

### મીક્ષા.

૧ વરસ સુધી બેમાન ગમે તે પ્રકારની કુંદ અથવા દંડ.  
અથવા બેઉ.

### ટીકા.

આવાં કાટલાં તોહોમતદારના કમળમાં માલુમ પડે તો વિરૂધ  
સાબીત થતાં સુધી તેણે 'તે વાપરવા' માટે જ માસે રાખ્યાં એવું ગણવું  
જોઈએ. અકસ્માત તેના કમળમાં તે આંધી ગયાં હોય તો તે હંકીકત  
તેણે સાબીત કરવી પોતાનું બે ગુન્હાપણું સાબીત કરવું જોઈએ (પણ  
જુઓ નીચેનો ફેસલો.)

આવાં કાટલાં તથા માપ પકડવા માટે પોલીસના ઉપરી અમલદાર  
ના અધીકાર માટે જુઓ. ફી. પ્રો. કો. કલમ ૩૮૧ . .

૧. મંજૂર કરેલાં કાટલાં સીવાય વધારે વજનનાં કાટલાં કોઈ  
સખસ કમળમાં રાખે તો તેટલાજ ઉપરથી તેણે આ કલમ વિરૂધ  
ગુન્હો કર્યા ગણાય નહીં. તેનો કપટ બરેજો ધરાવો હતો એવું સાબીત  
થવું જોઈએ. રાણી વિરૂધ. દામોદર ધ્યાનજી. ૧ મુ. હા. રી. પ્ર. ૧૮૧



પેહલા અથવા બીજા વર્ગનો મા છંદો	ખોટાં કાટલાં અથવા મા દબલ ખાજીથી વાપરવા માટે બનાવવા અથવા વે ચવાં.	વગર વારંટે પકડા- યા બહી સમન ની કબે જમાન લેવાય.
--------------------------------------	---	--

## સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બંદી.

## કલમ ૨૬૮ મી.

લોકોપકારક કૃત્ય અટલે થું.

## ટીકા.

આવાં લોકોપકારક કૃત્ય અટકાવવા માટે માજીસ્ટ્રેટોના અધીકાર  
માટે જુઓ ફી. પ્રો. કો. કલમ ૫૨૧

અમુક કૃત્ય લોકોપકારક છેકે નહીં તેનો આધાર તોહોમતદારે કરેલા  
કૃત્યથી કેટલા ગાણસોને દુઃખ વગેરે થાયછે તે ઉપર છે. જાહેર રસ્તા  
ઉપર કાંઈ કૃત્ય કરી આવતાં જતાં માણસને કાંઈ ખરાબ હવા આવે  
એવું કાંઈ કૃત્ય તોહોમતદારે કબું હોય તો તે લોકોપકારક કૃત્ય છે.

પાડોશીની ઊંધમાં ખલેલ પોહોયે એવી રીતે રાત્રીએ માટે સાદ્યો  
ગાંઈ ઘણા પાડોશીને દુઃખ આપવું એ લોકોપકારક કૃત્ય છે. રાત્રીએ  
નગારાં જોરથી વગાડવાં એ લોકોપકારક કૃત્ય છે. ઘેર નજીક એવો કાંઈ  
ગંદો વેપાર ચલાવવો કે તેથી પાડોશીને દુરગંધ આવે અને તેથી તે-  
મની તન દુરસ્તી ખીગડે તો તે લોકોપકારક કૃત્ય છે.

આવાં લોકોપકારક કૃત્ય તોહોમતદારે ઘણા વર્સથી કરતો હોય તો  
પણ તે અજેડાવવા પાડોશીનો હક છે આટલા વર્ષ સુધી પાડોશી કેમ  
ખોલેલ નથી એવો ખંચાવ તોહોમતદાર લાવી શકે નહીં. ઘણા વર્સ

સુધી ચુપ બેસી રહેવું એ કપિદાની નજરે મંજૂરી છે તે નિયમ આવા લોકાપકાર કૃત્યમાં લેાગુ નથી.

૧. ખાનગી રસ્તાનું રોકાણ એ લોકાપકારક કૃત્ય નથી. રાણી. વિરૂધ્ધ જનકીનાથ ભટ્ટાચાર્ય ૨ વી. રી. પ્ર. ૩૬ (ફોજદારી).

૨. પોતાનો ઘોડો છુટી જતો રાખે નહીં એ લોકાપકારક કૃત્ય નથી ક. વી. રી. પ્ર. ૭૧

૩. આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો બનવા માટે એવું સાબીત કરવું જોઈએ કે કાંઈ ભય અગર દેરાન ગતી અગર ઈજ્જત સર્વ લોકના કાંઈ જથ્થા અથવા એક જાતના કે વર્ગના લોકોના વિશેષ ભાગને મિલકતનો ઉપભોગ કરતાં ઈજ્જત થઈ છે અથવા કાંઈ સાર્વજનિક હક્કનો ભોગવટો કરતાં ઈજ્જત થઈ છે. દિલ્હી રામ વિરૂધ્ધ સામેસ્વર ૯ વી. રી. પ્ર. ૭૦ (ફોજદારી).

૪. જમીનનો માલીક નહીં પણ જમીનનો ઉપભોગ લેનાર તે જમીન ઉપર ગંદકી રાખ્યાનો જવાબદાર છે. રાણી. વિરૂધ્ધ બોન્ને લીલ મોત ૮. વી. રી. પ્ર. ૪૫ (ફોજદારી).

કલમ ૨૬૯ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
અરજદાર.

હાજીને જોખમ પોતે પગર પાર્ટે પકડાય  
અથવા રોગનો એપ પસરે સમન નીકળે જ  
એવું ગફલતીનું કામ કરે માન લેવાય.  
વું.

સિક્કા.

૬ માસ સુધી ખેમના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ.  
અથવા બેઉ.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીએ.

જીંદગી ને જોખમ પોચે  
એવા રોગનો એ પસંદ  
એવું દેશ જુધીનું કામ.

વગર વારંદે પકડા  
ય. સમન નીકળે જ  
માન લેવાય.

## સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેઠિ.

## ટીકા.

કોઈ માહાપતીયાને જાહેર રસ્તામાં ઉધાડો મુકી તેનો રોગ ઉડીને  
બીજાને લાગે એવું કરવું તે આ કલમ વિરુદ્ધનો ગુનો છે.

આ કલમના સંબંધમાં “દેશ જુધીનું કામ” એટલે શું તે જાણવું  
અમર્યનું છે. સાધારણ બાણમાં દેશ જુધીનું કામ એનો અર્થ એ છે  
કે આશ્વનું કોઈ વેર હોય અથવા બીજાનું સાંઈ દેખી ન શકવાનો  
દુરશુણ હોય તે શાય છે. કાયદાની બાણમાં તેનો જુદો જ અર્થ છે. તે  
એ કે કોઈપણ કાયદા વિરુદ્ધ કત્તે જગર કારણે કિંવા કોઈ પણ ઇરાદા  
વગરે ક્યું હોય તો તે કરનાર સખસે દેશ જુધીથી ક્યું એવું કાયદો માને  
છે. (જીવો, આર્ય. પ્ર. ૨૬૧)

## કલમ ૨૭૧ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીએ.

રોગના સખબથી દુર રહે-  
વા સંબંધી કોઈ કાનુન  
ન માનવી.

વગર વારંદે પકડાય  
નહી સમન નીકળે  
જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૬ માસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેઠિ.

ટીકા.

આવી કાનુન કરવાનો સને ૧૯૭૭ ના આક્ટ ૧માં સ્થાનીક સરકાર તથા ઇંડીયા સરકારને અધિકાર છે. તે કાનુન નીચે પ્રમાણેની કરવા અધિકાર તેમાં આવ્યો છે.

કોઈ વાહાણને યિવા રોગના સમયથી દુર રાખવા આખતની અખે તે સમયથી દુર રાખેલાં વાહાણોની કીનારા સાથેનો તથા ખીજ વાહાણો સાથેનો વેહેવાર કેમ ચાલે તેનો અંદોખસ્ત કરવા આખતની અને જે અંદરમાં કોઈ ચેપીરોગ ચાલતો હોય તે અંદરો અને ખીજ અંદરો વચ્ચે વેહેવાર કેમ ચાલે તેનો અંદોખસ્ત કરવા આખતની.

કલમ ૨૭૨ મી.

પેહેલા અથવા ખીજ વર્ગનોમા જીએટ.	વેચવાને ઈશદે રાખેલી આવતી અથવા ખીવાની વસ્તુમાં ભેળ કરવી.	વગર વારંટ પકડાય નહી સમન નીકળે જમાન લેવાય
--------------------------------	---	--

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમામા ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા જેઉ.

ટીકા.

માણસની ખાંવા ખીવાની ચીજમાં ભેળ કરવી એટલા મટિલ આ કલમ નથી જનાવરને આવતી ચીજ જેવી કે ચણા વગેરેમાં ભેળ કરે તો તે પણ આ કલમ વિરુદ્ધ ગુરે છે.

મુખ્યમાં થોડા દહાડાં ઉપર ચુકેલા કેસમાં પેક્ષીસ માજીએટ મી. નાના મોરોજીએ ઠરાવ્યું હતું કે કુધમાં પાણી ભેળવવું એ ગુરે નથી.

પણ આ ફેસલો મળ્યુન ગણવો મુશ્કેલ છે કુધમાં પાણી ભીગવાથી તેનો જોડો ગુણ થાત તેનો તો અટકાવ થયો એ સ્પષ્ટ છે.

કલમ ૨૭૩ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ	ખાવાની અથવા પીવાની કાંઈ વસ્તુ અવગુણ કારક કે એમ બાણી ને વેચવી	વર્ગવારંટે પકડાય નહીં, સમન નીકળે જમાન લેવાય.
-----------------------------	--	--

### સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ.

### ટીકા.

આવી સીજ બગડી ગઈ છે અને તેથી અવગુણકારક થઈ ગઈ છે એવું વેચનારે જાણેલું હોવું જોઈએ. આવા બીગાડ કુદરતી રીતે ફીંવા માણસના કૃત્રિય થાય છે. તોદામતદાર તે જાણતો અથવા માનતો હોવો જોઈએ કે તે બગડીને અવગુણકારક થઈ ગઈ છે.

કુદરતી રીતે માલ બગડેલો છે એવું વેચતો વખતે તોદામતદાર કહેતો પછી તે માલ લેનારને તેણે આવા માલ આપ્યાથી તે ગુન્હેગાર થયો નહીં જોઈએ.

કલમ ૨૭૪ મી.

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો  
માણસેટ.

કાંઈ વેચવાના વસાણામાં  
અથવા ઓસડમાં ભેલ ક  
રવી એવી રીતે કે જોથી  
જોનો ગુણુ ઓછો થાયઅ  
થવા તેની અસર બદલાય  
અથવા તે અવગુણુકારક  
થાય.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં સમન નીકલે  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂપેયા  
૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા જેઉ.

ટીકા.

જુવો આગલી કલમોની ટીકા.

કલમ ૨૮૫ મી.

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનોમા  
ણસેટ.

ભેલ થએલાં વસાણા અ  
થવા ઓસડ વેચવાં અથ  
વા કાંઈ દવાખાનામાંથી  
ભેલ થએલું વસાણું કે  
ઓસડ આપવું.

વગર વારંટે પકડાય  
થ નહીં, સમન ની  
કલે જમાન લેવાય

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂ-  
પેયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા જેઉ.

ટીકા.

ભેળ કરવી એટલે તેની તે જાતનું બીજુ વસાણું ભેળવવું એમ  
નહી. કોઈ જુદીજ જાતનું ઓસડ ભેળવવું તે ભેળ કરી ગણાય.

કલમ ૨૭૬ મી.

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગના મા  
જરૂરે.

જાણી જુઝીતે કોઈ વર્ગી  
જાણે દિવા ઓસડને જુડુ  
વસાણુ અર્થવા તૈયાર કરે  
હું ઓસડ હોય એ રીતે  
વેચવું અર્થવા દવાખાના-  
માંથી આપવું.

વગર વારંદે પકડા-  
ય નહીં સમન નીક  
જે જમાન લેવાય.

## શિક્ષા.

૬ માસ સુધી ખમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા  
રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ.

## ટીકા..

જો અરસ થાય તે ઉપર નહીં પણ જો ડગાર કરી વસતમાં આ-  
પ્યાં હોય તે ઉપર આ કલમ પ્રમાણેના તંદાખતનો આધાર છે.

કલમ ૨૭૭ મી.

કોઈપણ માણ  
રૂઠે.

સાર્વજનિક ઝરા અથવા  
જલાશાયવું પાણી મેલુ ક  
રવું.

વગર વારંદે પકડાય  
સમન નીકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી ખમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા  
રૂપૈયા ૫૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ

## ટીકા.

સાર્વજનિક ઝરા એટલે જો કુવા વગેરેમાંથી ધણાં લોક અથવા  
અમુક લોકનો જમ્યે પાણી લેતો હોય તે ઝરા.

૧. આ કલમમાં સાર્વજનિક ઝરા અથવા જલાશય એવા શબ્દ છે  
તેમાં સાર્વજનિક નદીનો સમાવેશ થતો નથી. માછલાં પકડવા માટે

નદીમાં, ખાડની ડાળી નાંખી હોય તો તેથી આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો બનતો નથી. કેશરિદેવ વિરધ. હોજોધર. ૨ ઈ. લા. રી. (કલકત્તા) મ. ૩૮૩

કલમ ૨૯૮ મી.

કોઈ પણ માણસે.	હવાને તનદુસ્તીમાં બીજાડ કરે એવી કરવી.	વગર વારંટે પકડાયા સમન નીકળે જમાન લેવા.
સીકા.		
રૂપૈયા ૫૦૦ સુધીનો દંડ.		

ટીકા.

જુવો કલમ ૨૯૮ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૨૭૬ મી.

કોઈ પણ માણસે.	સરીયામ રસ્તા ઉપર બે ફીકરાઈથી હાંકવું અથવા સવારી કરવી એવી રીતે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં રહે વગેરે.	વગર વારંટે પકડાયા સમન નીકળે જમાન લેવાય.
સીકા.		
૬ માસ સુધી જેમાના ગળે તે પ્રજ્વરની કેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ.		

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણિત તોહોમતમાં માણસની જીંદગીને જોખમ પોહોચેલું હોવું જોઈએ એવી જરૂર નથી સરીઆમ રસ્તે આવી બેફી-



કરાઈથી ગાડી વગેરે હાંકતાં જીવામાં આવે કે તુરત પકડવામાં આવે છે. આવી રીતે હાંકતાં માણસની જીંદગીને જોખમ પોષાયે તો બચા થાય તો કલમ ૩૩૭—૩૩૮ પ્રમાણે મૃત્તે જો તેથી વધારે હાની થાય તો તે ગુનાહની કલમો પ્રમાણે સજા થાય છે.

વળી આ કલમ પ્રમાણેનાં તોહોમતમાં આવી રીતે હાંકવા વગેરે માટે તોહોમતદારનો ધરદોશું હતો, તે પણ જીવાની જરૂર નથી કેમકે આ કલમમાં એવું હાંકવું ઇરાદાથી કર્યું હોય એવા શબ્દોનથી.

ઘોડા અંકશ્માત અમકી જોરભર ગાડી તાણી જાય તો તે બચાવ તોહોમતદારનો છે. પણ અમકે એવા મારા ઘોડા છે એવું તે જાણતો હોય તેમ છતાં, રસ્તે ચાલતાં જોરભર ઘોડા દોડે તો ગાડીવાળો આ કલમ નીચેના ગુનામાં આવે છે. આથી એમ સમજવાનું નથી કે રસ્તે ચાલતાં લોકોએ પોતાની કાંઈ સંભાળ નહીં લેવી.

મોટા મજાએના દીવસે ગાડીની ઠડ ઘણી ભરાઈ હોય તે વખતે ગાડી પુર જોરથી હાંકવા વગર જીવે રસ્તો નહોતો એવું હોય તો ગાડી વાળાનો બચાવ થાય.

૧. આ કલમ વિરૂધ્ધનું તોહોમત ગાડીના માલિક ઉપર નહીં પણ ગાડી હાંકનાર ઉપર આવે છે સારીમિર.વિરૂધ્ધ. પરનેદુદેવ. ૧૪વી.રી.પ્ર.૩૨

કલમ ૨૮૦ માં.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.

જે ફીકરાઈથી વાહાણ ચલાવવું એવી રીતે કે તેથી માણસની જીંદગી જોખમમાં રહે.

વગર વારંટે પકડાય સમન નીકળે જ માન લેવાય.

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બંન્ને.

## કલમ ૨૮૧ મી.

સેસન ઠોરટ.

ખોટું અજવાળું, નિશાની,  
અથવા ખોટું દેખાડવું.વગર વારંટ પકડા  
ય વારંટ નીકળે  
જમાન લેવાય.

## શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગંભે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## કલમ ૨૮૨ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
બચેટ.ધણો ભાર ભરેલા અથવા  
દેહેસત વાળા વાહાણમાં  
ભાડુ કરીને કોઈ સપસને  
જલ માર્ગે લઈ જવો જે-  
થી તે માણસની જીંદગી  
જોખમમાં રહે.વગર વારંટ પકડી  
શકાય સમન નીકલે  
જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાંના ગંભે તે પ્રકારની કેદ, અથવા રૂપૈયા  
૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ.

## ટીકા.

૧. ખારવાઓ સજામંતી વગરનાં વાહાણ હાંકે તેને આ કલમ  
લાગુ પડે છે. રાણી. વિરધ. ખોડા જગતા. ૧ સુ. હા. રી. પ્ર. ૧૩૭

( ૨૦૮ )

કલમ ૨૮૩ ચી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીસ્ટ્રેટ.

સરીયામ રસ્તામાં અથવા  
વાહાણના રસ્તામાં ભય  
અથવા અડચણ અથવા  
ગુકશાન કરવું.

વગર વારંટે પકડા  
ય સમન નીકળે જ  
માન લેવાય.

સીક્ષા.

રૂપૈયા ૨૦૦ સુધી દંડ.

ટીકા.

જાહેર રસ્તા અને વાહાણ જવાના રસ્તા હમેશાં વગર અડચણ  
અથવા રહેવા નોંધાવે એવો દરેક પ્રજના માણસોનો સામાન્ય હક છે  
તે હકનો ભંગ કરનાર માટે આ કલમ છે.

૧. જાહેર રસ્તા ઉપર ઘણાં દહાડા ધમિરતનો સામાન નાંખી  
મલવો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

૨. રસ્તામાં ખેતર ઝેરી જનવર લઈ મેસવું અને ચાલતાં હાલતાં  
લોકને ભય પમાડવો તે આ કલમ વિરુદ્ધ ગુન્હો છે.

૩. ઘોરોને જાહેર રસ્તા ઉપર હાંકી કાઢ્યાં હોય પણ સાથે તેમના  
માત્રીક ન હોય તો માત્રીક ઉપર આ તોહોમત આવે નહીં. (મ.હ.રી.પ્ર.૬

કલમ ૨૮૪ ચી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીસ્ટ્રેટ.

કોઈ જાહેરી પદાર્થ સંબં-  
ધી એવું કામ કરવું કે તે  
થી માણસની જીંદગી નો  
ખતમાં રહે.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી સમન નીકળે-  
જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી જેમાના ગતે તે પ્રકારની કેદ અથવા રૂપૈયા  
૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઉ.

કોઈ પણ માણસે.	અંગતી અથવા શીઘ્ર જવાબા ગ્રાહી પદાર્થ સંબંધી એવું કામ કરવું કે તે સ્ત્રી માણસની જીદગી નો ખમમાં રહે.	વગરવારંટે પકડાય સુમન નીકળે જમાન લઈશક્રીય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૬ માસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની ફેદ અથવા રૂપૈય ૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા જેઉ.</p>		

ટીકા.

૧ મુખઈ હાઈ કોરેટ કરાવ્યું છે કે મિલકત નો ખમમાં આવા પદાર્થથી રહેતો તેને પણ આ કલમ લાયુ થાયછે. રાણી. વિરજ. નાયા લાલા. ૫ મુ. હા. રી. પ્ર. ૫૭ (ફોજદારી)

કલમ ૨૮૬ બી.

કોઈ પણ માણસે.	અવાજ સાથે કુદે એવા કોઈ પદાર્થ સંબંધી એવું કામ કરવું.	વગર વારંટે પકડાય સમન નીકળે જમાન લેવાય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૬ માસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની ફેદ અથવા રૂપૈયા ૧૦૦૦ સુધીનો દંડ અથવા જેઉ.</p>		

મેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા-  
લસ્ટ્રેટ.

કાંઈ સાંચા સંબંધી અથવા  
કામ કરવું.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી સમન નીકળે  
જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૬ માસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની ક્રેદ અથવા રૂપૈયા  
૧૦૦૦ સુધી દંડ અથવા બેઠ.

## કલમ ૨૮૮ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા-  
લસ્ટ્રેટ.

જે હંભારતને તોડી પાડવા  
અથવા મરામત કરવાનો  
જે સખસનો હક્ક હોય  
તે સખસ અગર હ  
મારત દુટ્ટી પડીને જે મા  
ણસની હાંદગીને ગુકશા  
ન થવાનો સંભવ હોય તે  
ન થવા દેવાનો બંદોબસ્ત  
કરવામાં કસુર કરે તો.

વગર વારંટે પકડા-  
ય નહી સમન ની  
કળે જામીન લઇશ  
કાય,

## સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની ક્રેદ અથવા ૧૦૦૦  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

કોઈ પણ માણસે.

કોઈ સખસના કબજામાં  
કોઈ જનવર હોય તે જા-  
નવરથી માણસનો જીવ-  
ગીને કોઈ નુકશાન થાય  
નહી, અથવા તેથી કોઈ-  
ને મહા વ્યથા થાય નહી  
એવો બંદોબસ્ત રાખવા-  
માં તે સખસ કસુર કરે તો

વગર વારંટે પકડી  
શકે. વારંટે નીકળે,  
જામીન લઈ રાકાય

### સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી ખેતાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા  
૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

### ટીકા.

જે લોકો ચોરા, સિંહ, વાંદરા, ઘાતકી કુતરા વગેરે રાખે છે તેઓ  
તેમની જોઈતો સંભાળ ન રાખે તો તેમને જવાબદાર ગણવા માટે  
આ કલમ છે.

પોતા પાસેના જનાવર એવા ઘાતકી છે કે જો તેમને છુટાં મુક્ત્યું  
તો નુકશાન કરશે એવું તે ધણી જાણતો હોવો જોઈએ એવું આ ક-  
લમનું એક ફરમાન છે. જાણતો હોવો જોઈએ એટલે કે જે જનાવર  
જાતે ઘાતકી છે એવો તે સારી પેઠે જાણે છે એવું કાયદો અનુમાન  
લે છે. ગફલતથી એવાં જનાવરને છુટાં રાખે તો તે માટે પણ તેઓ  
જવાબદાર છે. ઘાતકી ન હોય પણ અકસ્માત ઘાતકીનું કામ કરે તો  
માલીકને જવાબદાર લખતાં અંચકાવું જોઈએ.

૧ અમુક જગ્યાની અંદર દોસે રખડતાં નહીં મુકવા એવો માણ-  
સેટે મનાઈ હુકમ કાઢ્યો હોય તો તે હુકમ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૫૧૮ પ્ર-  
માણેનો ગુન્હો કહેવાય નહીં. આ કલમ પ્રમાણે એ હુકમ તોડવો એ  
ગુન્હો નથી. રાણીવિરુદ્ધ મુજફર ખલીફા. લખે. લા. રી. એ. પ્ર. ૩૬

૨ 'આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સાચીત કરવા માટે ગફલતી હતી એટલુંજ નહીં પણ એ ગફલતી એવી હતી કે એથી માણસની જીંદગીને હરકત પોચથે એવો સંભવ છે એવું તે ગફલતી કરનારે સખસ જાણતો અથવા માનવો હોયો જોઈએ. ૩ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૩

૩ 'આ કલમ જંગલી જનાવરો છુટાં મુકે તેને માટે તથી પણ ઘાડા, ગામ વગેરે હમથ કામ આવતા હોય તેને છુટા મુકે તે માટે છે. કોઈ સખસ પોતાનો ટટુ ખીચોખીચ બરેલી બજારમાં દોડતો મુકે અને તથી માણસની જીંદગી જોખમમાં આવે તો તે સખસે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુલો કર્યો કહેવાય. ૧૯ વી. રી. પ્ર. ૧

કલમ ૨૯૦ મી..

કોઈ પણ માણસે.	કાંઈ લોકોપકારક કૃત્ય કરવું.	વગર વારંટે પકડાયા નહીં સમન ની કળે જમાન લેવાય
સીક્ષા.		
રૂપીયા ૨૦૦ સુધી દંડ.		

ટીકા.

લોકોપકારક કૃત્યની વ્યાખ્યા વગેરે માટે જુવો કલમ ૨૯૮

૧ આ કલમ વિરધ ગુલો કરનારને દંડને બદલે જે કેદ કરવામાં આવે તે સખસ નહીં. આસાન હોવી જોઈએ. રાણી. વિરધ. સાંતુલખા પાકોર. ૫ મુ. હા. રી. પ્ર. ૪૫ (ફોજદારી).

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનોમા  
જીએટ.

અથ કરવાની તૈકીદ થયા  
પછી અપકારક કૃત્ય જારી  
રાખવું.

વગર વારંટે પકડાય.  
સમન નિકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૬ મહીના સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

## ટીકા.

સ્થાનિક અપકારક વસ્તુ અથવા માટેની હુકમ કરવા વગેરેના  
અધિકાર માટે જીવો કો. પ્ર. કો. કલમ ૫૧૮ થી ૫૨૧

કલમ ૨૯૨ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનોમા  
જીએટ.

બીભત્સ પુસ્તકો વગેરેનું  
વેચાણુ વગેરે.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય.

## સીક્ષા.

૩ માસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બેઉ.

## ટીકા.

રાધા કૃષ્ણનાં બીભત્સ ઓત્ર પાડવામાં આવેઅને વેચવામાં આવે  
તેને આ કલમ લાગુ નથી જીવો આ કલમનો અપવાદ.

૧. આ કલમ પ્રમાણે જે સમ્પત્તિ ઉપર તોહોમત આપ્યું હોય તે  
સમ્પત્તિ કયાં બીભત્સ પુસ્તકો વગેરે રાખ્યાં અને તે કેવી રીતે બીભત્સ  
છે તે અસુસ ખતાવવું જોઈએ. એમ થયું ન હોય તો તોહોમતદાર  
છુટી જાયછે. રાણી વિરૂધ ઉપેદ્ર નાય દાસ અને બીજો. ૧ ૪.



લા. રે. (કલકતા) પ્ર. ૩૫૬

૨. બીભત્સ પુસ્તકો વગેરે શાહ રસ્તે મુક્યા હોય પણ તે માત્ર એક સંખ્યસના જોવામાં આવે તેમ હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો નથી. રાણી, વિરધ વેળ. આર્મ. પ્ર. ૬૮૮

૩. કોઈ એમનીખસ (જેમાં ઘણાં માણસ ખેતી શકે તેવી ગાડી) માં આવ્યાં મીત્રો વગેરે રાખવામાં આવે તો તે ગુનો ગણાય કેમકે જેમાં ઘણાં માણસ ખેસે છે અને જોમની નજરે એ દેખાવ પડે છે. આર્મ. પ્ર. ૬૮૮

૪. ન્યાં ઘણાં લોક જાતાં આવતાં હોય ત્યાં આવું પુસ્તક વગેરે મુકે તો તે ગુનો છે. રાણી, વિરધ યાસમેન. આર્મ. પ્ર. ૬૮૮

કલમ ૨૯૩ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.	વેચવા અથવા દેખાડવા સાડી બીભત્સ પુસ્તક વગેરે કંપનમાં રાખવું વગેરે.	વગર વારંટ પકડાય. વારંટ નીકળે જમા ન લેવાય.
-------------------------------	---	---

સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બેઠ.

કલમ ૨૯૪ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.	બીભત્સ ગીતો ગોવાં વગેરે.	વગર વારંટ પકડાય. વારંટ નીકળે જમા ન લેઈ શકાય.
-------------------------------	--------------------------	--

સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઠ.

પ્રેમાનંદ ભટનું આ આહરણ તેમજ તેમના દશમરકંદના પદો વગેરે ગાવાં એ આ કલમ પ્રમાણે ગુણે નથી.

કવિઓએ રસનાં કવિનો વગેરે જોડ્યાં છે. તે ગાવાંથી પણ ગુણે છે નહીં.

૧. કયાં બીભત્સ ગીતો વગેરે તોહોમતદારે ગાવાં અને તે કેવી રીતે બીભત્સ છે તે ખસુસ ખતાવવું જોઈએ એમ થયું ન હોયતો તોહોમતદાર છુટી જાય. રાણી. વિરૂધ ઉપેન્દ્રનાથ દાસ અને બીજા. ૧ ઈ. લા. રી. (કૌતુકતા) પ્ર. ૩૫૬

૨. જે લાવણી ઘણુંકરીને હમયાં બીભત્સ હોતી નથી તે માટે આ કલમ પ્રમાણે સજ્જ થાય નહીં. રાણી. વિરૂધ તાનું કીરત. ૪ મુ. હા. રા. પ્ર. ૨૫ (કોળદારી).

કલમ ૨૬૪ અ.

કોઈપણ માણ- સેટ.	સોરટીની ઓફીસરાખવી.	વગર વારં પકડાય વારં નીકળે જમા- ન લેવાય.
--------------------	--------------------	---

સીક્ષા.

૬ માસ સુધી ખેમાંના ખેમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા ખેડ.

એજ.	સોરટી ખાખતના ઠરાવ પ્રસિદ્ધ કરવા.	એજ.
-----	-------------------------------------	-----

સીક્ષા.

રૂપૈયા ૧૦૦૦. સુધીનો દંડ.

## કલમ ૨૯૫ બી.

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
ભાજી રહે.

કોઈ પણ જાતીના લોકો  
ના ધર્મને અપમાન કર  
વાના હરોદાથી કોઈ પુ  
જાસ્થાનોનો કિવા પવીત્ર  
વસ્તુનો નાશ કરવો અથ  
વા તેને ગુફામાં કરવું અ  
થવા તેને લૂંટ કરવી.

વગર વારંદે પકડાય  
નહી સમન નીકળે  
જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ  
થવા બેઉ.

## કલમ ૨૯૬ બી

પેહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો  
માજી રહે.

કોઈ ધર્મ સંબંધી મંડળી  
પુજાના કામમાં છતાં તે  
ને અડચણ કરવી.

વગર વારંદે પકડાય  
સમન નીકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૧ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ  
થવા બેઉ.

## કલમ ૨૯૭ મી.

૧લા અથવા બી  
જા વર્ગનો મા-  
જીવેલ.

પુણતી જગ્યા અથવા કે  
બરસ્તાનમાં વગર રજા-  
એ જવું, અથવા કોઈ સ-  
ખસના મનને દુઃખ કરવા  
અથવા નોના ધર્મને અપ-  
માન કરવાના હિરાદાથી  
પ્રેતસંસ્કાર થતો હોય ત્યાં  
ગડબડ કરવી, અથવા કો-  
ઈ પ્રેતનું અપમાન કરવું.

વગર વારંટે પકડા-  
ય, સુમન નીકળેજ  
માન લેવાય.

## સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી બાંધના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૨૯૮ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો માજી  
જીવેલ.

ધર્મ સંબંધી કોઈ પણ સ-  
ખસનું દીલ દુખાવવાના  
પાકા હિરાદાથી તે સાંભળે  
તેમ કોઈ શબ્દ બોલવો  
અથવા ધ્વની કરવો અ-  
થવા તે દેખે તેમ કોઈ ચા-  
ળા કરવા, અથવા કોઈવ-  
સ્તુ સુકવી.

વગર વારંટે પકડાય  
બહી, સુમન નીક-  
ળે જામીન લઈ શ-  
કાય.

## સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી બાંધના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા.

પાતરીઓ હિંદુના ધર્મનું ખંડન ન કરતાં પોતાના ધર્મનો જ ખોધ કરે તો આ કલમથી હરકત નથી.

## કલમ ૨૯૯ મી.

મોત આણુઆના ઇરાદાથી અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવું કાંઈ શરીરનું નુકસાન કરવામા ઇરાદાથી, કાંઈ કામ કરીને, અથવા ફક્ત એક કામ કરેથી મોત થશે એવો સંભવછે એમ જાણુયા છતાં તે કામ કરીને, જે માણુસ મોત આણુ. તે માણુસે શિક્ષણીય મનુષ્ય વધનો સુતોહ કર્યો એમ સમજવું.

## ટીકા.

૧. શિક્ષણીય મનુષ્ય વધ જો કે ગુસામાં આવી કર્યું હોય તો પણ જે કૃત્ય થયું તે એવી સ્થિતિમાં થયું હોય કે તેથી તોહોમતદાર તેના કૃત્ય ઉપર કાંઈ અંકોસ રાખી શક્યો નહોતો તેથી થયું. એવું સાબીત થતાં સુધી એ શિક્ષણીય મનુષ્ય વધ ખુન છે—રાણી વિરજ હરીગીરી ૧ બે. લા. રી. પ્ર. ૧૧ (ફો. અ.)

૨. એક દેશી વૈદને ત્યાં એક સ્ત્રીને કાંઈ રૂવા મારે લઈ જવામાં આવી. વૈદ એ સ્ત્રીને અંદર લઈ ગયો અને તેના ઘણીએ પોતાની સ્ત્રી સાથે એ વૈદ આડો વહેવાર ચલાવે છે એવું ક્યાંઈથી જોયું તેથી તે અંદર તરવાર સાથે કુદી પડ્યો ને વૈદને મારી નાખ્યો તેમાં ઇરાવવામાં આનું કે આ ગુન્હો ખુનનો નહોતો પણ મનુષ્ય વધનો છે—રાણી વિરજ રામટાહાલ કાહાર. ૩ બે. લા. રી. પ્ર. ૩૩ (ફો. અ.)

૩. ગુસો ચઢ્યો હોય તે ઉતરી ગયા પછી જે સખસ કોઇને મારી નાખે તો તે મનુષ્ય વધ ખુન છે—રાણી વિરજ એસીન સેખ. ૪ બે. લા. રી. પ્ર. ૬ (ફો. અ.)

૪. કેટલાક મદારી લોકોએ પોતે સાપનો કરડ મારો કરી શકે છે એવું લોકોને ખતાવી ઝેરી સાપ કરડાવી પોતા ખાસે આવવા કહ્યું. આ પ્રમાણે થતાં ત્રણ જણ આ કરડથી મરણ પામ્યા તેમાં ઇરાવવામાં આનું કે કલમ ૩૦૦ ના ૫ મા અપવાદમાં આ ગુન્હો ન સમાય તો

આ મદારીઓએ એ કલમનો ૨ અને ૩ રકમમાં ખ્યાત કરેલો ગુન્હો કર્યો છે. જો આ ૧૨૩ માટે મરી ગયેલ સખસોએ પરવાંતગી આપી હોય તો આ કૃત્ય મનુષ્ય વધ થાય છે—રાણી વિરદ પુનાઈ કાતમા. ૩ બે. લા. રી. પ્ર. ૨૫ ( કો. અ. )

૫. કેદીએ પોતાની બાહડીને પંચાડી તેની છાતી ઉપર ગોઠણીયા ભરાવ્યા અને મુંઠીએ કરીને તેના મહેરા ઉપર ત્રણ જાજરા ઠાંસાં માર્યા તેથી તેના મગજના લોહીને હરકત થઈ તેથી તે જાજરાએ અથવા તરતજ તે મરો ગઈ તેમાં હરાવવામાં આવ્યું કે એ કામમાં મોત લાવવાનો ઈરાદો નહોતો તેથી અને શરીરની જે હાની કરવામાં આવી હતી તે કુદરતના સાધારણ નિયમ પ્રમાણે પુરણી નહોતી તેથી કેદીએ કરેલું કૃત્ય ખુન નહોતું પણ શિક્ષણીય મનુષ્ય વધ છે—રાણી વિરદ ગોવીંદ. ૧ બે. લા. રી. ( મુંબઈ ) પ્ર. ૩૪૨

૬. એક હુલડ (હંગામો) થયું તેથી એક માણસનું મોત થયું તેમાં હરાવવામાં આવ્યું કે જે સખસો જીત્યા હોય અને હાર્યા હોય તે એમ સઘળાં મોત માટે જવાબદાર છે. આ ગુન્હો ખુનનો નહોતો મનુષ્ય વધનો છે. રાણી વિરદ માનસોંગ અને બીજાઓ. ૭ વી. રી. પ્ર. ૧૦૩

૭. કેટલાક સખસોએ એક સખસને તેમની બેનની પથારીમાં તેમની બેન બિજો સુતેલી જોયો તેથી તેમણે તેને માર માર્યો આ મારથી તે સખસ ગુજરી ગયો તેમાં હરાવવામાં આવ્યું કે આ સખસોએ ખુન નહોતું પણ મનુષ્ય વધ કર્યું—રાણી વિરદ કાસીમોદીન અને બીજાઓ. ૪ વી. રી. પ્ર. ૩૮

૮. કોઈ અદાર વરસથી જ્યારે ઉમરનો સખસ પોતાની મેજે કોઈ અજાણ્યા વૈદ પાસે પોતાના પૃષ્ઠવનો નાશ કરાવે અને તેથી તેની થયેલ પીડાથી તે ગુજરી જાય તો એ વૈદ વીગેરે જેઓ એ કામ કરવામાં સામીલ હોય તે ખુનના ગુન્હેગાર નથી. મનુષ્ય વધના ગુન્હેગાર છે. રાણી વિરદ બાબુલન હીજ્જ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૭

૯. પોતાની સ્ત્રી સાથે છીનાણું કરતાં કોઈને મારી નાખવામાં આવે તો તે ખુનનો નહોતો પણ મનુષ્ય વધનો ગુન્હો કરે છે. રાણી વિરદ ગૌરચંદ પોલી અને દવારકી પોલી. ૧ વી. રી. પ્ર. ૧૭

૧૦. એક સખસે પોતાની માને કોઈએ ગાળ દીધી તે મારે તેને લાકડીનો જાળી ઝટકો માર્યો તેથી તે મરી ગયો. આ કામમાં તેણે મનુષ્ય વધ કર્યું કર્યું છે—રાણી વિરૂદ્ધ સલીમ સેય. ૧ વી. રી. પ્ર. ૨૩

૧૧. અપરાધ પુરતી રીતે સાબીત થતાં મુખી આ કલમ પ્રમાણે ગુલેગારે ગુલો કર્યો રાણાય નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ રામચંદ્રસીંગ ૪ વી. રી. પ્ર. ૨૯

૧૨. તહોમતદારે મારેલા મારથી કિંધા તહોમતદારે કરેલી ઇજાથી ફરી-આદીનું મોત થયું હોય તો તહોમતદાર ઉપર ખુતનું તહોમત આવે છે પણ એવું મોત લગભગ એક વરસની અંદર થવું જોઈએ નહીં તો કાયદો એમ અનુમાન કરે છે કે તે બીજા કારણથી મુખો. આર્મ. પ્ર. ૧૭૭

૧૩. ફરીઆદીને જે માર પડ્યો તે કાંઈ બહુ ભારે ન હોય પણ તેનું એસડૂ અનધડતાથી કરવામાં આવે અને તેથી તેનું મોત થાય તો તે વખતે તહોમતદારને ખુતનો અપરાધ ગણવો કે નહીં એ એક જોવા જેવી બાબત છે. આર્મ. પ્ર. ૧૭૭

૧૪. એક માણસની વિરૂદ્ધ કોઈએ ખોટી જીભાની આપી હોય તે ખોટી જીભાનીના ત્રાસથી કોઈ માણસ મરી જાય તો તે ખુત નથી—રાણી વિરૂદ્ધ મેકડોવીલ. આર્મ. પ્ર. ૧૭૬

૧૫. કોઈ દોકરો તેના ઘરડા બાપને કડ કડતો ટાઢ પડતી હોય ત્યારે, કિંવા એવા કાંઈ અસ્વાભાવીક કુદરતી બનાવ વખતે કાઠી મુકે અને તેથી તેનું મોત થાય તો તેનું ખુત થયું કહેવાય. આર્મ. પ્ર. ૧૭૬

૧૬. કોઈ શેકને ત્યાં ઉમેદવાર હોય તે બીમાર હોય તે છતાં તેની ઉપર જસ્તી કરવામાં આવે અને તેથી તેનું મોત થાય તો તે ખુત કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ સ્કવાયર. આર્મ. પ્ર. ૧૭૬

૧૭. કોઈ ગાંડા કિંવા ગરીબ માણસને કોઈ સખસ પોતાના કબજામાં લે પણ તેની ઘણીજ ગફલતથી તેને ખોરાક વગેરે આપવામાં કસુર કરે અને તેથી તેનું મોત થાય તો તેણે ખુત કર્યું કહેવાય. રાણી વિરૂદ્ધ નીકલસ. આર્મ. પ્ર. ૧૮૦.

૧૮. સ્ત્રી જણ્યા પછી છોકરાની જોઈતી સંભાળ ન લે અને છોકરું

તેથી યુગ્મરી જાય તો તે ખુન નથી—રાણી વિરૂધ નાઈટસ આર્મ. પ્ર. ૬૮૧

૧૬. જે સમયે જે આઈ આત્મવાત કરવાની કોશીશ કરે તેમાંનો એક મરી જાય અને બીજો જીવે તો તેના ઉપર ખુનનું તહોમત આવે—રાણી વિરૂધ ગાઈસન. આર્મ. પ્ર. ૬૮૨.

આ કલમ ધર્મી ઉપયોગી છે. શરીર સંબંધી ગુનામાં ખુન અને શીક્ષણીય વધ એ જે સર્વથી મોટા ગુના છે. આ કલમ શીક્ષણીય મનુષ્ય વધ કેને કહેવું તેની વ્યાખ્યાની છે. તેના ત્રણ ખુલાસા સાથે આ કલમ સંપૂર્ણ થાય છે. તેની વ્યાખ્યાના શબ્દો ધારૂં ધ્યાન આપવા જેવા છે. મોત આણવાના ઈરાદાથી અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવું કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કાંઈ કામ કરીને અથવા ફલાણું કામ કરેથી મોત થશે એવો સંભવ છે એમ જાણ્યા છતાં તે કામ કરીને જે માણસ મોત આણે તે માણસે શીક્ષણીય મનુષ્ય વધ કર્યું એવું સમજવું.

મોત આણવાના ઈરાદાથી—તહોમતદાર મોત આણવાનો ઈરાદો ક્યો હતો કે નહીં તે કાંઈ બેનું મન ખોત્રી જોવાનું નથી તેના મનમાં એવો ઈરાદો હતો એ તેના કૃત્ય ઉપરથી જણાઈ આવે છે. ન્યાયનું એક મહત્ત્વ છે કે—આહારના કૃત્યથી માણસના મનની અંદરનો ઈરાદો જણાઈ આવે છે (જુઓ આનીવાસકૃત્ય કાયદાની કહેવતનું અંગ્રેજી પુસ્તક પ્ર. ૩૦૬)

મતજન્ય માણસનું મોત આણવા માટે જે સાધન તૈયાર તેણે યોગ્યતાં હોય તે ધ્યાનમાં લેતાં તહોમતદારનો ઈરાદો એવા સાધન વીગેરે યોજવા શું હતો જણાઈ આવે છે. જુઓ આ કલમ નીચેનું પહેલું દ્રષ્ટાંત.

અથવા જેથી મોત થવાનો સંભવ હોય એવું કાંઈ શરીરનું નુકશાન કરવાના ઈરાદાથી કાંઈ કામ કરીને—એટલે કે તહોમતદારનો ઈરાદો કોઈ સખસને શરીરનું કાંઈ ભારે નુકશાન કરવાનો હોય પણ તે નુકશાનના પરીણામમાં તેજ વખતે અગર પાછળથી તે વ્યાધીના જોરથી તે સખસ મરી જાય એવો સંભવ હોય અથવા તે સંભવ પ્રમાણે મોત નીવડે તો તહોમતદાર શીક્ષણીય મનુષ્ય વધને જવાબદાર છે. પ્રથમ દર્શને આ નિયમ અગવડવાળો લાગે તેમ છે. પણ તેમ નથી. ન્યાયનું



એક મહાવાક્ય છે—‘દરેક માણસ તેણે કરેલા કૃત્યના દરેક પરીણામ માટે જવાબદાર છે. કરેલા કૃત્યથી મોત થશે એવો સંભવ હતો કે નહીં એ હકીકતની ખામત છે સંભવ શબ્દ ઘણો ઉપયોગી છે. તેની ટુંકી વ્યાખ્યા એજ છે કે જે હકીકત ખાહર આવી છે તે ઉપરથી સાધારણ બુદ્ધિનું માણસ તે કામ કરવા માટે તહોમતદાર થું દ્વારા તો માનતો હોવો જોઈએ એવું ધારે અથવા માને તે સંભવ કહેવાય. જેમકે તરવાર એક ભયંકર હથિયાર છે એ સાધારણ બુદ્ધિનું માણસ જાણે છે. એ તરવાર માથા ઉપર મારવામાં પુરૂજોર તહોમતદારે વાપર્યું. જો એ તલવાર ઊડી ઉતરે તો માણસનું મોત થાય એવું દરેક માણસ જાણે છે. ત્યારે એવા હથિયારનો પુર જોરથી ઉપયોગ કરવાથી મોત થશે એવો સંભવ છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો એવું ગણાય છે.

ખુલાસો પહેલો ઘણો ઉપયોગી છે તેની મતલબજ એજ છે કે જે ઘા મારવામાં આવ્યો હોય તેથી સાજું માણસ મરી જાય નહીં એવું હોય પણ જે સખસને તે મારવામાં આવ્યો હોય તે શરીરના કોઈ મહારોગથી પીડિત હોય તો તેને સાધારણ રીતે મારવાથીજ મોત થાય તો મારનાર આ ગુનાનો જવાબદાર છે. આ પ્રસંગે જણાવવાની જરૂર છેકે આવી જવાબદારી જે અશક્તતા અથવા રોગ વગેરે સાધારણ રીતે દેખી શકાય તેવા હોવા જોઈએ કે શરીરની અંદરના કોઈ મહારોગને થઈ જાય જોઈએ. તેનો કોઈ તકાવત માલુમ પડતો નથી. ઘણી વખતે તળી જમણી હોવાથી સાધારણ ધક્કો તે સખસનું મોત આણવાને પુરતો છે એવું જણાય છે. એવા છુપા રોગીજ સાણસને સોલજ મારથી મોત નીપજે તો આ કલમ પ્રમાણે મનુષ્ય વધ ગણાય કે નહીં એ એક સવાલ છે. હું ધાંડે છઠ્ઠાં કે તેમ ન થાય.

ખુલાસો બીજો ઘણો ઉપયોગી છે. શરીરનું નુકસાન કોઈ હુશીઆર વૈદ્યી સાંડે થઈ શકે તેવું હોય તેમ છતાં જો તે સાંડે ન થાય અને તેથી મોત નીપજે તો પણ તહોમતદારને જવાબદાર ગણવો જોઈએ પણ સાધારણ વૈદ્ય અને વૈદ્ય વગર સાધારણ માણસો પણ દવા દારૂ કરી જે બાધી મટાવી શકે ન્તે બાધી તહોમતદારે કરી હોય તે બાધીના ઉલટાં કિંવા ગેર આવડતવાળા નિમ ઉપાયો કરી તે સખસનું મોત

આણવામાં આવે તો વ્યાધી ઉત્પન્ન કરનાર સર્પસ આ કલમ નીચે આવવો નહીં જોઈએ એવું ધારવામાં આવે છે.

ખુદાસો ત્રોળે જાણવા જોગ છે—બરચું પેટમાં હોય ત્યારે તેને મારી નાખવું એ મનુષ્ય વધ લેખવામાં આવતું તથા તેનું કારણ એજ છેકે એવી રીતે બરચું મારવા માટેની આગળ કલમ છે.

કલમ ૩૦૦.મી.

ખુન એટલે શું ?

ટીકા.

શીક્ષણીય મનુષ્યકથા ત્યારે ખુન કહેવાય તે માટે કિંવા ખુન એટલે શું તેની વ્યાખ્યા માટે આ કલમ છે.

આ કલમમાં ૪ રકમ ૫ અપવાદો છે તેનું વિવેચન આપણે કરવું જોઈએ.

પહેલી રકમ—કરેલું હત્ય મોત. આણવાના ધરાદાયી કર્યું હોય એટલે કે મોત આણવા માટેજ કર્યું હોય. ધરાદો એટલે શું તે માટે જુઓ ઉપરની કલમ ૨૯૬ ઉપરની ટીકા.

બીજી રકમ—મોત થયે એવું તહિનતદાર જાણતો હોય એવા ધરાદાયી કોઈના શરીરને નુકશાન કરવું.

ત્રીજી રકમ—કરેલા શરારના નુકશાનથી વ્યક્તિના નિયમ પ્રમાણે મોત થયે એવું જાણી શરીરનું નુકશાન કરવું એટલે કે પેટમાં તરવાર મારવી એથી તો મોત નીતડેજ.

ચોથી રકમ—આ રકમ સહેલી છે.

અપવાદ પહેલો—ક્રોધમાં અથવા ભુલથી અથવા અકસ્માત કોઈનું મોત આણવામાં આવે તો તે ખુન નથી.

આ અપવાદને ત્રણ સરતો છે.

પહેલી—તે ક્રોધ તહોમત્તારે મારવાના ખાનુ દાખલ ઉત્પન્ન કરેલો હોયો નહીં જોઈએ.

બીજી--સરકારી નોકર સરકારી કામ કરતો હોય તથા તે ક્રોધ ઉત્પન્ન કરેલો હોયો નહીં જોઈએ.

ત્રીજી—આનંગી ખચાવનો હક અમલમાં લાવતાં તે ક્રોધ ઉત્પન્ન થયેલો હોયો નહીં જોઈએ.

ક્રોધ મજબૂર એવો બંધકર ચઢાવવામાં આવ્યો હતો કે તહોમત-દારને આ અપવાદનો લાભ મળે એ હકીકતની ખામત છે.

આપવાદ બીજો—આ અપવાદ પ્રણા ઉપયોગી છે. આગતી કેલમોમાં, શરીર અને મિલકત, સંબંધી ગ્રુહમાં આનંગી ખચાવ કરેલો હક આ કાયદે આવ્યો છે. તેથી જે હદ ખતાવી છે તે હદની ખહાર જઈ કોઈ માણસનું મોત આણવામાં આવે તો તે મોત કરનારને ખુની નહીં પણ મનુષ્ય વંધ કરનાર ગણવો એવી આ અપવાદની મતલબ છે.

અપવાદ ત્રીજો—આ અપવાદ પ્રણા ઉપયોગી છે. સરકારી નોકર સરકારી કામ કરતાં કાયદાએ આપેલા અધિકાર ખહાર જઈ કોઈનું ખુન કરે તો તે છુટી જઈ શકે નહીં તે ખુની નહીં પણ મનુષ્ય વંધી ગણવા માટે આ અપવાદ છે જે દ્વેષભાવથી આવું કામ કરે તો તેને આ અપવાદનો લાભ મળે નહીં. શુદ્ધ બુદ્ધિથી કરતાં આવું નીપજી જાય તેમ લાભ મળે.

અપવાદ ચોથો—એકાએક ઝડપો ધાય તેમાં મરણ નીપજી જાય તો તે ખુન નથી. મનુષ્યવધ છે.

અપવાદ પાંચમો—અહાર વરસથી ઉપરના સખસે પોતાનું મોત આણવા રજા આપી હોય તો તેમાં ખુન નહીં પણ મનુષ્યવધ છે. વળી જુઓ કલમ ૩૦૨ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૩૦૧'મી.

જે સખસનું મોત આણવાનો ઇરાદો ક્યો હોય તેનું મોત ન આણતાં બીજા સખસનું મોત આણવું.

ટીકા.

આ કલમ (અ) ને મારવાનો ઇરાદો હોય પણ (ખ)નું મોત બુલંધી ધાય એટલે મારવાનો ઇરાદો કોઈને હોય અને મરણ જાય બીજો તે માટે છે.

સેસન કોર્ટ.

ખુત.

વગર વારંટે પકડી  
થે, ડ્રારંટ નીકળે,  
બાનીન નહીં લઈ  
શકાય.

સીક્ષા.

મોત, જીવતાં સુધી સમુદ્ર પાર, તથા દંડ.

ટીકા..

૧ તહોમતદાર ગર્ભવંતી હોય તોપણ તેને મોતની સજા કરવી નોંધાયે તો પ્રસવ થતાં સુધી તેનો અમલ કરવો નહીં નોંધાયે—રાણી વિરજ પંચોઆરનાય ૧૫ વી. રી. પ્ર૦ ૬૬.

૨ જુદી પુર્વક મહાવ્યથા કર્યાથી ખુત થયું હોય એવા કામમાં જે મોત થયું છે તે જુદી પુર્વક મહાવ્યથામાંથી થયેલ કૃતજ થયું છે એમ સાબીત થવું નોંધાયે.—રાણી વિરજ મહમદહુસેન શ્રે. ઈ. ડા. પ્ર૦ ૩૫૮.

૩ એક સખસે એક સ્ત્રીનો ગર્ભપાત કરવા તેને કાંઈ ઝેરી પદાર્થ આપ્યો તથા તે સ્ત્રી મરી ગઈ. એ ઝેરી પદાર્થ આપતી વખતે એ સ્ત્રીનું મોત થશે એવું તે સખસ જાણતો ન હોતો તેમાં ફરાવવા માં આવ્યું કે તહોમતદારે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ નહીં પણ કલમ ૩૧૪ પ્રમાણેનો ગુનોહ કર્યો કેહેવાય—રાણી વિરજ ફાલીચંદ ગોપી અને બીબી ૧૦ વી. રી. પ્ર૦ ૫૬

૪. જે હથીઆરથી (અ) ને મારી નાખવાનો ઈરાદો રાખ્યો હતો તે હથીઆરથી (અ) ને મારી નાખવાનો ઈરાદો નહીં છતાં (અ) ને વાગી જવાથી તેનું મોત થયું તેમાં ફરાવવામાં આવ્યું કે (અ) નું તેણે ખુત કર્યું.—રાણી વિરજ ફોમોનીઅ હુમ ૮ વી. રી. પ્ર. ૭૮

૫. એક સ વસે પોતાની મેળે છાકટો હોઈને કોઈનું ખુન કર્યું તેમાં ઈલાવવામાં આવ્યું કે જો કે પોતાની મેળે ક્રોધાનીમાથી કોઈને કરેલા હત્યની જવાબદારીથી મુક્ત થતો નથી તોપણ આ ખુન કરવા તેનો દરિદ્રો નહોતો જ્યે હકીકત જ્ઞાનમાં લેવા જોવી છે. — રાણી વિરદ રામ સોહાયવાય. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૬૨.

૬. કજીઓ યદ્દિ રહ્યા પછી પરસ્પરનો જુસ્સો નરમ પડ્યો હોય તે વખતે એકજણ બીજાને મારે તો તે ખુન છે. આર્મ. પ્ર. ૬૮૪

૭. કજીઓ થતાં દરમીઆન મોત નીપજ્યું હોય તો તે મનુષ્ય વધ છે.

૮. બેજણ અકરમાત કજીઆ ઉપર આવી પડે તેમાંનો એક વધારે કજીઓ ન થાય તે માટે ભાગે, બીજો સખસ તેની વાંસે દોડે, ભાગનારને દોડતાં દોડતાં આગળ કાંઈ ખાઈ વીગેરે આવવાથી ભાગવાનો રસ્તો ન મળે અને પોતાની જાત બચાવવા માટે બીજો કાંઈ રસ્તો ન રહે તેથી વાંસે આવનારને મારી નાખે તો એ મારી નાખ્યું ખુન નથી. જ્ઞાનગી બચાવના હકમાં તેણે ખુન કર્યું કહેવાય. આર્મ. પ્ર. ૬૮૬

કલમ ૩૦૩ જી.

મેશન કોર્ટ.	જન્મ દીપના ગુલેગારે કે રેલું ખુન.	વગર વારંટે પકડી શકાય. વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષા. મોત.		

સસન કોર્ટ.

પુનથી ઉતરતા દરજ્જાનો  
શીક્ષણીય મનુષ્ય વધ અ  
ગર જે કામથી મોત થયું  
હોય તે મોત આણવાના  
ધરાદાક્ષી કર્યું હોય તો.

વગર વારંટે પકડી  
સકે, વારંટે વીકળે,  
જામાન નહીં લઈ  
શકાય.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્ધાર અથવા ૧૦ વંસ સુધી જેમાંના જામે  
તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ

એજ

અગર તે કામ મોત આ-  
ણવાના ધરાદાક્ષી નહીં,  
પણ તેથી મોત થવાનો  
સંભવ છે એમ જાણીને  
કર્યું હોય, તો.

એજ

સીક્ષા.

૧૦ વંસ સુધી જેમાંના જામે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

૧ એક નજીવા કજીયામાં તહોમતદારે એક સખ્યમને ધક્કો  
દીધો તેથી તે રમતા ઉપર પડી ગયો આ પ્રજાડથી પાંચમે  
દીવસે તે મરી ગયો તેમાં ધરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદાર  
આ કલમ પ્રમાણે કિંવા શીક્ષણીય, મનુષ્ય વધની કલમ પ્રમાણે મુત્તે  
હગારે નથી કેમકે ધક્કો દીધાથી જે પરીણામ થયું તે ધક્કાનું સંભાવ્ય  
ફળ નહોતું અને ધરાદા પુર્વક તે ધક્કો મારવામાં આવ્યો નહોતો

શાણી વિશ્વ આચારજી ૧ છં. લા. રી. (મદ્રાસ) પ્ર૦ ૨૨૪.

૨ કેટલાક સખસોએ ગોરને એવા સખત રીતે માર્યા કે તેથી તેનું માત યયું તેના શરીર ઉપર મારના ૧૫૧ ઝટકા હતા. અને તેમાં કેટલાક પોસિંગા ભાગી ગયા હતા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે શખસોએ શિક્ષણીય મનુષ્યવધ કર્યું. ૫. અ. હા. રી. પ્ર૦ ૨૩૫.

૩ એક ગોરને ઘણાજ ઘાતકી રીતે ડામ દેવામાં આવ્યા એ ડામ દેવાથી તે મરી જશે અથવા તેના શરીરને હાની થશે એવા બચ છે એવું તેઓ જાણતા હતા તેમ છતાં એવા ડામ દીધા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેઓએ મનુષ્યવધનો ગુનોહ કર્યો. ૭. વી. રી. પ્ર૦ ૫૪.

૪ કોઈ લાયક ઉમરનો માણસ કોઈ અતઘડ માણસ પાસે પોતાની ઈન્દ્રિ કપાવે અને તે હાનીથી તે મરી જાય તો જેટલા સખસો કાપવા કપાવામાં હોય તે સઘળા સખસોએ શિક્ષણીય મનુષ્યવધ કર્યું કહેવાય.

૫ સ્ત્રીની સાથે છીનાર્જુ કરતાં સ્ત્રીનો ધણી અને તેનો દોસ્ત અને તેનો ધણી છીનાર્જુ કરનારને મારી નાંખે તો તેણે શિક્ષણીય મનુષ્યવધ કર્યું કહેવાય. ૧ વી. રી. પ્ર૦ ૧૭

૬ બેનની સાથે કોઈને સુતેલા જોવામાં આવે તેને મારી નાખવામાં આવે તો તે પણ શિક્ષણીય મનુષ્ય વધ કર્યો કહેવાય. ૪ વી. રી. પ્ર. ૩૮.

કલમ ૩૦૪ અ.

સેશન કોર્ટ અ- ધવા ૧ લા વર્ગ- નો માજિસ્ટ્રેટ.	ગફલતીથી માત શાય.	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીક- ળે, જામીન લઇ શકાય.
<p style="text-align: center;"><b>સીક્ષા.</b></p> <p>૨ વરસ સુધી જેમાંના કોઈ તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.</p>		

## ટીકા.

સને ૧૮૭૦ની આગટ ૨૭માની કલમ ૧૩થી આ કલમ વધી છે. ગફજતોથી કિંવા હિંમતાથી કામ કરતાં ને ખુન થાય તે માટે આ કલમ છે.

જાણી જોઈને ખુન કરવામાં આવ્યું હોય એવા કેસોમાં આ કલમનો ઉપયોગ કરવો નહીં જોઈએ.

જે કૃત્ય પોતે કરેછે તેનું પરિણામ બંધક નીવડશે એવો સંભવ છે તેમ છતાં સાધારણ સંભાળ રાખ્યા વગર એ કૃત્ય કરે અને તેથી ખુન નીવડેતો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુનોછે. કેશરે હિંદ વિરુદ્ધ પીતા બદી મેડળ. ૪૬. લા. રી. ( કલકત્તા ) પ્ર. ૭૧૪. રાણીવિરુદ્ધ નીદા મરતી નાગા બુશા નામ. ૭મ. હા. રી. પ્ર. ૧૧૯.

## કલમ ૩૦૫ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ બાળક, અથવા દીવાના, અથવા ચળેલ, અથવા કુફાળા સખસને આત્મઘાત કરવામાં મદદ ગારી કરવી.

વગર વારંટે પકડી શકે. વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.

## સીક્ષા.

મોત, અથવા જીવતાં સુધી સજાદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી કેદ તથા દંડ.



## કલમ ૩૦૬ મી.

સેશન કોર્ટ.	આત્મઘાત કરવામાં મદદ ગારી.	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે, જા. જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષા.		
૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

## કલમ ૩૦૭ મી.

સેશન કોર્ટ.	ખુનની કોશીશ.	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે જામીન નહીં લઈ શકાય.
સીક્ષા.		
૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.		

એજ.	અગર તે કામથી દોષ સ- ખસને વ્યથા થાય તો.	એજ.
સીક્ષા.		
જીવતાં સુધી સજુદ પાર, અથવા ઉપર મુજબ.		

## હીકા.

૧. અમુક દૃત્યથી ધાર્યું કરીને મોત થશે એવું કોઈ સખસ જાણતો

હોય તેથીજ તે સખસ શોક્ષણીય મનુષ્ય વધનો ગુન્હો કરેછે એમ નથી.  
કરેલા કૃત્યથી ઘણું ભાગે મોત થશે એવું તે સખસ જાણતો હોય તો  
એવો ગુનોહ બને છે. એ પ્રમાણે ન હોય તો આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો  
સ્થાપીત થઈ શકે નહીં. માત્ર તહોમતદાર ઉપર કલમ ૩૨૫ અને ૫૧૧  
પ્રમાણે તહોમત આપે—રાણી વિશ્વ ગીરધારીસીંગ. ૨૯ નવેમ્બર સને  
૧૮૭૩ અહ્મદાબાદ હાઈકોર્ટ.

કલમ ૩૦૮ મી.

સેસન કોર્ટ

શોક્ષણીય મનુષ્ય વધ કર-  
વાની કોશીશ.

અગર વારંતે પકડી  
શકે, વારંત નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બંધાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અ-  
થવા બંને.

એજ.

અગર તે કામથી કોઈ સ  
ખસને બચા થાય, તો

એજ

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બંધાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અ-  
થવા બંને.

કલમ ૩૦૯ મી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
અરેફ

આત્મઘાત કરવાની કો-  
શીરા.

વગર વારંટે પકડાય  
વારંટ નીકળે જામી  
ન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી આસાન કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણેના ગુનાહમાં એકલી દંડની સજા થઈ શકે ન-  
હી—રાણી વિરૂદ્ધ એનવી ઓવા. ૧. મું. હા. રી. પ્ર. ૪

૨. આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત જે સમ્પત્તિ ઉપર આબંધું હોય  
તેની મીલકત સરકાર જમ થાય નહીં—ખંભાળના એડવોકેટ જનરલ  
વિરૂદ્ધ રાણીસરને માય.

૩. એક સ્ત્રી સતી થઈ. કેટલાંએક સમ્પત્તિ તેની પાસે એહ સુધી  
ગયા અને એહ પાસે હિમા રહ્યા તેના આરમાન દીકરા રામ રામ એમ  
ખોલવા લાગ્યા તેમાં ઠરાવવામાં આબંધું કે તેઓ સઘળા આ સતી  
થવાનું કામ સહેલ કરવાનાં હતા—રાણી વિરૂદ્ધ મોહીત પાંદે. ૩ અ.  
હા. રી. પ્ર. ૩૧૬.

કલમ ૩૧૦ મી.

જે માણસ ખુનના હિયાયથી અથવા ખુનનો સાથે અપહરણ  
અથવા છોકરાં ચોરવાનો ગુન્હો કરવાના કારણસર નીત્ય કોઈ  
બીજા માણસ અથવા માણસોની જોડે મળ્યો રહેશે તેને ઠગ સમજવો.

ટીકા.

ઠગ લોકોની પ્રથમ ઉત્પત્તિ મુસલમાનનું રાજ્ય થયું ત્યારથી  
ગણાય છે. આ ઠગ લોકો આખા હિંદુસ્તાનમાં ખુનના મહા અપ-

રાંધ કરી માણસોની મીલકત લઈ લેતા. હવે લોકો ભવાની નામની દેવી તેમની માતા છે એવું ગણી દસેરાને દીવસે પોતાનું આ ભુંડું કામ કરવાની શરૂઆત કરતા અને ચોમાસું આવતા સુધી એ કામ જારી રાખતા. માણસોને મારી નાખવાની તેઓ જુદી જુદી યુક્તિ કામે લગાડતા પણ તેમાં ગળામાં રાક્ષાસનાંખી મારી નાખવાની યુક્તિ કોઈ વિચિત્ર હતી. ચાલતું માણસ ચાલ્યું જાય અને પછવાડેથી આ બદમાશ હમો રાક્ષાસનાંખી નળગોટો એવી રીતે દબાવતા કે થોડી પળમાં તેના બક્ષનો નાશ થાય. હિંદુસ્તાનના બહારના ભાગમાં આવા હવે લોકો રહેતા. તેઓનો એક ઉપરી રહેતો ને તે કહેતે પ્રમાણે તેઓ ચાલતાં મી. મેડોઝટેલર નામના અંગ્રેજી વિદ્વાન આંગળ હવે અમીર અલીએ જે કબ્જા કરી છે અને જે પુસ્તકના આકારમાં મી. મેડોઝટેલર બહાર પાડી છે તે બેવાથી આ હવે લોકો મુલકમાં ફેરું સત્તાનાશ વાળતા તે જણાશે. આ હિંદુસ્તાનનો ફોજદારી કાયદો પસાર થયા પહેલાંથીજ આ હવે લોકોને ધનસાફ પોચાડવા માટે સરકારે એક ખરચવાળું ખાતું રચાવ્યું છે અને તે ખાતું હજી મુલકમાંથી હવે હવે હવે લોકોનો નાશ થવા આવ્યો છે.

આ મુલક ઉપર માયાળુ અંગ્રેજ સરકારનું રાજ્ય થયાથી જે આશીરવાદ લોકો ઉપર થયા છે તેમાંનો આ પણ એક આશીરવાદ છે.

હલમ ૩૧૧ મી.

સેશન કોર્ટ.

હવે હવે.

વખર વારંટે પકડી શકાય, વારંટે નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.

સીમા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, તથા દંડ.

## ટીકા.

આ કલમ ને માણસ માત્ર હગજ હોય તેને શિક્ષા માટે છે, હગી લોકો હગ હોખને કાંઈ ગુનોહ કરે તો તે માટે ને ગુનોહ કર્યો હોય તે કલમ પ્રમાણે સજા થાય. એટલે કે હગ કોઈનું ખુન કરે, કોઈનું અપહરણ કરેતો હગ હોવા માટે આ કલમ પ્રમાણે અને ખુન તથા અપહરણ માટે આ કાયદાની એ ગુનાહતી કલમ પ્રમાણે સજા થાય.

## કલમ ૩૧૨ મી.

સેશન કોર્ટ.

ગલ્તપાત કરવો.

વગર વારંટ પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જામીન લઈ શકાય.

## સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.

એજ.

અગર તે સ્ત્રી ચલીત ગર્ભા થઈ હોય, તો

એજ.

## સીક્ષા.

૭ વર્સ સુધી જેમાની ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થવા માટે નીચેના હકીકત સામીત થવી જોઈએ.

- (૧) અમુક સ્ત્રીનો ગર્ભ પાડવા માટે તહોમતદારે અમુક સ્ત્રીની બુદ્ધિ બુઝુક આપી.
- (૨) એ સ્ત્રીના અમલથીજ તે ગર્ભપાત થયો.
- (૩) એવા ગર્ભપાત કરવા માટે તે સ્ત્રીને બચાવવાનું તહોમતદારનો હેતુ નહોતો.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો તે અરેબર ગર્ભધાણી હોય ત્યારેજ બનેછે—રાણી વિરઠ કાબુલ પાત્રર. ૧૫ વી. રી. પ્ર. ૪.

૨ જે પદાર્થ તહોમતદારે આપ્યો તેથી ગર્ભપાત થાય એવો હતો એવું સાબીત થવું જોઈએ—રાણી વિરઠ હોલીસ. આર્મ. પ્ર. ૪૭૨

આ કલમમાં બે બાબત છે. પેહેલી બાબત ગર્ભપાત કરનારને ત્રણ વરસ સુધીની સજા કરવા માટે છે. બીજી બાબત સ્ત્રી સ્ત્રીત ગર્ભ થયા પછી એવો પાત કરવામાં આવે તો સાત વરસની મુદત સુધીની સજા કરવા માટે છે. પેહેલી બાબતને ગર્ભધાવ અને બીજી બાબતને ગર્ભપાત ગણવો જોઈએ. ગર્ભધાવ એટલે ગર્ભગણી નહ બહાર પડે તે અને ગર્ભપાત એટલે જીવ આવ્યાપછી તેને પાડવામાં આવે તે. સ્ત્રીતગર્ભા એટલે શું તેનો અર્થ આપણે જાણવો જોઈએ. ગર્ભ ધારણ કર્યા પછી ચાર અથવા પાંચ મહીને પેટમાંનું છોકરું હાલતું જણાય છે તેને સ્ત્રીતગર્ભા કહે છે (જુઓ ટેલર વેદક ન્યાય શાસ્ત્ર પ્ર. ૪૧૦ આઠમી આવૃત્તી) આપણ લોકોમાં તેને છોકરું કહેવું એમ કહેવાય છે.

ગર્ભપાતનો ગુન્હો બન્યો છેકે નહીં તે જાણવા માટે વેદક ન્યાયશાસ્ત્રની સહલા આપણે લેવી જોઈએ. ગર્ભપાત બે જાતના થાય છે. ૧ કુદરતી, ૨ માણસે પરાણે પછી નાખેલા. કુદરતી રીતે ગર્ભ પડી જાય તેનો કાયદો કાંઈ અંબર લેતો નથી. માણસો પરાણે ગર્ભ પાડે એટલે મનુષ્ય કૃત્યથી તે ગર્ભ પાડવામાં આવે તો કાયદો તેની અંબર લે છે ગર્ભપાતનો ગુન્હો બન્યો છેકે તે ગર્ભ કુદરતી રીતે પડ્યો છે તે જાણવા માટે એક જાતના ગર્ભપાત કેમ થાય છે તે આપણે તપાસીએ. કુદરતી રીતના ગર્ભપાતના પ્રકાર નીચે પ્રમાણે છે.

૧ સ્ત્રીના ગર્ભસ્થાનમાં કાંઈ રોગ હોય.

૨ સ્ત્રી ગર્ભવંતી હોય ત્યારે તેને કાંઈ ઘણી દીક્રાઓ થાય.

૩ ગર્ભવંતી થયા પછી તેને કાંઈ એવો રોગ થાય કે તેની અસર ગર્ભસ્થાન સુધી જઈ અંતરના ગર્ભને નુકશાન કરે.

૪ ગર્ભવંતી હોય ત્યારે શાળાના બાળકવાથી વખતે ગર્ભ પડે છે.

૫ જોના બુંદથી છોકરું રહ્યું હોય તેને કોઈ એવી નાશકારક ચાંદીનો દરદ થયો હોય કે છોકરું પાડું થઈ ફુંનીઆમાં આપ્યા હરોલ ખરી પડે છે.

માણસ કૃત્રિમ ગર્ભપાત થાય છે તેના પ્રકાર નીચે પ્રમાણે છે.

૧ ઘણી કસરત કરાવવાથી.

૨ ખડખડાટ મણો થાય એવી જમીન ઉપર ઘોડે ખસારો ચલાવવાથી અથવા એવી જગ્યામાં સ્ત્રીને ખસારી ગાડી હંકાવવાથી.

૩ પેડુ ઉપર ઘણો ભાર દેવાથી.

૪ ગર્ભસ્થાનમાં જીણાં હથીઆર ચલાવવાથી.

૫ સોમત્ર વીગેરે બીજી દવાથી.

અમુક સ્ત્રીએ ગર્ભપાત કર્યો છે એવી ખબરો વારંવાર પોલીસ અમલદારો અને માજીસ્ટ્રેટો પાસે આવે છે. ઘણી વખતે તે સ્ત્રી ગર્ભવંતી હતી કેનહીં અને તે ગર્ભ પાડ્યો છે કે નહીં તેનો મત ડાકતરો આપી શકે તેવું હોતું નથી. ગર્ભપાતના કામમાં ગર્ભ હતો અને તેને પાડવામાં આવ્યો એવું સાબીત થવાની જરૂર છે. અમુક સ્ત્રી ગર્ભવંતી હતી કે નહીં તે જાણવા માટે નીચેના નિયમ છે.

૧ તે સ્ત્રીને અવંતર (દરતાન) બંધ થયું હોય ( આ નિયમ સ્થાપીત થયો નથી કેમકે વખતે અવંતર કોઈ દીવસ ન આવતું હોય એવી સ્ત્રીએ ગર્ભ ધારણ કરે છે અને વળી ગર્ભ રહ્યા છતાં અવંતર સાત આઠ મહીના સુધી ઘણી સ્ત્રીને આવે છે ).

૨ તે સ્ત્રીનું પેડું જીવું થતું આવતું હતું.

૩ કુચની ડીઝીની આસપાસની ચાંપડીનો રંગ અસત્ર હોય તેથી જુદો થઈ ગયો હોય (ઘણું કરીને કાળી થઈ ગઈ હોય.) ઉપરના નિયમ પુરાવો મળે તો કામ આવે તેવા છે. પોલીસ અમલદાર પાસે અને માજીસ્ટ્રેટો પાસે તો તે સ્ત્રીએ ગર્ભ પાડ્યા પછીની હકીકત

જાહેર થાય છે. ત્યારે એવે વખતે કહી કહી ખાખત. તે સ્ત્રી ગર્ભવંતી હતી તે વિષે જોઈ જોઈએ તે આપણે જાણવું જોઈએ.

૧ ગભ પાડેલી હોય તે સ્ત્રી નખળી હોય તો તેનો એકરો ફક્ત પડી ગયો હોય.

૨ તેની તખીયત બીમાર જોવી જણાય (માહા મંદવાડમાં આં બે હકીકત ગર્ભ પાડ્યો ન હોય. તોપણ જણાય છે એટલે ઉપરની બે બાબતો ઉપરજ લક્ષ આપી ગર્ભ પાડ્યો એવું ઠરાવવું નહીં જોઈએ.) -

૩ તે સ્ત્રીએ ગર્ભ પાડ્યા હરોળ તે સારી તંદુરસ્તી જોગવાતી હતી પણ પાછળથી તેની તખીયત કાંઈ રોગ વગર બગડી જાય તો. તેણે ગર્ભ પાડ્યાનું સખળ અનુમાન થાય ખરું.

૪ કુચ મોટાં અને ઢિરેલા માલુમ પડે (ગર્ભ પાડ્યા પછી ત્રીજે મોથે દીવસે).

૫ કુચની ડીંટડી મોટી થઈ ગઈ હોય અને તેની આસપાસની આંખડી ગર્ભવંતી સ્ત્રીના જીવી થઈ ગઈ હોય.

૬ પેડુની આંખડીની કરકોચલી વળી ગઈ હોય.

૭ યોની ઘણી સુજ ગઈ હોય.

ઉપરની સર્વ ખાખત મી. ટેલરના વૈદક ન્યાયશાસ્ત્રમાંથી લીધી છે. આ ખાખત વધારે વિસ્તારની હકીકત તેના અને મી. ગેના વૈદક ન્યાય શાસ્ત્રમાં જોવાથી જણાયે.

કલમ ૩૧૩ મી.

સેશન કોર્ટ.

સ્ત્રીની રજામંદી વગર ગર્ભપાત કરવો.

વગરવારંટે પકડાય નહીં, વારંટે નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા હંડ.



સેસન કોર્ટ.	ગર્ભપાત કરવાના ઈરાદાથી કરેલાં કામથી થયેલું મોત.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.
-------------	---	---

## શિક્ષા.

૧૦ વર્ષ સુધી બેમાંના ગેરે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## ટીકા.

૧ એક સખસે એક સ્ત્રીનો ગર્ભપાત કરવા તેને કાંઈ ઝેરી પદાર્થ આપ્યો તેથી તે સ્ત્રી મરી ગઈ. એ ઝેરી પદાર્થ આપતી વખતે એ સ્ત્રીનું મોત થશે એવું તે સખસ જાણતો નહીં હતો તેમાં ઈરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારે ખુતનો યુનોહ નહીં પણ આ કલમ પ્રમાણેનો યુનોહ ક્યો કહેવાય—રાણી વિરધ કાલચંદ ગોપી અને બાળી. ૧૦ વીં ૨ીં ૫૦ ૫૬.

એજ	તે સ્ત્રીની રજામંદી વગર તે કામ કર્યું હોય, તો.	એજ.
----	--	-----

## સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ઉપર મુજબ.

કલમ ૩૧૫ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ અચ્ચુ જીવતું જન્મતાં  
અટકાયવાના, અથવા જ-  
નમ્યા પછી તે મરી જાય  
અથવા કરવાના ઇશ્તિદાથી  
કરેલું કામ.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
બંને.

કલમ ૩૧૬ મી.

સેસન કોર્ટ.

જે કામ શીક્ષણીય મનુષ્ય  
વધ ગણાતું હોય અથવા  
કામથી કોઈ નહીં જન્મે-  
લાં જીવતાં અચ્ચાનું મોત  
આણવું

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

શિક્ષા.

૧૦ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ બાર વરસથી ઓછી ઉમરનાં અપરાધીને તેના મા આપે અથવા જે સખસના હવાલામાં તે અપરાધી હોય તે સખસે તેને તજ દેવાના ઇરાદાથી ખુલ્લું મુકવું.

વગર વારંટે પકડી રાકાય, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ સંકાય.

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જે માના અમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમનો ખુલાસો જોવાથી માલુમ પડશે કે આવી રીતે છોકરું તેજ દેવાથી કિંવા ખુલ્લું મુકવાથી તે છોકરું મરી જાય તો મુકનાર સા અથવા વાલી ઉપર ખુનનું તહોમત આવે.

આ કલમ સ્ત્રીઓ વિધવાપદ્ધતિમાં છોકરાંને અવતાર આપે અને પોતાનું કરેલું કૃત્ય છુપાવવા માટે છોકરાંનો પ્રસવ થયા પછી છોકરાંને ફેંકી દે તે માટે, તેમજ બીજા કોઈ પણ કારણથી છોકરાંનો જન્મ થયા પછી બાર વરસ સુધી ગમે ત્યારે કોઈ પણ ગેરવાજબી કારણથી હમેશ માટે તજ દેવાના હેતુથી ખુલાં મુકે ( છોકરાંને ) તે અટકાવા માટે છે.

મુંબઈ ઇલાકાના કેટલાક ભાગમાં અને મદ્રાસ ઇલાકાના ઘણા ભાગમાં ગયા ત્રણ વરસ ઉપર જે દુકાળ પડ્યો હતો તે વખતે સ્ત્રીઓ પોતાનાં છોકરાંઓને બુખમરાને લીધે તજ દેતાં આવે વખતે એ સ્ત્રી ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત લાવવું એ કેવો અપરાધ ઉત્પન્ન કરનારું છે તે ખુલ્લું છે.

૧ એક સખસે પોતાના છોકરાંને રખડવું મુક્ય તે છોકરું મરી ગયું. આ માત્ર થવાનું તુરતનું કારણ તેને રખડવું મુક્ય એ તહોમત તે

થી તેની ઉપર ખુનનું તહોમત નહીં પણ આ કલમ પ્રમાણેનું, તહો  
મત આવે એમ હું—રાણી વિરદ ખુદાબક્ષ ફકીર. ૧૦. વી. ૦. રી. ૦  
પ્ર. ૫૨.

૨. ચાર સખસો આંતરે આંતરે એક સખસને જોરૂથાં માર મારે તેથી  
તે મરી જાય તો આ ચારે સખસો તેનું ખુન કર્યું કહેવાય—રાણી  
વિરદ પુશ્તુ અને હરીમ્મી. ૪. વી. ૦. રી. ૦. પ્ર. ૩૩.

૩ આ કલમ નાના છોકરાંનું માખાપને લાગુ પડે છે. છોકરાં  
મોટાં અને પોતાની સંભાળ લઈ શકે એવાં યુવાં હોય તેમનાં માખાપ  
ને લાગુ પડતી નથી. ૧૬. વી. ૦. રી. ૦. પ્ર. ૧૨.

કલમ ૩૧૮ મી.

સેરાન કોટ અ-  
થવા ૧લા અથ-  
વા બીજા વર્ગનો  
માજીસ્ટ્રેટ.

મુડદું છાતી રીતે વગે કરી  
દહન જન્મ છુપાવવો.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી એમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત કોઈ સખસે માત્ર ચાર મહીનાના  
ગરબના છોકરાનો જન્મ થયો છુપાવ્યો હોય તેવા સખસ ઉપર આવી  
શકતું નથી. ૪ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૩

૨. આ કલમ પ્રમાણેના ગુનાહની કોશીશ કરવાના તહોમતમાં  
છોકરાનું મુડદું હાથ આવેલું હોવું જોઈએ. અને તે તહોમતદાર સ્ત્રી  
એ જણાવ્યું છે એવું ઓળખાવું જોઈએ—રાણી વિરદ વીલીઅમ,  
આર્મ. પ્ર. ૭૭૫

૩. જો ઝોરડામાં સ્ત્રીએ જન્મ્યું હતું તે ઝોરડામાં પેટીમાં મુક્યું  
જોકરું મુક્યું હતું તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેણે જન્મ છુપાવ્યો ન  
કહેવાય—રાણી વિરદ સ્ત્રીય. આર્મ. પ્ર. ૭૭૫

૪. એક જોરડાને એક પેટીમાં મુકી તે પેટી ખીજી પેટીમાં મુક-  
વામાં આવી અને તે પેટીમાં એવી જગ્યાએ મુકી કે જ્યાં માણસો  
જાય આવે તો દેખો શકે. એ એક પેટીને, તાણું ઘડતે કોઈ ખીજી રીતે  
બંધાયેલ કોઈ નહેતો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેણે જન્મ છુપાવ્યો  
કહેવાય નહીં—રાણી વિરદ જીયોજ. આર્મ. પ્ર. ૭૭૫

૫. વખતે એવું પણ બને છે કે ઉઘાડી પેટીમાં જોકરું મુક્યું હોય તો  
પણ જન્મ છુપાવ્યો એવું ઠરી શકે છે—રાણી વિરદ કુક. આર્મ. પ્ર. ૭૭૫

કલમ ૩૧૯ મી.

વ્યથા એટલે શું?

ટીકા.

જુઓ કલમ ૩૨૩ નીચેની ટીકા.

કલમ ૩૨૦ મી.

મહાવ્યથા એટલે શું?

ટીકા.

જુઓ કલમ ૩૨૫ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૩૨૧ મી.

પુદ્ધિ પુર્વક વ્યથા એટલે શું?

ટીકા.

જુઓ કલમ ૩૨૩ ઉપરની ટીકા.

કલમ ૩૨૨ મી.

પુદ્ધિ પુર્વક મહાવ્યથા એટલે શું?

ટીકા.

જુઓ કલમ ૩૨૫ ઉપરની ટીકા.

કોઈ પણ માણ  
રહે.

બુદ્ધિ પુર્વક વ્યથા કરવી.

વગર નારંગે મકડી  
શકે. સુખન નીકળે  
જામીન લઈ સંકાય.

### સીકા.

૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અર્થપા ૧૦૦.  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

### ટીકા.

બથાની બાપ્પા માટે જુઓ કલમ ૩૨૧.

વળી જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧. એક કેદીએ તેના બાઈડીએ ધણો ગુસ્સો વડાવવાથી બે-  
હાથે કરીને જોરથી જમીન ઉપર ફેંકી. પડી અથા પછી તેને ઉઘાડે  
હાથે મારી. એ બાઈડી મરો ગઈ. શરીર તપાસતાં તેના શરીર ઉપર  
જોર જીવનની કાંઈ ઉઘાડી નીશાની જણાઈ નહીં. પણ તેની તલીમાં  
કાંઈ રોગ હોય એવું જણાયું અને તે તલી ફાટવાથી તેનું મોત થયું  
એમ ડરયું તેના ડરાવવામાં આવ્યું કે તેણે શીક્ષણીય મનુષ્ય વધનો  
ગુનોહ નહીં પણ બથાનો ગુનોહ કર્યો—રાણી વિરૂદ્ધ પંચાનનતાંતી.  
કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૬

૨. એક જણે એક સખસને કાનની માસે ઝટકો માર્યો અને પછી  
મારેલા સખસને ઝાડ સાથે બાંધી ગયો. આ કામમાં ડરાવવામાં આ-  
વ્યું કે માણસોએ આ કેસ પોતે નહીં ચુકવતા સેશન કમીટ કરવો જો-  
ઈતો હતો—ગુરગોવીંદ થાકોર અને બીજી. ૬ વી. પ્ર. ૫૫

૩. આ કલમ વિરૂદ્ધનો ગુનોહ માંહોમાહિ માંડીવાળી શકાય છે.  
રાણી વિરૂદ્ધ જોડા બાલા. ૧૦ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૬

સેસન કોર્ટ અ-  
થવા ૧જા અથ-  
વા ૨જા વર્ગના  
મેંબર.

ભયંકર શસ્ત્ર અથવા સા-  
ધન વડે બુદ્ધિ પુર્વક વ્યથા  
કરવી.

વર્ગર વારંટે પકડી  
શકે. સમન નીકળે  
જામીન લઈ સકાય

### સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બંને.

### ટીકા.

બ્યથા માટે જુઓ કલમ ૩૨૧ અને જુઓ ૩૧૯ નીચેના  
કેસલા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હામાં એકલી દંડની સજા થઈ શકે  
નહી—રાણી વિરૂદ્ધ સરોદા પેશગર. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૬.

૨ જ્યાં ધરાદો, કિંવા જ્ઞાન. કિંવા હુમલો કરતાં જે ધજા થઈ  
હાય તેથી માત્ર થશે એવું ન હોય ત્યાં શીક્ષણીય મનુષ્ય વધ નહીં  
પણ બુદ્ધિ પુર્વક મહા બ્યથાનો ગુનોહ છે. કેટલાક સખસો મળીને  
એક સખસ ઉપર હુમલો કરે અને તેમાં તેનો હાથ ભાગી જાય તો  
એ બુદ્ધિ પુર્વક વ્યથા છે, હુમલો નથી. પડેલા મારથો હાડકાં ભાગેતો  
તે વ્યથા નહીં પણ મહાવ્યથા છે—રાણી વિરૂદ્ધ રામલો હલસીંગ. ૫ વી.  
રી. પ્ર. ૧૨

૩ એક સખસ મધરાતે બીજા સખસની બાઈડી સાથે આડો  
વેહેવાર ચલાવવા માટે તેના ઘરમાં પેસતો હતો તેથી એક ભયંકર શ-  
સ્ત્ર વડે એ આવનાર સખસને મારી નાખ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું  
કે એ સખસે આકસ્મિક ધણી કોપ ચડી જવાથી એ કૃત્ય કર્યું છે  
અને તેથી તેણે મહાવ્યથા કરીછે—રાણી વિરૂદ્ધ ચીલંદીયા રોમોનીક.  
કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૭.

૪. વીથ દોવસ સુધી કામ કરવાની અશક્તતા થાય તો તે મહા

વ્યથા કહેવાય—રાણી વિરજી બીજો રામશરમા.

૫. જીવ લે. એવાં હથીઆર પાસે રાખી હંગામો કર્યાનું તહોમત, અને વળી આં કલમ પ્રમાણેનું તહોમત એવાં બે તહોમત લાવી શકાય નહીં. ગમે તે એક કલમનું તહોમત આવે. ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૬૩

કલમ ૩૨૫ મી.

સેસન કોર્ટ અ  
થવા ૧લા, અ  
થવા ૨જા વર્ગ  
નો માજિસ્ટ્રેટ.

બુદ્ધિ પુર્વક અહીં વ્યથા  
કરવી.

વગર વાંચે પકડી  
શકાય, સમન ની-  
કુંજ, જામીન લઈ  
શકાય.

### સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

### ટીકા.

મહાવ્યથા કેહેને કહેવી તે માટે જુઓ કલમ ૩૨૨ અને વળી જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં એકલા દંડની સજા થઈ શકે નહીં—રાણી વિરજી શરોદા પેથગર. ૨ વી. રી. પ્ર. ૩૨

૨. હુમલો કરતાં કાંઈ વ્યથા કરવામાં આવી હોય તે ધરિદા, માન, કિંવા સંભવતા વગર કરવામાં આવી હોય તો તે વ્યથાથી થયેલું મોત મનુષ્ય વધ નથી પણ બુદ્ધિપૂર્વક મહાવ્યથા છે—રાણી વિરજી મેઘા મોઆ. વી. રી. પ્ર. ૨૯

૩. એક માણસ ઉપર ઘણા સખસો મળી હુમલો કરે અને તેથી તેનો હાથ બાંગી પડે તો તે હુમલો નથી પણ બુદ્ધિપૂર્વક મહાવ્યથા છે. રાણી વિરજી રામતા હાલસીંગ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૧૨

૪. બીજા મારના સાથે જો કાંઈ હાડકું બાગ્યું હોય તો તે બુદ્ધિ પૂર્વક મહાવ્યથા છે—રાણી વિરજી રામતા હાલસીંગ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૫



૫. ૨૦ દિવસ સુધી અશક્તતાઈ થાય તો તે બુદ્ધિપૂર્વક મહાબ્યથા છે અને પખવાડીયા સુધી અશક્ત થાય તો બુદ્ધિપૂર્વક બ્યથા છે. ૧ વી. રી. પ્ર. ૯

કલમ ૩૨૬ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧૬૫ વર્ગનો સાબુસ્ટ્રેટ.

ભયંકર શસ્ત્ર અથવા સાથ ન વડે બુદ્ધિ પૂર્વક મહા બ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી શકે, સમન નીકળે જામીન નહીં લઈ શકાય.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના બંને તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

માહા બ્યથા માટે જુઓ કલમ ૩૨૨

જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧. ખરાબ વસાણું આપવાથી જીંદગી જોખમમાં ન આવે એવું હોય, ત્યારે કલમ ૩૨૮ પ્રમાણે નહીં પણ આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે. ૪ વી. રી. પ્ર. ૪

કલમ ૩૨૭ મી.

સેસન કોર્ટ.

જખરાઈથી કાંઈ મિલકત, અથવા કિમતી દસ્તાવેજ કઢાવવા સારૂ, અથવા કાંઈ ગુનોહ કરતો સેહેલ થાય એવું કાયદા વિરુદ્ધ કામ કરવા સારૂ બુદ્ધિ પૂર્વક મહા બ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે જામીન લઈ શકાય નહીં.

સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાંના બંને તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

સેસન કોર્ટ.

વ્યથા કરવાના હિસાબથી  
ખેલોશ કરે એવી કાંઈ  
વસ્તુ ખવરાવવી. ૦

વગર વારંટ પકડી  
શકાય, વારંટ નીક  
ળે, જાંમીન : લઈ શ  
કાય નહીં.

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧. આ કલમમાં “એવી કાંઈ બીજી ચીજ” એન્ને અર્થ કાંઈ  
અવગુણ કરે એવી ચીજ એવો અર્થ થાયછે—જોતીચોરી. ૧ વી. રી. પ્ર. ૭

૨. જુંદગીને જોખમ પોચે એવો કાંઈ ખેલોશ કરે એવો પદાર્થ  
આપે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય. કલમ ૩૨૬ પ્રમાણે  
સજા ન થાય—રાણી વિરૂદ્ધ જોયગોપાળ, ૪ વી. રી. પ્ર. ૪.

૩. એક તાડીવાળાની તાડી ઉપરના ઠામમાંથી કોઈ અજાણો ચોર  
તાડી ચોરી જતો. તેને પકડવા માટે તેણે એ તાડીના ઠામમાં કાંઈ ખે-  
એની થાય તેવો પદાર્થ મુક્યો. ચોરે તે ઠામ ચોરી કાંઈ સોલજરને  
ચેર્યું. સોલજરે તે પીવાથી ખેલોશ થયો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તા-  
ડીવાળા ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે. તેને કલમ ૮૧ ને  
લાભ મળી શકે નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ ધનીઆ દાજી. ૫ મું. હા. રી.  
પ્ર. ૫૬ ( ફોજદારી ).

સેસન કોર્ટ.

જગર જસ્તીથી કાંઈ મિલકત, અથવા કિંમતી દસ્તાવેજ હુડાવવા, અથવા કાંઈ ગુનોહ કરવો સે હલ થાય એવું કાયદા વિરુદ્ધ કામ કરવા સારું નુકસિદ્ધિ પુર્વક મહા વ્યથા કરવી.

વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે જામીન નહીં લઈ શકાય.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૩૩૦ બી.

સેસન કોર્ટ.

જગર જસ્તીથી કબજાત કરાવવા, અથવા કાંઈ ખર્ચ બેળવવા, કે મિલકત યાછી અપાવવા સારું નુકસિદ્ધિ પુર્વક વ્યથા કરવી વિગેરે.

વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.

સિક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સંપૂર્ણ થવા માટે તહોમતદારે ફરી-આદીને આ કાયદા પ્રમાણેના ગુનાની કબજાત કરાવવાને માટે માર મારેલો હોવો જોઈએ—રાણી વિરુદ્ધ બાબુ મુંદી. ૧૩ વી. રી. પ્ર. ૨૩

( ૨૪૯ )

કલમ ૩૩૧ મી.

સેસન કોર્ટ.

જ્યાર જરૂરીથી કબુલાત કરાવવા, અથવા કોઈ ખ ખર મેળવવા, કે બિલકત પાછી આપાવવા સારુ બુદ્ધિ પુર્વક મહા. વ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જાતીન નહીં લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

આ અને આગલી કલમ જનરજરૂરીથી કબુલાત કરાવતાં જે મારે મારવામાં આવે તે માટે છે.

કલમ ૩૩૨ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

કોઈ સરકારી નોકરને ડરાવીને તેનો અમલ કરતો અથવા રાખવાને બુદ્ધિપુર્વક વ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી શકાય, વારંટ નીકળે, જાતીન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

## કલમ ૩૩૩ મી.

સેશન કોર્ટ.	કોઈ સરકારી નોકરને હાનીને તેનો અમલ કરતો અથવા રાખવાને બુદ્ધિપૂર્વક મહાવ્યથા કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
શિક્ષા.		
૧૦ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

## કલમ ૩૩૪ મી.

કોઈ પણ માણસ.	ભારે અથવા આકસ્મિક કોઈ ઉત્પન્ન થયેથી કોઈ ઉત્પન્ન કરનાર શીવાય બીજાને વ્યથા કરવાનો ઇરાદો નહીં છતાં બુદ્ધિપૂર્વક વ્યથા કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકાય સમત નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
શિક્ષા.		
૧ મહીના સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપિયાનો દંડ, અથવા બંને.		

## ટીકા.

આવો ક્રોધ ઉતરી ગયા પછી ગાંડા મીણસ માફક માર મારે તો તેને આ કલમ પ્રમાણેનો લાભ મળે નહીં.

૧. જો ક્રોધ ઉત્પન્ન કર્યો તેને મારવામાં આવે તો તે માટે પણ આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય—રાણી વિરુદ્ધ બાલા અહિંના. ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૭.

## કલમ ૩૩૫ મી.

સેરાન કોઈ અથ વા ૧લા અથવા ૨ જા વર્ગનો મા જુરૂટ.	ભારે અથવા આકસ્મીક કોઈ ઉત્પન્ન થયેથી કોઈ ઉત્પન્ન કરનાર શીબાય બીજાને. વ્યથા કરવાનો ધરાદો નહીં હતાં મહાવ્ય થા કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકે, સંમત નીકળે; જામીન લઈ શકાય.
---	---	---

## શિક્ષા.

૪ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૨૦૦૦  
રૂપીયાનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

૧. એક સંખસના ધૂરમાં તે સંખસની પાછડી સાથે બીજી સં-  
ખસ મોડી રાત્રીએ પેઠા. ઘણીએ એક જુવ લે એવું. હયાઆર માર્ફ  
તેથી તે મરી ગયો એ કામમાં તહોમતદાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે  
તહોમત આગ્યું હતું. ૩ વી. રી. પ્ર. ૫૫

## કલમ ૩૩૬ મી.

કોઈ પશુ માજુ સ્ટ્રૂટ.	જે કામથી માણસની હં- દગી જોખમમાં આવે, અ થવા બીજાઓની શરીર- ની સલામતી જોખમમાં આવે તે કામ કરવું.	વગર વારંટે પકડી શકે, સંમત નીકળે. જામીન લઈ શકાય.
--------------------------	--	---

## શિક્ષા.

૩ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૫૦  
રૂપીયાનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

૧.૬ ખારવા સજામતી વગરનાં વાહણ હકિ તેને આ કલમ નહીં  
પણ આ કલમ ૨૮૨ લાગુ પડે—રાણી વિરહ ખોડા જગતા. ૧ મું.  
હા. રી. પ્ર. ૧૩૭

કલમ ૩૩૬ મી.

૧ લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા-  
હરોટ.

માણસની હુંદગી વીગેરે  
જોખમમાં આવે એવું કા-  
મ કરીને વ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, સમન નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

૬ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા  
૫૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

કલમ ૩૩૮ મી.

૧ લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા-  
હરોટ.

માણસની હુંદગી વીગેરે  
જોખમમાં આવે એવું કા-  
મ કરીને મહાવ્યથા કરવી.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, સમન નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

જે વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૧૦૦૦  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

૧. આવી મહાવ્યથાથી મોહોત આવ તો તે મોહોત તહોમતદારના  
ગફલતથી કરેલા કૃમ્યથી કિંવા બેફીફરીના કૃમ્યના પરિણામ તરીકે થયું  
એવું સાબીત થયું જોખમ. ૬ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૨.

કલમ ૩૩૯ મી.

ગેરવાજખી અટકાવ એટલે શું ?

ટીકા.

જે માણસ જે જગ્યોએ જવા ખુશી હોય અને જ્યાં તેનો જવા હક હોય તે હકમાં તેને હરકત કરી જવા ન દેવો એ ગેરવાજખી અટકાવ છે. ગેરવાજખી અટકાવમાં અને ગેરવાજખી કેદમાં તફાવત એ છે કે ગેરવાજખી અટકાવમાં મતિ અટકાવી રાખવો એજ ગુન્હો છે. ગેરવાજખી કેદમાં ફરીઆદીને કોઈ બંધ કરેલી જગ્યામાં રોકી રાખવો જોઈએ.

૧. એક પોલીસ અમલદારે એક સખ્તને જમાન લેવા જેવું કામ નહીં છતાં જમાન આપતાં સુધી ઘેર જવા ના પાડી તેમાં તેણે ગેરવાજખી અટકાવ કર્યો એવું ગણાયું છે—સીઓસરણ સેહોઈ વિરુદ્ધ મહમદ ફજુલખાન. ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૨૦

૨. એક બાઈડી પોતાની ખુશીથી તહોમતદારને ઘેર ગયેલ નહીં, ને ત્યાં તે રહી તે પોતાને બહોતું રહેવું તે છતાં રાખી તેમાં ફરાજવામાં આવ્યું કે તહોમતદારે ગેરવાજખી અટકાવ કર્યો કહેવાય—રાણી વિરુદ્ધ અમીઘરાજ. ૪ વી. રી. પ્ર. ૩ ( ફોજદારી ).

જામીન નહીં લઈ શકાય તેવા અને કાગનીઝીબલ ગુન્હા કોઈ સખ્તસના દેખતા કરવામાં આવે તો તે કરનારને ખાનગી સખ્તસ પણ પંકડી થકે છે તોંતે પકડનાર, ઉપર તહોમત લાવી શકાય નહીં. જુઓ કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૧૦૫

કલમ ૩૪૦ મી.

ગેરવાજખી કેદ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રણાલિનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત જરૂર સાબીત થવી જોઈએ.

- (૧) તેને ગેરવાજખી કેદ કર્યો,
- (૨) તેને એવી રીતે કેદ કર્યો કે તેનાથી બીજી જગ્યોએ જવાય નહીં,



- ૧૦ એક પોલીસ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટે એક સેપ્સને માન્યુચેટ. પાસે હાં-  
જરે જવાનો ગેરવાજખી હુકમ કર્યો, અને વળી કાન્ટેનમેન્ટને તે કોઈ  
સાથે વાત ન કરે તે માટે તેને અટકાવવા મોકલ્યા તેમાં હરાવવામાં  
આવ્યું કે તેણે ગેરવાજખી કેદ કર્યાનો ગુન્હો કર્યો. ૨ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૬૬.  
૧૧ છોડવાનો હુકમ થયાપછી ઠીકર કરતાં વધારે વખત તહોમતદા-  
રને રોકવાથી ગેરવાજખી કેદનો ગુન્હો થાયછે. આવી વખતે ૨૪ કલાક  
સુધી અટકાવમાં રાખવા પોલીસનો હક્ક છે. એવો ખાનો આંડો સ-  
વાય નહીં (મિત. પ્ર. ૨૮૦).

## કલમ ૩૪૧ મી

કોઈ પણ મા- ન્યુચેટ.	કોઈને ગેરવાજખી અ- ટકાવ.	વગર વારંટે પકડી શકાય, સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય.
------------------------	----------------------------	--

## સીક્ષા.

૧ મહીના સુધી આસાન કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપિયાનો દંડ  
અથવા બંને.

## કલમ ૩૪૨ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માન્યુચેટ.	કોઈને ગેરવાજખી કેદ કરવો.	વગર વારંટે પકડી શ- કે, સમન નીકળે જા- મીન લઈ શકાય.
---	-----------------------------	---

## સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા  
૧૦૦૦ રૂપિયાનો દંડ, અથવા બેઉ.

## ટીકા.

૧ એક ગામના પોલીસ અમલદારેએ ગામડાના લોકની ઉશ્કેરણી

થી કેટલાક સખસોને પકડ્યા પાછળથી એવું માલુમ પડ્યું કે તેમને દેશથી પકડવામાં આવ્યા હતા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે પોલીસ અમલદારો અને ગામના ઉચ્ચેરનારા લોકો ગેરવાજખી કેદ કરવાના ગુલાના તકસીરવાર છે. ૫ મ. હા. રી. એ. ૨૪૪

કલમ ૩૪૩ બી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.

ત્રણ અથવા વધારે દીવસ ગેરવાજખી કેદ.

વગર વારંટે પકડાયે સમન નીકળે જમાન લેવાય.

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંધ.

કલમ ૩૪૪ બી.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસ.

દસ અથવા વધારે દીવસ ગેર વાજખી કેદ.

વગર વારંટે પકડાયે સમન નીકળે જમાન લેવાય.

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણેની શિક્ષામાં એકલો દંડ યામ નહો. ૧ મું.  
૨. રી. પ્ર. ૩૯ રાણી વિરુદ્ધ બહોરુ કીશનાથ

## કલમ ૩૪૫ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા  
૧લા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
ભાજીસ્ટ્રેટ.

જે સખસને છોડવાનો હુ  
કમ સાદર થયો જાણ્યો  
હોય તે સખસને ગેરવાજ  
બી કે. માં રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી, સમન નીકળે  
જમાન લેવાય.

## સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમેંતે પ્રકારની કેદ, તથા બીજી  
કોઇ કલમ મુજબ જે કેદ થતી હોય તે.

## કલમ ૩૪૬ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા  
૧લા અથવા  
૨જા વર્ગનો મા  
ભાજીસ્ટ્રેટ.

છાની ગેરવાજબી કેદ

વગર વારંટે પકડાય  
સમન નીકળેજ  
માન લેવાય.

## સીક્ષા.

બે વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા બીજી  
કોઇ કલમ મુજબ જે કેદ થતી હોય તે.

## કલમ ૩૪૭ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા  
૧લા અથવા  
૨જા વર્ગનો મા  
ભાજીસ્ટ્રેટ.

જ્યાર જસ્તીથી કાંઇ મિ  
લકત કડાવવાના, અથવા  
કાંઇ કાયદા વિરુદ્ધ કામ  
કરવાના કારણસર ગેર  
વાજબી કેદ.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, સમન નીકળે  
જામીન લઈ શકાય

## સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## કલમ ૩૪૮ મી.

સેમન કોરટ અ-  
થવા ૧લા વર્ગ-  
નો માણસેટ.

જ્યેર જસ્તીથી કબુલાત  
કરાવવાના, અથવા અથ  
ર કહડાવવાના અથવા  
કાંઈ મિલકત પાછી અથવા  
વવાના કારણે સરેગેરવા  
જખી કેદ.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, સેમન નીકળે  
નંમીન લઈશકામ.

સાક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારથી કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૩૪૯ મી.

સાપરાધ બળ તથા હુમલા એટલે શું ?

કલમ ૩૫૦ મી.

સાપરાધ બળ.

કલમ ૩૫૧ મી.

હુમલાની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

જે લોકડી વીગેરેથી મારવાનું કરે તે ધા નિષ્ફળ જાય તો પણ હુ-  
મલો ક્રોડ કહેવાય. આર્ય. પ્ર. ૭૧૫

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં તહોમતદારનો બચાવ નીચેની  
હકીકત હોય તો થાયછે.

૧ થયેલો હુમલો અથવા સાપરાધબળ અકસ્માત વાપરવો પ-  
ડ્યો, કિંવા,

૨ થયેલ હુમલો અથવા સાપરાધબળ પરસ્પરમાં અંદર અંદરના  
તકરારને લીધે હતો, કિંવા,

૩ આ પ્રમાણે કરવાથી ફરીઆદીને સુધારવાની મતલબ હતી  
જેમકે માખાપ છોકરાને ધટતી સજા કરે વીગેરે, કિંવા,

૪ આ ગુન્હો ખાનગી ખચાવનો અમલ કરતાં થયો છે, કિંવા  
ખાનગી આ ગુન્હો મિલકતનો ખચાવ કરતાં થયો છે, કિંવા

૬ ફરીઆદીને પકડવાનું વારંટ હતું તે અમાણે તાપે થતાં સામે  
થયો તોય તેની ઉપર જાસ્તી વાપરવી પડી.

કલમ ૩૫૨ મી.

કોઈ પણ માણ સેટ.	ભારે કોઈ ઉત્પન્ન નહીં કર્યા છતાં કોઈની ઉપર સાપરાધ બળ વાપરવું અથવા થવા હુમલો કરવો.	જગર વારંટે પકડાય નહીં સમત નીક- ળે જામીન લઈ શ કાય.
--------------------	--	--

સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી ખસાંતા ગમેતે પ્રકારની કેદ અથવા ૫૦૦  
રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

૧ જે સખસ ઉપર આ કલમ પ્રમાણે કામ ચલાવી તેને પુરાવની  
ખામીને લીધે છેડી મુકવામાં આણ્યો હોય તે સખસની એની એ ફ-  
રીઆદ ઉપરથી બચા કર્યાના તહોમતથી તજવીજ થઈ શકે નહીં.—  
કપ્તાન વિરુદ્ધ સમીચ. ૭ બે. લા. રી. પ્ર. ૨૫ (એ ૫)

૨ કોઈ અણુધાર્યો હુમલો થઈ જાય અને તેમાં કહ્યો થઈ  
ગુસ્સાથી કોઈથી કોઈનું ખુન થઈ જાય તો તેને કલમ ૩૦૦ ના અ-  
પવાદ ૪ નો લાભ મળે. કહી પાટીએ પેહલો ગુસ્સો ચડાવ્યો, કિંવા  
કહી પાટીએ પેહલો હુમલો કર્યો તે આ કામમાં જરૂરનું નથી—રાણી  
વિરુદ્ધ જલીમરેહ. ૧ વી. રી. પ્ર. ૩૩

૩ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં ૩૫૦ દંડ અને દંડ ન આપે  
તો ૧ મહીનાની કેદની સજા કરવામાં આવી તે પેનલકોડની આ કલમ  
ઉપર અને ૬૫૦ ધ્યાનમાં લઈ ગેરવાજબી કરાવવામાં આવી છે.  
જુહનખે. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૧

૪ એક માણસ ઉપર ઘણા સખસો હુમલો કરે અને તેથી તેનો હાથ ભાગી પડે તો તે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો નથી પણ કલમ ૩૨૫ પ્રમાણે બુંદિપૂર્વક મહા બચાનો ગુનો છે—રાણી વિરજી રામતા હાજસાંગ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૧૨

૫ વાપરેલાં શુદ્ધી એવું માંલમ પડી આવતું હોય કે એવું પૂર્વે પુરત સાપરાધ બળ વાપરવાનો ઈરાદો નથી તો એ હુમલો ક્ષતો નથી. ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૨૫

૬ એક માણસ બીજા માણસને મારવાને લાકડી ઉઠાવે પણ તે સામો માણસ એકસે દુર ઉભો હોય તેથી લાકડી ત્યાં પોચવાનો સંભવ ન હોય તો તે તહોમતદારે હુમલો ક્યો કહેવાય નહીં. આર્ય. પ્ર. ૭૧૬

૭ પણ લાકડી હાથમાં લઈ સામા સખસને મારવા માટે છેટેથી “માર માર” એમ કરતો દોડે. જેને મારવાનો હોય તેને લાકડી બોલે એટલો નજીક તે આવે અને પછી તેને અઢાવવામાં આવે તો તેણે હુમલો ક્યો કહેવાય. આર્ય. પ્ર. ૭૧૬

તહોમત સાબીત થતી વખતે ગુનેગાર સખસ પાસે સુલેહ રાખવાનો મુચરકો લેવા વીગેરે બાબત કયા માહિતીને અધીકાર છે તે માટે જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૮૯-૪૯૦

કલમ ૩૫૩ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માહિતી.

કોઈ સરકારી નોકરને ડરાવી ને તેનો અમલ કરે તો બંધ રાખવાને સાપરાધ બળ વાપરવું અથવા હુમલો કરવો.

વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેંદ.

## ટીકા.

૧. કોઈ કામ બજાવવાને સાર કોઈ સરકારી નોકરે જોતાના તાબાના માણસને કોઈ હુકમ આપ્યો હોય તે હુકમ તેની પાસેથી પડતી લેવાનો તહોમતદારો પ્રથમ કરે તો તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય.  
૧૩ વી. રી. પ્ર. ૪૬

કલમ ૩૫૪ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
જીજીર.

કોઈ સ્ત્રીની લાજ લેવાના  
ધરાદાયી તેની ઉપર હુ  
મલતો અથવા સાપરા  
ધ બળ.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જમાન લઈ શકાય.

## સીકા.

જો વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બંને. આવો ગુનોહ તહોમતદારે આગળ કર્યો હોય તો  
તેને આ સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. રાન ૧૮૬૪ના  
આક્ટ ૬ની કલમ ૪

## ટીકા.

આ પ્રમાણે હુમલો કરી સ્ત્રીની લાજ લેવાય તો કલમ ૩૭૬ પ્ર-  
માણે સજા થાય.

૧. કોઈ વૈદ વગર જરૂરીઆતે કોઈ સ્ત્રી દરદીને નાગી કરે, એવા  
બાનાથી કે એમ કર્યા વગર, તે દરદ મારખી શકે તેમ નથી. તો એ  
કપડાં બે વૈદ પોતાને હાથે ઉતારેતો તેણે સાપરાધ બળ વાપર્યાનો  
ગુનોહ કર્યો કેહેવાય—રાણી વિરુદ્ધ રોસીન સ્કી. આર્ચ. પ્ર. ૭૧૬.

૨. ચાંદોનો દરદ થએલ સખસ કોઈ તેર વરસની છોકરી સાથે સં-  
બોગ કરે. છોકરીને એવું જણાવે કે મેને કોઈ દરદ નથી તો એ સ-  
ખસે આ કલમ પ્રમાણે બીચ સાપરાધબળ વાપર્યું કેહેવાય—રાણી.

વિરુદ્ધ બેનંદે. આર્ય. પ્ર. ૭૧૬

૩ કોઈ મહેતાજી તેની સ્ત્રી નીશાળીઆ સાથે તેની 'સમી' વગર અપોગ્ય છુટ લે તેમાં તે સામી ન થાય તો પણ તે હુમલો છે—  
રાણી વિરુદ્ધ નીકલ. આર્ય. પ્ર. ૭૧૫.

કલમ ૩૫૫ મી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનોમા  
જીજ્ઞેષ્ટ.

ભારે અથવા આકસ્મિક  
કોઈ ઉત્પન્ન નહીં કર્યા છ  
તાં. કોઈ સખસને જે આ  
બરૂ કરવાના ધરાદારી નું  
મલો અથવા સાપરાધબળ

વગર વારંદે પકડા  
ય નહી સમન ની  
કળે જમાન. લઈ  
શકાય.

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બંને.

કલમ ૩૫૬ મી.

કોઈ પણ માણ  
સ્ટ્રેટ.

કોઈ સખસે કોઈ વસ્તુ પ  
હેરી હોય, અથવા લઈ  
જતો હોય તે વસ્તુની ચો  
રી કરવાની કોશીશ કર-  
વામાં હુમલો, અથવા  
સાપરાધ બળ.

વગર વારંદે પકડી  
શકે. વારંદ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંને.



## કલમ ૩૫૭ મી.

કોઈ પણ માણસે.

કોઈ સખસને ગેર વાજા-  
ખી કેદની કોશીશમાં હુ-  
મલો, અથવા સાપરાધ  
બળ.વગર વારંટે પકડી  
શકે. વારંટ નીકળે  
જાતીન લઈ શકાય.

## સીક્ષા.

૧ વરસ મુંધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૧૦૦  
રૂપેયાનો દંડ અથવા બેઉ.

## કલમ ૩૫૮ મી.

કોઈ પણ માણસે.

કોઈએ ભારે અથવા અઃ  
કુસ્મૃતિ કોઈ દિવસનું ક-  
યાપરથી તેના ઉપર હુ-  
મલો કરવો, અથવા સા-  
પરાધ બળ વાપરવું.વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, સમન નીકળે  
જમાન લઈ શકાય.

## સીક્ષા.

૧ મહીના મુંધી આસાન કેદ, અથવા ૨૦૦ રૂપેયાનો દંડ  
અથવા બંને.

## કલમ ૩૫૯ મી.

મનુષ્ય હરણુ બે જાતનાં છે. એક કાયદાસર વાજીના હવા-  
લામાંથી, બીજું ખીટોશ ઇન્ડીઆમાંથી.

## કલમ ૩૬૦ મી.

જે સખસની રજામંદી વગર, કિંવા તેના તરફથી રજામંદી  
આપવાનો અધિકાર હોય એવા સખસની રજામંદી વગર ખીટોશ  
ઇન્ડીઆમાંથી લઈ જાય તેણે ખીટોશ ઇન્ડીઆમાંથી હરણુ કર્યું કહવાય.

કલમ ૩૬૧ બી.

ઐદ વરસથી ઓછી ઉમરના છોકરાને, કિંવા સોળ વરસથી ઓછી ઉમરની છોકરાને, અથવા દીવાનાને તેના વાલીની રજા મંદી વગર લઈ જાય અથવા ફોસલાવી લઈ જાય તો કાયદાસર વાલીના હવાલામાંથી હરણુ કર્યું કહેવાય.

ટીકા..

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

- ૧ જેને લઈ જવામાં આવ્યું હોય તેના આપની કિંવા તેના વાલીની તેમાં મંજૂરી નહોતી,
- ૨ લઈ જવામાં આવે ત્યારે એ છોકરી વીગેરે તેના વાલીના કબજામાં હતી,
- ૩ જેને લઈ જવામાં આવેલ હોય તે છોકરી હોય તો સોળ વરસની હતી, છોકરો હોય તો ઐદ વરસનો હતો, દિવાનો હોય તો ગમે તેટલી ઉમરનો હતો.

આ કલમ વધારે રજૂરતાથી સમજવા માટે નીચેના અંગ્રેજી કોર્ટમાં સુકેલા કેસો દાખલ કરવામાં આવે છે.

૧ તહોમતદારે છોકરીને કાંઈ સમજાવી ન હોય, લલચાવી નહોય, તેમ છતાં છોકરી મજબૂર તેના આપને ઘેરથી નીકળી જાય તો એવા તહોમતદારને ઘેર જાય તો તહોમતદાર ઉપર આ તહોમત આવે નહીં. અલખત નીતી પ્રમાણે તે છોકરીને તેણે પાછી વાજવી જોઈએ પણ તેમ કરે નહીં તો તેથી ગુન્હામાં આવે નહીં. આનું કારણ એ-જ કે ગુન્હો છે તે કાયદાસર વાલીના હવાલામાંથી લઈ જવાનો છે—રાણી વિરુદ્ધ ઓલીફાનર. આર્ચ. પ્ર. ૭૫૮

૨ થોડા વખત માટે એ છોકરી ક્યાંઈ બહાર ગઈ હોય તો એ વખતે તેના આપનો કબજો છે એવું ગણાય છે અને તેથી રસ્તેથી તેને લઈ જવામાં આવે તો ગુન્હો બને છે—રાણી વિરુદ્ધ માલ્કોક. આર્ચ. પ્ર. ૭૫૮

૩. લઈ જતી વખતે છોકરી મજબૂર કોઈના કાયદાસર વાલીપણા માથે છે, એવું તહોમતદાર જણતો ન હોય, અથવા એવું માનવાને તેને કાંઈ કારણ પણ ન હોય તો તેણે આ ગુન્હો કર્યો નથી—રાણી વિરૂદ્ધ હીબટ. આર્થ. પ્ર. ૭૫૮-૫૯

૪. એક તહોમતદાર એક છોકરીને શરીમાં મળ્યો અને તેને લલચાવીને પાસેના એ ગામડામાં લઈ ગયો અને જ્યાં દોસલાવી તે તેઓએ ગામડેથી પાછાં ફર્યા એટલે તહોમતદારે શરીના જે ભાગ-માંથી તેને હડાવી હતી ત્યાં તેને મુકી છોકરી તેના બાપને ઘેર ગઈ. એ છોકરી કેની હતી એવો તહોમતદારે તજવીજ પણ કરી નહીં તેમ તે કેહેના દીકરી છે એવું જણતો કે માનતો નહોતો તેમાં કંઈ કે તેણે બગવી લઈ જવાનો ગુન્હો કર્યો નથી—રાણી વિરૂદ્ધ ગ્રીન. આર્થ. પ્ર. ૭૫૯

૫. છોકરીના મા-બાપને કાંઈ ખોટી હક કત કહીને અથવા કપટ કરીને પોતાની છોકરીને તહોમતદારને આપે એવું તહોમતદાર કરે અને મા-બાપ બોળપણાથી તહોમતદારને આપે પાછળથી એમ કરવાનું કારણ છોકરીને લઈ જવી એવું જણાય તો તહોમતદારે આ ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ હોપકીન્સ. આર્થ. પ્ર. ૭૫૯

૬. પોતાની છોકરીને લઈ જવા મા-બાપ પ્રથમ રજા આપે, પાછળથી ના પાડે તો પછી આ ગુન્હો બને છે કે નહીં એ શક બરેલું છે. પરંતુ એટલું તો ખરું છે કે ના પાડ્યા પછી લઈ જાય તો આ ગુન્હો બને છે. આર્થ. પ્ર. ૭૫૯

૭. એક છોકરીની મા તે છોકરીને રાત્રીએ એકલી નાચમાં વેશ્યા-ઓને ઘેર વાગેરેમાં જવાની રજા આપે, તે ખરાબ ચાલે ચાલે, તેમાં તેની મંજૂરી હોય એવું દર્શાવે, તો પછી એવી જગ્યાએથી તેને કોઈ બગવી જાય તો તે કાયદાસર વાલીના હવાલામાંથી બગવી લઈ ગયાનું ગણાય નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ પ્રીમિટ. આર્થ. પ્ર. ૭૫૯

૮. જે છોકરીને બગવી લઈ જવામાં આવે તેની ઉંમર ૧૬ વરસની અંદરની હતી એવું કહું જણતો નહોતો એવો બચાવ તહોમતદાર કરી શકે નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ ગેબીન્સ. આર્થ. પ્ર. ૭૫૯

૬ ભગવી લઈ જવામાં મારો ખરાબ હેતુ નહોતો એવો ખ્યાલ  
તહોમતદાર કરી શકે નહીં—રાણી વિરજા બ્રુચ. આં. પ્ર. ૭૫૬

૧૦ તહોમતદારે નીસરણી મુકાં તેણે કરીને ઉતરી કોઈ છોકરી  
તેના આપને ઘેરથી નાશી જાય તો તહોમતદાર ઉપર આ તહોમત  
આવે—રાણી વિરજા રોબીન્સ. આર્મ. પ્ર. ૭૬૦

વળી જુઓ નીચેના હાઈકોર્ટ કરેલા ફેસલા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે ને છોકરા  
અથવા છોકરીને લઈ જવામાં આવ્યું હોય તેને ખગથી લઈ જવામાં  
આવ્યું હતું કે નહીં તે કાંઈ જરૂરની આવડત નથી—રાણી વિ. મોથુ.  
પાત્ર. કો. ઇં. ડા. પ્ર. ૩૩૪

૨ જેનું નવન અથવા હરણ કરવામાં આવ્યું હોય તેની તેમ ક-  
રવામાં સમતી હતી એ જરૂરનું નથી—રાણી વિરજા ભંગીઆહીર. કો.  
ઇં. ડા. પ્ર. ૩૫૭

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે કાયદાસર વાંચી  
ના હવાલામાંથી તેના મંજૂરી વગર એ છોકરાનું હરણ કરેલું હોવું  
જોઈએ—રાણી વિરજા ગંધરસીંગ કો. ઇં. ડા. પ્ર. ૩૫૭

૪ એક છોકરીનું કોઈ સખસ સાથે લગ્ન કરવું એવું હું હોય  
પણ પાછળથી એ છોકરીના આપનું મન ફર્યું હોય તેમ છતાં તેનો  
ધણી તેને ઉઠાવી લઈ જાય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો  
કહેવાય—રાણી વિરજા ગુરદાસ રાજમંસી કો. ઇં. ડા. પ્ર. ૩૫૭

૫ કોઈ છોકર જાહેર રસ્તામાં રમતું હોય અને તેને ત્યાંથી લઈ  
જવામાં આવ્યું હોય તો તે કાયદાસર વાલીના કબજામાંથી લીધું કહે-  
વાય—રાણી વિરજા મસામસ ઉજરત. કો. ઇં. ડા. પ્ર. ૩૫૭

૬ બાઈડો તેની બાઈડોને તેને સામુરેથી લઈ જાય તો તે હરણ  
નથી પણ રાતમાં જોર જીલમથી તેને કબજે કરી જાય તો તેઓની  
ઉપર હંગામાનો ગુન્હો આવે.

૭ હરણ કરેલા છોકરી લાલક ઉમરની હોય અને ભગવી લઈ  
જવામાં તેની સમતી હોયતો તે ભગવી જનાર ઉપર પારકી સ્ત્રી ફેસ-  
લાવી લઈ જવાનું તહોમત આવે. આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે

નહીં—રાણી વિરધ શ્રીમંતી પાંડુ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૩૬

૬ : જે વખતે છોકરીનું હરણ કરવામાં આવે તે વખતે તે છોકરી તેના આપના કબજામાં નહોતી, કેપાંઈ નાશી ગઈ હોય તો ત્યાંથી નસાડી જનાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહામત આવે નહીં (મેન પ્ર. ૨૬૧)

૬ : ૧૦ વરસની છોકરી વાલી વગર હોયજ નહીં એવું વિરધ સાબીત થતાં સુધી માનવું જોઈએ. તે છોકરીનો કોઈ વાલી છે કે નહીં તેનો તૃપાસ કરવામાં મેં ભુલ કરી એવો ખયાલ તહામતદાર લાવી શકે નહીં—કેશરેહિંદ વિરધ ઉમસાદખત ૩ ઈ. લા. રો. (મું. બાઈ) પ્ર. ૧૭૮

કલમ ૩૬૨ મી.

કોઈ સખસને કોઈ જગ્યોથી જવાને જે માણસ બળથી જ રૂર પાડે, અથવા કાંઈ ફરેખી ઈલાજથી લલચાવે તે માણસે તે સખસનું નયન કર્યું એમ સમજવું.

ટીકા.

જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧ આ કલમ પ્રમાણે નયન કરેલા સખસ ઉપર કાંઈ બળ અથવા ફરેખ વાપરવામાં આવ્યો નહીં હતો તેથી શિક્ષા રદ કરવામાં આવી—રાણી વિરધ કોમળદાસ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૩૬

કલમ ૩૬૩ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા જલા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

મનુષ્ય હરણ.

વગરવારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જમાન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## ટીકા.

જીઓ નીચેના ફેસલા અને કલમ ૩૬૬ નીચેના ફેસલા. • •

જીઓ કલમ ૩૬૧ ની ટીકા અને ફેસલા.

૧ એક બાળક છોકરાએ તેના માબાપની પરજામગીરી વગર અને કોઈ બીજા સખસની સીખવણીથી પોતાનું ઘર છોડ્યું છે એવી તહોમતદારને ખબર નહીં હોવાથી તેને લંકા સુધી લઈ જવાનું માથે લીધું. તેને રસ્તે પકડવામાં આવ્યો અને મનુષ્ય હરણ કરવાની મદદગારીના તહોમતથી ગુલેગાર ઠરાવવામાં આવ્યો. મુખ્ય ગુલેગાર અને આ મદદગાર વચ્ચે એ છોકરાનું હરણ કરવા બાબત કાંઈ મસજત થઈ નહોતી. એવા કારણથી સેશન જુલે આ શિક્ષા રદ કરી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે કાયદાસર વાલીના હવાલામાંથી કોઈ બાળકને લઈ જવાનું કૃત્ય જ્યાં સુધી જરૂરરહે ત્યાં સુધી એ હરણ કરવાના ગુલ્હામાં મદદગારી કરી કહેવાય, અને આ હરણ બિટીશ ઇન્ડીઆમાંથી થયું હતું માટે કલમ ૩૬૩ અને ૧૧૬ લગાવવી જોઈએ—રાણી વિરુદ્ધ સામીઆ કાવનદાન. ૧ ઈ. લા. ૧૧. પ્ર. ૧૭૩ (મહાસં).

૨ સોળ વરસની અંદરની કોઈ છોકરીને તેના કાયદાસર વાલીની પરવાનગી વગર પરણવા માટે લઈ જવામાં આવે તો તેણે આ કલમ ૩૬૩ અને ૩૬૬ મુજબ ગુલ્હો કર્યા કહેવાય. આવા કામમાં છોકરીની મંજૂરી હતી એ બચાવ નથી તેમ તેને જોરથી કે ફરેબથી લઈ જવામાં આવી હતી એ પણ જરૂરનું નથી—રાણી વિરુદ્ધ કુરદનસીંગ અને મોહનસીંગ.

૩ આ કલમમાં “કાયદાસર વાલી” એવા શબ્દ લખ્યા છે તેનો અર્થ નાના છોકરાં જેની સંભાળ અને તકદારી નીચે રાખવામાં આવ્યું હોય તે સખસ તેનો કાયદાસર વાલી સમજવો—રાણી વિરુદ્ધ બલદેઓ. કો. ઈ. ૬૦ ૬૧૦ પ્ર. ૩૫૮

૪ આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત માંહોમાંહે માંડી વળાય—રાણી વિરુદ્ધ ગોપી મોહન મીતર. ૧૦ જુન. સન ૧૮૭૪ કલકત્તા હાઇકોર્ટ.

## કલમ ૩૬૪ મી.

સેસન કોર્ટ.

ખુન કરવા માટે મનુષ્ય  
હરણુ અથવા મનુષ્યનયન.વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામાન લઇ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

જીવતાં ખુધી સમુદ્રપાર, અથવા દસ વરસ સુધી સખત કેદ,  
તથા દંડ.

## કલમ ૩૬૫ મી.

સેસન કોર્ટ.

કોઈ સખસને છાતી રીતે  
ઝેરવાદખી કેદ કરવાનાઈ  
રાદાથી તેનું હરણુ અથવા  
વા નયન કરવું.વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામાન નહીં લઇ  
શકાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના યમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

સેસન કોર્ટ.

કોર્ટ સ્ત્રીના જીવનમયી લ  
ગ્ન કરાવવા, અથવા તેની  
ઉપર જીવન કરાવવા, વી  
ગેરે કારણસર તે સ્ત્રીનું હ  
રાગુ અથવા નયમ કરવું.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીકા.

૧૦ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ,

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં જે કામ માટે ભગવી લઈ જવા-  
માં આવી છે તે કામ સામીત થવું જોઈએ (કરી. પ્ર. ૨૭૭)

૧ જે વખત ભગવી લઈ જવામાં આવે તે વખત એ સ્ત્રીની  
મરજી હોય પણ પછી રસ્તે પડતાં તે સ્ત્રીની તે ભગવી લઈ જનારની  
ભિંજી જવાની મરજી નહોતી તેમ છતાં તેને રોકી રાખે તો તહોમત-  
દારે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય. આર્મ. પ્ર. ૪૫૭

૨ જે વખત ભગવી લઈ જવામાં આવે તે વખત સ્ત્રીની ખુશી  
નહોતી પણ પાછળથી તેને પરણાવે ત્યારે તેની ખુશી હોય તો એ પા-  
છળની ખુશીથી તહોમતદારે ખસી શકે નહીં કેમકે ગુન્હો છે તે ભ-  
ગવી લઈ જતી વખત સ્ત્રીની ખુશી હતી કે નહીં તે ઉપર છે.  
સ્વીડનનો મુકરદમો આર્મ. પ્ર. ૪૫૭

૩ સ્ત્રીને ભગવી લઈ જઈ પરણાવવામાં આવે તે વખતે તેની  
મરજી હોય પણ તે મરજી તેણે તહોમતદારે વાપરેલા કપટ ઉપરથી.  
આપી હોય તો તહોમતદારે આ ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ  
વેકફીલ્ડ. આર્મ. પ્ર. ૪૫૭



## કલમ ૩૬૭ મી.

સેશન કોર્ટ	કોઈ સખસને મહા વ્યથા થાય, તેને ગુલામ કરવા માં આવે, વીગેરે કારણુ સર્વ તેનું હરણુ વ્યથવા ન થન કરવું	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
------------	--	--

## સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી બેંમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## કલમ ૩૬૮ મી.

સેશન કોર્ટ.	હરણુ થયેલાં સખસને સંતાડવો, વ્યથવા કેદમાં રાખવો.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
-------------	---	---

## સીક્ષા.

મનુષ્ય હરણુ વ્યથવા મનુષ્ય નયનની શિક્ષા.

## ટીકા.

૧ હરણુ કરેલા છોકરાને છુપાવવામાં જે સખસો મદદ કરે તેમને માટે આ કલમ છે. હરણુ કરનારને માટે નથી—રાણી વિરૂદ્ધ સેપ્ટેમ્બર. કો. ઈ. ગ. પ્ર. ૩૫૭

## કલમ ૩૬૯ મી.

સેશન કોર્ટ

કોઈ બચ્ચાના શરીર પર  
થી કાંઈ મિલકત ચોરવા  
ના ઈરાદાથી તે બચ્ચાનું  
હરણ અથવા નયન કરવું

વગર વારંટે પકડી  
શકાય વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં આ કાયદાની કલમ ૩૬૩ પ્રમાણે  
ના તહોમતનો સમાવેશ થઈ જાય છે — રાણી ગિરફ સાનાસેખ. ૮ વી.  
રો. પ્ર. ૩૫

## કલમ ૩૭૦ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ સખસને ગુલામ દા-  
ખલ ખરીદવો, અથવા  
આપવો.

વગર વારંટે પકડાય-  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

ગુલામનો અર્થ એ છે કે જે સખસની સ્વતંત્રતા, મિલકત, અને  
જીંદગી ઉપર તેના શેઠનો અધિકાર હોય તે સખસ.

( ૨૭૨ )

કલમ ૩૭૧ મી.

સેસન કોર્ટ.	નીત્ય ગુલામનો વેપાર કરવો.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષા.		
જીવતાં સુધી સમુદ્રમાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

કલમ ૩૭૨ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા જિલ્લા વર્ગનો માજીસ્ટ્રેટ.	જાર કર્મનું, માટે કોઈ બાળકને વેચવું, અથવા બાળકે વેચાવું.	વગર વારંટે પકડી શકે વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષા.		
૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ		

ટીકા,

૧ સેજની કીઆ કરી કોઈ સોળ વરસથી ઓછી ઉંમરની છોકરીને કોઈ હિંદુ દેવળમાં અરપણ કરવામાં આવે અને એવી છોકરી વેશીઆનો ધંધો ચલાવેછે એવું જણાય તો અરપણ કરનારે આ કલમ વિરુદ્ધ ગુલો કર્યા ગણાય—રાણી વિરુદ્ધ જિલ્લી. ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૬૦ (ફોનદારી.)

૨ જે છોકરી વેશીઆનો ધંધો ચલાવી તેથી ઉપજેલા નાણામાંથી,

તેના મામાપ અથવા વાલીને કાંઈ નાણા આપતી હોય તો તે નાણાં  
લેવાથી તેના મામાપ અથવા વાલી આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર નથી.  
(કરી. પ્ર. ૨૮૧).

કલમ ૩૭૩ મી.

મેશન ડોરટ અ  
થવા ૧લા વર્ગનો  
માણસ.

જાર કર્મને માટે કોઈ બા  
ળકને ખરીદ કરવું અથવા  
કબજામાં લેવું.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જમાન લઈ શકાય  
નાહી.

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત કરતી વખતે એ જાર કર્મ  
માટે બાળકને તહોમતદારે અરેખર કબજામાં લીધું હતું એવું સાબીત  
થવું જોઈએ.

વળી જુઓ કલમ ૨૭૨ ની ટીકા.

કલમ ૩૭૪ મી.

કોઈ પણ માણ  
સ.

કાયદા વિરુદ્ધ જખરાઈથી  
મજબૂરી કરાવવી.

વગર ધારંટ પકડી  
શકાય, વારંટ નીક  
ળે, જમાન લઈ શ  
કાય.

શિક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા.

શ્રેષ્ઠ વિશ્વોત્તર પાસે મજ્જુરી કરાવે, જોકરા પાસે મહેતાજી કામ કરાવે તો જો તે જોએ યોગ્ય કામ કરાવ્યું હોય તો આ કલમના બંધનમાં આવે નહીં. આવી રીતે જમરાઈથી મજ્જુરી કરાવતાં મજ્જુરે કાંઈ ખીગાડ કર્યો હોય તો તે માંટ મજ્જુર જવાબદાર નથી. કેમકે તેણે કાંઈ કાયદાસર મહેનતાણું લઈ કામ કરવાનું માથે લીધું નથી.

## કલમ ૩૭૫ મી.

બળાત્કાર સંભોગ એટલે શુ તેની વ્યાખ્યા.

## ટીકા.

આ કલમ બળાત્કાર સંભોગ કેને કહેવો અને કેને ન કહેવો તેની વ્યાખ્યાની છે. રકમ પેહેલી, બીજી, ત્રીજી સેહેજ સમજાય તેવી છે. રકમ ચોથી જરા કઠણ છે. તેને બાવાર્થ એજ છે કે રજમંદી આપતી વખતે એ સ્ત્રી એવું જાણે અથવા માને કે આ પુરુષ મારો પૂરણેલ ધણી છે. એ પુરુષ તેમ જાણતો ન હોય. તે કાંઈ વેષ લઈને કે બીજી કાંઈ યુક્તિથી ધણી છે એવું મનાવે, જણાવે તો એવા કેસમાં જ્યાંએ રજમંદી આપી છે તોપણ પાછળથી જો તે સ્ત્રીને તેની જુલ માલુમ પડે તો તેની સાથે બળાત્કાર સંભોગ થયો ગણાય. પાંચમી રકમ પણ સેહેજ સમજાય તેવી છે તેની મતલબ એજ છે કે રજમંદી આપનાર જોકરી દસ વરસની હોય તો જોકરીએ રજમંદી આપી તેથી તે સંભોગ કર્યો એવો ખ્યાલ કરી તહોમતદાર છુટો જઈ શકે નહીં. આ કલમમાં એક ખુલાસો છે તેની મતલબ એજ છે કે બળાત્કાર સંભોગના ગુનામાં સ્ત્રીની યોનીમાં પુરુષના લીંગનો પ્રવેશ થયો હતો એટલો પુરાવ ખસ છે. પરસ્પરની ઇંદ્રી તૃપ્ત થઈ નહોતી એ કાંઈ જરૂરનું નથી તેમજ પુરુષના લીંગનો કેટલો પ્રવેશ થયો હતો તે પણ કાંઈ નિરમાણ થયું નથી. ગંભીરે તેટલા ભાગનો પ્રવેશ થયો હોય તોપણ આવા કૃત્યને બળાત્કાર સંભોગ ગણ્યો છે.

આ કલમમાં એક અપવાદ છે તે ધણો અગત્યનો છે. દસથી વધારે

વરસની છોકરી સાથે તેનો ધણી તેના રત્નમંદી વીગેરે વગર સંભોગ કરે તો પણ તેને બળાત્કાર સંભોગ ગણવો નહીં જોઈએ. કેમકે ધૂમ્મમાં થયેલ કરાર પ્રમાણે સ્ત્રીએ પુરુષની કાંઠાદી ઇચ્છા પૂર્ણ કરવી જોઈએ.

દસથી વધારે વરસની છોકરી જેને પરણાવી ન હોય તેની સાથે તેનો ધણી સંભોગ કરે તો તે બળાત્કાર સંભોગ ગણવો કે નહીં તે નક્કી થયું નથી કેમકે ધણી નાનોમાં દસથી ઉપરમાં એચાર કે પાંચ સાત વરસ પછી પરણાવવામાં આવે છે. આ અપવાદનો લાભ મળ્યા ને સ્ત્રી સાથે સંભોગ કરવામાં આવ્યો છે તે સ્ત્રીને પોતે પોતાની નાતની લગ્ન વિધી પ્રમાણે પરણેલી છે અને એ સ્ત્રીને પોતાની વહુ ઘાંખલ જાહેર કરી છે એવું સાબીત થયું જોઈએ. દસથી વધારે વરસની છોકરી સાથે અમુક સખસના લગ્ન કરવાની વાત ચાલતી હોય, લગ્ન કે વાનું નક્કી થયું ન હોય એ અરસામાં તેની ઇચ્છા વીગેરે વગર સંભોગ કરવામાં આવે તો તે બળાત્કાર સંભોગ ગણાય. વળી આ પ્રસંગે જણાવવાની જરૂર છે કે પરણેલ સ્ત્રી સાથે છુટા છેડા કર્યા પછી એટલે કે લગ્ન હક અંધ કર્યા પછી તે સ્ત્રી સાથે બળાત્કાર સંભોગ કરવામાં આવે તો તહોમતદારને આ અપવાદનો લાભ મળી શકે નહીં.

બળાત્કાર સંભોગના તહોમતમાં જે સ્ત્રી અથવા છોકરી સાથે આવો સંભોગ કરવામાં આવ્યો છે તે સ્ત્રી અથવા છોકરી સાથે બળાત્કાર સંભોગ થઈ શકે એવું નથી એવી તેની કોઈ પણ જાતની કુદરતી ખામી છે એવો ખ્યાલ તહોમતદારો તરફથી આવવામાં આવે છે, તથા મારી ઉપર બળાત્કારનું તહોમત છે પણ હું કુદરતી રીતે અશક્ત છું તો મારાથી આવો સંભોગ થઈ શકે નહીં એવો ખ્યાલ તહોમતદારો પાસે લાવે છે આ બે બાબત તપાસવાની જરૂર છે જેથી મીઠું ગેના વૈદક બાય શાસ્ત્રમાંથી તથા મીઠું ટેલરના વૈદકબાય શાસ્ત્રમાંથી ઉપયોગી ફકરા નીચે ઘાંખલ કરવામાં આવે છે.

, પુરુષની અશક્તતા ચાર પ્રકારની હોય છે. ૧ તે ધણોજ નાનો અથવા ધણોજ વધુ હોય, ૨ તેનું લોંગ ખામીવાળું હોય, અથવા તેનો આટ કુદરતી રીતે વિરુદ્ધ હોય, ૩ લોંગે કાંઈ રોગ હોય, ૪ મુખથીજ

અશક્તીવાળો હોય; અથવા જન્મ રોગી હોય.

હવે, આ ચાર આપતમાંની પહેલી આપત વિષે જરા વિવેચન કરવામાં આવે છે. બીજી, ત્રીજી, અને ચોથી આપતનું વિવેચન કરવાની જરૂર રહેતી નથી.

૧ 'તે ઘણો જ નાનો હોય'—અમુક અમુક સમ્પત્તિ જીવાન થયો છે કે નહીં તે તેના શરીરના સાધારણ ઘાટ ઉપરથી, સાદના સ્વરૂપ ઉપરથી, આનગી ભાગ ઉપર વાળ વિગવાથી, અને ઉત્પન્ન કરવાની ઇંદ્રીઓ સંપૂર્ણ હાજતમાં આવી છે એ ઉપરથી નક્કી થાય છે. પુરૂષ તરીકેની સઘળી ઇંદ્રીઓ સંપૂર્ણ અવસ્થામાં આવી ગઈ હોય તો તે સંભોગ કરવાને હાયક થયો છે એવું ગણવું જોઈએ.

તે ઘણો જ વૃદ્ધ હોય—માણસો સંભોગ કરવાથી ક્યારે અશક્ત થાય છે તે મુક્ત હજી નક્કી થઈ નથી. સાત વરસથી ઉપર ગમે તેટલા વરસો સુધી તે સંભોગ કરી શકે છે, વિભાવનમાં નેવું નેવું વરસના પુરૂષો સંભોગ કરવાની શક્તિવાળા માલમ પડ્યા છે. વળી માં. પાર કરાને એક સમ્પત્તિ હતાં તેણે ૧૪૦ વરસની ઉંમરે એક છોકરું પેદા કર્યું હતું.

આ ઉપરથી એમ સમજવાનું છે કે ઘરડો માણસો પોતે સંભોગ કરવાની શક્તિ ધરાવતા નથી એટલેજ અચાવ કરી ઘણું કરીને છુટી જઈ શકે નહિ પણ ઘરડો હોય અને તે સાથે શરીર એવું ભારે હોય કે ઉડાવ્યું ઉઠે નહિ તો એવા કારણથી તેને લાભ મળે ખરો.

બળાત્કારે સંભોગ થયેલ છોકરી અથવા સ્ત્રી કોઈ વૈદ ક્ષીય અમત્ત દાર પાસે લાવતા આવે ત્યારે નીચેની આપત તેણે તપાસવી. આ આપત માણગ્રેટો વિગેરેને ઘણી ઉપયોગી છે.

૧ થયેલી ઇંદ્રી બરાબર જાણવા માટે સ્ત્રીના આનગી ભાગના સર્વ ભાગ તપાસવા.

૨ સંભોગ કરતી વખતે સ્ત્રીએ હઠ લીધી હતી કે નહિ તે જાણવા માટે તેના શરીર ઉપર કાંઈ લીંછડા વગેરે હોય તે જોવા.

૩ સંભોગ થતી વખતે સ્ત્રીએ જે સુગંધ પહેર્યું હોય તે લઈ તે ઉપર વિર્યના; લોહીના વીંચેરે ડાંધ છે કે નહિ તે જોવા. તહેામતદારના સુગંધ પણ તપાસવા.

સેશન કોર્ટ.

બજાતકાર સંભોગ

બગર વારંટ પકડી  
થકે, વારંટ નીકળે,  
જમીન લઈ શકાય  
નહી.

શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમના  
ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ. આવો ગુનોહ તહોમતદાર આગ  
ળ કર્યો હોય તેને આ સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે.  
સને ૧૮૬૪ના આકટ ૬ની કલમ ૪.

ટીકા.

જેની સાથે બજાતકાર સંભોગ કરવામાં આવ્યોછે તે ફરીઆદી  
ખરાબ ચાલતી છે એવો પુરાવો આપી શકાયછે. પુરાવના આ-  
કટની કલમ ૧૫૫ ની રકમ (૪).

બજાતકાર થયેલી સ્ત્રી ક્રીવા છોકરીએ મરતી વખતે તેના મોતનું  
જે કારણ કહ્યું હોય તે બજાતકારથી થયેલા મોતની તજવીજ વખતે  
લગતી હકીકત છે.

૧ જે છોકરી સાથે કોઈ વૈદ સંભોગ કરે એવું ખાતું બતાવીને  
કે એમ ક્યાં વગર તેનું દસ્ત મટે તેમ નથી. છોકરી આવા કારણથી  
સંભોગ કરવા દેતો વૈદ બજાતકાર સંભોગ ક્યાં કહેવાય—રાણી વિરુદ્ધ  
કેસ. આર્ચ. પ્ર. ૭૧૬

૨ દસ વરસથી ઉપરની છોકરી સાથે તેનો બધી સંભોગ કરે તો  
તે બજાતકાર સંભોગ નથી પણ તેની ઓરતની મરજી વિરુદ્ધ પાસે  
ઉભી ક્રિવા બીજી રીતે મદદગારી કરી તેની સાથે બજાતકાર સંભોગ  
કરાવે તો તે બધી મદદગારીનો મુંદેગાર થાય છે—રાણી વિરુદ્ધ એ-  
સરસો. આર્ચ. પ્ર. ૭૧૩

૩ દારૂ પાઈ સ્ત્રીને બેબાન ફરી સંભોગ કરવામાં આવે તો તે



અળાત્કાર સંભાગ છે—રાણી વિરઘ કેમપણીન આર્ય. પ્ર. ૭૬૩

૪૦ કોઈ સ્ત્રી ભરઝંઘમાં પડી હોય ત્યાં જઈ નીંદ્રામાં તેની સાથે સંભાગ કરવામાં આવે તો તે અળાત્કાર સંભાગ છે—રાણી વિરઘ મેયન આર્ય. પ્ર. ૭૬૩

૫ ગાડી સ્ત્રી સાથે પણ તેની ભરણ વગરનો સંભાગ તે અળાત્કાર સંભાગ છે—રાણી વિરઘ કલેચર. આર્ય. ૭૬૩

૬ સંભાગ કરવા પ્રથમ હા પીડી હોય પણ સંભાગ કરવા આવતી વખતે ના પાડે તોપણ સંભાગ કરેતો અળાત્કાર સંભાગ કવ્ય કહેવાય—આર્ય. પ્ર. ૭૬૪

૭ સ્ત્રી પુરૂષ વચ્ચે ઘણી બાતબાત થયા પછી એ સ્ત્રીએ પોતાની પરવાનગી આપી હોય તો તેથી તહેમતદાર આ કલમનો શિક્ષાથી બચી જતો નથી—રાણી વિરઘ અકબરકાણ, ૧ વી. રી. પ્ર. ૨

૮ એક નાની વયની છોકરી અળાત્કાર સંભાગ થયાથી ગુજરી જાય અને તેના ઉપર કયેલા જુલમનો કાંઈ બાહારની નીશાની દેખાય નહીં એ કુદરતના સાધારણ ક્રમ પ્રમાણે અસંભવીત છે—રાણી વિરઘ બાનીમંદપ મુકરણ ૧ વી. રી. પ્ર. ૨૯

૯ આ કલમ પ્રમાણે તહેમતદારને શિક્ષા કરતીવખતે જેની ઉપર અળાત્કાર થયો હોય તેની રહેણી કરણી ઉપર આધાર રાખી કરવી નહીં જોઈએ, પણ તે ગુન્હે કરતાં તહેમતદારે જે ધાતકીપણું ચલાવ્યું છે તે બાણું ચલાવ્યું છે કે થોડું ચલાવ્યું છે તે ઉપર તહેમતદારની માલ ઉપર, અને એ સ્ત્રીની નીરાધાર સ્થિતિ ઉપર વીચાર કરી શિક્ષા કરવી જોઈએ—રાણી વિરઘ જનતાહાનોશીઓ ૬ વી. રી. પ્ર. ૫૯

૧૦ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હે કરવાની કોશીશ કરવામાં આવી હોય તો પાંચ વરસથી વધારે સજા કરવી નહીં જોઈએ—રાણી વિરઘ જોસેફમરીઅમ ૧ બે. લા. રી. પ્ર. ૫-૧૦ વી. રી. પ્ર. ૧૦

૧૧ આ કલમ પ્રમાણે અળાત્કાર સંભાગનું તહેમત સાબીત થાય નહીં પણ છીનાણું કર્યાનો ગુન્હે સાબીત થાય તેવું હોય તો

પણ છીન્નાળાની સજા તેને થાય નહીં. ૧ મોરલીનાઈજેટ પ્ર. ૧૨૩  
 • ૧૨ કાયદો એવું માને છે કે સાત વરસથી વધારે વરસની છોટરી  
 સાથે બળાત્કાર સંભોગ થાય, વિરધ સાંખીત કરવું એ તહોમતદારનું  
 કામ છે. (ખુમ. લી. મે. પ્ર. ૩૧૨)

કલમ ૩૬૭. મી.

સેશન કોર્ટ.	સૃષ્ટિક્રમ વિરુદ્ધ ગુનાહ.	વગર વારંદે પકડી શકે, વારંદે નીકળે, જામીન બધી શકાય નહીં.
-------------	---------------------------	--

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેઝાની  
 ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, આગો ગુનોહ તહોમતદારે આગ  
 બ કયો હોય તો તેને આ સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ  
 થાયછે સને ૧૮૬૪ ના આકટ ૬ ની કલમ ૪.

ટીકા.

ન્યાયની એક કહેવત છે કે કુદરતના ક્રમ વિરધના ગુના એ માંહાંત  
 ગુના છે. જુઓ મીનાવાસ પ્ર. ૨૬૬

આ કહેવત ઉપરથી આ કલમ ઘડાએલી હોય એવું જણાય છે.  
 કેમકે આ ગુનો કરનારને સજા બહુ ભારે છે. આ કલમના ખુલાસા  
 ઉપરથી માલુમ પડશે કે જેમ બળાત્કાર સંભોગના ગુનામાં ઇંદ્રિનો  
 પ્રવેશ એ ગુનાનો મુખ્ય ભાગ ઈરાવ્યો છે તેમ આ કલમ પ્રમાણેના  
 ગુનામાં પ્રવેશ થયો એટલે ગુનો બની ચુક્યો એમ જણવામા આવેલું  
 છે. આ કલમના શબ્દો બહુજ મોઢમ છે. પરંતુ ફનીઆદારીમાં ૨-

હેનાના સખસો સમજી શકે તેમ છે જ્યોતિનું ખુલું વિવેચન કરવાનાં જરૂર નેવામાં આવતી નથી.

કલમ ૩૭૮ મી.

ચોરી કહેને કહેવી તની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

૧ (ક) એક (અ) અને બીજા ભાગદારોનો નોકર હતો તે ભાગદારીના કેટલાક ચોપડા સાથે કાઢ્યાથી આવતો હતો એટલામાં એ ચોપડા બારા છે એવું કહી (અ) એ ચોપડા પોતાના કબજામાં લીધા અને તે આપવા ના પાડી. માણગેટ્ટે (અ) ઉપર ચોરીનો ગુન્હો સાબીત કરાવ્યો તેમાં કરાવવામાં આવ્યું કે (અ) ઉપર એ તહોમત રહી શકે નહિ કેમકે (ક) (અ) નો તેમજ બીજા ભાગદારોનો નોકર હતો તેથી (ક) નો કબજો તે (અ) નો પણ કબજો હતો—રાણી વિરૂદ્ધ અલામક્ષ. ૧૩ એ. લા. રી. પ્ર. ૩૧૦ (નોટ)

૨. સરકારના જંગલ આતાનો ઇન્સ્પેક્ટરના કબજામાં જે લાકડાં હોય તે સરકારના પોતાના કબજામાં છે એવું ગણવું જોઈએ અને તેથી તે ઇન્સ્પેક્ટરના કબજામાંથી તેની મંજૂરીથી કાંઈ લાકડાં જોઈતો ફી આપ્યા વગર લઈ જવામાં આવે તો એ ચોરી છે પણ જો એ મંજૂરી અધીકાર વગર આપી હોય, કિંતા તે મંજૂરી કપટથી મેળવી હોય તો જ. રાણી વિરૂદ્ધ હનમતા. ૧ ઇં. લા. રી. ( મું.ઈ ) પ્ર. ૬૧૧

૩ કોઈ ઉપરીએ કાંઈ મિલકત કોઈને સોંપી હોય તે લઈને તે નાશી જાય તો તેણે વિધાસધાતનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય. ચોરીનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય નહિ. ભારતચંદ્ર કીશન. ૧ વી. રી. પ્ર. ૨ (ફાજદારી)

૪ આ કલમમાં “અદ્વાનત” એ શબ્દ છે તેનો અર્થ જે સખસ કાંઈ ગેર વાજબી લાભ અથવા ગેર વાજબી હાની કરવાના હ રાદાથી કાંઈ કૃત્ય કરે તેવો અર્થ ધાય છે. રાણી વિરૂદ્ધ પ્રેમોનાથ ખેતર. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૮ ( ફાજદારી )

૫ કોઈ સખસનો કાંઈ મિલકતમાં હક હોય તે હક ધણાજ કાચા પાયા ઉપર હોય તો પણ તે મિલકત તે જો તો ચોરી ઠરતી નથી.—૨૧.

ણી વીરુદ્ધ રામચરનસોગ. ૦૦ વી૦ રી૦ પ્ર૦ ૫૭

૬ એક સખસે એક શ્રેઠના નોકરની મદદ લઈ એક ચોરીનો ગુન્હો કર્યો. એ ચોર ચોરી કરવા આવનાર છે એવું એ નોકરે શ્રેઠને કહ્યું હતું પણ ચોરને સજા થાય એવા હેતુથી ચોરી કરવા આવવાનું કહ્યું હતું તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે આ ચોરી થઈ નંથી કેમકે તે મંજુરીથી ચોરી કરવા આવ્યો હતો. નોકરને કલમ ૧૦૮ ના ખુલાસા બે અને ચાર મુજબ સજા થાય—ફરેહિંદ વિરુદ્ધ ત્રોય લખોનાથ ચૌધરી અને બીજાઓ. ૪ ઇ. ડાં. રી. (કલકત્તા) મ. ૩૬૬

૭ ઝાડ કાપી લઈ જવામાં આવે તો ચોરી અને ઝીંગાડ એવાં બે તહોમત આવે. — રાણી વિરુદ્ધ નારાયણ ક્રીસ્નાજી ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૬૨

૮ કોઈ હિંદુ સ્ત્રી તેનાં ધણીના કબજામાંથી તેની રત્નમંદી વગર પોતાના પલાની સોજ લઈ જાય તો તેને તેમજ તે કૃત્ય કરવા જે મણે મદદ કરી તેમને પણ સજા થાય નહિ—રાણી વિરુદ્ધ નાથા કલ્યાણ ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૧ (કોલ્હારી)

૯ મુમલમાની કાયદાં પ્રમાણે જે મિલકત ધણીની પોતાની સખવામાં આવી છે તે મિલકત તેની સ્ત્રી લઈ જાય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ચોરીનો ગુન્હો કર્યો ગણાય—રાણી વિરુદ્ધ ખતારાબાઈ ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૯ (કોલ્હારી).

૧૦ ઝાડને કાપ્યાં હોય પણ તે લઈ જવામાં આવ્યાં ન હોય તો પણ તે ચોરી થાય છે. ૫ મ. હા. રી. એ. ૩૬.

૧૧ જે મિલકત લઈ જવાનું તહોમત હોય તે મિલકત બદ ધ્યાન તથો લઈ જવામાં આવી નહોય તેમ છતાં ગુન્હો ઠરાવ્યો હોય તો તે ગેરવાજબી છે. ૫ મ. હા. રી. એ. ૩૭

૧૨ જે જનાવરો વગલામાં રખડતાં ફરતાં હોય જેમકે સાવજ, દીપડી, હરણ તેની ચોરી થઈ શકે નહિ—હુનાન વિરુદ્ધ મોકેટ આર્ય. પ્ર. ૩૫૧

૧૩ આવા જનવરોને જમીનનો માલિક અથવા કોઈ પારકો ધણી મારે તો પછી એ જમીન ઉપરથી લઈ જનારે સખસ ઉપર ચોરીનું

તહોમત આવે. બેડા વિરૂધ હોજ. આર્ય. પ્ર. ૩૫૧

૩૪ જંગલી જનવરોને પણ પાંજરા વીગેરેમાં, રાખી કબજે હોય તેવું ક્યું હોય તો પછી તે ચોરી જનાર ઉપર ચોરીનું તહોમત આવે; તેમજ જંગલમાં માછલાં હોય તે પણ ધણીના કબજામાં છે એવું મેળાય છે અને તે ચોરી જનાર ઉપર પણ ચોરીનું તહોમત આવે—રાણી વિરૂધ હેડ. આર્ય. પ્ર. ૩૫૧.

૧૫ માલ ધણીના ઘરથી છોટે જગ્યા હોય ત્યાં કુકડી તેનાં ઇંડાં શેવતી હોય તો ઇંડાં શેવાઈ બચાં થાય ત્યારે જંગલી કુકડા તરફે તેને જંગલમાં છુટીં મુકી દેવાનો માલીકનો ધરાદો હોય તો પણ જ્યાં સુધી કુકડી ઇંડાં શેવતી હોય ત્યાં સુધી તે માલીકનો કબજે છે અને તેથી તે ચોરી જનાર ઉપર ચોરીનું તહોમત આવે છે—રાણી વિરૂધ ફોરી. આર્ય. પ્ર. ૩૫૧

૧૬ આ દેશમાં કેટલાક લોકો ઘોલાં ખુબર પાળે છે અને તે એને માટલામાં કે ખુતી પેટીમાં રાખવાનું ઠરાવેલું હોય છે ત્યાંથી તે ચોરી જવામાં આવે તો તે ચોરીનો ગુનો થાય છે—રાણી વિરૂધ હોવેલ. આર્ય. પ્ર. ૩૫૧

આ કલમમાં આ ગુનો સંપૂર્ણ થવા માટે જંગમ મિલકત અથડેલી હોવી જોઈએ. માટે એ જંગમ મિલકત અથડવા બાબત ના નીચે ફેસલા છે.

૧૭ કોઈ ચોર રકાબી ચોરવા માટે પેટીમાંથી તે રકાબી બહાર કાઢે એટલામાં તે પકડાઈ જાય તો તેણે તે રકાબી અથડી કહેવાય—રાણી વિરૂધ સીમસન. આર્ય. પ્ર. ૩૮૧

૧૮ ગાડામાં કાંઈ માલ ભર્યો હોય તેમાંથી કાંઈ માલ ચોરવાને ધરાદો ઠાંઠા તરફ અથડી લાવવામાં આવે તો તેણે ચોરી કરી કહેવાય રાણી વિરૂધ વોલસ. આર્ય. પ્ર. ૩૮૧

૧૯ એક ચોરે ફરીયાદીના ડગલાના મહિલા બાગમાંથી એક બુક ચોરી લેવા માટે બહાર ખેંચી આશરે એક ઇંચ બહાર કાઢી ત્યાં ફરી પાછો નો હાથ અકસ્માત તે પાકીટ ઉપર પડ્યો અને તેથી બુક પાકીટમાં પાછી પડી એક પેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતધરે તે બુક

અથેડી માટે તે તહોમતદારનાણાવ-રાણી વિરૂદ્ધ ચોમસન. આર્થ. પ્ર. ૩૮૨  
 ૨૦ એક કાગળ વેચવાનાં સખસ એક કાગળની ચોરી કરવાને  
 ધરાવે કાગળ વેચનાંની કોથળીમાંથી એક કાગળ પોતાના ડગલાના ખો-  
 સામાં મુકે તો તેણે તે કાગળ અથેડો કહેવાય. રાણેની વિરૂદ્ધ પોનટન.  
 આર્થ. પ્ર. ૩૮૨.

ઉપરના સખના કેસોમાં ખસેડવું સંપૂર્ણ ન થયે તો તહોમતદાર  
 ઉપર કોશીશનું તહોમત આવે.

કલમ ૩૭૯ મી.

કોઈપણ માણ- સેટ.	ચોરી.	વગર વારં પકેડી શકાય, વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૩ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કુદ અથવા દંડ અથવા ખંતે. આ સજાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ ૬ ની કલમ ૨</p>		

### ટીકા.

૧ એક સખસનો બળદ મરી જવાથી તેને ઘટ્ટી આવ્યો તહોમ-  
 તદાર તે ખોદી લાવ્યો એવું જણાવી તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે  
 ચોરીનું તહોમતલાવવામાં આવ્યું તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે બળદનો  
 માલીક તેનું મુડું ડાટી આવ્યો ત્યારથી તેણે તેનો કબજો છોડ્યો  
 ગણવો જોઈએ અને તેથી ચોરીનું તહોમત આવે નહિ. ૪ મ. હા.  
 રી. એ. પ્ર. ૩૦

૨ એક સખસ છાકટો થઈ રસ્તામાં પડ્યો હોય તેનાં કપડાં ચોર  
 લોકો ચોરી જશે એવી દયા ખાત્ર તેનાં કપડાં ત્રીગેરે કોઈ લઈ લે  
 અને પછી નીચે ઉતારા પછી પાંછાં આપે તો તેણે ચોરી કરી ગણાય  
 નહિ. ( મ. ફા. અ. રી. પ્ર. ૧૬૮ )

વળી જુઓ કલમ ૩૭૮ નીચેની ટીકા.

કોઈ પણ માણ

સ્ટેટ.

કોઈ ધર્માર્ત, તંત્ર. વ્ય.

થવા વહાણમાં ચોરી.

વંચર વાંચે પકડી  
શકાય, વાંચે નીક-  
ળે જામીન બધે શ-  
કાય નહીં.

## સીકા.

૭ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.  
આ સજાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય છે સને ૧૮૬૪  
ના આક્ટ ૬ ની કલમ ૨.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સ્થાપીત થવા માટે નીચેના હકીકત  
સાબીત થવી જોઈએ.

(૧) જે ધર વીગેરેમાંથી ચોરી કરવાનું તહોમત હોય તે ધર મા-  
ણસને રહેવા દાખલ, કિંતા માલ ભરવા દાખલ ચોરી થઈ  
તે વખતે તે વપરાતું હતું,

(૨) તહોમતદારે ચોરી તેજ ધરમાંથી કરી.

વળી જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧ પોતાના ધરમાં કોઈ મુસાફર આવી રહ્યો હોય અને તેનો  
માલ ધરમાં મુક્યો હોય તેમાંથી તે ધરધણી કાંઈ માલ ચોરી તો તેની  
ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે નહીં પણ કલમ ૩૭૬ પ્રમાણે  
તહોમત આવે. તેમજ જેનું વહાણ હોય તે વહાણવાળાએ મુસાફરના  
માલની ચોરી કરે તે ઉપર પણ આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે  
નહીં. માત્ર ચોરી કરવાનું તહોમત આવે.

એક હથીઆરખંધ ટોળું ધરની બહાર આવેલું હતું જેમને ધર  
ધણી બીનો અને તેથી ધરમાંથી કાંઈ માલ લઈને એ ટોળાને આપ્યો  
તેમાં ડરાવવામાં આવ્યું કે તે રહેવાના ધરમાંથી ચોરી કરેવાય નહીં-

રાણી વિરૂદ્ધ લીઓનાર્ડ. આર્થ. પ્ર. ૪૩૬

૩ ધરમાં પેસી કાંઈ માલ ઉઠાવે એટલા પકડાઈ જવાથી ધરના તેજ ભાગમાં કાંઈ માલ ખોશી દે તોપણ તેણે રહેવાના ધરમાંથી ચોરી કરી કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ અમીઅર. આર્થ. પ્ર. ૪૩૬-૪૩૭

૪ કોઈ માણસે કોઈને આ કલમ અને કલમ ૪૫૬ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવી એક કલમ પ્રમાણે શિક્ષા કરી હોય. ઉમરની કોઈને આ કલમ સાથે કલમ ૪૫૬ નહીં પણ ૪૫૭ લગાવવી જોઈએ એવું જણાય તો તેણે એ બાબત નવી તજવીજ કરવા ફરમાવવું ત્રીજી જોઈએ પણ કલમ ૭૮૦ પ્રમાણેની સજા રદ કરવી જોઈએ—રાણી વિરૂદ્ધ રામચરણકેરી. એ. લા. રી. વધારાનું પુસ્તક પ્ર. ૪૬૮

૫ આ કલમ અને કલમ ૪૫૭ પ્રમાણે ચોરી કરવા માટે રાત્રિ ધર કોડવાના કેસમાં કાંતો એ એક ગુન્હા માટે એકજ સજા કરવી જોઈએ અથવા જુદી જુદી કરવી જોઈએ. પણ તે શિક્ષાનો એકંદર સરવાળો એ એ ગુન્હામાં જે મોટો ગુન્હો હોય તેમાં જેટલી શિક્ષા કરવી જોઈએ તેથી વધારે થવી નહીં જોઈએ—રાણી વિરૂદ્ધ તુકીયા બીનતમના. ૧ ઈ. લા. રી. (મુંબઈ) પ્ર. ૨૧૪૦

૬ કાનસ્ટેબલો તેમને સોંપેલા ધરમાંથી ચોરી કરે તો તેઓને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય. તેઓને કલમ ૪૦૯ પ્રમાણે સજા થાય નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ બોઈદોનાદસીંગ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૨૯

૭ છાપરાં ઉપરથી ચોરી કરે તો આ કલમ પ્રમાણે રહેવાના ધરમાંથી ચોરી કરી કહેવાય નહીં. મ. જુ. પ્ર. ૨૮૨

૮ વંડામાંથી ચોરી કરવી એ પણ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો નથી. કલમ ૩૭૯ પ્રમાણે ગુન્હો છે. મ. હા. રી.

૯ ઢોરોને બાંધવા છંપો કપાઈ હોય તો તે આ કલમના અર્થ પ્રમાણે માલ ભરવાનું સ્થાન ગણાય. મ. હા. રી.

૧૦ જે કોઈ સખસ એક ઈમારતમાંથી બે જુદા જુદા સખસની મિલકતની ચોરી કરે તો બે તહોમત ને આવે. એકજ આવે. ૧૧ વી. રી. પ્ર. ૩૮ (ફોજદારી).



સેશન કોર્ટ અ- થવા ૧ સી. અથવા ૨ જા વર્ગનો માણ- સેટ.	શેઠના કબજા માંહેલી મિલકતની મહિતા અથવા ચાકરે ચોરી કરવી.	વગર વારંટ પકડી શકાય, વારંટ નીક ળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
--	--	---

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેદ તથા, દંડ.  
આ શિક્ષાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય. સને ૧૮૬૪  
ના આર્ટ ૬ ની કલમ ૨.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સાબીત કરવા માટે નીચેની હકીકત  
સાબીત થવી જોઈએ.

૧ ચોરી કરતી વખત તહોમતદાર ફરીયાદીનો નોકર હતો.

૨ એ ચોરી તેણે કરી.

૧ એક દીવસને માટે કોઈ સંખસને મજૂરી કરાવી નોકર રાખ્યો  
હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણેનો અર્થ લેતાં નોકર કહેવાય નહિ—રા-  
ણી વિરુદ્ધ હેડોન. આર્ચ. પ્ર. ૩૮૪

૨ એક નોકરને તેના ધણીએ પાંચ પાંડડની નોટ વટાવી આજવા.  
મોકલ્યો. નોકરે નોટ વટાવી રોકડા રૂપીઆને બદલે રૂપ લીધું અને પછી  
નાશી ગયો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેની ઉપર નોકર હોઈને ચોરી  
કરવાનું તહોમત આવે નહિ કેમ કે જે રૂપ લઈ તે નાશી ગયો હતો  
તે રૂપ તેના ધણીના કબજામાંથી લઈ જવામાં આવ્યું નહોતું—રાણી  
વિરુદ્ધ સલેન્સ. આર્ચ. પ્ર. ૩૮૪

૩ એક પોલીસના ગાર્ડના માણસે તેમને સ્વાધીનની ગાર્ડમાં  
એક નાણાની પેટી મુકી હતી તેમાંથી નાણાં ચોરવાથી તેની ઉપર  
માત્ર સાધારણ ચોરીનું તહોમત મુક્યું હતું તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે

તેમની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે મહેતા અથવા ચાકર કરેલી ચોરીનું જોહોમત લગાડવું. જોહોમત — રાણી વિરધ જગરનાથસીંગ અને ખો-જાઓ. કો. ઇ. ડી. પ્ર. ૩૪૫

૪ કોઈ બાડે રાખેલો ખોટામન હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણેનો મહેતો અથવા ચાકર કરેલાય નહિ. આખા ખોટામને ચોરી કરો. હુદ્દા તો કલમ ૩૮૦ પ્રમાણે શિક્ષા થાય—રાણી વિરધ ખાઉલમાનજી. ૮ વ. રી. પ્ર. ૩૨

૫ કેટલાક માછલાં પકડવા વાળાઓએ પોતાનાં ધણીની માછલાં પકડવાની જગ્યા ઉપર ખીજા માછલાં પકડવા વાળાઓએ જાજ નાખવાથી તે જાજ લઈ પોતાના કબજામાં રાખી તેમાં ફરીવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારોએ ચોરીનો ખુદો કર્યો નથી. —રાણી વિરધ નોખીનચંદર હાલદાસ. ૬ વી. રી. પ્ર. ૫૬

કલમ ૩૮૨ મી.

સેસન કોર્ટ.

ચોરી કરવા સારૂ, અથવા ચોરી કર્યા પછી નાશી જવા સારૂ, અથવા ચોરીથી મળેલી મિલકત પાસે રાખવા સારૂ. મોત, વ્યથા, અથવા અટકાવ કરવાની, અથવા મોત, વ્યથા કે અટકાવનો ભય ઉત્પન્ન કરવાની તૈયારી કરીને પછી ચોરી કરવી.

વજર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે, જામીન મહીલઈ શકાય.

સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ.

આ સજાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય. સને ૧૮૬૪ ના આર્ક્ટ. ૧ ની કલમ ૨.

કલમ ૩૮૩ બી.

જખરાઈથી કઢાવવું.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં નીચેની વાત સાખીત થવી જોઈએ.

(૧) તે સખસને, કિંવા બીજા સખસને ઈજ્જત કરવાનો ભય દેખાડ્યો.

(૨) એ કાંમ તેણે ઈરાદાથી કર્યું,

(૩) એમ કરવાથી તહોમતદારને તેણે મિલકત આપી,

(૪) એ તેણે બદ દયાનતથી કર્યું.

જુઓ નીચેના ફસના.

૧ પૈસા નહીં આપેતો તારી હિપર ફોજદારી તહોમત લાવીશ એમ કહી પૈસા કઢાવે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે. જે તહોમતની ધમકી આપી તે તહોમત ખરું છે કે ખોટું તે જોવાની જરૂર નથી — રાણી વિરદ મુખારક અને બીજાઓ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૯

૨ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે એક સખસને બેથાનો-ભય પમાડી બદદયાનતથી તેની પાસેથી કાંઈ મિલકત મુકાવે હો એ પુરતું છે. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૯

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે જે સખસે ભય પમાડ્યો હોય તે સખસેજ મિલકત લીધેલી હોવી જોઈએ એવું જરૂરનું નથી. એવા બદલાયો વચ્ચે ભય અમુકજણે દેખાડ્યો અને મિલકત અમુક જણે લેવી એવી ગોઠવણ કરેલી હોય અને તે ગોઠવણ પ્રમાણે બીજાએ તે મિલકત લીધી હોય તો સઘળા જણ જખરાઈથી કઢાવવાના ગુન્હામાં આવે છે — રાણી વિરદ શંકર ભાગવતં. ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૯૪

૪ એક સખસે એક જંગલમાંથી લાકડા લેવાનો હક્ક સરકાર પાસેથી ખરીદ કરી લીધો એ જંગલમાંથી કોઈ બીજા સખસનો લાકડા લેવાનો હક્ક હતો તેથી તે બીજો સખસ પણ લાકડાના ગાડાં બરી બધું જતો હતો તે ગાડાં રોકાવી પેલા સખસે કાંઈ પૈસા લીધા. સરકાર સાથેના પેલા સખસના કરારમાં આ બીજા સખસનો કાંઈ હક્ક રાખવામાં આવ્યો હતો તેથી ડરાંવવામાં આવ્યું કે સરકાર પાસેનો

અરોદદાર કોઈ બીજા સમુદાય પાસેથી માડાં રોકાવી નાણા સેતો તેણે  
આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ અમલદાર  
કાદર. ૩ મું. હા. સી. પ્ર. ૪૫ (ફોજદારી).

૫ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે એક સમયસને  
ધરાદા પુર્વક કંઈક કરવાનો હોવો જરૂરી છે અને એમ કરીને બદલ-  
યાનતથી તેના પાસેથી મિલકત કઢાવવી એ જરૂરનું છે. ૪ વી. રી. પ્ર. ૫

૬ આટલા પૈસા આપ્યો નહીં તો તારો નોકરી ખોવાવીશ એમ  
કહી પૈસા કઢાવે તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય ૧૮  
વી. રી. પ્ર. ૭૨૭

કલમ ૩૮૪ મી.

સેસન કોર્ટ અ- થવા ૧ હા. અથવા ૨ જા. વર્ગનો માણસોદ.	જખરાઈથી કહડાવવું.	વખર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટે નીકળે, જામીન લઈ શ- કાય.
--	-------------------	--

શિક્ષા.

૩ વર્ષ સુધી બેમાના ગમેતે પ્રકારેની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૩૮૩ ઉપરના ફેસલા.

( ૨૬૦ )

કલમ ૩૮૫ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જાં વર્ગનો માન્ય કોર્ટ.	જખરાઈથી કહડાવવાનો યુનોહ કરવા સાર કોઈ રાખસને વુકુશાનનો ભય કિત્પણ કરવા અથવા તેમ કરવાની કોશીશ કરવી.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જામીન લઈ શકાય.
---	--	---

શિક્ષા.

૨ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

કલમ ૩૮૬ મી.

સેશન કોર્ટ.	મોત, અથવા મહાવ્યથાનો ભય કોઈ રાખસને પમાડીને જખરાઈથી કહડાવવાનો યુનોહ કરવો.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
-------------	--	---

સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

કલમ ૩૮૭ મી.

શેરાન કોર્ટ.

જખરાઈથી કહડાવવાનો  
ગુનોહ કરવા સાર કોઈ  
રાખસને મોત અથવા મ-  
હાવથાનો ભય ઉત્પન્ન  
કરવો, અથવા તેમ કર-  
વાની કોશીશ કરવા.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ પરાણે પૈસા કઢાવવાને ઇરદિ કોઈ આપઘાત કરવાનો ડોળ ધા-  
લે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુલેગાર થાય છે. — રાણી વિરધ ગ્રેગરી  
કે. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૩૭

કલમ ૩૮૮ મી.

સેસન કોર્ટ.

મોત અથવા જીવતાં સુ-  
ધી સંમુદ્રપાર, અથવા ૧૦  
વરસની કેદની શિક્ષા થ  
ઈ શકે એવા ગુન હનું ત  
હે મત મુકવાનો, ડર દેખા  
ડીને જખરાઈથી કહડાવ  
વાનો ગુનોહ કરવો.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

અર્થ.	અગર મૃદિ કૃમ વિરૂદ્ધ ગુ- નાહનો ડર દેખાડ્યો હોય તો.	અર્થ.
-------	--	-------

## શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્ર પાર, આ શિક્ષાને ખદ્દે ફટકાની સજા  
પણ થાય સને ૧૮૬૪ ના આક્ટ દની કલમ ૨.

કલમ ૩૮૯ મી.

સેસન કોર્ટ.	જખરાઈથી કહડાવત્રાનો ગુનોહ કરવા સાર મોત અથવા જીવતાં સુધી સમુ- દ્ર પાર, અથવા ૧૦ વરસ- ની કેદની શિક્ષા થઈ શ- કે એવા ગુનાહનું તહોમત મુકવાનો દોષ સખસને ડ ર દેખાડ્યો.	વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીક ળે, જામીન લઈ શ- કાય નહીં.
-------------	---	---

## સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

અર્થ.	અગર તે મૃદિ કૃમ વિરૂદ્ધ ગુનોહ હોય, તો.	અર્થ.
-------	---	-------

## શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્ર પાર, આ સજાને ખદ્દે ફટકાની સજા  
થાય. સને ૧૮૬૪ ના આક્ટ દની કલમ ૨

## ટીકા.

તહોમતદારોએ એવી ગોઠવણ કરી હોય કે ૩૨ આટલા જણે ખતલિયા.  
આટલા જણે તે મીલકત કઢાવવી. તો એ સમજા જણા એકજ એટલે  
આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર થાય છે. ૨ મુ. હા. રી. પ્ર. ૪૧૭

કલમ ૩૯૦ મી.

અપહરણ કોને કહેવું તેની વ્યાખ્યા.

## ટીકા.

૧ ચોરને પકડવા જતાં ચોરીનો માલ ફેંકી દઈ પીછાં લેનાર પકડી શકે નહિ એવા જેતુથી પાણા ફેંકે તો અપહરણ કહેવાય નહિ  
મ. હા. રી. ૩ વી. રી. પ્ર. ૧૪

૨ એક બોટ ચાલી જતાં હતી તેને રોકવા માછરૂટનો હુકમ છે એવું કહી કેટલાક સખસે રોકી અને તેને લુંટી લીધી તેમાં ડરાવ્યા માં આવ્યું કે આ વખતે બોટવાળાને ચોરવાજખી અટકાવ કરી રોક્યા કહેવાય અને તેથી તહોમતદારોએ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હે કયા કહેવાય. ૫ વી. રી. પ્ર. ૧૬

૩ ચોરી કરતાં ઘર ધણી સામો થાય તો તેને મારવો એવા ધરાદો થયો હોય અથવા એ પ્રમાણે મારવાંતી કોશીશ કરવામાં આવે તો તહોમત દારોએ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હે કયા કહેવાય. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૫

૪ ચોરી કરતાં બીજા કરે તો આ કલમ પ્રમાણે 'સજા' થાય ૬ વી. રી. પ્ર. ૮૫

કલમ ૩૯૧ મી.

ડેકોઈટીની વ્યાખ્યા.

## ટીકા.

૧ ગાયકવાડના મુલકમાં કોઈ ડેકોઈટીનો ગુન્હે થયો હોય તો ઇંગ્રેજ કોરટથી તેનો ઇનસાફ થઈ શકે નહિ, પણ ડેકોઈટી કરનાં જ મીલકત સેવાઈ હોય તે ઇંગ્રેજ સરકારના મુલકમાંથી હાથ આવે તો ડેકોઈટીમાં મેલ મિલકત રાખવાના ગુન્હાનો ઇનસાફ તે ભેદ કરી શકે છે. ૧ ઇ. મા. રી. (મુંબઈ) પ્ર. ૫૦



૨. આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હામાં એકલી દંડની સજા થાય, નહીં—  
રાણી વિરુદ્ધ બોળે અને બીજાઓ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૮

૩. આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ડરેલા સખસો ઉપર પછી ઉકો-  
ઈટીની મીલકત રાખવાનું તહોમત આવે નહીં—ભૈરવસીજ વિરુદ્ધ  
ધુમ્મીરચંગ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૬૪૬

૪. ઉકોઈટીનથી પછી છબ્બાકના ટુંકા વખતમાં કોઈ સખસ એ  
ઉકોઈટીમાં ગયેલ મિલકત સાથે માંભુમ, પડે તો વિરુદ્ધ સાખોત થતાં  
સુધી તેઓ ઉકોઈટીમાં ગયેલ મિલકત કબજામાં રાખનાર નહીં પણ  
તે ઉકોઈટી કરનાર છે એમ કાયદાસર અનુમાન થાય—રાણા વિરુદ્ધ  
કાસીમલ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૮૮

૫. પાંચ જણ હુવીયાર બંધ એક ઘર ફોડી ચોરી કરવા ગયા. એક  
જણ ભોતમાં બાકોર પાડવા મંડ્યો. બીજા ગાડ તરીકે ડભા રહ્યા.  
ઘરના લોકે જાગી જવાથી રાડ પાડી તેથી ગામના લોક દોડી આવ્યા.  
આ પાંચ જણમાંના એક એક ગામડીઆને ઠાર માર્યો તેમાં રાત-  
વામાં ઓળખ કે તેમની ઉપર ઉકોઈટીનું તહોમત આવે નહીં. રાત્ર  
ઘર ફોડવાનું તહોમત આવે—રાણી વિરુદ્ધ રેવાન માજવાર. કો.  
ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૮

### કલમ ૩૯૨ મી.

સેસન કોર્ટ અથ  
વા ૧લા વર્ગનો  
માજિસ્ટ્રેટ.

અપહરણ.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
બામીન લઈ શકા-  
ય નહીં.

### સિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ. આવો ગુનોહ તહોમ  
તદારે આગળ કૃપા હોય તો તેને આ સજા શીવાય પણ ફટકા-  
ની સજા પણ થાય. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ ૬ની કલમ ૪

## ટીકા.

• આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ સ્થાપીત થવા માટે નીચેની નુકરીકત સાબીત થવી જોઈએ.

(૧) તહોમતદારોએ આ ચોરી કરી;

(૨) આ કલમમાં જે મોત મહાબુશા વીગેરે કરીને, અથવા એમ કરવાને બીક દેખાડીને તહોમતદારે તે ચોરી કરી.

અપહરણ કરતી વખતે તહોમતદારે કરેલા કૃત્યથી શરીરને હા- ની પોચવાની ખરેખરી બીક ફરીઆદીને હતી એવું સાબીત કરવું જોઈએ, અથવા તહોમતદાર શરારનું મને આવું નુકશાન કરશે એવી બીક આગવાના મને આટલાં આટલાં કારણ હતાં એવી સાબીતી આપવી જોઈએ.

૧ એક માણસ બીજા સખસને હેઠે પાડે તેથી તે ખેશુદ્ધ થઈ નય એ અરસામાં તેની પાસેથી કાંઈ માલ લઈ લેતો તે અપહરણ કયું કહેવાય. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૨ એક ગાડીને અમુક રસ્તા ઉપર વારંવાર લુટી લેવામાં આવતી તેથી તે લુટનારને પકડી લેવા એક સખસ તે ગાડી સાથે ગયો. લુટ- વાવાળો ગાડી પામે આવ્યો અને એક પીસ્તોલ દેખાડી ગાડીમાં ખે- સનારા પાસેથી પૈસા માગ્યા. જે સખસ પકડવામાં સાથે ગયો હતો તેણે તથા ગાડીમાં ખેસનારાએ તેને પૈસા આપ્યા પણ પછી તે લુટ- નારને પકડી લેવામાં આવ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે લુટનાર અપહરણનો ગુનોહ કર્યો. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૩ એક સ્ત્રીની વાળી ખૂંચી લેવા માટે તહોમતદારે એક સ્ત્રીનો કાન ત્રોડ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારે અપહરણ કયું— રાણી વિરૂદ્ધ લેખીયર. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૪ તહોમતદારે ફરીઆદીની ઘડીઆળની સાંકળી અને સીલ પકડી ગુંજની અંદરથી બહાર ખેંચી કાઢવાનું કર્યું. ઘડીઆળની સાંકળી ફરીઆદીના ગળા આસપાસ હતી તેથી નીકળી શકી નહોતી પણ તેને પાડી તે સાંકળી લઈ ગયો તો તે અપહરણ થયું કહેવાય—રાણી વિ- રૂદ્ધ ખેસન. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૫ એક મિલકત બે સખસોમાંથી કોની છે તે માટે વાંધો હોય અને તેથી બંનેને બાઝા બાઝી થાય. સખજો હોય તે નખજા પાસેથી બધી મિલકત લઈ જાય તો તેણે અપહરણ કર્યું કહેવાય—રાણી વિરુદ્ધ ડેવીઝ. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૬ એક સખસને ખમર નૂ પડે એવી રીતે કોઈ તેની પાસેથી કાંઈ માલ બેંચી લઈ જાય તો તેણે અપહરણ કર્યું કહેવાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ એકર. આર્ય. પ્ર. ૪૫૧

૭ અપહરણમાં જે માત કિંવા મહાબયથા થવી જોઈએ કિંવા તેમ થવાની કોશીશ થવી જોઈએ એ અપહરણ થયા જખતે કિંવા અપહરણ થયા કહેલાંની નહોવી જોઈએ. અપહરણ થયા પછી થાય તો અપહરણ કહેવાય નહીં—રાણી વિરુદ્ધ નોસીઝ. આર્ય. પ્ર. ૪૫૨

૮ તું મને આટલા પૈસા આપ નહીં તો તારી ઉપર સૃષ્ટિકૃમ વિરુદ્ધ મૈથુનની ઈચ્છાનું તહોમત લાવીશ એમ કહી તે નાણા કઢાવે તો તેણે અપહરણ કર્યું કહેવાય. એમ બણા કેસોમાં ઠરી ચુક્યું છે—રાણી વિરુદ્ધ જોન્સ. આર્ય. પ્ર. ૪૫૨

૯ કોઈ સખસ પોતાની મિલકત કોઈ લઈ જતો હોય તેમાં બી-કર્યા કાંઈ સામો ન થાય પણ તેની મિલકત તે પોતાની મેજે આપે નહીં તો એ ગુન્હો જખરાઈથી કહડાવવાનો નહીં પણ અપહરણનો થાય છે. એરી કરવામાં બયથા કરવાનો ઈરાદો હોય કિંવા કોશીશ હોય તો એ ગુન્હો અપહરણનો થાય છે—રાણી વિરુદ્ધ તીકેબીર. ૫ વી. રી. પ્ર. ૯૫

૧૦ અપહરણના ગુન્હામાં ખરાબ ઈરાદો સાબીત થવો જ જોઈએ. ૫ મ. હા. રી. એ. ૩૬

## કલમ ૩૯૩ માં.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માલસેટ.	અપહરણ કરવાની કોશીશ.	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.
-------------------------------------	---------------------	--

## શિક્ષા.

૭ વર્સ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ. આવો ગુનોહ તહોમ ત દારે આગળ કયો હોય તો તેને આ સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ ૧ની કલમ ૪

## કલમ ૩૯૪ માં.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માલસેટ.	અપહરણ કરવામાં અથવા અપહરણની કોશીશમાં બુદ્ધિ પુર્વક વ્યથા કરવી, અથવા અપહરણ કરવામાં સામીલ રહેવું.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.
-------------------------------------	--	---

## સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વર્સ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ. આવો ગુનોહ તહોમતદારે આગળ કયો હોય તો તેને ઉપરની સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ ૧ની કલમ ૪

## ટીકા.

૧ હુદ સાથે બુદ્ધિપુર્વક વ્યથા થઈ હોય તો કલમ ૩૯૨-૩૯૪ માં માણે નહીં પણ એકલી કલમ ૩૯૪ પ્રમાણે સજા થાય—રાણી વિરદ મુર્તીમિરા. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૬

સેસન કોર્ટ.	ડાકાઈટી.	વૈગરં વારંટે પકડી શકાય, વારંટે નીક- ળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષર.		
જીવતાં મુઘી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ મુઘી સખત કેદ, તથા દંડ.		

## ટીકા.

જુઓ, કી. પ્રો. કોડ કલમ ૬૮

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કરનારને ૧૪ વરસની સજા થાય નહીં—રાણી વિરદ હરજવાર. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૮

૨ ઘર ભુંટવા આવતી વખત પોલીસ ઘરનાં માણસોને ભાગી જવાની તક હતી એવું સાબીત થાય તો તહોમતદારો આ કલમમાં ફરમાવેલી સખતથી ખમી જઈ શકે નહીં. આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે લુટ કરનાર સખસે તાતકાલીક અથવા અથવા તાતકાલીક અટકાવ કર્યો હતો અથવા કરવાની કોશીશ કરી હતી એટલુંજ સાબીત થવું પુરતું છે—રાણી વિરદ કીશોરી પાતર અને ખીજાઓ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૩૫

૩ ઉકોઈટીનો ગુન્હો થયા પછી છ કલાકના વખતની અંદર કેટલાક સખસોએ ઉકોઈટીમાં ગયેલ માજ સાથે માલુમ પડ્યા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે એવી વખતે કાયદો એવું અનુમાન કરેછે કે તેઓ ઉકોઈટીમાં ગયેલ માજ લેનાર નહીં પણ ઉકોઈટા કરનારામાંનાજ છે. ૩ વી. રી. પ્ર. ૧૦

૪ ઉકોઈટી થયા પછી આઠ દસ દીવસે માલુમ પડે તો ઉકોઈટી કરનાર તરીકે અથવા ઉકોઈટીમાં ગયેલ માજ રાખ્યા માટે એમ ખેમાંનું એક તહોમત મુકવું જોઈએ. જેમ કે આ નહીં તો આ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૬

સેશન કોર્ટ.	ડાકાઘટીમાં ખુન.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે જામીન નહીં લઈ શકાય.
સીકા.		
મોત અથવા જીવતા સુધી સજુદ્ધાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ.		

## ટીકા.

જુઓ નીચેના ફેસલા.

જુઓ. કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૧૮

ડાકાઘટીના ટોળીનો કોઈ માણસ ડાકાઘટી સાથે અજાણતાં કોઈનું ખુન કરેતો ખુન અને ડાકાઘટી એ જ તહોમત આવે. આ કલમ પ્રમાણેજ તહોમત આવે—રાખી વિરૂદ્ધ રઘુ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૮.

કલમ ૩૪૭ મી.

સેસન કોર્ટ.	ખુન અથવા મહા બથા કરવાની કોશીસ સાથે અપહરણ અથવા ડાકાઘટી.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીકા.		
બોલામાં બોલા ૭વરસ સુધી સખત કેદ.		

કલમ ૩૯૯ મી.

સેસન કોર્ટ.

કોઈ ભયંકર રાત્રી ધારણ  
કયું હોય તે વખત અપહ-  
રણ અથવા ડાકાઘટી કર  
વાની કોશિશ.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય વારંટ ની-  
કળે, જામીન બદલ  
શકાય નહીં.

સીક્ષા.

ઓછામાં ઓછા સાત વરસ સુધી સખત કેદ.

કલમ ૩૯૯ મી.

સેસન કોર્ટ.

ડાકાઘટી કરવાની તૈયારી  
કરવી.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જામીન બદલ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૧૦ વર્સ સુધી સખત કેદ, તથા દંડ

કલમ ૪૦૦ મી.

સેસન કોર્ટ.

હમેશાં ડાકાઘટી કરવાના  
કારણ સર એકઠા મળેલા  
સખસાની દોષીમાં હોવું.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય વારંટ નીક-  
ળે, જામીન બદલ શ-  
કાય નહીં.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સખદ પાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી સખત  
કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

આવા ગુન્હેગારોની તજવીજ તહોમત ન્યારે મુક્યું હોય ત્યારે ત-  
હોમતદાર ન્યા હોય ત્યાં યદ્ય ચકેએ જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૬૭  
નું દ્રષ્ટાંત (ક.)

કલમ ૪૦૧ મી.

સેસન કોર્ટ.

હમેશ ચોરી કરવાના કા-  
રાજુસર એકઠા મળેલા સ  
ખસોની ભટકતી ટોળીમાં  
હોવું.

વગર વારંટ પકડી  
થકે, વારંટ નીકળે.  
જમાનુક્ષણ રોકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ મુધી સખત કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નિત્ય ડોકુમન્ટી  
કરવાની ટોળી ઉભી થઇ હતી અને એ ટોળીનો હેતુ હમેશાં એવા  
ગુન્હા કરવાનો હતો એવું સાબીત થવું જોઇએ. ૬ મ. હા. રી. પ્ર. ૧૨૦.

કલમ ૪૦૨ મી.

સેસન કોર્ટ

ડાકાઘટી કરવાના કારણ  
સર મળેલા પાંચ અથવા  
વધારે સખસોમાં હોવું.

વગર વારંટ પકડાય  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લેવાય નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ મુધી સખત કેદ તથા દંડ.



## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કરનાર સખસ ન્યાં પકડાય ત્યાં તેને ધનસાફ થવો નોંધ્યે (જુવો કી. પ્રો. કો. કલમ ૬૭ દ્રષ્ટાંત (ક).

આવી મંડલીમાં દરેક માણસના સારી ચાલના જમાન લેવા માટે માળખેટોનો કેટલો અધીકાર છે તે માટે જુવો કી. પ્ર. કો. કલમ ૫૦૫-૫૦૬-૫૧૦.

કી. પ્રો. કો. કલમ ૯૦ પ્રમાણે આવી મંડળી પોતાની હદમાં બેસી થઈ હોય અથવા બેસી થવાની હોય તેની અખર જાણતાં તુરત પાસેના પોલીસ યાણાંમાં અથવા માળખેટને તે બાબત અખર આપવી નોંધ્યે એવી જમીનના માલિક વચ્ચે ઉપર ફરજ છે.

કલમ ૪૦૩ મી.

કોઈ પણ માળખેટ.

બદ દયાનતથી જંગમ મિલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરવો અથવા તે પોતાને કામે લગાડવી.

વગર વારંટ પકડાય નહીં વારંટ નીકળે જમાન લઈ શકાય.

## સંક્ષિપ્ત

૨ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

આવા ગુન્હાનો ધનસાફ ક્યાં થાય તે માટે જુવો કી. પ્રો. કો. કલમ. ૬૭ દ્રષ્ટાંત (ધ)

૧ એક નોકર પોતાના શેઠ તરફથી હથરાણી કરી શકે નાણાં નહીં આપતાં શેઠની પાસે પોતાનો પગાર લેણો હોય તે માટે તે નાણાં રાખે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો ગણાય. રાણી. વિરધ બીલર રાય. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

૨ આ કલમ પ્રમાણેનું તોહોમત સાબીત કરતી વખતે મિલકત

મંજુરનો ઉપયોગ તોહોમતદારે પાતે કર્યો એવું સ્ખાત થવું જોઈએ. મિલકત જડે અને કમળમાં રાખે એટલા ઉપરથીજ આ ગુનો સંપૂર્ણ થતો નથી. રાણી વિરધ અખડુલ કો. ઇ. ડા. ૩૪૫

૩ કોઈ સખસની બુઝથી કાંઈ નાણાં વધારે અપ્પવામાં આવે તે સખસ તે લેતી વખતે કિંવા જાછળથી અમુક નાણાં વધારે આપ્યાં છે. એવું જાણે પણ તે પાછાં નહીં આપતાં જોતાના ઉપયોગમાં લે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કર્યો કેહેવાય. ડગાઇનો ગુનો કર્યો કેહેવાય નહીં. રાણી વિરધ શામમુંદર કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૪ તોહોમતદાર અને ફરીયાદી જે ધંધો કરતા હોય તેમાં અમુક સાંખડાની કિમત ન આપતાં એ સાંખડાં જોતાના ઉપયોગમાં લેતો તોહોમતદાર આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કર્યો કેહેવાય નહીં ૧૭ વી. રી. પ્ર. ૧૧

૫ કોઈ તોહોમતદાર નાણાની જુદી જુદી રકમનો ખોટા ઉપયોગનો ગુનો કરે તો તેની ઉપર એક તોહોમત આવે નહીં. જુદાં જુદાં તોહોમત આવે ૧૫ વી. રી. પ્ર. ૫

કલમ ૪૦૪ મી.

સેરાન કોરટ અ-  
થવા ૧ લા અ-  
થવા ૨ જા  
વર્ગનો માન-  
સ્ટેટ.

કોઈ સખસ મેરી જાય તે  
વખતે તેની પાસે જે મિ  
લકત હોય અને જે તેના  
વારસના કમળમાં આવી  
નથી એમ જાણવામાં હો  
ય તે મિલકતનો બદલ્યા  
નતથી ખોટો ઉપયોગ કે  
રવો.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં. વારંટ નીકળે,  
જામીન લેવાય.

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

અગ્ર

અગર તે મરનારની નોકરીમાં કોઈ મેહતો અથવા ખીજો સખસ હોય તે ઉપરનો ગુન્હો કરેતો.

અગ્ર

સીકા.

૭ વરસ સુધી ખેતાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણે ગુજરાત સખસની મિલકતનો ઉપયોગ સોહોમતદારે પોતે કરેલો હોયો જોઈએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. રાણી વિરધ. નોખીતચંદર સરકાર. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

૨. આ કલમ સ્થાવર મિલકતનો ખોટો ઉપયોગ કરે તેને લાગુ પડતો નથી. રાણી વિરધ. ગીરધર ધરમદાસ ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૩ (ફોજદારી).

૩. આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો માંહોમાહે માંડોવાળી થકાય નહીં. ૭ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૪

કલમ ૪૦૫ મી.

સાપરાધ વિશ્વાસઘાત એટલે શું?

ટીકા.

૧. પંચાલા વેપારનો કોઈ બાગદાર જને પંચાલા વેપારની કાંઈ મિલકત સોંપી હોય કિંવા જે ઉપર તેની સત્તા હોય તે મિલકત પોતાના ઉપયોગમાં બદલ્યાનતથી લેતો તેણે વિશ્વાસઘાતનો ગુન્હો કર્યો કેહેવાય રાણી વિરધ આપોદ કુમારશો ૧૩ મ. હા. રી. પ્ર. ૭૩૦ (હુલબેક).

૨. સોહોમતદાર એક થાણાની પોલીસનો સખ ઈન્સ્પેક્ટર હતો. એ

ધાણાના ડામામાં એક ટટ્ટાવાવામાં આળ્યું અને ત્યાં સને ૧૮૭૧ ના આઠ ૧ લા પ્રમાણે રાખવામાં આળ્યું. રોશનની બુકો તપાસવાથી એવું માલમ પડ્યું કે એ ટટ્ટાને એ કાયદા પ્રમાણે લીલામ કર્યું નહોતું અને કોઈ ગોપીનાથ નામના સખસે તે ખરીદ કર્યું હતું. થોડા વખત પછી ગોપીનાથ પાસેથી જે સખસે એ ટટ્ટા વેચાતું લીધું હતું તેની પાસેથી તોહોમતદારે. એ ટટ્ટા વેચાતું લીધું. માણ્યું હતું. પુરાવ ઉપરથી એવું માલમ પડ્યું કે તે સને ૧૮૭૧ ના આઠ ૧ લા પ્રમાણે કાંઈ પણ હરાજી થઈ નહોતી તેથી તોહોમતદારને વિશ્વાસઘાતનું તોહોમત મુકી સજા કરી તેમાં હરાવવામાં આળ્યું કે એ શિક્ષા ગેરબ્યાજબી છે અને વળી એવું પણ હરાવવામાં આળ્યું કે એ મિલકત તોહોમતદારને સોંપી હોવી જોઈએ. અને તેણે બદલ્યાનતરથી તેનો ગેરઉપયોગ કરેલો હોયો જોઈએ. વળી તોહોમતદારનો હરાદો કોઈ ગેરબ્યાજબી લાભ અગર ગેરબ્યાજબી નુકશાન કરવાનો હોયો જોઈએ. રાણી વિરધ, રાજ કીસનબીસવાલ. ૮ બે. લા. રી. પ્ર. ૧

૩ અમુક મિલકત ધરેણે મુકેલી નથી એવું કહી એ ધરેણે મુકેલી મિલકત પાછા આપવાને કોઈ સખસ ના કહે તો તેણે કાંઈ હકના દસ્તાવેજનો વિશ્વાસઘાત ક્યો એવું ગણાય નહી. રાણી વિરધ બીર નાયક અને બીજા. ૨ મુ. હા. રી. પ્ર. ૧૨૭

૪ કાંઈ ઉપરીએ કાંઈ મિલકત કોઈને સોંપી હોય તે લઈને તે નાથી જાય તો તે ગુહો ચોરીનો નહી પણ વિશ્વાસઘાતનો કેહવાય. બારથચંદર કૌશલ કામમાં. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

૫ આ કલમ પ્રમાણે તોહોમત આવી જે તોહોમતદાર નોંદણ થયો હોય તે તોહોમતદાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણેના કેસમાં જે પુરાવા પડ્યો હોય તે પુરાવા ઉપરથી જ ચોરીની મિલકત લેવાનું પણ તોહોમત આવી શકે. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

૬ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુહો સંપૂર્ણ થવા માટે જે મિલકત તેને સોંપી હોય તે મિલકત સંબંધી તે કરાર થયો હોય તે કરાર વિરધ કિંવા કોઈ કાયદા વિરધ કૃત્ય કરી મોતાના ઉપયોગમાં તે મિલકત લીધી એવું સાબીત થવું જોઈએ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

૭. વિશ્વાસઘાતનો ગુન્હો માંહોમાંહે માંડીવાળી શકાય નહીં. રાણી વિરધ લક્ષ્મણ ગાંખીજી છે, ૧ ઈ. લા. રી. ( મુંબઈ ) પ્ર. ૧૫૮.

૮. કોઈ સીજ વાપરવાથી બગડી હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણે વિશ્વાસઘાતનો ગુન્હો નથી. ૩ મ. હા. રી. પ્ર. ૬.

૯. ધરેણું મુકેલો માલ બીજને ત્યાં ધરેણું ન મુકવો એવો કરાર હોય તો પછી એ પ્રમાણે બીજે ઠેકાણે ધરેણું મુકનાર ઉપર આ કલમ પ્રમાણે વિશ્વાસઘાતનું તોહોમન આવે. પણ જો તેણે બદધ્યાનતથી તેમ કર્યું હોય તો. ૫ મ. હા. રી. પ્ર. ૨૮.

કલમ ૪૦૬ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૧૧ વર્ગનો માળસ્ટ્રેટ.	સાપરાય વિશ્વાસઘાત.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે જામીન લઈ શકાય નહીં.
<p style="text-align: center;">શિક્ષા.</p> <p>૩ વરસ સુધી જેમાંના ગંભીર પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.</p>		

ટીકા.

વિશ્વાસઘાતના ગુન્હામાં મુખ્ય બે વાતની જરૂર છે (૧) સ્પષ્ટ કિંવા ગંભીર કરારથી ઉલટી રીતે કરવું (૨) બદધ્યાનતથી તેમ કરવું.

આમાંની એક પણ વાતની ગેરહાજરી હોય તો આ ગુન્હો થતો નથી. વળી જુઓ કલમ ૪૦૫ ઉપરના ફેસલા.

કલમ ૪૦૭ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.	ભારે વાહક, ડંકાવાળા વોગેરેએ વિશ્વાસઘાત કરે વો.	વગર વારંટે પકડાય, વારંટ નીકળે, જામીન ન લઈ શકાય.
સીક્ષા.		
૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

કલમ ૪૦૮ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.	કોઈ મેતા અથવા ચાકરે સાપરાધ વિશ્વાસઘાત કરે વો..	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
સીક્ષા.		
૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત કરવા માટે નીચેની વાત સાબીત થવી જોઈએ.

(૧) જે માલનો વિશ્વાસઘાત કરવામાં આવ્યો હોય તે માલ તેણે લીધો.

(૨) એવો માલ સેવા તેને રાખ્યો હોય તે કારણથી કિંવા તેના દરજ્જાથી સેવાનું તેનું કામ નથી.

૧ એક શબ્દનો દીકરો કાંઈ પણ પગાર વગર આવી મીલકત સેવાનું કામ કરતો હોય તો આ કલમના અર્થ પ્રમાણે નોકર કહેવાય. અમર

જો એવું કામ કરવા તેના સાથે કાંઈ સ્પષ્ટ ઠરાવ થયો નથી તોપણ રાણી વિરુદ્ધ ફોક્સ. આર્થ પ્ર. ૪૮૪

૨ એક નોકરને જે કામ માટે પૈસા આપ્યા હોય તે કામમાં તે ન વાપરે તે બદલે તેને પુછવામાં આવે ત્યારે તે એ પૈસા એજ કામમાં વાપર્યા છે. એમ ખોટું કહે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો કર્યો કહેવાય. વાટસન અને કંપની વિરુદ્ધ ગુલામખાન. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૪

૩ સાંપેલા પૈસા લઈ નાસી જાય તો તે આ કલમ પ્રમાણે વિધાસઘાતનો ગુનો છે. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૫

કલમ ૪૦૯ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

કોઈ સરકારી નોકરે, અથવા સરાફે, વેપારીએ, કે આડતીયાએ સાપરાધ વિસ્વાસઘાત કરવો.

વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જમાન લઈ શકાય નહીં.

### શિક્ષા.

જીવતા સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ, બંને.

### ટીકા.

સરકારી નોકર જેને તેના સરકારી હોદ્દાને લીધે નાણા લેવાનો અધિકાર હોય તેઓ તે નાણા સંબંધી વિસ્વાસઘાત કરે તેને આ કલમ લાગે.

૧ તલાટીઓ લોકો પાસેથી રોકડા નાણાં લઈ સરકારમાં બરવાને બંધાએલા છે તે તલાટી રોકડ નાણાને બદલે દાણા લે અને સરકારમાં નાણાં પોતાના ઘરમાંથી બરે તો તેમણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કર્યો કહેવાય નહીં. ૪ મ. હા. રી. એપે. ૩૨

૨ કોઈ સુખિઆરને તેને રાખનાર સખસ પાસેથી તેનું મહેનતાણું

માણ્યું હોય તે ઉપરાંત તેને રાખનારની માહેતી વગર વકીલ પાસેથી કાઢી તે લેતો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવી શકે-એરી એલન ઘોસ. ૯ ઈ. સા. રી. પ્ર. ૩૧૨.

૨ કોઈ કાનસ્ટેબલ તેના યાણાના માણસનો પગપર બદલ્યાનતથી વાપરી આવ્યો તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત લાગી શકાય. રાણી વિરૂદ્ધ સંબદરબીવા. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૨૪૫.

૩ મીઠાની વખારમાંથી ઘણું મીઠું ઓછું થઈ ગયું હોય પણ જ્યાં સુધી એ મીઠું બદલ્યાનતથી મીઠાનો દરોગો લઈ ગયો એવું સાબોત યાવ નહોતું ત્યાં સુધી તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત આવી શકે નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ ખીન બહાદુર પટ્ટનાયક. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૫.

૪ નાવખનાજર એ આ કલમના સંબંધમાં નાજરના હાથ નીચેનું માણસ છે તેનું ખાનગી માણસ નથી—રાણી વિરૂદ્ધ મહમુદ હુસેન. ૨ અ. હા. રી. પ્ર. ૨૯૮.

૫ જે સખસ ઉપર કલમ આ ૪૦૯ પ્રમાણે તહોમત આવી સજા થઈ હોય તે સખસ ઉપર વળી એ કલમ ૪૧૧ સાથે કલમ પ્રમાણે એરીની મીલકત સેવા વીગેરેનું તહોમત આવે નહીં—રાણી વિરૂદ્ધ શંકર. ૨ અ. હા. રી. પ્ર. ૩૧૩.

૬ કાનસ્ટેબલો તેમને સાંપેલા ધરમાંથી એરી કરે તો તેઓને આ કલમ પ્રમાણે સજા યાવ તેઓને કલમ ૪૦૯ પ્રમાણે સજા યાવ નહીં. રાણી વિરૂદ્ધ બોઈદાનાસીંગ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૨૯.

૭ કોઈ ઓફીસના હેડ ક્લાર્કનું કામ સ્ટાંપ વેચવાનું હોય પણ તેના ઉપરીની મંજૂરી મળવીને કિંવા તેના ઉપરીને જાણ કરીને પોતાના આસીસ્ટન્ટને તે સ્ટાંપ વેચવાનું કામ સોંપે. આસીસ્ટન્ટ તે સ્ટાંપ લઈ નાશી જાય તો હેડ ક્લાર્કે વિધાસધાતનો ગુનો કર્યો કહેવાય નહીં પણ આસીસ્ટન્ટે કર્યો કહેવાય. ૧૩ વી. રી. પ્ર. ૭૭.

૮ નાજર એ બજાવણીના કામનો ઉપરી છે. અને તે જે રીપોર્ટ કરે, કિંવા દાખલ કરે તેની સચાઈવીશિ તે જવાબદાર છે. મારા તાખાના માણસે મને ડગ્યો એવું કહી તે પોતાની જવાબદારીથી મુક્ત થઈ શકે નહીં. ૭ વી. રી. પ્ર. ૧૦૬.



૬. આ કલમ પ્રમાણેના અર્થ પ્રમાણે નાયબનાઝીર એ સરકારી નોકર છે. નાજરનો ખાનગી નોકર નથી. ૨ વાવ્ય. પ્રાંત. હા. રી. પ્ર. ૨૬૪

૧૦ હીસાબમાં મીઠું વધારે સલીક નીકળતું જોઈએ તેને બદલે સલીકમાં થોડું મીઠું હોય, પણ તે મીઠું દરોગો ખાઈ ગયો એવો પુરાવ ન હોય ત્યાં સુધી તેણે વિધાસઘાત કર્યો કહેવાય નહીં. ૫ વી. રી. પ્ર. ૨૧

કલમ ૪૧૦ મી.

ચોરીની મિલકત લેવાની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

માત્ર ચોરીની મિલકત માટે જ આ કલમ નથી. જ્યારાઈથી કઢાવીને જે મિલકત મેળવી હોય તે રાખનાર માટે, અપહરણની મિલકત રાખનાર માટે મિલકતનો ખોટો ઉપયોગ કર્યો હોય તે મિલકત માટે, અને વિધાસઘાત કરેલી મિલકત રાખનાર માટે પણ નીચેની આ કલમ છે.

જુઓ કલમ ૪૧૧ ઉપરના ફેસલા.

કલમ ૪૧૧ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧લા અથવા ૨જા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

ચોરીની મિલકત ચોરીની જાણીને બદલ્યાનતથી લેવી.

પગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જમાન લઈ શકાય નહીં.

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને. આ સજાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય છે. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ ૬ની કલમ ૨

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુહો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

(૧) જે માલ બદલ્યાનતથી રાખવાનું તહોમત હોય તે માલની ચોરી થઈ હતી,

(૨) તે માલ તહોમતદારે બદલ્યાનતથી લીધો.

જુઓ નીચેના ફેસલા.

૧ તહોમતદારે જે માલ લેવાનો ધરિદો કર્યો હોય પણ ચોરે જ્યાં સુધી જે માલ તેને આપ્યો નથી ત્યાં સુધી તેણે ચોરીનો માલ રાખવાનો ગુહો કર્યો નથી—રાણી વિરુદ્ધ વાયલી. આર્થ પ્ર. ૪૭૪

૨ ચોરીના માલને અડવાથી કિંવા મજૂર તરીકે ખીજે ઠેકાણે લઈ જવા તેનો કબજો લેવાથી ચોરીનો માલ રાખવાનું તહોમત આપવું નથી. જે માલ તહોમતદારે અથવા તેના તરફથી ખીજા કોઈએ કબજામાં લેવો જોઈએ—રાણી વિરુદ્ધ શિમથ. આર્થ પ્ર. ૪૭૫.

૩ સ્ત્રી ચોરી કરી આવે અને તે ચોરી લાવેલો માલ ધણી રાખે તો ધણી ઉપર ચોરીનો માલ રાખવાનું તહોમત આવે. આર્થ પ્ર. ૪૭૫

૪ એક સ્ત્રીએ તેના બાઈડાની ગેરહાજરીમાં તેની જાણ બહાર કોટલોક ચોરીનો માલ લીધો અને તે પેટે ચોરને કાંઈક નાણા આપ્યા, ચોર અને ધણી પાછળથી ભિજા થયા તે સ્ત્રીના ધણીને ખબર હતી કે જે માલ જે ચોર આપી ગયો છે તે ચોરીનો છે અને એટલા માટે ખાકીના પૈસા તે ચોરને પોતે આપ્યા તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તે ધણી પણ ચોરીનો માલ રાખવાનો તકસીરવાન છે—રાણી વિરુદ્ધ વુ.

ડવડ. આર્થ પ્ર. ૪૭૫

૫ એક જોકરે તેના ધણીના કબજામાંથી એક ઘેટું ચોસ્તું તે ઘેટો તેના ધણીએ પાછો લીધો. જોકરાને પુછ્યું કે આપી માલ તું કોને ત્યાં વેચી આવેછે. જોકરાએ અમુક સપ્તસનું નામ લીધું ત્યારે તહોમતદારને પકડવા માટે એક ઘેટું તેને ત્યાં વેચી આવવાનું તેના ધણીએ કહ્યું. જે પ્રમાણે તે વેચી આવ્યો તેથી તહોમતદારે ઉપર ચોરીનો માલ

રાખવાનું તહોમત આપ્યું તેમાં ઠરાવવાનાં આપ્યું કે જે વખતે એ  
ધેડું ધર્યું તે વખત તે ચોરીનું નહોતું તેથી તહોમતદાર ઉપર ચોરીનો  
માલ રાખવાનું તહોમત આપે નહીં—રાણી વિરુદ્ધ દાંત્રાનં. આર્ય પ્ર. ૪૭૬

૬ એક સંખ્યસે સોસો પાઉંડની એક એક નોટ હોય છે એવી છ  
નોટનાં ચોરી કરી અને દરેક નોટ ૨૦ વીથ પૌંડની લીધી તેમાંથી  
કેટલીક (ખ) નામના સખસને આપી તેમાં ઠરાવવામાં આપ્યું કે (ખ)  
ઉપર ચોરીનો માલ રાખવાનું તહોમત આપે નહીં કેમકે તેણે જે નોટ  
લીધી તે ચોરીયે ગંધેલી નહોતી—રાણી વિરુદ્ધ વોકલી. આર્ય પ્ર. ૪૭૬

ચોરીનો માલ રાખવાનું તહોમત આવતી વખતે ચોરીનો માલ  
તહોમતદારના કબજામાંથી માલુમ પડવો જોઈએ એ મુખ્ય વાત છે.  
જ્યાં મુધી તહોમતદાર તે માલ તેના કબજામાં ક્યાંથી આવ્યો તે જા-  
તાવી શકે નહીં ત્યાં મુધી તે ચોરી કરનાર કિંવા ચોરીનો માલ રાખ-  
નાર છે એવું અનુમાન તેની વિરુદ્ધ થાય છે ઘણી વખતે ચોરીનો  
માલ તહોમતદારના કબજામાંથી હાથ આવે છે. કાયદા પ્રમાણે જે માલ  
હાથ આવે છે. કાયદા પ્રમાણે જે માલ હાથ આવ્યો છે તે તહોમત  
દારના કબજામાં કેવી રીતે હતો તે પણ અગત્યની બાબત યદ્ય પડે છે  
એવે વખતે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ:-

(૧) જે માલ હાથ આવ્યો છે તે થોડા વખત ઉપર થયેલી ચોરી  
રૂં ગણેલી તે અથવા તેમાંનો છે;

(૨) તે માલ તહોમતદારના અન્યત્રગ્રાહેય કબજામાંથી માલમ  
પડેલો છે.

અન્યત્રગ્રાહેય કબજા એટલે એવો કબજો કે જે ઠેકાણે તહોમતદાર  
શીવાય બીજા કોઈથી જઈ શકાય તેવું નહોય તેવી જગો. તહોમતદારનું  
ઉઘાડું કુળી જનાં ઘણા જણ જઈ આવી શકે તેમજ લુચા ફુલ્મનો ત્યાં  
માલ મુકી જઈ શકે એવી જગોએથી માલ મજદુર હાથ આવ્યો હોય  
તો તેના કબજામાંથી હાથ આવ્યો એવું ગણાઈ, એટલા ઉપરથી તેને  
ગુન્હેગાર ગણવો નહીં જોઈએ.

૧ ચોરીના મિલકત બદલ્યો નથી રાખવાના તહોમતમાં તહોમત-  
દારનો ઠરાવો ચોરીનો મિલકત છે એવું તે સાપરાધ જાણ્યો હતો એ

નરેનું છે—રાણી વિરહદોષલક્ષ્મીલીલર અને બીજો.

૨ કોઈ સખસ કાંઈ ચોરીના મિલકત લઈને પોતાના ઘરમાં ધુ-  
માવે તો તેના ઉપર આ કલમ ૪૧૧ અને કલમ ૪૧૪ પ્રમાણે તહોમત  
નહી આવે. માત્ર આ કલમ ૪૧૧ નુંજ તહોમત આવે.

૩ આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત જે સખસ ઉપર આપ્યું હોય તે  
સખસે ચોરીમાં ગયેલી રકમ ગુન્હા ભરેલી રીતે સખી એવું ખુલી રીતે  
સાબીત થવું જોઈએ. મીરજારઅલ્હી. ૧૩ વી. રી. પ્ર. ૭૦

૪ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં લીધેલી મિલકતનો પ્રકાર ત-  
હોમતદારના કબજામાં તે મિલકત આવી તેની વખત જગ્યા અને રીતી  
અને તે ચોરી લઈ જવામાં આવી એ હકીક્કા ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ.  
ગુન્હો કરનાર સખસ કોઈ અમુક સખસ છે તે નફો ન થાય તો  
તેઓ ચોરીના મિલકત લેવાના ગુન્હાથી છટકી જઈ શકે નહીં—રાણી  
વિરહ હરીશંકર ફકીરભટ ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૩૦

૫ આ કલમમાં ખતાવેલી ચોરીની મિલકત લેતી વખતે તે મિ-  
લકત ચોરીની છે એવું તહોમતદાર જાણતો ન હોય પણ તેવું જાણ-  
વામાં આવ્યા પછી રાખે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કપા  
કરવાય. ૪ મ. હા. રી. એ. ૪૨

કલમ ૪૧૨ મી.

સંશન કોર્ટ.

આ ડાકાઢટી કરતાં મળે  
લી મિલકત છે એમ જા  
ણીને તે ચોરીની મિલક  
ત બદલ્યાનતથી લેવી.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જમાન લઈ શકાય  
નહી.

શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સજુદપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી સખત કેદ  
તથા દંડ. આ સજાને બદલે ફટકાની સજા થાય. સને ૧૮૬૪  
ના આક્ટ ૬ની કલમ ૨

## ટીકા.

૧. આ કર્ત્તમ પ્રમાણેનું તહોમત સ્થાપીત કરવા માટે જે સમ્પત્તિ ઉકોઈટી ગયેલી મિલકત લીધી હોય તે સમ્પત્તિ એ ઉકોઈટી થઈ છે એવું જાણતો હતો, કિંવા માનતો હતો, કિંવા જે સમ્પત્તિ પાસેથી તેણે એ મિલકત લીધી છે તેઓ ઉકોઈટી કરવા વાળા છે એવું તે જાણતો હતો, કિંવા માનતો હતો એવું સામીર્ત થવું જોઈએ. — રાણી વિરજ ગંગેશ્વર બગદી અને બીજાઓ. જ્વો. રી. પ્ર. ૧૦૬

૨ જે સમ્પત્તિ ઉપર કલમ ૪૦૬ પ્રમાણે તહોમત આવી સજ્જ થઈ હોય તે સમ્પત્તિ ઉપર વળી એ કર્ત્તમ સાથે આ કલમ પ્રમાણે ચોરીની મિલકત લેવા વીગિરેનું તહોમત આવે નહીં — રાણી વિરજ શંકર. ૨ આ. હા. રી પ્ર. ૩૧૩

કલમ ૪૧૩ મી.

સેસન કોર્ટ.

હુમેશાં ચોરીની મિલકત લેવાનો ધંધો કરવો.

વગર વ રંટે પકડાય, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.

## શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ. આયો ગુનોહુ તહોમતદારે આગળ કર્યો હોય તો તે ઉપરની સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાય છે. સને ૧૮૬૪ ના આક્ટ ૬ ની કલમ ૪

કલમ ૪૧૪ મી.

સેશન કોર્ટ અથ  
વા ૧૩૫ અથવા  
૨૩૫ વર્ગનો મા  
બેરોટ.

ચોરીની મિલકત જાણી  
ને તેને સંતાડવાની મદદ  
કરવી.

વગર વારંટ પકડી  
શહેરનારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકી  
ય નહીં.

શિક્ષા.

૩ વર્સ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ફંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

ચોરીની જાણીને કૃપાતમાં રાખવાનો પુરાવ ન હોય તો આ  
કલમ પ્રમાણે સંતાડવાનું તહોમત આવે. આ કલમ અને કલમ ૪૧૧  
પ્રમાણનાં જે તહોમત એકની એક મિલકત ખામતમાં આવે નહીં.

૧ કયા ચોર પાસેથી એ મિલકત લીધી એવું સાબીત ન થાય તો  
કલમ ૪૧૧ પ્રમાણેનું તહોમત ન આવે, પણ આ કલમનું તહોમત  
આવે—રાણી વિરૂદ્ધ હરશંકર કુકીરભટ્ટ ૨ મું હા. રી. પ્ર. ૧૩૦

૨ એક સમયે કેટલીક ચોરીની ચીજ એક સમયેના ધરમાં  
અને ખેતરમાં છુપાવી એવા ધરાવાયા કે એથી એ ધર અને  
ખેતરના માલિક ઉપર ચોરીનું તહોમત આવે તેમાં ધરાવવામાં આવ્યું  
કે છુપાડનાર ઉપર કલમ ૧૬૩ પ્રમાણે ખોટો પુરાવો બનાવવાનું ત-  
થા આ કલમ પ્રમાણે ચોરીની મિલકત છુપાવવાનું તહોમત આવે.  
કેશરેહંદ વિરૂદ્ધ રામશરણ. ૨ મું હા. રી. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૩૭૬

કલમ ૪૧૫ મી.

ઠગાઇની વ્યાખ્યા.

જુઓ કલમ ૪૧૭ નીચેના ફેસલ.

કલમ ૪૧૬ મી.

વેશ છાનિ ઠગાઈ કરવાની વ્યાખ્યા.

## ટીકા.

૧ પોતાની છોકરી નથી એવું જાણ્યા છતાં તે પોતાની છોકરી છે એવું કહીને તેને કોઈ સાથે પરણાવવાનું કરે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો કહેવાય. ૭ વી. રી. પ્ર. ૫૧

૨ ખીજીને નામે જીખાણી અપવી તે આ કલમ પ્રમાણેનો વેશ લઈ ડગાઈનો ગુન્હો નથી. કલમ ૧૯૩ પ્રમાણે ખોટી જીખાણી આપ્યાનો ગુન્હો થાય છે—રાણી વિરૂદ્ધ પ્રેમભીખા ૧ મું. હા. રી. પ્ર. ૮૯

૩ હું અમુક પોલીસ અમલદાર છું એવું કહી ગામડાના લોકો પાસેથી પૈસા કઢાવે તો તેણે ડગાઈ અને સરકારી નોકરે વેશ લાધાનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય. ૨૦ વી. રી. પ્ર. ૨૯

## કલમ ૪૧૭ ત્રી.

પહેલા અથવા  
બીજા વર્ગનો  
માણસોટ.

ડગાઈ.

વગર વારંટે પકડાય,  
વારંટ નીકળે જમા  
ન લેવાય.

## સીક્ષા.

૧ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંધ.

## ટીકા.

૧ કોઈ સખસ હું પોલીસ અમલદાર છું એવું દેખાડી કોઈ ગામડીયા પાસેથી કાંઈ પૈસા લેતો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ડગાઈનો અને સરકારી નોકરનો વેશ લાધાનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરૂદ્ધ સદાનંદદાસ. કા. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૨ કોઈ ચોકીદાર કોઈ સખસને ફરેખ દઈ અથવા તેને ફરેખ દેવાની બીક દેખાડી અથવા કપટથી તે સખસ પાસેથી કાંઈ નાણાં લેતો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ડગાઈનો અને કલમ ૩૮૩ અને ૩૮૪ પ્રમાણે જખરાઈથી કઢાવવાનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય. સરકારી નાણાંને

બદલાવતથી તેણે ખોટો ઉપયોગ કર્યો એવું તહોમત તેને લાગુ પડે નહીં—રાણી વિરજ રામનારાયણ ચોકીદાર. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૩ એક દીવસે પૈસા લઈ બીજી દીવસે તે પૈસા કોઈને આપ્યા વગર કપટથી કોઈ સખસ નાસી જાય તો એટલાજ ઉપરથી તેણે ડગાઈનો ગુન્હો કર્યો ગણાય નહીં. નાણા લેતી વખતે ડગાઈ કરવાનો અથવા ફરિયાદવાનો ભત્તો ધરિદી હતો એવું સાબીત થવું જોઈએ. આ ધરાદો સાબીત કરતી વખતે નાણા લઈ ભાગી જવાની તેની વર્તણૂક પૂરાવામાં મુકી શકાય—રાણી વિરજ હીરામણ હજવાઈ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૪ તારા આપ ઉપરનું કરજ છે તે તું આપ નહીં તો તેનાં આવાં આવાં પરીણામ થશે એવી કાંઈ છોકરાને ફરિયાદવામાં આવે તો તે ડગાઈ નથી. જે પરીણામ થવાનું હોય તે ઘણુંજ સહરાવીને કહ્યું હોય તો તે ડગાઈ છે. પણ એમ કહેવામાં કાંઈ ખરાબ ધરાદો તહોમતદારનો ન જણાય તો તે ડગાઈ નથી—રાણી વિરજ રાજકુમાર ખેનરજી. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૫ કોઈ સખસ પોતાને ઘેર લગન છે નહીં એવું જણ્યા છતાં પોતાને ઘેર લગન છે એવું ખોટું કહી કેટલોક માલ બીજા સખસ પાસેથી ભાડે લઈ જાય. થોડું ભાડું આપે. બીજું ભાડું અને એ માલ પાછળથી આપવાની લખેલી વાચદા ચોઠી લખી આપે. પાછળથી એવું જણાય કે એ મિલકત પોતાના એક દિવાની દાવામાં જખીમં લેવા તે સખસનો ધરાદો હતો. આથી તેણે ડગાઈનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરજ કાદરબક્ષ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૬ એક સખસ પાસેથી તહોમતદારો પોતાને ત્યાં મુકેલાં ઝવેરાત તેઓને પાછાં આપે એવા હેતુથી લીધેલી રકમની એક સરકારી પ્રોમીસરી નોટ લીધી, પણ એ પ્રોમીસરી નોટ લઈ તેમાં ઝવેરાત પાછાં આપવા તેમનો ધરાદો નહોતો અને તેથી એ નોટ એ સખસ પાસે તહોમતદારોનું બીજું લેણું હતું તે માટે રાખવા કહ્યું. તેમાં ડગાઈ રાખવામાં આવ્યું કે તેઓએ ડગાઈનો ગુન્હો કર્યો છે—રાણી વિરજ આદરશનદાસ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૪૨.



૭ ટીકટ વગર પ્રદરશનમાં છાનું જવું એ આ કલમ પ્રમાણે ઠગાઈનો ગુનોહ નથી—રાણી વિરઘ મહેરવાનજી બેજનજી. ૬ મું. હા. રી. પ્ર. ૬ (ફોજદારી.)

૮ એક જાકરી ખાદણી છે એવું કોઈ સખસ કોઈ પાસેથી પેસા લઈ પરણાવે અને પાછળથી તે ખાદણી નથી એમ ઠરે તોતેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ ક્યાં કહેવાય—રાણી વિરઘ પદ્દોમોની બોઈ સ્તોમી. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૧.

૯ આ કલમ વિરઘનો ગુનોહ માંહોમાંહે વાળી શકાય નહીં—રાણી વિરઘ લખુ સદાશીવ. ૧ ઇ. લા. રી. (મુંબાઈ) પ્ર. ૧૫૮.

૧૦ જે કામ કરવાનો કરાર ક્યાં હોય તે કરાર કરતી વખતેજ તે પુરો કરવાનો તહોમતદારનો ધરાદો હતો એવું સાબીત કરવામાં આવે તો તે ઠગાઈ છે—રાણી વિરઘ હરગોરીદાસ. ૯ મુંબઈ. હા. રી. પ્ર. ૪૪૮

૧૧ નીચા વર્ગની ટીકટ લઈ ઉપલા વર્ગમાં બેસે તો તેની ઉપર ઠગાઈનો ગુનોહ આવતો નથી પણ તે રેલવે એક પ્રમાણે ગુલેગાર થાય છે—રાણી વિરઘ ડાહ્યાભાઈ પરબરામ ૧ મું હા. રી. પ્ર. ૧૪૦

૧૨ જે મિત્રકત ઠગાઈ કરીને મળવેલી હોય તે મિત્રકત ઠગાઈ કહેલા સખસની છે એવું આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં બતાવવું જોઈએ. ૧ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૧

૧૩ ચેકિં મજૂર કરેલી મજૂરીના નાણા લેવા આવ્યો ત્યારે તે આપનાર ધણીએ પુછ્યું કે કામ બરોબર કર્યું છે. મજૂરે હા કહી. એ પ્રમાણે કામ પૂરું કર્યું નથી એવું તે શકજનણતો હતો તેમ છતાં એ મજૂરને ફસાવવા માટે પુરેપુરાં નાણાં આપ્યાં અને પછી તેની ઉપર ઠગાઈનું તહોમત લાવ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે ઠગાઈનું તહોમત રહે નહીં. પૂરું કામ કર્યું નથી એવું તે જણતો હતો નથી મજૂરની લુચ્છાથી ઠગાય તેવું નહોતું. ૧૧ વી. રી. પ્ર. ૫૧

૧૪ જે તારીએ મજૂર લોકોનો પગાર ચુકાવી આપવામાં આવે તે તારીએ તેટલો પગાર લેણો ન હોય તેમ છતાં અધુરા કામનો પગાર કોઈ મુકદમ લે. મજૂરને કરેલા કામનાં નાણાં આપે. અધુરાં

કામનાં પોતા પાસે તો તેણે ઠગાઈનો ચુહો કર્યો કર્હેવાય. ૧૦વી. રી. પ્ર. ૨૮.

કલમ ૪૨૮ મી.

સેસન કોર્ટ પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસે.	જેનો લાભ જાળવવાની, કાયદાથી કે કાયદાસર કરાઈ જાય તેને જો સખસની કરજ હોય તેને જોરખાજબી હોવી થશે એવું જાણીને તે સખસે ઠગાઈ કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકે. વારંટ ની કળે જમાન લેઈ શકાય.
--	--	--

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

કલમ ૪૩૯ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો માણસે.	વેશ લઈને ઠગાઈ કરવી.	વગર વારંટે પકડી શકે. વારંટ ની કળે જમાન લેવાય.
---	---------------------	---

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

૧ આ જોકરી અમુક સ્ત્રીની છે એવું જાણનારને તે બીજી સ્ત્રીની જોકરી છે, એવું કોઈ સખસ કંઈ કાંઈ કૃત્ય કરે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે વેશ લઈ ઠગાઈ કરી એમ સમજવું—રાણી વિરદ્ધ ધનપત્ર આગ્રા. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

૨ કોઈ નીચા વર્ગની ડોકરી છે એવું જાણ્યા છતાં તે જીયા વર્ગની ડોકરી છે એવું કહી કોઈ હંચા વર્ગના સખસ સાથે પરણાવે, પૈસા લે તો તેણે ઠગાઈનો અને આ કલમ પ્રમાણે વેશ લઈ ઠગાઈ કર્યાનો ગુનો કર્યા ગણાયિ—રાણી વિરૂદ્ધ ડાબીસીમ અને ખીજાઓ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૨

કલમ ૪૨૦ મી.

સેમન કોરટ અધવા, ૧લા વર્ગનો માણસ.

ઠગાઈ કરીને બદ દયાનત થી કાંઈ મિલકત અપાવવી, અથવા કોઈ કિમતી દસ્તાવેજ ફરવાવવો, અથવા તેનો નાશ કરાવવો.

વગર વારંટ પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૨૧ મી.

પહેલા અથવા ખીજા વર્ગનો માણસ.

માનનારાઓમાં વેહચણ થતી અટકાવાને માટે કાંઈ મિલકતનું બદદયાનત થી અથવા દગલખાણથી ખરોડવું અથવા છુપાવવું વગેરે.

વગર વારંટ પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બે.

• કલમ ૪૨૨ મી.

૧લા અથવાં ૨  
જા વર્ગનો મા  
સ્ટ્રેટ.

કોઈનું કાંઈ લેણું કે માગ  
ણું હોય તે પોતાના માગ  
નારાઓને મળતું હોય તે  
માણસે બદલાનતથી અથ  
વા દગલખા બીજી અટકાવવું.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં વારંટ નીક-  
ળે, જામીન લઈ શકાય.

• સીક્ષા.

બે વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેન.

• કલમ ૪૨૩ મી.

પેહલા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
સ્ટ્રેટ.

કોઈના નામની કાંઈ મિ  
લકત કરી આપવાના જે  
ખતમાં કિંમતનો બ્રહ્મ  
ખોટો લખ્યો અથવા ખતપ  
ર બદલાનતથી કે દગલખા  
બીજી સહી કરવા.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

• સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બેન.

## કલમ ૪૨૪ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્સની માણજી.	પોતાની કે પારની કાંઈ મિલકતનું બદલાનથી અથવા દમલમાળથી ખસેડવું કે છુપાવવું. અથવા તેમ કરવામાં મદદ કરવી. અથવા ખર્ચ લેવું કે દાવો બદલાનથી મુકી દેવો.	બગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટે નીકળે.
--------------------------------	--	--------------------------------------

## સીલા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા ખેત.

## ટીકા.

૧ કોઈ ભાગીદાર ભાગીદારની કાંઈ મિલકત કપટથી લઈ જાય તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત લાવી શકાય—રાણી વિરૂદ્ધ ગુરખાનોદપત. ૧૩ બે. લા. રી. પ્ર. ૩૦૮ (નોટ)

## કલમ ૪૨૫ મી.

૧ બીગાડ કોને કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

## ટીકા.

૧ ઢોરના માલિક ઢોરને ખેતરમાં રખડતા મુકવાનીજ માત્ર ગફત કરે તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો નથી. એ કલમમાં એવું છે કે તહોમતનારને આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઠરાવતાં પેહેલાં ઢોરો એ પ્રમાણે મુકવાથી નુકશાન થશે એવું જાણવા છતાં તેણે તે ઢોરો ખરેખર મુક્યાં એવું સાબીત થવું જોઈએ—ફોર્બ્સ વિરૂદ્ધ ગીરીશ્ચંદર બાલાચારજી ૬ બ. લા. રી. પ્ર. ૩

૧ ગ્રાડ કાપી, લઈ જવામાં આવે તો બીગાડ અને ચોરી બેઝામાં તહોમત લાગી શકે—રાણી વિરૂદ્ધ નારાયણ કીમ્નાજી. ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૩૬૨

૩ સરકારી જમાન જેણે ખાડે રાખી હોય તેને ઠરાવેલો દર આ-

આ શીવાય કોઈ પોતાના હોરે અથવા તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે  
ગુલ્હો કર્યા કહેવાય નહીં ૬ મ. હા. રી. એ. ૨૪

૪ નદીમાં હિમારતી લાકડાં તરતીને એક પુલને હરકત કરવાનું  
કેટલાક સખસો ઉપર તહોમત આવ્યું તેમાં એ હિમારતી લાકડાના  
માત્રીકાને પણ ગુલ્હોગાર ઠરાયલામાં આવ્યા જેથી ઠરાવવામાં આવ્યું  
કે એ માણસો ભ્રમ કરવામાં ઇરાદો કિંવા સ્મન હતું. એવો પુરાવો  
નથી તેથી તેમના ઉપર આ ગુલ્હો ઠરી શકે નહીં. ૬ મ. હા. રી. એ. ૪૦

કલમ ૪૨૬ મી.

કોઈ પણ માણ  
સેટ.

બીગાડ.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, સમન નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી બેમાંના ગંભે તે પ્રકારની કેદ, અથવા  
દંડ, અથવા બેઉ

કલમ ૪૨૭ મી

૧લા અથવા  
બીજા વર્ગનો મા  
ણસેટ.

બીગાડ કરોતે ૫૦) રૂપી  
આની અથવા વધારે નુ  
કસાની કરવી.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જામીન લવાય.

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગંભે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૨૮ મી.

૧ જા અથવા  
૨ જા વર્ગનો  
માણસ.

દશ રૂપીઆની કે તેથી  
વધારે કીંમતના કોઈ  
જાનવરને મારી નાંખીને  
કે જોરે દબાવે અથવા લં-  
ગડુ લુલુ કરીને કે નિરૂપ  
યોગીકરીને ખીચાડ કરેવા

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જામાન લઈ શકાય.

## સીકા.

૨ વરસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૨૯ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા  
૧ જા અથવા ૨ જા વર્ગનો  
માણસ.

કાંઈ ગાળુ કીંમતના હાથી,  
હુંડ, ઘોડા વીગેરેને, અથવા  
વા પૃ કે વધારે રૂપીઆ  
ની કીંમતના કોઈ ખીજા  
જાનવરને મારી નાખીને,  
અથવા જોરે દબાવે અથવા  
લુલુ લંગડુ કરીને કે  
નિરૂપયોગી કરીને ખી  
ચાડ કરવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીકળે  
જામાન લઈ શકાય

## સીકા.

૫ વરસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## ટીકા.

સાંઠડો એનો અર્થ ખજાણ, ગોધા, ગાય એમાં સમાતો નથી. નો

તેની કિંમત રૂપીઆ ૫૦ નહોતી તો કલમ ૪૨૬ કિંવા ૪૨૮ પ્રમાણે સજા થાય.

કલમ ૪૩૦.મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો માલિક.	એતીનાં કામોને પાણીનું પોહોંચવું આપું કરીને બી ગાડ કરવો, વગેરે.	વગર વારંટે પકડી શકે વારંટ નીકળે, જામીનલગ્ન શકાય.
--	--	--

સીક્ષા.

૫ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુલો તહોમતદારે માત્ર પાણી તેની એજે વગર અપનું જવા દીધું હોય તેમાંજ બનતો નથી. કેસું કૃત્ય કાંઈ પણ હક વીના કર્યું હોય એટલી હદીકું આ ગુલામાં પુરતી છે—૨ મકસ એતી વિરુદ્ધ પાલાનવંદીકદંબર. ૧૬. લા. રી. (મદ્રાસ) પ્ર. ૨૬૨ કલમ ૪૩૧ મી

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો માલિક.	મુસાફરી કરવાને અથવા માલ લઈ જવાને જોખમ ભરેલો થાય એમ અથવા અગત્ય થાય એમ કોઈ સરીયાત રસ્તાને, પુલને, નદીને, અથવા વહાણગુચા લે એવી નહેરને ગુકશાન કરીને બીગાડ કરવો.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લગ્ન શકાય.
--	---	--

શિક્ષા.

૫ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.



## કલમ ૪૩૨ મી.

સેસન કોર્ટ અથ-  
વા ૧ લઃ અથવા  
૨ જા વર્ગનો મા-  
ન્ય છે.

ગુકશાની થાય એવી રીતે  
કોઈ સરીયામ બટરને રે-  
લાવીને અથવા બંધ કરી  
ને બીગાડ કરવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય

## સીક્ષા.

- ૫ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૩૩ મી.

સેસન કોર્ટ

કોઈ દોડીનોદીવો અથવા  
દરીયાઈ નીશાની હોય તે-  
નો નાશ કરીને, તેને બ-  
રોડીને, અથવા ચોટી ઉ-  
પયોગી કરીને; અથવા  
ખોટી રોશની બતાવીને  
બીગાડ કરવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીક-  
ળે, જામીન લઈ શ-  
કાય.

## સીક્ષા.

- ૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ  
અથવા બંને.

કલમ ૪૩૪ મી.

૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો મા- જીએટ.	સરકારી અખતીઆરથી ઉભી કરેલી કાંઈજામીનની નીશાનીનો ત્રાશ કરી, તેને ખેડાડી વીગરે કરીને ખી- ગાડ કરવો.	વગર વારંટ પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
---------------------------------------	---	---

સીક્ષા.

૧ વર્સ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ.  
અથવા બેન.

કલમ ૪૩૫ મી.

સેશન કોર્ટ	૧૦૦ રૂપીયાની કેવધારે વુ કુશાની કરવાના ઇરાદાથી અગની વડે, અથવા અવાજ સાથે કુટે એવા કાંઈ પદા રથ વડે ખીગાડ કરવા.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
------------	---	---

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

સેશન કોર્ટ.

કાંઈ ધર બીજેનો નાથ  
કરવાના હિસાબથી અગની  
વડે અથવા અવાજ સાથે  
કુદે એણે પદાર્થ વેડ  
બીગાડ કરવો.

બીજર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકા-  
ય નહીં.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમ  
તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ કહી ઈમારતને નુકશાન કરવામાં આવ્યું તે આ કલમ પ્રમાણે  
ના તહોમતમાં ખતાવવું જોઈએ. ૮ વી. રી. પ્ર. ૩૦

૨ જો ઈમારતને નુકશાન કરવામાં આવ્યું હોય તે ઈમારત પુરી  
થયેલી હોવી જોઈએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. તેનો કાંઈ ભાગ ઉભો  
થયો હોય અને તેને નુકશાન કરવામાં આવ્યું હોય તો આ કલમ પ્રમાણે  
તહોમત આવે. ૭ મ. જ્યુ. પ્ર. ૧૬૦

કલમ ૪૩૭ મી.

સેસન કોર્ટ.

તુલક વાળા વહાણનો અ  
થવા ૨૦ ટનના ભારના  
વહાણનો નાશ કરવાના  
હિસાબથી, અથવા તેવા વ  
હાણને જોખમ ભરેલું કર  
વાના હિસાબથી બીગાડ ક  
રવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન નહીં લઈ  
શકાય.

સીક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૩૮ મી.

સેસન કોર્ટ.

ફેલ્ડી કલમમાં ખુપાન કે  
રેજો ખીગાડ અગની વડે,  
અથવા અવાજ સાથે કુટે  
અથવા કોઈ પ્રદાર્ય વડે કે-  
સી હોય તો.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૭ વર્ષ સુધી સમુદ્રપાર, અથવા દસ વર્ષ સુધી જેમાંના  
ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૩૯ મી.

સેસન કોર્ટ.

ચોરી વીગેરે કરવાના ઇ-  
રાદાથી વહાણને કીનાર  
પર ચડાવી દેવું.

વગર વારંટે પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૧૦ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૪૦ મી.

સેસન કોર્ટ.

મોત અથવા બથા કરવા  
ની તૈયારી કરીને ખીગાડ  
કરવો, વીગેરે.

વગર વારંટ પકડી  
શકે, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૫ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૪૧ મી.

સાપરાધ પ્રવેશ એટલે શું?

ટીકા.

૧ એક એકલા રહેવાવાળા હોંકુતા ઘરમાં કુટુંબનો કોઈ માણસ પેસે તો તેણે પ્રવેશનો ગુન્હો કર્યો એમ કહેવાય નહીં તેમ કોઈ પારકો સખસ એવા કુટુંબની રજા અને પરવાનગીથી પેસે તો તે પણ ગુન્હો નથી. પ્રાણકીબળચંદ્ર. ૬ એ. લા. રી. પ્ર. ૮૦

૨ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો બનવા માટે જે સખસનો અરેખરો કબજો હોય તેને ધમકી દેવાના, તેનો તીરસ્કાર કરવાના, અથવા તેને દુઃખ આપવાના ઈરાદાથી તહોમતદારે તે પ્રવેશ કરેલો હોવો જોઈએ ઘરના માલિકનો કબજો અરેખરો ન હોય તો આ ગુન્હો બનતો નથી. ઈશ્વરચંદ્રકરમોકર વિરુદ્ધ શીતળદાસ ચીતર. ૮ એ. લા. રી. પ્ર. ૬૨

૩ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો તહોમતદાર કોઈ ગુન્હો કરવાને ઈરાદા પેઠેલો હોવો જોઈએ, અથવા કોઈ સખસને ધમકી આપવાને, તીરસ્કાર કરવાને, અથવા દુઃખ આપવાને ઈરાદા પેઠેલો હોવો જોઈએ. તેમ સાબીત થયા સુધી ગુન્હો બનતો નથી. સીમ્લીધરપુર ઈ. ૯ એ. લા. રી. પ્ર. ૧૯ કેશરેહિંદ વિરુદ્ધ બુધસીંગ. ૨ ઇ. લા. રી. (અલાહાબાદ) પ્ર. ૧૦૧

૪ કોઈનું જમીન ઉપર પરાણે જઈ કબજાવાળા સખસને તીરસ્કાર કરવાના ઈરાદાથી કોઈ ઈમારત બાંધે તો તેણે આ ગુન્હો કર્યો ગણાય—રાણી વિરુદ્ધ રામદયાલમંડળ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૪ ઈમારત બાંધતા જાહેર રસ્તાની કોઈ જમીન દબાય તો તે દબાવનાર ઉપર આ કલમનું તહોમત લાગે નહીં. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૫ ખોટું વારંટ લઈ ઘરમાં પેસી કોઈ પોલીસ અમલદાર કોઈને પકડે તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે પ્રવેશનું પણ તહોમત આવે—રાણી વિરુદ્ધ નંદમોહનસીરકાર કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૬ કોઈ બાળકની જગ્યા કોઈ સખસ એડી નાખે અને તે બાળકની જગ્યાના હકદાર માહિલો એ એડનાર સખસ એક ન

હોય તો તેની ઉપર આ કલમ પ્રમાણે તહોમત આવે. ૬ મ. હ.  
રી. એ. ૨૫

કલમ ૪૪૨ મી.

ગૃહ પ્રવેશ કોને કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

૧. કોઈ સખસ છીનાણું કરવાને ઈરાદે કોઈના ઘરમાં પેસે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગૃહપ્રવેશ કર્યો એમ કહેવાય. જો કોઈ કુંવારી ઓરત સાથે આડો વહેવાર ચલાવવા તેનો ઈરાદો હોય તો. ૮ મ. હ. રી. એ. ૬

કલમ ૪૪૩ મી.

ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કોને કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

કલમ ૪૪૪ મી.

રાત્રે ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કોને કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

કલમ ૪૪૫ મી.

ઘર ફોડવું કોને કહેવું તેની વ્યાખ્યા.

ટીકા.

૧. ખાડ કાપીને અંદર પેસવું એ આ કલમ પ્રમાણે પ્રવેશ છે. રાણી વિરૂદ્ધ જનતબીબી. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૨. આ કલમમાં જે સરતો બતાવી છે તેવી સરતોથી નહીં પણ વગર કપટે તે પ્રવેશ કર્યો હોય તો તે આ કલમ પ્રમાણે ગુપ્ત હો નથી— રાણી વિરૂદ્ધ ગોદુબચંદ. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૪૬

૩. આ કલમ પ્રમાણે ગુપ્ત હો બનવા માટે ઘરમાં પેસવાનું સાબીત થવું જોઈએ. માત્ર છાપરા ઉપર જવાથી આ ગુપ્ત હો પુરો થતો નથી. મ. હ. રી.

કલમ ૪૪૬ મી.

રાતે ઘર ફોડવું કોને કહેવું તેની વ્યાખ્યા.

કોઈપણ માણસે.	સાપરાધ પ્રવેશ.	વગર વારંદે પકડી શકાય, સમન નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
--------------	----------------	---

## સીક્ષા.

૩ મહીના સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૫૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

૧. એક કલેક્ટરે કોઈ ગામડાની ઉગડ જમીન નહીં ખેડવાને એક સમસને હુકમ કર્યો હતો તે નહીં માનતા તે જમાન ઉપર તે ગયો તેથી તેને આ કલમ પ્રમાણે સજા થઈ તે હાઇકોર્ટે મંજૂર રાખી છે. કો. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૩૬

૨ જાહેર નદીનો એક ભાગ કોઈએ માછલાં પકડવા સારૂ ઘણા દીવરાથી રાખ્યો હોય તેના હકમાં ભંગ કરવો એ આ કલમ પ્રમાણે પ્રવેશનો ગુણો નથી—કેશરેહિંદ વિરુદ્ધ ચારનાઈઆ. ૨ ઇ. લા. રી. (કલકત્તા) પ્ર. ૩૫૫

## કલમ ૪૪૮ મી.

કોઈપણ માણસે.	ગૃહ પ્રવેશ.	વગર વારંદે પકડી શકાય, વારંદે નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
--------------	-------------	--

## સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા ૧૦૦૦ રૂપીઆનો દંડ અથવા બંને.

કલમ ૪૪૯ મી.

સેશન કોર્ટ.

મોતની શિક્ષા થઈ શકે,  
એવો કોઈ ગુનોહ કરવા  
સારૂ ગૃહપ્રવેશ કરવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી સખત  
કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૫૦ મી.

સેશન કોર્ટ.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપારની  
શિક્ષા થઈ શકે એવો કો-  
ઈ ગુનોહ કરના સારૂ ગૃહ  
પ્રવેશ કરવો.

વગર વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ  
શકાય નહીં.

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી જેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનોહ આપ્યો છે એવું જાણવામાં આવે તો  
તુરંત પાસેમાં પાસેના માજિસ્ટ્રેટને કિંવા પોલીસ અમલદારને તે આ-  
ખતના અમર દેવા જોઈએ જુઓ. કી. પ્રો. કોડ કલમ ૮૯



કલમ ૪૫૧ મી.

કોઈ પણ મા જીએટ.	કેદની શિક્ષા થઈ શકે અથવા કોઈ ગુનોહ કરવા સારૂ ગૃહ પ્રવેશ કરવો.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
--------------------	---	--

## શીક્ષા.

૨ વર્ષ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

સેશન કોર્ટ. અ થવા ૧ લા અ થવા ૨ જા વર્ગ નો માજીસ્ટ્રેટ...	અગર તે ગુનોહ ચોરીનો હોય, તો.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહી.
---	---------------------------------	---

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૫૨ મી.

સેશન કોર્ટ અ થવા ૧ લા અ થવા ૨ જા વર્ગ નો માજીસ્ટ્રેટ.	વ્યથા અથવા હુમલો વી ગેરે કરવાની તૈયારી કર્યા પછી ગૃહપ્રવેશ કરવો.	વગર વારંટે પકડી શકાય, વારંટ નીક ળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.
--	--	--

## સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## ટીકા.

૧ જોડું વારંટ લઈ કોઈ સંખસને તેના ઘરમાંથી પકડવામાં આવે  
તો તેના ઉપર આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત આવે. ૧૨વી. રી. પ્ર. ૩૩

( ૩૩૫ )

કલમ ૪૫૩ મી.

૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો માણસ.	ગૃહપ્રવેશ કરવો અથવા ધર ફોડવું.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકા- ય નહીં.
-----------------------------------	-----------------------------------	---

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.  
આ સંજ્ઞાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય. સને ૧૮૯૪  
ના આર્ક્ટ ૬ ની કલમ ૨

કલમ ૪૫૪ મી.

સેસન કોર્ટ અ થવા ૧ લા અ થવા ૨ જા વ. ર્ગનો માણસ.	કેદની શિક્ષા અથવા શકતી હોય એવો કોઈ ગુનોહ કરવા સ ૩ ગુપ્ત ગૃહપ્રવે- શ કરવો અથવા ધર ફોડવું	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળ જામીન લઈ શકાય નહીં.
--	--	---

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

અંગ	અગર તે ગુનોહ ચોરીનો હોય તો.	અંગ.
-----	--------------------------------	------

શિક્ષા.

૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

## ટીકા.

૧. ચોરી સાથે ગૃહપ્રવેશના તહોમતમાં માણસોના અધીકાર બહાર જઈ બેઠે, ગૃહની જુદી જુદી તજવીજ કરવી જરૂરની નથી. જે મોટી સજા હોય તેમાં નાની સજા સમાઈ જાય છે. — રાણી વિરજ ગનુ લાવા. ૨ મું. હા. વી. પ્ર. ૧૩૬

## કલમ ૪૫૫ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માણસ.

વ્યથા અથવા હુમલો વીગે રે કરવાની તૈયારી કરીને ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કરવો, અથવા ઘર ફોડવું.

વગર વારંટે પકડી શકે વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.

## શિક્ષા.

૧૦ વર્ષ સુધી જેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## કલમ ૪૫૬ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો માણસ.

રાતે ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કરવો, અથવા ઘર ફોડવું.

વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.

## શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમેતે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ. આ સજાને બદલે ફટકાની સજા પણ થાય. સને ૧૮૯૪ ના આક્ટની કલમ ૨

કલમ ૪૫૭ મી.

સેશન કોર્ટ અ-  
થવા : લા  
અથવા ૨ જા વં-  
ગનો માજીસ્ટ્રેટ.

કેદની શિક્ષા થઈ શકતી  
હોય એવો ગુનોહ કરવા  
રાતે ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કરવો,  
અથવા ઘર ફોડવું.

પુઝરુ વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ ની-  
કેળ, જામીન લઈ  
શકાય નહીં.

શિક્ષા.

૫ વર્સ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

એજ

અગર તે ગુનોહ ચોસીનો  
હોય તો.

એજ

શિક્ષા.

૧૪ વર્સ • સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

ટીકા.

૧ કોઈ ચોર રાત્રીએ ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ કરતાં ઘર ધણીને બુદ્ધિ પૂર્વક  
મહાવ્યથા કરવાની કોશીશ કરે તો તેને આ કલમ ૪૫૭-૩૨૪ પ્રમાણે  
સજા થાય નહીં. કલમ ૪૬૦ પ્રમાણે સજા થાય. ૨ વી. રી. પ્ર. ૫૩

## કલમ ૪૫૮ મી.

સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.	વ્યથા વીઝરે કરવાની તૈયારી કરીને રાતે ગુપ્ત ગૃહપ્રવેશ કરવો, અથવા ધરફોડવું.	વગર વારંટ પકડી શકાય વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
--	---	--

## શિક્ષા.

૧૪ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## ટીકા.

આ ગુનાના અખર દરેક માણસે પોલીસમાં અમર માજિસ્ટ્રેટને આપવો જોઈએ. કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૮૯

## કલમ ૪૫૯ મી.

સેશન કોર્ટ.	ગુપ્ત ગૃહ પ્રવેશ અથવા ધરફોડવાનો ગુનોહ કરતાં કોઈને મહા વ્યથા કરવી.	વગર વારંટ પકડી શકે, વારંટ નીકળે જામીન નહીં લઈ શકાય.
-------------	---	---

## સીક્ષા.

જીવતા સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના ગુનાના અખર દરેક જણે પોલીસમાં અમર માજિસ્ટ્રેટને ત્યાં આપવા જોઈએ. કી. પ્રો. કોડ. કલમ ૮૯

કલમ ૪૬૦ મી.

સેસન કોર્ટ

ઘણા સખસો રાતે ધર  
ફોડવા વીગેરેમાં સામીલ  
હોય, અને તેઓમાંનો કો  
ઈએક મોત, અથવા મહા  
વ્યથા કરે, તો.

ગુરૂ વારંટે પકડી  
શકાય, વારંટ નીક-  
ળે, જામીન લઈ  
શકાય નહીં.

સીક્ષા.

જીવતાં સુધી સચુંદ્રપાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી જેમાંના  
ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

જુઓ કલમ ૪૫૭ નીચેનો પહેલો ફેસલો.

કલમ ૪૬૧ મી.

૧ લા અથવા  
૨ જા વર્ગનો  
માણસ.

કાંઈ બંધ કરેલા નિધાન-  
માં કાંઈ મીલકત હોય,  
અથવા કાંઈ મીલકતછે  
એમ ધરાયું હોય, તે ની  
ધાનને બદલ્યાનતથી ફો-  
ડીને બીજી રીતે ઉઘાડ્યું.

વગર વારંટે મકડી  
શકે વારંટ નીકળે  
જામીન લઈ શકાય

શિક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ.  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૬૨ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ ક્લા અથવા ૨ જી વ ર્ગનો માસ્ટર.	તેજ ગુનોહ જ્યારે તે ની ધાન જેને સાબ્યું હોય તે માંણસ કરે ત્યારે.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ સકાય.
---	--	--

## સીક્ષા.

૩ વરસ શુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૬૩ મી.

ખોટો લેખ બતાવવો એટલે શું?

## ટીકા.

આ-કલમ ૪૬૩ અને કલમ ૪૭૧-૪૭૫-૪૭૬ પ્રમાણેના ગુનાની  
ફરીઆદ ને કોર્ટમાં તે ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તે કોર્ટની પરવા-  
નગી વગર લેઈ શકાય નહીં. જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૬૨-૪૭૦-૪૭૧

૧. આ કલમ પ્રમાણે કોઈ દીવાની કોર્ટ કોઈ સબસ ડિપર ખોટી  
સાક્ષી આપવા બાબત અથવા ખોટો દરતાવેજ બતાવ્યા બાબત કામ  
ચલાવવાનો હુકમ કર્યો હોય એ દીવાની કેસની હાઈકોર્ટમાં અપીલ થઈ  
હોય તો પણ એ અપીલનો ફેસલો થતાં શુધી એ ફોજદારી કામ ચાલી  
શકે નહીં—એવો હાઈકોર્ટ હુકમ કરી શકતી નથી. રામપ્રસાદ હાજરા  
એ. લા. રી. વધારાનું પુસ્તક પ્ર. ૪૨૬

૨. એક સરકારી હાકીમના રજીસ્ટરના કેટલાક પાના ફેરવવામાં  
આવ્યા એવા ધરાદાથી કે ને કપટ કર્યું છે તે બહાર ન પડે અને  
તેથી ફજેતી અને શિક્ષા ન થાય. એ ફેરવવાનો ધરાદો કપટથી ને પૈસા  
ઠઠાવી જવામાં આવ્યા હતા તે સરકારને લેવામાં હરકત પડે એવી  
રીતે ફેરવવામાં આવ્યા નહોતા તેમાં ધરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદાર  
રોએ ગુનો કર્યો નથી—રાણી વિરજ જોગેશ્વર પ્રસાદ. ૧૦ ડીસેમ્બર  
સને ૧૮૭૩ અલાહાબાદ હાઈકોર્ટ.

૩. આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે તહોમતદાર મજકુરે દસ્તાવેજ આપ્યું કિંવા તેનો કાંઈ ભાગ બતાવેલો હોયો જોઈએ અને તે પણ એવાં હિસ્સાથી કે જે સખસના નામનું તે દસ્તાવેજ બતાવે છે તે સખસે તે લખ્યું છે એવું મનાય. ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૭

૪. એક સખસને કાંઈ મિલકતનો થાક લખી કાંઈ મુદતનું દસ્તાવેજ લખી આપી બીજા સખસને જેલ મિલકત બાબત આગલી તારીખ નાખી આગલા સખસને ડુંગરા માટે બીજું દસ્તાવેજ કરી આપી એજ જમીન થાકમાં લખી આપવામાં આવે તો તેણે જોઈું દસ્તાવેજ બતાવ્યું કહેવાય. આર્ય. પ્ર. ૬૧૨

૫. દસ્તાવેજમાં શું લખ્યું છે તે સહી કરનારને જણાવ્યા વગર તેની સહી કરાવી લેવામાં આવે તો તેણે જોઈું દસ્તાવેજ બતાવ્યું કહેવાય નહીં. આર્ય. પ્ર. ૬૧૩

૬. જોટો લેખ એ કોઈ પણ લખાણ અથવા દસ્તાવેજનો થઈ શકે. કોઈ તસખીર ઉપર તસખીર પાડનારનું નામ રંગથી ભરવામાં આવે તો તે જોટો લેખ બતાવ્યો કહેવાય નહીં. આર્ય. પ્ર. ૬૧૫

કલમ ૪૬૪ મી.

લેખ જોટો બતાવતો એટલે શું ?

ટીકા.

૧. આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે જેના નામનું જોઈું દસ્તાવેજ બતાવ્યું હોય તે એ દસ્તાવેજની વાત ન જાણે એવું કાંઈ કપટ તહોમતદારે કર્યું એવું સાબીત થવું જોઈએ. ૯ વી. રી. પ્ર. ૨૦  
વળી જુઓ કલમ ૪૬૫ નીચેના ફકરા.



સેસન કોર્ટ

લેખ ખોટો બતાવવો.

જાર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સંપૂર્ણ થવા માટે દસ્તાવેજ ખોટું બતાવવું એજ પુરતું છે. કોઈ બેરબરો હોય તો પુરખના નામનું તે પ્રસીદ્ધ કરેલું હોવું જોઈએ, એવું કાંઈ જરૂરનું નથી. એ દસ્તાવેજ કોઈ ઇનસાફની ટોટ પુરાવમાં લે એવું નહોય પણ, જો એ તે દસ્તાવેજ બતાવ્યું હોય તેઓ તે પુરાવમાં રજુ કરવા ઈરાદો રાખતા હોય તો તે આ ગુન્હો બતાવે પુરતું છે—રાણી વિરદ સીક્ષિત અલી. બે. લા. રી. પ્ર. ૧૨ ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૬૨

૨ કોઈ એકઠા હુકમનામાવાળાની મંજુરી વગર એક વકીલનામું લખી સબજાનાં નામની સહી કરી કોઈ વકીલને આપે અને વકીલને તેમાં એવું લખી દે કે હુકમનામાના નાણાં પુરેપુરાં પોચી રહ્યા છે, તો એ સહી કરનાર સખસે ખોટો લેખ બતાવ્યો કહેવાય—રાણી વિરદ જયાનીરામ. ૬ વી. રી. પ્ર. ૭૮

૩ એક સખસ મુક્તીઆર તરીકે કામ કરવાનું કબુલ કરે, અને તેમ કરવામાં પોતાની મંજુરી તરીકે તેની નીશાની મુક્તીઆરનામા નીચે કરી આપે. પાછળથી એ મુક્તીઆરનામું ખોટું લખેલું માલમ પડે તો તે મુક્તીઆર ખોટો લેખ બતાવવાનો ગુન્હો કરે છે એવું ગણાય નહીં—રાણી વિરદ બેરબરીખ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૭૦.

૪ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે જે સખસના

નામનું ખોટું દસ્તાવેજ બનાવ્યું હોય તે સખસ તે દસ્તાવેજનો મજ-  
કુર ન જાણે એવી રીતે તહોમતદારે ઠગાઈનું કૃત્ય કર્યું હોય એવું  
સાબીત થવું જોઈએ—રાણી વિરદ નેત્રી બુતોલા. ૯ વી. રી. પ્ર. ૨૦

૫ એક સખસે પોતાની ખાતાવર્ધ જે છુટા ખર્ચા તાલની હતી  
તેમાં કેટલીક રકમ લખી તે રકમમાં એવું લખાણ કર્યું કે જે ઉપરથી  
એવું જાણાય કે કોઈ સખસને બંધ પુરાં નાણાં પોચેલા હોય પણ  
ખરેખરી રીતે તે પોચેલા નહોતાં તેમાં ઠગાવામાં આવ્યું કે તેણે ખોટું  
દસ્તાવેજ બનાવ્યું. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૫૫

૬ કોઈ સખસ પોતાની ગણતરી છુપાવવાને સાર કોઈ આફીસનો  
રીપોર્ટ ફરવે તો આ કાંપદામાં ખતાવેલી વ્યવસ્થા પ્રમાણે ખોટો દસ્તા-  
વેજ બનાવ્યાનો ગુન્હો થતો નથી.

૭ બેઠ પક્ષકારની પરસ્પરની સલામતી માટે એક દસ્તાવેજ બે  
ભાગે કરવામાં આવ્યું હોય તેમાંનો એક ભાગ કોઈ ફરવે તો તેને સ-  
ખત સજા થવી જોઈએ—રાણી વિરદ કીશોરી મોહનદત. ૧૭ વી.  
રી. પ્ર. ૫૮

### કલમ ૪૬૬ મી.

સેસન કોર્ટ.

કોઈ ઈનસાફની કોર્ટનું ૬  
ફતર, અથવા જનમ વી-  
ગેરે ખાખતનો સરકારીનો  
કર રાખતો હોય તેવો ર-  
જીસ્ટર ખોટો બનાવવો.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શક  
નહી.

### સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના બંને તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ, આ-  
વો ગુનોહ તહોમતદારે વ્યાજબી કર્યો હોય તો તેને ઉપરની સ-  
જા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સને ૧૮૬૪ના આક્ટ  
૬ની કલમ ૪

ટીકા.

જીવો કલમ ૪૬૫ નીચેના ફેસલા.

કલમ ૪૬૭ મી.

શેરાન કોર્ટ.	કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજ અથવા વીલ અથવા કાંઈ કીમતી દસ્તાવેજ અનાવવાનો કે કોઈના નામ પર ફરી આપવાનો, અથવા કાંઈ નાણાં વીગેરે લેવાના અપ્રીયાર ખોટો ખતાવવો.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય નહીં.
--------------	--	---

શિક્ષા.

જીવતાં સુધી સચુદ્ધ પાર, અથવા ૧૦ વરસ સુધી ખેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ, આપો ગુનોહ તહોમતદારે આ ગળ કર્યો હોય તો તેને ઉપરની સજા શીતાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સંન૧૮૮૪ ના આક્ટ ૬ ની કલમ ૪.

એજ.

તે કીમતી દસ્તાવેજ ઇંડી આ સરકારની પ્રામી સરી નોટ હોય, તો.

વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટ નીકળે, જામીન નહીં લઈ શકાય.

શિક્ષા.

ઉપર મુજબ.

ટીકા.

૧૦ કોઈ કલેક્ટરનું ચીલન બદલ્યાનતથી ફેરવવામાં આવે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ગુનો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરજ હરીશંદ્ર ખોશ.  
કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૫૪

કલમ ૪૬૮ મી.

સેસન કોર્ટ.

જુગાઈ કરવાના કારણ સ  
ર ખોટો લેખ બનાવવો.વગરવારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ આ-  
વો ગુનોહું તહોમતદારે આગળ કયો હોય તો તેને ઉપરની સ-  
જા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સને ૧૮૬૪ના આકટ  
૬ની કલમ ૪

કલમ ૪૬૯ મી.

સેસન કોર્ટ.

કોઈ સખસની આખરને  
હાની કરવાના કારણ સ  
ર, અથવા તેટલા માટેવા  
પરવામાં આવેલો એમજા  
ણીને, ખોટો લેખ બનાવવોવગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ, આ-  
વો ગુનોહું તહોમતદારે આગળ કયો હોય તો તેને ઉપરની સ-  
સજા શીવાય ફટકાની સજા પણ થાયછે. સને ૧૮૬૪ના આકટ  
૬ની કલમ ૪

ટીકા.

૧ કોઈ અરજી આપવાનો મુસદ્દો કયો હોય અને તે મુસદ્દો જ  
અરજીનો હોય તે અરજી કોઈ જાખતના પુરાવજારીકે વાપરવાની  
હોય તો અને તે અરજીના મુસદ્દામાં કોઈ સખસની આખરને હાની  
ખોચે એવી હકીકત હોય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો કયો કરે-

વાપ. ૧૦ વી. રી. પ્ર. ૬૧

કલમ ૪૭૦ મો.

ખતાવટનો લેખ કાંતે કહેવો તેની વ્યાખ્યા.

કલમ ૪૭૧ મી.

ખતાવટનો લેખ ખરા દાખલ વાપરવો.

ટીકા.

૧ એક હેડ કોનસ્ટેબલ પોલીસની ડાયરીમાં ખોટો ફરકાર કર્યો તેથી તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કરવાનું કસ્યું છે—રાણી વિરદ કી-સ્તોમુંદર દેવ. ૧૧ વી. રી. પ્ર. ૪૪

૨ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હેગારને શિક્ષા મારતાં પહેલાં જે દસ્તાવેજ ખોટું ખતાવ્યાનું તેના ઉપર તહોમત હોય તે દસ્તાવેજ અદલાનતથી ખરા દાખલ વાપર્યાનું સાબીત થવું જોઈએ—રાણી વિરદ જા. ૬ વી. રી. પ્ર. ૮૧ ૧૭ વી. રી. પ્ર. ૩૨

૩ અસલ દસ્તાવેજ નહીં પણ તેની નકલ વાપરવામાં આવે પણ અસલ દસ્તાવેજ ખોટું છે એવું તે નકલ રજુ કરનાર જાણતો હોય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરદ જા. ૬ વી. રી. પ્ર. ૪૧

૪ છુટા છેડાનું દસ્તાવેજ એ કિમતી દસ્તાવેજ છે. એવું દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવે તો તેણે આ કલમ પ્રમાણે ખોટું દસ્તાવેજ વાપર્યાનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરદ અગ્રીમુદીન અને બીજી. ૧૧ વી. રી. પ્ર. ૧૫

૫ આ કલમ સાથે કલમ ૪૭૪ નું તહોમત આવી શકે કેમકે જે દસ્તાવેજ કબજામાં ન હોય તો તે વાપરી કેમ શકે—નજર અલી. ૪ અ. હા. રી. પ્ર. ૩૯

૬ આ કલમ પ્રમાણે વાપરનાર સખસ એ દસ્તાવેજ ખોટું છે એવું જાણતો અથવા માનતો હોય તેણે વાપર્યું હોવું જોઈએ. ૧૭ વી. રી. પ્ર. ૩૨

૭ (અ) (ખ) ના નામની એક અરજ ઉપર સહી કરે. (ક) તે મામલતદાર પાસે રજુ કરે. (અ) ને (ખ) ના નામની સહી કરવાનો

અંધીકાર ન હોય અને જોડે (અ) નો ધરાદો મામલતદારને (અ) એ સહી કરી છે એવું મનાવવાનો હોય તોપણ કોઈને ડગવાનો ધરાદો (અ) નો ન હોય તેમજ એ સહી કરવાંથી (અ) ને કે (બ) ને કાંઈ ગેરબ્યાજબી લાભ કે ગેરબ્યાજબી હાની થઈ ન હોય. (અ) નું આ કૃત્ય ગુન્હા બરેલું નથી—રાણી • વિરકુ બવાનીશંકર બીગેરે. ૧૧. સું. હા. રી. પ્ર. ૩

૮ એક સરકારી નોકર સરકારી કામ કરતાં એક ખોટો દસ્તાવેજ ખરાદાખત વાપરે તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે, અગર જો એ દસ્તાવેજ ઉપર સહી અને શીકો બરોબર ન થયો હોય તોપણ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૬૬

કલમ ૪૩૨ મી. • • •

સેસન કોર્ટ.

હિંદુસ્તાનના ફોજદારીકા  
યદાની ૪૬૭મી કલમ મુ-  
જબ શિક્ષા થઈ શકે એ-  
વો ખોટો લેખ બનાવવા-  
નો ગુનોહ કરવાના ઈરા-  
દાથી ખોટી મહોર, પતર  
વીગેરે બનાવવું, અથવા  
તેવું જાણી બુઝીને કબ-  
જામાં રાખવું.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટનીક  
જે, જામીન લઈ શ-  
કાય નહીં. •

સીક્ષા.

જીવતાં શુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૭ વરસ શુધી જેમાનાં મ  
એ તે પ્રકારની કેદ, તથા. દંડ.

ટીકા.

૧ ખોટી સીલ અને ખોટા દસ્તાવેજ એક સખસના કબજામાં  
માલુમ પડ્યાં. તે તેની પાસે કેવી રીતે આવ્યાં તેનો તે સંતોષકારક  
ખુલાસો આપી શક્યો નહીં તેમાં ઇચ્છવામાં આવ્યું કે તેણે તે વાપરવા  
માટે કબજામાં રાખ્યાં એવું ગણવું જોઈએ. ૨ વી. રી. પ્ર. ૫  
આવાં દસ્તાવેજોનો શોધ કરવા માટે કયાં કયા માજિસ્ટ્રેટોનો અ-

જીઆર છે તે માટે જુઓ કી. પ્રો. કોલ કલમ ૩૭૭

કલમ ૪૭૩ મી.

સેસન કોર્ટ:

હિંદુસ્તાનના કોલધારી કા  
યદાની ૪૪૭મી કલમ શી  
વાય બીજી કોર્ટ કલમ મુ  
જમ શિક્ષા થઈ શકે એ  
વો ખોટો લેખ બનાવવા  
નો શુનોહ કરવાના ઈરા  
દાથી ખોટી મહોર, પત્ર  
વીગરે બનાવવું, અથવા  
તેવા ઈરાદાથી કબજામાં  
રાખવું.

વગર વારંટે પકડાય  
નહી, વારંટ નીકળે  
જમાન લઈ શકાય  
નહી.

શિક્ષા.

૯ વરસ શુધી જેમાંના ગેમ તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ એક સખસના કબજામાં ખોટો લેખ બનાવ્યાના સાહીત્ય તરી  
કે જુદી જુદી જાતની સીલ મારુમ પડી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે  
જો એ સીલ એકજ ખોટું દસ્તાવેજ બનાવવા માટે કબજામાં રાખી  
હોય તો એકજ તહોમત આપે, પણ જુદા જુદા દસ્તાવેજ બનાવવા  
માટે તે સીલો રાખી હોય તો જોડલા જુદા જુદા દસ્તાવેજો બના-  
વવાનો તેનો ઇરાદો હોય તેટલા જુદા જુદા તહોમતથી તેને શિક્ષા થઈ  
શકે—રાણી વિરૂદ્ધ ગોકલચંદર. ૧૩ વી. રી. પ્ર. ૧૧

કલમ ૪૬૪ મી.

સંશન કોર્ટ.

કાંઈ લેખ ખોટો બનાવે-  
લોછે એવું જાણીને તેખ  
રા દાખલ વાપરવાના છે  
રાદાથી કેમજામાં રાખવો.

વગર વારંટે પકડાય  
હાઈ વાંટ નીકળે  
જામીન લેઈ શકાય  
નહીં.

સીક્ષા.

૭ વરસં મુઘી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ તથા દંડ.

એજ.

તે અગર કાંઈ કીમતી દ  
સ્તાવેજ, અગર વીજ હો  
ય, તો.

એજ

સીક્ષા.

જીવતાં મુઘી સમુદ્રપાર, અથવા ઉપર મુજમ.

ટીકા.

૧ જો કલમ ૪૭૧ પ્રમાણેનું તહોમત તહોમતદાર ઉપર મુકવામાં  
આવે તો પછી આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત રહે નહીં કેમકે એ કલમ  
૪૭૧ દસ્તાવેજ વાપરવાની છે. આ કમજામાં રાખવાની છે. વાપર-  
વાનું તહોમત આવે તે કમજામાં હોવાનગર કેમ આવી શકે. વાપરનું  
ન હોય પણ માત્ર કમજામાં રાખ્યું હોય તે માટે આ કલમ છે—  
રાણી-વિરુદ્ધ નગરઅલી. ૬ અ. હા. રી. પ્ર. ૩૬



સેશન કોર્ટ.

હિંદુસ્તાનના દ્રોણદારી કા  
મુદાની ૪૬૭મી કલમમાં  
લખેલા પ્રકારના હોખોનું  
ખાપાયુ દેખાડવા સાથે  
પરાતી હોય એવી કાંઈ-  
મુદ્રા, અથવા નીશાની  
ખોદી બતાવવી, અથવા  
ખોદી નીશાની કરેલો પ  
દાર્ય કમળમાં રાખવો.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં. વારંટ નીકળે,  
જામીન લેવાય નહીં.

સાક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર અથવા ડવરસ સુધી બમાંના  
ગમે તે પ્રકારનીકેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેનો ગુનો સંપૂર્ણ થવા માટે તહોમતદારના  
કમળમાં જે દસ્તાવેજ હોય તેની ઉપર કાંઈ ખોટું અથવા  
નીશાની હોવી જોઈએ. અને તહોમતદારના કમળમાં જે દસ્તાવેજ  
છે તે ખરા હાખલ વાપરવાનો ધરાઈ છે એવું સાબીત થવું જોઈએ.  
એ દસ્તાવેજ કલમ ૪૬૭ માં જે પ્રકાર બતાવ્યો છે તે પ્રકારનું હોવું  
જોઈએ. રાણી વિરજ રઘુનંદન પત્રોત્તેસ. ઇ. ડા. પ્રા ૩૬૪

કલમ ૪૭૬ મી.

સેશન કોર્ટ.

હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કા  
યદાની ૪૬૭મી કલમમાં  
લખેલા પ્રકારથી જુદા પ્ર  
કારના લેખનું ખરી પાણુ  
દેખાડવા સાથે વપરાતી  
હોય એવી કાંઈ મુદ્રા, અ  
થવા નીશાની ખોટી બના  
વવી, અથવા ખોટી ની  
શાની કરેલો પદાર્થ કબ-  
જામાં રાખવો.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જમાનું લઈ શકાય  
નહીં.

શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી બેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૭૭ મી.

સેશન કોર્ટ.

કોઈ વીલને દગલખાણથી  
છુપાવવું, એહેરી નાખવું,  
અથવા તેનો નાશ કરવો,  
અથવા તેમ કરવાની કો  
શીશ કરવી.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જમાનું લઈ શકાય  
નહીં.

શીક્ષા.

જીવતાં સુધી સમુદ્રપાર, અથવા ૭ વરસ સુધી બેમાંના ગેમે  
તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

ટીકા.

૧ કોઈ એડ સંબંધીતા દસ્તાવેજનો નાશ કરવામાં આવે તો આ  
કલમ પ્રમાણે કિંમતી દસ્તાવેજનો નાશ કરવાનું તેની ઉપર તહોમત  
આવે—રાણી વિરજી નીતાઈમંડળ. ઇ. ડા. પ્ર. ૩૩૭

કલમ ૪૭૯ મી.  
ત્રેપારની નીશાની ઘેટલે શું ?

કલમ ૪૭૯ મી.  
મિલકતની નીશાની ઘેટલે શું ?

કલમ ૪૮૦ મી.  
ખોટી ત્રેપારની નીશાની વાપરવી ઘેટલે શું ?

કલમ ૪૮૧ મી.  
ખોટી મિલકતની નીશાની વાપરવી ઘેટલે શું ?

કલમ ૪૮૨ મી.

૧લા અથવા  
૨જા વર્ગનો મા  
જીજીર.

કોઈ સખસને છતરવા, અથવા  
જુકશાન કરવાના ઈ  
રાદાથી કોઈ ખોટી ત્રેપારની  
અથવા મિલકતની  
નીશાની વાપરવી.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાંના ગેરે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

કલમ ૪૮૩ મી.

૧લા અથવા  
૨જા વર્ગનો મા  
જીજીર.

કોઈ બીજો માણસ કોઈ  
ત્રેપારની અથવા મિલકત  
ની નીશાની વાપરતો હોય  
તેની નીશાની હાની અથવા  
જુકશાન કરવાના ઈ  
રાદાથી ખોટી બતાવવી.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

શિક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગેરે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

કલમ ૪૮૪ મી.

<p>સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માહિત્તર.</p>	<p>કોઈ સરકારી નોકર જે મીલકતની નીશાની વાપરતો હોય અથવા કોઈ મીલકતની ખતીયત ગત વીજરે ખતાવવા સાડ તે જે નીશાની વાપરતો હોય તેની નીશાની ખોટી ખતાવવી.</p>	<p>વગર વારંટે પકડાય નહીં સેમન નીકળે, જમાન લઈ શકાય.</p>
--	---	--

સીક્ષા.

૩ વરસ સુધી ખેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

કલમ ૪૮૫ મી.

<p>સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માહિત્તર.</p>	<p>કોઈ છાપ, પત્ર અથવા કોઈ સરકારી કે ખાનગી મીલકતની અથવા વેપારની નીશાની ખોટી ખતાવવાનું કોઈ ખીચું હથિયાર દગલખાળથી ખતાવવું, અથવા કબજામાં રાખવું.</p>	<p>વગર વારંટે પકડાય નહીં, સેમન નીકળે જમાન લઈ શકાય.</p>
--	--	--

શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી ખેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## કલમ ૪૮૬ મી.

૧ લા અથવા ૨ જા વર્ગનો માણસેટ.	ખોટી મીલકતની અથવા વેપારની નીશાની જે પર હોય એવો માલ, જાણી પુછને વેચ્યો.	વગર વારંટે પકડી શકાય નહીં, સમન નીકળે, જામીન લ ઈ શકાય.
-------------------------------------	---	--

## શિક્ષા.

૧ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૮૭ મી.

સેસન કોર્ટ અ થવા ૧ લા અથ વા ૨ જા વર્ગનો માણસેટ.	કાંઈ ગાંસડી કે બારદાન મધ્યે માલ હોય તે ઉપર દગલખાણથી કાંઈ ખોટી નીશાની કરવી એવા ઈ રાદાથી કે તે મધ્યે જે માલ નહીં હોય તે માલ તે મધ્યે છે એમ માનવા માં આવે વગરે.	વગર વારંટે પકડાય નહીં, સમન નીક ળે, જામીન લઈ શકાય.
--	---	--

## શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ,  
અથવા બંને.

## કલમ ૪૮૮ બી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા અથવા ૨ ના વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

તેવી કાંઈ ખોટી ની શાનીનો ઉપયોગ કરવો.

વગર વારંટે પકડાય નહીં. સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

૩ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બંને.

## કલમ ૪૮૯ બી.

૧ લા અથવા ૨ ના વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.

નુકશાન કરવાના ઈરાદા થી કાંઈ મીલકતની ની શાની કાઢી નોખવી, અથવા તેનો નાશ કરવો, અથવા તે બીગાડવી.

વગર વારંટે પકડાય નહીં. સમન નીકળે જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

૧ વરસ સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.

૧ હા અથવા	તરી અથવા ખુસકીના	વગર વારંટે પકડાય
૨ જા માર્ગના	રસ્તાની મુસાફરીમાં નોકરી કરવાનો અથવા કોઈ સખસ કે મીત્રકેતને કેથે લઈ જવાનો કરાર કરીને બંધાયા છતાં તે કરાર મુજબ બુધ્ધિપૂર્વક નહીં ચાલવું.	નહીં. સમન વીકળે જામીન લઈ શકાય.

## શિક્ષા.

૧ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૧૦૦ રૂપાઆનો દંડ, અથવા બંને.

## ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો સ્થાપીત થવા માટે નીચેની હકીકત સાબીત થવી જોઈએ.

- ૧ કરેલો કરાર કાયદાસર હતો.
- ૨ નોકર તરીકે કામ કરવાને બંધાએલો હતો,
- ૩ એ કરાર મુસાફરીમાં નોકરી કરવાનો હતો,
- ૪ એ કરાર નોકરે તોડ્યો.

નોકરને શેઠ માર મારે, નોકર એકાએક માંદો પડી જાય તો નોકર જવાબદાર નથી.

ડોળીયાળાઓ, બગીચાળાઓ વગેરે માર્ગમાં મુસાફરને રખડાવી કરાર તોડે તેમને અટકાવવા માટે આ કલમ છે.

૧ એક સખસે બીજા સખસ સાથે પોતાનાં ગાડાં ભાડે આપવાનો કરાર કર્યો હોય તેન આ કલમ લાગતી નથી. ૯ વી. રી. પ્ર. ૧૨ જુઓ કી. પ્રો. કોડ કલમ ૬૭ નું દ્રષ્ટાંત આ અને નોંટ.

• કલમ ૪૯૧ મી.

પેહેલા અથવા બીજા વર્ગ નો માણસો.

બીજાપણ, ગાંડપણ, અથવા રોગના સમયમાં લાચાર હોય તેવા સખસોની ખીંદમત કરવા તથા તેઓની હાજતો પુરી પાડવાનો કરાર કરીને બંધાયા છતાં તે કરાર મુજબ બુદ્ધિપૂર્વક નહીં ચાલવું.

વગર વારંટે પકડાય નહીં. સમૂન નીકળે જામીન લઈ શકાય.

સીકા.

૩ મહીના સુધી બેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા ૨૦૦ રૂપીઆનો દંડ, અથવા બેંન.

ટીકા.

ગાંડા બાળક વીગેરેની સંભાળ માટે જે નોકરી રાખ્યા હોય તે નાશી જાય તે માટે આ કલમ છે.



## કલમ ૪૯૨ મી.

૧ જા અથ  
વા બીજા વર્ગના  
મજૂરો.

મુકરર મુદત સુધી કોઈ  
દુર જગો પર ચાકરી કર  
વાનો કરાર કર્યે હાય,  
અને તે જગીયર શેખે ખ  
રચે ચાકરને લઈ ગયા હોય  
તેના કરારથી ખંચાયા છતાં  
પુદ્ધિ પુર્વક તે ચાકરી છોડ  
વી અથવા કામ કરવાની  
ના કહેવી.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, સમન નીકળે  
જમીન લેવાય.

## સીલા.

૧ મહીના સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા  
થયેલા ખરચથી ખમણે દંડ અથવા બંને,

## કલમ ૪૯૩ મી.

સેશન કોર્ટ.

જે પુરુષની માથે જે સ્ત્રી  
ના કાયદા મુજબ લગ્ન થય-  
યાં નથી તે પુરુષે તે સ્ત્રીને  
કાયદા મુજબ લગ્ન થયા-  
નો કપટથી વીશ્વાસ ખેસા  
ડીને તેની જોડે દંપતીભા  
વે રહેવું.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે  
જમાન લઈ શકાય  
નહીં.

## શિલા.

૭ વરસ સુધી ખેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.

## કલમ ૪૯૪ મી.

સેસન કોર્ટ.	જે અથવા વહની હયાતી માં ફરી લગ્ન કરવું.	વગર વારંટ પંકડાય નહીં, વારંટ નીકળે નમાન સવાય.
સીક્ષા.		
૭ વર્ષ સુધી મેમાંના ગેમે તે પ્રકારની કેડ તથા દંડ.		

## ટીકા.

પુરૂષે એક બાઈડી અને સ્ત્રીએ એક ધણી કરવો નોંધએ એવો સાધારણ નિયમ છે. જેમના ધર્મશાસ્ત્રમાં આવો નિયમ હોય તેમછતાં એકની હયાતી છતાં બીજું લગ્ન કરે તેને અટકાવવા માટે આ કલમ છે.

આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં ફરીઆદીએ નીચે પ્રમાણે હકીકત સાબીત કરવી નોંધએ.

૧ ફરીઆદી અને તહોમતદારનાં આગળ લગ્ન થઈ ગયાં છે,

૨ એવા લગ્ન થયાછતાં તેણે અમુક બીજા સખસ સાથે લગ્ન કર્યું,

૩ બીજા લગ્ન વખતે આગળું લગ્ન હજી ચાલુ છે એવું તહોમતદાર જાણતો હતો.

તહોમતદારે મેના બચાવ માટે નીચેની હકીકત સાબીત કરવી નોંધએ.

૧ તહોમતદારનો ધણી અથવા મરદ હોય તો સ્ત્રી સાત વરસથી જુદી રહેતી હતી અને એ અરસામાં તેઓ જીવતાં છે એવું પરસ્પર માનવામાં આવતું નથી કિંવા,

૨ આગલાં ધણી ધણીઆંણી વચ્ચે છુટા છેડા થઈ ગયા છે કિંવા,

૩ આગલા લગ્ન ખરા લગ્ન નથી એવું કોઈ ધનિસાફની કોર્ટ ફરાવ્યું હતું.

વળી જુઓ નીચેના ફસલા.

૧ ધનિસાફની કોર્ટ એક લગ્ન કાયદાસર છે એવું જાહેર કરવાને અથવા કોઈ સ્ત્રીને ફરી લગ્ન કરવાની પરવાનગી આપવાને કોઈ

કોબનો અધીકાર મંજૂર રાખ્યો નહીં. બીજું લગ્ન કરવાને નામ પરવાનગી આપી હોય તે આ કલમ પ્રમાણે કરેલા ગુનાનો ખ્યાલ નથી. રાણી વિરુદ્ધ ચંપુરાવે. ૧ ઇ. લા. રી. ( મુંબઈ ) પ્ર. ૩૪૭

૨ લગ્નની જોડે નોટીસ છપાવે એ આ કલમ પ્રમાણે ગુનો બનવાની તૈયારી કહેવાય પણ કોશીશ ન કહેવાય.

એક સપ્તમે એક બાઈડી જીવતી છતાં એક સ્ત્રી સાથે પોતે લગ્ન કરવાનો છે એવી નોટીસ છપાવી હોય તો તેની બાઈડીની હયાતીમાં બીજું લગ્ન કરવાની કોશીશનો ગુનો તેના ઉપર ઠરી શકે નહીં. ૧ ઇ. લા. રી. (અલહાબાદ) પ્ર. ૩૧૬

૩ એક ધણી હયાત છતાં તેની પરવાનગી વગર બીજે ધણી કરવો એવો કોઈ નાતનો રીવાજ હોય પણ તે હિંદુશાસ્ત્રથી ઉલટો છે માટે એવી સ્ત્રીને આ કલમ પ્રમાણે સજા થાય. જે મરદે એવું લગ્ન કરવું હોય તેને આ કલમ ૪૬૭ પ્રમાણે છોનાળાની સજા થાય—રાણી વિરુદ્ધ કરશન ગોળ. ૨ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૧૭

૪ ખ્રિસ્તી થઈ ગયેલો કોઈ હિંદુ ફરીથી હિંદુ ધર્મમાં આવે અને કોઈ હિંદુ સ્ત્રીને પરણે તો તે ખ્રિસ્તી હતો તે વખતે તેની એક બાઈડી જીવતી હતી અને હિંદુ થયો ત્યારે બીજી પરણ્યો તો તેને આ કલમ પ્રમાણે રિક્ષા થાય નહીં. ૩ મ. હા. રી. એ. ૭

૫ હિંદુ કે મુસલમાન સ્ત્રી એક ધણી હયાત છતાં બીજે કરે તો ગુનો છે. ધણી એકથી વધારે કરે તો ગુનો નથી કેમકે ધણીને તો જીવનના ધર્મશાસ્ત્રથી એકથી વધારે બાઈડી કરવાને છુટ છે. મ. હા. રી. સને ૧૮૭૦

૬ એક મુસલમાન પરણેલી છોકરી તેના વાલીના કબજામાં હોય ત્યારે તે વાલીની બાણ વગર બીજું લગ્ન કરે તો તે વાલી ઉપર આ કલમ પ્રમાણેના ગુનાની મદદગારનું તહોમત આવે નહીં—કેશરેહિંદ વિરુદ્ધ અબદલ ફરીમ. ૪ ઇ. લા. રી. (કલકત્તા) પ્ર. ૧૦

૭ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં તહોમતદાર સ્ત્રી પરણેલી છે એવી ખુલી સાબીતી નોંધાયે. પીતામરસીંગના કામમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટના કુલબૈચનો ઠરાવ. તા. ૮ ડીસેમ્બર સને ૧૮૭૬

કલમ ૪૯૫ મી.

સેસન કોર્ટ.	જેજી ગુનોહ, પણ જે સખ સની સાથે પાછળનું લગ્ન યાય તેહેનાથી આગળના લગ્નની વીત છુમાવીને, ક રેલો.	વગર વારંટે પકડાય મંહી, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
<b>સીક્ષા.</b>		
૧૦ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

કલમ ૪૯૬ મી.

સેશન કોર્ટ.	કાયદા મુજબ લગ્ન નહીં થતાં. કોઈ સખસે દગલમાં જના ધરિદારથી થવા દી- ધા લગ્ન વીધા.	વગર વારંટે પકડાય નહીં વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકા- ય નહીં.
<b>શિક્ષા.</b>		
૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, તથા દંડ.		

ટીકા.

૧ આ કલમ પ્રમાણેના લગ્ન કોઈએ પોતાના ઘરમાં થવા દીધા હોય તો એટલાજ ઉપરથી આ ધરધણી ઉપર આ કલમના ગુન્હામાં મદદગારી કર્યાનું તહોમત આવી શકે નહીં—રાણી વિરદ કદમ. કો. ઈ. ડા. પ્ર. ૩૬૪

સેસન કોર્ટ.

છીનાણું.

વગર વારંટ પકડાય  
નહી, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીકા.

પ વરસ સુધી એમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ,  
અથવા બંન.

ટીકા.

આ કલમ છીનાણા માટે છે. દરેક માણસે પોત પોતાની મિલકત બોગવવી જોઈએ એ ન્યાયનું એક મહાવાક્ય (કહેવત) છે એથી ઉલટા ખીલની સ્ત્રી જોયો બોગવે તેમને માટે આ કલમ છે નીચેના કેસના છે તે આ કલમ સમજવા માટે ઘણા અગત્યના છે. ઘણી વખતે ઘણીએ આંખ આડા કાન કર્યા એવી તકરાર લાવી તહોમતદાર તરફથી તહોમત ઉડાવી દેવાની તજવીજ કરવામાં આવેછે. તારે આ આંખ આડા કાન કરવા કોને કહેછે તે જાણવું અગત્યનું છે. મી. મેન પોતાના પેતલકોડની ટીકાના ગ્રંથને પાને ૩૯૩-૩૯૪ મે નીચે પ્રમાણેની મતલબ કહેછે.

છીનાણ સ્ત્રીની ચાલ જાણવા માટે ઘણીએ ગફલત કરી હોય, જોડું ધ્યાન આપ્યું હોય, તેની ચાલ ઉપર થોડો શક રાખી કોઈ બેજો જાય આવે ખેસે ઉઠે તે માટે થોડો વહેમ રાખ્યો હોય એટલા ઉપરથી જ ઘણીએ આંખ આડા કાન કર્યા એવું ગણાય નહીં. બલે છીનાણું કરે એવો તેના તરફનો ધરાદો હોયો જોઈએ ધરાદો હોય, તેની સ્ત્રીની ચાલ માટે ફરીઆદ કરવાનો વખત મળ્યો હોય તેમ છતાં ફરીઆદ કરી ન હોય તો પછી તેણે આંખ આડા કાન કર્યા કહેવાય. એક વખત સ્ત્રીની ચાલ ખરાબ માલુમ પડી હોય તારે એવી ચાલ ફરીથી નહીં ચલાવવા ઘણી તેને કહે તેમ છતાં ખીજી વખતે તેવી ચાલ ચલાવે તો પેહેલી લખતે આંખ આડા કાન કર્યા કહેવાય નહીં.

છીનાળાની ફરીઆદ સ્ત્રીના ધણી વગર કિંવા તે છીનાળું, કસ્ટી. વખતે જેના હવાલામાં હોય તેના વગર બીજાથી થાય નહીં. ક્રી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૭૮

છીનાળાના કેસમાં સ્ત્રી તેના ધણી વિરુદ્ધ પુરાવો આપી શકે. ક્રી. પ્ર. ૮૫

આ કલમના છંદા બાગથી જણાવે કે સ્ત્રીને છીનાળાના કામમાં મદદગાર ગણાય નહીં.

૧ આ કાયદાની કલમ ૨૧૩ ના નિયમ છીનાળાને પ્રાગતા નથી તે માંદોમાંદે માંડીવાળી શકાય, પણ શિક્ષા થયા પછી નહીં. કેથરેહિંદ વિરુદ્ધ થોમસન. ૨ ઇં. લા. રી. (અલાહબાદ) પ્ર. ૩૩૮

૨ છીનાળાની ફરીઆદ કર્યા પછી ધણી મરી જાય તો ધણુંકરીને તે ફરીઆદીનું કામ બંધ પડતું નથી. ક્રો. ઇં. ડા. પ્ર. ૩૪૧

૩ આ કલમ પ્રમાણેનું તહોમત સાબીત કરાવતી વખતે જે સ્ત્રી સાથે છીનાળું કરવામાં આવ્યું હોય તે સ્ત્રીને ક્યાંઈ લઈ જવામાં આવી ન હોય તો તહોમતદાર ઉપર ૪૬૮ મી કલમનું તહોમત આવી શકે નહીં. ધણીએ જ્યારે આંખ આડા કાન કર્યા હોય ત્યારે છીનાળાનું તહોમત આવી શકે નહીં. ૪ વી. રી. પ્ર. ૩૧

૪ પોતાની સ્ત્રીને છીનાળું કરતાં કોઈ સખસે જોઈ હોય, અને તેથી ગુસ્સામાં આવી તે સ્ત્રીને તેણે મારી નાખી હોય તેને માટે જન્મ દેશ નીકળતી સજા થઈ હોય તો પણ છીનાળું કરનાર ઉપર તે આ કલમ પ્રમાણે કામ ચલાવી શકે છે—રાણી વિરુદ્ધ માધરચંદર ગીરમહંત. કલકત્તા હાઈકોર્ટ ૧૫ ડીસેમ્બર સને ૧૮૭૩.

૫ છીનાળાના કેસમાં પ્રવેશ સાબીત થવો જોઈએ. એ પ્રવેશ જે બખાતકાર સંબોગમાં જોઈએ છંદિ તેવોજ જોઈએ. વળી છીનાળાના કેસમાં પ્રત્યક્ષ પુરાવ જોઈએ કે છીનાળું કરનારે તે સ્ત્રી અમુક સખસની બાઈડી છે એવું જાણેલું હોવું જોઈએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. તે પરણેલી છે એવું તે જાણે એમ્ને બસ છે—રાણી વિરુદ્ધ માધરચંદર ગીરમહંત. કલકત્તા હાઈકોર્ટ. ૧૫ ડીસેમ્બર સને ૧૮૭૩

૬ આ કલમ પ્રમાણે જે સખસ ઉપર તહોમત આવ્યું હોય તે

સખસ ને સ્ત્રી સાથે છીનાણું કર્યાનું કહેવામાં આવતું હોય. તે સ્ત્રી સાથે નક્કર રીત પ્રમાણે નાતરું કર્યાનું કહે તો એવે વખતે કોઈને એક-લુંગ જોવાનું છે કે નાતરું કરતો વખતે તે સ્ત્રી અમુક જણની પરજોન સ્ત્રીએ એવું કોઈ બીજા પટપણથી જાણતો અથવા માનતો હતો કે નહીં. જો તેમ હોય તો તહોમત રહી શકે નહીં—રાણી વિરુદ્ધ મનોહર રાય-જી. ૫ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૭ (ફોર્જદારી.)

૭ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં સ્ત્રી પરજોલી છે એવું પુરી રીતે સાબીત થયું જોઈએ. પોતાં બરસીંગના કામમાં. કલકત્તા હાઇકોર્ટની કુલબેચનો ઠરાવ. તા. ૮ ડિસેમ્બર સને ૧૮૭૬.

૮ જે સખસે પોતાની સ્ત્રી સાથે બીજા કોઈએ છીનાણું કર્યાની ફરીઆદ કરી હોય તેની ઉપર દીવાનીમાં નુકશાની લેવાની પણ ફરીઆદ થઈ શકે છે. લોંગી અને લોંગી વિરુદ્ધ ગુજરા મહીસુરના જુડીશીઅલ કમીશનરની એફીસ. તા. ૨૦ જાનેવારી સને ૧૮૮૦

કલમ ૪૯૮ મી.

પહેલા અથવા બીજા વર્ગનો મા જુરેટ.	સાપરાય ઇરાદાથી કોઈ પ રજોલી સ્ત્રીને ફોસલાવી લઈ જવી, અથવા રોકી રાખવી.	વખર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જામીન લઈ રાકાય
----------------------------------	--	--

સીલા.

૨ વર્ષ સુધી ખેમાના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ અથવા બેઉ.

ટીકા.

પારકા સખસો બીજાની સ્ત્રીને આડા વહેવાર માટે બગવી બધા જાણ તે માટે આ કલમ છે.

ફી. પ્રો. કોડ કલમ ૪૭૯ પ્રમાણે આ કલમ વિરુદ્ધના ગુનાની

ફરીઆદ તેના ઘણી કે જે વખતે ભગવી લઈ જવામાં આવે ત્યારે જેનો હવાલો હોય તેની અરજ વગર સંભળાય નહીં. . .

૧ કોઈ મરદ અમરત ભેળાં રહેતાં હોય એવું સાબીત થાય તો તેઓ ભેળાં રહેતાં તે ઘણી ઘણીઆણી તરી કે મરદ નહોતાં એવું સાબીત કરવાનો ખોળે તહોમતદારે ઉપર છે—રાણી વિરજ વઝીરા. ૮ ખે. લા. રી. પ્ર. ૬૩

૨ જે સ્ત્રીને ભગવી લઈ જવામાં આવી હોય તે સ્ત્રીએ પોતાને ભગવી લઈ જવા તહોમતદારને કહ્યું હોય અને તહોમતદારે થોડા વખત સુધી ના કહી હોય પણ જો અંતે ભગવી જાય તો તેણે આ કલમ પ્રમાણેનો ગુન્હો કર્યો કહેવાય—રાણી વિરજ કુમાર સ્વામી. ૨ મ. હા. રી. પ્ર. ૩૩૧

૨ આ કલમ વિરજનો ગુન્હો માંહોમાંહે માંડીવાળી સકાય નહીં. રાણી વિરજ જેઠાચત્ર. ૧ ઈ. લા. રી. (મુંમઈ) પ્ર. ૧૫૮

૩ આ કલમ પ્રમાણેના ગુન્હામાં જે સ્ત્રી પોતાની ખુશીથી ભગવી લઈ જનારની સાથે ગઈ હોય તોપણ આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો થાય છે. કેમકે આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં ભગવી લઈ ગયેલી સ્ત્રીની મરજ હતી કે નહીં તે કાંઈ અગત્યનો ભાગ નથી. ૨ મ. હા. રી. એ. ૩૧

૪ ઘણી બાડે લીધેલા ધરમાં પોતાની સ્ત્રીને રાખી બહાર ગતમગ્ન થો હોય તે પેરથી તે સ્ત્રીને ભગવી લઈ જવી તે આ કલમ પ્રમાણે ગુન્હો છે.

૫ એવી સ્ત્રી સાથે તેના સાસરાનો જે સખસ જાય તે મદદગાર ગણાય. મ. હા. રી. સને ૧૮૧૪

૬ આ કલમ પ્રમાણેના તહોમતમાં જે સ્ત્રીને ભગવી લઈ જવામાં આવી હોય તે પરણેલી હતી એવું ખુલી રીતે સાબીત થવું જોઈએ. પીતાંબરસીંગના કામમાં કલકત્તા હાઇકોર્ટની ફલખેન્ડનો ઠરાવ. તા. ૮ ડીસેમ્બર સને ૧૮૭૯

કલમ ૪૯૯ મી.

આખર સેવી એટલે શું.

ટીકા.

૧ એક પોલીસના ઇન્સ્પેક્ટરને ખળેનાંધ નામનો સખસ ડોકો



ડીનો આગેવાન છે કે ફહીં તેનો તપાસ કરવા મોકલવામાં આવ્યો તેણે એવો રીપોર્ટ કર્યો કે તેવાત ખોટી છે, અને ગામના વાણીઆઓ દ્વેષભાવથી તેને શિક્ષા કરાવવાને પ્રયત્ન કરેછે એવું લખ્યું કે—  
આતંગી તપાસથી મને એવું માલુમ પડેછે કે વાણીઆના ઘરમાં જે બાઈડીઓ છે તેઓમાંની બહુતાય સાથે એક જે રૂાત રહી નથી એવી ઘોડીજ બાઈડી છે. એ કામમાં કરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારે વાણીઆઓની સ્ત્રીઓનો આખર લેવાનો ગુન્હો ક્યો. રાજનારાયનસી-

૬ એ. હા. રી. પ્ર. ૪૨

૨ આ પેનલકોડમાં લખેલા અને બોલેલા ગેરઆખરના વાક્ય માટે કાંઈ તકાવત પાડ્યો નથી—રાણી વિરદ મહંત પરસો રામદાસ. ડા. ઈ. હા. પ્ર. ૩૪૬

૩ કોઈ વકીલ અથવા મુખ્તીઆર તેના અસીલે આપેલી હકીકત ઉપરથી પોતાની પ્લીડીંગ (લખેલી તકરાર) માં વગર કપટે કાંઈ ગેર-આખર થાય એવી હકીકત લખે તો આ કંત્રમના અપવાદ ૬ માં પ્રમાણે તેનો ખસાવ થાયછે. પણ જો એવી હકીકત તેને મળી ન હોય અને દ્વેષથી એવી હકીકત લખે તો તેનો ખસાવ થતો નથી—રાણી વિરદ કીરમત. ૨ અ. હા. રી. પ્ર. ૨૭૩

૪ પોતાના ઉપરીના હુકમથી કાંઈ રીપોર્ટ કરવામાં આવે તેમાં ખોળ સખસો વિરદ વગર કપટે અને બાજબી રીતે કાંઈ તહોમત આપે એવું લખે તો આ કંત્રમના ૬ મા અપવાદ પ્રમાણે તેનો ખસાવ થાયછે—રાજનારાયણસેન વિરદ ડીગંપરપાલ. ૧૪ વી. રી. પ્ર. ૨૨

૫ તહોમતદારે ફરીઆદીની ગેરઆખર કરવાથી ફરીઆદીને કાંઈ ખરેખર નુકશાન થયેલું હોવું જોઈએ એવી કાંઈ જરૂર નથી. જે ગેરઆખરનું કૃત્ય કર્યું હોય તેથી ફરીઆદીને હાની થશે એવું તે જાણતો અથવા માનતો હોય તો ખસ છે. રાણી વિરદ યાકરદાસ. ૫ ફેબ્રુ-આરી સને ૧૮૭૪ અ. હા.

૬ આવા ગુન્હા માંહોમાંહે માંડીવાળી શકાય નહીં—રાણી વિરદ તટી. ૧ ઈ. હા. રી. (મુંબઈ) પ્ર. ૧૫૮

૭ એક બાહ્ય પાડેશના કોઈ ગામના બાહ્ય લોકોને પોતાના

એને પોતાના ગામના જાણીતા કોઈ ધર્મની આપત વીર કહ્યો.  
મળવાને મતલબે કાંઈ કાગળ નીકળપટપણથી લખ્યો હોય તો તેનો  
ખ્યાલ આ કલમમાં અપવાદ ૮ એને ૧૦ પ્રમાણે થાય છે. રાણી  
વિરદ કાશીનાથ આયલ. ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૪૩ (મોજીદુરી).

૮ આ કલમ પ્રમાણેના ગુલ્હના તહોમતની તજવીજ આ  
કલમમાં ખતાવ્યા પ્રમાણે થાય. એ આપત અંગ્રેજ કાયદામાં  
ખતાવ્યા પ્રમાણે તજવીજ થાય નહીં. ૧૪ વી. રી. ૨૭

૯ એક સમસની આપરને હાની થાય એવા કાંઈ તહોમત લખીને  
કોર્ટમાં કાંઈ અરજી આપવામાં આવે એવી મતલબથી કે  
કોર્ટમાં તે વંચાયાથી ઘણા માણસ તે જાણે તહોમતદારના આ  
કૃત્યથી તેણે તે અરજી છાપી હોય એવો અર્થ થાય છે. ૧૪ વી. રી. પ્ર. ૨૭

૧૦ પોતાના દીકરાના ખ્યાલ અર્થે આપ કાંઈ ગેરઆખર થાય  
એવું બોલ્યો હોય તો તેણે તે શુદ્ધ બુદ્ધિથી બોલ્યાનું સાબીત કરતાં  
તુલ્ય આ કલમના અર્થ પ્રમાણે ગુંહો કરે છે—રાણી વિરદ પરસોરા-  
મદાસ. ૩ વી. રી. પ્ર. ૪૫

૧૧ દૂધભાવથી કાંઈ ખોટો આરોપ લાગવામાં આવે તો તે  
આખર લેવાનો ગુલ્હો થાય છે. ૨ વી. રી. પ્ર. ૩૫

૧૨ આખર લેવાના કેસમાં આખર જાય એવી સતજાનનો મુદ્દા-  
નો કાગળ ટપાજ રહેતે અમુક ડેકાણે મોકલવામાં આવ્યો હતો એવી  
સાબીતી આપવામાં આવે તો એ પ્રાંતમાં તે કાગળ પ્રસીદ્ધ થયો એવું  
મણવું જોઈએ. ૫ વી. રી. પ્ર. ૪૪

૧૩ ફરીઆદી નામ કોમનું માણસ હોય પણ તેની ઉપર ચોરીનું  
ખોટું તહોમત મુકવામાં આવે તો તે આખર ની ફરીઆદ કરી શકે. ૨  
વી. રી. પ્ર. ૩૬

( ૩૬૮ )

કલમ ૫૦૦ મી.

<p>સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.</p>	<p>આખરે લેવી.</p>	<p>વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જાતીન લઈ શકાય.</p>
<p>સીક્ષા.</p>		
<p>૨ વરસ સુધી આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.</p>		

ટીકા.

આ કલમ પ્રમાણેના ગુનાહની ફરીઆદ થયા વગર કામ ચાલી શકે નહીં. જુઓ કી. પ્રો. ક્રોડની કલમ ૧૪૨

કલમ ૫૦૧ મી.

<p>સેશન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માજિસ્ટ્રેટ.</p>	<p>કાંઈ બાબત આખરે લેવા જરૂરી છે એવું જાણીને તે છાપવી, અથવા કોતરવી.</p>	<p>વગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે, જાતીન લઈ શકાય.</p>
<p>સીક્ષા.</p>		
<p>૨ વરસ સુધી આસાન કેદ અથવા દંડ, અથવા બંને.</p>		

## કલમ ૫૦૨ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા પેહલા વર્ગનો માણસ:	આખર લેવા જેવી ખાખત વાળી છાપેલી અથવા કોતરેલી ભસ્તુ તેવીછે એ મ જાણ્યા છતાં વેચવી.	વગર વારંટ પકડાય નહીં. વારંટ નીકળે, જામીન લઈ શકાય.
--	--	---

## સીક્ષા.

જે વરસ સુધી આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

## કલમ ૫૦૩ મી.

સાપરાધે ધમકી એટલે શું.

## ટીકા.

૧ એક સખસ એક પુખ્તવયની સ્ત્રીના જાઈને ઘેર ગયો, અને તેને કહ્યું કે મને સરકારે મોકલ્યો છે, અને જો તારી બેઠન મારે ઘેર નહીં મોકલેતો તને છ મહીનાની સજા કરાવીશ તેમાં હરાવવામાં આવ્યું કે આ કાયદામાં લયની જે બાપ્પા બતાવી છે તે પ્રમાણેનો આ બપ નથી માટે તેણે કાંઈ ગુનોહ કર્યો. નથી—રાણી વિરૂદ્ધ મોરોખ્ત આ-સ્કરેજ. ૮ મું. હા. રી. પ્ર. ૧૦૧ (ફોજદારી).

## કલમ ૫૦૪ મી.

કોઈપણ માણ સ્ત્રી.	સુલેહનો ભંગ કરવાનાઈ રાદાથી કોઈનો તીરસ્કાર કરવો.	વગર વારંટ પકડાય નહીં, વારંટ નીકળે જામાન લઈ શકાય.
----------------------	---	--

## સીક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમતે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને.

## કલમ ૫૦૫ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા-  
અસ્ટ્રેટ.

અંડ અથવા લોકની સુલે  
હુની નિરૂદ્ધ કાંઈ ગુનાહ  
કરવાના ધરિદાયી ખો-  
ટી ભુમ અથવા વાત ચ  
લાવવી.

વગર વારંટે પકડાય  
નહીં, વારંટે નીકળે  
જામીન નહીં લઈ  
શકાય.

## શિક્ષા.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અ  
થવા બંને.

## કલમ ૫૦૬ મી.

૧લા અથવા ૨  
જા વર્ગનો મા-  
અસ્ટ્રેટ.

સાપરાયે ધમકી

વગર વારંટે પકડા-  
ય નહીં, વારંટે ની-  
કળે, જામાન લઈ શ  
કાય.

૨ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ, અ  
થવા બંને.

સેશન કોર્ટ અથ  
વા ૧લા વર્ગનો  
માઅસ્ટ્રેટ.

જો તે ધમકી મોત, અથ  
વા મહા બંધા કરવા વી  
ગેરેવી હોય, તો.

અજ.

## શિક્ષા.

૭ વરસ સુધી જેમાંના ગમે તે પ્રકારની કેદ અથવા દંડ  
અથવા બંને.

( ૩૭૧ )

કલમ ૫૦૭ મી.

સેસન કોર્ટ અથવા ૧ લા વર્ગનો માલુસ્ટ્રેટ.	નનમા સંદેસાની મારફતે અથવા ધેમકી ક્યાંથી આવેછે તેની ખબર નહીં પડે એવી તુતખીર કરીને સાપરાર્ધ ધમકી આપવી	વર્ગર વારંટે પકડાય નહીં, વારંટે નીકળે જીમીન લઈ શકાય.
<p style="text-align: center;">શિક્ષા.</p> <p>ઉપક્ષી કલમની શિક્ષા ઉપરાંત ૨ વરસ સુધી બેમાંના બન્ને તે પ્રકારની કેદ.</p>		

કલમ ૫૦૬ મી.

૧ લા અથવા ૨ જી વર્ગનો માલુસ્ટ્રેટ.	મારી ઉપર ઈશ્તિરની અપ્રસંનતા થશે એવા ભય ઉત્પન્ન કરીને કોઈ શખસ પાસે કાંઈ કામ કરાવવું.	વગર વારંટે પકડી શકે, વારંટે નીકળે, જીમીન લઈ શકાય.
<p style="text-align: center;">સીક્ષા.</p> <p>૧ વરસ સુધી બેમાંના બન્ને તે પ્રકારની કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.</p>		

( ૩૭૨ )

કલમ ૫૦૯ મી.

૧ લા વર્ગનો  
માણસ.

કોઈ સ્ત્રીને લાજવાના  
ધરાદારી ખોલેલા શખ્દ,  
અથવા કરેલા ચાળા.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીક  
ળે, જામીન લઈ શ  
કાય.

સીક્ષા.

૧ વરસ સુધી આસાન કેદ, અથવા દંડ અથવા બંને.

કલમ ૫૧૦ મી.

કોઈ પણ મા  
ણસ.

કોઈ જાહેર જગા વીગેરે  
માં પીને આવવું, અથવા  
કોઈ શખ્સને દુઃખ દેવું.

વગર વારંટ પકડાય  
નહીં, વારંટ નીકળે,  
જામીન લઈ શકાય.

સીક્ષા.

૨૪ દલાક સુધી આસાન કેદ અથવા ૧૦ રૂપીઆનો દંડ  
અથવા બંને.

કોશીશ કરેલા  
ગુન્હાની તજવી  
જ જે કોર્ટથી  
થઈ શકતી હોય  
તે કોર્ટથી.

જે ગુનાહોને માટે સ  
મુદ્રપાર કરવાની અથવા  
કેદની શિક્ષા ઠરાવી છે તે  
ગુનાહની કોશીશ કરવી,  
તથા તે કોશીશ કરવામાં  
તે ગુનોહ કરવા તરફ કાંઈ  
કામ કરવું.

જે ગુનાહની કોશી  
શ ફુરી હોય તે ગુ  
નોહ વગરે વારંટે  
અગર પારંટથી થક  
ડાતે હોય તો તે  
પ્રમાણ સમન વારંટ  
પણ તેજ પ્રમાણ  
નોકમે, જમીનપણ  
તેજ પ્રમાણ લેવાય.

### શિક્ષા.

તે ગુનાહને માટે ઠરાવેલા પ્રકારની, તથા ઘણામાં ઘણા  
જે મુદત ઠરાવી હોય તેની અરથી મુદત મુધીની કેદ અથવા  
સમુદ્રપાર, અથવા દંડ અથવા બેને.

### ટીકા.

૧ એક ગામમાં બાળવાના કાંપના કટકાથી વીંટાળેલા ચીંચરોના  
દડાથી વારંવાર આગ લાગી હતી, તહોમતદાર એક સાંજે તેના બા-  
ળીઆની અંદર એવો એક દડો સંતાડેલો હતો એવી મનીતમાં હાથ  
આવ્યો તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તેણે આગથી નુકશાન કરવાના  
ગુન્હાની કોશીશ કરી વળી તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે આગથી નુકશાન  
કરવાનો ગુન્હો કરવાના કાંઈ સાહીત્ય કોઈ સખસ પાસે માલુમ પડ્યાં  
હોય તો તેણે એ ગુન્હો કરવાનો ધરિદો રાખ્યો હોય અને એ કૃત્ય સં-  
પૂર્ણ કરવા તરફ તેણે શરૂઆત કરી હતી એવું ગણવાને પુરતું છે.  
જસ્ટીસમીતર આ મતથી ગુનો પડ્યો હતો. રાણી વિરૂદ્ધ દયાળ બા-  
હરી. ૩ બે. લા. રી. પ્ર. ૫૫

૨ એક સખસે એક ખાડો ખોદી તેમાં મીઠું ભરવાનો ઠરાવો  
કર્યો એટલા માટે કે એ મીઠું માલમ પડવાથી એ બાબતની તપાસ



યર્ષ પોતાના દુશ્મન ઉપર કામ ચલાવવામાં આવે તેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું કે તહોમતદારે ખોટો પુરાવો બનાવવાની કોશીશ કરી. ૬ અ. હા. રી. પ્રિ. ૧૩૩

"આવા સમસો ઉપર તહોમત કેમ મુકવું તે માટે જુઓ હી. પ્રા. કોડ કલમ ૬૫૮.

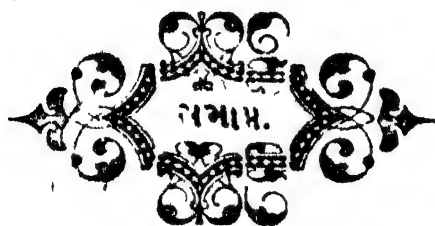
"મી. મેન પોતાના પેનલકોઢની ટીકાના ગ્રંથમાં કહેછ કે:—દરેક ગુન્હો સંપૂર્ણ થતાં પહેલાં તણ વાત યર્ષ ગણેલી હોવી જોઈએ.

(૧) તે ગુન્હો કરવા માટે તહોમતદારે ધરાદો કર્યો,

(૨) તે ગુન્હો કરવા માટે તહોમતદારે તૈયારી કર્યો.

(૩) તે ગુન્હો કરવા માટે તહોમતદારે પ્રયત્ન કર્યો.

માત્ર ધરાદો કરવાથીજ સજ્જ થાય નહીં તેમ ગુન્હો કરવાની તૈયારીથીજ માત્ર તહોમત લાવી શકાય નહીં. કોશીશ કરવા માટેની તૈયારી કરી અને કોશીશ કરવી તેમાં ઘણો તફાવત છે. તૈયારી કરવાનો અર્થ એછ કે એ ગુન્હો કરવા માટે જે સમ્પત્તિ કેવા યોજના કરવાની હોય તે કરવી. કોશીશનો અર્થ એછ કે તૈયારી કર્યા પછી તે ગુન્હો કરવા તરફ કાંઈ સીધું કૃત્ય કરવું જેમકે કોઈ સમ્પત્તિ તેના પડોશીને મારવાના નકી હિરાદાર્થી એક બંદુક વેચાતી લઈને તેને બંદે પણ તેના પડોશીના શરીર ઉપર તે બંદુક મારવાને માટેનું કાંઈ કૃત્ય ન કરે ત્યાં સુધી માત્ર તેણે બંદુક મારવાની તૈયારી કરી કહેવાય. કોશીશ કરી કહેવાય નહીં (જુઓ પેનલ કોડ ઉપરની તેની ટીકાની આવૃત્તી ૯ નું પ્રશ્ન ૪૧૯).



# આગળથી થયેલા ગ્રાહકોનાં નામનું લીખ્ત :

## અખીયાણા.

૧ રા. મયાશંકર જીવરામ.

## અમરેલી.

૧ રા. માધવરાય ગુલાબરાય.

૧ રા. બાપુ રંગનાથ.

૧ રા. ઝવેરચંદ આદોતરામ.

૧ રા. વૃજલાલ રૂઢનાથ.

૧ રા. હરજીવન ધારથી.

૧ રા. ત્રીશિવન ભાળા.

૧ રા. મુળજી પ્રાણજીવન.

૧ રા. ગોપાળરાવ ભગુભાઈ.

૧ રા. બાલાજી ગણેશ.

૧ રા. ત્રંબકરાવ માધવરાવ.

૧ રા. ખેચર પ્રભુરામ.

૧ રા. ગોવીંદરાઓ હરી.

૧ રા. જનારેધન ગંગાધર.

૧ રા. દામોદર રૂપસી.

## આંતરોલી.

૧ રા. રતનચંદ કરમચંદ.

## હિંદુપુર.

૧ રા. મોહનલાલ વિઠ્ઠલાલ મે  
વાડની રોયલ કોંસીલના મેમ્બર  
અને સેક્રેટરી સાહેબ.

## ઉના.

૧ રા. હરશંકર દુર્ગાશંકર.

૧ રા. અબદલ ખાલક.

૧ રા. મોતીલાલ સદાશંકર.

૧ રા. મહાશંકર નરભિશંકર.

૧ રા. ખોખર કાયમ આનમ.

## ઉમરાળા.

૧ રા. વકીલ હજીવનદાસ.

૧ રા. મોતીલાલ ભેશંકર.

## કરનાડ ( ભરૂચ ).

૧ પોલીસ પટેલલાલદાસ હરીભાઈ

કુંડળ.

## ૨ રાણાંશી કાલુભાં.

## ખરેડી.

૧ રા. દયારાંખ બંગવાનજી.

૧ રા. કપૂરચંદ ગોપાળજી.

૧ રા. ક્રમચર હરીજી.

## ખંભાળીયા.

૧ રા. વકીલ રાખરામ વજીરામ.

૧ રા. દેવકરજી દેવશી.

## ખોપરા.

૧ રા. પરસોતમરાય કશનરાય.

૧ રા. ચુનીલાલ હકુમતરાય.

## ચમારડી.

૧ રા. લલુભાઈ હરીભાઈ.

## ચોક.

૧ રા. મણીશંકર રામચર.

## જુનાગઢ.

૧૫ ખુદાવંદ નવાબ સાહેબ.

૧ રા. ઝવેરચંદ હરજીવનદાસ.

૧ રા. વકીલ દીયાળજી મંગળજી

૧ રા. વકીલ લાલજી રતનજી.

૧ રા. વકીલ ચત્રબુજ વાલજી.

૧ રા. વકીલ ખેચરદાસ વનમાળી

૧ બાહાદુર ખાનજી લાઈબ્રેરી.

૧૧ રત્નસારાભાઈ ખેચરદાસ મારફત.

૧ મજમુદાર નરહંગ પ્રસાદ હરી પ્ર.

૧ રા. કેશવરાય વજીશંકર.

૧ રા. સારંગધરવિ. મુળશંકર.

૧ રા. કશવલાલ કેહાનદાસ.

૧ રા. મુળશંકર ગવરીશંકર વસાવડા

૧ રા. મહારાણીદાસ વિ. ધંધજી

૧ રા. મહાપ્રસાદ દયાશંકર.

૧ રા. ગોકુળદાસ તુળસીદાસ.

૧ રા. જાદવરાય માધવરાય

૧ રા. રેવાશંકર મયાશંકર.

૧ રા. રેવાશંકર મહીપતરામ.

- १ वारा प्राणशंकर कल्याणलु.  
 १ रा. सदाशंकर हरीदास.  
 १ रा. लक्ष्मीचंद इधनायलु.  
 १ रा. मुण्यंकर कल्याणलु.  
 १ रा. सदाशंकर नरुलु.  
 १ रा. सारंगलाल कल्याणलु.  
 १ रा. वल्लभदास प्रभुदास.  
 १ रा. कृपाशंकर सदाशंकर.  
 १ रा. लक्ष्मीलाल भगवानदास.  
 १ रा. लक्ष्मीचंद आशाराम.  
 १ रा. नरगणेश न. ज्वरान.  
 १ रा. हरलु वीरलु.  
 १ रा. मामद गुरुसा ननुगुंशरा.  
 १ मुबारकनीया रागुमीया.  
 १ व. अमलककादर गुलामहुसैन  
 १ तवाडी रणछोडलु दधरलु.  
 १ वकील सदाशंकर वल्लभंकर.  
 १ रा. छोटालाल भवानीदास.  
 १ रा. महासुपराम भवानीदास  
 १ रा. भगनलाल वीकमलु

### जेतपोर.

- १ रा. घेलालाल भगवानदास.  
 १ रा. उतमचंद लेडा.  
 १ रा. नरभिराम प्रागलु  
 १ रा. केशराम भागकरलु  
 १ रा. आपुलु दलतराय.  
 १ रा. छेलशंकर उमीयाशंकर  
 १ रा. हेमचंद देवचंद.  
 १ रा. राधवलु देवचंद.  
 १ रा. देवशंकर हनुवन.  
 १ रा. देवराम कुललु.  
 १ रा. मुण्यचंद हेमचंद.  
 १ रा. अलुल हाशेम.  
 १ रा. कुलचंद परशोतम.  
 १ रा. मल्लिशंकर कानीदास.  
 १ रा. राधवलु घेलालाल.  
 १ रा. अम्बाराम शीवराम.

- १ रा. कुमारावलु  
 १ रा. नरगणेश कमणशी.  
 १ रा. अमलक हनीम.  
 १ रा. नारमणुराव अणवत.  
 नयुसर.  
 १ रा. हरगोवींददास कुलभदास  
 १ रा. दलसुपराम अनोपराम  
 १ रा. अणवतराय दीनानाथ.  
 १ रा. नरभिराम ज्वरान.  
 २ रा. उलासरामलु  
 १ रा. शेषकलाल गोरधनदास.  
 १ रा. मनसुपराम दलतराम.  
 १ नयुसर कान्ही नाजर

### आम्पाघोडा.

- १ रा. मालिकलाल अशालराय.  
 जीमुवाडा.

- १ रा. उमीयाशंकर विचननाथ

### तणाल.

- १ रा. मनसुपराम उमीयाशंकर  
 १ रा. वकील गोरधर पुंन.  
 १ रा. वासुदेव गोवींदरायो  
 १ रा. देवलु हरिचंद.

### तेरा.

- १ रा. रा. वेजनाथ प्रभुलु.  
 १ रा. ज्वरान देवलु.

### दसाडा.

- १ रा. परमानंददास हरलुवन.  
 दाडा.

- १ रा. नरुराम गगलु.

### दामनगर.

- १ रा. वहीवटदार हरिलाल उमीयाशंकर.

### दुधध.

- १ रा. वललु नरशीराम.

### द्वारका.

- १ रा. भाकरलाल अमरलु  
 १ रा. प्राणशंकर जेशंकर  
 १ रा. केशरामो त्राणक

- ૧ રા. જુગતરાય કલ્યાણજી  
 ૧ રા. ભગવાનલાલ અમૃતલાલ  
 ૧ રા. હર નારણજી પ્રધાન.  
 ૧ વકીલ જ્ઞેશંકર વૈકુઠ.  
 ધ્રાકા.  
 ૭ રા. મોહનજી વીરજી  
 ધોરાજી.  
 ૧ રા. જનમનાયશયંકરજી કાર.  
 ધોળકા.  
 ૧ રા. વકીલ તારાચંદ નથુભાઈ  
 ૧ પટેલ હરજી હીરાભાઈ  
 ધોળ.  
 ૧ રા. ડુંગરશી નથુભાઈ  
 નવસારી.  
 ૪ રા. શ્રીધરખલયત.  
 નવાનગર.  
 ૨ રા. જ્ઞેશંકર રતનજી  
 ૧ રા. મોરારજી નારણજી  
 ૨ રા. લાધા મોતીચંદ  
 ૧ રા. રામજી કાળા.  
 ૧ જ્ઞેશી કાળા ડુંગરશી.  
 ૧ મેતા મણીશંકર નારણજી  
 ૧ મેતા જુગતરામ પ્રભાશંકર.  
 ૧ મેતા ભવાનીશંકર ઉદયશંકર  
 ૧ શ્રી હીરાલાલ દેવચંદ.  
 ૧ રા. નારણજી વાલજી ભટ  
 ૧ રા. નવલશંકર સુરજશંકર  
 ૧ રા. જગજીવન જ્ઞેશી.  
 ૨ રા. પરસોતમ પુલ.  
 ૧ રા. પ્રાણશંકર અંબાશંકર  
 ૧ વકીલ દુરગાશંકર ઉમીયાશંકર  
 ૧ રા. મોનજી દેવરામ.  
 ૧ રા. ખુશાલચંદ હીરાચંદ.  
 ૧ રા. ત્રીભાવન ઇંદ્રજી  
 ધંધુકા.  
 ૧ રા. ગોંદલાલ મોણજીવન.  
 ૧ રા. કાળા કુમેર.  
 ૧ રા. ખચરસીંગવીરરામસીંગ.

- ૧ રા. જાધજીભાઈ મીઠાભાઈ.  
 ૧ રા. મોહનલાલ કલ્યાણજી.  
 ૧ રા. વૃજલાલ અમૃતલાલ.  
 ૧ રા. નાગર દામોદર.  
 ૧ રા. મોતીલાલ મુળજી.  
 ૧ રા. પરસોતમ રાણજીડ.  
 ૧ રા. દીપચંદ દોજી.  
 ૧ મી. હરગોવિંદજી.  
 પાટણ. (ગાકકુવાડી.)  
 ૧ રા. દોલતરામ ટોંકરશી.  
 ૧ રા. મોતી ઉમદ.  
 ૧ રા. લલુ હેમચંદ.  
 ૧ રા. હેમચંદ વશ્તા.  
 ૧ ગુંસાઈ નારણ ભારથી યસવંત  
 ભારથી.  
 પાળીતાણા.  
 ૨ ગોંદલાલ સુરસીંગજી  
 ૧ રા. નુરજંગદાસ માધવરાય.  
 પાળીયાદ.  
 ૧ રા. લક્ષ્મીશંકર લાધાભાઈ.  
 ૧ રા. કલ્યાણરાય રેવાશંકર.  
 ૧ દેવ કેશવજી સુદરજી  
 ૧ રા. શીવલાલ ભાઈચંદ.  
 પોરચંદર.  
 ૧ વકીલ દયાજી રણજીડજી.  
 પોલો ( મહીકાંઠા. )  
 ૧ રા. હરીલાલ ભગવાનદાસ.  
 ખમસરા.  
 ૧ રા. કરમચંદ ખુશાલચંદ.  
 ૧ રા. રામકુશલ આનંદરાવ.  
 ૧ રા. રામચંદ ગોપાળજી.  
 ૧ રા. જગજીવન પ્રાગજી.  
 ૧ રા. નુરશી ગોપાળજી  
 ૧ રા. રેવાશંકર અંબાશંકર  
 ૧ સાલેખીન અખદલહસમ.  
 ૧ વાલા સામંત માત્રા  
 ૧ વાલા હરસુર લખમણ.  
 ૧ વાલા જગા લખમણ.

૧ જાલા મુળ બાયા.  
 ૧ કુંસેનખાં મોસમખાં.  
 .. બળાણા.  
 ૧ કુમારેશી નિરોવરખાનજી  
 ૧ રા. નાગજી મોરેધન.  
 ૨ રા. હેમતરામ જગજીવન.  
 ખાટવા.  
 ૬ રા. હેમતરામ હરખજાલ.  
 ખાખરા.  
 ૧ રા. નરસી પોપક.  
 ખારડોલી.  
 ૧ રા. લાલાબાઈ અમતલાલ.  
 ૧ રા. વીનાયકરાવ નાકાવણ.  
 ખીલખા.  
 ૧ રા. બળવંતરાય હરીશંકર  
 ભચાઉ.  
 ૩ રા. પ્રાણશંકર ચતરભજ  
 ૨ રા. દયાશંકર પ્રાણજીવન.  
 ૨ રા. ભુંદરજી લાધા.  
 ૧ રા. વશરામ દેવજી  
 ૧ રા. વલભજી નય.  
 ૧ રા. વલભજી મેઘવજી  
 ભાણવડ.  
 ૧ રા. રૂગનાથ કેશવ.  
 ૧ રા. લાલાધૂર મુળચંદ.  
 ૧ રા. ચતરભજ વહાજી  
 ૧ રા. ઝીણા માવજી  
 ભાવનગર.  
 ૨ રા. શવાઈલાલ જોટમલાલ.  
 ૧ રા. અનતરાય જીભાઈ  
 ૧ રા. વેણીશંકર ગોર્ધરરામ.  
 ૧ રા. હરીલાલ ભગવાનજી  
 ૨ રા. ત્રીકમલાલ મોધવજી  
 ૧ રા. હરીલાલ દામોદર  
 ૧ રા. મણીશંકર છગનલાલ.  
 ભુન.  
 ૨ રા. માધવલાલ ગીરધારીલાલ  
 ૧ રા. શીવજી લાલજી

૧ રા. હરીકૃષ્ણ ધધર  
 ૧ રા. ધધર વાધજી  
 ૧ રા. નારાયણજી જ્યેશંકર  
 ૧ રા. દામજી કલ્યાણજી  
 ૧ રા. પ્રભુદાસ ગવરીશંકર  
 ૧ રા. ગોપાળજી દલપતરામ.  
 ૧ હાકોરશી લખાણ  
 ૧ રા. ગુલાબરાય જીણાભાઈ  
 ૧ રા. જીવીલદાસ સરતાનજી  
 ૧ રા. વ. જટાશંકર અંબારામ  
 ૧ અરદેસર પોલીસ હવાલદાર.  
 ૧ રા. વૃજલાલ પરસોતમરાય  
 દક્ષતરદાર સાહેબ  
 ૧ રા. મુગનલાલ હરીનાથ.  
 મહુવા.  
 ૧ રા. ગુલાબભાઈ રામભાઈ  
 ૧ રા. શંકરપ્રસાદ મયાશંકર  
 ૧ રા. જોટમલાલ કુરણાશંકર  
 ૧ રા. વલભ કરચનદાસ.  
 ૧ મુખતીયાર જગજીવનદાસ રૂ-  
 ગનાથજી  
 ૧ ખોળ નારણદાસ શામજી  
 ૧ ખોળ નાનજી હાથમ.  
 ૧ મહેતા ધુલચંદ ખીમજી  
 ૧ રા. વકીલ માણેકચંદ દેવજી  
 ૧ દેસાઈ લક્ષ્મીશંકર રેવાશંકર  
 ૧ વકીલ નાનજી પ્રાણાભાઈ  
 ૧ સૈયદ આજમખોયા.  
 ૧ દેસાઈ રવીશંકર અંબાશંકર  
 માણાવદર.  
 ૧ રા. જનમશંકર રમાશંકર  
 ૧ રા. સકિરલાલ જોટમલાલ  
 ૧ રા. છગનલાલ અનોપરામ.  
 ૧ રા. ગાંગજી રામજી  
 ૧ પટેલ રામજી ઝીણા.  
 ૧ પટેલ ધનજી મેચર  
 ૧ વીપ્ર વાલજી મંગળજી  
 ૧ શંકર ગનીઅમો.

૧ રા. જુગતરામ હરખલાલ  
૧ રા. નાનાલાલ પ્રભુદાસ.  
૧ શેઠ કરીમ શરીફ.

માણિકવાડા.

૧ રા. હેમતલાલ રેવાશંકર  
૧ રા. રામરાજ વામન  
૧ રા. કાળીદાસ હેમજી.  
૧ રા. લક્ષ્મીશંકર પ્રભુદાસ.  
૧ રા. જીવજીલાલ અંબતલાલ  
૧ રા. નર્મદેશ્વર હરેશ્વર  
૧ રા. મુરારજી સામગજી  
૧ રા. જગજીવન પ્રેમજી  
૧ રા. જસવંતરાય મયાશંકર  
મંગરોલ.

૧ રા. અનંતરાય જગવંતરામ.  
માલણ. ( પાલણપુર )

૧ રા. લલુભાઈ ધનેશ્વર  
માળવીયા પીપરીયા.  
૧ રા. શીવશંકર અંબારામ.  
મીરગંઢા.

૧ રા. ટોકરશી ત્રીકમજી  
મુદ્રા.

૧ રા. વકીલ અંબાશંકર સુંદરજી.  
૧ રા. વકીલ હરીશંકર હીરજી  
૧ રા. વકીલ તેજભાઈ મેઘજી  
૧ ચારણ ખીમર.  
૧ મેતા ઉદેશંકર રૂઢનાથજી  
મેમદાવાદ.

૧ રા. દે. વલભદાસ અંબુભાઈ  
૧ રા. આનંદરાય ભગવંત.  
૧ રા. હરીલાલ પરશોતમરામ.  
મંગણી.

૧ રા. હેમા હીરાચંદ.  
રતનામ. ( રત્નપુતાના )

૧ મે. શેઠ રત્નમજી જમસેદજી  
રાજકોટ.

૧ વકીલ ખેચરલાલ કાશીરામ

રાધનપોર.

૧ રા. જીવજીલાલ ગણમતલાલ  
લાકડીયાં.

૧ રા. દલપતરામ દયાશંકર  
ડોહી.

૧ રા. માણિકલાલ બોધાભાઈ  
જાલપોર.

૧ રા. વકીલ. આધવજી રવજી

૧ શા વનમાળી પ્રાગજી

૧ રા. હીરાચંદ.

૧ રા. બાણજી મજ્જરામ.

૧ રા. નાગજી બુધરજી

૧ રા. મોહનલાલ ખુશાલરાય.

૧ રા. ભગવંતરાય મંગળજી

૧ રા. હંશરાજ શામજી

લુણાવાડા.

૧ બાઈનલાઈબ્રેરીલાસેક્ટરીસાહેબ  
વડાવળી.

૧ રા. પ્રાણશંકર આદીતરામ.  
વઢવણી.

૩ રા. વીઠલદાસ વલભદાસ.

૧ રા. જમખીચંદ વાલજી

૧ રા. વકીલ મુળચંદ.

૧ રા. કમ્પનરામ લક્ષ્મીરામ.

૧ ખવડ માત્રાદેવ.

૧ રા. સાકરલાલ શંખુલાલ.

૧ રા. લાલચંદ નારણજી

વલસાડ.

૧ મે. શેઠ કાવસજી શાપુરજી મોખેદ  
વળા.

૧૦ શ્રી વળા દરબાર.

૧ રા. ઝવેરીલાલ તથા કરશન-  
લાલ કેશવલાલ.

૧ રા. રા. લીલાધરદાસ હરખચંદ

૧ રા. આલ શ્રી ગુમાનસીંગજી

૧ રા. આલ શ્રી અમરશંકજી

૧ મેતા કાળીદાસ મોવીચંદ.

૧ રા. વેણીશંકર વી. મણીશંકર

૧ રા. વૃન્દાસ રણછોડદાસ.

૧ રા. કુલશંકર પ્રહાસશંકર

૧ રા. માનશંકર છબીલદાસ.

૧ રા. આલમી ભાનુરાજી ક-  
તેસાંગી.

૧ રા. આલમી માધવસીંગ વીગેરે.

૧ રા. આલમી બનેસાંગી

૧ રા. ડાહ્યા હરીશંકર.

૧ વકીલ હરજી માવજી

૧ વકીલ કુંવરજી લખમીચંદ.

૧ વકીલ નરસીદાસ અમરશી.

૧ વકીલ કથ્યાણજી રંભુછોડજી

૧ સારાભાઈ અવલરામ.

૧ રા. સદાશંકર ગોપાળજી

૧ રા. બાપુરાવ બાબાજી

૧ રા. સાકરલાલ રાજરામ.

૧ રા. ભગવંતરાય માધવરાય

૧ રા. આલમી મદારસીંધજી

૧ રા. ગણેશ જનારધન.

૧ રા. જનમશંકર હરીશંકર

૧ રા. કેશવજી વાલજી

૧ રા. મોડજી ગુગજી

૧ ડાક્ટર લલિતજી કથ્યાણજી

૧ રા. ગીરજશંકર વાલજી

વાંકાનેર.

૧ પમહારાજરાજાશ્રીબનેસીંધજી

૧ વકીલ કેશવજી દેવનેદ.

૧ રા. વેલારામ નથુરામ.

વાવરા.

૧ રા. દલપતરામ પીતાંબર.

૧ રજીષ્ટાર. માણિકલાલજી

૧ રા. હીરાલાલ સંતોકરામ.

વીરપોર.

૧ ડાક્ટરશ્રી મુરંજી

સીસોદરા. ( રાજપીપળા )

૧ પટેલ જીરાભાઈ મસોભાઈ

સેજકપર.

૧ રા. પરસોતમ ખાડીદાસ.

